په مختلفو موضوع ګانو باندې

دتقریرونو یوه مُفصّله، مُعتمده، علمي، او تحقیقي مجموعه:

دتقریرونو

مُدلّله ذخیره

4

څلورم جلد

(تالیف)

ابوالشمس مولانا نورالهدی عفی عنه

فاضل جامعه امدادُ العلوم پشاور صدر، ووفاق المدارس العربیه ملتان

ایم اے عبدالولی خان یونیورسٹی مردان

مُدرّس دارُالعلوم فیضُ القرآن اکاخیل کالونی مردان

مکتبه اعزازیه محله جنګی پشاور

جاده میوند پخته فروشی کابل

زیراهتمام

کفایت الله ارمانی

0344-9995990

دا کتاب د لیکوال په اجازه پی ډی ایف شوي
دی، الله تعالیٰ دې ابو شمس مولانا نور الهدي
صاحب ته اجر عظیم ورکړي.
ډیرو علماء کرام او طلباء ترې ګټه پورته کړه

📚کفایت دینی کتب خانہ📚

کفایت الله ابن صدیق
ټیلی ګرام نمبر۔ +923247442395
واٹس ایپ نمبر
+9203052488551

په مختلفو موضوع گانو بانديې

د تقريرونو يوه مُفَصَّله، مُعتَمَده، عِلمي ،او تَحقيقي مجموعه :

د تقريرونو مُدَلَّلَــــهُ ذَخيره

جلد ۴

تاليف

اَبُوالشَّمس مولانا نُورُالهُدیٰ عُفِيَ عَنهُ

فاضلِ جامعه امدادُ العلوم پشاور صدر، و وفاق المدارس العربية ملتان

ایم اے عبدالولی خان یونیورسٹی مردان

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

د کتاب نوم: د تقریرونو مُدَلَّلَــهٔ ذَخیره جلد ٤

مؤلف: اَبُوالشَّمْس مولانا نُوْرُالْهُدٰی عُفِيَ عَنْهُ

فون نمبر ٠٣٠٦ ٥٤٤٧١٧٤

کمپوزر: مؤلف پخپله

د چاپ کال: ١٤٤٢هــ ق ، ١٣٩٩ هــ ش، مطابق ٢٠٢١ ء

مکتبه اعزازیه

محله جنګي پشاور

زیر اهتمام: کفایت الله ارماني ٠٣٤٤-٩٩٩٥٩٩٠

نوټ: د کتاب ټول حقوق د مکتبه اعزازیه سره محفوظ دي

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سریزه (د خلورم جلد)

نَحْمَدُهُ وَنُصَلِّيْ عَلٰى رَسُوْلِهِ الْكَرِيْمِ ، أَمَّابَعْدُ!

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ، اَلشُّكْرُ لِلّٰهِ . ددې کتاب څلورم جلد هم د الله ﷻ په فضل و کرم سره پوره شو ، په دې کې مې هم اهمې موضوع ګانې راجمع کړې .

خاصکر په دې کې مې د ختم نبوّت موضوع په ډیر تفصیل سره ذکر کړی ، ورسره مې د هغه مشهورو خلقو احوال هم ذکر کړي چې هغوی د نبي علیه السلام د زمانې نه راپه دیخوا د نبوّت دعوی کړی ، همدارنګې د ګستاخِ رسول د مرتد کیدو او دده د سزا متعلق مې هم تفصیلي بیان لیکلی ، او په آخر کې مې د قرآن کریم او احادیثو په رڼا کې دا موضوع په تفصیل سره ذکر کړی چې نبي علیه السلام په ټولو پیغمبرانو کې افضل دی .

چونکه نن صبا دې موضوع ګانو ته ډیر ضرورت وُ نو ځکه مې هره موضوع د قرآن په آیتونو ، صحیح احادیثو ، د مُفسِّرینو او فقهاؤ په اقوالو ، او معتمدو واقعاتو سره مُزیّن کړی .

خوشخبري : إِن شَاءَ الله ددې پسې به پنځم جلد وي . او دا سلسله به د الله ﷻ په توفیق سره همداسې تر یو وخته پورې جاري وي .

الله تعالی دې دا ټول کتابونه په خپل دربار کې قبول کړي ، او پروردګار عالَم دې دا کتابونه زما ، زما د والدینو ، اُستاذانو او ټول اُمتِ مُسلمه د پاره د مغفرت او نِجات ذریعه اوګرځوي .

آمِيْن يَارَبَّ الْعَالَمِيْن .

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ

نوټ : که د کتاب متعلق یا بله څه مفیده مشوره وي نو په دې ۰۳۰۶ ۵۴۴۷۱۷۴ نمبر راسره رابطه کولې شی . ---

ابوالشمس نورالهدٰی عفی عنه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اجمالي فهرست

نمبرشمار	موضوع	صفحه
۱.	سريزه	ث
۲.	۱. د ختم نبوت تفصيلي بيان	۱
۳.	۲. په دروغه د نبوت دعوی کوونکو خلقو احوال	۸۲
۴.	۳. گستاخِ رسول مرتد او کافر دی او سزا يې صرف مرگ دی	۱۷۰
۵.	٤. نبي عليه السلام په ټولو پيغمبرانو کې افضل دی	۲۶۳
٦.	خوشخبري	۳۲۵

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

تفصيلي فهرست

نمبر شمار	موضوع	صفحه
۱.	سریزه	ت
	۱. د ختمِ نبوت تفصيلي بيان	۱
۲.	د ختمِ نبوّت عقيدې اَهميت	۳
۳.	د " ختمِ نبوّت " موضوع بيانولو ضرورت	۴
۴.	نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيّٖن دی	۵
۵.	د قرآن كريم د نورو آيتونو نه د خَاتَمُ النَّبِيّٖن معنٰی معلومول	۵
٦.	نبي عليه السلام پخپله د خَاتَمُ النَّبِيّٖن تشريح کړی	٦
۷.	د صحابه کرامو او تابعينو په نزد د خَاتَمُ النَّبِيّٖن تشريح	۷
۸.	د اهلِ لغت او مُفسّرينو په نزد د لفظِ " خَاتَمُ " تحقيق	۸
۹.	د مُفسّرِينو تحقيق	۱۰
۱۰.	په آخِره زمانه کې د حضرت عيسٰی عليه السلام د آسمان نه رابنکته کيدل د نبي عليه السلام د خَاتَمُ النَّبِيّٖن کيدو خلاف ندي	۱۳
۱۱.	د نبي عليه السلام دِين به په نورو دِينونو غالب وي	۱۴
۱۲.	نبي عليه السلام تر قيامته پورې د ټولو خلقو د پاره رسول دی	۱۵
۱۳.	اسلام کامِل دِين دی ، ددې د پاره د بل نوي نبي ضرورت نشته	۱۷
۱۴.	د نبوّت تکميل په نبي عليه السلام سره شوی	۱۸
۱۵.	د قيامت نه مخکې د نورو دروغجَنو خلقو ظهور	۲۰

نمبر شمار	موضوع	صفحه
.١٦	د يو سوال جواب	٢٢
.١٧	د نبوّت سلسله په نبي عليه السلام ختمه شوی	٢٣
.١٨	وَحي ختمه شوی	٢٧
.١٩	د حَجّةُ الوَداع په موقع باندې د ختمِ نبوّت اعلان	٢٨
.٢١	نبي عليه السلام پخپله فرمايلي چې : أَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ لَا نَبِيَّ بَعْدِيْ	٢٨
.٢٢	نبي عليه السلام آخري نبي دی، او دا اُمت آخري اُمت دی	٣٢
.٢٣	د حضرت آدم عليه السلام د پيدائش نه مخکې نبي عليه السلام په لوحِ محفوظ کې خَاتَمُ النَّبِيِّيْن ليکل شوې وُ	٣٧
.٢٤	که د نبي عليه السلام نه پس بل څوک نبي جوړيدی نو حضرت عُمر رضي الله عنه به نبي وُ (خو بل نبي نه پيدا کيږي)	٤٠
.٢٥	تر قيامته پورې به بل نوې نبي نه پيدا کيږي	٤١
.٢٦	پيغمبر عليه السلام تر قيامته پورې انسانانو او جِنّاتو ټولو د پاره نبي راليږلې شوی	٤٢
.٢٧	په مخکيني آسماني کتابونو کې هم نبي عليه السلام ته خَاتَمُ النَّبِيِّيْن ويل شوې وُ	٤٤
.٢٨	په اسلام سره مخکيني دِينونه منسوخ شوي	٤٩
.٢٩	د ختمِ نبوّت نه مُنکِر کافر او مُرتد دی	٥١
.٣٠	په دروغه باندې د نبوّت دعوٰی کوونکي "تصديق کوونکی" هم مرتد دی	٥٨
.٣١	د دې اُمت اوّلنی اجماع د ختمِ نبوت په مسئلې مُنعقد شوی	٥٩
.٣٢	د ختمِ نبوت نه مُنکِر د اجماع نه هم منکِر دی	٦٠
.٣٣	اِجماع حُجّتِ شرعيه دی	٦١
	په دروغه باندې د نبوّت دعوٰی کوونکي نه مُعجزه غوښتل کُفر دی	٦٢
.٣٥	د امام ابو حنيفه رَحِمَهُ الله فتوٰی	٦٤

نمبر شمار	موضوع	صفحه
۳۶.	د يو مثال په ذريعه وضاحت	٦۵
۳۷.	په دروغه د نبوّت دعوىٰ كوونكي سره د اُمتِ مسلمه عمل	٦٦
۳۸.	د ختمِ نبوّت عقيدې د دِفاع د پاره د صحابه كرامو قرباني	۷۲
۳۹.	د حضرت حبيب بن زيد انصاري رضی الله عنه قرباني	۷۲
۴۰.	ابو مُسلم خَولاني رَحِمَهُ الله د ختمِ نبوّت عقيدې د دِفاع د پاره اُور ته غورځيدل برداشت كړل	۷۳
۴۱.	حضرت زيد بن خارجه رضی الله عنه د وفات كيدو نه پس هم د ختمِ نبوّت گواهي وركړه	۷۷
۞.	د نبي ﷺ په باره كې د توهين او سپكاوي كلمات ويل د كُفر او اِرتداد سبب دى	۷۷
۴۲.	د رسولُ الله ﷺ په ذات او صفاتو باندې تنقيد كول د اِيمان منافي خبره ده	۷۸
۴۴.	د نبي عليه السلام په خَاتَمُ النَّبِيِّين كيدو باندې اِجمالي غټ دلائل	۷۹
۴۵.	د ټول تقرير خلاصه	۸۱
۴٦.	دُعا	۸۱
۴۷.	۲. په دروغه د نبوت دعوى كوونكو خلقو احوال	۸۲
۴۸.	د ختمِ نبوّت عقيده د اسلام په بُنياد عقائدو كې شامل ده	۸۳
۴۹.	د هغه خلقو اَحوال كومو چې په دروغه د نبوّت دعوىٰ كړې وه	۸۴
۵۰.	د مخكې نه نبي عليه السلام ته په خُوب كې د دوه دروغجنو پيشن گوئي	۸۵
۵۱.	۱. اَسوَد عَنسِي	۸٦
۵۲.	د يمن واله خلقو ته د نبي عليه السّلام خط	۸۷
۵۳.	۲. طُلَيحَه اَسَدي	۹۲

نمبرشمار	موضوع	صفحه
۵۴.	۳. مُسَيْلَمَةُ الْكَذَّابُ	۹۸
۵۵.	په نبوّت کې د شرکت درخواست	۹۸
۵۶.	د نبوّت دعوٰی کول	۹۹
۵۷.	د مُسَيلمه کذّاب خط او د نبي عليه السلام د طرفه جواب	۱۰۰
۵۷.	د مُسَيلمه کذّاب خرافات	۱۰۲
۵۸.	د مُسَيلمه کذّاب دُهوکه	۱۰۳
۵۹.	الله تعالی مُسَيلمه کذّاب لره رَسواء کړو	۱۰۴
۶۰.	حضرت ابوبکر صديق ﷺ د مُسيلمه کذّاب د ختمولو د پاره حضرت خالد بن وليد ﷺ اوليږل	۱۰۶
۶۱.	د مُسَيلمه کذاب د واقعې نه حاصل شوي نتائج	۱۱۱
۶۲.	اوس د مُسَيلمه کذاب يو مَنونکی هم نشته	۱۱۳
۶۳.	۴. دروغجَنه پيغمبره " سجاح بنت حارث "	۱۱۴
۶۴.	په يَمامه باندې د حملې د پاره تلل	۱۱۵
۶۵.	مُسَيلمه کذّاب سجاح لره په خپل عِشق کې راګيره کړه	۱۱۶
۶۶.	سجاح ته مَهر	۱۱۸
۶۷.	د حضرت خالد بن وليد ﷺ د لښکر سره مخامخ کيدل، او تختيدل	۱۲۰
۶۸.	د سجاح اسلام قبول	۱۲۱
۶۹.	نور د نبوّت دعويدار	۱۲۱
۷۰.	۵. ميرزا غلام احمد قادياني کذاب	۱۲۲
۷۱.	ميرزا قادياني د نبوّت دعوٰی کړې وه	۱۲۳
۷۲.	ميرزا قادياني د نبوّت دعوٰی کولو سره سره د نبي عليه السلام اِهانت هم کولو	۱۲۴
۷۳.	ميرزا قادياني د انګريزانو غلام او جاسوس وُ	۱۲۵

نمبرشمار	موضوع	صفحه
۷۴.	د ختمِ نبوّت نه منکِر کافِر دی	۱۲۷
۷۵.	د ختمِ نبوّت عقیده لرل د اِیمان جزءدی	۱۲۷
۷۵.	نبي علیه السلام اَوّلین او آخرین پیغمبر ؤ	۱۲۸
۷۶.	میرزا قادیاني او د هغه مُتبِعین بغیر د شک و شبهې نه کافر او مرتد دي	۱۲۸
۷۷.	میرزا قادیاني د کلمې ویلو باوجود کافر دی	۱۳۰
۷۸.	د میرزایانو دواړه ډلې کافران دي	۱۳۱
۷۹.	میرزا قادیاني په لیټرین کې د ذِلت په مرګ باندې مردار شو	۱۳۱
۸۰.	علامه انورشاه کشمیري رَحِمَهُ اللهُ د میرزا قادیاني او د هغه د مُتبِعینو د کُفر شپږ (٦) وُجوهات ذکر کړي	۱۳۲
۸۱.	**د میرزا قادیاني پیشن ګویانې الله تعالی غلطې ثابتې کړې**	۱۳۳
۸۲.	۱. د خپل مرګ متعلق پیشن ګوئي، او بیا غلطه ثابتیدل -	۱۳۳
۸۳.	۲. د هلک پیدا کیدو متعلق پیشن ګوئي، او بیا غلطه ثابتیدل	۱۳۳
۸۴.	۳. په درې کالو کې په مکه معظمه کې د ریل ګاډي د چلیدو پیشن ګوئي ورکول، او بیا غلطه ثابتیدل	۱۳۴
۸۵.	۴. د محمدي بیګم په نکاح کې د راتلو پیشن ګوئي، او بیا غلطه ثابتیدل	۱۳۴
۸۶.	د میرزا قادیاني ملګرو غلط تاویلات	۱۳۵
۸۷.	د خپلې مُباهلې کولو په وجه دروغجن ثابتیدل	۱۳۶
۸۸.	قادیانان ولې د ځان د پاره د میرزا غلام احمد قادیاني په شان مرګ نه غواړي؟	۱۳۶
۸۹.	میرزا قادیاني هیڅ کله مَسیح مَوعود (یعنی حضرت عیسیٰ علیه السلام) نه ؤ	۱۳۸
۹۰.	نور فرقونه	۱۴۰
۹۱.	**د قادیانانو شُبهات او د هغې جوابات**	۱۴۱
۹۲.	د قادیانانو اول اعتراض: چې کله نبي علیه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ دی	

نمبر شمار	موضوع	صفحه
	نو بيا په آخره زمانه کې حضرت عيسىٰ عليه السلام ولې دُنيا ته راځي ؟	۱۴۲
۹۳	د قاديانانو دويم اعتراض: د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن نه مجازي معنىٰ مراد ده يا په مبالغه باندې محمول دى	۱۴۳
۹۴	د قاضي عياض رَحِمَهُ اللهُ قول	۱۴۴
۹۵	د امام غزالي رَحِمَهُ اللهُ قول	۱۴۵
۹۶	ميرزا قادياني خلقو ته د دُهوکې ورکولو د پاره نوي اِصطلاحات ايجاد کړي	۱۴۶
۹۷	ميرزا قادياني زمونږ د نبي عليه السلام او صحابه کرامو ګستاخ وُ	۱۴۸
۹۸	**د قاديانانو متعلق د يو څو مسئلو وضاحت**	۱۴۹
۹۹	په قادياني کيدو سره سړې مرتد کيږي، او نکاح يې ختميږي	۱۴۹
۱۰۰	د قاديانانو سره نکاح ناجائز ده	۱۵۰
۱۰۱	مرتد به قتلولې شي	۱۵۱
۱۰۲	د قاديانانو سره روابط او تعلقات ساتل ناجائز دي	۱۵۲
۱۰۴	په قاديانانو باندې سلام اچول ندي په کار	۱۵۴
۱۰۵	د مريض قادياني بيمار پُرسۍ له تلل	۱۵۵
۱۰۶	د قاديانانو سره تجارت کول حرام دى	۱۵۶
۱۰۷	قاديانان د عامو کافرانو په شان ندي	۱۵۷
۱۰۸	د مسلمان د پاره په قادياني باندې جنازه کول ناجائز ده	۱۵۸
۱۰۹	چې څوي قادياني وي نو د مسلمان پلار نه ميراث نشي ورلى	۱۵۹
۱۱۰	قاديانان جُمات ته راپريخودل ندي پکار	۱۵۹
۱۱۱	قاديانانو ته د جُمات جوړولو اجازت ورکول ندي په کار	۱۵۹
۱۱۲	د قاديانيت خلاف د علماء ديوبند قرباني	۱۶۰
۱۱۳	د ختمِ نبوّت عقيدې د تحفظ د پاره د مولانا غلام غوث هزاروي رَحِمَهُ اللهُ قرباني	۱۶۱
۱۱۴	د علماؤ په خدمت کې درخواست	۱۶۳
۱۱۵	ميرزا قادياني د عام درجې ښه انسان هم نه وُ	۱۶۳

نمبر شمار	موضوع	صفحه
۱۱٦	د مکمل تقرير خلاصه	۱٦۳
۱۱۷	دُعا	۱٦۵
۱۱۸	د هغه خلقو اجمالي فهرست چې هغوئ د نبوّت يا رِسالت يا مسيح مَوعود کيدو ، يا اُلوهيت دعوىٰ کړې	۱٦٦
۱۱۹	۳. گستاخِ رسول مرتد او کافر دى او سزا يې صرف مرگ دى	۱۷۰
۱۲۰	نبي عليه السلام ته ضَرَر رسوُونکو د پاره په قرآن کريم کې سخته سزا	۱۷۲
۱۲۱	نبي عليه السلام ته ضَرَر رسوونکې او د دوى گستاخي کوونکى کس کافر او مرتد دى	۱۷۵
۱۲۲	د گستاخِ رسول سزا صرف قتل ده	۱۷۷
۱۲۳	مرتد به کله قتلولې شي	۱۷۸
۱۲۴	د گستاخِ رسول په قتلولو باندې د ټولو ائمهؤ اتفاق او د ټول اُمت اجماع ده	۱۷۹
۱۲۵	د نبي عليه السلام په گستاخۍ راضي کيدل هم کُفر دى	۱۸۲
۱۲٦	د گستاخۍ مطلب	۱۸۲
۱۲۷	نبي عليه السلام د گستاخِ رسول د وژلو د پاره صحابه کرام ليږلي وو	۱۸۴
۱۲۸	نبي عليه السلام د کعب بن اشرف يهودي د وژلو د پاره صحابه کرام وراُوليږل	۱۸۴
۱۲۹	نبي عليه السلام د اَبو رافِع يهودي د وژلو د پاره صحابه کرام وراُوليږل	۱۸۹
۱۳۰	ابن خطل د خانه کعبې پَرده نيولې وه خو نبي عليه السلام بيا هم د هغه د قتلولو حکم ورکړو	۱۹۳
۱۳۱	نبي عليه السلام د گستاخِ رسول د وژلو د پاره حضرت خالد بن وليد ﷺ وَراُوليږل	۱۹۵

نمبر شمار	موضوع	صفحه
۱۳۲	نبي عليه السلام د ګستاخِ رسول د وژلو د پاره حضرت زبير ﷺ وراولېږل	۱۹٦
۱۳۳	په نبي عليه السلام باندې دروغ جوړونکي د وژلو د پاره حضرت علي ﷺ او حضرت زبير ﷺ لېږل	۱۹۷
۱۳۴	د نورو ګستاخانو وژل	۱۰۷
۱۳۵	د نبي عليه السلام ګستاخي کوونکې زَنانه قتلول	۱۹۸
۱۳٦	د نبي عليه السلام په ګستاخي کولو سره يو سړي خپل پلار اُووژل، نو پيغمبر عليه السلام هغه ته هيڅ اُو نه ويل	۲۰۳
۱۳۷	د نبي عليه السلام په ګستاخي کولو سره يو کس خپله اُمِّ وَلده اُو وژله	۲۰۳
۱۳۸	دوه کشرانو صحابه کرامو ګستاخِ رسول "ابوجهل" لره قتل کړو	۲۰۵
۱۳۹	د لاس غوڅېدو نه پس ييا تر آخره پورې جنګيدل	۲۰۹
۱۴۰	د عَبْدُ اللهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ په سَمدستنه قتل کولو سره نبي عليه السلام صحابه کرامو ته تَنبيه ورکړه	۲۱۰
۱۴۱	د حضرت ابوبکر صديق ﷺ په نزد هم د ګستاخِ رسول سزا قتل وه	۲۱۲
۱۴۲	د عُمر بن عبد العزيز رَحِمَهُ اللهُ په نزد هم د ګستاخِ رسول سزا قتل وه	۲۱۴
۱۴۳	د امام مالک رَحِمَهُ اللهُ په نزد هم د ګستاخِ رسول سزا قتل ده	۲۱۵
۱۴۴	په هره زمانه کې چې چا د نبي عليه السلام ګستاخي کړې نو د هغه وخت فقهاؤ د هغه په قتل باندې فتوىٰ ورکړې	۲۱٦
۱۴۵	حاجي مانک رَحِمَهُ اللهُ يو ګستاخِ رسول قادياني مردار کړو نو ييا ورته په هره شپه په خُوب کې د نبي عليه السلام زيارت نصيب کيدو	۲۱۷
۱۴٦	غازي عِلم الدين شهيد رَحِمَهُ اللهُ يو ګستاخِ رسول هندو مردار کړو نو ييا په خُوب کې ورته بار بار د نبي عليه السلام زيارت نصيب کيدو	۲۱۸
۱۴۷	عقل او قياس هم دا وايي چې "ګستاخِ رسول دې قتل کړې شي"	۲۲۰
۱۴۸	حضرت عمر ﷺ هغه کس قتل کړو چې د نبي عليه السلام په فيصله باندې راضي نهٔ ؤ	۲۲۱

نمبرشمار	موضوع	صفحه
۱۴۹	د نبي عليه السلام عاشقان د خپل سَر قربانولو ته تيار وو خو پيغمبر عليه السلام ته يې معمولي تکليف رسيدل نه برداشت کول	۲۲۲
۱۵۰	د حضرت زيد بن دَثِنه ﷺ واقعه	۲۲۲
۱۵۲	د نبي عليه السلام په دِفاع کې د خپل ځان پرواه نه کول	۲۲۴
۱۵۳	حضرت عَمرو بن العاص ﷺ چې د عيسايانو نه د نبي عليه السلام په باره کې معمولي د بې اَدبۍ خبره واوريده نو سخت غصه شو	۲۲۵
۱۵۴	**چې چا د نبي عليه السلام په شان کې ګستاخي کړې نو الله تعالى پخپله د هغې دِفاع کړې**	۲۲٦
۱۵۵	الله تعالى ابولهب لره تر قيامته پورې ذليل کړو	۲۲٦
۱۵٦	مشرکينِ مکه الله تعالى ذليل کړل	۲۲۸
۱۵۷	د سورة الضّحٰى په نازليدو سره نبي عليه السلام ته تسلّي	۲۲۹
۱۵۸	عبدالله بن اُبَيّ بن سَلول او دده منافقين ملګري الله تعالى ذليل کړل	۲۳۰
۱۵۹	د نبي ﷺ په شان کې د ګستاخي کوونکو پنځو کافرانو بَدترين انجام	۲۳۲
۱٦۰	عُتَيبه ته د نبي عليه السلام په ګستاخۍ سره سخته سزا ملاؤ شوه	۲۳۴
۱٦۱	حَکَم بن ابي العاص ته د ګستاخۍ په وجه سزا	۲۳۸
۱٦۲	د نبي عليه السلام د شهيد کولو سازش کوونکي الله تعالى ذليل مردار کړل	۲۳۸
۱٦۳	د نبي عليه السلام د رَوضې ګستاخي کوونکي باندې د الله ﷻ عذاب	۲۴۰
۱٦۴	په پټه باندې د نبي عليه السلام روضې مبارکې ته سُرنګ ويستونکي کسان الله تعالى ذليل کړل	۲۴۰
۱٦۵	د نبي عليه السلام د ګستاخۍ په وجه د ميرزا قادياني او د هغه د ملګرو بَدترين اَنجام	۲۴۳
۱٦٦	د ميرزا قادياني خطرناک مرګ	۲۴۴
۱٦۷	د ظفرالله قادياني خطرناک مرګ	۲۴۴
۱٦۸	د حکيم نورالدين قادياني خطرناک مرګ	۲۴۴

نمبر شمار	موضوع	صفحه
۱٦۹	د یو قادیاني په قبر کې اُور لږیدل	۲۴۴
۱۷۰	د یو قادیاني مړي نه سخته بَدبوئي تلل	۲۴۵
۱۷۱	په قبر کې د یو قادیاني مړي مخ د قبلې نه اُوړیدل	۲۴۵
۱۷۲	د احادیثو نه منکِر کافر دی	۲۴٦
۱۷۳	د نبي علیه السلام د سُنتو توهین کول کُفر دی	۲۴۷
۱۷۴	د نبي ﷺ د احادیثو توهین کوونکي کس بدترین اَنجام	۲۴۸
۱۷۵	د اَحادیثو د اِستهزاء په وجه دواړه خپې اُوچیدل او شلیدل	۲۴۸
۱۷٦	د حدیث د اِستهزاء په وجه بدترین انجام	۲۴۹
۱۷۷	د مسواک د اِستهزاء په وجه بدترین انجام	۲۵۰
۱۷۸	په حدیث کې د شک کوونکي کس بدترین اَنجام	۲۵۲
۱۷۹	په مؤمن باندې د ټولو نه زیات حق د نبي علیه السلام دی	۲۵۳
۱۸۰	په گستاخِ رسول باندې یو سپي حمله اوکړه او مرداریې کړو	۲۵۴
۱۸۱	افسوس، چې د اسلامي ملکونو حاکمان نن د غفلت په خوب اُوده دي	۲۵۵
۱۸۲	د یو اعتراض جواب	۲۵٦
۱۸۳	د الله ﷻ په شان کې گستاخي کوونکي کس کافر او مرتد دی	۲۵۸
۱۸۴	د الله ﷻ په شان کې گستاخي کوونکي باندې آسماني تَندر رااُوغورځید	۲۵۸
۱۸۵	د غونډ تقریر خلاصه	۲٦۰
۱۸٦	دُعا	۲٦۲
	٤. نبي علیه السلام په ټولو پیغمبرانو کې افضل دی	۲٦۳
۱۸۷	نبي علیه السلام په ټولو پیغمبرانو کې افضل دی	۲٦۵
۱۸۸	د اِمام رازي رَحمَهُ اللهُ قول	۲٦۵

نمبر شمار	موضوع	صفحه
۱۹۰	**اول دلیل** : نبي علیه السلام رَحْمَةٌ لِّلْعَالَمِيْن دی	٢٦٦
۱۹۲	د کائناتو هر څیز ته د نبي علیه السلام د رحمت نه فائده رسیدلی	٢٦٦
۱۹۳	حضرت جبریل علیه السلام ته د نبي علیه السلام د رحمت نه فائده	٢٦٧
۱۹۴	د نبي علیه السلام په وفات کیدو سره د یو ځوان په عبادت کې کوشش شروع کول	٢٦٨
۱۹۵	**دویم دلیل** : الله تعالی د نبي علیه السلام نوم اُوچت کړی	٢٦٩
۱۹۶	**دریم دلیل** : الله ﷻ د نبي ﷺ اطاعت د خپل اِطاعت سره پیوست کړی	٢٧٠
۱۹۷	**څلورم دلیل** : نبي ﷺ ته غټه معجزه قرآن کریم ورکړل شوی	٢٧٢
۱۹۸	**پنځم دلیل** : نبي علیه السلام ته افضل معجزې ورکړل شوي	٢٧٣
۱۹۹	**شپږم دلیل** : د نبي علیه السلام معجزه اوس هم باقي پاتې ده	٢٧٤
۲۰۰	**اووم دلیل** : په نبي ﷺ کې د ټولو پیغمبرانو صفات موجود وو	٢٧٤
۲۰۱	د ټولو پیغمبرانو اَخلاق او صفات په نبي علیه السلام کې په کامِلې طریقې سره جَمع وو .	٢٧٥
۲۰۲	د یو تعلیم یافته هندو اِقرار	٢٧٨
۲۰۳	**اَتم دلیل** : نبي ﷺ تر قیامته پورې ټولو انسانانو او پیریانو د پاره پیغمبر دی	٢٨٠
۲۰۴	**نهم دلیل** : د نبي علیه السلام دِین په ټولو دِینونو کې افضل دی	٢٨٣
۲۰۵	**لسم دلیل** : د نبي ﷺ اُمت د مخکیني ټولو اُمتونو نه افضل دی	٢٨٣
۲۰۶	**یوولسم دلیل** : نبي علیه السلام خَاتَمُ الرُّسُل دی	٢٨٤

نمبر شمار	موضوع	صفحه
۲۰۷	**دولسم دليل** : د نبي عليه السلام معجزې د مخکيني ټولو پيغمبرانو نه زياتې دي	۲۸۵
۲۰۸	نبي عليه السلام ته د وَرکړل شوو مُعجزو تعداد	۲۸۶
۲۰۹	**ديارلسم دليل** : د نورو وُجوهاتو په بِناء افضليت	۲۸۷
۲۱۰	**څوارلسم دليل** : نبي عليه السلام سَيِّدُ العَالَمِيْنَ دی	۲۸۹
۲۱۱	**پنځلسم دليل** : نبي عليه السلام ته په شپږو خصوصي شيانو سره فضيلت	۲۹۰
۲۱۲	**شپاړسم دليل** : نبي ﷺ ته د معرفت او علومو ډيرې خزانې ورکړل شوې وی	۲۹۱
۲۱۳	**اوولسم دليل** : الله تعالى نبي ﷺ خپل "حبيب" جوړ کړی	۲۹۳
۲۱۴	**اتلسم دليل** : په نبي ﷺ سره د ختمِ نبوّت تکميل شوی	۲۹۴
۲۱۵	**نورلسم دليل** : نبي ﷺ ته په قرآن کريم کې د تعظيم په وجه په نوم سره خطاب ندې شوی	۲۹۵
۲۱۶	د يو اعتراض جواب	۲۹۶
۲۱۷	الله تعالى د نبي عليه السلام په عُمر قسَم خوړلی	۳۰۲
۲۱۸	الله تعالى د نبي عليه السلام مخکيني او روستني ټول لغزشونه معاف کړي	۳۰۳
۲۱۹	ټول اَنبياء قبلَ النّبوّة او بَعد النبوّة معصوم دي	۳۰۴
۲۲۰	حضرت عُمر رضي الله عنه د نبي عليه السلام فضائل ذکر کړي	۳۰۶
۲۲۱	په نبي عليه السلام باندې زمکه هم فخر کوي	۳۰۹
۲۲۲	مسئله : د نبي عليه السلام د بدن مبارک سره لږيدلې خاوره د عرش او کعبې نه هم بهتره ده	۳۱۰
۲۲۳	که يو سړی د الله جل جلاله عبادت کوي خو د نبي عليه السلام د رِسالت تصديق نه کوي نو دا کافر دی	۳۱۱

نمبرشمار	موضوع	صفحه
۲۲۳	د نبي عليه السلام تعظيم كول، او د دوی مرتبه په ټولو مخلوقاتو اُوچته كنړل	۳۱۲
۲۲۴	د پيغمبر عليه السلام تعظيم كوونكي كامياب دي	۳۱۲
۲۲۵	صحابه كرام به د نبي عليه السلام په مجلس كې ډير په اَدب سره ناست وو	۳۱۳
۲۲٦	الله تعالى مؤمنان منع كړي وو چې د نبي عليه السلام په مجلس كې په اُوچت آواز سره خبرې اوكړي	۳۱۴
۲۲۷	امام مالک رَحِمَهُ اللهُ امير المؤمنين" ابوجعفر منصور" ته په مسجدِ نبوي كې په اُوچت آواز باندې خبرو كولو سره تَنبِيه وركړه	۳۱٦
۲۲۸	اوس هم د نبي عليه السلام د روضې سره په اُوچت آواز سره خبرې كول يا د احاديثو بيانيدو په وخت شور كول منع دي	۳۱۸
۲۳۰	مؤمنانو ته د نبي عليه السلام د اَدب په باره كې تربيت وركول	۳۲۰
۲۳۱	باندېچيانو ته د اَدب تربيت وركول	۳۲۰
۲۳۲	الله تعالى د نبي عليه السلام د اَدب په خاطر مسلمانان د "رَاعِنَا" لفظ ويلو نه منع كړل	۳۲۲
۲۳۳	د غونډ تقرير خلاصه	۳۲۳
۲۳۴	دعا	۳۲۴
۲۳۵	خوشخبري	۳۲۵
۲۳٦	د غونډ كتاب اجمالي فهرست	

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

﴿ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَآ اَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ اللّٰهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَیْءٍ عَلِيْمًا ﴾

الاحزاب آیة ۴۰ .

د ختمِ نبوّت تفصيلي بيان

تاليف

اَبُوالشَّمْس مولانا نُوْرُالهُدٰی عُفِيَ عَنْهُ

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

د ختمِ نبوّت تفصيلي بيان

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى خَاتَمِ الْأَنْبِيَاءِ وَأَشْرَفِ الْمُرْسَلِيْنَ، وَعَلٰى آلِهٖ وَأَصْحَابِهٖ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلٰى يَوْمِ الدِّيْنِ.

اَمَّا بَعْدُ فَأَعُوْذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى فِي الْقُرْآنِ الْمَجِيْدِ وَالْفُرْقَانِ الْحَمِيْدِ:

﴿ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَآ اَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ وَكَانَ اللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا ﴾. (١)

وَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّهُ سَيَكُوْنُ فِيْ أُمَّتِيْ كَذَّابُوْنَ ثَلَاثُوْنَ، كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ، وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ لَا نَبِيَّ بَعْدِيْ. (٢)

وَقَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ : إِنَّ مَثَلِيْ وَمَثَلَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِيْ كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بَيْتًا فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ إِلَّا مَوْضِعَ لَبِنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يَطُوْفُوْنَ بِهٖ، وَيَعْجَبُوْنَ لَهُ وَيَقُوْلُوْنَ هَلَّا وُضِعَتْ هٰذِهِ اللَّبِنَةُ ؟ قَالَ : فَأَنَا اللَّبِنَةُ وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ. (٣)

صَدَقَ اللهُ الْعَظِيْمُ.

---

(١) الاحزاب آية ٤٠.

(٢) سنن ابي داؤد كِتَابُ الْفِتَنِ وَالْمَلَاحِمِ بَابُ ذِكْرِ الْفِتَنِ وَدَلَائِلِهَا رقم الحديث ٤٢٥٢ قال الالباني: صحيح. سنن الترمذي أَبْوَابُ الْفِتَنِ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابُ مَا جَاءَ لَا تَقُوْمُ السَّاعَةُ حَتّٰى يَخْرُجَ كَذَّابُوْنَ رقم الحديث ٢٢١٩ وقال الترمذي: هٰذَا حَدِيْثٌ صَحِيْحٌ. مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٢٢٣٩٥.

(٣) صحيح البخاري كِتَابُ الْمَنَاقِبِ بَابُ خَاتِمِ النَّبِيِّيْنَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ٣٥٣٥. صحيح مسلم كتاب الْفَضَائِلِ بَابُ ذِكْرِ كَوْنِهٖ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ رقم الحديث ٢٢ (٢٢٨٦)، مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٩١٦٧. صحيح ابن حبان بَابُ مِنْ صِفَتِهٖ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَخْبَارِهٖ ذِكْرُ تَمْثِيْلِ الْمُصْطَفٰى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّبِيِّيْنَ قَبْلَهُ مَعَهُ بِمَا مَثَّلَ بِهٖ رقم الحديث ٦٤٠٥. شعب الايمان رقم الحديث ١٤٠٣.

د ختمِ نبوّت عقيدې اَهميت

زما خوږو قدرمنو او عزت مندو مسلمانانو ورونو ! د قرآن کريم د صريحو آيتونو ، او بې شماره متواترو احاديثو نه صراحةً دا خبره ثابته ده چې رسولُ الله صلى الله عليه وسلم خَاتَمُ النَّبِيِّيْن دى ، يعنى د حضرت آدم عليه السلام نه چې د انبياء کرامو کومه سلسله شروع شوې وه هغه په نبي عليه السلام باندې ختمه شوی .

محمّدٌ رّسولُ الله صلى الله عليه وسلم د الله تعالى آخِري نبي او رسول دی .

د ختمِ نبوّت عقيده د اسلام په بُنيادي عقائدو کې شامل ده ، لکه څرنګې چې الله تعالى واحِدلَاشريک منل فرض دي او ددينه بغير سړې مسلمان نشي کيدی نو همدغه شان نبي کريم صلى الله عليه وسلم آخِري نبي او آخري رسول منل هم فرض دي ، ددينه بغير هم سړی مسلمان نشي کيدی .

د قرآن کريم د سلو (۱۰۰) آيتونو ، او تقريبًا د دوه سوه لس (۲۱۰) صحيح احاديثو نه د ختمِ نبوّت عقيده ثابت ده .

د صحابه کرامو د دَور نه نيولی تر دې وخته پورې ټول اُمتِ مُسلمه په دې مُتّفِق دی چې د رسولُ الله ﷺ نه پس تر قيامته پورې بل نوې نبي يا رسول نه پيدا کيږی .

اوس چې بل څوک په دروغه باندې د نبوّت دعوٰی کوي نو داسې کس بِالاتفاق کافِر او مُرتد دی ، د اِرتداد په وجه دده قتلولو واجب دي .

د رسولُ الله صلى الله عليه وسلم په آخِري دَور کې اَسْوَد عَنْسِي د نبوّت دعوٰی اوکړه نو نبي عليه السلام د هغه د قتلولو حکم اوکړو .

همدارنګې د پيغمبر عليه السلام د دُنيا نه تشريف وړلو نه پس صحابه کرامو اوّلنی اجماع د ختمِ نبوّت په مسئله باندې کړې وه .

" يعنى چې د محمّدٌ رّسولُ الله صلى الله عليه وسلم نه پس بل څوک نبي نشي پيدا کيدی " او ټولو صحابه کرامو د مُسَيلمهٔ کذّاب په قتلولو باندې اجماع اوکړه کوم چې په دروغه د نبوّت دعوٰی کړې وه ، بيا حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه د مُسَيلمه کذّاب سره د جهاد اعلان اوکړو .

ډيرو صحابه کرامو ددې عقيدې د دِفاع د پاره سخته قرباني ورکړه . ددې اندازه تاسو ددينه هم لږولې شئ چې د نبي عليه السلام په زمانه کې د اسلام د سَربُلندۍ ، تحفّظ ، او دِفاع د پاره څومره جهادونه شوي وو (که هغه غزوه بدر وه ، غزوه أحد وه ، غزوه خيبر وه ، غزوه حُنين وه ، فتحِ مکه وه ، غزوه موته وه ، غزوه أحزاب وه ، او يا غزوه تبوک وه) په دې ټولو کې مجموعه دوه سوه او نهه پنځوس (۲۵۹) صحابه کرام شهيدان شوي (۱)

خو د حضرت ابوبکر صديق ﷺ په دورِ خلافت کې چې د مُسَليمه کذّاب خلاف د يمامه په ميدان کې کوم جهاد شوې وُ په هغې کې د ختمِ نبوّت عقيدې د تحفّظ د پاره دولس سوه (۱۲۰۰) صحابه کرام او تابعين شهيدان شو ، چې په دې کې أووه سوه (۷۰۰) د قرآن کريم حافظان او عالمان وو ، او دا هغه حافظان وو چې د نبي عليه السلام په خدمت کې يې قرآن کريم حفظ کړې وُ . ددينه معلومه شوه چې د صحابه کرامو په نزد باندې ددې مسئلې ډير آهميت وُ ، او ددې د تحفّظ د پاره يې ډيره قرباني ورکړې . (۲)

بلکه په دې څوارلس سوه (۱۴۰۰) کاله کې د ټول أمتِ مسمله دا اتفاقي عقيده راروانه ده چې د نبي عليه السلام نه پس بل څوک په دروغه باندې د نبوّت يا رسالت دعوٰی کوي نو داسې کس د اسلام نه خارِج ، مُرتد ، او واجبُ القتل دی .

د " ختمِ نبوّت " موضوع بيانولو ضرورت

د ختمِ نبوّت عقيده دومره بَديهي او اِتفاقي ده چې ددې د ثبوت د پاره دلائل بيانول داسې دي لکه د نمر د ثبوت د پاره دلائل بيانول .

ليکن نن صبا بعضې خلق د اسلامي تعليماتو نه غافله دي ، او ورځ په ورځ نوې نوې فِتنې راپيدا کيږي ، کافران هم د مسلمانانو د بې اِتفاقه کولو کوشش کوي ، د مغربي تهذيب نه مُتأثره خلق ددې عقيدې په باره کې د مسلمانانو په زړونو کې شکوک او شبهات

(۱) رحمة للعالمين ج۲ ص۲۱۳ قاضي سليمان منصورپوري رحمه الله، آئينۂ قاديانيت ص۳۰ .

(۲) ختم نبوت کامل ص ۳۰۴ حصہ سوم از مفتي محمد شفيع رحمه الله ، مرقاة المفاتيح ج۵ ص۲۴ ، آئينۂ قاديانيت ص۳۰ .

وخطبات شاہين ختم نبوت ص۲۵۲ .

په تاريخ الکامل . تاريخ طبري . او تاريخ ابن جرير کې دا خبره صراحةً ذکر ده .

اچوي ، بيا خاصکر په دې دَور کې د ميرزا غلام احمد قادياني لعين ملګرې د مسلمانانو په زړونو کې شبهات اچوي او دا ورته وايي چې "ميرزا غلام احمد قادياني هم نبي وُ" حالانکه ميرزا غلام احمد قادياني کافر ، مرتد او کذّاب وُ . (د دې خبرې تفصيل روستو په مستقله موضوع کې راروان دى) .

نو په همدې خاطر درته زه اِن شاء الله په نن موضوع کې د ختمِ نبوّت دا عقيده په پوره تفصيل او وضاحت سره بيانوم :

نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيّٖنَ دى

په قرآن کريم کې صراحةً دا ذکر دي چې نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيّٖنَ دى ، د دوى نه پس بل نبي نشي پيدا کيدى . الله تعالى فرمايي :

﴿ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَآ اَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ اللّٰهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا ﴾. (١)

ترجمه : محمد (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) په تاسو سړو کې د هيچا (نسَبي) پلار نه دى ، ليکن د الله تعالى رسول او خَاتَمُ النَّبِيّٖنَ (يعنى په ټولو انبياء کرامو آخري نبي) دى ، او الله تعالى په هر څيز باندې (ډير ښه) پوهه دى .

د قرآن کريم د نورو آيتونو نه د خَاتَمُ النَّبِيّٖنَ معنىٰ معلومول

په قرآن کريم کې چې چيرته " ختم " مادّه استعمال شوى نو هلته په معنى د " مُهر " سره دى ، يعنى يو څيز په داسې اندازې سره بندول چې د بهر نه څه څيز په دې کې داخل نشي ، او د دَننه څه څيز د دينه رابهر نشي .

مثلا الله تعالى فرمايي : ﴿ خَتَمَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ ﴾ . (٢)

ترجمه : الله تعالى د دې کافرانو په زړونو باندې مُهر لګولې دى .

---

(١) الاحزاب آية ٤٠ .

(٢) البقرة آية ٧ .

يعنی د بهرنه ايمان د دوی زړونو ته نه ننوځي او کفر د دوی د زړونو نه بهرنه راأوځي.

د دينه علاوه چې په نورو آيتونو کې هم چيرته د " ختم " مادهٔ استعمال شوی نو معنی يې همدا " مُهر" ده.(١)

او س د خَاتَمُ النَّبِيِّينَ مطلب دا شو چې: د نبي عليه السلامْ په راتلو سره الله تعالی په نبوّت باندې داسې مُهر اُولګوو چې بل هيڅوک د نبوّت په دې سلسله کې نشي داخليدی، او کوم انبياء چې په دې سلسله کې داخل دي هغه څوک ورنه نشي ويستلی.

نبي عليه السلام پخپله د خَاتَمُ النَّبِيِّينَ تشريح کړی

نبي عليه السلام پخپله هم د خَاتَمُ النَّبِيِّينَ تشريح کړی چې د مانه پس به بل نبي نه پيدا کيږي، فرمايي:

... أَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ لَا نَبِيَّ بَعْدِي.(٢)

زه خَاتَمُ النَّبِيِّينَ (په ټولو انبياؤ کې آخري نبي) يم، د ما نه پس بل نبي نشته.

په دې حديث کې پيغمبر ﷺ د خَاتَمُ النَّبِيِّينَ تشريح پخپله اوکړه په لَا نَبِيَّ بَعْدِي سره.(٣)

---

(١) يو څو نور آيتونه درته ذکر کوم چې په هغې کې " ختم " په معنی د " مُهر" سره استعمال شوی:

﴿ وَخَتَمَ عَلَىٰ قُلُوبِكُم ﴾. الانعام آية ٤٦./ ﴿ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ ﴾ الجاثية آية ٢٣.

﴿ الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ ﴾. يس آية ٦٥. / ﴿ فَإِن يَشَإِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَىٰ قَلْبِكَ ﴾. الشورى آية ٢٤.

﴿ يُسْقَوْنَ مِن رَّحِيقٍ مَّخْتُومٍ ۝ خِتَامُهُ مِسْكٌ ﴾. المطففين آية ٢٥.

په مذکوره ټولو آيتونو کې د " ختم " مادهٔ د مُهر په معنی سره استعمال شوی.

(٢) قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّهُ سَيَكُونُ فِي أُمَّتِي كَذَّابُونَ ثَلَاثُونَ، كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ، وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ لَا نَبِيَّ بَعْدِي. سنن ابی داود كِتَابُ الْفِتَنِ وَالْمَلَاحِمِ بَابُ ذِكْرِ الْفِتَنِ وَدَلَائِلِهَا رقم الحديث ٤٢٥٢ قال الالباني: صحيح. سنن الترمذي أَبْوَابُ الْفِتَنِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابُ مَا جَاءَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْرُجَ كَذَّابُونَ رقم الحديث ٢٢١٩ وقال الترمذي: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ. مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٢٢٣٩٥.

(٣) (أَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ) بِكَسْرِ التَّاءِ وَفَتْحِهَا وَقَوْلُهُ: (لَا نَبِيَّ بَعْدِي) تَفْسِيرٌ لِمَا قَبْلَهُ. مرقاة ج٨ ص ٣٤٠١.

په يو بل حديث کې ذکر دي: وَخُتِمَ بِيَ النَّبِيُّوْنَ. (١)
او په ما باندې انبياء کرام ختم کړې شوي دي.

د صحابه کرامو او تابعينو په نزد د خَاتَمُ النَّبِيّٖن تشريح

ډيرو صحابه کرامو او تابعينو د خَاتَمُ النَّبِيّٖن تفسير په "آخري نبي" سره کړی.

١ . حضرت عبد الله بن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فرمايي:

إِنَّهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ خَاتَمَ النَّبِيّٖنَ.

نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيّٖن (آخري نبي) وُ؛ ځکه الله تعالى فرمايي:

﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ وَكَانَ اللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا﴾.(٢)

ترجمه: محمد (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) په تاسو سړو کې د هيچا (نسبي) پلار ندی، ليکن د الله تعالى رسول او خَاتَمُ النَّبِيّٖن (يعنی په ټولو انبياء کرامو آخري نبي) دی، او الله تعالى په هر څيز باندې (ډير ښه) پوهه دی.

بيا ابن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا پخپله د " خاتَم " تشريح اوکړه:

وَالْخَاتَمُ: الَّذِيْ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ كَمَا لَيْسَ بَعْدَ خَاتِمَةِ الْأَمْرِ مِنْهُ شَيْءٌ، وَلَيْسَ بَعْدَ خَتْمِ الْكِتَابِ نَشْرٌ، وَلَيْسَ بَعْدَ خَتْمِ الْكِيْسِ إِخْرَاجُ شَيْءٍ مِنْهُ.

" خَاتَم " هغه ته وايي چې د هغه نه پس بل نبي نه وي، لکه څرنګې چې د يو کار د خاتمې نه پس بل څيز نه وي، او لکه څرنګې چې په خط باندې د مُهر لږولو نه پس ددې

(١) عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فُضِّلْتُ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ بِسِتٍّ: أُعْطِيْتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ، وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ، وَأُحِلَّتْ لِيَ الْغَنَائِمُ، وَجُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ طَهُوْرًا وَمَسْجِدًا، وَأُرْسِلْتُ إِلَى الْخَلْقِ كَافَّةً، وَخُتِمَ بِيَ النَّبِيُّوْنَ. صحيح مسلم كِتَابُ الْمَسَاجِدِ وَمَوَاضِعِ الصَّلَاةِ رقم الحديث ٥ (٥٢٣).

(٢) الاحزاب آية ٤٠.

کلاوُول نه وي ، او لکه څرنګې چې په لفافه (تېلی) باندې د مُهر (لاک) لږولو نه پس د دینه څه څیز نشي راویستلی . (١)

٢ . مشهور تابعي " حضرت قتادة رَحِمَهُ اللَّهُ " د خَاتَمُ النَّبِيِّين ترجمه داسې کوي :

أَيْ آخِرُهُمْ .

یعنی آخِر د انبیاؤ . (٢)

٣ . یو بل مشهور تابعي حضرت حسن رَحِمَهُ اللَّهُ د خَاتَمُ النَّبِيِّين په تشریح کې فرمایي :

خَتَمَ اللهُ النَّبِيِّينَ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ آخِرَ مَنْ بُعِثَ .

الله تعالی ټول انبیاء په محمّد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې ختم کړي ، او الله ﷻ چې څومره رسولان رالیږلي په هغې ټولو کې آخري رسول " محمد صلی الله علیه وسلم " دی . (٣)

د اهلِ لغت او مُفسّرینو په نزد د لفظ " خَاتَمْ " تحقیق

" خَاتَمْ " په فتحې د " ت " سره ، او " خَاتِمْ " په کسرې د " ت " دواړه صحیح دي . یعنی د نبي علیه السلام نه دواړه قرأته اَوریدل شوي .

په قاریانو کې امام حسن رَحِمَهُ اللَّهُ او امام عاصم رَحِمَهُ اللَّهُ دا " خَاتَمْ " په فتحې د " تا " سره لوستلې دی ، او د دوی نه علاوه نورو قاریانو " خَاتِمْ " په کسرې د " تا " سره

---

(١) وَمِنْهَا : أَنَّهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ خَاتَمَ النَّبِيِّينَ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: {مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ، وَلَكِنْ رَسُولَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ} [الاحزاب آیة ٤٠] وَالْخَاتَمُ: الَّذِي لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ كَمَا لَيْسَ بَعْدَ خَاتِمَةِ الْأَمْرِ مِنْهُ شَيْءٌ ، وَلَيْسَ بَعْدَ خَتْمِ الْكِتَابِ نَشْرٌ ، وَلَيْسَ بَعْدَ خَتْمِ الْكِيْسِ إِخْرَاجُ شَيْءٍ مِنْهُ . شعب الایمان ج ٣ ص ٦٨ .

(٢) عَنْ قَتَادَةَ رَحِمَهُ اللَّهُ . قَوْلُهُ .... {وَلَكِنْ رَسُولَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ} أَيْ آخِرُهُمْ . تفسیر الطبري (جامع البیان عن تأویل آي القرآن) ج ١٩ ص ١٢٢ سورة الاحزاب آیة ٤٠ .

(٣) عَنِ الْحَسَنِ فِي قَوْلِهِ { وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ } قَالَ: خَتَمَ اللهُ النَّبِيِّينَ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ آخِرَ مَنْ بُعِثَ . الدر المنثور في التفسیر بالمأثور ج ٦ ص ٦١٧ سورة الاحزاب آیة ٤٠ .

لوستلې دي. (١)

په دې دواړو قرأتونو سره ددې معنی داده : "آخِر" او "مُهر".

مُهر هم د يو څيز د بندولو په آخِر کې لږي.

اوس د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن معنی دا شوه چې: آخِر د انبياؤ، يا مُهر د انبياؤ.

د خَاتَم دا معنی د لغتو په ټولو کتابونو کې هم ذکر ده، لکه په : قاموس، صحاح، لسان العرب، تاج العروس. (٢)

امام راغب اصفهاني رَحِمَهُ اللهُ په مفردات القرآن کې فرمايي:

(وَخَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ) لِأَنَّهُ خَتَمَ النُّبُوَّةَ . أَيْ: تَمَّمَهَا بِمَجِيئِهِ.

نبي عليه السلام ته خَاتَمُ النَّبِيِّيْن ځکه ويلې شي چې دوی نبوّت ختم کړو، يعنی په راتلو سره يې نبوّت تمام کړو. (٣)

ددينه علاوه د لغتو په نورو کتابونو کې هم د خَاتَم معنی دا ذکر شوی چې: آخِر او ختموونکی.

---

(١) تفسير معارف القرآن سورة الاحزاب في تفسير آية ٤٠.

وَاخْتَلَفَتِ الْقُرَّاءُ فِي قِرَاءَةِ قَوْلِهِ: {وَخَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ} [الاحزاب آية ٤٠] فَقَرَأَ ذَلِكَ قُرَّاءُ الْأَمْصَارِ سِوَى الْحَسَنِ وَعَاصِمٍ بِكَسْرِ التَّاءِ مِنْ خَاتِمِ النَّبِيِّيْنَ، بِمَعْنَى أَنَّهُ خَتَمَ النَّبِيِّيْنَ. ذُكِرَ أَنَّ ذَلِكَ فِي قِرَاءَةِ عَبْدِ اللهِ: «وَلَكِنْ نَبِيًّا خَتَمَ النَّبِيِّيْنَ» فَذَلِكَ دَلِيْلٌ عَلَى صِحَّةِ قِرَاءَةِ مَنْ قَرَأَهُ بِكَسْرِ التَّاءِ . بِمَعْنَى أَنَّهُ الَّذِيْ خَتَمَ الْأَنْبِيَاءَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِمْ، وَقَرَأَ ذَلِكَ فِيْمَا يَذْكُرُ الْحَسَنُ وَعَاصِمٌ: {خَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ} [الاحزاب : ٤٠] بِفَتْحِ التَّاءِ، بِمَعْنَى أَنَّهُ آخِرُ النَّبِيِّيْنَ. كَمَا قَرَأَ: «مَخْتُوْمٌ خَاتَمُهُ مِسْكٌ» بِمَعْنَى: آخِرُهُ مِسْكٌ مَنْ قَرَأَ ذَلِكَ كَذَلِكَ. تفسير الطبري (جامع البيان عن تاويل آي القرآن) ج ١٩ ص ١٢٢ سورة الاحزاب آية ٤٠.

(أَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ) بِكَسْرِ التَّاءِ وَفَتْحِهَا . مرقاة ج٨ ص ٣٤٠١.

(٢) تفسير معارف القرآن سورة الاحزاب في تفسير آية ٤٠.

(٣) المفردات في غريب القرآن ص ٢٧٥ ختم.

نو د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن معنى دا شوه چې: آخِرِ د أنبياؤ. (١)

د مُفسّرِينو تحقيق

مُفسّرينو هم د خَاتَم تفسير په "آخِر" او "مُهر" سره كړى، نو د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن مطلب دا شو چې: آخِرِ د انبياؤ.

د يو څو مُفسّرينو أقوال درته رانقل كوم:

تفسير روحُ المعاني: په تفسير رُوح المعاني كې د خَاتَم معنى په "مُهر" سره كړې شوى، خو حاصل يې همدا راأوځي چې "آخِرِ النَّبِيِّيْن".

د تفسير رُوح المعاني الفاظ دادي:

وَالْخَاتَمُ اِسْمُ آلَةٍ لِمَا يُخْتَمُ بِهِ كَالطَّابِعِ لِمَا يُطْبَعُ بِهِ. فَمَعْنَى خَاتَمِ النَّبِيِّيْنَ الَّذِيْ خُتِمَ النَّبِيُّوْنَ بِهِ، وَمَآلُهُ آخِرُ النَّبِيِّيْنَ. (٢)

---

(١) وَخَاتِمُ كُلِّ شَيْءٍ وَخَاتِمَتُهُ: عَاقِبَتُهُ وآخِرُه ..... وخِتامُ القَوْمِ وخاتِمُهُم وخاتَمُهُم: آخرُهم؛ عَنِ اللِّحْيَانِيِّ؛ وَمُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خاتِمُ الأَنبياء عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ. التَّهْذِيبُ: وَالخاتِمُ والخَاتَمُ مِنْ أَسماء النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَفِي التَّنْزِيلِ العَزِيزِ: ﴿مَاكَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجالِكُمْ وَلكِنْ رَسُوْلَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ﴾ أَي آخِرَهُمْ. لسان العرب ج ١٢ ص ١٦٣ فصل الخاء المعجمة ختم.

(و) الخاتَم (من كُلِّ شَيْءٍ: عاقِبَتُه، وآخِرَتُه خاتِمته). (و) الخَاتَم: (آخِرُ القَوْمِ كالخاتِم). وَمِنْه قَوْلُه تَعَالَى: {وَخَاتَم النَّبِيين} أَي: آخِرهم. تاج العروس من جواهر القاموس ج ٣٢ ص ٤٥ خ ت م.

والخاتم بِكَسْر التَّاء: فَاعل الخَتْم وَهُوَ الإِتْمَام وَالبُلُوغ. وَبِفَتْحِهَا: بِمَعْنى الطابع، وَتَسْمِيَة نَبِيِّنَا خَاتَمُ الأَنْبِيَاء لِأَنَّ الخَاتم آخر القَوْم قَالَ الله تَعَالَى: {مَا كَانَ مُحَمَّد أَبَا أحد من رجالكم وَلَكِن رَسُول الله وَخَاتم النَّبِيين}. الكليات (الكليات معجم في المصطلحات والفروق اللغوية) أبو البقاء الحنفي ج ١ ص ٤٣١ فصل الخاء.

والخاتَمُ والخاتِمُ، بكسر التاء وفتحها. والخَيْتامُ والخاتامُ كلُّه بمعنىً، والجمع الخَواتيمُ. وتَخَتَّمْتُ، إذا لبستَه. وخاتمة الشئ: آخره. ومحمد صلى الله عليه وسلم خاتِمُ الأنبياء عليهم الصلاة والسلام. الصحاح تاج اللغة وصحاح العربية ج ٥ ص ١٩٠٨ فصل الخاء.

(٢) روح المعاني في تفسير القرآن العظيم والسبع المثاني ج ١١ ص ٢١٣ سورة الاحزاب آية ٤٠.

خاتَم (په فتحې د تا سره) د هغې آلې نوم دی چې په هغې سره مُهر لږولې شي ، نو د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن معنی دا شوه : هغه کس چې په هغه باندې انبياء کرام ختم شوي وي، ددې مطلب هم همدا " آخِرُ النَّبِيِّيْن " (آخري نبي کيدل) دی.

علامه آلوسي رَحِمَهُ اللهُ دا هم ذکر کړي :

وَكَوْنُهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ مِمَّا نَطَقَ بِهِ الْكِتَابُ وَصَدَعَتْ بِهِ السُّنَّةُ وَأَجْمَعَتْ عَلَيْهِ الْأُمَّةُ فَيُكَفَّرُ مُدَّعِيُّ خِلَافِهِ وَيُقْتَلُ إِنْ أَصَرَّ . (١)

او نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن (آخري پيغمبر) کيدل داسې مسئله ده چې په دې باندې قرآن کريم ناطِق (گويا) دی ، احاديثو دا مسئله صفا صفا بيان کړی ، او په دې باندې د ټول اُمتِ مسلمه اجماع ده ، پس اوس چې څوک ددې خلاف دعوٰی کوي نو هغه به کافر گڼرلې شي ، او که په دې خپله خبره باندې مضبوط پاتې شي (توبه نه اُوباسي) نو بيا به قتلولې شي .

تفسير احمدي : ملا جيون رَحِمَهُ اللهُ په تفسير احمدي کې هم دا ذکر کړي چې که خاتم په فتحې د تاء سره وي يا کسرې د تاء سره د دواړو مطلب همدا يو دی چې :

" آخِرُ النَّبِيِّيْن " (يعنی آخري نبي کيدل) . (٢)

تفسير ابن جرير طبري : ابن جرير رَحِمَهُ اللهُ په خپل تفسير کې فرمايي :

وَلَكِنَّهُ رَسُوْلُ اللهِ وَخَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ، الَّذِيْ خَتَمَ النُّبُوَّةَ فَطَبَعَ عَلَيْهَا ، فَلَا تُفْتَحُ لِأَحَدٍ بَعْدَهُ إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ .... وَبِنَحْوِ الَّذِيْ قُلْنَا فِيْ ذَلِكَ قَالَ أَهْلُ التَّأْوِيْلِ. (٣)

ليکن محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د الله جَلَّ جَلَالُهُ رسول او آخري نبي دی ، کوم چې نبوّت ختم کړی او په نبوت باندې يې مهر لږولی ، نو تر د قيامت قائميدو پورې به د ختم نبوت دا دَروازه بل

(١) روح المعاني في تفسير القرآن العظيم والسبع المثاني ج ١١ ص ٢١٩ سورة الاحزاب آية ٤٠ .

(٢) وَالمَآلُ على كلّ توجيه هو المعنى الْآخِرُ ، ولذلک فَسَّرَ صاحبُ المدارک قراءة عاصم بِالْآخِرِ ، وصاحب البيضاوي كلّ القراءتين بِالْآخِرِ . تفسير احمدي . ختم نبوت کامل ص ٧٧ .

(٣) التفسير الطبري (جامع البيان عن تأويل آي القرآن) ج ١٩ ص ١٢١ سورة الاحزاب آية ٤٠ .

هيڅ ته نه کلاوېږي ..... او دا مونږ چې دلته دا څنګه قول اوکړو نو دا ائمه ؤ د تفسير (صحابه کرامو او تابعينو) همدغه شان فرمايلي دي.

تفسير ابن کثير : علامه ابن کثير رَحِمَهُ اللهُ د سورة الاحزاب د مذکوره آيت په باره کې فرمايي : فَهٰذِهِ الْآيَةُ نَصٌّ فِيْ أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ . وَإِذَا كَانَ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ فَلَا رَسُوْلَ بَعْدَهُ بِالطَّرِيْقِ الْأَوْلٰى وَالْأَحْرٰى ، لِأَنَّ مَقَامَ الرِّسَالَةِ أَخَصُّ مِنْ مَقَامِ النُّبُوَّةِ . فَإِنَّ كُلَّ رَسُوْلٍ نَبِيٌّ ، وَلَا يَنْعَكِسُ . وَبِذٰلِكَ وَرَدَتِ الْأَحَادِيْثُ الْمُتَوَاتِرَةُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ حَدِيْثِ جَمَاعَةٍ مِنَ الصَّحَابَةِ. (۱)

پس دا آيت په دې باره کې صريح دی چې د نبي عليه السلام نه پس بل هيڅ نبي نشته ، او کله چې بل نبي نه پيدا کيږي نو رسول خو به په طريقِ اولٰی سره نه پيدا کيږي ، ځکه د رِسالت مرتبه د نبوت نه خاص ده (۲) وجه داده چې هر رسول نبي وي خو هر نبي رسول نشي کيدی ، او په همدې خبره (يعنی چې د نبي عليه السلام نه پس بل نبي نه پيدا کيږي ، په دې) باندې د رسولُ الله صلی الله عليه وسلم نه ډير احاديثِ متواتره هم راغلي دي چې هغه د صحابه کرامو يو لوی جماعت د دوی نه رانقل کړي دي.

تفسير خازن : په تفسير خازن کې ذکر دي :

(وَخَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ) خَتَمَ اللهُ بِهِ النُّبُوَّةَ فَلَا نُبُوَّةَ بَعْدَهُ أَيْ وَلَا مَعَهُ .

---

(۱) تفسير ابن كثير (تفسير القرآن العظيم) ج ٦ ص ٤٢٨ سورة الاحزاب آية ٤٠ .

همدا سې خبره علامه آلوسي رحمه الله هم کړی : والمراد بالنبي ما هو أعم من الرسول فيلزم من كونه صلى الله عليه وسلم خاتم النبيين كونه خاتم المرسلين والمراد بكونه عليه الصلاة والسلام خاتمهم انقطاع حدوث وصف النبوة في أحد من الثقلين بعد تحليه عليه الصلاة والسلام بها في هذه النشأة . روح المعاني في تفسير القرآن العظيم والسبع المثاني ج ١١ ص ٢١٣ سورة الاحزاب آية ٤٠ .

(۲) يعنی رسول خاص وي چې دده سره به نوې کتاب وي ، او نبي عام دی که دده سره نوې کتاب وي او که نه. نو چې کله د آيت نه دا معلومه شوه چې د پيغمبر عليه السلام نه پس بل نبي نشته ، نو په دې سره نفي د عام راغله ، او دا قاعده ده چې په نفي د عام سره نفي د خاص راځي . نو دا ورنه په طريقِ اولٰی سره معلومه شوه چې د دوی نه پس به بل رسول هم نه وي . ابو الشمس علي عنه

خَاتَمُ النَّبِيِّيْن يعنی الله تعالی په نبي عليه السلام باندې نبوّت ختم کړې دی ، پس اوس د دوی نه پس بل نبي نشته ، او د دوی سره يو ځای هم نشته. (١)

د دينه علاوه په نورو تفاسيرو کې هم دا مضمون صراحةً ذکر دی چې محمد رّسولُ الله صلی الله عليه وسلم آخري نبي دی ، د دوی نه پس بل نبي نه پيدا کيږي. (٢)

په آخِره زمانه کې د حضرت عيسیٰ ﷺ د آسمان نه رابنکته کيدل د نبي ﷺ د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن کيدو خلاف ندي

په دې خبره ځان پوهه کړئ چې د نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن کيدو مطلب دادی چې د دوی نه پس به په دُنيا کې بل نوی نبي نه پيدا کيږي ، حضرت عيسیٰ عليه السلام ته خو نبوت د پيغمبر عليه السلام نه مخکې ورکړې شوې وُ ، هغه خو نوی نبي ندی ، هغه خو الله تعالی آسمانونو ته ژوندې پورته کړی (٣) او په آخره زمانه کې به د دجّال او نورو فِتنو ختمولو د پاره دوباره دُنيا ته رابنکته کيږي . او هغه به د يو حاکم او يو اُمّتي په حيثيت سره د نبي عليه السلام د شريعت موافق فيصلې کوي ، اګر چې خپل مخکينې نبوّت به يې برقرار وي خو بيا به هم د نبي عليه السلام د شريعت مطابقت فيصلې کوي .

خلاصه دا چې د نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن کيدو مطلب دادی چې د دوی نه پس به بل چا ته نوې نبوت نشي ورکولی او حضرت عيسیٰ عليه السلام ته خو د نبي عليه السلام نه مخکې نبوّت ورکړې شوې وُ ، که هغه په آخِره زمانه کې رابنکته کيږي نو دا د نبي عليه

---

(١) تفسير الخازن (لباب التاويل في معاني التنزيل) ج ٣ ص ٤٢٩ سورة الاحزاب آية ٤٠ .

(٢) په تفسير مدارک کې ذکر دي : { وَخَاتَمَ النَّبِيِّيْن } بفتح التاء عاصِمٌ بمعنى الطَّابَعِ أي آخرُهم يعني لا يُنَبَّأُ أحدٌ بعده . وعيسى عليه السلام مِمَّنْ نُبِّئَ قبله وحين ينزل عاملا على شريعة محمد صلى الله عليه وسلم كأنه بعض أمته . وغيره بكسر التاء بمعنى الطَّابِعِ وفَاعِلُ الخَتْمِ وَتُقَوِّيْهِ قراءة ابن مسعود رضي الله عنه . تفسير النسفي (مدارک التنزيل وحقائق التأويل) ج ٣ ص ٣٢ سورة الاحزاب آية ٤٠ .

(٣) ﴿ وَمَا قَتَلُوْهُ وَمَا صَلَبُوْهُ وَلٰكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَاِنَّ الَّذِيْنَ اخْتَلَفُوْا فِيْهِ لَفِيْ شَكٍّ مِّنْهُ مَا لَهُمْ بِهٖ مِنْ عِلْمٍ اِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوْهُ يَقِيْنًا ۝ بَلْ رَّفَعَهُ اللّٰهُ اِلَيْهِ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيْزًا حَكِيْمًا ﴾. النساء آية ١٥٧ ، ١٥٨ .

السلام د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن كيدو خلاف ندي . (١)

د نبي عليه السلام دِين به په نورو دِينونو غالب وي

د قرآن كريم د نورو آيتونو نه هم دا صراحةً معلوميږي چې نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن (آخري نبي) دی . په سورة التوبة کې ذکر دي : ﴿هُوَ الَّذِيْٓ اَرْسَلَ رَسُوْلَهٗ بِالْهُدٰى وَدِيْنِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهٗ عَلَى الدِّيْنِ كُلِّهٖ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُوْنَ﴾ . (٢)

ترجمه : الله تعالی هغه ذات دی چې خپل رسول (محمد ﷺ) يې په هدايت او حق دِين سره راليږلی ، ددې د پاره چې دا په نورو ټولو دِينونو باندې غالِب کړي اګر چې مشرکان دا خبره بده ګڼړي .

---

(١) ختم نبوت كامل لمولانا مفتي محمد شفيع رحمه الله ص ١٢١ ، تفسير معارف القرآن سورة الاحزاب في تفسير آية ۴٠ . فتاوى حقانيه ج ١ ص ٢٢٨ كتاب العقائد والايمانيات .

قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَالَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهِ، لَيُوْشِكَنَّ أَنْ يَنْزِلَ فِيْكُمْ اِبْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا عَدْلًا ...». صحيح البخاري . قال ابن حجر رحمه الله : قَوْلُهُ حَكَمًا أَيْ حَاكِمًا وَالْمَعْنَى أَنَّهُ يَنْزِلُ حَاكِمًا بِهٰذِهِ الشَّرِيْعَةِ فَإِنَّ هٰذِهِ الشَّرِيْعَةَ بَاقِيَةٌ لَا تُنْسَخُ بَلْ يَكُوْنُ عِيْسَى حَاكِمًا مِنْ حُكَّامِ هٰذِهِ الْأُمَّةِ .... وَلِلطَّبَرَانِيِّ مِنْ حَدِيْثِ عَبْدِ اللهِ بْنِ مُغفل ينزل عِيسَى بن مَرْيَمَ مُصَدِّقًا بِمُحَمَّدٍ عَلَى مِلَّتِهِ . فتح الباري شرح صحيح البخاري ج٦ ص ۴٩١ قوله نزول عِيسَى بن مَرْيَمَ . فتاوى عثمانيه ج ١ ص ١٠٣ العقائد .

والمرادُ بكونه عليه الصلاة والسّلام خاتمهم انقطاع حدوث وصف النّبوّة في أحد من الثقلين بعد تحليه عليه الصلاة والسّلام بها في هذه النشأة . ولا يقدح في ذلك ما أجمعت الأمة عليه واشتهرت فيه الأخبار ولعلها بلغت مبلغ التواتر المعنوي ونطق به الكتاب على قول ووجب الإيمان به وأكفر منكره كالفلاسفة من نزول عيسى عليه السّلام آخر الزمان لأنه كان نبيا قبل تحلي نبينا صلّى الله عليه وسلم بالنبوة في هذه النشأة ومثل هذا يقال في بقاء الخضر عليه السّلام على القول بنبوته وبقائه. ثم إنه عليه السّلام حين ينزل باق على نبوته السابق لم يعزل عنها قال لكنه لا يتعبد بها لنسخها في حقه وحق غيره وتكليفه بأحكام هذه الشريعة أصلا وفرعا فلا يكون إليه عليه السّلام وحي ولا نصب أحكام بل يكون خليفة لرسول الله صلّى الله عليه وسلم وحاكما من حكام ملته بين أمته . روح المعاني في تفسير القرآن العظيم والسبع المثاني ج ١١ ص ٢١٣ سورة الاحزاب في تفسير آية ۴٠

(٢) التوبة آية ٣٣ .

(همدغه شان آيت په سورة الفتح او سورة الصف کې هم ذکر دی) . (۱)

د مذکوره آيت نه استدلال : په دې آيت کې ذکر شو چې الله تعالى نبي عليه السلام هدايتِ عامه او ريښتيني دِين سره ددې د پاره راليږلی چې دا دِين په نورو ټولو دِينونو او مذاهبو باندې غالب کړي .

او دا ظاهره خبره ده چې په نورو دِينونو باندې غلبه هله راځي چې کله نبي عليه السلام د ټولو دِينونو او ټولو پيغمبرانو په آخر کې اُومنل شي ، او د دوی نه پس بل آسماني دِين دُنيا ته رانشي ؛ ځکه که بِالفرض د رسولُ الله صلى الله عليه وسلم نه پس بل نبي اُومنل شي نو بيا خو د نبي عليه السلام دِين په نورو دِينونو باندې غالِب نه شو ، حالانکه الله تعالى فرمايلي چې د رسولُ الله صلى الله عليه وسلم دِين به په نورو دِينونو غالِب کوم .

لهذا ددې آيت نه هم دا معلومه شوه چې پيغمبر عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّين دی ، د دوی نه پس بل نوې نبي نشي پيدا کيدی .

نبي عليه السلام تر قيامته پورې د ټولو خلقو د پاره رسول دی

رسولُ الله ﷺ تر قيامته پورې د ټولو خلقو د پاره رسول او رحمت دی ، دا مضمون د قرآن کريم په مختلفو آيتونو کې ذکر دی :

په سورة الاعراف کې ذکر دي ، الله تعالى نبي عليه السلام ته فرمايي :

﴿ قُلْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ﴾ . (۲)

ترجمه : (اې پيغمبره !) ته دوی ته اُووايه چې : اې خلقو ! بيشکه زه تاسو ټولو طرف ته د الله رسول يم .

بل ځای الله تعالى نبي عليه السلام ته فرمايي :

﴿ وَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ إِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ .

---

(۱) ﴿ هُوَ ٱلَّذِىٓ أَرْسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلْهُدَىٰ وَدِينِ ٱلْحَقِّ لِيُظْهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدًا ﴾ . الفتح آية ۲۸ .

﴿ هُوَ ٱلَّذِىٓ أَرْسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلْهُدَىٰ وَدِينِ ٱلْحَقِّ لِيُظْهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْمُشْرِكُونَ ﴾ . الصف آية ۹ .

(۲) الاعراف آية ۱۵۸ .

ترجمه : او (اې پیغمبره !) مونږ ته ټولو خلقو ته زیرې ورکوونکی او ویروُونکی لیږلې یې ، لیکن اکثر خلق (په دې خبره) نه پوهیږي . (۱)

بل ځای الله تعالی پیغمبر علیه السلام ته فرمايي :

﴿ وَمَآ أَرۡسَلۡنَٰكَ إِلَّا رَحۡمَةٗ لِّلۡعَٰلَمِينَ ﴾ . (۲)

ترجمه : او مونږ ته د ټولو عالمونو د پاره رحمت لیږلې یې .

ددینه علاوه په نورو آیتونو کې هم همدغه شان مضمون ذکر شوی . (۳)

د مذکوره آیتونو نه استدلال : په مذکوره آیتونو کې الله تعالی دا صفا اِعلان اوکړو چې نبي علیه السلام تر قیامته پورې مخلوقاتو د پاره رسول ، زیرې ورکوونکی او ویروُونکی دی ، او د ټولو عالمونو د پاره رحمت دی .

او دا هغه وخت کیدې شي چې کله نبي علیه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن (آخري نبي) اُومنل شي او تر قیامته پورې انسانان دده اُمّتیان شي ؛ ځکه که بِالفرض بل نبي پیدا شي نو بیا خو د پیغمبر علیه السلام دا اِمتیازي شرافت باقي نه پاتې کیږي ، حالانکه الله تعالی دوی ته دا اِمتیازي شان ورکړی چې تر قیامته پورې ټولو انسانانو د پاره یې رسول او رَحمت رالیږلې دی .

---

(۱) سبا آية ۲۸ .

(۲) الانبياء آية ۱۰۷ .

(۳) الله تعالی فرمايي : ﴿ وَأَرۡسَلۡنَٰكَ لِلنَّاسِ رَسُولٗاۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدٗا ﴾ . النساء آية ۷۹ .

ترجمه : او (اې پیغمبره !) مونږ ته د ټولو خلقو د پاره رسول رالیږلې یې ، او په دې خبره باندې الله تعالی د ګواهۍ د پاره کافي دی .

بل ځای فرمايي : ﴿ تَبَارَكَ ٱلَّذِي نَزَّلَ ٱلۡفُرۡقَانَ عَلَىٰ عَبۡدِهِۦ لِيَكُونَ لِلۡعَٰلَمِينَ نَذِيرًا ﴾ . الفرقان آية ۱ .

ترجمه : ډیر بَابرکت دی هغه ذات چې هغه په خپل بنده (محمد ﷺ) باندې د حق او باطل په مینځ کې فرق کوونکی (قرآن) نازل کړې دی ؛ ددې د پاره چې دا د ټولو عالمونو د پاره (د الله ﷻ د عذاب نه) ویروُونکی شي .

د قرآن کریم متعلق هم ذکر دي : ﴿ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكۡرٞ لِّلۡعَٰلَمِينَ ﴾ . القلم آية ۵۲ .

ترجمه : او دا قرآن کریم د ټولو عالمونو د پاره نصیحت دی .

(حافظ ابن کثیر رَحِمَهُ اللهُ هم همدا خبره واضح کړې) . (١)

اسلام کامل دِین دی ، ددې د پاره د بل نوي نبي ضرورت نشته

الله تعالی فرمايي :

﴿ اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِيْ وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِيْنًا ﴾ (٢)

ترجمه : نن ورځ ما تاسو د پاره ستاسو دِين کامل کړو ، او په تاسو باندې مې خپل نعمتونه پوره کړل ، او تاسو له مې د اِسلام دِين خوښ کړو .

د مذکوره آيت نه استدلال : په دې آيت کې الله تعالی ددې اُمت خصوصي فضيلت او شرافت ذکر کړی " چې ما تاسو د پاره دِين کامل کړی " نو چې کله دِين کامل دی نو بيا د بل نوي نبي پيدا کيدو يا بل دِين ته هيڅ ضرورت نشته .

حافظ ابن کثير رَحِمَهُ اللهُ ددې آيت په تفسير کې فرمايي :

هٰذِهٖ اَكْبَرُ نِعَمِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلٰى هٰذِهِ الْاُمَّةِ حَيْثُ اَكْمَلَ تَعَالٰى لَهُمْ دِيْنَهُمْ ، فَلَا يَحْتَاجُوْنَ اِلٰى دِيْنٍ غَيْرِهٖ ، وَلَا اِلٰى نَبِيٍّ غَيْرِ نَبِيِّهِمْ ، صَلَوَاتُ اللهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ ؛ وَلِهٰذَا جَعَلَهُ اللهُ خَاتَمَ الْاَنْبِيَاءِ ، وَبَعَثَهُ اِلَى الْاِنْسِ وَالْجِنِّ . (٣)

---

(١) وَهٰذَا مِنْ شَرَفِهٖ وَعَظَمَتِهٖ اَنَّهُ خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ ، وَاَنَّهُ مَبْعُوْثٌ اِلَى النَّاسِ كَافَّةً ..... وَالْاٰيَاتُ فِيْ هٰذَا كَثِيْرَةٌ ، كَمَا اَنَّ الْاَحَادِيْثَ فِيْ هٰذَا اَكْثَرُ مِنْ اَنْ تُحْصَرَ ، وَهُوَ مَعْلُوْمٌ مِنْ دِيْنِ الْاِسْلَامِ ضَرُوْرَةً اَنَّهُ ، صَلَوَاتُ اللهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ ، رَسُوْلُ اللهِ اِلَى النَّاسِ كُلِّهِمْ . تفسير ابن كثير (تفسير القرآن العظيم) ج ٣ ص ٤٨٩ سورة الاعراف في تشريح آية ١٥٨ .

(٢) المائدة آية ٣ .

(٣) پوره عبارت داسې دی ، وَقَوْلُهُ : { اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِيْ وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِيْنًا } هٰذِهٖ اَكْبَرُ نِعَمِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلٰى هٰذِهِ الْاُمَّةِ حَيْثُ اَكْمَلَ تَعَالٰى لَهُمْ دِيْنَهُمْ ، فَلَا يَحْتَاجُوْنَ اِلٰى دِيْنٍ غَيْرِهٖ ، وَلَا اِلٰى نَبِيٍّ غَيْرِ نَبِيِّهِمْ ، صَلَوَاتُ اللهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ ؛ وَلِهٰذَا جَعَلَهُ اللهُ خَاتَمَ الْاَنْبِيَاءِ ، وَبَعَثَهُ اِلَى الْاِنْسِ وَالْجِنِّ ، فَلَا حَلَالَ اِلَّا مَا اَحَلَّهُ ، وَلَا حَرَامَ اِلَّا مَا حَرَّمَهُ ، وَلَا دِيْنَ اِلَّا مَا شَرَعَهُ ، وَكُلُّ شَيْءٍ اَخْبَرَ بِهٖ فَهُوَ حَقٌّ وَصِدْقٌ لَا كَذِبَ فِيْهِ وَلَا خُلْفَ ، كَمَا قَالَ تَعَالٰى : { وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا } [الانعام : ١١٥] اَيْ : صِدْقًا فِي الْاَخْبَارِ ←←←

دا په دې امت باندې د الله تعالی ډیر لوي نِعمت دی چې د دوی د پاره يې دِين کامِل کړی ، پس دوی بل دِین ته ، او د نبي عليه السلام نه علاوه بل نبي ته محتاج ندي ، د همدې د وجې نه الله تعالی نبي عليه السلام لره خَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ گرځولی ، او (تر قیامته پورې) ټولو انسانانو او پیریانو د پاره يې رالیږلی .

امام راغب اصفهاني رَحِمَهُ اللهُ په خپل کتاب " المفردات في غريب القرآن " کې لیکلي :

إِنَّ اللهَ تَعَالَىٰ كَمَا جَعَلَ النُّبُوَّةَ بِنُبُوَّةِ نَبِيِّنَا مُخْتَتِمَةً، وَجَعَلَ شَرَائِعَهُمْ بِشَرِيْعَتِهِ مِنْ وَجْهٍ مُنْتَسِخَةً، وَمِنْ وَجْهٍ مُكَمِّلَةً مُتَمِّمَةً كَمَا قَالَ تَعَالَىٰ: اَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ... (١)

بیشکه الله تعالی زمونږ په نبي صلی الله علیه وسلم باندې نبوّت ختم کړی ، او مخکیني شریعتونه يې د نبي عليه السلام په شریعت سره په یو اعتبار سره منسوخ کړي ، او په بل اعتبار سره يې کامِل کړي ، لکه الله تعالی فرمايي : نن ورځ ما تاسو د پاره ستاسو دِین کامل کړو ، او په تاسو باندې مې خپل نِعمتونه پوره کړل ...

د ختمِ نبوّت متعلق درته ما دا یو څو آیتونه ذکر کړل ، د دینه علاوه د قرآن کریم نور آیتونه هم د نبي عليه السلام په خَاتَمُ النَّبِيِّيْن کیدو باندې دلالت کوي ، مولانا مفتي محمد شفیع رَحِمَهُ اللهُ په خپل کتاب " ختم نبوت کامل " کې نهه نوي (۹۹) آیتونه په تفصیل سره ذکر کړي ، چې په هغې کې د بعضې آیتونو نه صراحةً ، د بعضو نه اِشارةً ، د بعضو نه دلالةً او د بعضو نه اِقتضاءً دا خبره معلومیږي چې نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن دی ، د دوی نه پس بل نبي نه پیدا کیږي .

اوس درته د ختمِ نبوت متعلق یو څو احادیث ذکر کوم :

د نبوّت تکمیل په نبي عليه السلام سره شوی

د بخاري شریف او مسلم شریف حدیث دی ، رسولُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي :

←←← وَعَدْلًا فِي الْأَوَامِرِ وَالنَّوَاهِي، فَلَمَّا أَكْمَلَ الدِّيْنَ لَهُمْ تَمَّتِ النِّعْمَةُ عَلَيْهِمْ ، وَلِهٰذَا قَالَ تَعَالَىٰ [اَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِيْ] . تفسير ابن كثير ج۳ ص۲٦ سورة المائدة آية ۳ .

(۱) المفردات في غريب القرآن ج ۱ ص ۵۳ .

إِنَّ مَثَلِي وَمَثَلَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بَيْتًا فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ إِلَّا مَوْضِعَ لَبِنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يَطُوفُونَ بِهِ، وَيَعْجَبُونَ لَهُ وَيَقُولُونَ هَلَّا وُضِعَتْ هَذِهِ اللَّبِنَةُ ؟ قَالَ : فَأَنَا اللَّبِنَةُ وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ .(١)

بيشکه زما او زما نه مخکې د انبياؤ مثال د هغه سړي په شان دی چې هغه کور جوړ کړې وي، هغه يې مضبوط او ښائسته (ډولي) برابر کړې وي، خو د هغې په يو ګټ (ګنج) کې يې د يوې خښتې ځای خالي پرېښې وي، خلق ددې کور ګېر چاپېره ګرځي، ددې په ښائسته والي باندې تعجب کوي (يعنی خوشحالېږي) او ټول دا وايي چې: ولې په دې ځای کې دا يوه خښته نده ايخودل شوی؟ نبي عليه السلام فرمايي: زه همدغه خښته يم، او زه خَاتَمُ النَّبِيِّينَ (د انبياء کرامو د سلسلې ختمونکی) يم.

تشريح: په دې حديث کې نبي عليه السلام د يو مثال په ذريعه د ختم نبوت مسئله واضح کړې، ددې حاصل دادی چې نبوّت د يو ښائسته محَل په شان دی، ددې اَرکان پيغمبران دي، د نبي عليه السلام د راتلو نه مخکې دا محل تيار ؤ، خو صرف د يوې خښتې ځای په کې پاتې ؤ، چې ددې په وجه په دې مَحل کې کمې ؤ، د پيغمبر عليه السلام په راتلو سره دا خښته او کمي هم پوره شو، اوس ددې محل نه نه خو څوک خښته وېستلې شي او نه څوک په کې بله خښته داخلولې شي.(٢)

(ملا علي قاري رَحِمَهُ اللهُ هم په مرقاة کې د علامه طيبي رَحِمَهُ اللهُ په حوالې سره همدغه شان تَشبيه بيان کړې ده).(٣)

---

(١) صحيح البخاري كِتَابُ الْمَنَاقِبِ بَابُ خَاتِمِ النَّبِيِّينَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ٣٥٣٥ . صحيح مسلم كتاب الفضائل بَابُ ذِكْرِ كَوْنِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمَ النَّبِيِّينَ رقم الحديث ٢٢ (٢٢٨٦)، مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٩١٦٧ . صحيح ابن حبان بَابٌ مِنْ صِفَتِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَخْبَارِهِ ذِكْرُ تَمْثِيلِ الْمُصْطَفَى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّبِيِّينَ قَبْلَهُ مَعَهُ بِمَا مَثَّلَ بِهِ رقم الحديث ٦٤٠٥ . شعب الايمان رقم الحديث ١٤٠٢ .

(٢) معارف القرآن سورة الاحزاب آية ٤٠ .

(٣) قَالَ الطِّيبِيُّ رَحِمَهُ اللهُ : هَذَا مِنَ التَّشْبِيهِ التَّمْثِيلِيِّ شَبَّهَ الْأَنْبِيَاءَ وَمَا بُعِثُوا مِنَ الْهُدَى وَالْعِلْمِ، ←←←

د قيامت نه مخکې د نورو دروغجنو خلقو ظهور

1. د ابوداؤد شريف او ترمذي شريف حديث دی، رسول الله ﷺ فرمايي:

إِنَّهُ سَيَكُونُ فِي أُمَّتِي كَذَّابُونَ ثَلَاثُونَ ، كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ ، وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ لَا نَبِيَّ بَعْدِي .(١)

ډير زَر به زما په اُمت کې ديرش (٣٠) داسې دروغجن پيدا شي چې په دوی کې به هريو دا ګمان کوي چې" دا نبي دی " (نبي عليه السلام فرمايي) حالانکه زه خَاتَمُ النَّبِيِّين يم، د ما نه پس بل نبي نشته.

تشريح: په دې حديث کې پخپله پيغمبر عليه السلام دا اوفرمايل چې د قيامت نه مخکې به ديرش (٣٠) داسې دروغجن خلق پيدا کيږي چې هريو به د نبوّت دعوٰی کوي، خو پيغمبر ﷺ اوفرمايل چې زه خَاتَمُ النَّبِيِّين يم، او بيا يې پخپله د خَاتَمُ النَّبِيِّين تشريح هم اوکړه چې لَا نَبِيَّ بَعْدِي د مانه پس بل نبي نشته.(٢)

د داسې صريح حديث نه پس که اوس څوک په دروغه د نبوت دعوٰی کوي نو داسې کس دروغجن او ګمراه دی، اګر چې د داسې کس په لاس باندې خَارِقُ العَادة يا مختلف قسمه د سِحر او نظربَندی کارونه ظاهر شي خو بيا هم داسې کس ګمراه دی.(٣)

←←← وَإِرْشَادَهُمُ النَّاسَ إِلَى مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ بِقَصْرٍ شُيِّدَ بُنْيَانُهُ وَأُحْسِنَ بِنَاؤُهُ . لَكِنْ تُرِكَ مِنْهُ مَا يُصْلِحُهُ، وَمَا يَسُدُّ خَلَلَهُ مِنَ اللَّبِنَةِ. فَبُعِثَ نَبِيُّنَا لِسَدِّ ذَلِكَ الْخَلَلِ مَعَ مُشَارَكَتِهِ إِيَّاهُمْ فِي تَأْسِيسِ الْقَوَاعِدِ وَرَفْعِ الْبُنْيَانِ ... مرقاة المفاتيح ج ٨ ص ٣٦٧٣ كِتَابُ الْفَضَائِلِ بَابُ فَضَائِلِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ صَلَوَاتُ اللهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ.

(١) سنن ابي داؤد كِتَاب الْفِتَنِ وَالْمَلَاحِمِ بَابُ ذِكْرِ الْفِتَنِ وَدَلَائِلِهَا رقم الحديث ٤٢٥٢ قال الالباني: صحيح . سنن الترمذي أَبْوَابُ الْفِتَنِ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابُ مَا جَاءَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْرُجَ كَذَّابُونَ رقم الحديث ٢٢١٩ وقال الترمذي : هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ . مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٢٢٣٩٥ .

(٢) (أَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ) بِكَسْرِ التَّاءِ وَفَتْحِهَا، وَالْجُمْلَةُ حَالِيَّةٌ، وَقَوْلُهُ : (لَا نَبِيَّ بَعْدِي) تَفْسِيرٌ لِمَا قَبْلَهُ . مرقاة ج٨ ص ٣٤٠١ .

(٣) وَقَدْ أَخْبَرَ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ، وَرَسُولِهِ فِي السُّنَّةِ الْمُتَوَاتِرَةِ عَنْهُ: أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ، لِيَعْلَمُوا ←←←←

۲ . د بخاري شريف او مسلم شريف په حديث کې داسې دروغجنو ته دَجّالُون ویل شوي . نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايي :

لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُبْعَثَ دَجَّالُونَ كَذَّابُونَ قَرِيبًا مِنْ ثَلَاثِينَ كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللهِ . (۱)

قيامت به تر هغې وخته پورې نه قائميږي تر دې چې تقريبًا ديرش (۳۰) دجّالون (دير دُهوکه باز) ، او دروغجَن دنيا ته راشي ، په دې کې به هريو دا وايي چې " زه د الله رسول يم " (حالانکه دا به دروغجَن خلق وي) .

په دې حديث کې په دروغه د نبوّت دعوٰی کوونکي ته دَجّال او کذّاب وويل شو . (۲)

←←← أَنَّ كُلَّ مَنِ ادَّعَى هَذَا الْمَقَامَ بعده فَهُوَ كَذَّابٌ أَفَّاكٌ، دَجَّالٌ ضَالٌّ مُضِلٌّ، وَلَوْ تَخَرَّقَ وَشَعْبَذَ، وَأَتَى بِأَنْوَاعِ السِّحْرِ وَالطَّلَاسِمِ والنيرجيَّات . فَكُلُّهَا مُحَالٌ وَضَلَالٌ عِنْدَ أُولِي الْأَلْبَابِ. كَمَا أَجْرَى اللهُ. سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى. عَلَى يَدِ الْأَسْوَدِ الْعَنْسِيِّ بِالْيَمَنِ، وَمُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ بِالْيَمَامَةِ مِنَ الْأَحْوَالِ الْفَاسِدَةِ وَالْأَقْوَالِ الْبَارِدَةِ. مَا عَلِمَ كُلُّ ذِي لُبٍّ وَفَهْمٍ وحِجى أَنَّهُمَا كَاذِبَانِ ضَالَّانِ، لَعَنَهُمَا اللهُ. وَكَذَلِكَ كُلُّ مُدَّعٍ لِذَلِكَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُخْتَمُوا بِالْمَسِيحِ الدَّجَّالِ. تفسير ابن كثير ج ٦ ص ٤٣١ سورة الاحزاب آية ٤٠ .

(۱) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: « لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَقْتَتِلَ فِئَتَانِ فَيَكُونَ بَيْنَهُمَا مَقْتَلَةٌ عَظِيمَةٌ ، دَعْوَاهُمَا وَاحِدَةٌ ، وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُبْعَثَ دَجَّالُونَ كَذَّابُونَ قَرِيبًا مِنْ ثَلَاثِينَ كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللهِ » . صحيح البخاري كِتَابُ الْمَنَاقِبِ بَابُ عَلَامَاتِ النُّبُوَّةِ فِي الإِسْلَامِ رقم الحديث ٣٦٠٩ ، و رقم الحديث ٧١٢١ كِتَابُ الْفِتَنِ بَابُ خُرُوجِ النَّارِ . صحيح مسلم كتاب الْفِتَنِ وَأَشْرَاطِ السَّاعَةِ بَابُ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ بِقَبْرِ الرَّجُلِ، فَيَتَمَنَّى أَنْ يَكُونَ مَكَانَ الْمَيِّتِ مِنَ الْبَلَاءِ رقم الحديث ٨٤ (١٥٧) . مشكاة المصابيح باب الملاحم الفصل الاول رقم الحديث ٥٤١٠(١) .

(۲) (دَجَّالُونَ) : مِنَ الدَّجَلِ وَهُوَ التَّلْبِيسُ جَمْعُ الدَّجَّالِ، وَهُوَ كَثِيرُ الْمَكْرِ وَالتَّلْبِيسِ. . أَيِ: الْخَدَّاعُونَ. يَعْنِي: سَيَكُونُ جَمَاعَةٌ يَقُولُونَ لِلنَّاسِ: نَحْنُ عُلَمَاءُ وَمَشَايِخُ نَدْعُوكُمْ إِلَى الدِّينِ وَهُمْ (كَذَّابُونَ) : فِي ذَلِكَ . مرقاة المفاتيح ج ١ ص ٢٣٩ بَابُ الِاعْتِصَامِ بِالْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ .

(دَجَّالُونَ) أَيْ: مُبَالِغُونَ فِي فَسَادِ الْعِبَادِ وَالْبِلَادِ (كَذَّابُونَ) أَيْ: عَلَى اللهِ وَرَسُولِهِ. فِي شَرْحِ السُّنَّةِ: كُلُّ كَذَّابٍ دَجَّالٌ. يُقَالُ: دَجَلَ فُلَانٌ الْحَقَّ بِبَاطِلِهِ غَطَّاهُ، وَمِنْهُ أُخِذَ الدَّجَّالُ، وَدَجَلَهُ سَحَرَهُ وَكَذَبَهُ. وَقِيلَ: عَنِ الدَّجَّالِ دَجَّالًا لِتَمْوِيهِهِ عَلَى النَّاسِ وَتَلْبِيسِهِ. يُقَالُ: دَجَلَ إِذَا مَوَّهَ وَلَبَّسَ. مرقاة ج٨ ص ٣٤٠٥ بَابُ الْمَلَاحِمِ في تشريح حديث ٥٤١٠ .

د يو سوال جواب : دلته يو سوال راځي چې په دې حديث کې د دروغجنو خلقو تعداد ديرش (۳۰) خودل شوی ، حالانکه تر اوسه خو ډيرو دروغجنو د نبوت دعوىٰ کړې ده ، او معلومه نده چې د دينه پس به يې څومره ډير خلق کوي ؟ نو دا تعداد خو د ديرشو (۳۰) نه زياتيږي .

د دې جواب حافظ ابن حجر رَحِمَهُ اللّٰهُ په فتح الباري کې دا ورکړی چې اگر چې د داسې دروغجنو خلقو تعداد زيات هم کيدې شي ځکه د ليونتوب د وجې بعضې خلق په دروغه د نبوت دعوىٰ کوي ، خو نبي عليه السلام چې کوم ديرش (۳۰) تعداد خودلی نو دا هغه خلق دي چې د هغوی مُتّبعين به هم وي او شان و شوکت به يې هم وي . (۱)

په دې جواب سره د نن صبا قاديانانو هغه دليل هم ختم شو چې دوی وايي :

" مونږ په حقه يو ؛ ځکه چې زمونږ تعداد زيات دی ، او د ميرزا غلام احمد قادياني مُتّبِعين زيات دي "

نو نبي عليه السلام په داسې خلقو باندې رَد اوکړو چې دا خلق دروغجَن دي ، اگر چې د دوی مُتّبِعين زيات وي .

لهذا ميرزا غلام احمد قادياني کوم چې په دروغه د نبوت دعوىٰ کړې وه مرتد ، کافر ، دجّال او کذّاب دی . (۲)

۳ . په يو بل حديث کې د اُووه ويشت (۲۷) دروغجنو تذکره هم راغلې .

---

(۱) وَلَيْسَ الْمُرَادُ بِالْحَدِيثِ مَنِ ادَّعَى النُّبُوَّةَ مُطْلَقًا فَإِنَّهُمْ لَا يُحْصَوْنَ كَثْرَةً لِكَوْنِ غَالِبِهِمْ يَنْشَأُ لَهُمْ ذَلِكَ عَنْ جُنُونٍ أَوْ سَوْدَاءَ وَ إِنَّمَا الْمُرَادُ مَنْ قَامَتْ لَهُ شَوْكَةٌ وَبَدَتْ لَهُ شُبْهَةٌ . فتح الباري شرح صحيح البخاري لابن حجر العسقلاني الشافعي ج ٦ ص ٦١٧ في تشريح حديث ٣٦٠٩ .

(قَرِيبًا مِنْ ثَلَاثِينَ) . وَهَذَا لَا يُنَافِي جَزْمَهُ فِيمَا سَبَقَ بِقَوْلِهِ ثَلَاثُونَ . فَإِنَّهُ إِمَّا مُتَأَخِّرٌ . وَإِمَّا الْمُرَادُ مِنْهُ التَّقْرِيبُ . وَكَذَا لَا يُنَافِي مَا رَوَاهُ الطَّبَرَانِيُّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا : «وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْرُجَ سَبْعُونَ كَذَّابًا» . فَإِنَّ الْمُرَادَ مِنْهُ التَّكْثِيرُ . أَوِ الثَّلَاثُونَ مُقَيَّدُونَ بِدَعْوَى النُّبُوَّةِ . وَالْبَاقُونَ بِغَيْرِهَا عَلَى احْتِمَالِ أَنَّ السَّبْعِينَ غَيْرُ الثَّلَاثِينَ . فَتَكْمُلُ الْمِائَةُ . وَاللّٰهُ تَعَالَى أَعْلَمُ . مرقاة المفاتيح ج ٨ ص ٣٤١٠ بَابُ الْمَلَاحِمِ

(۲) د ميرزا غلام احمد قادياني د کُفر وجوهات او تفصيلي بيان روستو په مستقله موضوع کې ذکر دی .

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي :

فِي أُمَّتِي كَذَّابُونَ وَدَجَّالُونَ سَبْعَةٌ وَعِشْرُونَ : مِنْهُمْ أَرْبَعُ نِسْوَةٍ ، وَإِنِّي خَاتَمُ النَّبِيِّينَ لَا نَبِيَّ بَعْدِي . (١)

زما په اُمت کې به اُووه ويشت (٢٧) دروغجن او دجّال وي ، په دوی کې به څلور ښځې هم وي ، او بيشکه زه خَاتَمُ النَّبِيِّينَ (آخري نبي) يم ، د مانه پس بل نبي نشته .

ددې حديث نه دا هم معلومه شوه چې په دروغه د نبوت دعوٰی کوونکي لکه څرنګې چې سړي راځي همدا سې به ښځې هم راځي .

د نبوّت سلسله په نبي عليه السلام ختمه شوي

١ . د ترمذي شريف حديث دی ، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي :

إِنَّ الرِّسَالَةَ وَالنُّبُوَّةَ قَدِ انْقَطَعَتْ فَلَا رَسُولَ بَعْدِي وَلَا نَبِيَّ . (٢)

بيشکه رسالت او نبوّت (د مانه پس) ختم شوی ، پس اوس د ما نه پس به بل څوک رسول نه وي ، او نه به بل نبي وي .

په دې حديث کې په ډيرو صفا الفاظو سره پيغمبر عليه السلام اوفرمايل چې د مانه پس به بل څوک رسول او نبي نه پيدا کيږي .

(١) مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٢٣٣٥٨ ، المعجم الكبير للطبراني رقم الحديث ٣٠٢٦ ، مجمع الزوائد مجمع الزوائد ومنبع الفوائد كِتَابُ الْفِتَنِ بَابُ مَا جَاءَ فِي الْكَذَّابِينَ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ رقم الحديث ١٢٤٨١ وقال الهيثمي : رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالطَّبَرَانِيُّ فِي الْكَبِيرِ وَالْأَوْسَطِ وَالْبَزَّارُ ، وَرِجَالُ الْبَزَّارِ رِجَالُ الصَّحِيحِ . كنز العمال رقم الحديث ٣٨٣٦٠ الفصل الثاني في خروج الكذابين والفتن .

(٢) عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ الرِّسَالَةَ وَالنُّبُوَّةَ قَدِ انْقَطَعَتْ فَلَا رَسُولَ بَعْدِي وَلَا نَبِيَّ . قَالَ : فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَى النَّاسِ ، فَقَالَ : لَكِنِ الْمُبَشِّرَاتُ . قَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ ! وَمَا الْمُبَشِّرَاتُ ؟ قَالَ : رُؤْيَا الْمُسْلِمِ ، وَهِيَ جُزْءٌ مِنْ أَجْزَاءِ النُّبُوَّةِ . سنن الترمذي أَبْوَابُ الرُّؤْيَا عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابُ ذَهَبَتِ النُّبُوَّةُ وَبَقِيَتِ الْمُبَشِّرَاتُ رقم الحديث ٢٢٧٢ وقال الترمذي : هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ . وقال الالباني : صحيح . المستدرك على الصحيحين للحاكم رقم الحديث ٨١٧٨ وقال الحاكم : هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحُ الْإِسْنَادِ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ وَلَمْ يُخَرِّجَاهُ . ووافقه الذهبي . مسند احمد مخرجا رقم الحديث ١٣٨٢٤ ، كنز العمال رقم الحديث ٤١٤٠٧ .

۲ . د بخاري شريف حديث دی ، رسولُ الله صلی الله عليه وسلم اوفرمايل :

لَمْ يَبْقَ مِنَ النُّبُوَّةِ إِلَّا الْمُبَشِّرَاتُ .

د نبوّت هيڅ څيز ندي پاتې شوی بغير د مُبَشِّراتو نه .

(يعنی د مانه پس نبوّت مکمل ختم شوی صرف زيري پاتې دي) .

صحابه کرامو پوښتنه اوکړه چې مُبَشِّرات څه شی دی ؟

نبي عليه السلام ورته اوفرمايل :

اَلرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ . ريښتيني خوبونه .

(چې مسلمان يې پخپله اُوګوري ، يا يې بل مسلمان دده په باره کې اوګوري) . (۱)

۳ . د بخاري شريف او مسلم شريف حديث دی ، رسولُ الله ﷺ فرمايي :

---

(۱) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُوْلُ: « لَمْ يَبْقَ مِنَ النُّبُوَّةِ إِلَّا الْمُبَشِّرَاتُ » قَالُوْا : وَمَا الْمُبَشِّرَاتُ ؟ قَالَ: « اَلرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ » . صحيح البخاري كِتَابُ التَّعْبِيرِ بَابُ الْمُبَشِّرَاتِ رقم الحديث ٦٩٩٠ ، مشكاة المصابيح رقم الحديث ٤٦٠٦(١) كتاب الرؤيا الفصل الاول .

وفي رواية : عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: « لَا يَبْقَى بَعْدِيْ مِنَ النُّبُوَّةِ شَيْءٌ إِلَّا الْمُبَشِّرَاتُ » ، قَالُوْا : يَا رَسُوْلَ اللهِ ! وَمَا الْمُبَشِّرَاتُ ؟ قَالَ: « اَلرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ، يَرَاهَا الرَّجُلُ، أَوْ تُرَى لَهُ » . مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٢٤٩٧٧ ، المعجم الكبير للطبراني رقم الحديث ٣٠٥١ ، شعب الايمان رقم الحديث ٤٤١٩ ، مشكاة المصابيح رقم الحديث ٤٦٠٧(٢) كتاب الرؤيا الفصل الاول .

وفي رواية : عَنْ أُمِّ كُرْزٍ الْكَعْبِيَّةِ، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُوْلُ: « ذَهَبَتِ النُّبُوَّةُ، وَبَقِيَتِ الْمُبَشِّرَاتُ » . سنن ابن ماجة كِتَابُ تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا بَابُ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ يَرَاهَا الْمُسْلِمُ أَوْ تُرَى لَهُ رقم الحديث ٣٨٩٦ . في الزوائد إسناده صحيح رجاله ثقات . وقال الالباني: صحيح. مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٢٧١٤١ ، سنن الدارمي رقم الحديث ٢١٨٤ . صحيح ابن حبان رقم الحديث ٦٠٤٧ .

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: « اَلرُّؤْيَا الْحَسَنَةُ مِنَ الرَّجُلِ الصَّالِحِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِيْنَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ » . شرح السنة للبغوي ج ١٢ ص ٢٠٢ رقم الحديث ٣٢٧٣ . هَذَا حَدِيثٌ مُتَّفَقٌ عَلَى صِحَّتِهِ .

كَانَتْ بَنُوْ إِسْرَائِيْلَ تَسُوْسُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ، كُلَّمَا هَلَكَ نَبِيٌّ خَلَفَهُ نَبِيٌّ، وَ إِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِيْ ... (١)

د بني اسرائيلو سياست به انبياء كرامو كولو، چې كله به يو نبي وفات شو نو بل نبي به د هغه قائم مقام شو، ليكن د ما نه پس به بل نبي نه راځي ...

ددې حديث په آخري الفاظو کې نبي عليه السلام په صريحو الفاظو سره اوفرمايل چې د ما نه پس به بل نبي نه پيدا كيږي.

٤ . د مسلم شريف او ترمذي شريف حديث دی، رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي:

فُضِّلْتُ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ بِسِتٍّ: أُعْطِيْتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ، وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ، وَأُحِلَّتْ لِيَ الْغَنَائِمُ، وَجُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ طَهُوْرًا وَمَسْجِدًا، وَأُرْسِلْتُ إِلَى الْخَلْقِ كَافَّةً، وَخُتِمَ بِيَ النَّبِيُّوْنَ . (٢)

---

(١) پوره حديث داسې دی: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَانَتْ بَنُوْ إِسْرَائِيْلَ تَسُوْسُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ، كُلَّمَا هَلَكَ نَبِيٌّ خَلَفَهُ نَبِيٌّ، وَ إِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِيْ، وَسَيَكُوْنُ خُلَفَاءُ فَيَكْثُرُوْنَ » قَالُوْا: فَمَا تَأْمُرُنَا ؟ قَالَ: « فُوْا بِبَيْعَةِ الْأَوَّلِ فَالْأَوَّلِ ، أَعْطُوْهُمْ حَقَّهُمْ، فَإِنَّ اللهَ سَائِلُهُمْ عَمَّا اسْتَرْعَاهُمْ » . صحيح البخاري كِتَابُ أَحَادِيْثِ الْأَنْبِيَاءِ بَابُ مَا ذُكِرَ عَنْ بَنِيْ إِسْرَائِيْلَ رقم الحديث ٣٤٥٥ ، صحيح مسلم كِتَابُ الْإِمَارَةِ بَابُ الْأَمْرِ بِالْوَفَاءِ بِبَيْعَةِ الْخُلَفَاءِ الْأَوَّلِ فَالْأَوَّلِ رقم الحديث ٤٤ (١٨٤٢) ، مسند احمد رقم الحديث ٧٩٦٠ ، سنن ابن ماجة باب الوفاء بالبيعة رقم الحديث ٢٨٧١ ، مشكوة المصابيح كتاب الامارة والقضاء الفصل الاول رقم الحديث ٣٦٧٥(١٥).

(كَانَتْ بَنُوْ إِسْرَائِيْلَ تَسُوْسُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ) أَيْ يَتَوَلَّوْنَ أُمُوْرَهُمْ كَمَا تَفْعَلُ الْأُمَرَاءُ وَالْوُلَاةُ بِالرَّعِيَّةِ . وَالسِّيَاسَةُ : اَلْقِيَامُ عَلَى الشَّيْءِ بِمَا يُصْلِحُهُ . شرح النووي على مسلم (المنهاج شرح صحيح مسلم بن الحجاج) ٢٣١/١٢ باب وجوب الوفاء ببيعة الخليفة الْأَوَّلِ فَالْأَوَّلِ، مرقاة المفاتيح ٢٣٩٨/٦ كتاب الامارة والقضاء الفصل الاول في تشريح حديث ٣٦٧٥ .

قَوْلُهُ (تَسُوْسُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ) أَيْ أَنَّهُمْ كَانُوْا إِذَا ظَهَرَ فِيْهِمْ فَسَادٌ بَعَثَ اللهُ لَهُمْ نَبِيًّا يُقِيْمُ لَهُمْ أَمْرَهُمْ وَيُزِيْلُ مَا غَيَّرُوْا مِنْ أَحْكَامِ التَّوْرَاةِ . فتح الباري لابن حجر رَحِمَهُ اللهُ ج ٦ ص ٤٩٧ قَوْلُهُ بَابُ مَا ذُكِرَ عَنْ بَنِيْ إِسْرَائِيْلَ .

(٢) صحيح مسلم كِتَابُ الْمَسَاجِدِ وَمَوَاضِعِ الصَّلَاةِ باب جُعلت لي الأرض مسجدًا وطهورًا رقم الحديث ٥ (٥٢٣) . سنن الترمذي أَبْوَابُ السِّيَرِ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابُ مَا جَاءَ فِي الْغَنِيْمَةِ رقم الحديث ١٥٥٣ ، مشكاة المصابيح رقم الحديث ٥٧٤٨(١٠) ، مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٩٣٣٧ ، السنن الكبرى للبيهقي رقم الحديث ٤٢٦٥ ، صحيح ابن حبان رقم الحديث ٢٣١٣ .

ماته په نورو انبياؤ باندې په شپږو شيانو سره فضيلت راکړې شوی :

۱ـ ماته جَوَامِعُ الْكَلِمِ راکړې شوي . (يعنی د خبرو داسې قوّت راکړې شوی چې الفاظ به لږ وي خو په ډيرو معانيو به دلالت کوي) .

۲ . زما مدد په رُعب سره کړې شوی . (يعنی دُشمن په ډيره لرې فاصله کې د مانه يرېږي، او زما رُعب وربانديې وي) .

۳ . زما د پاره مالِ غنيمت حلال کړې شوی . (حالانکه د مانه مخکې انبياء کرامو د پاره مالِ غنيمت حلال نه ؤ ، بلکه هغوی به مالِ غنيمت په يو ځای کې راجمع کړو د آسمان نه به اُور راغی او هغه به يې اُوسوزول ، چې کله به مالِ غنيمت اُوسوزيد نو دا به د جهاد د مقبوليت علامه وه) .

۴ . زما د پاره ټوله زمکه پاکوونکې څيز او جُمات کرځول شوی . (يعنی د اُوبو د نشت والي په وخت زمونږ د پاره په پاکه زمکه باندې تيمم وهل جائز دي ، او په هره پاکه زمکه باندې زمونږ د پاره مونځ کول جائز دي ، حالانکه د مخکيني اُمتونو د پاره په خاوره باندې تيمم کول جائز نه وو ، همدغه شان د هغوی د پاره په هر ځای کې مونځ کول جائز نه وو ، صرف په جُماتونو کې ورته مونځ کول جائز وو) .

۵ . زه ټولو خلقو ته (تر قيامته پورې) نبي راليږلې شوې يم . (حالانکه مخکيني پيغمبران د مخصوص قوم او مَحدودې زمانې د پاره راليږلې شوي وو) .

٦ . او په ما باندې د انبياء کرامو سلسله ختمه شوی. (د مانه پس به بل نبي نه راځي) (۱)

(۱) (أُعْطِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ) أَيْ: قُوَّةَ إِيجَازٍ فِي اللَّفْظِ مَعَ بَسْطٍ فِي الْمَعْنَى فَأُبَيِّنُ بِالْكَلِمَاتِ الْيَسِيرَةِ الْمَعَانِيَ الْكَثِيرَةَ .... وَقَدْ رَوَى أَبُو يَعْلَى فِي مُسْنَدِهِ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «أُعْطِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ، وَاخْتُصِرَ لِيَ الْكَلَامُ اخْتِصَارًا » . وَفِي شَرْحِ السُّنَّةِ قِيلَ: جَوَامِعُ الْكَلِمِ هِيَ الْقُرْآنُ، جَمَعَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ بِلُطْفِهِ مَعَانِيَ كَثِيرَةً فِي أَلْفَاظٍ يَسِيرَةٍ . وَقِيلَ: إِيجَازُ الْكَلَامِ فِي إِشْبَاعٍ مِنَ الْمَعْنَى، فَالْكَلِمَةُ الْقَلِيلَةُ الْحُرُوفِ مِنْهَا تَتَضَمَّنُ كَثِيرًا مِنَ الْمَعَانِي، وَأَنْوَاعًا مِنَ الْكَلَامِ (وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ) : أَطْلَقَهُ هُنَا وَقَيَّدَ غَايَتَهُ فِيمَا سَبَقَ بِمَسِيرَةِ شَهْرٍ (وَأُحِلَّتْ لِيَ) أَيْ: لِأَجْلِي عَلَى أُمَّتِي (الْغَنَائِمُ. وَجُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا، وَأُرْسِلْتُ إِلَى الْخَلْقِ كَافَّةً) أَيْ: إِلَى الْمَوْجُودَاتِ بِأَسْرِهَا عَامَّةً مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ الْمَلَكِ وَالْحَيَوَانَاتِ وَالْجَمَادَاتِ . مرقاة المفاتيح ج ۹ ص ٣٦٧٦ كِتَابُ الْفَضَائِلِ بَابُ فَضَائِلِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ .

۵ . (د فتح مكې نه پس) حضرت عباس رضي الله عنه د نبي عليه السلام نه د هجرت اجازت اوغوښت (چې د مكې معظمې نه مدينې منوّرې ته هجرت اوكړي) نو نبي عليه السلام (ورته خط راأوليږل، دا يې) ورته اوفرمايل:

يَا عَمِّ ! أَقِمْ مَكَانَكَ الَّذِيْ أَنْتَ فِيْهِ ، فَإِنَّ اللهَ يَخْتِمُ بِكَ الْهِجْرَةَ ، كَمَا خَتَمَ بِيَ النُّبُوَّةَ .

اې تره ! ته په هماغه خپل ځاى (مكه معظمه) كې أوسيږه ؛ ځكه الله تعالى په تا باندې هجرت ختم كړى لكه څرنګې يې چې په ما باندې نبّوت ختم كړى . (۱)

وَحي ختمه شوى

۱ . د نبي عليه السلام د وفات نه پس چې كله د عربو بعضې قبيلې مرتد شوى او د زكوة وركولو نه يې اِنكار اوكړو نو په دغه موقع باندې حضرت ابوبكر صديق رضي الله عنه اوفرمايل:

إِنَّهُ قَدِ انْقَطَعَ الْوَحْيُ وَتَمَّ الدِّيْنُ ، أَيَنْقُصُ وَأَنَا حَيٌّ ؟

يقيناً وَحي قطع شوى ، دِين پوره شوى ، آيا په دِين كې به كمې راځي او زه به ژوندې يم ؟ (يعنى دا سې نشي كيدى چې زه دې ژوندې يم او خلق دې د دِين د بعضې احكاماتو نه اِنكار اوكړي) . (۲)

---

(۱) عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ : اِسْتَأْذَنَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْهِجْرَةِ ، فَقَالَ لَهُ : « يَا عَمِّ ! أَقِمْ مَكَانَكَ الَّذِيْ أَنْتَ فِيْهِ ، فَإِنَّ اللهَ يَخْتِمُ بِكَ الْهِجْرَةَ ، كَمَا خَتَمَ بِيَ النُّبُوَّةَ » . المعجم الكبير للطبراني رقم الحديث ۵۸۲۸ ، كنزالعمال رقم الحديث ۳۷۳۳۱ ، مجمع الزوائد رقم الحديث ۱۵۴۷۱ كِتَابُ الْمَنَاقِبِ بَابُ مَا جَاءَ فِي الْعَبَّاسِ عَمِّ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَنْ جُمِعَ مَعَهُ مِنْ وَلَدِهِ .

(۲) عَن عمر رضي الله عنه ذُكِرَ عِنْدَهُ أَبُوْ بَكْرٍ رضي الله عنه فَبَكَى وَقَالَ : وَدِدْتُ أَنَّ عَمَلِيْ كُلَّهُ مِثْلُ عَمَلِهِ يَوْمًا وَاحِدًا مِنْ أَيَّامِهِ وَلَيْلَةً وَاحِدَةً مِنْ لَيَالِيهِ ...... وَأَمَّا يَوْمُهُ فَلَمَّا قُبِضَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ارْتَدَّتِ الْعَرَبُ وَقَالُوْا : لَا نُؤَدِّيْ زَكَاةً . فَقَالَ : لَوْ مَنَعُوْنِيْ عِقَالًا لَجَاهَدْتُهُمْ عَلَيْهِ . فَقُلْتُ : يَا خَلِيْفَةَ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَأَلَّفِ النَّاسَ وَارْفُقْ بِهِمْ . فَقَالَ لِيْ : أَجَبَّارٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَخَوَّارٌ فِي الْإِسْلَامِ ؟ إِنَّهُ قَدِ انْقَطَعَ الْوَحْيُ وَتَمَّ الدِّيْنُ أَيَنْقُصُ وَأَنَا حَيٌّ ؟ . رَوَاهُ رزين ، مشكاة المصابيح بَابُ مَنَاقِبِ أَبِيْ بَكْرٍ الْفَصْلُ الثَّالِثُ رقم الحديث ۶۰۳۴(۱۶) . تفسير مظهري ج۱ ص۳۵۷ ، و ص ۴۱۱ ، الرياض النضرة ج۱ ص۹۸ ، تاريخ الخلفاء للسيوطي ص۹۲ .

۲. علامه قرطبي رَحِمَهُ اللهُ لیکلي:

لِأَنَّ بِمَوْتِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنْقَطَعَ الْوَحْيُ. (۱)

ځکه د نبي علیه السلام په وفات کیدو سره وَحي قطع شوی.

د حَجّة الوَداع په موقع باندې د ختمِ نبوّت اعلان

نبي کریم صلی الله علیه وسلم د حَجّة الوَداع په موقع لکه څرنګې چې د نورو احکاماتو اعلان کړې وُ نو همدغه شان یې د ختم نبوّت اعلان هم کړې وُ " چې د ما نه پس به بل نبي نه وي ".

حضرت ابو قُتَیْله رضي الله عنه فرمایي چې رسولُ الله صلی الله علیه وسلم د حَجّة الوَداع په موقع په خطبه کې او فرمایل:

لَا نَبِيَّ بَعْدِيْ وَلَا أُمَّةَ بَعْدَكُمْ فَاعْبُدُوْا رَبَّكُمْ وَأَقِيْمُوْا خَمْسَكُمْ وَصُوْمُوْا شَهْرَكُمْ وَأَطِيْعُوْا وُلَاةَ أَمْرِكُمْ تَدْخُلُوْا جَنَّةَ رَبِّكُمْ.

د ما نه پس بل نبي نشته، او د تاسو نه پس بل اُمت نشته، پس تاسو د خپل رَب عبادت کوئ، خپل پنځه وخته مونځ کوئ، د رمضان روژې نیسئ، د خپلو حکمرانانو اطاعت کوئ نو د خپل رَب جنت ته به داخل شی. (۲)

نبي علیه السلام پخپله فرمایلي چې: أَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ لَا نَبِيَّ بَعْدِيْ.

۱. مخکې حدیث ذکر شو، د هغې په آخر کې دي چې نبي علیه السلام او فرمایل:

أَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ لَا نَبِيَّ بَعْدِيْ. (۳)

---

(۱) المواهب اللدنية بالمنح المحمدية ج ۳ ص ۱۲۴ الفصل الثالث في إنبائه ﷺ بالأنباء المغيبات.

(۲) عَنْ أَبِي قُتَيْلَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ فِي النَّاسِ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ، فَقَالَ: لَا نَبِيَّ بَعْدِيْ وَلَا أُمَّةَ بَعْدَكُمْ فَاعْبُدُوْا رَبَّكُمْ وَأَقِيْمُوْا خَمْسَكُمْ وَصُوْمُوْا شَهْرَكُمْ وَأَطِيْعُوْا وُلَاةَ أَمْرِكُمْ تَدْخُلُوْا جَنَّةَ رَبِّكُمْ. المعجم الكبير للطبراني ۲۲/ ۳۱۶ رقم الحديث ۹۷۹ مَنْ يُكْنَى أَبَا قُتَيْلَةَ

(۳) قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّهُ سَيَكُوْنُ فِي أُمَّتِيْ كَذَّابُوْنَ ثَلَاثُوْنَ، كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ، وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ لَا نَبِيَّ بَعْدِيْ. سنن ابي داود كِتَابُ الْفِتَنِ وَالْمَلَاحِمِ بَابُ ذِكْرِ الْفِتَنِ وَدَلَائِلِهَا رقم ۴۲۵۲ ←←←

زه د انبیاء کرامو سلسلې ختمونکی (آخري نبي) یم، د ما نه پس بل نبي نشته.

۲. د مشکاة شریف حدیث دی، نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمايي:

أَنَا قَائِدُ الْمُرْسَلِيْنَ وَلَا فَخْرَ ، وَ أَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ وَلَا فَخْرَ ، وَ أَنَا أَوَّلُ شَافِعٍ وَ مُشَفَّعٍ وَلَا فَخْرَ. (۱)

زه د ټولو انبیاء کرامو قائد (سردار) یم او په دې فخر نه کوم (یعنی دا خبره د تفاخر او ځان ځودنې د پاره نه کوم، بلکه د الله تعالی احسان یې ګڼړم(۲))، زه خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ (آخري

← ← ← قال الالباني: صحيح . سنن الترمذي أَبْوَابُ الْفِتَنِ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابُ مَا جَاءَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْرُجَ كَذَّابُونَ رقم الحديث ۲۲۱۹ وقال الترمذي: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ . مسند احمد مخرجا رقم الحديث ۲۲۳۹۵.

وَقَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ.... فَأَنَا اللَّبِنَةُ وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ . صحيح البخاري كِتَابُ الْمَنَاقِبِ بَابُ خَاتِمِ النَّبِيِّيْنَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ۳۵۳۵ . صحيح مسلم كتاب الفضائل بَابُ ذِكْرِ كَوْنِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ رقم الحديث ۲۲ (۲۲۸٦).

(۱) مشكاة المصابيح كتاب الفَضَائِلِ وَالشَّمَائِلِ بَابُ فَضَائِلِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ الْفَصْلُ الثَّانِي رقم الحديث ۵۷٦۴ (۲٦) . سنن الدارمي بَابُ مَا أُعْطِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْفَضْلِ رقم الحديث ۵۰ . اسناده جيد . المعجم الاوسط للطبراني رقم الحديث ۱۷۰ ، مجمع الزوائد رقم الحديث ۱۳۹۲۴ بابُ عِظم قدره صلى الله عليه وسلم ، كنز العمال رقم الحديث ۳۱۸۸۳ ، ورقم الحديث ۳۲۰۵۵ .

(۲) (وَلَا فَخْرَ) . أَيْ وَلَا أَقُولُهُ تَفَاخُرًا بَلِ اعْتِدَادًا بِفَضْلِهِ، وَتَحَدُّثًا بِنِعْمَتِهِ، وَتَبْلِيغًا لِمَا أُمِرْتُ بِهِ، وَقِيلَ: لَا أَفْتَخِرُ بِذَلِكَ، بَلْ فَخْرِي بِمَنْ أَعْطَانِي هَذِهِ الْمَرْتَبَةَ. أَقُولُ: وَيُمْكِنُ أَنْ يَكُونَ الْمَعْنَى وَلَا فَخْرَ فِي هَذِهِ السِّيَادَةِ، بَلْ أَفْتَخِرُ بِالْعُبُودِيَّةِ لَهُ وَالْعِبَادَةِ، فَإِنَّهُ يُوجِبُ الْحُسْنَى وَالزِّيَادَةَ. قَالَ الطِّيبِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ قَوْلُهُ: وَلَا فَخْرَ حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ أَيْ: أَقُولُ هَذَا وَلَا فَخْرَ. قَالَ التُّورِبِشْتِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ: الْفَخْرُ ادِّعَاءُ الْعَظَمَةِ وَالْمُبَاهَاةِ بِالْأَشْيَاءِ الْخَارِجَةِ عَنِ الْإِنْسَانِ كَالْمَالِ وَالْجَاهِ . قَالَ النَّوَوِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ : فِيهِ وَجْهَانِ: أَحَدُهُمَا: قَالَهُ امْتِثَالًا لِأَمْرِ اللهِ تَعَالَى: {وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ} [الضحى آية ۱۱] وَثَانِيهِمَا أَنَّهُ مِنَ الْبَيَانِ الَّذِي يَجِبُ عَلَيْهِ تَبْلِيغُهُ إِلَى أُمَّتِهِ لِيَعْرِفُوهُ وَيَعْتَقِدُوهُ، وَيَعْمَلُوا بِمُقْتَضَاهُ فِي تَوْقِيرِهِ، كَمَا أَمَرَهُمُ اللهُ تَعَالَى بِهِ. قَالَ الرَّاغِبُ. فَإِنْ قُلْتَ: كَيْفَ اسْتُحْسِنَ مَدْحُ الْإِنْسَانِ نَفْسَهُ، وَقَدْ عُلِمَ فِي الشَّاهِدِ اسْتِقْبَاحُهُ حَتَّى قِيلَ لِلْحَكِيمِ: مَا الَّذِي لَا يَحْسُنُ وَإِنْ كَانَ حَقًّا؟ ← ← ← ←

نبي) يم او په دې فخر نه کوم، او د قيامت په ورځ به د ټولو نه اول زه شفاعت کوونکی يم او د ټولو نه اول به زما شفاعت قبلولې شي او دا خبره د فخر په وجه نه کوم.

باوجود د دينه چې پيغمبر عليه السلام د أنبياؤ قائد، خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ او أولني شفاعت کوونکی دی خو بيا هم په دې باندې تکبّر نه کوي بلکه د خپلې تواضع او عاجزۍ اظهار کوي.

٣ . نبي عليه السلام په آخري بيمارۍ کې حضرت فاطمې رضي الله عنها ته د تسلّي د پاره اوفرمايل:

....أَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ، وَأَكْرَمُ النَّبِيِّيْنَ عَلَى اللهِ، وَأَحَبُّ الْمَخْلُوقِيْنَ إِلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ... (١)

زه خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ (آخري نبي) يم، او الله ﷻ ته په ټولو انبياؤ کې زيات مُعزّز يم، او الله تعالی ته په ټولو مخلوقاتو کې زيات محبوب يم.

٤ . حضرت عبد الله بن عَمرو بن العاص رضي الله عنهما فرمايي چې يوه ورځ رسولُ الله صلی الله عليه وسلم مونږ ته په داسې انداز کې راأووت ګويا چې مونږ سره آخري ملاقات کوي نو درې (٣) ځلې يې دا أوفرمايل:

أَنَا مُحَمَّدٌ النَّبِيُّ الأُمِّيُّ. زه محمد نبي أمّي يم.

بيا يې اوفرمايل: وَلَا نَبِيَّ بَعْدِيْ. د ما نه پس بل نبي نشته. (٢)

←←← قَالَ: مَدْحُ الرَّجُلِ نَفْسَهُ. قُلْنَا: قَدْ يَحْسُنُ ذَلِكَ عِنْدَ تَنْبِيْهِ الْمُخَاطَبِ عَلَى مَا خَفِيَ عَلَيْهِ مِنْ حَالِهِ كَقَوْلِ الْمُعَلِّمِ لِلْمُتَعَلِّمِ: اِسْمَعْ مِنِّيْ لَا تَجِدُ مِثْلِيْ، وَعَلَى ذَلِكَ قَوْلُ يُوْسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: {اِجْعَلْنِيْ عَلَى خَزَائِنِ الأَرْضِ إِنِّيْ حَفِيْظٌ عَلِيْمٌ} [يوسف آية ٥٥]. مرقاة المفاتيح ج ٩ ص ٣٦٨٥ كِتَابُ الْفَضَائِلِ بَابُ فَضَائِلِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ صَلَوَاتُ اللهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ.

(١) المعجم الكبير للطبراني رقم الحديث ٢٦٧٥، المعجم الاوسط للطبراني رقم الحديث ٦٥٢٠، مجمع الزوائد رقم الحديث ١٣٩٦٧ بابٌ في فضل اهل البيت رضي الله عنهم.

(٢) عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رضي الله عنهما، يَقُوْلُ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا كَالْمُوَدِّعِ، فَقَالَ: «أَنَا مُحَمَّدٌ النَّبِيُّ الأُمِّيُّ، أَنَا مُحَمَّدٌ النَّبِيُّ الأُمِّيُّ أَنَا مُحَمَّدٌ النَّبِيُّ الأُمِّيُّ. ثَلَاثًا ←←←

۵ . د بخاري شريف او مسلم شريف حديث دی ، چې كله رسولُ الله صلی الله عليه وسلم غزوه تبوک ته تللو نو حضرت علي رضي الله عنه يې په مدينه منوّره کې خپل خليفه (جانشين) جوړ کړو ، حضرت علي رضي الله عنه ورته اوفرمايل :

أَتُخَلِّفُنِي فِي الصِّبْيَانِ وَالنِّسَاءِ ؟

آيا تاسو ما په ماشومانو او زنانوُ کې نائب جوړوی ؟

نبي عليه السلام ورته اوفرمايل :

أَلَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَيْسَ نَبِيٌّ بَعْدِي .

آيا ته په دې باندې خوشحاله نه يې چې ته زما د پاره داسې يې لکه د حضرت موسیٰ عليه السلام د پاره چې حضرت هارون عليه السلام وُ ؟ ليکن فرق صرف دومره دی چې د مانه پس بل نبي نشته . (۱)

د مسلم شريف په يو بل روايت کې آخري الفاظ دادي :

←←← وَلَا نَبِيَّ بَعْدِي ، أُوتِيتُ فَوَاتِحَ الْكَلِمِ ، وَجَوَامِعَهُ ، وَخَوَاتِمَهُ ، وَعَلِمْتُ كَمْ خَزَنَةُ النَّارِ وَحَمَلَةُ الْعَرْشِ ، وَتُجُوِّزَ بِي ، وَعُوفِيتُ ، وَعُوفِيَتْ أُمَّتِي . فَاسْمَعُوا وَأَطِيعُوا مَا دُمْتُ فِيكُمْ . فَإِذَا ذُهِبَ بِي ، فَعَلَيْكُمْ بِكِتَابِ اللهِ ، أَحِلُّوا حَلَالَهُ ، وَحَرِّمُوا حَرَامَهُ » . مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٦٩٨١ ، و رقم الحديث ٦٦٠٦ ، كنزالعمال رقم الحديث ٩٦١ ، تفسير ابن كثير ج٦ ص ٤٣٠ سورة الاحزاب آية ٤٠ ، الدرالمنثور ج٣ ص ٥٧٤ .

(۱) عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ إِلَى تَبُوكَ ، وَاسْتَخْلَفَ عَلِيًّا ، فَقَالَ : أَتُخَلِّفُنِي فِي الصِّبْيَانِ وَالنِّسَاءِ ؟ قَالَ : « أَلَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَيْسَ نَبِيٌّ بَعْدِي » . صحيح البخاري كِتَابُ الْمَغَازِي بَابُ غَزْوَةِ تَبُوكَ وَهِيَ غَزْوَةُ الْعُسْرَةِ رقم الحديث ٤٤١٦ ، صحيح مسلم كتاب فَضَائِلِ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمْ بَابُ مِنْ فَضَائِلِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رقم الحديث ٣٠ (٢٤٠٤) ، المستدرک على الصحيحين للحاكم رقم الحديث ٤٦٥٢ .

وفي رواية : عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رضي الله عنه ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعَلِيٍّ رضي الله عنه : أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي . سنن الترمذي أَبْوَابُ الْمَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابُ مَنَاقِبِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رقم الحديث ٣٧٣١ وقال الترمذي : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . مشكاة المصابيح باب مناقب علي بن ابي طالب رضي الله عنه الفصل الاول رقم الحديث ٦٠٨٧ (١) .

إِلَّا أَنَّهُ لَا نُبُوَّةَ بَعْدِيْ .

فرق صرف دومره دی چې د مانه پس نبوّت نشته . (١)

نبي كريم صلى الله عليه وسلم حضرت علي ﷺ ته تسلي وركړه چې ته ماته داسې مُقرّب یې او څرنګې چې حضرت موسیٰ علیه السلام کوهِ طور ته تللو نو حضرت هارون علیه السلام یې په بني اسرائیلو کې خپل نائب جوړ کړې وُ نو همدغه شان ته هم زما نائب یې ، فرق صرف دومره دی چې حضرت هارون علیه السلام نبي وُ او د مانه پس بل نبي نشته ، نو ته نبي نه یې . (٢)

نبي علیه السلام آخري نبي دی ، او دا اُمت آخري اُمت دی

١ . د ابن ماجة شریف حدیث دی ، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي :

أَنَا آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ ، وَأَنْتُمْ آخِرُ الْأُمَمِ . (٣)

---

(١) ... فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ ﷺ : يَا رَسُوْلَ اللهِ ! خَلَّفْتَنِيْ مَعَ النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ؟ فَقَالَ لَهُ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « أَمَا تَرْضَى أَنْ تَكُوْنَ مِنِّيْ بِمَنْزِلَةِ هَارُوْنَ مِنْ مُوْسَى ؟ إِلَّا أَنَّهُ لَا نُبُوَّةَ بَعْدِيْ » . صحيح مسلم كتاب فَضَائِلِ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمْ بَابُ مِنْ فَضَائِلِ عَلِيِّ بْنِ أَبِيْ طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رقم الحديث ٣٢ (٢٤٠٤) . سنن الترمذي أَبْوَابُ الْمَنَاقِبِ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابُ مَنَاقِبِ عَلِيِّ بْنِ أَبِيْ طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رقم الحديث ٣٧٢٤ وقال الترمذي : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . المستدرك على الصحيحين للحاكم رقم الحديث ٤٥٧٥ .

(٢) (أَنْتَ مِنِّيْ بِمَنْزِلَةِ هَارُوْنَ مِنْ مُوْسَى) ، يَعْنِيْ فِي الْآخِرَةِ ، وَقُرْبِ الْمَرْتَبَةِ ، وَالْمُظَاهَرَةِ بِهِ فِيْ أَمْرِ الدِّيْنِ كَذَا قَالَهُ شَارِحٌ مِنْ عُلَمَائِنَا . وَقَالَ التُّوْرِبِشْتِيُّ رَحِمَهُ اللهُ : كَانَ هَذَا الْقَوْلُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُخْرَجَهُ إِلَى غَزْوَةِ تَبُوْكَ ، « وَقَدْ خَلَّفَ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَلَى أَهْلِهِ وَأَمَرَهُ بِالْإِقَامَةِ فِيْهِمْ فَأَرْجَفَ بِهِ الْمُنَافِقُوْنَ وَقَالُوْا : مَا خَلَّفَهُ إِلَّا اسْتِثْقَالًا لَهُ وَتَخَفُّفًا مِنْهُ . فَلَمَّا سَمِعَ بِهِ عَلِيٌّ أَخَذَ سِلَاحَهُ ثُمَّ خَرَجَ حَتَّى أَتَى رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ نَازِلٌ بِالْجُرْفِ . فَقَالَ : يَا رَسُوْلَ اللهِ ! زَعَمَ الْمُنَافِقُوْنَ كَذَا . فَقَالَ : " كَذَبُوْا إِنَّمَا خَلَّفْتُكَ لِمَا تَرَكْتُ وَرَائِيْ فَارْجِعْ فَاخْلُفْنِيْ فِيْ أَهْلِيْ وَأَهْلِكَ . أَمَا تَرْضَى يَا عَلِيُّ أَنْ تَكُوْنَ مِنِّيْ بِمَنْزِلَةِ هَارُوْنَ مِنْ مُوْسَى » " تَأَوَّلَ قَوْلَ اللهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى : {وَقَالَ مُوْسَى لِأَخِيْهِ هَارُوْنَ اخْلُفْنِيْ فِيْ قَوْمِيْ} [الاعراف آية ١٤٢] . مرقاة المصابيح رقم الحديث ج ٩ ص ٣٩٣١ بَابُ مَنَاقِبِ عَلِيِّ بْنِ أَبِيْ طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ في تشريح حديث ٦٠٨٧ .

(٣) سنن ابن ماجة كِتَابُ الْفِتَنِ بَابُ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ ... رقم ٤٠٧٧ ، كنز العمال رقم الحديث ٣٨٧٤٢ . ←←←

زه (د بعثت په اعتبار سره) په ټولو انبياؤ کې آخري نبي يم ، او تاسو په ټولو اُمتونو کې آخري اُمت يئ .

۲. په مستدرک کې اُورد حديث ذکر دی ، په هغې کې دا هم ذکر دي :

حضرت ابو امامة باهلي رضي الله عنه فرمايي چې يوه ورځ رسول الله صلی الله عليه وسلم مونږ ته خطبه ورکړه ، په دې خطبه کې يې اکثره د دَجّال تذکره اوکړه ، او دا يې هم او فرمايل :

إِنَّ اللهَ تَعَالَى لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا إِلَّا حَذَّرَ أُمَّتَهُ الدَّجَّالَ، وَإِنِّي آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ وَأَنْتُمْ آخِرُ الْأُمَمِ، وَهُوَ خَارِجٌ فِيكُمْ لَا مَحَالَةَ.

بيشکه الله تعالى چې هر نبي راليږلی نو هغه خپل اُمت د دَجّال نه يرولی ، او زه آخري نبي يم او تاسو آخري اُمت يئ ، او دَجّال به خامخا په تاسو کې (قيامت ته نزدې) پيدا کيږي .

ددې حديث نه هم معلومه شوه چې پيغمبر عليه السلام آخري نبي دی ، او دا اُمت آخري اُمت دی . (۱)

۳. د بخاري شريف او مسلم شريف حديث دی ، رسول الله ﷺ فرمايي :

نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بَيْدَ كُلِّ أُمَّةٍ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِنَا، وَأُوتِينَا مِنْ

←←← وفي رواية : عَنْ بَهْزِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّكُمْ وَفَّيْتُمْ سَبْعِينَ أُمَّةً أَنْتُمْ آخِرُهَا وَأَكْرَمُهَا عَلَى اللهِ» . اسناده جيد . سنن الدارمي وَمِنْ كِتَابِ الرِّقَاقِ بَابٌ: فِي قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنْتُمْ آخِرُ الْأُمَمِ» رقم الحديث ۲۸۰۲ . مسند احمد مخرجا رقم الحديث ۲۰۰۱۱ .

(۱) عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا فَكَانَ أَكْثَرَ خُطْبَتِهِ ذِكْرَ الدَّجَّالِ، يُحَدِّثُنَا عَنْهُ حَتَّى فَرَغَ مِنْ خُطْبَتِهِ فَكَانَ فِيمَا قَالَ لَنَا يَوْمَئِذٍ: "إِنَّ اللهَ تَعَالَى لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا إِلَّا حَذَّرَ أُمَّتَهُ الدَّجَّالَ، وَإِنِّي آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ وَأَنْتُمْ آخِرُ الْأُمَمِ، وَهُوَ خَارِجٌ فِيكُمْ لَا مَحَالَةَ، فَإِنْ يَخْرُجْ وَأَنَا بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ فَأَنَا حَجِيجُ كُلِّ مُسْلِمٍ، وَإِنْ يَخْرُجْ فِيكُمْ بَعْدِي فَكُلُّ امْرِئٍ حَجِيجُ نَفْسِهِ، وَاللهُ خَلِيفَتِي عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ . المستدرک على الصحيحين للحاکم رقم الحديث ۸۶۲۰ وقال الحاکم : هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ، وَلَمْ يُخَرِّجَاهُ بِهَذِهِ السِّيَاقَةِ . ووافقه الذهبي . المعجم الكبير للطبراني رقم الحديث ۷۶۴۴ ، سنن ابن ماجة رقم الحديث ۴۰۷۷ ، کنز العمال رقم الحديث ۳۸۷۴۲ ، ورقم الحديث ۳۸۷۹۴ .

بَعْدِهِمْ. (١)

مونږ په دُنيا کې د ټولو نه آخري يو او د قيامت په ورځ به (جنت ته داخليدو کې او حساب و کتاب کې) د ټولو نه اول يو، صرف دومره ده چې نورو اُمتونو ته په دُنيا کې کتاب د مونږ نه مخکې ورکړل شوې وُ، او مونږ ته د دوی نه پس راکړل شوی. (٢)

٥. رسولُ الله صلى الله عليه وسلم فرمايي:

كُنْتُ أَوَّلَ النَّبِيِّيْنَ فِي الْخَلْقِ وَآخِرَهُمْ فِي الْبَعْثِ.

زه په اِعتبار د پيدائش سره اوّلنې نبي يم خو په اعتبار د بعثت (يعنى دُنيا ته د راتلو په اعتبار) سره آخري نبي يم.

حضرت قتادة ﷺ فرمايي: چې د نبي عليه السلام دا قول په اصل کې د قرآن کريم ددې آيت تفسير دی چې الله تعالى فرمايي:

﴿ وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّيْنَ مِيْثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوْحٍ وَإِبْرٰهِيْمَ وَمُوْسٰى وَعِيْسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِّيْثَاقًا غَلِيْظًا ﴾.

(١) صحيح البخاري كِتَابُ أَحَادِيْثِ الأَنْبِيَاءِ بَابُ حَدِيْثِ الغَارِ رقم الحديث ٣۴٨٦، ورقم الحديث ٨٩٦ كِتَابُ الجُمُعَةِ بَابُ هَلْ عَلَى مَنْ لَمْ يَشْهَدِ الجُمُعَةَ غُسْلٌ مِنَ النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ وَغَيْرِهِمْ؟. صحيح مسلم كِتَابُ الجُمُعَةِ بَابُ هِدَايَةِ هٰذِهِ الأُمَّةِ لِيَوْمِ الجُمُعَةِ رقم الحديث ٢١ (٨٥٥). سنن النسائي رقم الحديث ١٣٦٧، مشكاة المصابيح باب الجمعة الفصل الاول رقم الحديث ١٣۵۴(١).

وفي رواية: عَنْ حُذَيْفَةَ ﷺ. قَالَا: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.... نَحْنُ الآخِرُوْنَ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا، وَالأَوَّلُوْنَ يَوْمَ القِيَامَةِ... صحيح مسلم كِتَابُ الجُمُعَةِ بَابُ هِدَايَةِ هٰذِهِ الأُمَّةِ لِيَوْمِ الجُمُعَةِ رقم الحديث ٢٢(٨٥٦). سنن ابن ماجة رقم الحديث ١٠٨٣. مشكاة المصابيح باب الجمعة الفصل الاول رقم الحديث ١٣۵۵(٢). شعب الايمان رقم الحديث ٢٧٠٦.

(٢) (نَحْنُ) أَيْ: أَنَا وَأُمَّتِيْ (الآخِرُوْنَ): فِي الدُّنْيَا وُجُوْدًا (السَّابِقُوْنَ) شُهُوْدًا (يَوْمَ القِيَامَةِ): أَوْ آخِرُ أُمَمِ الأَنْبِيَاءِ فِي الدُّنْيَا السَّابِقُوْنَ عَلَيْهِمْ بِدُخُوْلِ الجَنَّةِ فِي العُقْبَى. وَقَالَ مِيْرَكُ، أَيْ نَحْنُ آخِرُ الأَنْبِيَاءِ بَعْثًا أَوْ خُرُوْجًا فِي الدُّنْيَا، السَّابِقُوْنَ فَضْلًا عَلَيْهِمْ فِي الأُخْرَى، فَإِنَّ أُمَّتَهُ تُحْشَرُ قَبْلَ سَائِرِ الأُمَمِ وَتَمُرُّ عَلَى الصِّرَاطِ أَوَّلًا، وَيُقْضَى لَهُمْ قَبْلَ الخَلَائِقِ، كَمَا صَرَّحَ بِهِ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى. مرقاة المفاتيح ج ٣ ص ١٠٠٨ باب الجمعة.

په دې آيت کې شروع په نبي عليه السلام باندې شوی . (نو ځکه فرمايي چې د پيدائش په اعتبار سره زه اولنی نبي يم) . (١)

٥ . رسولُ الله صلى الله عليه وسلم فرمايي چې کله حضرت آدم عليه السلام په هندوستان کې راښکته شو نو (د يواځي والي په وجه) په وَحشت (يَره) کې وُ ، نو حضرت جبريل عليه السلام راښکته شو او آذان يې اوکړو :

اَللّٰهُ اَكْبَرُ . اَللّٰهُ اَكْبَرُ . اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ . اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَّسُوْلُ اللّٰهِ .

نو حضرت آدم عليه السلام د حضرت جبريل عليه السلام نه پوښتنه اوکړه :

وَمَنْ مُحَمَّدٌ هٰذَا ؟

دا محمد (صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) څوک دی ؟

---

(١) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : « كُنْتُ أَوَّلَ النَّبِيِّيْنَ فِي الْخَلْقِ وَآخِرَهُمْ فِي الْبَعْثِ » . قَالَ قَتَادَةُ : وَذٰلِكَ قَوْلُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿ وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّيْنَ مِيْثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ ﴾ (الاحزاب آية ٧) فَبَدَأَ بِهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَهُمْ . تفسير البغوي ج ٣ ص ٦١١ سورة الاحزاب في تفسير آية ٧ رقم الحديث ١٦٧٩ . تفسير ابن كثير ج٦ ص ٣٨٢ سورة الاحزاب في تفسير آية ٧ . كنز العمال رقم الحديث ٣٢١٢٦ ، مرقاة المفاتيح ج٩ ص ٣٦٨٤ في تشريح حديث ٥٧٥٨ .

د مذکوره آيت ترجمه داده : او هر کله چې مونږ د ټولو پيغمبرانو نه د دوی وعده واخيسته ، او تا نه ، نوح عليه السلام نه ، ابراهيم عليه السلام نه ، موسى عليه السلام نه ، عيسى بن مريم عليه السلام نه ، او مونږ د دوی ټولو نه پَخه وعده واخيسته . . .

علامه ابن رجب رحمه الله د مذکوره آيت په تحقيق کې فرمايي ، {وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّيْنَ مِيْثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ} [الاحزاب: ٧] فبدأ به قبل نوح الذي هو أول الرسل فمحمد صلى الله عليه وسلم أول الرسل خلقا وآخرهم بعثا فإنه استخرج من ظهر آدم لما صور ونبيء حينئذ وأخذ ميثاقه ثم أعيد إلى ظهره ولا يقال: لقد خلق آدم قبله لأن آدم حينئذ كان مواتا لا روح فيه ومحمد صلى الله عليه وسلم كان حيا حين استخراج ونبيء وأخذ ميثاقه فهو أول النبيين خلقا وآخرهم بعثا فهو خاتم النبيين باعتبار أن زمانه تأخر عنهم فهو: المقفى والعاقب الذي جاء عقب الأنبياء ويقفوهم قال تعالى: {مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَسُوْلَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ} [الاحزاب: ٤٠] . لطائف المعارف لابن رجب ج ١ ص ٨١ .

حضرت جبريل عليه السلام ورته اوفرمايل:

هٰذَا آخِرُ وَلَدِكَ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ. دا په أنبياء كرامو كښ ستا آخري بچي دی.
(يعنی ستا په أولاده كښ آخري پيغمبر دی). (١)

٦ . د مسلم شريف حديث دی، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي:

إِنِّيْ آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ، وَإِنَّ مَسْجِدِيْ آخِرُ الْمَسَاجِدِ.
بيشكه زه په أنبياء كرامو كښ آخري نبي يم ، او زما جُمات د أنبياء كرامو آخري جُمات دی. (٢)

داحديث په دې الفاظو هم نقل دی، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي:

أَنَا خَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ وَمَسْجِدِيْ خَاتَمُ مَسَاجِدِ الْأَنْبِيَاءِ.
زه په انبياء كرامو كښ آخري نبي يم ، او زما جُمات د انبياء كرامو په لاس جوړ شوي آخري جُمات دی. (٣)

٧ . په بخاري شريف او مسلم شريف كښ د رسول الله ﷺ په نومونو كښ يو نوم "العَاقِب" هم راغلی دی.

---

(١) عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رضي الله عنه. قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ سَلَّمَ: "نَزَلَ آدَمُ بِالْهِنْدِ فَاسْتَوْحَشَ، فَنَزَلَ جِبْرِيْلُ فَنَادَى بِالْأَذَانِ: اَللهُ أَكْبَرُ، اَللهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ. فَقَالَ لَهُ: وَمَنْ مُحَمَّدٌ هٰذَا؟ فَقَالَ: هٰذَا آخِرُ وَلَدِكَ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ". حلية الأولياء وطبقات الأصفياء ج ٥ ص ١٠٧، كنزالعمال رقم الحديث ٣٢١٣٩ ، الدر المنثور فی التفسير بالمأثور ج١ ص ١٣٥ ، و رواه الطبراني وابن عساكر.

(٢) صحيح مسلم كِتَابُ الْحَجِّ بَابُ فَضْلِ الصَّلَاةِ بِمَسْجِدَيْ مَكَّةَ وَالْمَدِيْنَةِ رقم الحديث ٥٠٧ (١٣٩٤) . شرح السنّة للبغوي رقم الحديث ٤٢٩ باب فضل الصلاة فی المسجد الحرام ومسجد المدينة والاقصی ، كنزالعمال رقم الحديث ٣٤٨٢٠ .

(٣) مجمع الزوائد ومنبع الفوائد كِتَابُ الْحَجِّ بَابُ الصَّلَاةِ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَيْتِ الْمَقْدِسِ رقم الحديث ٥٨٥٥ ، صحيح الترغيب والترهيب رقم الحديث ١١٧٥(٥) الترغيب فی الصلوة فی المسجد الحرام ومسجد المدينة وبيت المقدس وقباء ، كنزالعمال فضل الحرمين والمسجد الاقصی رقم الحديث ٣٤٩٩٩ . الدرالمنثور فی التفسير بالمأثور ج٢ ص ٢٦٩ .

او بیا پخپله نبي علیه السلام د عاقب معنی هم بیان کړې، فرمایي:

أَنَا الْعَاقِبُ وَالْعَاقِبُ الَّذِي لَيْسَ بَعْدَهُ نَبِيٌّ. (۱)

زما یو نوم " عَاقِبُ " دی، او عاقب هغه چاته وایي چې د هغه نه پس بل نبي نه وي. (نو د ما نه پس هم بل نبي نشته).

د حضرت آدم علیه السلام د پیدائش نه مخکې نبي علیه السلام په لوحِ محفوظ کې خَاتَمُ النَّبِيِّيْن لیکل شوې ؤ

۱. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

إِنِّي عِنْدَ اللهِ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لَخَاتَمُ النَّبِيِّينَ، وَإِنَّ آدَمَ لَمُنْجَدِلٌ فِي طِينَتِهِ. (۲)

---

(۱) قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لِي خَمْسَةُ أَسْمَاءٍ: أَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَحْمَدُ وَأَنَا المَاحِي الَّذِي يَمْحُو اللهُ بِي الكُفْرَ، وَأَنَا الحَاشِرُ الَّذِي يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى قَدَمِي، وَأَنَا العَاقِبُ ". صحيح البخاري كِتَابُ المَنَاقِبِ بَابُ مَا جَاءَ فِي أَسْمَاءِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ۳۵۳۲ . و رقم الحديث ۴۸۹۶ .

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « أَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَنَا أَحْمَدُ، وَأَنَا المَاحِي، الَّذِي يُمْحَى بِيَ الْكُفْرُ، وَأَنَا الحَاشِرُ الَّذِي يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى عَقِبِي، وَأَنَا العَاقِبُ وَالعَاقِبُ الَّذِي لَيْسَ بَعْدَهُ نَبِيٌّ » . صحيح مسلم كتاب الفَضَائِلِ بَابٌ فِي أَسْمَائِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . رقم الحديث ۱۲۴ (۲۳۵۴) . مشكاة المصابيح باب اسماء النبي صلى الله عليه وسلم رقم الحديث ۵۷۷۶ . المعجم الكبير للطبراني رقم الحديث ۱۵۲۵ .

وفي رواية : ... وَأَنَا العَاقِبُ الَّذِي لَيْسَ بَعْدِي نَبِيٌّ . سنن الترمذي أَبْوَابُ الأَدَبِ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابُ مَا جَاءَ فِي أَسْمَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ۲۸۴۰ وقال الترمذي: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

(۲) عَنِ العِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ السُّلَمِيِّ رضي الله عنه، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: « إِنِّي عِنْدَ اللهِ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لَخَاتَمُ النَّبِيِّينَ، وَإِنَّ آدَمَ لَمُنْجَدِلٌ فِي طِينَتِهِ، وَسَأُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِ ذَلِكَ، دَعْوَةِ أَبِي إِبْرَاهِيمَ وَبِشَارَةِ عِيسَى قَوْمَهُ، وَرُؤْيَا أُمِّي الَّتِي رَأَتْ أَنَّهُ خَرَجَ مِنْهَا نُورٌ أَضَاءَتْ لَهُ قُصُورُ الشَّامِ، وَكَذَلِكَ تَرَى أُمَّهَاتُ النَّبِيِّينَ صَلَوَاتُ اللهِ عَلَيْهِمْ » . مسند احمد مخرجا رقم الحديث ۱۷۱۶۳ ، و رقم الحديث ۱۷۱۵۰ ، مسند البزار رقم الحديث ۴۱۹۹ ، المعجم الكبير للطبراني رقم الحديث ۶۲۹ ، و رقم الحديث ۶۳۱ ، المستدرک على الصحيحين رقم الحديث ۴۱۵۷ وقال الحاكم : هذا حديث صحيح الاسناد ، و وافقه الذهبي ، شعب الايمان رقم الحديث ۱۳۲۲ ، حلية الاولياء ج۶ ص ۸۹ ، مجمع الزوائد رقم الحديث ۱۳۸۴۵ . ← ← ←

بیشکه زه د الله ﷻ په نزد د هغه وخت نه په لوحِ محفوظ کې خَاتَمُ النَّبِيِّيْن لیکل شوي وُوم کوم وخت چې حضرت آدم علیه السلام نه وُ پیدا شوی. (١)

٢ . یو کس د رسولُ الله صلی الله علیه وسلم نه پوښتنه اوکړه:

مَتَى كُنْتَ نَبِيًّا ؟ تاسو د کله نه نبي وَی؟

پیغمبر علیه السلام ورته اوفرمایل: كُنْتُ نَبِيًّا وَآدَمُ بَيْنَ الرُّوحِ وَالْجَسَدِ.

زه په هغه وخت کې هم نبي وُوم چې کله حضرت آدم علیه السلام د رُوح او جسد په مینځ کې وُ. (یعنی د هغه د پیدائش نه مخکې نبي ووم). (٢)

←←← وفي رواية: عَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ الْفَزَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: « إِنِّي عِنْدَ اللهِ مَكْتُوبٌ بِخَاتَمِ النَّبِيِّينَ، وَإِنَّ آدَمَ لَمُنْجَدِلٌ فِي طِينَتِهِ. صحيح ابن حبان كِتَابُ التَّارِيخِ بَابُ بَدْءِ الْخَلْقِ بَابٌ مِنْ صِفَتِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَخْبَارِهِ ذِكْرُ كِتْبَةِ اللهِ جَلَّ وَعَلَا عِنْدَهُ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمَ النَّبِيِّينَ رقم الحديث ٦٤٠٤، مشكاة المصابيح رقم الحديث ٥٧٥٩(٢١)، تفسير البغوي ج١ ص١٦٨ سورة البقرة في تفسير آية ١٢٩.

وفي رواية: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنِّي عَبْدُ اللهِ وَخَاتَمُ النَّبِيِّينَ، وَأَنِّي مُنْجَدِلٌ فِي طِينَتِهِ. المستدرك على الصحيحين رقم الحديث ٣٥٦٦ وقال الحاكم: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحُ الْإِسْنَادِ وَلَمْ يُخَرِّجَاهُ. ووافقه الذهبي. شعب الايمان رقم الحديث ١٣٢٢، الدر المنثور في التفسير بالمأثور ج٦ ص٦٢٢.

(١) (وَإِنَّ آدَمَ لَمُنْجَدِلٌ) مِنَ الْجَدْلِ وَهُوَ الْإِلْقَاءُ عَلَى الْأَرْضِ الصُّلْبَةِ أَيْ: وَالْحَالُ أَنَّهُ لَسَاقِطٌ وَمُلْقًى (فِي طِينَتِهِ) أَيْ: خِلْقَتِهِ وَهُوَ خَبَرٌ ثَانٍ، لِأَنَّ الْجُمْلَةَ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ مَكْتُوبٌ أَيْ: كُتِبْتُ خَاتَمَ الْأَنْبِيَاءِ فِي الْحَالِ الَّتِي آدَمُ مَطْرُوحٌ عَلَى الْأَرْضِ حَاصِلٌ فِي أَثْنَاءِ خِلْقَتِهِ. لَمَّا يَفْرَغْ مِنْ تَصْوِيرِهِ وَتَعَلُّقِ الرُّوحِ بِهِ. كَذَا ذَكَرَهُ الشُّرَّاحُ. مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ٩ ص ٣٦٨٤ كِتَابُ الْفَضَائِلِ بَابُ فَضَائِلِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ صَلَوَاتُ اللهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ في تشريح حديث ٥٧٥٩.

(٢) عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ شَقِيقٍ، "أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَتَى كُنْتَ نَبِيًّا؟ قَالَ: كُنْتُ نَبِيًّا وَآدَمُ بَيْنَ الرُّوحِ وَالْجَسَدِ". مصنف ابن ابي شيبة كِتَابُ الْمَغَازِي مَا جَاءَ فِي مَبْعَثِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ٣٦٥٥٣، مسند احمد مخرجا رقم الحديث ١٦٦٢٣، المعجم الاوسط رقم الحديث ٤١٧٥، المستدرك على الصحيحين للحاكم رقم ٤٢٠٩ وقال الحاكم: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحُ الْإِسْنَادِ وَلَمْ يُخَرِّجَاهُ. ووافقه الذهبي. مجمع الزوائد رقم ١٣٨٤٨ وقال الهيثمي: رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالطَّبَرَانِيُّ، وَرِجَالُهُ رِجَالُ الصَّحِيحِ. المعجم الكبير رقم ٨٣٣ ←←←←

۳ . چونکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم رُوح مبارک د ټولو رُوحونو نه اول پیدا شوی ، او جسم مبارک یې د ټولو انبیاء کرامو نه روستو په آخِر کې پیدا شوی نو ځکه ورته اَوّلین او آخِرین پیغمبر وایي.(۱).

٤ . د معراج په اُوږده واقعه کې دا هم ذکر دي چې فرښتو د حضرت جبریل علیه السلام نه پوښتنه اوکړه :

يَا جِبْرِيْلُ ! مَنْ هٰذَا مَعَكَ ؟

اې جبریل ! دا د تاسره څوک دی ؟

حضرت جبریل علیه السلام ورته اوفرمایل :

هٰذَا مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ .

دا محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د الله رسول ، او خَاتَمُ النَّبِيِّيْن دی.(۲)

←←← وفي رواية : عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه ، قَالَ: قَالُوا يَا رَسُوْلَ اللهِ ! مَتَى وَجَبَتْ لَكَ النُّبُوَّةُ ؟ قَالَ: وَآدَمُ بَيْنَ الرُّوْحِ وَالْجَسَدِ . سنن الترمذي أَبْوَابُ الْمَنَاقِبِ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابٌ فِي فَضْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ۳٦۰۹ وقال الترمذي: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وقال الالباني: صحيح. مشكاة المصابيح كتاب الفَضَائِل وَالشَّمَائِل بَابُ فَضَائِلِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ الفَصْلُ الثَّانِي رقم الحديث ٥٧٥٨(۲۰) .

(وَآدَمُ) أَيْ: وَجَبَتْ لِيَ النُّبُوَّةُ وَالْحَالُ أَنَّ آدَمَ (بَيْنَ الرُّوْحِ وَالْجَسَدِ) يَعْنِي وَأَنَّهُ مَطْرُوْحٌ عَلَى الْأَرْضِ صُوْرَةً بِلَا رُوْحٍ. وَالْمَعْنَى أَنَّهُ قَبْلَ تَعَلُّقِ رُوْحِهِ بِجَسَدِهِ . قَالَ الطِّيْبِيُّ رَحِمَهُ اللهُ : هَذَا هُوَ جَوَابٌ لِقَوْلِهِمْ: مَتَى وَجَبَتْ أَيْ: وَجَبَتْ فِي هَذِهِ الْحَالَةِ. مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ۹ ص ۳٦۸۴ كِتَابُ الْفَضَائِلِ بَابُ فَضَائِلِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ صَلَوَاتُ اللهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ في تشريح حديث ٥٧٥٨ .

(۱) فتاوى فريديه ج۱ ص ۲٥۴ .

(۲) ... ثُمَّ سَارَ حَتَّى أَتَى بَيْتَ الْمَقْدِسِ، فَنَزَلَ فَرَبَطَ فَرَسَهُ إِلَى صَخْرَةٍ، فَصَلَّى مَعَ الْمَلَائِكَةِ، فَلَمَّا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ قَالُوْا : يَا جِبْرِيْلُ ! مَنْ هَذَا مَعَكَ ؟ قَالَ : هَذَا مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ... مجمع الزوائد رقم الحديث ۲۳٥ بَابٌ مِنْهُ فِي الْإِسْرَاءِ . مسند البزار ج۱۷ ص ۷.

که د نبي عليه السلام نه پس بل څوک نبي جوړيدی نو حضرت عُمر رضي الله عنه به نبي وُ (خو بل نبي نه پيدا کيږي)

که چيرته بِالفرضِ والمحال د پيغمبر عليه السلام نه پس بل څوک نبي جوړيدی نو حضرت عُمر رضي الله عنه به نبي وُ؛ ځکه په ده کې ډير کمالات جمع وو، خو چونکه د پيغمبر عليه السلام نه پس د نبوت دروازه بنده ده نو ځکه حضرت عُمر رضي الله عنه ته نبوّت ملاؤ نه شو.

نو چې کله حضرت عُمر رضي الله عنه ته نبوّت ملاؤ نه شو نو بيا بل چاته خو په طريقِ اولیٰ سره نه ملاويږي.

رسولُ الله صلى الله عليه وسلم فرمايي:

لَوْ كَانَ بَعْدِيْ نَبِيٌّ لَكَانَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ. (١)

که چيرته د مانه پس بل نبي وی نو حضرت عُمر رضي الله عنه به نبي وُ.

د حديث تشريح: په دې حديث کې دا "لَوْ" د "إِنْ" په شان د شرط د پاره دی، او د عربي قاعده ده چې په انتفاء د شرط سره انتفاء د مشروط راځي. اوس د حديث مطلب دا شو چې که بِالفرض والتّقدير د مانه پس بل نبي وی نو حضرت عُمر رضي الله عنه به وُ خو چونکه د ما نه پس د نبوت سلسله ختمه شوې ده او بل نبي نشته نو ځکه حضرت عُمر رضي الله عنه هم نبي ندی.

په دې حديث کې حضور صلى الله عليه وسلم د حضرت عُمر رضي الله عنه مَنقبَت هم بيان کړو، خو ورسره

---

(١) المستدرک على الصحيحين للحاكم كِتَابُ مَعْرِفَةِ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَمِنْ مَنَاقِبِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رقم الحديث ٤٤٩٥ وقال الحاكم: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحُ الإِسْنَادِ، وَلَمْ يُخَرِّجَاهُ". ووافقه الذهبي. مسند احمد مخرجا رقم الحديث ١٧٤٠٥، مشكاة المصابيح كِتَابُ الْمَنَاقِبِ وَالْفَضَائِلِ بَابُ مَنَاقِبِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رقم الحديث ٦٠٤٧(١٣)، كنز العمال رقم الحديث ٣٢٧٤٥، معجم ابن عساكر رقم الحديث ١١٦٧.

وفي رواية: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَوْ كَانَ نَبِيٌّ بَعْدِي لَكَانَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ. سنن الترمذي أَبْوَابُ الْمَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابٌ فِي مَنَاقِبِ أَبِي حَفْصٍ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رقم الحديث ٣٦٨٦ وقال الترمذي: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. قال الالباني: حسن. المعجم الكبير للطبراني رقم الحديث ٤٧٥.

ورسره يې د ختمِ نبوّت اعلان هم اوکړو چې د ما نه پس بل نبي نشته . (١)

تر قيامته پورې به بل نوی نبي نه پيدا کيږي

د بخاري شريف او مسلم شريف حديث دی ، رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي :

بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَاتَيْنِ .

زه او قيامت داسې راليږلې شوي يو لکه دا دوه ګوتې .

بيا نبي عليه السلام مسواکې او مينځنۍ ګوتې دواړه اوچتې کړې او په اِشارې سره يې صحابه کرامو ته اُوخوده . (٢)

د نبي عليه السلام مقصد دا وُ چې : زه آخري نبي يم د ما نه پس بل نبي نشته . او بيا يې صحابه کرامو ته په اشارې سره اُوخوده چې لکه څرنګې د مينځنۍ او مسواکې ګوتې په مينځ کې بله ګته نشته نو همدغه شان زما او د قيامت په مينځ کې هم بل نبي نشته . (٣)

---

(١) (لَوْ كَانَ بَعْدِيْ نَبِيٌّ لَكَانَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رضي الله عنه) فَلَوْ فِي هَذَا الْحَدِيثِ، بِمَنْزِلَةِ إِنْ عَلَى سَبِيلِ الْفَرْضِ وَالتَّقْدِيرِ . مرقاة المفاتيح ج ٩ ص ٣٨٩٣ كِتَابُ الْمَنَاقِبِ وَالْفَضَائِلِ بَابُ مَنَاقِبِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ . شرح المشكاة للطيبي ج ١٢ ص ٣٨٥٥ .

(٢) عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: « بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَاتَيْنِ » . صحيح البخاري كِتَابُ الرِّقَاقِ بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَاتَيْنِ » رقم ٦٥٠٤ ، صحيح مسلم كِتَابُ الْجُمُعَةِ بَابُ تَخْفِيفِ الصَّلَاةِ وَالْخُطْبَةِ رقم ٤٣ (٨٦٧) . سنن الترمذي رقم ٢٢١٤ ، مشكاة المصابيح رقم ١٤٠٧(٧) .

وفي رواية : عَنْ سَهْلٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ هَكَذَا » وَيُشِيرُ بِإِصْبَعَيْهِ فَيَمُدُّ بِهِمَا . صحيح البخاري كِتَابُ الرِّقَاقِ بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَاتَيْنِ » رقم الحديث ٦٥٠٣ . صحيح مسلم كتاب الْفِتَنِ وَأَشْرَاطِ السَّاعَةِ بَابُ قُرْبِ السَّاعَةِ رقم الحديث ١٣٢ (٢٩٥٠)

(٣) وَأَمَّا قَوْلُهُ « بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَاتَيْنِ » فَمَعْنَاهُ أَنَا النَّبِيُّ الْأَخِيرُ فَلَا يَلِيْنِي نَبِيٌّ آخر ، وَإِنَّمَا تَلِيْنِي الْقِيَامَةُ كَمَا تَلِي السَّبَّابَةُ الْوُسْطَى وَلَيْسَ بَيْنَهُمَا أُصْبُعٌ أُخْرَى . التذكرة بأحوال الموتى وامور الآخرة ص ١٢١٩ باب قول النبي صلى الله عليه وسلم : " بعثت انا والساعة كهاتين " .

(كَهَاتَيْنِ) التَّشْبِيه فِي الْمُقَارنَة بَينهمَا أَي لَيْسَ بَيْنَهُمَا أُصْبُعٌ أُخْرَى كَمَا أَنَّهُ لَا نَبِي بَيْنَهُ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَيْنَ السَّاعَةِ ... حاشية السندي على سنن النسائي ج ٣ ص ١٨٩ كتاب العِيدَيْنِ .

پيغمبر عليه السلام تر قيامته پورې انسانانو او جِنّاتو ټولو د پاره نبي راليږلې شوی

۱ . د بخاري شريف حديث دی، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي:

.. وَكَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَبُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ عَامَّةً .(۱)

مخکې به نبي يو خاص قوم ته ليږلې شو او زه ټولو خلقو ته نبي راليږلې شوې يم.

په يو روايت کې راځي، پيغمبر عليه السلام فرمايي:

...كَانَ كُلُّ نَبِيٍّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَبُعِثْتُ إِلَى كُلِّ أَحْمَرَ وَأَسْوَدَ .(۲)

مخکې به هر نبي يو خاص قوم ته ليږلې شو او زه هر سُور او تور (يعنى ټولو جِنّاتو او انسانانو) طرف ته راليږلې شوې يم.

۲ . رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي:

بُعِثْتُ إِلَى الْجِنِّ وَالْإِنْسِ .(۳)

زه جِنّاتو او انسانانو ټول طرف ته راليږلې شوې يم.

۳ . په مسند البزار او مجمع الزوائد کې اُوږد حديث ذکر دی، په هغې کې دا هم دي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د الله تعالى حمد و ثناء بيان کړه، وې وفرمايل:

---

(۱) پوره حديث داسې دی: عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ قَبْلِي: نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ، وَجُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا، فَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ فَلْيُصَلِّ، وَأُحِلَّتْ لِيَ الْمَغَانِمُ وَلَمْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ قَبْلِي، وَأُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ، وَكَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَبُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ عَامَّةً . صحيح البخاري كِتَابُ التَّيَمُّمِ رقم الحديث ۳۳۵، مسند احمد مخرجا رقم الحديث ۱۴۲۶۴، صحيح ابن حبان مخرجا رقم الحديث ۶۳۹۸، مشكاة المصابيح رقم الحديث ۵۷۴۷(۹).

(۲) .... وَرُوِّينَا عَنْ مُجَاهِدٍ، أَنَّهُ قَالَ: الْأَسْوَدُ، وَالْأَحْمَرُ يَعْنِي: الْجِنَّ وَالْإِنْسَ . شعب الايمان ج ۳ ص ۶۷ رقم الحديث ۱۴۰۳.

(۳) شعب الايمان ج ۳ ص ۶۸ بعد رقم الحديث ۱۴۰۳.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ أَرْسَلَنِيْ رَحْمَةً لِلْعَالَمِيْنَ، وَكَافَّةً لِلنَّاسِ، بَشِيْرًا وَنَذِيْرًا.
ټولو تعریفونه هغه الله لره دي چې هغه زه ټولو عالمونو ته رحمت رالیږلي یم، او ټولو خلقو ته یې زیري ورکوونکی او ېروونکی رالیږلي یم.
د همدې حدیث په آخر کې دا هم دي چې الله تعالی نبي علیه السلام ته اُوفرمایل:
وَجَعَلْتُكَ فَاتِحًا وَخَاتِمًا.
ما ته فاتِح او خَاتَمُ النَّبِيِّيْن (آخري نبي) ګرځولي یې. (۱)

٤. رسولُ الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:
أَنَا رَسُوْلُ مَنْ أَدْرَكْتُ حَيًّا وَمَنْ يُوْلَدُ بَعْدِيْ. (۲)
زه رسول د ټولو هغه خلقو یم کوم چې زه ژوندي اُومومم او کوم چې د مانه پس پیدا کیږي.

٥. په قرآن کریم کې لکه ځرنګې چې الله تعالی ته رَبُّ الْعَالَمِيْن ویل شوی، بیتُ الله ته هُدًى لِلْعَالَمِيْن ویل شوی، قرآن مجید ته ذِكْرٌ لِلْعَالَمِيْن ویل شوی نو همدغه شان محمّدُ رَسولُ الله ﷺ ته رَحْمَةٌ لِلْعَالَمِيْن ویل شوی.
ددینه هم دا ښکاره معلومیږي چې رسولُ الله ﷺ تر قیامته پورې د ټولو انسانانو او پیریانو د پاره نبي دی. (۳)

---

(۱) مجمع الزوائد كِتَابُ الإِيمَانِ بَابٌ مِنْهُ فِي الإِسْرَاءِ ج۱ ص۶۹ رقم الحديث ۲۳۵ . مسند البزار ج۱۷ ص۸ رقم الحديث ۹۵۱۸.

(۲) الطبقات الكبرى لابن سعد ج۱ ص ۱۵۰ ذكر مبعث رسول الله صلى الله عليه وسلم وما بعث به. كنز العمال كتاب الفضائل الفصل الثالث في فضائل متفرقة تنبيء عن التحدث بالنعم رقم الحديث ۳۱۱۸۸۵.

(۳) الله تعالی ته رَبُّ الْعَالَمِيْن په بې شماره آیتونو کې ویل شوی، لکه،
﴿اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ﴾ سورة الفاتحة آية ۱. / ﴿تَبٰرَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ﴾. الاعراف آية ۵۴.
د بیتُ الله په باره کې ذکر دي، ←←←←←←

په مخکيني آسماني کتابونو کې هم نبي عليه السلام ته خَاتَمُ النَّبِيِّيْن ويل شوي وُ

د قرآن کريم نه مخکې چې څومره آسماني کتابونه تير شوي په هغې ټولو کې دا تذکره وه چې محمّدٌ رّسولُ الله صلى الله عليه وسلم خَاتَمُ النَّبِيِّيْن دى ، د دوى نه پس به بل نبي نه پيدا کيږي .

(په مخکيني کتابونو کې د نبي عليه السلام نوم أحمد ذکر شوى)

يهوديانو او عيسايانو خو په دې موجوده توراة او انجيل کې ډيرې ګوتې وهلي ، ډير مضمونه يې ورنه ويستلي او ډير يې په کې د ځان نه داخل کړي ، او وخت په وخت په کې اوس هم تبديلي کوي خو زه به درته د صحابه کرامو ، تابعينو ، او مُفسّرينو هغه مستَنَد اقوال رانقل کړم چې هغوى د توراة او انجيل نه رانقل کړي .

١ . ابن جرير طبري رحمه الله د دې آيت ﴿وَ أَخَذَ الْأَلْوَاحَ﴾ په تفسير کې ذکر کړي چې حضرت موسٰى عليه السلام الله ﷻ ته عرض اوکړو :

رَبِّ إِنِّيْ أَجِدُ فِي الْأَلْوَاحِ أُمَّةً هُمُ الْآخِرُوْنَ السَّابِقُوْنَ: أَيْ: آخِرُوْنَ فِي الْخَلْقِ، سَابِقُوْنَ فِيْ دُخُوْلِ الْجَنَّةِ، رَبِّ اجْعَلْهُمْ أُمَّتِيْ .

اې ربه ! زه د تورات په دې تختو کې د داسې اُمت تذکره مُومم چې دوى به په پيدائش کې د ټولو نه آخري وي خو جنت ته داخليدلو کې به د ټولو نه اول وي . نو اې ربه ! دا خلق زما اُمت جوړ کړه .

←←← ﴿ إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِيْ بِبَكَّةَ مُبٰرَكًا وَّهُدًى لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴾ . آل عمران آية ٩٦ .

بخپله د قرآن کريم په باره کې ذکر دي ، ﴿ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴾ . ص آية ٨٧ ، التكوير آية ٢٧ .

﴿ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴾ . القلم آية ٥٢ .

د نبي عليه السلام په باره کې ذکر دي ، ﴿ وَمَا أَرْسَلْنٰكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴾ . الانبياء آية ١٠٧ .

الله تعالی ورته او فرمایل: تِلْكَ أُمَّةُ أَحْمَدَ. دا د احمد (صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أمت دی. (١)

۲. حضرت کعب احبار رضي الله عنه فرمایي چې زما پلار د توراة لوي عالِمْ و، هغه د وفات کیدو په وخت ماته وویل چې ما په دې ځاځته کې د توراة دوه پاڼې محفوظې ایښې دي ته هغه را واخله، نو ما چې هغه را واخیستی په هغې کې لیکلې شوي وو:

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ.

محمد صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د الله تعالی رسول دی او په ټولو انبیاء کرامو کې آخري نبي دی، د هغوی نه پس به بل نبي نه پیدا کیږي. (۲)

۳. حضرت شعیب علیه السلام ته چې کومه وَحي شوې وه په هغې کې دا هم وو چې:

د آخِرې زمانې د پیغمبر اُمت به آخري اُمت وي، د هغه په کتاب او شریعت سره به د

---

(١) عَنْ قَتَادَةَ، قَوْلُهُ: "{أَخَذَ الْأَلْوَاحَ} [الاعراف: ١٥٤] قَالَ: رَبِّ إِنِّي أَجِدُ فِي الْأَلْوَاحِ أُمَّةً، خَيْرُ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ، يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ، فَاجْعَلْهُمْ أُمَّتِي. قَالَ: تِلْكَ أُمَّةُ أَحْمَدَ. قَالَ: رَبِّ إِنِّي أَجِدُ فِي الْأَلْوَاحِ أُمَّةً هُمُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ: أَيْ: آخِرُونَ فِي الْخَلْقِ، سَابِقُونَ فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ، رَبِّ اجْعَلْهُمْ أُمَّتِي. قَالَ: تِلْكَ أُمَّةُ أَحْمَدَ... تفسير الطبري (جامع البيان عن تأويل آي القرآن) ج ١٠ ص ٤٥٢ سُورَةُ الْأَعْرَافِ الْقَوْلُ فِي تَأْوِيلِ قَوْلِهِ تَعَالَى: {وَأَلْقَى الْأَلْوَاحَ ....

(٢) وَأخرج أَبُو نعيم عَن كَعْب رضي الله عنه قَالَ: إِن أبي كَانَ من أعلم النَّاس بِمَا أنزل الله على مُوسَى وَكَانَ لم يدّخر عَليّ شَيْئا مِمَّا كَانَ يعلم فَلَمَّا حَضَرَهُ الْمَوْت دَعَانِي فَقَالَ لي: يَا بُنَيّ! إِنَّك قد علمت أَنِّي لم أدخر عَنْك شَيْئا مِمَّا كنت أعلمهُ إِلَّا أَنِّي قد حبست عَنْك ورقتين فيهمَا: نَبِي يبْعَث قد أظل زَمَانه فَكرِهت أَن أخْبرك بذلك فَلَا آمن عَلَيْك أَن يخرج بعض هَؤُلَاءِ الْكَذَّابين فتطيعه وَقد جعلتهما فِي هَذِه الكوة الَّتِي ترى وطينت عَلَيْهِمَا فَلَا تعرضن لَهما وَلَا تنظرن فيهمَا حينك هَذَا فَإِن الله أَن يرد ذَلِك خيرا وَيخرج ذَلِك النَّبِي تتبعه ثمَّ أَنه مَاتَ فدفناه فَلم يكن شَيْء أحب إِلَيّ من أَن أنظر فِي الورقتين ففتحت الكوة ثمَّ استخرجت الورقتين فَإِذا فيهمَا: مُحَمَّد رَسُول الله خَاتم النَّبِيين لَا نَبِي بعده مولده بِمَكَّة وَمُهَاجره بطيبة لَا فظ وَلَا غليظ وَلَا صخاب فِي الْأَسْوَاق وَيجْزِي بِالسَّيئَةِ الْحَسَنَة وَيَعْفُو ويصفح ... الدر المنثور في التفسير بالمأثور ج٣ ص ٥٧٧ سورة الاعراف في تفسير آية ٥٧.

آسماني كتابونو او آسماني شريعت اختتام كوم.(١)

٤ . حضرت مغيرة بن شعبه رضي الله عنه خپله اوريده واقعه ذكر كړى په هغې كې دا هم دي چې ما په اسكندريه كې د يو مشهور پادري نه پوښتنه اوكړه چې آيا ستاسو په كتابونو كې د محمّد رسول الله صلى الله عليه وسلم څه صفات ذكر دي؟ نو هغه وويل:

نَعَمْ، وَهُوَ آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ، لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ أَحَدٌ، وَهُوَ نَبِيٌّ قَدْ أَمَرَنَا عِيسَى بِاتِّبَاعِهِ، وَهُوَ النَّبِيُّ الْأُمِّيُّ الْعَرَبِيُّ، اِسْمُهُ أَحْمَدُ.(٢)

---

(١) وَأخرج ابْن أَبِي حَاتِم وَأَبُو نعيم فِي الدَّلَائِل عَن وهب بن مُنَبه رَضِي الله عَنهُ قَالَ: أوحى الله تعالى إِلَى شُعَيْب إِنِّي باعث نَبيا أُمِّيا أفتح بِهِ آذَانا صما وَقُلُوبًا غلفًا وَأَعْيُنًا عميا مولده بِمَكَّة وَمُهَاجره بطيبة وَملكه الشَّام عَبدِي المتَوَكل الْمُصْطَفى الْمَرْفُوع الحبيب المتحبب الْمُخْتَار لَا يَجْزِي بِالسَّيِّئَةِ السَّيئَة وَلَكِن يعْفُو ويصفح رحِيما بِالْمُؤمنِينَ ... وَأَجْعَل أمته خير أمة .... اختم بكتبهم الْكتب وشريعتهم الشَّرَائِع وبدينهم الْأَدْيَان من أدركهم فَلم يُؤمن بِكِتَابِهِمْ وَيدخل فِي دينهم وشريعتهم فَلَيْسَ مني وَهُوَ مني بَرِيء واجعلهم أفضل الْأُمَم. الدر المنثور في التفسير بالمأثور ج٣ ص ٥٨٠ سورة الاعراف في تفسير آية ٥٧.

(٢) ... قَالَ الْمُغِيرَةُ رضي الله عنه: فَرَجَعْنَا إِلَى مَنَازِلِنَا، فَأَقَمْتُ بِالْإِسْكَنْدَرِيَّةِ، لَا أَدَعُ كَنِيسَةً إِلَّا دَخَلْتُهَا، وَسَأَلْتُ أَسَاقِفَهَا مِنْ قِبْطِهَا، وَرُومِهَا، عَمَّا يَجِدُونَ مِنْ صِفَةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَكَانَ أُسْقُفٌ مِنَ الْقِبْطِ هُوَ رَأْسُ كَنِيسَةِ أَبِي عَنِيٍّ، كَانُوا يَأْتُونَهُ بِمَرْضَاهُمْ، فَيَدْعُو لَهُمْ، لَمْ أَرَ أَحَدًا قَطُّ يُصَلِّي الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ أَشَدَّ اجْتِهَادًا مِنْهُ، فَقُلْتُ: أَخْبِرْنِي هَلْ بَقِيَ أَحَدٌ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ؟ قَالَ: نَعَمْ، وَهُوَ آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ، لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ أَحَدٌ، وَهُوَ نَبِيٌّ قَدْ أَمَرَنَا عِيسَى بِاتِّبَاعِهِ، وَهُوَ النَّبِيُّ الْأُمِّيُّ الْعَرَبِيُّ، اسْمُهُ أَحْمَدُ، لَيْسَ بِالطَّوِيلِ، وَلَا بِالْقَصِيرِ، فِي عَيْنَيْهِ حُمْرَةٌ، لَيْسَ بِالْأَبْيَضِ، وَلَا بِالْآدَمِ، يُعْفِي شَعْرَهُ، وَيَلْبَسُ مَا غَلُظَ مِنَ الثِّيَابِ، وَيَجْتَزِئُ بِمَا لَقِيَ مِنَ الطَّعَامِ، سَيْفُهُ عَلَى عَاتِقِهِ، وَلَا يُبَالِي مَنْ لَاقَى، يُبَاشِرُ الْقِتَالَ بِنَفْسِهِ، وَمَعَ أَصْحَابِهِ، يَفْدُونَهُ بِأَنْفُسِهِمْ، هُمْ لَهُ أَشَدُّ حُبًّا مِنْ أَوْلَادِهِمْ وَآبَائِهِمْ، يَخْرُجُ مِنْ أَرْضِ الْقَرَظِ، وَمِنْ حَرَمٍ يَأْتِي إِلَى حَرَمٍ، يُهَاجِرُ إِلَى أَرْضٍ سِبَاخٍ وَنَخْلٍ، يَدِينُ بِدِينِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ... قَالَ الْمُغِيرَةُ: فَوَعَيْتُ ذَلِكَ كُلَّهُ مِنْ قَوْلِهِ، وَقَوْلِ غَيْرِهِ، فَرَجَعْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَسْلَمْتُ ... دلائل النبوة لابي نعيم الاصبهاني ج١ ص ٨٥ الْفَصْلُ الْخَامِسُ. هَذَا يَجْمَعُ فُصُولًا ثَلَاثَةً ذِكْرُهُ فِي الْكُتُبِ الْمُتَقَدِّمَةِ

آو ، هغه په ټولو انبياء کرامو کې آخري نبي دی ، د هغه او د حضرت عيسٰی عليه السلام په مينځ کې بل هيڅ نبي نشته ، هغه داسې نبي دی چې حضرت عيسی عليه السلام مونږ ته د هغه د اِتباع حکم کړی ، هغه نبي اُمّي عربي دی ، د هغه نوم احمد دی .

۵ . حضرت جُبَير بن مُطعِم رضي الله عنه فرمايي چې زه يو ځل د جاهليت په زمانه کې شام ته د تجارت د پاره لاړم ، کله چې زه د شام اطرافو ته اُورسيدم نو د اهلِ کتابو يو کس راسره ملاؤ شو ، هغه د مانه پوښتنه اوکړه : هَلْ عِنْدَكُمْ رَجُلٌ تَنَبَّأَ ؟

آيا په تاسو (عربو) کې کوم سړي د نبوّت دعوٰی کړی ؟

ما ورته وويل : آو ، کړي يې ده .

هغه راته وويل : آيا ته چې د هغه صورت اوګوری نو پېژنی يې ؟ ما ورته وويل : آو .

نو هغه زه يو کور ته داخل کړم چې په هغې کې ډير تصويرونه وو خو ما په کې د نبي عليه السلام تصوير اُو نه ليد ، په دې دوران کې يو بل کس رانَنوت ، هغه زه خپل کور ته بوتلم ، کله چې زه د هغه کور ته داخل شوم نو ما د رسولُ الله صلی الله عليه وسلم تصوير اُوليد خو د دوی شاته يو بل کس هم ولاړ ؤ ، ما د دې کور مالک نه پوښتنه اوکړه :

مَنْ هٰذَا الرَّجُلُ الْقَائِمُ عَلٰى عَقِبِهٖ ؟

دا د نبي عليه السلام د تصوير شاته چې کوم کس ولاړ دی دا څوک دی ؟

نو هغه راته وويل :

إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيٌّ إِلَّا كَانَ بَعْدَهُ نَبِيٌّ إِلَّا هٰذَا ، فَإِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ ، وَهٰذَا الْخَلِيْفَةُ بَعْدَهُ .

خبره داده چې مخکې هر يو نبي راغلی نو د هغه نه روستو به بل نبي ؤ خو صرف دا محمد ﷺ داسې نبي دی چې د ده نه پس بل نبي نشته ، او د ده دا شاته چې کوم کس ولاړ دی نو دا د ده خليفه دی .

حضرت جُبَير بن مُطعِم رضي الله عنه فرمايي چې کله ما هغه شاته کس ته په غور سره اُوکتل نو هغه د حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه تصوير ؤ . (۱)

---

(۱) عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ رضي الله عنه ، قَالَ: خَرَجْتُ تَاجِرًا إِلَى الشَّامِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ ، فَلَمَّا كُنْتُ بِأَدْنَى الشَّامِ ، ←←←

٦ . حضرت زياد بن لبيد ﷺ فرمايي چې يو ځل زه د مديني منوّرې په يوه غونډۍ باندې ولاړ وُوم نو ناڅاپه مې دا آواز واوريد :

يَا أَهْلَ يَثْرِبَ ! قَدْ ذَهَبَتْ وَاللهِ نُبُوَّةُ بَنِيْ إِسْرَائِيْلَ هَذَا نَجْمٌ قَدْ طَلَعَ بِمَوْلِدِ أَحْمَدَ . وَهُوَ نَبِيُّ آخِرِ الْأَنْبِيَاءِ . مُهَاجِرُهُ إِلَى يَثْرِبَ .

اې اهلِ يثرب ! په الله قسَم چې د بني اسرائيلو نبوّت ختم شو ، دا ستورې د احمد (ﷺ) د پيدائش سره راختلې دی ، هغه په ټولو انبياء كرامو كې آخري نبي دی ، د هغه د هجرت ځای به يَثرب (مدينه منوّره) وي . (١)

٧ . د حضرت ابراهيم عليه السلام په صحيفو كې دا ليكل شوي وو :

إِنَّهُ كَائِنٌ مِنْ وُلْدِكَ شُعُوْبٌ وَشُعُوْبٌ حَتَّى يَأْتِيَ النَّبِيُّ الْأُمِّيُّ الَّذِيْ يَكُوْنُ خَاتَمَ الْأَنْبِيَاءِ .

ستاسو په اَولاد كې به مسلسل مختلفې قبيلې راځي تر دې چې نبي اُمّي راشي كوم چې په ټولو انبياؤ كې آخري نبي دی . (٢)

←←← "لَقِيَنِي رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ . فَقَالَ : هَلْ عِنْدَكُمْ رَجُلٌ تَنَبَّأَ ؟ قُلْتُ : نَعَمْ . قَالَ : هَلْ تَعْرِفُ صُوْرَتَهُ إِذَا رَأَيْتَهَا ؟ قُلْتُ : نَعَمْ . فَأَدْخَلَنِيْ بَيْتًا فِيْهِ صُوَرٌ . فَلَمْ أَرَ صُوْرَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَبَيْنَا أَنَا كَذَلِكَ . إِذْ دَخَلَ رَجُلٌ مِنْهُمْ عَلَيْنَا . فَقَالَ : فِيْمَ أَنْتُمْ ؟ فَأَخْبَرْنَاهُ . فَذَهَبَ بِنَا إِلَى مَنْزِلِهِ . فَسَاعَةَ مَا دَخَلْتُ نَظَرْتُ إِلَى صُوْرَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . وَإِذَا رَجُلٌ آخِذٌ بِعَقِبِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . قُلْتُ : مَنْ هَذَا الرَّجُلُ الْقَائِمُ عَلَى عَقِبِهِ ؟ قَالَ : إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيٌّ إِلَّا كَانَ بَعْدَهُ نَبِيٌّ إِلَّا هَذَا . فَإِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ . وَهَذَا الْخَلِيفَةُ بَعْدَهُ . وَإِذَا صِفَةُ أَبِيْ بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ" . المعجم الكبير للطبراني ج٢ ص ١٢٥ رقم الحديث ١٥٣٧ بَابُ الْجِيمِ

نوټ : په كنزالعمال كې د جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ﷺ په ځای بلال بن الحارث ﷺ ذكر شوی . كنزالعمال رقم الحديث ٣٥٣٧١ كتاب الفضائل باب فضائل النبي صلى الله عليه وسلم وليه معجزاته وإخباره بالغيب المعجزات ودلائل النبوة .

(١) وَأخرج أَبُو نعيم عَن زِيَاد بن لبيد انه حدث انه كَانَ على أُطم من آطام الْمَدِينَة سمع : يَا أَهْلَ يَثْرِبَ ! قَدْ ذَهَبَتْ وَاللهِ نُبُوَّةُ بَنِيْ إِسْرَائِيْلَ هَذَا نَجْمٌ قَدْ طَلَعَ بِمَوْلِدِ أَحْمَدَ . وَهُوَ نَبِيُّ آخِرِ الْأَنْبِيَاءِ . مُهَاجِرُهُ إِلَى يَثْرِبَ . الخصائص الكبرى لجلال الدين السيوطي رحمه الله ج ١ ص ٤٨ .

(٢) وَأخرج عَن الشّعبِيّ قَالَ فِي مجلة ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَام أَنَّهُ كَائِنٌ مِنْ وُلْدِكَ شُعُوْبٌ وَشُعُوْبٌ ←←←

۸ . الله تعالی چې په حضرت یعقوب علیه السلام باندې کومه وَحي نازله کړې وه په هغې کې دا هم وو : زه به ستا په اولاده کې بادشاهان او انبیاء کرام پیدا کوم تر دې چې زه د حَرَم واله نبي راأولیږم د کوم نبي اُمت چې به هیکل بیت المقدس جوړوي ،

وَهُوَ خَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ وَإِسْمُهُ أَحْمَدُ .

او هغه به په ټولو انبیاؤ کې آخري نبي وي ، او د هغه نوم به احمد وي .(۱)

په اسلام سره مخکیني دِینونه منسوخ شوي

په اسلام سره مخکیني ټول دِینونه منسوخ شوي .

حضرت عبد الله بن ثابت ﷺ فرمايي چې يو ورځ حضرت عُمر ﷺ د نبي کریم صلی الله علیه وسلم په خدمت کې حاضر شو او عرض يې اوکړو :

اې د الله رسوله ! زه د بنو قريظه قبیلې په يو ورور باندې راتیریدم ، هغه ماته د توراة يو څو جامِع خبرې اولیکلې ، آيا زه تاسو ته هغه پیش کړم ؟

نبي علیه السلام چې دا خبره واوريده نو د مخ مبارک رنګ يې (د خفګان نه) بدل شو .

حضرت عبد الله بن ثابت ﷺ فرمايي چې ما حضرت عُمر ﷺ ته اوفرمايل :

آيا ته د رسولُ الله صلی الله علیه وسلم مخ مبارک رنګ ته نه ګورې ؟

حضرت عُمر ﷺ سمدستي اوويل :

رَضِينَا بِاللهِ رَبًّا ، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا ، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَسُولًا .

مونږ په دې باندې راضي يو چې الله تعالی زمونږ رَب دی ، اسلام زمونږ دِين دی ، او محمد ﷺ زمونږ رسول دی .

نو پیغمبر علیه السلام (دې آوريدو سره) خوشحال شو . بيا يې اوفرمايل :

← ← ← حَتَّى يَأْتِيَ النَّبِيُّ الْأُمِّيُّ الَّذِي يَكُونُ خَاتَمَ الْأَنْبِيَاءِ . الخصائص الكبرى لجلال الدين السيوطي رحمه الله ج ۱ ص ۱۷ لَطِيفَةٌ أُخْرَى فِي أَن اخذ الميثاق من النبيين لنبينا صلى الله عَلَيْهِ وَسلم وَعَلَيْهِم كَإِيمَانِ البيعة الَّتِي تُؤْخَذ للخلفاء .

(۱) أَوْحَى اللهُ إِلَى يَعْقُوب : أَنِّي أَبْعَثُ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ مُلُوكًا وَأَنْبِيَاءَ حَتَّى أَبْعَثَ النَّبِيَّ الْحَرَمِيَّ الَّذِي تَبْنِي أُمَّتُهُ هَيْكَلَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ وَهُوَ خَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ وَإِسْمُهُ أَحْمَدُ . الخصائص الكبرى لجلال الدين السيوطي رحمه الله ج ۱ ص ۱۷

وَالَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهٖ لَوْ أَصْبَحَ فِيْكُمْ مُوْسَى عليه السلام ثُمَّ اتَّبَعْتُمُوْهُ وَتَرَكْتُمُوْنِيْ لَضَلَلْتُمْ. إِنَّكُمْ حَظِّيْ مِنَ الْأُمَمِ، وَأَنَا حَظُّكُمْ مِنَ النَّبِيِّيْنَ .

قسَم په هغه ذات چې د هغه په قبضۀ قدرت کې زما ساه ده که چیرته پخپله حضرت موسی علیه السلام په تاسو کې موجود وی او تاسو د هغه د تابعداري کړې وی او زه مو پریخې وی نو تاسو به ضرور گمراه شوي وَی، بیشکه په ټولو اُمتونو کې تاسو زما حصه یَی او په ټولو انبیاؤ کې زه ستاسو حصه یم. (۱)

فائده : ددې حدیث نه دا معلومه شوه چې په اسلام سره مخکیني ټول دینونه منسوخ شوي. دویم دا چې پیغمبر علیه السلام په طریقې د حصر سره دا اُوفرمایل : تاسو صرف زما اُمت یَی د تاسو د پاره بل نبي نشي کیدی همدا زه ستاسو نبي یم.

دریم دا چې حضرت موسی علیه السلام اگرچې د الله ﷻ نبي او رسول دی خو بیا هم پیغمبر علیه السلام د نبوّت په موجودگۍ کې د حضرت موسی علیه السلام تابعداري صحیح نده، نو چې کله اوس د حضرت موسیٰ علیه السلام تابعداري صحیح نده نو بیا به د میرزا غلام احمد قادیاني ملعون یا بل دروغجن کس نبي جوړیدل او هغه تابعداري څنگه صحیح شي؟

---

(۱) عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ ثَابِتٍ رضي الله عنه. قَالَ : جَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رضي الله عنه إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! إِنِّيْ مَرَرْتُ بِأَخٍ لِيْ مِنْ قُرَيْظَةَ. فَكَتَبَ لِيْ جَوَامِعَ مِنَ التَّوْرَاةِ أَلَا أَعْرِضُهَا عَلَيْكَ؟ قَالَ: فَتَغَيَّرَ وَجْهُ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ عَبْدُ اللهِ: فَقُلْتُ لَهُ: أَلَا تَرَى مَا بِوَجْهِ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَ عُمَرُ رضي الله عنه : رَضِيْنَا بِاللهِ رَبًّا. وَبِالْإِسْلَامِ دِيْنًا. وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَسُوْلًا. قَالَ: فَسُرِّيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. ثُمَّ قَالَ: « وَالَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهٖ لَوْ أَصْبَحَ فِيْكُمْ مُوْسَى ثُمَّ اتَّبَعْتُمُوْهُ وَتَرَكْتُمُوْنِيْ لَضَلَلْتُمْ. إِنَّكُمْ حَظِّيْ مِنَ الْأُمَمِ. وَأَنَا حَظُّكُمْ مِنَ النَّبِيِّيْنَ ». مسند احمد مخرجا رقم الحديث ١٥٨٦٤ حديث عبد الله بن ثابت. و رقم الحديث ١٨٣٣٥ ، مصنف عبدالرزاق الصنعاني رقم الحديث ١٠١٦٤ ، و رقم الحديث ١٩٢١٣ ، مجمع الزوائد كِتَابُ الْعِلْمِ بَابُ لَيْسَ لِأَحَدٍ قَوْلٌ مَعَ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ٨٠٦ ، و رقم الحديث ٨١٠، تفسير ابن كثير ج٢ ص٦٨ ، الدر المنثور في التفسير بالمأثور ج٢ ص ٢٥٣.

د ختمِ نبوّت نه مُنكِر كافر او مُرتد دى

د ختمِ نبوّت عقيده د قرآن كريم د نصوصِ قطعيهؤ او احاديثو متواترهؤ نه ثابت ده ، او په دې باندې د اُمت اجماع هم ده . (١)

لهذا او س چې څوک رسول الله ﷺ خَاتَمُ النَّبِيِّيْن (آخري نبي) نه مني يا د دوى نه پس د نبوّت دعوى كوي نو داسې كس كافر او مُرتد دى ، كه دا په دې خپله خبره ټينگ وي نو د اِرتداد په وجه به قتلولې شي .

د دې په باره كې درته د علماؤ او فقهاؤ يو څو عبارتونه رانقل كوم :

١ . ملا علي قاري رَحِمَهُ اللهُ فرمايي :

وَدَعْوَى النُّبُوَّةِ بَعْدَ نَبِيِّنَا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُفْرٌ بِالْإِجْمَاعِ . (٢)

زمونږ د پيغمبر " محمد رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " نه پس د نبوّت دعوى كول په اِجماع سره كفر ده .

٢ . علامه ابن حبان رَحِمَهُ اللهُ فرمايي :

مَنْ ذَهَبَ إِلَى أَنَّ النُّبُوَّةَ مُكْتَسَبَةٌ لَا تَنْقَطِعُ ، أَوْ إِلَى أَنَّ الْوَلِيَّ أَفْضَلُ مِنَ النَّبِيِّ فَهُوَ زِنْدِيْقٌ يَجِبُ قَتْلُهُ . (٣)

د چا چې دا عقيده وي چې نبوّت په كسب سره حاصلېږي او تر اُوسه نبوّت ختم شوى نه

(١) وَقَوْلُهُ : { وَلَكِنْ رَسُوْلَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ } ... فَهٰذِهِ الْآيَةُ نَصٌّ فِي أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ ، وَإِذَا كَانَ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ فَلَا رَسُوْلَ بَعْدَهُ بِالطَّرِيْقِ الْأَوْلَى وَالْأَحْرٰى ، لِأَنَّ مَقَامَ الرِّسَالَةِ أَخَصُّ مِنْ مَقَامِ النُّبُوَّةِ ، فَإِنَّ كُلَّ رَسُوْلٍ نَبِيٌّ ، وَلَا يَنْعَكِسُ . وَبِذٰلِكَ وَرَدَتِ الْأَحَادِيْثُ الْمُتَوَاتِرَةُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ حَدِيْثِ جَمَاعَةٍ مِنَ الصَّحَابَةِ . تفسير ابن كثير (تفسير القرآن العظيم) ج ٦ ص ٤٢٨ سورة الاحزاب آية ٤٠ .

(٢) شرح فقه اكبر ص ٢٠٢ فصل والكفر صريحا وكناية ، فتاوى حقانيه ج ١ ص ١٤٨ ، آئينه قاديانيت ص ٥٥ . ختم نبوت كامل ص ٣٨١ .

(٣) شرح الزرقاني على المواهب اللدنية بالمنح المحمدية ج ٨ ص ٣٩٩ النوع الثالث : في وصفه تعالى له بالشهادة وشهادته له بالرسالة .

دی ، يا يې دا عقيده وي چې وَلي د نبي نه افضل دی نو دداسې عقيدې واله کس زِنديق دی ، دده قتلولو واجب دي .

۳ . علامه آلوسي رَحِمَهُ اللهُ په تفسير رُوح المعاني کې ليکلي :

وَكَوْنُهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ مِمَّا نَطَقَ بِهِ الْكِتَابُ وَصَدَعَتْ بِهِ السُّنَّةُ وَأَجْمَعَتْ عَلَيْهِ الْأُمَّةُ . فَيُكَفَّرُ مُدَّعِيْ خِلَافِهِ ، وَيُقْتَلُ إِنْ أَصَرَّ . (۱)

د نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن کيدل داسې مسئله ده چې په دې باندې قرآن کريم صراحت کړی ، او احاديثو هم په صراحت سره دا خبره واضح کړی ، او په دې باندې د اُمت اِجماع هم ده ، لهذا څوک چې ددې خلاف دعوی کوي نو هغه به کافر گنړلې شي ، او که څوک په دې باندې اِصرار کوي (او توبه نه اُوباسي) نو هغه به قتلولې شي .

٤ . علامه ابن حجر مکي رَحِمَهُ اللهُ په خپله فتاوی کې ليکلي :

مَنِ اعْتَقَدَ وَحْيًا بَعْدَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَفَرَ بِإِجْمَاعِ الْمُسْلِمِيْنَ . (۲)

څوک چې د محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه پس د وَحي راتلو عقيده لري نو دا سړی د مسلمانانو په اِجماع سره کافر دی .

۵ . علامه احمد بن علي قاهري رَحِمَهُ اللهُ د څه کُفري دَلو تذکره کولو نه پس فرمايلي :

وَهَاتَانِ الْمَقَالَتَانِ مِنْ جُمْلَةِ مَا كُفِّرُوْا بِهِ : بِتَجْوِيْزِ النُّبُوَّةِ بَعْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِيْ أَخْبَرَ تَعَالَى أَنَّهُ خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ ، وَقَوْلِهِمْ إِنَّهَا تُنَالُ بِالْكَسْبِ . (۳)

دا دوه خبرې داسې دي چې ددې په وجه دوی کافر شوي دي ، په هغه دوه خبرو کې يوه

(۱) روح المعاني في تفسير القرآن العظيم والسبع المثاني ج۱۱ ص ۲۲۰ سورة الاحزاب في تفسير آية ۴۰ .

(۲) ختم نبوت كامل ص ۳۸۱ .

(۳) صبح الأعشى في صناعة الإنشاء ج ۱۳ ص ۳۰۶ الضرب الثاني المتأخرون منهم؛ وهم أصحاب أرسطاطاليس؛ وهم ثلاث طوائف .

خبره داده چې دوی د نبي عليه السلام نه پس نبوّت جائز ګڼړي حالانکه الله تعالى په قرآن کريم کې دا خبر ورکړی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم خَاتَمُ النَّبِيِّيْن (آخري نبي) دی (د دوی نه پس بل نبي نه پيدا کيږي).

ددې کُفري ډلو دويمه خبره داده چې دوی وايي: نبوّت کسبي څيز دی (دا هر چا ته په کوشش سره حاصليدې شي).

حالانکه دا کفري خبره ده، ځکه د نبي عليه السلام نه پس د نبوّت دروازه مکمل بنده شوی، اوس نوې نبي نه پيدا کيږي.

٦. قاضي عياض رَحِمَهُ اللهُ په خپل کتاب "الشفاء" کې ليکلي:

څوک چې د نبوّت دعوی اوکړي يا دا اُووايي چې ماته وَحي کيږي ... نو داسې کس کافر دی؛ ځکه نبي عليه السلام (خپل اُمت ته) دا خبر ورکړی چې زه خَاتَمُ النَّبِيِّيْن يم د مانه پس بل نبي نشته، او پيغمبر عليه السلام په دې باندې د الله تعالى قول هم پيش کړی چې زه خَاتَمُ النَّبِيِّيْن يم، او په دې باندې اِجماع هم ده چې د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن همدا ظاهري معنىٰ مراد ده، په دې کې د څه تأويل او تخصيص هيڅ ګنجائش نشته،

فَلَا شَكَّ فِيْ كُفْرِ هٰؤُلَاءِ الطَّوَائِفِ كُلِّهَا قَطْعًا إِجْمَاعًا وَسَمْعًا.

لهذا د هغه خلقو په کُفر کې هيڅ شک نشته څوک چې د نبوّت دعوی کوي، يا څوک د دوی تابعداري کوي. او ددې خلقو کُفر په قطعي ډول، اجماعِ اُمت، او نقل (يعنی کتاب و سنت) نه ثابت دی. (١)

(١) وَكَذٰلِكَ مَنِ ادَّعَى مِنْهُمْ أَنَّهُ يُوْحَى إِلَيْهِ، وَإِنْ لَمْ يَدَّعِ النُّبُوَّةَ أو أنه يصعد إلى السماء. ويدخل الْجَنَّةَ، وَيَأْكُلُ مِنْ ثِمَارِهَا، وَيُعَانِقُ الْحُوْرَ الْعِيْنَ فَهٰؤُلَاءِ كُلُّهُمْ كُفَّارٌ مُكَذِّبُوْنَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَنَّهُ أَخْبَرَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ، لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ. وَأَخْبَرَ عَنِ اللهِ تَعَالَى أَنَّهُ خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ، وَأَنَّهُ أُرْسِلَ كَافَّةً لِلنَّاسِ، وَأَجْمَعَتِ الْأُمَّةُ عَلَى حَمْلِ هٰذَا الْكَلَامِ على ظاهره، وأن مفهومه المراد به دُوْنَ تَأْوِيْلٍ وَلَا تَخْصِيْصٍ فَلَا شَكَّ فِيْ كُفْرِ هٰؤُلَاءِ الطَّوَائِفِ كُلِّهَا قَطْعًا إِجْمَاعًا وَسَمْعًا. الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج٢ ص ٦١٠

۷ . ملا علي قاري رَحِمَهُ اللَّهُ په شرح الشفا کې فرمايي :

(وَهُوَ) أَيْ مَنْ زَعَمَ أَنَّهُ نَبِيٌّ (كَالْمُرْتَدِّ لِأَنَّهُ قَدْ كَفَرَ بِكِتَابِ اللهِ تَعَالَى) حَيْثُ قَالَ تَعَالَى فِيْ حَقِّ نَبِيِّنَا عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ أَنَّهُ خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ (مَعَ الْفِرْيَةِ) بكسر الفاء أَيِ الْإِفْتِرَاءِ (عَلَى اللهِ تَعَالَى). (۱)

ځوک چې د نبي عليه السلام نه پس دا ګمان کوي چې " زه نبي يم " نو داسې کس په احکاماتو کې د مُرتد په شان دی (يعنی د مُرتد په شان معامله به ورسره کولې شي)، ځکه ده د قرآن کريم نه اِنکار اوکړو ؛ ځکه الله تعالی زمونږ د پيغمبر عليه السلام په باره کې فرمايلي دي چې دا خَاتَمُ النَّبِيِّيْن (آخري نبي) دی. بل دا چې دې سړي (ځوک چې د نبي عليه السلام نه پس د نبوت دعوی کوي، ده) په الله تعالی باندې هم دروغ اُوتړل.

همداسې خبره علامه خفاجي رَحِمَهُ اللَّهُ هم په شرح الشفاء کې کړې ده، هغه ييا دداسې کس د کُفر او مرتد والي وجه دا بيان کړی :

لِأَنَّهُ مُكَذِّبٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيْ قَوْلِهِ الَّذِيْ نَقَلَهُ عَنْهُ الثِّقَاتُ : " لَانَبِيَّ بَعْدِيْ " أَيْ لَايُنَبَّأُ أَحَدٌ بَعْدَ نُبُوَّتِيْ. (۲)

ځکه دې کس (کوم چې په دروغه د نبوّت دعوی کړی، ده) د نبي عليه السلام په دې قول کې تکذيب اوکړو کوم چې ورنه ثِقه (مُعتمدو) صحابه کرامو رانقل کړی چې " د مانه پس بل نبي نشته "، يعنی زما د نبوّت نه پس به بل چاته نوې نبوّت نشي ورکولی.

۸ . علامه ابن نُجيم مصري رَحِمَهُ اللَّهُ په اَلْأَشْبَاهُ وَالنَّظَائِر کې تر دې پورې ليکلي :

← ← ← البَابُ الثَّالِثُ فِيْ حُكْمِ مَنْ سَبَّ اللهَ تعالى وملائكته وأنبياء وَكُتُبَهُ وَآلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وأزواجه وصحبه الْفَصْلُ الرَّابِعُ فِيْ بَيَانِ مَا هُوَ مِنَ الْمَقَالَاتِ كُفْرٌ....

(۱) شرح الشفا لملا علي قاري رحمه الله ج۲ ص ۴۳۰ فصل [ان يقصد إلى تكذيبه فيما قاله إلى آخره].

(۲) خفاجي شرح شفاء ج۴ ص ۴۳۰ . ختم نبوت كامل ص ۳۹۵ .

... إِذَا لَمْ يَعْرِفْ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ فَلَيْسَ بِمُسْلِمٍ؛ لِأَنَّهُ مِنَ الضَّرُورِيَّاتِ. (١)

که یو سړی ته دا معلومه نه وي چې " نبي علیه السلام آخري نبي دی " نو دا سړی مسلمان ندی؛ ځکه د ختمِ نبوّت دا عقیده ساتل د دِین په ضروري عقائدو کې داخل ده.

٩ . همدا سې عبارت په فتاوی هندیه (عالمګیري) کې هم شته، هغه فرمايي:

إِذَا لَمْ يَعْرِفِ الرَّجُلُ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمْ وَعَلَى نَبِيِّنَا السَّلَامُ فَلَيْسَ بِمُسْلِمٍ ... وَكَذٰلِكَ لَوْ قَالَ: أَنَا رَسُوْلُ اللهِ. أَوْ قَالَ بِالْفَارِسِيَّةِ: من پيغمبرم. يُرِيْدُ بِهٖ " من پيغام مى برم " يَكْفُرُ. (٢)

کله چې یو سړی دا عقیده نه ساتي چې " محمد صلی الله علیه وسلم په ټولو انبیاؤ کې آخري نبي دی " نو داسې کس مسلمان ندی. همدارنګې که یو سړی دا اُووايي چې " زه د الله ﷻ رسول یم ". یا په فارسی کې دا اُووايي چې: من پیغمبرم. زه پیغمبر یم. او اراده یې په دې سره دا وي چې زه خلقو ته د الله ﷻ پیغام رارسوم (یعنی نبي یم) نو په دې سره هم دا سړی کافر کیږي.

١٠ . علامه ابن نجیم مصري په البحرالرائق کې لیکلي:

وَيَكْفُرُ بِقَوْلِهٖ " أَنَا رَسُوْلُ اللهِ " (٣)

یو سړی په دې هم کافر کیږي چې دا اووايي: چې زه د الله رسول یم.

(١) اَلْأَشْبَاهُ وَالنَّظَائِرُ عَلَى مَذْهَبِ أَبِي حَنِيْفَةَ النُّعْمَانِ لابن نجيم المصري ج ١ ص ١٦١ كِتَابُ السِّيَرِ بَابُ الرِّدَّةِ.

(٢) الفتاوى الهندية كِتَابُ السِّيَرِ الْبَابُ التَّاسِعُ فِي أَحْكَامِ الْمُرْتَدِّيْنَ مطلب في مُوجِبَاتُ الْكُفْرِ أَنْوَاعٌ مِنْهَا مَا يَتَعَلَّقُ بِالْإِيْمَانِ وَالْإِسْلَامِ ج ٢ ص ٢٦٣.

(٣) وَيَكْفُرُ بِقَوْلِهٖ إِنْ كَانَ مَا قَالَ الْأَنْبِيَاءُ حَقًّا أَوْ صِدْقًا. وَبِقَوْلِهٖ: أَنَا رَسُوْلُ اللهِ. وَبِطَلَبِهِ الْمُعْجِزَةَ حِيْنَ ادَّعَى رَجُلٌ الرِّسَالَةَ. وَقِيْلَ إِذَا أَرَادَ إِظْهَارَ عَجْزِهٖ لَا يَكْفُرُ. البحر الرائق شرح كنز الدقائق كِتَابُ السِّيَرِ بَابُ أَحْكَامِ الْمُرْتَدِّيْنَ ج ٥ ص ١٣٠

۱۱ . علامه ابن حجر رَحِمَهُ اللهُ په تحفة المحتاج في شرح المنهاج کې هغه الفاظ او صورتونه ذکر کړي چې په هغې سره سړی کافر کيږي ، په هغې کې يې دا هم ذکر کړي :

.أَوْ جَوَّزَ نُبُوَّةَ أَحَدٍ بَعْدَ وُجُودِ نَبِيِّنَا . (۱)

يا زمونږ د نبي عليه السلام نه پس د بل چا د پاره نبوّت جائز اوګڼري (نو په دې سره هم دا کافر کيږي) .

۱۲ . حافظ ابن حزم اندلسي رَحِمَهُ اللهُ فرمايي :

وَصَحَّ أَنَّ وُجُودَ النُّبُوَّةِ بَعْدَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَاطِلٌ لَا يَكُونُ أَلْبَتَّةَ . (۲)

دا خبره صحيح ده چې د نبي عليه السلام نه پس د بل نبي وجود باطل دی ، او هرګز بل نبي نشي موجوديدی .

۱۳ . په لوامع الأنوار کې ذکردي :

وَمَنْ زَعَمَ أَنَّهَا مُكْتَسَبَةٌ فَهُوَ زِنْدِيقٌ يَجِبُ قَتْلُهُ ، لِأَنَّهُ يَقْتَضِي كَلَامُهُ وَاعْتِقَادُهُ أَنْ لَا تَنْقَطِعَ ، وَهُوَ مُخَالِفٌ لِلنَّصِّ الْقُرْآنِيِّ ، وَالْأَحَادِيثِ الْمُتَوَاتِرَةِ بِأَنَّ نَبِيَّنَا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمُ النَّبِيِّينَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ . (۳)

څوک چې دا ګمان کوي چې نبوت په کوشش سره حاصليږي ، داسې کس زنديق دی

(۱) ... (أَوْ كَذَّبَ رَسُولًا) أَوْ نَبِيًّا أَوْ نَقَصَهُ بِأَيِّ مُنْقِصٍ كَأَنْ صَغَّرَ اسْمَهُ مُرِيدًا تَحْقِيرَهُ ، أَوْ جَوَّزَ نُبُوَّةَ أَحَدٍ بَعْدَ وُجُودِ نَبِيِّنَا . وَعِيسَى نَبِيٌّ قَبْلُ فَلَا يَرِدُ . وَمِنْهُ تَمَنِّي النُّبُوَّةِ بَعْدَ وُجُودِ نَبِيِّنَا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَمَنِّي كُفْرِ مُسْلِمٍ بِقَصْدِ الرِّضَا بِهِ لَا التَّشْدِيدِ عَلَيْهِ ، وَمِنْهُ أَيْضًا لَوْ كَانَ فُلَانٌ نَبِيًّا آمَنْتُ أَوْ مَا آمَنْتُ بِهِ إِنْ جَوَّزَ ذَلِكَ عَلَى الْأَوْجَهِ . تحفة المحتاج في شرح المنهاج ج۹ ص۸۷ كِتَابُ الرِّدَّةِ

(۲) الفصل في الملل والأهواء والنحل لابن حزم الاندلسي ج۱ ص۶۸ الكَلَام على من يُنكر النُّبُوَّة وَالمَلَائِكَة .

(۳) لوامع الأنوار البهية وسواطع الأسرار الأثرية لشرح الدرة المضية في عقد الفرقة المرضية لشمس الدين، أبو العون محمد بن احمد بن سالم السفاريني الحنبلي ج۲ ص۲۶۸ اَلْبَابُ الْخَامِسُ فِي ذِكْرِ سيدنا مُحَمَّدٍ وَبَعْضِ الْأَنْبِيَاءِ وَفَضْلِهِ وَفَضْلِ أَصْحَابِهِ وَأُمَّتِهِ النبوة غير مكتسبة

دده قتلول واجب دي ، ځکه دده دا کلام او دده دا عقيده دا تقاضا کوي چې کني نبوّت ختم شوې ندی ، حالانکه دا عقيده د قرآن کريم او احاديثو متواتره وُ د هغه نص مخالف ده په کوم کې چې ذکر شوي چې نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن (آخري نبي) دی .

۱۴ . علماؤ تر دې پورې ليکلي : کوم روافض چې دا عقيده لري چې " حضرت علي ﷺ د نبي عليه السلام سره په نبوت کې شريک وُ " نو دا هم کُفري عقيده ده . (۱)

۱۵ . حافظ ابن کثير رحمه الله " د نبي عليه السلام نه پس په دروغه د نبوّت دعویٰ کوونکي ته " بدترين کذّاب ، دجّال او گمراه ويلی :

قَدْ أَخْبَرَاللهُ تَعَالَى فِيْ كِتَابِهِ. وَرَسُوْلُهُ فِي السُّنَّةِ الْمُتَوَاتِرَةِ عَنْهُ : أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ ، لِيَعْلَمُوْا أَنَّ كُلَّ مَنِ ادَّعَى هَذَا الْمَقَامَ بَعْدَهُ فَهُوَ كَذَّابٌ أَفَّاكٌ ، دَجَّالٌ ضَالٌّ مُضِلٌّ. وَلَوْ تَخَرَّقَ وَشَعْبَذَ. وَأَتَى بِأَنْوَاعِ السِّحْرِ وَالطَّلَاسِمِ وَالنَّيْرَجِيَّاتِ ، فَكُلُّهَا مُحَالٌ وَضَلَالٌ عِنْدَ أُولِي الْأَلْبَابِ . (۲)

---

(۱) ويجب الاعتقاد بأنه ماكان لأحد شركة في النبوة لمحمد صلى الله عليه وسلم . بخلاف ما قالت الروافض أن عليًا رضي الله عنه كان شريكًا لمحمد صلى الله عليه وسلم في النبوة . وهذا منهم كفر. تمهيد ابي الشكور السالمي . إكفار الملحدين في ضروريات الدّين لمولانا محمد أنور شاه بن معظم شاه الكشميري الهندي ج ۱ ص ۵٦ النقل فيه عن المحدثين والفقهاء والمتكلمين وكبار المحققين وجم غفير من المصنفين.

(۲) پوره عبارت داسې دی ، وَالْأَحَادِيْثُ فِيْ هَذَا كَثِيْرَةٌ فَمِنْ رَحْمَةِ اللهِ تَعَالَى بِالْعِبَادِ إِرْسَالُ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُ اللهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ. إِلَيْهِمْ. ثُمَّ مِنْ تَشْرِيْفِهِ لَهُمْ خَتْمُ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِيْنَ بِهِ. وَ إِكْمَالُ الدِّيْنِ الْحَنِيْفِ لَهُ . وَقَدْ أَخْبَرَاللهُ تَعَالَى فِيْ كِتَابِهِ. وَرَسُوْلُهُ فِي السُّنَّةِ الْمُتَوَاتِرَةِ عَنْهُ : أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ ، لِيَعْلَمُوْا أَنَّ كُلَّ مَنِ ادَّعَى هَذَا الْمَقَامَ بَعْدَهُ فَهُوَ كَذَّابٌ أَفَّاكٌ . دَجَّالٌ ضَالٌّ مُضِلٌّ. وَلَوْ تَخَرَّقَ وَشَعْبَذَ. وَأَتَى بِأَنْوَاعِ السِّحْرِ وَالطَّلَاسِمِ وَالنَّيْرَجِيَّاتِ ، فَكُلُّهَا مُحَالٌ وَضَلَالٌ عِنْدَ أُولِي الْأَلْبَابِ . كَمَا أَجْرَى اللهُ. سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَلَى يَدِ الْأَسْوَدِ الْعَنْسِي بِالْيَمَنِ، وَمُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ بِالْيَمَامَةِ. مِنَ الْأَحْوَالِ الْفَاسِدَةِ وَالْأَقْوَالِ الْبَارِدَةِ. مَا عَلِمَ كُلُّ ذِيْ لُبٍّ وَفَهْمٍ وَحِجًى أَنَّهُمَا كَاذِبَانِ ضَالَّانِ. لَعَنَهُمَا اللهُ. وَكَذَلِكَ كُلُّ مُدَّعٍ لِذَلِكَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُخْتَمُوْا بِالْمَسِيْحِ الدَّجَّالِ. فَكُلُّ وَاحِدٍ مِنْ هَؤُلَاءِ الْكَذَّابِيْنَ يَخْلُقُ اللهُ مَعَهُ مِنَ الْأُمُوْرِ مَا يَشْهَدُ الْعُلَمَاءُ وَالْمُؤْمِنُوْنَ بِكَذِبِ مَنْ جَاءَ بِهَا. تفسير ابن كثير ج ٦ ص ۴۳۰ سورة الاحزاب آية ۴۰ .

په تحقيق سره الله تعالى په خپل كتاب كې ، او رسولُ الله صلى الله عليه وسلم په احاديثو متواتره وُ كې دا خبر وركړى "چې د پيغمبر عليه السلام نه پس بل نبي نشته" دا ددې د پاره چې دا خلق پوهه شي چې د نبي عليه السلام نه پس هر څوک د نبوّت دعوىٰ كوي نو هغه سخت ترين دروغجن، د ځان نه خبرې جوړوونكى، دجّال، گمراه، او نور خلق گمراه كوونكى دى ، اگر چې داسې دروغجن هر څومره خارِقُ العادة كارونه اوكړي او نظربندي اوكړي، يا قِسماقِسم جادوگري او د لاس چالاكي اوكړي، دا ټول څيزونه محال او د عقلمندو په نزد گمراهي ده.

په دروغه باندې د نبوّت دعوىٰ كوونكي "تصديق كوونكى" هم مرتد دى

څوک چې په دروغه د نبوّت اوكړي نو لكه څرنگې چې دا كس مرتد او كافر دى نو همدغه شان چې څوک دداسې دروغجن كس تصديق اوكړي او دده پيغمبري اُومني نو هغه هم مُرتد او كافر دى، او په دې باندې د ټولو مذاهبو فقهاوُ اتفاق دى.

۱ . علامه ابن قدامة رَحِمَهُ اللهُ په المغني كې ليكلي:

وَمَنِ ادَّعَى النُّبُوَّةَ أَوْ صَدَّقَ مَنِ ادَّعَاهُ فَقَدْ ارْتَدَّ، لِأَنَّ مُسَيْلِمَةَ لَمَّا ادَّعَى النُّبُوَّةَ فَصَدَّقَهُ قَوْمُهُ صَارُوا بِذَلِكَ مُرْتَدِّينَ، وَكَذَلِكَ طُلَيْحَةُ الْأَسَدِيُّ وَمُصَدِّقُوهُ.(۱)

څوک چې د نبوّت دعوىٰ اوكړي يا دداسې كس تصديق اوكړي نو په دې سره دا مُرتد كيږي؛ ځكه مُسليمة كذّاب چې كله د نبوّت دعوىٰ اوكړه او دده قوم دده تصديق اوكړو نو په دې سره دوى ټول مُرتد اوگرځيدل، همدارنگې طليحه اسدي چې كله په دروغه د نبوت دعوىٰ نو دا او چا چې دده تصديق اوكړو دوى ټول مرتد شو.

۲ . د شوافعو په معتد كتاب "مغني المحتاج" كې هغه خبرې ذكر دي چې د هغې په وجه سړى كافر كيږي ، په هغې كې څه خبرې دا هم دي:

(۱) المغني لابن قدامة ج ۹ ص ۲۸ كِتَابُ الْمُرْتَدِّ فَصْلٌ ادَّعَى النُّبُوَّةَ أَوْ صَدَّقَ مَنِ ادَّعَاهُ .

أَوْ نَفَى نُبُوَّةَ نَبِيٍّ. أَوِ ادَّعَى نُبُوَّةً بَعْدَ نَبِيِّنَا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ صَدَّقَ مُدَّعِيَهَا. (١)

یا د یو خاص نبي د نبوّت نه انکار اوکړي، یا زمونږ د نبي علیه السلام نه پس په دروغه د نبوّت دعوی اوکړي، یا د دروغجَن نبي تصدیق اوکړي (نو په دې سره دا کس کافر کیږي)

ددې اُمت اوّلنی اجماع د ختمِ نبوت په مسئلې مُنعقد شوی

۱. علامه انورشاه کشمیري رَحِمَهُ اللهُ په خپل آخري کتاب " خَاتَمُ النَّبِيِّيْن " کې لیکلي دي: ددې اُمت (د صحابه کرامو) اوّلنی اجماع په دې باندې منعقد شوی چې مُسَیلمه کذّاب دې قتل کړې شي؛ دا ځکه چې هغه د نبوت دعوی کړې وه .... بلکه علامه ابن خلدون رَحِمَهُ اللهُ لیکلي چې د نبي علیه السلام نه پس په هره زمانه کې چا د نبوّت دعوی کړی نو د هغه په کافروالي او مرتدوالي باندې ددې اُمت اجماع شوې ده. (۲)

---

(۱) پوره عبارت داسې دی: (فَمَنْ نَفَى الصَّانِعَ أَوِ الرُّسُلَ أَوْ كَذَّبَ رَسُوْلًا أَوْ حَلَّلَ مُحَرَّمًا بِالْإِجْمَاعِ كَالزِّنَا وَعَكْسَهُ. أَوْ نَفَى وُجُوْبَ مُجْمَعٍ عَلَيْهِ أَوْ عَكْسَهُ. أَوْ عَزَمَ عَلَى الْكُفْرِ غَدًا أَوْ تَرَدَّدَ فِيْهِ كَفَرَ).

(أَوْ نَفَى (الرُّسُلَ) بِأَنْ قَالَ: لَمْ يُرْسِلْهُمُ اللهُ، أَوْ نَفَى نُبُوَّةَ نَبِيٍّ. أَوِ ادَّعَى نُبُوَّةً بَعْدَ نَبِيِّنَا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ صَدَّقَ مُدَّعِيَهَا. أَوْ قَالَ: النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْوَدُ أَوْ أَمْرَدُ أَوْ غَيْرُ قُرَشِيٍّ. أَوْ قَالَ النُّبُوَّةُ مُكْتَسَبَةٌ أَوْ تُنَالُ رُتْبَتُهَا بِصَفَاءِ الْقُلُوْبِ أَوْ أُوْحِيَ إِلَيَّ وَلَمْ يَدَّعِ نُبُوَّةً (أَوْ كَذَّبَ رَسُوْلًا) أَوْ نَبِيًّا أَوْ سَبَّهُ أَوِ اسْتَخَفَّ بِهِ أَوْ بِاسْمِهِ أَوْ بِاسْمِ اللهِ أَوْ أَمْرِهِ أَوْ وَعْدِهِ أَوْ وَعِيْدِهِ. أَوْ جَحَدَ آيَةً مِنَ الْقُرْآنِ مُجْمَعًا عَلَى ثُبُوْتِهَا. أَوْ زَادَ فِيْهِ آيَةً مُعْتَقِدًا أَنَّهَا مِنْهُ. أَوِ اسْتَخَفَّ بِسُنَّةٍ كَمَا لَوْ قِيْلَ لَهُ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَكَلَ لَعِقَ أَصَابِعَهُ الثَّلَاثَةَ. فَقَالَ لَيْسَ هٰذَا بِأَدَبٍ. أَوْ قِيْلَ لَهُ: قَلِّمْ أَظْفَارَكَ فَإِنَّهُ سُنَّةٌ. فَقَالَ لَا أَفْعَلُ وَإِنْ كَانَ سُنَّةً وَقَصَدَ الْإِسْتِهْزَاءَ بِذٰلِكَ كَمَا صَوَّبَهُ الْمُصَنِّفُ. أَوْ قَالَ: لَوْ أَمَرَنِي اللهُ وَرَسُوْلُهُ بِكَذَا لَمْ أَفْعَلْ. أَوْ لَوْ جَعَلَ اللهُ الْقِبْلَةَ هُنَا لَمْ أُصَلِّ إِلَيْهَا. أَوْ لَوِ اتَّخَذَ اللهُ فُلَانًا نَبِيًّا لَمْ أُصَدِّقْهُ. أَوْ لَوْ شَهِدَ عِنْدِيْ نَبِيٌّ بِكَذَا أَوْ مَلَكٌ لَمْ أَقْبَلْهُ. أَوْ قَالَ: إِنْ كَانَ مَا قَالَهُ الْأَنْبِيَاءُ صِدْقًا نَجَوْنَا. أَوْ لَا أَدْرِي النَّبِيُّ إِنْسِيٌّ أَوْ جِنِّيٌّ. أَوْ قَالَ: إِنَّهُ جِنٌّ. أَوْ صَغَّرَ عُضْوًا مِنْ أَعْضَائِهِ احْتِقَارًا. أَوْ صَغَّرَ اسْمَ اللهِ تَعَالَى. أَوْ قَالَ: لَا أَدْرِيْ مَا الْإِيْمَانُ؟ إِحْتِقَارًا...... (كَفَرَ) جَوَابٌ لِجَمِيْعِ مَا مَرَّ مِنَ الْمَسَائِلِ الْمَذْكُوْرَةِ. مغني المحتاج إلى معرفة معاني ألفاظ المنهاج شمس الدين، محمد بن احمد الخطيب الشربيني الشافعي ج٥ ص ٤٢٩ كِتَابُ الرِّدَّةِ.

(۲) خاتم النبيين ص ٦٧، و ص ۱۹۷. آئینه قادیانیت ص ۲۹.

۲ . مولانا محمد ادریس کاندهلوي رحمه الله هم لیکلي چې ددې اُمت اوّلنی اجماع په دې منعقد شوی چې د نبي علیه السلام نه پس په دروغه څوک د نبوّت دعوی اوکړي هغه دې قتل کړې شي . (۱)

۳ . همداسې خبره علامه آلوسي رحمه الله هم کړې ده (کومه چې مخکښې تیره شوه) . (۲)

٤ . ددینه علاوه نورو ډیرو علماؤ هم په خپلو کتابونو کې په دې باندې اجماع نقل کړی چې د نبي علیه السلام نه پس څوک په دروغه باندې د نبوّت دعوی اوکړي هغه مرتد او کافر دی . (۳)

د ختمِ نبوت نه مُنکِر د اجماع نه هم منکِر دی

امام غزالي رحمه الله لیکلي :

إِنَّ الْأُمَّةَ فَهِمَتْ بِالْإِجْمَاعِ مِنْ هٰذَا اللَّفْظِ وَمِنْ قَرَائِنِ أَحْوَالِهِ أَنَّهُ أَفْهَمَ عَدَمَ نَبِيٍّ بَعْدَهُ أَبَدًا وَعَدَمَ رَسُوْلِ اللهِ أَبَدًا ، وَأَنَّهُ لَيْسَ فِيْهِ تَأْوِيْلٌ وَلَا تَخْصِيْصٌ . فَمُنْكِرُ هٰذَا لَا يَكُوْنُ إِلَّا مُنْكِرَ الْإِجْمَاعِ . (۴)

یقینًا چې اُمتِ مسلمه په اجماع سره ددې خَاتَمُ النَّبِيِّيْن لفظ او ددې د احوالو نه دا معلومه کړی چې د پیغمبر علیه السلام نه پس به بل نبي او بل رسول نه پیدا کیږي ، او په دې کې هیڅ تأویل او تخصیص نشي کیدی ، پس اوس چې څوک ددینه مُنکِر وي نو هغه به د اجماع نه مُنکِر وي .

---

(۱) احتساب قادیانیت ج۲ ص ۱۹۷ . آئینہ قادیانیت ص ۲۹ .

(۲) وَكَوْنُهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ مِمَّا نَطَقَ بِهِ الْكِتَابُ وَصَدَعَتْ بِهِ السُّنَّةُ وَأَجْمَعَتْ عَلَيْهِ الْأُمَّةُ فَيُكَفَّرُ مُدَّعِيْ خِلَافِهِ وَيُقْتَلُ إِنْ أَصَرَّ . روح المعاني في تفسير القرآن العظيم والسبع المثاني ج ۱۱ ص ۲۱۹ سورة الاحزاب آية ۴۰ .

(۳) یو څو صفحې وړاندې د علماؤ اقوال تیر شو .

(۴) الاقتصاد في الاعتقاد للغزالي ج۱ ص ۱۳۷ الباب الرابع بيان من يجب تكفيره من الفرق.

اجماع حُجّتِ شرعیه دی

اِجماع چونکه حُجّتِ شرعیه دی، رسولُ الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:
لَنْ تَجْتَمِعَ أُمَّتِيْ عَلَى الضَّلَالَةِ أَبَدًا. (١)
زما اُمت هرګز په ګمراهۍ نه جمع کیږي.
ددې اُمت مجتهدین علماء چې په کوم څیز باندې اجماع اوکړي د هغې منل واجب دي، او د اِجماع حُجّت کیدل ددې اُمت خصوصیت دی. (٢)

---

(١) عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَنْ تَجْتَمِعَ أُمَّتِيْ عَلَى الضَّلَالَةِ أَبَدًا، فَعَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ فَإِنَّ يَدَ اللهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ». المعجم الكبير للطبراني رقم الحديث ١٣٦٢٣ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. المستدرک علی الصحیحین للحاکم رقم الحديث ٣٩١ کتاب العلم. تبیین الحقائق ج٣ ص١٢٣، المحیط البرهاني ج٨ ص١٠، مرقاة المفاتيح ج١ ص٢٢٤.

وفي رواية: عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَنْ يَجْمَعَ اللهُ أُمَّتِيْ عَلَى ضَلَالَةٍ أَبَدًا، وَيَدُ اللهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ هٰكَذَا ـ وَرَفَعَ يَدَيْهِ ـ فَإِنَّهُ مَنْ شَذَّ شَذَّ فِي النَّارِ». المستدرک علی الصحیحین للحاکم رقم الحديث ٣٩٤ کتاب العلم، ورقم الحديث ٣٩٧.

(٢) صاحب د توضیح لیکلي: وَالثَّانِيْ: مَا اتَّفَقَ عَلَيْهِ الْمُجْتَهِدُوْنَ مِنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ فِيْ عَصْرٍ عَلَى أَمْرٍ فَهٰذَا مِنْ خَوَاصِّ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ فَإِنَّهُ خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ فَلَا وَحْيَ بَعْدَهُ. وَقَدْ قَالَ اللهُ تَعَالَى {اَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ} [المائدة: ٣] وَلَا شَكَّ أَنَّ الْأَحْكَامَ الَّتِيْ تَثْبُتُ بِصَرِيْحِ الْوَحْيِ بِالنِّسْبَةِ إِلَى الْحَوَادِثِ الْوَاقِعَةِ قَلِيْلَةٌ غَايَةَ الْقِلَّةِ فَلَوْ لَمْ يُعْلَمْ أَحْكَامُ تِلْكَ الْحَوَادِثِ مِنَ الْوَحْيِ الصَّرِيْحِ وَبَقِيَتْ أَحْكَامُهَا مُهْمَلَةً لَا يَكُوْنُ الدِّيْنُ كَامِلًا فَلَا بُدَّ مِنْ أَنْ يَكُوْنَ لِلْمُجْتَهِدِيْنَ وِلَايَةُ اسْتِنْبَاطِ أَحْكَامِهَا مِنَ الْوَحْيِ. فَإِنِ اسْتَنْبَطَ الْمُجْتَهِدُوْنَ فِيْ عَصْرٍ حُكْمًا، وَاتَّفَقُوْا عَلَيْهِ يَجِبُ عَلَى أَهْلِ ذٰلِكَ الْعَصْرِ قَبُوْلُهُ. فَاتِّفَاقُهُمْ صَارَ بَيِّنَةً عَلَى ذٰلِكَ الْحُكْمِ فَلَا يَجُوْزُ بَعْدَ ذٰلِكَ مُخَالَفَتُهُمْ لِقَوْلِهِ تَعَالَى {وَلَا تَكُوْنُوْا كَالَّذِيْنَ تَفَرَّقُوْا وَاخْتَلَفُوْا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ} [آل عمران: ١٠٥] وقوله تَعَالَى {وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِيْنَ أُوْتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَةُ} [البينة: ٤] وَأَيْضًا قوله تَعَالَى {فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ} [التوبة: ١٢٢] الْآيَةَ. يَدُلُّ عَلَى وُجُوْبِ اتِّبَاعِ كُلِّ قَوْمٍ طَائِفَةَ الْمُتَفَقِّهَةِ فَإِنِ اتَّفَقَ الطَّوَائِفُ عَلَى حُكْمٍ لَمْ يُوْجَدْ فِيْهِ وَحْيٌ صَرِيْحٌ وَأَمَرُوْا أَقْوَامَهُمْ بِهِ يَجِبُ قَبُوْلُهُ. فَاتِّفَاقُهُمْ صَارَ بَيِّنَةً عَلَى الْحُكْمِ فَلَا يَجُوْزُ الْمُخَالَفَةُ بَعْدَ ذٰلِكَ، لِمَا ذَكَرْنَا. التوضيح ج٢ ص١٠٠ ط مكتبة صبيح بمصر

د ختمِ نبوّت مسئله خو د قرآن کريم د صريحو آيتونو او د نبي عليه السلام د متواترو احاديثو نه ثابت ده ، او بيا په دې باندې د صحابه کرامو رضي الله عنهم اجماع هم شوی ، نو بيا داسې اجماع خو په طريقِ اولیٰ سره حُجّتِ قاطعه دی ، ددې منل فرض دي .

په دروغه باندې د نبوّت دعوی کوونکي نه مُعجزه غوښتل کفر دی

څوک چې د نبي عليه السلام نه پس په دروغه باندې د نبوّت دعویٰ اوکړي نو دده سزا د مُرتد کيدو په وجه قتلول دي ، دده نه به معجزه نشي طلب کولی .

ددې په باره کې درته د فقهاؤ يو څو عبارتونه رانقل کوم :

۱ . امام عبدالرشيد بخاري په خلاصة الفتاوی کې ذکر کړي :

وَلَوْ اِدَّعَی رَجُلٌ النُّبُوَّةَ فَطَلَبَ رَجُلٌ مِنْهُ الْمُعْجِزَةَ قَالَ بَعْضُهُمْ يَكْفُرُ ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنْ كَانَ غَرَضُهُ إِظْهَارُ عَجْزِهِ وَافْتِضَاحُهُ لَا يَكْفُرُ . (۱)

که يو کس (د نبي عليه السلام نه پس په دروغه) د نبوّت دعویٰ اوکړي او بل کس د هغه نه معجزه طلب کړي نو د بعضې فقهاء کرامو په نزد دا مُعجزه طلب کوونکی کافر کيږي ، او بعضې فقهاؤ ليکلي چې که ددې معجزه طلب کوونکي مقصد د هغه دروغجن عِجز او رَسوائي مقصد وي نو بيا دا معجزه طلب کوونکی نه کافر کيږي .

۲ . په فتاوی هنديه کې ذکر دي :

كَذَلِكَ لَوْ قَالَ : أَنَا رَسُوْلُ اللهِ . أَوْ قَالَ بِالْفَارِسِيَّةِ : من پيغمبرم . يُرِيْدُ بِهِ " من پيغام مى برم " يَكْفُرُ . وَلَوْ أَنَّهُ حِيْنَ قَالَ هَذِهِ الْمَقَالَةَ طَلَبَ غَيْرُهُ مِنْهُ الْمُعْجِزَةَ قِيْلَ يَكْفُرُ الطَّالِبُ . وَالْمُتَأَخِّرُوْنَ مِنَ الْمَشَايِخِ قَالُوْا إِنْ كَانَ غَرَضُ الطَّالِبِ تَعْجِيْزَهُ وَافْتِضَاحَهُ لَا يَكْفُرُ . (۲)

---

(۱) خلاصة الفتاوی كتاب الفاظ الكفر الفصل الثاني ج۴ ص ۳۸٦ . آئينه قاديانيت ص ۱۹٦ . ختم نبوت كامل ص ۲۰۱ . لسان الحكام في معرفة الأحكام ج۱ ص ۴۱۵ فصل فيما يكون كفرا من المسلم وما لا يكون .

(۲) الفتاوی الهندية كِتَابُ السِّيَرِ الْبَابُ التَّاسِعُ فِي أَحْكَامِ الْمُرْتَدِّيْنَ مطلب في مُوجِبَاتُ الْكُفْرِ أَنْوَاعٌ مِنْهَا مَا يَتَعَلَّقُ بِالْإِيمَانِ وَالْإِسْلَامِ ج۲ ص ۲٦۳ .

همدارنګې که يو سړی دا اُووايي چې "زه د الله ﷺ رسول يم " يا په فارسي کې دا اُووايي چې ، من پيغمبرم .زه پيغمبر يم. او اِراده يې په دې سره دا وي چې زه خلقو ته د الله ﷺ پيغام رارسوم (يعنی نبي يم) نو په دې سره هم دا سړی کافر کيږي. او که يو سړي دا پاس خبره اوکړه (يعنی د نبوّت دعوی يې اوکړه) او بل کس دده نه معجزه طلب کړه نو يو قول دا دی چې په دې سره دا معجزه طلب کوونکی کافر کيږي ، خو متأخرينو مشائخو ويلي چې که د معجزه طلب کوونکي مقصد د هغه دروغجن عِجز او رَسوائي وي نو بيا دا نه کافر کيږي.

همداسې مسئله په بحرالرائق کې هم ذکر ده .(١)

٣ . علامه انورشاه کشميري رَحِمَهُ اللهُ په خپل کتاب کې ذکر کړي :

وَمَنِ ادَّعَى النُّبُوَّةَ فِيْ زَمَانِنَا فَإِنَّهُ يَصِيْرُ كَافِرًا، وَمَنْ طَلَبَ مِنْهُ الْمُعْجِزَاتِ فَإِنَّهُ يَصِيْرُ كَافِرًا، لِأَنَّهُ شَكَّ فِي النَّصِّ.(٢)

او څوک چې زمونږ په زمانه کې د نبوّت دعوٰی اوکړي نو هغه کافر کيږي ، او څوک چې دده نه معجزې طلب کړي نو دا هم ورسره کافر کيږي ؛ ځکه دې معجزه طْلب کوونکي کس د قرآن کريم په نصِ قطعي کې شک اوکړو .

(ځکه الله تعالی صراحةً فرمايلي چې نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ يعنی په ټولو انبياء کرامو آخري نبي دی) . (٣)

---

(١) وَيَكْفُرُ بِقَوْلِهِ : إِنْ كَانَ مَا قَالَ الْأَنْبِيَاءُ حَقًّا أَوْ صِدْقًا . وَبِقَوْلِهِ : أَنَا رَسُوْلُ اللهِ . وَبِطَلَبِهِ الْمُعْجِزَةَ حِيْنَ ادَّعَى رَجُلٌ الرِّسَالَةَ . وَقِيْلَ إِذَا أَرَادَ إِظْهَارَ عَجْزِهِ لَا يَكْفُرُ . البحر الرائق شرح كنز الدقائق ج٥ ص ١٣٠ بَابُ أَحْكَامِ الْمُرْتَدِّيْنَ .

(٢) . لمهيد ابي الشكور السالمي . إكفار الملحدين في ضروريات الدِّين لمولانا محمد انور شاه بن معظم شاه الكشميري الهندي ج١ ص ٥٦ النقل فيه عن المحدثين والفقهاء والمتكلمين وكبار المحققين وجم غفير من المصنفين.

(٣) الله تعالی فرمايي، ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَّسُوْلَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ﴾ الاحزاب آية ٤٠.

نو اوس چې څوک د يو دروغجن نه معجزه طلب کوي نو ده د قرآن مجيد په دې صريحې حکم کې شک اوکړو ، او په دې سره سرې کافر کيږي .

لهذا دا عقيده لرل فرض دي چې د محمّدُ رّسولُ الله صلی الله عليه وسلم نه پس بل نبي نه پيدا کيږي .

دا امام ابو حنيفه رَحِمَهُ اللَّهُ فتوی

۱ . د امام ابو حنيفه رَحِمَهُ اللَّهُ په زمانه کې يو کس د نبوّت دعوی اوکړه ، او وې ويل :

أَمْهِلُوْنِيْ حَتّٰى أَجِيْءَ بِالْعَلَامَاتِ .

ماته مُهلت راکړئ چې زه درته د خپل نبوّت علامات پيش کړم .

امام ابو حنيفه رَحِمَهُ اللَّهُ اوفرمايل :

مَنْ طَلَبَ مِنْهُ عَلَامَةً فَقَدْ كَفَرَ لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَام : لَا نَبِيَّ بَعْدِيْ .

چا چې دده نه د علامه طلب کړه نو هغه کافر شو ، ځکه نبي عليه السلام فرمايي چې د مانه پس بل نبي نشته . (۱)

۲ . امام ابو حنيفه رَحِمَهُ اللَّهُ به په چا باندې فتوی لږولو کې ډير احتياط کولو ، خو چې چا به د نبوّت دعوی اوکړه نو سمدست به يېورباندې د کُفر فتوی لږوله ، او دا به يې فرمايل چې څوک دده نه د دليل مطالبه اوکړه نو داسې کس هم کافر کيږي .

ددې په باره کې درته يوه واقعه رانقل کوم :

امام ابو حنيفه رَحِمَهُ اللَّهُ ته يو سړی راغی او ورته وې ويل : ما يو کس اُوليد چې بغير د ذبح کولو نه يې غوښه خوړه .

امام صاحب ورباندې سمدست فتوی اُو نه لږوله بلکه ورته وې ويل : کيدې شي هغه به د ماهي غوښه خوړه ، او د ماهي ذبح کولو ضرورت نه وي .

---

(۱) وَكَذَبَا رَجُلٌ فِيْ زَمَنِ اَبِيْ حَنِيْفَةَ رَحِمَهُ اللَّهُ وَقَالَ : أَمْهِلُوْنِيْ حَتّٰى أَجِيْءَ بِالْعَلَامَاتِ . فَقَالَ اَبُوْ حَنِيْفَةَ رَحِمَهُ اللَّهُ : مَنْ طَلَبَ مِنْهُ عَلَامَةً فَقَدْ كَفَرَ لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَام (لَا نَبِيَّ بَعْدِيْ) . كذا فى مناقب الامام . تفسير روح البيان لعلامه اسماعيل حقي رحمه الله ج۷ ص۱۸۸ سورة الاحزاب في تفسير آية ۴۰ .

هغه سړي بیا ورته وویل: هغه کس ډېر شریف سړی دی خو په مانځه کې رکوع او سجده نه کوي.

امام صاحب ورته اوفرمایل: تا به هغه د جنازې په مانځه باندې لیدلې وي. او د جنازې په مانځه کې خو رکوع او سجده نشته.

هغه سړي بیا ورته وویل: هغه کس وایي چې یهود او نصاری ریښتیني دي.

امام صاحب ورته اوفرمایل: کیدې شي هغه د قرآن کریم ددې آیت په بُنیاد باندې دا خبره کوي چې الله تعالی فرمایي:

﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصٰرٰى عَلٰى شَيْءٍ وَّقَالَتِ النَّصٰرٰى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلٰى شَيْءٍ﴾.(١)

ترجمه: او یهودیان وایي چې نصاری په هیڅ معتبر دِین باندې ندي، او نصاری وایي چې یهودیان په هیڅ صحیح دِین باندې ندي.

یقیني دواړه ډلې په خپلو خبرو کې ریښتیني دي.

دې سړي به بار بار دلائل پیش کول ددې د پاره چې امام صاحب په هغه کس باندې فتوی اولږوي، خو امام صاحب به ډېر احتیاط او کوشش کولو چې په هغه باندې بې ځایه فتوی اُو نه لږي او د اسلام نه خارج نشي.

همدې امام ابو حنیفة رَحِمَهُ اللهُ ته یوه ورځ چا وویل چې: فلانکي کس د نبوّت دعوی کړی. امام صاحب ورته سمدست وویل چې: د هغه نبي جوړیدل خو ډېره لرې خبره ده خو که څوک دداسې دروغجَن نه د دلیل مطالبه اوکړي نو دا دلیل غوښتونکی هم کافر کیږي.(٢)

د یو مثال په ذریعه وضاحت

د چا اِهانت مې مقصود ندی خو صرف ستاسو د پوهولو د پاره درته یو مثال پیش کوم: که یو کس ته د خپل پلار نه علاوه بل څوک اُووایي چې:

زه ستا پلار یم او ته د مانه پیدا شوې یې.

نو آیا دا سړی به د هغه نه دلیل طلب کوي او که د هغه غابنونه به ماتوي؟ د هغه غابنونه

(١) البقرة آیة ١١٣.

(٢) خطبات شاهین ختم نبوت ص ٢٤١.

به ماتوي ، هيڅوک هم ورنه دليل نه طلب کوي ؛ دا ځکه چې دې کس ته په يقين سره دا معلومه ده چې زما مور پاکدامنه ده او زه د خپل پلار نه پيدا شوې يم ، د بل چا نه د پيدا کيدو په باره کې هيڅ تصوّر هم نه کوي.

نو چې کله سړی د خپل ځان په باره کې داسې خبره نشي برداشت کولی نو اوس الله تعالی هم فرمايلي چې محمّدُ رّسولُ الله صلی الله عليه وسلم خَاتَمُ النَّبِيِّيْن (آخري نبي) دی ، همدارنګې نبي عليه السلام هم په بې شماره احاديثو کې فرمايلي چې زه خَاتَمُ النَّبِيِّيْن يم ، د مانه پس بل هيڅ قِسمه نوې پيغمبر نه پيدا کيږي. نو اوس که څوک مُرتد يا دروغجَن د نبوّت دعوی اوکړي نو آيا مونږ به د هغه نه د دليل مطالبه کوو ؟ هرګز نه ، بلکه داسې کس کذّاب ، مُرتد او کافر دی ، دده قتلول واجب دي.

علماؤ خو تر دې پورې ليکلي چې که يو دروغجَن د نبوّت دعوی اوکړي او بل مسلمان دده په باره کې اِستخاره کوي :

چې آيا دا يقيني پيغمبر دی او که نه؟

نو په دې اِستخارې سره هم دا کس کافر کيږي ؛ ځکه استخاره خو د هغه څيز په باره کې کيږي چې د هغې دواړه طرفونه برابر وي ، کوم شيان چې يقيني معلوم وي په هغې کې د اِستخارې ګُنجائش نشته.

مثلا که يو کس داسې اِستخاره کوي چې : زما مور زما د پاره حلاله ده او که حرامه؟ يا شراب زما د پاره حلال دي او که حرام ؟ نو په دې سره هم دا سړی کافر کيږي.

همدغه شان که څوک ددې د پاره اِستخاره کوي : چې د نبي عليه السلام نه پس بل کس نوې پيغمبر پيدا کيدې شي او که نه ؟ نو په دې سره هم دا اِستخاره کوونکی کافر کيږي. (١)

په دروغه د نبوّت دعوی کوونکي سره د اُمتِ مسلمه عمل

رسولُ الله صلی الله عليه وسلم د مخکې نه پيشن ګوئي کړی چې ډير دروغجَن به د نبوّت

(١) خطبات شاهين ختم نبوت ص ٢٣٧ .

دعوىٰ كوي (١) او يقيني چې بعضې خلقو د نبي عليه السلام په زمانه کې او بعضو د صحابه كرامو په زمانه کې ، او بعضو د هغې نه روستو زمانه کې دغه شان د دروغو دعوې کړې وى .

خو اوس دا خبره چې پخپله نبي عليه السلام ، صحابه كرامو ، او نور اُمتِ مسلمه د دغه شان دروغجنو سره څه معامله کړې وه ؟

نو دا خبره أَظْهَرُ مِنَ الشَّمْس ده چې كله هم په اسلامي تاريخ کې چا دغه شان په دروغو د نبوّت دعوىٰ کړى نو د هغه زمانې مسلمانانو ورسره د مُرتد معامله کړى يعنى د اِرتداد په وجه يې قتل کړې دى .

د يو څو كسانو اجمالي تذكره درته كوم (اگر چې تفصيلي تذكره به يې روستو په مستقله موضوع کې راځي) :

١ . اَسوَد عَنسي د نبي ﷺ په زمانه کې د نبوّت دعوىٰ اوكړه نو د پيغمبر عليه السلام په حكم سره په صحابه كرامو کې د يو صحابي " فيروز " په لاس باندې قتل شو . (٢)

---

(١) قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّهُ سَيَكُونُ فِي أُمَّتِي كَذَّابُونَ ثَلَاثُونَ ، كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ ، وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ لَا نَبِيَّ بَعْدِي . سنن ابي داؤد كِتَابُ الْفِتَنِ وَالْمَلَاحِمِ بَابُ ذِكْرِ الْفِتَنِ وَدَلَائِلِهَا رقم الحديث ٤٢٥٢ قال الالباني: صحيح . سنن الترمذي أَبْوَابُ الْفِتَنِ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابُ مَا جَاءَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْرُجَ كَذَّابُونَ رقم الحديث ٢٢١٩ وقال الترمذي : هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ . مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٢٢٣٩٥ .

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : « لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَقْتَتِلَ فِئَتَانِ فَيَكُونَ بَيْنَهُمَا مَقْتَلَةٌ عَظِيمَةٌ ، دَعْوَاهُمَا وَاحِدَةٌ ، وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُبْعَثَ دَجَّالُونَ كَذَّابُونَ قَرِيبًا مِنْ ثَلَاثِينَ كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللهِ » . صحيح البخاري كِتَابُ الْمَنَاقِبِ بَابُ عَلَامَاتِ النُّبُوَّةِ فِي الإِسْلَامِ رقم الحديث ٣٦٠٩ ، و رقم الحديث ٧١٢١ كِتَابُ الْفِتَنِ بَابُ خُرُوجِ النَّارِ . صحيح مسلم كتاب الْفِتَنِ وَأَشْرَاطِ السَّاعَةِ بَابُ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ بِقَبْرِ الرَّجُلِ ، فَيَتَمَنَّى أَنْ يَكُونَ مَكَانَ الْمَيِّتِ مِنَ الْبَلَاءِ رقم الحديث ٨٤ (١٥٧) .

(٢) قَالَ أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ : سمعتُ أَبَا حُصَيْنٍ يَقُولُ : مَا وُلِدَ بَعْدَ النَّبِيِّينَ مَوْلُودٌ أَفْضَلُ مِنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، لَقَدْ قَامَ مَقَامَ نَبِيٍّ مِنَ الأَنْبِيَاءِ فِي قِتَالِ أَهْلِ الرِّدَّةِ . وَكَانَ قَدِ ارْتَدَّ فِي حَيَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثُ فِرَقٍ : مِنْهُمْ : بَنُو مدلج ، و رئيسهم ذو الخمار عيهلة بْنُ كَعْبٍ الْعَنْسِيُّ ، وَيُلَقَّبُ بِالأَسْوَدِ . ←←←

۲ . همدارنګې مُسَیلمه کذّاب د نبي علیه السلام په زمانه کې د نبوّت دعوٰی کړې وه ، بیا حضرت ابوبکر صدیق ﷺ په خپل دورِ خلافت کې حضرت خالد بن ولید ﷺ د هغه د مقابلې د پاره اُولیږل ، د مسلمانانو په دې لښکر کې حضرت وَحشي ﷺ هم وُ ، د مسیلمه کذّاب سره سخته مقابله اوشوه ، آخر د هغه فوج شکست اُوخوړ ، او حضرت وحشي ﷺ هغه په نېزه باندې اُووهل ، او مرداریې کړو . (۱)

←←← وَكَانَ كَاهِنًا مُشَعْبِذًا فَتَنَبَّأَ بِالْيَمَنِ وَاسْتَوْلَى عَلَى بِلَادِهَا، فَكَتَبَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ﷺ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَحُثُّوا النَّاسَ عَلَى التَّمَسُّكِ بِدِينِهِمْ، وَعَلَى النُّهُوضِ إِلَى حَرْبِ الْأَسْوَدِ، فَقَتَلَهُ فَيْرُوزُ الدَّيْلَمِيُّ عَلَى فِرَاشِهِ. قَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: فَأَتَى الْخَبَرُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ السَّمَاءِ اللَّيْلَةَ الَّتِي قُتِلَ فِيهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قُتِلَ الْأَسْوَدُ الْبَارِحَةَ قَتَلَهُ رَجُلٌ مُبَارَكٌ»، قِيلَ: وَمَنْ هُوَ؟ قال: «فَيْرُوزُ»، فَبَشَّرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصْحَابَهُ بِهَلَاكِ الْأَسْوَدِ، وَقُبِضَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْغَدِ وَأَتَى خَبَرُ مَقْتَلِ الْعَنْسِيِّ الْمَدِينَةَ فِي آخِرِ شَهْرِ ربيع الأول بعد ما خَرَجَ أُسَامَةُ وَكَانَ ذَلِكَ أَوَّلَ فتح، جاء أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ. تفسير البغوي (معالم التنزيل في تفسير القرآن) ج۲ ص ٦١ سورة المائدة في تفسير آية ٥٤ .

(۱) وَالْفِرْقَةُ الثَّانِيَةُ: بَنُو حَنِيفَةَ بِالْيَمَامَةِ و رئيسهم مسيلمة الكذاب، وَكَانَ قَدْ تَنَبَّأَ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي آخِرِ سَنَةِ عَشْرٍ، وَزَعَمَ أَنَّهُ أُشْرِكَ مَعَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النُّبُوَّةِ، وَكَتَبَ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ مُسَيْلِمَةَ رَسُولِ اللهِ إِلَى مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ، أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ الْأَرْضَ نِصْفُهَا لِي وَنِصْفُهَا لَكَ. وَبَعَثَ بِذَلِكَ إِلَيْهِ مَعَ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِهِ، فَقَالَ لَهُمَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْلَا أَنَّ الرُّسُلَ لَا تُقْتَلُ لَضَرَبْتُ أَعْنَاقَكُمَا»، ثُمَّ أَجَابَ: «مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ إِلَى مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ، أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ، وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ»، وَمَرِضَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتُوُفِّيَ، فَبَعَثَ أَبُو بَكْرٍ ﷺ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ ﷺ إِلَى مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ فِي جَيْشٍ كَثِيرٍ حَتَّى أَهْلَكَهُ اللهُ عَلَى يَدَيْ وَحْشِيٍّ ﷺ، غُلَامِ مُطْعِمِ بْنِ عَدِيٍّ الَّذِي قَتَلَ حَمْزَةَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ﷺ، بَعْدَ حَرْبٍ شَدِيدٍ، وَكَانَ وَحْشِيٌّ ﷺ يَقُولُ: قَتَلْتُ خَيْرَ النَّاسِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَشَرَّ النَّاسِ فِي الْإِسْلَامِ. تفسير البغوي (معالم التنزيل في تفسير القرآن) ج۲ ص ٦١ سورة المائدة في تفسير آية ٥٤ .

۳ . د حضرت ابوبکر صدیق ﷺ په زمانه کې یو کس " طلیحه اسدي " د نبوّت دعوی اوکړه ، حضرت ابوبکر صدیق ﷺ د هغه د قتلولو د پاره حضرت خالد بن ولید ﷺ وراولیږل خو هغه د ځه مقابلې کولو نه پس شام طرف ته اوتختید او بچ شو ، بیا د حضرت ابوبکر صدیق ﷺ د وفات کیدو نه پس دا کس پخپله مسلمان شو . (۱)

علامه ابن حجر رَحِمَهُ اللَّهُ په فتح الباري کې هم د قاضي عیاض رَحِمَهُ اللَّهُ په حواله ددې درې واړو کسانو تذکره کړې . (۲)

---

(۱) وَالفِرْقَةُ الثَّالِثَةُ : بَنُوْ أَسَدٍ وَرَئِيْسُهُمْ طُلَيْحَةُ بن خويلد، وَكَانَ طُلَيْحَةُ آخِرَ مَنِ ارْتَدَّ، وَادَّعَى النُّبُوَّةَ فِي حَيَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَوَّلَ مَنْ قُوْتِلَ بَعْدَ وَفَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَهْلِ الرِّدَّةِ، فَبَعَثَ أَبُوْ بَكْرٍ ﷺ خالد بن الوليد ﷺ فَهَزَمَهُمْ خَالِدٌ بَعْدَ قِتَالٍ شَدِيْدٍ، وَأَفْلَتَ طُلَيْحَةُ فَمَرَّ عَلَى وَجْهِهِ هَارِبًا نَحْوَ الشَّامِ، ثُمَّ إِنَّهُ أَسْلَمَ بَعْدَ ذٰلِكَ وَحَسُنَ إِسْلَامُهُ . تفسير البغوي (معالم التنزيل في تفسير القرآن) ج۲ ص ٦١ سورة المائدة في تفسير آية ٥٤ .

(۲) قَالَ القَاضِيْ عِيَاضٌ وَغَيْرُهُ كَانَ أَهْلُ الرِّدَّةِ ثَلَاثَةَ أَصْنَافٍ : صِنْفٌ عَادُوْا إِلَى عِبَادَةِ الأَوْثَانِ ، وَصِنْفٌ تَبِعُوْا مُسَيْلِمَةَ وَالأَسْوَدَ العَنْسِيَّ ، وَكَانَ كُلٌّ مِنْهُمَا ادَّعَى النُّبُوَّةَ قَبْلَ مَوْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَصَدَّقَ مُسَيْلِمَةَ أَهْلُ اليَمَامَةِ وَجَمَاعَةٌ غَيْرُهُمْ ، وَصَدَّقَ الأَسْوَدَ أَهْلُ صَنْعَاءَ وَجَمَاعَةٌ غَيْرُهُمْ ، فَقُتِلَ الأَسْوَدُ قَبْلَ مَوْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَلِيْلٍ وَبَقِيَ بَعْضُ مَنْ آمَنَ بِهِ فَقَاتَلَهُمْ عُمَّالُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي خِلَافَةِ أَبِي بَكْرٍ ﷺ ، وَأَمَّا مُسَيْلِمَةُ فَجَهَّزَ إِلَيْهِ أَبُوْ بَكْرٍ ﷺ الجَيْشَ وَعَلَيْهِمْ خَالِدُ بْنُ الوَلِيْدِ ﷺ فَقَتَلُوْهُ . وَصِنْفٌ ثَالِثٌ اسْتَمَرُّوْا عَلَى الإِسْلَامِ لٰكِنَّهُمْ جَحَدُوا الزَّكَاةَ وَتَأَوَّلُوْا بِأَنَّهَا خَاصَّةٌ بِزَمَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُمُ الَّذِيْنَ نَاظَرَ عُمَرُ ﷺ أَبَا بَكْرٍ ﷺ فِي قِتَالِهِمْ . فتح الباري شرح صحيح البخاري لابن حجر رحمه الله ج۱۲ ص ۲۷٦ قَوْلُهُ بَابُ قَتْلِ مَنْ أَبَى قَبُوْلَ الفَرَائِضِ .

علامه ابن حجر رَحِمَهُ اللَّهُ د یو بل حدیث په تشریح کې لیکلي : وَرَوَى أَبُوْ يَعْلَى بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ تَسْمِيَةَ بَعْضِ الكَذَّابِيْنَ المَذْكُوْرِيْنَ بِلَفْظِ لَا تَقُوْمُ السَّاعَةُ حَتّٰى يَخْرُجَ ثَلَاثُوْنَ كَذَّابًا مِنْهُمْ مُسَيْلِمَةُ وَالعَنْسِيُّ وَالمُخْتَارُ . قُلْتُ وَقَدْ ظَهَرَ مِصْدَاقُ ذٰلِكَ فِي آخِرِ زَمَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَرَجَ مُسَيْلِمَةُ بِاليَمَامَةِ وَالأَسْوَدُ العَنْسِيُّ بِاليَمَنِ . ثُمَّ خَرَجَ فِي خِلَافَةِ أَبِي بَكْرٍ ﷺ طُلَيْحَةُ بْنُ خُوَيْلِدٍ ←←←←←

۴ . د خليفه عبدالملک بن مروان په زمانه کې يو کس " حارث " د نبوّت دعوىٰ اوکړه ، خليفه د هغه وخت د علماؤ په فتوىٰ سره هغه قتل کړو ،بيا يې په سُولىٰ باندې اُوځيجول.

قاضي عياض رَحِمَهُ اللهُ په شفاء کې ليکلي:

وَقَدْ قَتَلَ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ الْحَارِثَ الْمُتَنَبِّي وَصَلَبَهُ ، وَفَعَلَ ذَلِكَ غَيْرُ وَاحِدٍ مِنَ الْخُلَفَاءِ وَالْمُلُوكِ بِأَشْبَاهِهِمْ ، وَأَجْمَعَ عُلَمَاءُ وَقْتِهِمْ عَلَى صَوَابِ فِعْلِهِمْ . وَالْمُخَالِفُ فِي ذَلِكَ مِنْ كُفْرِهِمْ كَافِرٌ. (١)

عبدالملک بن مروان بادشاه "حارث" لره قتل کړو کوم چې د نبوّت دعوىٰ کړې وه ، بيا يې په سُولىٰ کړو ، او همدغه شان کار نورو خلفاؤ او بادشاهانو هم د هغه خلقو سره کړې وُ کومو چې د نبوّت دعوىٰ کړې وه ، او د هغې زمانې ټولو علماؤ په دې باندې اتفاق کړې وُ چې دې بادشاهانو دا صحيح کار اوکړو ، او څوک چې د دغه شان نبوت دعوىٰ کوونکو خلقو په کُفر کې مخالفت کوي نو داسې خلق ټپله کافران دي.

۵ . د خليفه هارون الرشيد په زمانه کې يو کس د نبوّت دعوىٰ اوکړه نو هارون الرشيد د هغه وخت د علماؤ په فتوىٰ سره دا کس د ارتداد په وجه قتل کړو ، او بيا يې د عبرت د پاره رازوړند (په سُولىٰ) کړو . (٢)

←←← فِي بَنِي أَسَدِ بْنِ خُزَيْمَةَ وَسَجَاحُ التَّمِيمِيَّةُ فِي بَنِي تَمِيمٍ ، وَفِيهَا يَقُولُ شَبِيبُ بْنُ رِبْعِيٍّ وَكَانَ مُؤَذِّنَهَا:

أَضْحَتْ نَبِيَّتُنَا أُنْثَى نُطِيفُ بِهَا ✡ وَأَصْبَحَتْ أَنْبِيَاءُ النَّاسِ ذُكْرَانَا

وَقُتِلَ الْأَسْوَدُ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَقُتِلَ مُسَيْلِمَةُ فِي خِلَافَةِ أَبِي بَكْرٍ رضي الله عنه . وَتَابَ طُلَيْحَةُ وَمَاتَ عَلَى الْإِسْلَامِ عَلَى الصَّحِيحِ فِي خِلَافَةِ عُمَرَ رضي الله عنه . وَنُقِلَ أَنَّ سَجَاحَ أَيْضًا تَابَتْ ؟ وَأَخْبَارُ هَؤُلَاءِ مَشْهُورَةٌ عِنْدَ الْإِخْبَارِيِّينَ . فتح الباري ج ٦ ص ٦١٧ في تشريح رقم الحديث ٣٦٠٩ .

(١) الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج ٢ ص ٦٣١ اَلْفَصْلُ السَّادِسُ حُكْمُ ادِّعَاءِ الْإِلَهِيَّةِ أَوِ الْكَذِبِ والبهتان عَلَى اللهِ .

(٢) ومنهم من تنبى بعد في أيام الرشيد رجل زعم أنه نوح، فقيل له: أنت نوح الذي كان أم نوح آخر؟ قال: أنا نوح الذي لبث في قومه ألف سنة إلا خمسين عامًا وقد بعثت إليكم لأني الخمسين عاماً تمام الألف سنة. فأمر الرشيد بضربه وصلبه، فمر به بعض المخنثين وهو مصلوب فقال: صلى الله عليك يا أبانا، ما حصل في يدك من سفينتك إلا دقلها! وهو الذي يكون في وسط السفينة كجذع طويل. المحاسن والمساوئ لابراهيم بن محمد البيهقي ج١ ص ١٥ .

٦ . يو ځل په خلافتِ عباسيه کې لس کسانو د نبوّت دعوىٰ اوکړه ، د مامون الرشيد بادشاه مخې ته ټول راوستې شو ، ده تحقيق اوکړو ، بيا يې حکم اوکړو چې ټول قتل کړئ ، نو ټول يې اووژل .(١)

بلکه د اُمتِ مسلمه څوارلس سوه (١۴٠٠) کاله تاريخ په دې باندې ګواه دی چې کله هم چا د نبي عليه السلام نه پس د نبوّت دعوىٰ کړی نو د هغه وخت اسلامي حکومت د هغه نه هيڅ معجزه او دليل ندې غوښتی بلکه د اِرتداد په وجه يې قتل کړې دی ، او هيچا د دې مخالفت ندې کړی ، بلکه ټولو علماؤ او فقهاؤ د دې تائيد کړی چې دا يې سَم روغ کار کړی.

افسوس صَد افسوس ، چې په نزدې وخت کې ميرزا غلام احمد قادياني او د هغه په شان نورو مُرتدينو د نبوّت دعوىٰ کړې وه خو د اسلامي حکومت د نشت والي په وجه او د مسلمانانو د کمزورۍ په وجه د دوی سره د مُرتدينو په شان معامله اُونشوه ، بلکه علماؤ ورسره د مجبوريت په وجه د مناظرې لار غوره کړه . دا ځکه چې د قاديانو شاته ډير غيرمُسلم قوّتونه موجود وو چې د مسلمانانو خلاف يې مختلف سازشونه کول .

که چيرته په دُنيا کې د اسلامي حکومت غلبه وی نو هيڅ کله به دغه شان مُرتدينو د يَرې نه د نبوّت دعوىٰ نه وه کړی ؛ ځکه هغوی ته به معلومه وه چې که زه د نبوّت دعوىٰ اوکړم نو زما سزا صرف او صرف قتلول دي .

ليکن نن صبا چې هر مُرتد او لعين راپاڅي ، کله د نبوّت او کله نورې دعوې کوي لو دا ځکه چې دوی ته معلومه ده چې اسلامي نِظام نشته ، جمهوريت دی ، د بيان آزادي ده ، چې هر قِسمه دعوې اوکړی څوک درته څه نشي ويلی .

خو بيا هَم نااُميده کيدل ندي په کار ؛ ځکه الله تعالىٰ په هره زمانه کې داسې ځوانان پيدا کوي چې د هغوی سِينې د اِيمان په رڼا باندې مُنوّرې وي ، د هغوی په زړونو کې اسلامي جذبه وي ، که هغوی ته معلومه شي چې چا د نبوّت دعوىٰ کړی نو د خپل سَر په قربانۍ سره هغه جهنم ته رسوي .

همدارنګې که چيرته يو ځل بيا په هر مُلک کې اسلامي نِظام نافذ شي نو اِن شاء الله د

---

(١) المهند للبهيس ص٧۴۴ .

دغه شان مرتدينو سره به د حضرت ابوبکر صديق ﷺ سُنت دوباره راژوندي کولې شي، او داسې يو وخت به راشي چې بيا به څوک د قاديانانو نوم هم په خُله وانخلي. -

مولانا انورشاه کشميري رَحِمَهُ اللهُ به فرمايل چې کله د قاديانانو فِتنه راپورته شوه نو ما به دا سوچ کولو چې " يا الله ! دا به اوس څه کيږي؟ " نو په خُوب کې مې د رسولُ الله صلى الله عليه وسلم زيارت نصيب شو، هغوی راته اوفرمايل:

انورشاه ! د پريشانه کيد و ضرورت نشته داسې يو وخت به راځي چې په ټوله دُنيا کې به د دير تلاش باوجود يو قادياني هم نه پيدا کيږي. (١)

د ختمِ نبوّت عقيدې د دفاع د پاره د صحابه کرامو قرباني

د ختمِ نبوّت عقيدې د دِفاع د پاره صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ډيره قرباني ورکړې، د خپلو وِينو او سرونو په قربانۍ سره يې ددې عقيدې دِفاع کړې، خپل وجود يې ټوټې ټوټې کړې خو د بل دروغجَن کس پيغمبري يې نده منلې.

ددې په باره کې درته د يو صحابي واقعه ذکر کوم:

د حضرت حبيب بن زيد انصاري ﷺ قرباني

نبي کريم صلى الله عليه وسلم حضرت حبيب بن زيد انصاري ﷺ لره مُسَيلمه کذّاب طرف ته اُوليږل (چې د هغه احوال معلوم کړي، مُسَيلمه کذّاب ته چې دا معلومه شوه نو هغه دا صحابي سمدست گرفتار کړو او خپل مجلس ته يې رااوغوښت).

کله به چې مُسَيلمه کذّاب حضرت حبيب بن زيد ﷺ ته وويل:

أَتَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ؟

آيا ته دا گواهي ورکوې چې محمد (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) د الله رسول دی؟

ده به ورته وويل: آو (زه دا گواهي ورکوم).

خو چې کله به ورته مُسَيلمه کذّاب وويل: أَتَشْهَدُ أَنِّيْ رَسُوْلُ اللهِ؟

آيا ته دا گواهي ورکوې چې زه مسيلمه د الله رسول يم؟

(١) خطبات شاهين ختم نبوت ص ٢٠٢.

نو دې صحابي به ورته ووېل: أَنَا أَصَمُّ لَا أَسْمَعُ. زه ګونګ يم ، ستا خبره نه اورم .
(مقصد يې دا ؤ چې زما غوږونه د داسې بې هوده خبرو اورېدو ته تيار ندي).
مُسَيلمه كذّاب څو پېرې ددې صحابي نه همدا پوښتنه اوكړه ، ده به ورته همدا جواب وركول.
(يعنى چې كله به مُسَيلمه كذّاب د نبي عليه السلام متعلق پوښتنه ورنه اوكړه نو دې صحابي به ويل چې زه دا ګواهي وركوم چې هغه د الله رسول دى ، خو چې كله به مُسَيلمه كذّاب د خپل ځان متعلق پوښتنه ورنه اوكړه: چې آيا زه د الله رسول يم ؟ نو دې صحابي به ورته ويل چې زه ګونګ يم ستا خبره نه اورم).
مُسَيلمه كذّاب به په هره پېره ددې صحابي د وجود نه يو يو اندام كټ كولو تر دې چې ددې صحابي دواړه لاسونه او دواړه خپې كټ شوى ، بلكه جسم يې ټوټې ټوټې شو خو بيا يې هم د مُسَيلمه كذّاب پيغمبري او نه منله ، او په همدې حالت كې دا صحابي شهيد شو.(١)

ابو مُسلم خَولاني رَحِمَهُ اللهُ د ختمِ نبوّت عقيدې د دفاع د پاره اور ته غورځيدل برداشت كړل

تابعينو هم د ختمِ نبوّت عقيدې د دِفاع د پاره ډيره قرباني وركړې.

---

(١) حَبِيبُ بْنُ زَيْدِ الْأَنْصَارِيّ الْخَزْرَجِيّ هُوَ الَّذِيْ أَرْسَلَهُ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى مُسَيْلَمَةَ الْكَذَّابِ الْحَنَفِي صَاحِبِ الْيَمَامَةِ. فَكَانَ مُسَيْلَمَةُ إِذَا قَالَ لَهُ: أَتَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ؟ قَالَ: نَعَمْ. وَإِذَا قَالَ: أَتَشْهَدُ أَنِّيْ رَسُوْلُ اللهِ؟ قَالَ: أَنَا أَصَمُّ لَا أَسْمَعُ. فَفَعَلَ ذٰلِكَ مِرَارًا. فَقَطَعَهُ مُسَيْلَمَةُ عُضْوًا عُضْوًا. فَمَاتَ شَهِيْدًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ. اسد الغابة في معرفة الصحابة ج ١ ص ٦٧٥ حبيب بن زيد بن عاصم

دا واقعه په حلية الاولياء كې داسې ذكر ده: حَبِيْبُ بْنُ زَيْدٍ رضي الله عنه: وَذَكَرَ حَبِيْبَ بْنَ زَيْدِ بْنِ عَاصِمٍ الْأَنْصَارِيَّ الْأَزْدِيَّ، مِنْ بَنِي النَّجَّارِ، وَنَسَبَهُ إِلَى أَهْلِ الصُّفَّةِ، وَصُحِّفَ وَإِنَّمَا هُوَ مِنْ أَهْلِ الْعَقَبَةِ. أَخَذَهُ مُسَيْلَمَةُ الْكَذَّابُ فَجَعَلَ يَقُوْلُ لَهُ: أَتَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ؟ فَيَقُوْلُ: «نَعَمْ» فَيَقُوْلُ: أَتَشْهَدُ أَنِّيْ رَسُوْلُ اللهِ؟ فَيَقُوْلُ: «لَا أَسْمَعُ» فَقَطَّعَهُ مُسَيْلِمَةُ، وَكَانَتْ أُمُّ حَبِيْبٍ اسْمُهَا نُسَيْبَةُ مِنْ أَهْلِ الْعَقَبَةِ. فَخَرَجَتْ فِيْ خِلَافَةِ أَبِيْ بَكْرٍ رضي الله عنه مَعَ الْمُسْلِمِيْنَ إِلَى مُسَيْلِمَةَ فَبَاشَرَتِ الْحَرْبَ بِنَفْسِهَا، حَتَّى قُتِلَ مُسَيْلِمَةُ، وَرَجَعَتْ إِلَى الْمَدِيْنَةِ وَبِهَا عَشْرُ جِرَاحَاتٍ مِنْ طَعْنَةٍ وَضَرْبَةٍ. حلية الأولياء وطبقات الأصفياء ج١ ص ٣٥٥ ذِكْرُ أَهْلِ الصُّفَّةِ حَبِيْبُ بْنُ زَيْدٍ

ابو مُسلِم خَولاني رَحِمَهُ اللهُ مشهور تابعي دی ، دده خپل نوم عبدالله بن ثوب رَحِمَهُ اللهُ وُ ، ده د نبي عليه السلام په زمانه کې اِيمان راوړې وُ خو د څه عُذر په وجه د پيغمبر عليه السلام په مجلس کې د حاضريدو موقع ورته ملاوْ نه شوه .

د نبي عليه السلام په زمانه کې په يمن کې يو دروغجَن کس پيدا شو ، نوم يې اَسْوَد عَنسي وُ ، دې اَسود عَنسي د نبوّت دعوىٰ اوکړه ، خلق يې په زُوره ديته مجبور کړل چې په ده باندې اِيمان راوړي .

دې اَسود عَنسي د ابومسلم خَولاني رَحِمَهُ اللهُ پسې جواب وراُوليږل ، کله چې ابو مُسلِم خَولاني رَحِمَهُ اللهُ ورغی نو هغه ورته پوښتنه اوکړه :

أَتَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَسُوْلُ اللهِ ؟

آيا ته دا ګواهي ورکوی چې محمّد صلی الله عليه وسلم د الله تعالی رسول دی ؟

ابو مُسلِم خَولاني رَحِمَهُ اللهُ ورته وويل : آو (زه دا ګواهي ورکوم) .

اَسود عَنسي ورته بيا وويل :

فَتَشْهَدُ أَنِّيْ رَسُوْلُ اللهِ ؟

آيا ته دا ګواهي ورکوی چې زه (اَسود عَنسي) د الله رسول يم ؟

ده ورته وويل :

مَا أَسْمَعُ . زه (ستا خبره) نه اَورم .

دې اَوريدو سره اَسود عنسي په غصه شو ، حکم يې اوکړو چې ډير زيات خشاک راجمع کړئ ، (کله يې چې خشاک راجمع کړل نو) اُور يې بل کړو ، کله چې د اُور لمبې تېزې شوې نو ابو مُسلِم خَولاني رَحِمَهُ اللهُ يې په کې اُوغورځول .

(الله تعالی په ابومسلم خَولاني رَحِمَهُ اللهُ باندې هم اُور د حضرت ابراهيم عليه السلام په شان ګُلِ ګلزار کړو) اُور په ده باندې هيڅ اَثر اونکړو ، او د اُور نه صحيح سالِم رااُووت .

اَسود عَنسي ته د حکومت مشرانو مشوره ورکړه چې ابومسلم خَولاني رَحِمَهُ اللهُ ددې خپل مُلک نه اُوباسه ؛ ځکه که دا دلته پاتې شي نو دا به ستا د پاره خطره وي .

نو اَسود عَنسي ده ته د ملک نه د وتلو حکم اوکړو .

ابو مُسلِم خَولاني رَحِمَهُ اللهُ د یمن نه مدینې منوّرې ته راغی ، په دې وخت کې رسولُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفات شوی وُ او حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه خلیفه (امیرُالمؤمنین) وُ .

کله چې مسجدِ نبوي ته رااورسید نو ددې دروازې سره یې خپله اُوښه کینوله او په جُمات کې یې د یوې ستَنې سره مونځ کول شروع کړو .

په جُمات کې حضرت عُمر رضی الله عنه هم وُ د هغه وریاندې نظر اُولږید ، ده چې مونځ خلاص کړو نو حضرت عُمر رضی الله عنه ورته راغی او پوښتنه یې ورنه اوکړه :

مِنْ أَيْنَ الرَّجُلُ ؟ ته د کوم ځای نه راغلی یی ؟

ده ورته وویل چې د یمن نه راغلې یم .

حضرت عُمر رضی الله عنه ورنه پوښتنه اوکړه :

فَمَا فَعَلَ عَدُوُّ اللهِ بِصَاحِبِنَا الَّذِيْ حَرَّقَهُ بِالنَّارِ فَلَمْ تَضُرَّهُ ؟

د الله دُشمن (آسود عنسي) زمونږ د ملګري سره بیا څه عمل اوکړو کوم یې چې په اُور کې اچولې وُ او اُور په هغه اَثر اونکړو ؟ (او د هغه څه نوم وُ ؟)

ابو مُسلِم خَولاني رَحِمَهُ اللهُ ورته وویل : د هغه کس نوم عبدالله بن ثوب دی .

حضرت عمر رضی الله عنه په خپل فِراست سره معلومه کړه چې هغه کس همدا دی ، نو پوښتنه یې ورنه اوکړه : نَشَدْتُكَ بِاللهِ أَنْتَ هُوَ ؟

زه تا ته د الله قسَم درکوم چې آیا هغه کس همدا ته یی ؟

ابو مُسلِم رَحِمَهُ اللهُ ورته وویل : آو ، هغه زه یم .

نو حضرت عُمر رضی الله عنه (د ډیرې خوشحالۍ نه) دده تَندې چَپ (ښکل) کړو ، او بیا یې حضرت ابوبکر رضی الله عنه ته بوتللو .

د حضرت ابوبکر رضی الله عنه او خپل مینځ کې یې کینول ، حضرت ابوبکر رضی الله عنه او فرمایل :

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ لَمْ يُمِتْنِيْ مِنَ الدُّنْيَا حَتّٰى أَرَانِيْ فِيْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ فُعِلَ بِهٖ كَمَا فُعِلَ بِإِبْرَاهِيْمَ خَلِيْلِ الرَّحْمٰنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ .

ټول تعریفونه هغه الله لره دي چې زما د مرګ نه مخکې یې ما ته د محمّد رَسولُ الله صلی

الله عليه وسلم په أمت كې داسې كس اوخود چې د هغه سره هم د حضرت ابراهيم عليه السلام په شان كار شوى.

(يعنى أسود عنسي دا أور ته اچولې وُ خو أور په ده باندې آثر اونكړو) . (١)

---

(١) عَنْ شُرَحْبِيْلَ الْخَوْلَانِيِّ، قَالَ: بَيْنَا الْأَسْوَدُ بْنُ قَيْسِ بْنِ ذِي الْحِمَارِ الْعَنْسِيُّ بِالْيَمَنِ فَأَرْسَلَ إِلَى أَبِي مُسْلِمٍ رَحِمَهُ اللَّهُ . فَقَالَ لَهُ : أَتَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَسُوْلُ اللهِ ؟ قَالَ: « نَعَمْ » قَالَ : فَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُوْلُ اللهِ ؟ قَالَ: « مَا أَسْمَعُ » قَالَ : فَأَمَرَ بِنَارٍ عَظِيْمَةٍ فَأُجِّجَتْ وَطُرِحَ فِيْهَا أَبُوْ مُسْلِمٍ رَحِمَهُ اللَّهُ فَلَمْ تَضُرَّهُ . فَقَالَ لَهُ أَهْلُ مَمْلَكَتِهِ: إِنْ تَرَكْتَ هٰذَا فِي بَلَدِكَ أَفْسَدَهَا عَلَيْكَ . فَأَمَرَهُ بِالرَّحِيْلِ فَقَدِمَ الْمَدِيْنَةَ وَقَدْ قُبِضَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاسْتُخْلِفَ أَبُوْ بَكْرٍ رضي الله عنه فَعَقَلَ رَاحِلَتَهُ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ وَقَامَ إِلَى سَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ يُصَلِّيْ إِلَيْهَا . فَبَصُرَ بِهِ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ فَأَتَاهُ فَقَالَ : مِنْ أَيْنَ الرَّجُلُ ؟ قَالَ : مِنَ الْيَمَنِ . قَالَ: فَمَا فَعَلَ عَدُوُّ اللهِ بِصَاحِبِنَا الَّذِيْ حَرَّقَهُ بِالنَّارِ فَلَمْ تَضُرَّهُ؟ قَالَ : « ذَاكَ عَبْدُ اللهِ بْنُ ثُوَبٍ » قَالَ : نَشَدْتُكَ بِاللهِ أَنْتَ هُوَ ؟ قَالَ: « اَللّٰهُمَّ نَعَمْ» قَالَ: فَقَبَّلَ مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ ثُمَّ جَاءَ بِهِ حَتَّى أَجْلَسَهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَبِي بَكْرٍ رضي الله عنه وَقَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ لَمْ يُمِتْنِيْ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى أَرَانِيْ فِيْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ فُعِلَ بِهِ كَمَا فُعِلَ بِإِبْرَاهِيْمَ خَلِيْلِ الرَّحْمٰنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ . حلية الأولياء وطبقات الأصفياء ج٢ ص ١٢٩ أَبُوْ مُسْلِمٍ الْخَوْلَانِيُّ رَحِمَهُ اللهُ. معجزات النبي صلى الله عليه وسلم لابن كثير باب معجزات النبي ﷺ تفوق معجزات الأنبياء السابقين اَلْقَوْلُ فِيْمَا أُوْتِيَ إِبْرَاهِيْمُ الْخَلِيْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ص٢٠٣ .

دا واقعه په صحيح ابن حبان كې داسې ذكر ده : قَالَ أَبُوْ حَاتِمٍ : أَبُوْ مُسْلِمٍ الْخَوْلَانِيُّ اسْمُهُ عَبْدُ اللهِ بْنُ ثُوَبٍ . يَمَانِيٌّ . تَابِعِيٌّ . مِنْ أَفَاضِلِهِمْ وَأَخْيَارِهِمْ . وَهُوَ الَّذِيْ قَالَ لَهُ الْعَنْسِيُّ : أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُوْلُ اللهِ ؟ قَالَ : لَا . قَالَ : أَتَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ ؟ قَالَ : نَعَمْ . فَأَمَرَ بِنَارٍ عَظِيْمَةٍ . فَأُجِّجَتْ وَخَوَّفَهُ أَنْ يَقْذِفَهُ فِيْهَا إِنْ لَمْ يُوَاتِهِ عَلَى مُرَادِهِ . فَأَبَى عَلَيْهِ . فَقَذَفَهُ فِيْهَا . (فَلَمْ تَضُرَّهُ) فَاسْتَعْظَمَ ذٰلِكَ . وَأَمَرَ بِإِخْرَاجِهِ مِنَ الْيَمَنِ . فَأُخْرِجَ فَقَصَدَ الْمَدِيْنَةَ فَلَقِيَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فَسَأَلَهُ مِنْ أَيْنَ أَقْبَلَ ؟ فَأَخْبَرَهُ . فَقَالَ لَهُ : مَا فَعَلَ الْفَتَى الَّذِيْ أُحْرِقَ ؟ فَقَالَ : لَمْ يَحْتَرِقْ . فَتَفَرَّسَ فِيْهِ عُمَرُ أَنَّهُ هُوَ . فَقَالَ : أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ بِاللهِ . أَنْتَ أَبُوْ مُسْلِمٍ ؟ قَالَ : نَعَمْ . فَأَخَذَ بِيَدِهِ عُمَرُ حَتَّى ذَهَبَ بِهِ إِلَى أَبِي بَكْرٍ . فَقَصَّ عَلَيْهِ الْقِصَّةَ . فَسُرَّا بِذٰلِكَ . وَقَالَ : أَبُوْ بَكْرٍ : اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ أَرَانَا فِيْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ مَنْ أُحْرِقَ فَلَمْ يَحْتَرِقْ . مِثْلَ إِبْرَاهِيْمَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . صحيح ابن حبان . مجرحًا ذكر ايجاب محبة الله للمتناصحين والمتباذلين فيه رقم الحديث ٥٧٧ .

همدارنګې حافظ ابن عساكر رحمه الله هم دا واقعه په متعددو طريقو سره رانقل كړې.

حضرت زيد بن خارجه ﷺ د وفات کيدو نه پس هم د ختمِ نبوّت ګواهي ورکړه

مولانا مفتي محمد شفيع رَحِمَهُ اللهُ په خپل کتاب " ختمِ نبوّت " کې دا واقعه رانقل کړی:

حضرت نعمان بن بشير ﷺ فرمايي چې حضرت زيد بن خارجة ﷺ د انصارو په سردارانو کې ؤ ، يوه ورځ دا د مدينې منوّرې په يوه لاره تيريدو چې ناڅاپه په زمکه راأوغورځيد ، او وفات شو ، انصار چې خبر شو نو راغلل ، دا يې کور ته وې ورو ، هلته يې ورباندې څادر واچول ، خلق ورته راجمع شو .

د ماښام او ماسخوتن په مينځ مينځ کې ناڅاپه يو آواز راغی :

" تاسو چُپ شئ ، تاسو چُپ شئ "

خلق حيران شو ، اخوا ديخوا يې کتل چې دا آواز د کوم ځای نه راځي ؟ د ډير تحقيق نه پس ورته معلومه شوه چې دا آواز د هغه څادر د لاندې نه راأوځي په کوم کې چې دا مړې ايخې ؤ . خلقو د حضرت زيد بن خارجة ﷺ د مخ نه څادر لرې کړو نو وې کتل چې دده د خُلې نه دا آواز راوتلو :

مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللهِ النَّبِيُّ الْأُمِّيُّ خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ لَا نَبِيَّ بَعْدَهٗ.

محمد صلى الله عليه وسلم د الله رسول دی ، نبي اُمِّي دی ، خَاتَمُ النَّبِيِّيْن (د انبياء کرامو سلسله ختمونکی) دی ، دده نه پس بل نبي نشته . (۱)

د نبي ﷺ په باره کې د توهين او سَپکاوي کلمات ويل د کُفر او اِرتداد سبب دی

د رسولُ الله صلى الله عليه وسلم په باره کې د توهين او سپکاوي کلمات ويل د کُفر سبب دی ، د داسې کس د پاره توبه ، تَجديد د اِيمان ، او تجديد دنکاح ضروري دی . (۲)

---

(۱) ختم نبوت کامل لمولانا مفتي محمد شفيع رحمه الله ص ۳۳۵ .

(۲) قال الحصكفي رَحِمَهُ اللهُ : والكافر بِسَبِّ نَبِيٍّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ .... لكن صرّح في آخر الشفاء بأنّ حُكمَه كالمرتدّ . وَمَفَاده قبول التوبة .... ولفظ النتف : مَنْ سَبَّ الرّسولَ صلى الله عليه وسلم فإنّه مرتد ←←←

او که دا توبه نه اُوباسي او همداسې د توهين او سپکاوي کلمات وايي نو دا سړی مُرتد او کافر دی، او د مُرتد سزا قتل ده. (١)

د رسولُ الله ﷺ په ذات او صفاتو باندې تنقيد کول د اِيمان منافي خبره ده

د دوارو جهانو سردار، اِمامُ المُرسلين، سيّدُالأوّلين والآخِرين محمّدٌ رّسولُ الله صلى الله عليه وسلم د الله ﷻ په نزد د ټولو مخلوقاتو نه مُقرّب، محبوب او بهتر دی. (٢)

حضرت آدم عليه السلام او نور ټول مخلوقات به د دوی د جَنډې د لاندې وي، او په لاس مبارک کې به ورسره "لِوَاءُ الحَمْد" وي. (٣)

د معراج په شپه "مقام ادنٰی" او "قاب قوسين" د دوی سره خاص دی. (٤)

"الوسيلة" "شفاعتِ کُبرٰی" د دوی حق دی. (٥)

د دې نه علاوه نورې بې شماره صفتونه د نبي عليه السلام سره خاص دي.

←←← وحکمه حکم المرتد. ويفعل به ما يفعل بالمرتد. الدر المختار ج٣ ص ٣١٧، ٣١٩ مطلب مهم في حکم سباب الانبياء. فتاوی فريديه ج١ ص ٩٦ فصل في کلمات الکفر.

(١) پوره تفصيل په فتاوی حقانيه ج١ کې د صفحه ٢٧٦ نه تر ٢٨٧ پورې ذکر دی، هلته دې او کتې شي.

(٢) و وطئه مَکَانًا مَا وطئه نَبِيٌّ مُرسَلٌ وَلَا مَلَكٌ مُقَرَّبٌ. الخصائص الکبری ج٢ ص ١٨٥ باب اختصاص النبي صلى الله عليه وسلم بانه اول النبيين خلقا و تقدم نبوته. طبع دارالکتب العلمية بيروت. فتاوی محموديه ج٣ ص ٢٤١ حاشيه نمبر ١ رسالت، نبوت، ختم نبوت وغيره.

(٣) بِيَدِيْ لِوَاءُ الحَمْدِ وَلَا فَخْرَ، آدمُ فَمَنْ دُوْنَهُ تَحْتَ لِوَائِيْ وَلَافَخْرَ. مسند احمد ج١ ص ٢٨١ مسند عبدالله بن عباس طبع دارالفکر بيروت، الخصائص الکبری ج٢ ص ٢٢٤ باب اختصاصه صلى الله عليه وسلم بالمقام المحمود طبع دارالکتب العلمية بيروت، فتاوی محموديه ج٣ ص ٢٤١ حاشيه نمبر ٢.

(٤) اختصاصه صلى الله عليه وسلم بأنّه اوّلُ النّبيّين و بِالاسراءِ والعلو الى قَاب قَوْسَيْن. الخصائص الکبری ج٢ ص ١٨٥ باب اختصاصه صلى الله عليه وسلم بانه اول النبين، و راجع روح المعاني سورة النجم ص ٥٢/ ٢٧.

(٥) اِختِصَاصُهُ صلّى اللهُ عليه وسلم بِالمَقَامِ المَحْمُوْدِ وبِالشَّفَاعَةِ العُظْمَى فِي فصل القضاء. الخصائص الکبری باب اختصاصه صلى الله عليه وسلم بالمقام المحمود طبع دارالکتب العلمية بيروت.

لهذا د دوی په ذات او صفاتو کې عيبونه راويستل يا پرې تَنقيد کول د ايمان منافي خبره ده. (١)

د نبي عليه السلام په خَاتَمُ النَّبِيِّيْن کيدو باندې اِجمالي غټ دلائل

١. الله تعالی د قرآن کريم په سلو (١٠٠) آيتونو کې صراحةً او اشارةً دا خبره واضحه کړی چې نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن (آخري نبي) دی، او په دې آيتونو کې د هيڅ تأويل او تخصيص احتمال نشته.

د الله تعالی دا گواهي د نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن کيدو د پاره کافي ده.

٢. يو لک او څليريشت زره (١٢٤٠٠٠) کم و زيات پيغمبران تير شوي په دې کې به چې کوم پيغمبر دُنيا ته راتلو نو هغه خلقو ته ددې خبر هم ورکړی چې د آخرې زمانې پيغمبر خَاتَمُ النَّبِيِّيْن دی، د هغه نه پس به بل پيغمبر نه پيدا کيږي.

په تفسير رُوح المعاني کې د اَخذِ ميثاق په تفسير کې ذکر دي چې په اَزل کې الله تعالی د انبياء کرامو نه کومه وعده اخيستې وه په هغې کې دا هم وو چې تاسو به په دُنيا کې د محمّد رّسولُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن کيدو اعلان هم کوی.

دغه وجه ده چې هر نبي دُنيا ته راغلی نو د محمّد رّسولُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن کيدو اعلان يې هم کړی.

٣. بيا کله چې نبي عليه السلام پخپله دُنيا ته تشريف راوړو نو د نبوّت ملاويدو نه پس يې په دوه سوه او لس (٢١٠) صحيح احاديثو کې په مختلفو عبارتونو سره خپل اُمت ته دا خبره واضحه کړه چې زه خَاتَمُ النَّبِيِّيْن يم، د مانه پس به بل هيڅ قِسمه نبي او رسول نه پيدا کيږي.

(١) فتاوی محموديه ج٣ ص ٢٤١ رسالت، نبوت، ختم نبوت وغيره.

٤ . د نبي عليه السلام نه پس په لكونو صحابه كرام او تابعين تير شوي هغوى ټولو په اتفاق سره دا خبره كړې چې د پيغمبر عليه السلام نه پس بل هيڅوک نبي نشي پيدا كيدى .

بلكه د صحابه كرامو اولنى اجماع په همدې منعقد شوى چې څوک پيغمبر عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن نه مني نو هغه مُرتد او كافر دى .

او مُسَيلمه كذّاب چې په دروغه د نبوّت دعوىٰ كړې وه نو ټولو صحابه كرامو په اتفاق د هغه سره جهاد اوكړو ، مُسيلمه او د هغه ملګرې يې مردار كړل .

٥ . د صحابه كرامو نه پس په لكونو مُحدِّثين او مُفسِّرين تير شوي دوى د قرآن كريم د هر هر لفظ تشريح كړى ، دوى ټولو په خپلو كتابونو او تفاسيرو كې دا خبره ليكلې چې محمّد رّسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمُ النَّبِيِّيْن دى ، او څوک چې د دوى نه پس په دروغه د هر قِسمه نبوّت دعوىٰ كوي هغه كس قطعي كافر ، مُرتد او دجّال دى ، د هغه قتلول واجب دي .

٦ . همدارنګې د څلورو مشهورو مذاهبو فقهاء او بيا ټول اُمتِ مسلمه په دې متّفق دى چې نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن دى ، او څوک چې د دوى نه پس په دروغه د نبوّت دعوىٰ كوي نو هغه كس مُرتد او كافر دى .

٧ . همدارنګې د دې اُمت ټول مُتكلّمين علماء او صوفياء كرام هم په دې متفق دي چې پيغمبر عليه السلام آخري نبي دى ، د دوى نه پس دُنيا ته بل نبي نه راځي .

بهر حال د قرآن كريم د صريحو آيتونو ، د ټولو پيغمبرانو ، د ټولو صحابه كرامو ، د ټولو تابعينو ، مُفسِّرينو ، مُحدِّثينو او فقهاوُ د شهادتونو نه پس چې اوس څوک په دروغه د نبوّت يا رسالت دعوىٰ كوي نو هغه بِالاتفاق كافر ، مرتد او دجال دى .

لهذا د دينه معلومه شوه چې ميرزا غلام احمد قادياني لعين كوم چې د نبوّت دعوىٰ كړې دا مُرتد ، كافر ، دجّال او كذّاب دى . (١)

---

(١) ختم نبوّت كامل لمولانا مفتي محمد شفيع رحمه الله ص ٣٢٧ .

د ټول تقریر خلاصه

د ټول تقریر خلاصه دا راأووته چې د حضرت آدم علیه السلام نه د انبیاء کرامو کومه سلسله شروع شوې وه هغه په نبي علیه السلام باندې ختمه شوی.

محمّدٌ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم د الله تعالی آخِري نبي او رسول دی ، د دوی نه پس تر قیامته پورې بل نبي نه پیدا کیږي.

د ختمِ نبوّت دا عقیده د اسلام په بُنیادي عقائدو کې شامل ده ، د دینه بغیر سړی مسلمان نشي کیدی.

ټول اسلامي تاریخ په دې باندې گواه دی چې چا هم د نبي علیه السلام نه پس د نبوّت دعولی کړی نو د هغه وخت مسلمانانو د اِرتداد په وجه هغه مردار کړی.

د ختمِ نبوّت عقیدې د دِفاع د پاره صحابه کرامو او نور اُمتِ مُسلمه ډیرې قربانۍ ورکړي، خپلو وجودونه یې ټوټې ټوټې کړي خو د بل چا نبوّت یې ندې منلی.

لهذا اوس چې څوک په دروغه د نبوّت یا رسالت دعولی کوي نو داسې کس کافر ، او مُرتد دی ، د اِرتداد په وجه دده قتلول واجب دي.

دُعا

الله تعالی دې مونږ او تاسو ټول د ختمِ نبوّت په دې ښائسته عقیده باندې مضبوط لري.

ربِّ کائنات دې مونږ ټول د هر قِسمه فِتنو او شرونو نه محفوظ اُوساتي.

پروردِگارِ عالَم دې زمونږ د ټولو د اِیمانونو ، عقائدو ، اَعمالو ، اَخلاقو او حیاء حفاظت اوکړي . او مونږ ټول دې د بې حیایۍ او فحاشۍ د سیلاب نه اُوساتي.

الله تعالی دې مونږ ټولو ته په شریعت باندې اِستقامت او د رسولُ الله صلی الله علیه وسلم په نقشِ قدم باندې د تللو توفیق رانصیب کړي.

آمِیْن یَارَبَّ الْعَالَمِیْن

وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

﴿ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَآ اَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ اللّٰهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا ﴾

الاحزاب آية ۴۰ .

په دروغه د نبوّت دعوی کوونکو خلقو احوال

تالیف

اَبُوالشَّمْس مولانا نُوْرُالْهُدٰی عُفِيَ عَنْهُ

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

په دروغه د نبوّت دعوی کوونکو خلقو احوال

بِسْمِ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى رَسُوْلِ اللهِ، وَعَلٰى آلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَمَنْ وَّالَاهُ.
اَمَّا بَعْدُ فَأَعُوْذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى فِي الْقُرْآنِ الْمَجِيْدِ وَالْفُرْقَانِ الْحَمِيْدِ:

﴿ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَآ اَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ ۭ وَكَانَ اللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا ﴾. (۱)

وَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّهُ سَيَكُوْنُ فِيْ أُمَّتِيْ كَذَّابُوْنَ ثَلَاثُوْنَ ، كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ ، وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ لَا نَبِيَّ بَعْدِيْ . (۲)

صَدَقَ اللهُ الْعَظِيْمُ .

د ختمِ نبوّت عقيده د اسلام په بُنياد عقائدو کې شامل ده

زما خوږو قدرمنو او عزت مندو مسلمانانو ورونو ! د ختمِ نبوّت عقيده د اسلام په بُنيادي عقائدو کې شامل ده "يعنی دا عقيده لرل چې د حضرت آدم عليه السلام نه د انبياء کرامو کومه سلسله شروع شوې وه هغه په نبي عليه السلام باندې ختمه شوی ، محمدٌ رسولُ الله صلی الله عليه وسلم د الله تعالی آخِري نبي او رسول دی ، د دوی نه پس تر قيامته پورې بل نوې نبي نه پيدا کيږي" . ددې عقيدې نه بغير سړی مسلمان نشي کيدی.

دا عقيده د قرآن کريم د سلو (۱۰۰) آيتونو ، او تقريبًا د دوه سوه لس (۲۱۰) صحيح احاديثو نه ثابت ده.

---

(۱) الاحزاب آية ۴۰ .

(۲) سنن ابي داؤد كِتَاب الْفِتَنِ وَالْمَلَاحِمِ بَابُ ذِكْرِ الْفِتَنِ وَدَلَائِلِهَا رقم الحديث ۴۲۵۲ قال الالباني: صحيح . سنن الترمذي أَبْوَابُ الْفِتَنِ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابُ مَا جَاءَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْرُجَ كَذَّابُونَ رقم الحديث ۲۲۱۹ وقال الترمذي : هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ . مسند احمد مخرجا رقم الحديث ۲۲۳۹۵ .

يو لک او څلېرويشت زره (۱۲۴۰۰۰) کم و زيات پېغمبران تير شوي په دوی کې چې څوک هم دُنيا ته راغلی نو هغه خپل اُمت ته دا خبره هم کړی چې د آخري زمانې پېغمبر خَاتَمُ النَّبِيِّيْن دی ، د هغه نه پس به بل نبي نه پيدا کېږي .

په لکونو صحابه کرام رضي الله عنهم او تابعين تير شوي هغوی ټولو په اتفاق سره دا خبره کړی چې د پېغمبر عليه السلام نه پس بل هيڅوک نبي نشي پيدا کيدی .

د صحابه کرامو نه پس په لکونو مُحدِّثين ، مُفسِّرين ، فقهاء ، مُتکلِّمين او صوفياء ، بلکه ټول اُمتِ مُسلمه په دې متّفِق دي چې د رسولُ الله صلى الله عليه وسلم نه پس تر قيامته پورې بل نوې نبي يا رسول نه پيدا کېږي .

د ختمِ نبوّت عقيدې د دِفاع د پاره صحابه کرامو او نور اُمتِ مُسلمه ډيرې قربانۍ ورکړې، د هر کذّاب سره يې جهاد کړی ، او هغه يې مردار کړی .

لهذا اوس چې څوک په دروغه د نبوّت يا رسالت دعوی کوي نو داسې کس کافر ، او مُرتد دی ، د اِرتداد په وجه دده قتلول واجب دي .

(دا موضوع په تفصيل سره مخکې تېره شوی) .

د هغه خلقو اَحوال کومو چې په دروغه د نبوّت دعوی کړې وه

په دې موضوع کې به اِن شاء الله زه تاسو ته د هغه خلقو احوال بيانوم چې هغوی د نبي عليه السلام په زمانه کې ، يا د دوی نه پس په دروغه د نبوّت دعوی کړې وه خو صحابه کرامو رضي الله عنهم او نورو په دِين مَيِّنو مسلمانانو په ډيرې زړه وَرتيا سره دا فِتنه ختمه کړی ، او روستو اُمتِ مسلمه ته يې دا پيغام پرېښی چې څوک هم په دروغه د نبوّت دعوی اوکړي نو د هغه سزا د اِرتدار په وجه قتلول دي .

اوس در ته د يو څو دروغجنو څه احوال ذکر کوم ، کومو چې د نبوّت دعوی کړې وه :

د نبي عليه السلام د بيمارۍ خبر خوَريدو سره مُفسدينو د نبوّت دعوې اوکړی

کله چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم د حجّة الوَداع نه مدينې منوّرې ته راواپس شو نو په يوولسم (۱۱) هجري کې بيمار شو ، کله چې د دوی د بيمارۍ خبر خُور شو نو بعضې مُفسدينو سرونه راپورته کړل ، او د نبوّت دعوې يې اوکړی ، په هغې کې اَسود عَنسي ،

طُليحه اَسدي ، مُسَيلمة كذّاب ، او سجاح بنت حارث شامل دي.(١)

دوی دا گمان کولو چې لکه څرنگې محمّد رسول الله صلی الله علیه وسلم کامیاب شو نو همدغه شان به مونږ هم کامیاب شو ، خو الله تعالی دا ټول شرمیدلي ناکامه کړل.

د مخکې نه نبي علیه السلام ته په خُوب کې د دوه دروغجنو پیشن گوئي

د بخاري شریف حدیث دی: رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي چې ماته په خُوب کې دا اُوخودلې شو چې زما په لاس کې د سروزرو دوه بَنگړي ایخودل شوي ، زه ددینه اُویریدم او ما دا بَد اُوگنړل ، بیا ماته حکم اوکړې شو ، او ما دې دواړو بَنگړو ته پُوکې

---

(١) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ يَسَارٍ، قَالَ : أَوَّلُ رِدَّةٍ كَانَتْ فِي الْعَرَبِ مُسَيْلِمَةُ بِالْيَمَامَةِ فِي بَنِي حَنِيفَةَ ، وَالْأَسْوَدُ بْنُ كَعْبٍ الْعَنْسِيُّ بِالْيَمَنِ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَخَرَجَ طُلَيْحَةُ بْنُ خُوَيْلِدٍ الْأَسَدِيُّ فِي بَنِي أَسَدٍ يَدَّعِي النُّبُوَّةَ يَسْجَعُ لَهُمْ . السنن الكبرى للبيهقي ج ٨ ص ٣٠٢ رقم ١٦٧٢٧ بَابُ مَا جَاءَ فِي قِتَالِ الضَّرْبِ الْأَوَّلِ مِنْ أَهْلِ الرِّدَّةِ بَعْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ ... ﴾ وَتَعَرَّضَ الْمُفَسِّرُونَ هُنَا لِمَنِ ارْتَدَّ فِي قِصَّةٍ طَوِيلَةٍ نَخْتَصِرُهَا ، فَنَقُولُ : اِرْتَدَّ فِي زَمَانِ الرَّسُولِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَذْحِجٌ وَرَئِيسُهُمْ عَبْهَلَةُ بْنُ كَعْبٍ ذُو الْخِمَارِ ، وَهُوَ الْأَسْوَدُ الْعَنْسِيُّ قَتَلَهُ فَيْرُوزٌ عَلَى فِرَاشِهِ ، وَأَخْبَرَ الرَّسُولُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَتْلِهِ ، وَسَمَّى قَاتِلَهُ لَيْلَةَ قُتِلَ . وَمَاتَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْغَدِ ، وَأَتَى خَبَرُ قَتْلِهِ فِي آخِرِ رَبِيعٍ الْأَوَّلِ ، وَبَنُو حَنِيفَةَ رَئِيسُهُمْ مُسَيْلِمَةُ قَتَلَهُ وَحْشِيٌّ رضي الله عنه ، وَبَنُو أَسَدٍ رَئِيسُهُمْ طُلَيْحَةُ بْنُ خُوَيْلِدٍ هَزَمَهُ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ رضي الله عنه ، وَأَفْلَتَ ثُمَّ أَسْلَمَ وَحَسُنَ إِسْلَامُهُ . هَذِهِ ثَلَاثُ فِرَقٍ اِرْتَدَّتْ فِي حَيَاةِ الرَّسُولِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . وَتَنَبَّأَ رُؤَسَاؤُهُمْ .

وَارْتَدَّ فِي خِلَافَةِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سَبْعُ فِرَقٍ . فَزَارَةُ قَوْمُ عُيَيْنَةَ بْنِ حِصْنٍ ، وَغَطَفَانُ قَوْمُ قُرَّةَ بْنِ سَلَمَةَ الْقُشَيْرِيِّ ، وَسُلَيْمٌ قوم الفجاه بن عبد يا ليل ، وَيَرْبُوعٌ قَوْمُ مَالِكِ بْنِ نُوَيْرَةَ ، وَبَعْضُ تَمِيمٍ قَوْمُ سَجَاحِ بِنْتِ الْمُنْذِرِ وَقَدْ تَنَبَّأَتْ وَتَزَوَّجَهَا مُسَيْلِمَةُ وَقَالَ الشَّاعِرُ :

أَضْحَتْ نَبِيَّتُنَا أُنْثَى نَطِيفُ بِهَا ✡ وَأَصْبَحَتْ أَنْبِيَاءُ اللهِ ذُكْرَانَا

وَقَالَ أَبُو الْعَلَاءِ الْمَعَرِّيُّ :

أَمَّتْ سَجَاحِ وَوَالَاهَا مُسَيْلِمَةُ ✡ كَذَّابَةٌ فِي بَنِي الدُّنْيَا وَكَذَّابُ

البحر المحيط في التفسير ج ٣ ص ٢٩٧ سورة المائدة في تفسير آية ٥٤ .

ورکړو ، نو دواړه والوتل (ختم شو). نبي عليه السلام فرمايي :

فَأَوَّلْتُهُمَا كَذَّابَيْنِ يَخْرُجَانِ .

ما ددې خُوب دا تعبير اوکړو چې دا دوه دروغجَن دي (کوم چې به په دروغه د نبوّت دعوی کوي).

راوي د حديث فرمايي چې په دې دوه دروغجنو کې يو اَسودعَنسي دی کوم لره چې فَيرُوز نومې کس په يمن کې قتل کړو ، او دويم مُسَيلمه کذّاب دی (په يمامه کې ، کوم لره چې حضرت وحشي رضي الله عنه قتل کړو). (١)

١. اَسوَد عَنسي

د اَسوَد عَنسِي خپل نوم عَيهله بن کعب العَنسي وُ ، خو د رَنګ نه تور وُ نو ځکه ورته اَسود ويلې شي (اَسود په عربۍ کې تور ته وايي). عَنس په يمن کې يو ځای دی هغې طرف ته منسوب دی.

اَسَود عَنسِي په جاذوګرۍ ، د لاس په صفايۍ او نظربَندۍ کې ډير مشهور وُ ، ده د نبي عليه السلام په آخري وخت کې د نبوّت دعوی اوکړه .

نبي عليه السلام په يمن کې يوولس (١١) حاکمان مقرر کړي وو ، په صنعاء ښار باندې

---

(١) قَالَ: عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ: سَأَلْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ رُؤْيَا رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّتِي ذَكَرَ. فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: ذُكِرَ لِي أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ: «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُرِيتُ أَنَّهُ وُضِعَ فِي يَدَيَّ سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ فَفُظِعْتُهُمَا وَكَرِهْتُهُمَا. فَأُذِنَ لِي فَنَفَخْتُهُمَا فَطَارَا . فَأَوَّلْتُهُمَا كَذَّابَيْنِ يَخْرُجَانِ» فَقَالَ عُبَيْدُ اللهِ: أَحَدُهُمَا الْعَنْسِيُّ الَّذِي قَتَلَهُ فَيْرُوزُ بِالْيَمَنِ ، وَالآخَرُ مُسَيْلِمَةُ الْكَذَّابُ . صحيح البخاري رقم الحديث ٤٣٧٩ بَابُ قِصَّةِ الأَسْوَدِ الْعَنْسِيِّ ، ورقم الحديث ٧٠٣٣ بَابُ إِذَا طَارَ الشَّيْءُ فِي الْمَنَامِ . مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٢٣٧٣.

وفي رواية : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ إِذْ أُوتِيتُ خَزَائِنَ الأَرْضِ، فَوُضِعَ فِي يَدَيَّ سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ، فَكَبُرَا عَلَيَّ وَأَهَمَّانِي ، فَأُوحِيَ إِلَيَّ أَنِ انْفُخْهُمَا ، فَنَفَخْتُهُمَا فَطَارَا . فَأَوَّلْتُهُمَا الْكَذَّابَيْنِ اللَّذَيْنِ أَنَا بَيْنَهُمَا : صَاحِبَ صَنْعَاءَ ، وَصَاحِبَ الْيَمَامَةِ . صحيح البخاري رقم الحديث رقم الحديث ٧٠٣٧ بَابُ النَّفْخِ فِي الْمَنَامِ.

یې شهر بن باذان ﷺ حاکم مقرر کړې وُ.
د اسود عنسي سره اُووه سوه (٧٠٠) تجربه کار جنګیالي کسان وو، کله چې ده د نبوّت دعوی اوکړه نو اول یې په نجران علاقه باندې حمله اوکړه او هغه یې اُونیوه، بیا یمن طرفته متوجّه شو، په صنعاء ښار باندې یې حمله اوکړه، دلته اسلامي حاکم شهر بن باذان ﷺ د ده مقابله اوکړه خو آخر شهر بن باذان ﷺ شهید شو.
اَسود عَنسي په زُوره باندې د شهر بن باذان ﷺ بي بي چې نوم یې " آزاد " وه دا یې په خپله نکاح کې راوسته.
اَسود عنسي چونکه ډیر مکار او چالاکه سړې وُ، په سِحر او جادوګرۍ کې یې پوره مهارت لرل نو ځکه یې خلق متأثره کړي وو، او په لږ وخت کې یې په ټول یمن باندې قبضه اوکړه.

د یمن واله خلقو ته د نبي علیه السلام خط

نبي علیه السلام د یمن واله خلقو ته خط اولیکل، په هغې کې یې مسلمانانو ته ترغیب ورکړو چې په اسلام باندې مضبوط پاتې شي، او عامو مسلمانانو ته یې حکم کړې وُ چې د اَسود عنسي مقابله دې اوکړي او هغه دې قتل کړي.
په دې خط سره د یمن په مسلمانانو کې قوّت پیدا شو او د اَسود عَنسي د مقابلې د پاره تیار شو.
اَسود عنسي چونکه د شهر بن باذان ﷺ بي بي چې نوم یې " آزاد " وه په زُوره په خپله نکاح کې راوستې وه دا هم ورنه سخته تَنګه وه، د مسلمانانو یو جماعت په پټه د اَسود عنسي د قتلولو مشوره اوکړه.
ډیر خلق په ظاهره د اَسود عنسي سره وو خو په پټه د مسلمانانو سره ملګري وو، په دوی کې فَیروز دَیلمي ﷺ هم وُ، چې دا د " آزاد " د تره ځوي وُ او د نجاشي بادشاه د خُور ځوي (خُورَین) وُ، دا چې ددې واقعې نه خبر شو نو د آزاد د مدد د پاره راغی.
دې خلقو ددې " آزاد " سره په پټه مشوره اوکړه چې اَسود عنسي قتل کړي، هغې ورسره دا خبره اُومنله.

آخر دوی په دې خپله منصوبه کې کامیاب شو ، د شپې د طرفه د کور شاه د طرف نه ورغلل ، په دیوال کې یې سُوري اوکړو ؛ ځکه په دروازه باندې ځای په ځای پهره داران ولاړ وو ، فَیروزدَیلمي ﷺ او دده ملګري دننه ورننوتل ، فَیروزدَیلمي ﷺ د اَسودعنسي څټ تاؤ کړو او مردار یې کړو .

اَسود عنسي د مرداریدو په وخت ډیر خَرارې شروع کړو ، بهر په دروازه کې پهره دارانو دا خرارې واوریدې ، هغوی رامنده کړه ، پوښتنه یې اوکړه چې دا څه چَل دی ؟

" آزاد " ورته وویل : تاسو چُپ شئ ، شور مه کوئ ؛ ځکه اَسودعنسي ته وَحي راروانه ده . (دا یې هسې هغوی ته وویل چې پهره داران مطمئِن شي) ، پهره داران واپس لاړل ، ځکه هغوی خو اَسودعنسي په پیغمبری منلو ، هغوی دا ګمان اوکړو چې ګني یقیني به ورته وَحي راروانه وي .

اَسود عنسي هماغه شان خرارې کولو ، آخر د فَیروز دَیلمي ﷺ یو ملګرې ورغی او د اَسودعنسي نه یې سر په توره باندې اُووهل .

صحابه کرامو د سهر په اَذان کې د اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَّسُوْلُ اللهِ ویلو نه پس دا وویل :

اَشْهَدُ اَنَّ عَیْهَلَةَ کَذَّابٌ . (زه دا ګواهي ورکوم چې عیهله یعنی اَسودعنسي دروغجن دی) .

د اَذان نه پس یې د اَسودعنسي سَر د کافرانو مخې ته ورګوزار کړو . ددینه پس په ټول یمن باندې واپس د مسلمانانو قبضه راغله .

په کومه شپه باندې چې اَسود عنسي مردار شو نو په همدغه شپه باندې رسولُ الله صلی الله علیه وسلم ته د وَحي په ذریعه باندې ددې ټولې واقعې خبر ورکړې شو .

ددې شپې په سهر باندې نبي علیه السلام صحابه کرامو رضي الله عنهم ته د اَسودعنسي د قتل کیدو خوشخبري واوروله ، او صحابه کرامو ته یې اوفرمایل :

قُتِلَ الْاَسْوَدُ الْبَارِحَةَ قَتَلَهُ رَجُلٌ مُبَارَكٌ .

بېګاه شپه اَسودعنسي قتل کړې شو ، یو مبارک سړي هغه لره قتل کړو .

صحابه کرامو د نبي علیه السلام نه پوښتنه اوکړه : دا مبارک سړی څوک دی ؟

پیغمبر علیه السلام ورته اوفرمایل :

فَیْرُوزُ . دا مبارک سړی فیروز دی.

په یو روایت کې راځي چې نبي علیه السلام صحابه کرامو ته دا افرمایل:

قَتَلَهُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فَیْرُوزُ. فَازَ فَیْرُوزُ، فَازَ فَیْرُوزُ.

اسود عنسي لره یو نیک سړي " فیروز " قتل کړی دی، فیروز کامیاب شو، فیروز کامیاب شو.

ددې واقعې نه یوه ورځ پس رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات شو.

د یمن نه چې صحابه کرامو کوم قاصد نبي علیه السلام ته رالیږلي وُ چې دوی ته د اسود عنسي د قتل کیدو خبر ورکړي دا قاصد مدینې منوّرې د ربیعُ الاول میاشتې په آخري ورځو کې رااورسید، په دې وخت کې نبي علیه السلام وفات شوې وُ، او حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه د مسلمانانو خلیفه وُ. (١)

مفسرّینو او مُحدِّثینو دا واقعه په تفصیل سره رانقل کړی. (٢)

---

(١) آئینہ قادیانیت ص ١٢٣، ائمہ تلبیس ص ٢٥ .

(٢) په تفسیر بغوي کې ذکر دي: قَالَ أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ: سَمِعْتُ أَبَا حُصَيْنٍ يَقُولُ: مَا وُلِدَ بَعْدَ النَّبِيِّينَ مَوْلُودٌ أَفْضَلُ مِنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، لَقَدْ قَامَ مَقَامَ نَبِيٍّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فِي قِتَالِ أَهْلِ الرِّدَّةِ. وَكَانَ قَدِ ارْتَدَّ فِي حَيَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثُ فِرَقٍ: مِنْهُمْ: بَنُو مدلج، و رئيسهم ذو الخمار عيهلة بْنُ كَعْبٍ الْعَنْسِيُّ، وَيُلَقَّبُ بِالْأَسْوَدِ، وَكَانَ كَاهِنًا مُشَعْبِذًا فَتَنَبَّأَ بِالْيَمَنِ وَاسْتَوْلَى عَلَى بِلَادِهَا، فَكَتَبَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رضی الله عنه وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَحُثُّوا النَّاسَ عَلَى التَّمَسُّكِ بِدِينِهِمْ، وَعَلَى النُّهُوضِ إِلَى حَرْبِ الْأَسْوَدِ، فَقَتَلَهُ فَيْرُوزُ الدَّيْلَمِيُّ عَلَى فِرَاشِهِ، قَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: فَأَتَى الْخَبَرُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ السَّمَاءِ اللَّيْلَةَ الَّتِي قُتِلَ فِيهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قُتِلَ الْأَسْوَدُ الْبَارِحَةَ قَتَلَهُ رَجُلٌ مُبَارَكٌ»، قِيلَ: وَمَنْ هُوَ؟ قَالَ: «فَيْرُوزُ»، فَبَشَّرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصْحَابَهُ بِهَلَاكِ الْأَسْوَدِ، وَقُبِضَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْغَدِ وَأَتَى خَبَرُ مَقْتَلِ الْعَنْسِيِّ الْمَدِينَةَ فِي آخِرِ شَهْرِ ربيع الأول بعد ما خَرَجَ أُسَامَةُ وَكَانَ ذَلِكَ أَوَّلَ فتح، جاء أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ. تفسير البغوي (معالم التنزيل في تفسير القرآن) ج٢ ص ٦١ سورة المائدة في تفسير آية ٥٤ . التفسير المظهري ج٣ ص ١٢٩ . ←←←←←←

بیا خاصکر علامه ابن اثیر رَحِمَهُ اللهُ په "الکامل في التاریخ" کې دا واقعه په پوره تفصیل سره ذکر کړی. (۱)

←←← ملا علي قاري رَحِمَهُ اللهُ د فیروز دیلمي رضي الله عنه په باره کې لیکلي دي : وَفِدَ فَيْرُوْزُ عَلَى رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَهُوَ قَاتِلُ الْأَسْوَدِ الْعَنْسِيِّ الْكَذَّابِ الْمُدَّعِيْ لِلنُّبُوَّةِ ، قَتَلَهُ فِيْ آخِرِ حَيَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَ وَصَلَ خَبَرُ قَتْلِهِ إِيَّاهُ إِلَيْهِ فِيْ مَرَضِ الْمَوْتِ فَقَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ : « قَتَلَهُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فَيْرُوْزُ، فَازَ فَيْرُوْزُ، فَازَ فَيْرُوْزُ » ، وَيُقَالُ: إِنَّ فَيْرُوْزَ ابْنَ أُخْتِ النَّجَاشِيِّ، رَوَى عَنِ ابْنِ الضَّحَّاكِ، وَعَبْدِ اللهِ، وَغَيْرِهِمَا، تُوُفِّيَ فِيْ خِلَافَةِ عُثْمَانَ رضي الله عنه، وَقِيْلَ: فِيْ زَمَنِ مُعَاوِيَةَ بَعْدَ الْخَمْسِيْنَ كَذَا فِيْ تَهْذِيْبِ الْأَسْمَاءِ .... وَالدَّيْلَمِيُّ بِفَتْحِ الدَّالِ مَنْسُوْبٌ إِلَى الدَّيْلَمِ، هُوَ الْجَبَلُ الْمَعْرُوْفُ بَيْنَ النَّاسِ ، وَفَيْرُوْزُ بِفَتْحِ الْفَاءِ وَسُكُوْنِ الْيَاءِ تَحْتَهَا نُقْطَتَانِ، وَضَمِّ الرَّاءِ، وَبِالزَّايِ. مرقاة المفاتیح ج۱ ص۱۸۸ في تشریح حدیث ۱۱۵ .

(۱) ذِكْرُ أَخْبَارِ الْأَسْوَدِ الْعَنْسِيِّ بِالْيَمَنِ : وَاسْمُهُ عَيْهَلَةُ بْنُ كَعْبِ بْنِ عَوْفٍ الْعَنْسِيُّ، بِالنُّوْنِ، وَعَنْسٌ بَطْنٌ مِنْ مَذْحِجٍ، وَكَانَ يُلَقَّبُ ذَا الْخِمَارِ، لِأَنَّهُ كَانَ مُعْتَمًّا مُتَخَمِّرًا أَبَدًا..... وَكَانَ الْأَسْوَدُ الْعَنْسِيُّ لَمَّا عَادَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ حَجَّةِ الْوَدَاعِ ، وَتَمَرَّضَ مِنَ السَّفَرِ غِبَّ مَرَضِ مَوْتِهِ بَلَغَهُ ذٰلِكَ، فَادَّعَى النُّبُوَّةَ، وَكَانَ مُشَعْبِذًا يُرِيْهِمُ الْأَعَاجِيْبَ، فَاتَّبَعَتْهُ مَذْحِجٌ، وَكَانَتْ رِدَّةُ الْأَسْوَدِ أَوَّلَ رِدَّةٍ فِي الْإِسْلَامِ عَلَى عَهْدِ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.... وَسَارَ الْأَسْوَدُ عَنْ نَجْرَانَ إِلَى صَنْعَاءَ، وَخَرَجَ إِلَيْهِ شَهْرُ بْنُ بَاذَانَ فَلَقِيَهُ، فَقُتِلَ شَهْرٌ لِخَمْسٍ وَعِشْرِيْنَ لَيْلَةً مِنْ خُرُوْجِ الْأَسْوَدِ.... وَغَلَبَ الْأَسْوَدُ عَلَى مَا بَيْنَ مَفَازَةِ حَضْرَمَوْتَ إِلَى الطَّائِفِ، إِلَى الْبَحْرَيْنِ وَالْأَحْسَاءِ، إِلَى عَدَنَ، وَاسْتَطَارَ أَمْرُهُ كَالْحَرِيْقِ، وَكَانَ مَعَهُ سَبْعُمِائَةِ فَارِسٍ يَوْمَ لَقِيَ شَهْرًا سِوَى الرُّكْبَانِ، وَاسْتَغْلَظَ أَمْرُهُ، وَكَانَ خَلِيْفَتَهُ فِيْ مَذْحِجٍ عَمْرُو بْنُ مَعْدِيْ كَرِبَ، وَكَانَ خَلِيْفَتَهُ عَلَى جُنْدِهِ قَيْسُ بْنُ عَبْدِ يَغُوْثَ، وَأَمْرُ الْأَبْنَاءِ إِلَى فَيْرُوْزَ وَدَاذَوَيْهِ. وَكَانَ الْأَسْوَدُ تَزَوَّجَ امْرَأَةَ شَهْرِ بْنِ بَاذَانَ بَعْدَ قَتْلِهِ، وَهِيَ ابْنَةُ عَمِّ فَيْرُوْزَ. وَخَافَ مَنْ بِحَضْرَمَوْتَ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ أَنْ يَبْعَثَ إِلَيْهِمْ جَيْشًا، أَوْ يَظْهَرَ بِهَا كَذَّابٌ مِثْلُ الْأَسْوَدِ ، فَتَزَوَّجَ مُعَاذٌ إِلَى السَّكُوْنِ، فَعَطَفُوْا عَلَيْهِ. وَجَاءَ إِلَيْهِمْ وَإِلَى مَنْ بِالْيَمَنِ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ كُتُبُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُهُمْ بِقِتَالِ الْأَسْوَدِ، فَقَامَ مُعَاذٌ رضي الله عنه فِيْ ذٰلِكَ، وَقَوِيَتْ نُفُوْسُ الْمُسْلِمِيْنَ، وَكَانَ الَّذِيْ قَدِمَ بِكِتَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَرُ بْنُ يُحَنَّسَ الْأَزْدِيُّ، قَالَ جُشَيْشُ الدَّيْلَمِيُّ: فَجَاءَتْنَا كُتُبُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُنَا بِقِتَالِهِ ، إِمَّا مُصَادَمَةً أَوْ غِيْلَةً ـ يَعْنِيْ إِلَيْهِ. وَإِلَى فَيْرُوْزَ وَدَاذَوَيْهِ ـ وَأَنْ نُكَاتِبَ مَنْ عِنْدَهُ دِيْنٌ. →→→→→

←←← فَعَمِلْنَا فِي ذَلِكَ، فَرَأَيْنَا أَمْرًا كَثِيفًا، وَكَانَ قَدْ تَغَيَّرَ لِقَيْسِ بْنِ عَبْدِ يَغُوثَ، فَقُلْنَا: إِنَّ قَيْسًا يَخَافُ عَلَى دَمِهِ، فَهُوَ لِأَوَّلِ دَعْوَةٍ، فَدَعَوْنَاهُ وَأَبْلَغْنَاهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَأَنَّمَا نَزَلْنَا عَلَيْهِ مِنَ السَّمَاءِ، فَأَجَابَنَا، وَكَاتَبْنَا النَّاسَ. فَأَخْبَرَهُ الشَّيْطَانُ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ، فَدَعَا قَيْسًا فَأَخْبَرَهُ أَنَّ شَيْطَانَهُ يَأْمُرُهُ بِقَتْلِهِ؛ لِمَيْلِهِ إِلَى عَدُوِّهِ. فَحَلَفَ قَيْسٌ: لَأَنْتَ أَعْظَمُ فِي نَفْسِي مِنْ أَنْ أُحَدِّثَ نَفْسِي بِذَلِكَ. ثُمَّ أَتَانَا فَقَالَ: يَا جِشْنَسُ، وَيَا فَيْرُوزُ، وَيَا دَاذَوَيْهِ، فَأَخْبَرَنَا بِقَوْلِ الْأَسْوَدِ. فَبَيْنَا نَحْنُ مَعَهُ يُحَدِّثُنَا إِذْ أَرْسَلَ إِلَيْنَا فَتَهَدَّدَنَا، فَاعْتَذَرْنَا إِلَيْهِ وَنَجَوْنَا مِنْهُ وَلَمْ نَكَدْ، وَهُوَ مُرْتَابٌ بِنَا وَنَحْنُ نَحْذَرُهُ. فَبَيْنَا نَحْنُ عَلَى ذَلِكَ إِذْ جَاءَتْنَا كُتُبُ عَامِرِ بْنِ شَهْرٍ، وَذِي زُودٍ، وَذِي مُرَّانَ، وَذِي الْكَلَاعِ، وَذِي ظُلَيْمٍ، يَبْذُلُونَ لَنَا النَّصْرَ، فَكَاتَبْنَاهُمْ وَأَمَرْنَاهُمْ أَنْ لَا يَفْعَلُوا شَيْئًا حَتَّى نُبْرِمَ أَمْرَنَا، وَإِنَّمَا اهْتَاجُوا لِذَلِكَ حِينَ كَاتَبَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَتَبَ أَيْضًا إِلَى أَهْلِ نَجْرَانَ فَأَجَابُوهُ، وَبَلَغَ ذَلِكَ الْأَسْوَدَ، وَأَحَسَّ بِالْهَلَاكِ. قَالَ: فَدَخَلْتُ عَلَى آزَادَ، وَهِيَ امْرَأَتُهُ الَّتِي تَزَوَّجَهَا بَعْدَ قَتْلِ زَوْجِهَا شَهْرِ بْنِ بَاذَانَ، فَدَعَوْتُهَا إِلَى مَا نَحْنُ عَلَيْهِ، وَذَكَّرْتُهَا قَتْلَ زَوْجِهَا شَهْرٍ وَإِهْلَاكَ عَشِيرَتِهَا، وَفَضِيحَةَ النِّسَاءِ. فَأَجَابَتْ وَقَالَتْ: وَاللهِ مَا خَلَقَ اللهُ شَخْصًا أَبْغَضَ إِلَيَّ مِنْهُ، مَا يَقُومُ لِلّٰهِ عَلَى حَقٍّ، وَلَا يَنْتَهِي عَنْ مُحَرَّمٍ، فَأَعْلِمُونِي أَمْرَكُمْ أُخْبِرْكُمْ بِوَجْهِ الْأَمْرِ.... فَأَرْسَلْنَا إِلَى قَيْسٍ فَجَاءَنَا، فَاجْتَمَعْنَا عَلَى أَنْ أَعُودَ إِلَى الْمَرْأَةِ فَأُخْبِرَهَا بِعَزِيمَتِنَا وَنَأْخُذَ رَأْيَهَا. فَأَتَيْتُهَا فَأَخْبَرْتُهَا. فَقَالَتْ: هُوَ مُتَحَرِّزٌ، وَلَيْسَ مِنَ الْقَصْرِ شَيْءٌ إِلَّا وَالْحَرَسُ مُحِيطُونَ بِهِ غَيْرَ هَذَا الْبَيْتِ، فَإِنَّ ظَهْرَهُ إِلَى مَكَانِ كَذَا وَكَذَا، فَإِذَا أَمْسَيْتُمْ فَانْقُبُوا عَلَيْهِ، فَإِنَّكُمْ مِنْ دُونِ الْحَرَسِ، وَلَيْسَ دُونَ قَتْلِهِ شَيْءٌ، وَسَتَجِدُونَ فِيهِ سِرَاجًا وَسِلَاحًا. فَتَلَقَّانِي الْأَسْوَدُ خَارِجًا مِنْ بَعْضِ مَنَازِلِهِ فَقَالَ: مَا أَدْخَلَكَ عَلَيَّ؟ وَوَجَأَ رَأْسِي حَتَّى سَقَطْتُ، وَكَانَ شَدِيدًا، فَصَاحَتِ الْمَرْأَةُ فَأَدْهَشَتْهُ، وَقَالَتْ: جَاءَنِي ابْنُ عَمِّي زَائِرًا فَفَعَلْتَ بِهِ هَذَا؟ فَتَرَكَنِي، فَأَتَيْتُ أَصْحَابِي فَقُلْتُ: النَّجَاءَ! الْهَرَبَ! وَأَخْبَرْتُهُمُ الْخَبَرَ...... فَلَمَّا أَمْسَيْنَا عَمِلْنَا فِي أَمْرِنَا، وَأَعْلَمْنَا أَشْيَاعَنَا، وَعَجِلْنَا عَنْ مُرَاسَلَةِ الْهَمْدَانِيِّينَ وَالْحِمْيَرِيِّينَ فَنَقَبْنَا الْبَيْتَ وَدَخَلْنَا، وَفِيهِ سِرَاجٌ تَحْتَ جَفْنَةٍ، وَاتَّقَيْنَا بِفَيْرُوزَ، كَانَ أَشَدَّنَا. فَقُلْنَا: انْظُرْ مَاذَا تَرَى، فَخَرَجَ وَنَحْنُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْحَرَسِ، فَلَمَّا دَنَا مِنْ بَابِ الْبَيْتِ سَمِعَ غَطِيطًا شَدِيدًا، وَالْمَرْأَةُ قَاعِدَةٌ. فَلَمَّا قَامَ عَلَى بَابِ الْبَيْتِ أَجْلَسَهُ الشَّيْطَانُ وَتَكَلَّمَ عَلَى لِسَانِهِ، وَقَالَ: مَا لِي وَلَكَ يَا فَيْرُوزُ! فَخَشِيَ إِنْ رَجَعَ أَنْ يَهْلِكَ وَتَهْلِكَ الْمَرْأَةُ، فَعَاجَلَهُ وَخَالَطَهُ وَهُوَ مِثْلُ الْجَمَلِ، فَأَخَذَ بِرَأْسِهِ فَقَتَلَهُ وَدَقَّ عُنُقَهُ، وَوَضَعَ رُكْبَتَهُ فِي ظَهْرِهِ فَدَقَّهُ، ثُمَّ قَامَ لِيَخْرُجَ. فَأَخَذَتِ الْمَرْأَةُ بِثَوْبِهِ وَهِيَ تَرَى أَنَّهُ لَمْ يَقْتُلْهُ. فَقَالَ: قَدْ قَتَلْتُهُ وَأَرَحْتُكِ مِنْهُ. وَخَرَجَ فَأَخْبَرَنَا، فَدَخَلْنَا مَعَهُ، فَخَارَ كَمَا يَخُورُ الثَّوْرُ، فَقَطَعْتُ رَأْسَهُ بِالشَّفْرَةِ، وَابْتَدَرَ الْحَرَسُ الْمَقْصُورَةَ يَقُولُونَ: مَا هَذَا؟ فَقَالَتِ الْمَرْأَةُ: النَّبِيُّ يُوحَى إِلَيْهِ فَخَمَدُوا، وَقَعَدْنَا نَأْتَمِرُ بَيْنَنَا ←←←←←←←

۲ . طُلَیْحَه اَسَدي

دده خپل نوم طُلَیْحَة بن خویلد آسدي دی ، دا بنو آسد قبیلې طرف ته منسوب دی کومه چې د خیبر په أطرافو کې آباده وه ، طُلَیْحَه آسَدي ډیر غټ کاهِن (جادوګر) وُ ، ده اول اسلام قبول کړو خو بیا د نبي علیه السلام په آخري ژوند کې واپس مُرتد شو ، او د نبوّت دعوی یې اوکړه ، ده به ویل چې حضرت جبریل علیه السلام هر وخت د ماسره وي او ماته مشورې راکوي ، بعضې بې دِینه قبیلې دده ملګرې شوی .

نبي علیه السلام دده د ختمولو د پاره حضرت ضِرَار بن آزْوَر ﷺ ورأولیږل ، څه مقابله اوشوه خو طُلَیحَه ژوندې بچ شو . تر اوسه حضرت ضِرار بن آزوَر ﷺ خپل کار پوره نه وُ ختم کړی چې د نبي علیه السلام د وفات خبر خور شو نو حضرت ضرار ﷺ واپس مدینې منوّرې ته راغی .

←←← فَيْرُوزُ وَدَاذَوَيْهِ وَقَيْسٌ، كَيْفَ نُخْبِرُ أَشْيَاعَنَا، فَاجْتَمَعْنَا عَلَى النِّدَاءِ، فَلَمَّا طَلَعَ الْفَجْرُ نَادَيْنَا بِشِعَارِنَا الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَ أَصْحَابِنَا، فَفَزِعَ الْمُسْلِمُوْنَ وَالْكَافِرُوْنَ، ثُمَّ نَادَيْنَا بِشِعَارِنَا بِالْأَذَانِ فَقُلْتُ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ، وَأَنَّ عَيْهَلَةَ كَذَّابٌ . وَأَلْقَيْنَا إِلَيْهِمْ رَأْسَهُ، وَأَحَاطَ بِنَا أَصْحَابُهُ وَحَرَسُهُ، وَشَنُّوا الْغَارَةَ، وَأَخَذُوا صِبْيَانًا كَثِيْرَةً وَانْتَهَبُوْا. فَنَادَيْنَا أَهْلَ صَنْعَاءَ مَنْ عِنْدَهُ مِنْهُمْ فَأَمْسِكُهُ، فَفَعَلُوْا. فَلَمَّا خَرَجَ أَصْحَابُهُ فَقَدُوْا سَبْعِيْنَ رَجُلًا، فَرَاسَلُوْنَا، وَرَاسَلْنَاهُمْ عَلَى أَنْ يَتْرُكُوْا لَنَا مَا فِي أَيْدِيْهِمْ، وَنَتْرُكَ مَا فِي أَيْدِيْنَا، فَفَعَلْنَا، وَلَمْ يَظْفَرُوْا مِنَّا بِشَيْءٍ. وَتَرَدَّدُوْا فِيْمَا بَيْنَ صَنْعَاءَ وَنَجْرَانَ. وَتَرَاجَعَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَعْمَالِهِمْ، وَكَانَ يُصَلِّيْ بِنَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ ﷺ . وَكَتَبْنَا إِلَى رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِخَبَرِهِ، وَذَلِكَ فِيْ حَيَاتِهِ. وَأَتَاهُ الْخَبَرُ مِنْ لَيْلَتِهِ، وَقَدِمَتْ رُسُلُنَا، وَقَدْ تُوُفِّيَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَجَابَنَا أَبُوْ بَكْرٍ ﷺ. « قَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: أَتَى الْخَبَرُ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي لَيْلَتِهِ الَّتِيْ قُتِلَ فِيْهَا، فَقَالَ: قُتِلَ الْعَنْسِيُّ، قَتَلَهُ رَجُلٌ مُبَارَكٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتٍ مُبَارَكِيْنَ، قِيْلَ: مَنْ قَتَلَهُ ؟ قَالَ : قَتَلَهُ فَيْرُوْزُ » . قِيْلَ: كَانَ أَوَّلُ أَمْرِ الْعَنْسِيِّ إِلَى آخِرِهِ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ، وَقِيْلَ قَرِيْبٌ مِنْ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ . وَكَانَ قُدُوْمُ الْبَشِيْرِ بِقَتْلِهِ فِيْ آخِرِ رَبِيْعٍ الْأَوَّلِ بَعْدَ مَوْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ أَوَّلَ بِشَارَةٍ أَتَتْ أَبَا بَكْرٍ ﷺ وَهُوَ بِالْمَدِيْنَةِ . الكامل في التاريخ لابن الاثير ج٢ ص ١٩٦ ذِكْرُ أَخْبَارِ الْأَسْوَدِ الْعَنْسِيِّ بِالْيَمَنِ

۱ [illegible] چې
[illegible] ختم نبوت د [illegible] حضرت [illegible] ﷺ د
طلیحه [illegible] چې دا د [illegible] علیه السلام [illegible] تعلق سبق
[illegible] ختم نبوت دعوی اوکړه [illegible]

[illegible] کله چې حضرت [illegible] ﷺ مدینې منورې ته [illegible] وخت کې
طلیحه [illegible] مرتد [illegible] او خپل ځان یې نور هم مضبوط کړو.

کله چې حضرت ابوبکر صدیق ﷺ خلیفه شو نو هغه د مرتدینو ختمولو د پاره اسلامي
لښکرې تیارې کړې. نو د حضرت عدي بن حاتم ﷺ په مشرۍ کې یې یو لښکر د طُلَیحَه
[illegible] د مقابلې د پاره اولیږلو. او شاته یې ورپسې د حضرت خالد بن ولید ﷺ په مشرۍ د
طلیحه د مقابلې د پاره لښکر وراولیږلو، په لاره کې د طُلَیحَه اَسَدي ملګرو مقابله اوکړه
خو [illegible] شکست اوخوړو.

کله حضرت خالد بن ولید ﷺ د طلیحه مقابلې ته ورغی، په پراخه میدان کې دواړه
لښکرې مخامخ شوې. د مسلمانانو فوج د طلیحه په فوج باندې سخته حمله اوکړه، چې
کله جنګ په زور شو نو طُلَیحَه اَسَدي خلقو ته د دهوکې ورکولو د پاره یو څنډې ته کیناست
او خلقو ته یې ویل چې اوس به په ما باندې وحي نازلیږي.

چې کله د طلیحه فوج کمزوری شو او شکست طرف ته روان ؤ نو د ده د لښکر یو سردار
" عُیَینه بن حصن " ده ته راغی او ورته وې ویل:
آیا حضرت جبریل علیه السلام د فتحې زیرې راوړې دی؟
ده ورته ویل: تر اوسه ندې راغلی.
عُیَینه بن حصن واپس میدانِ جنګ ته لاړ او د مسلمانانو په مقابله کې اوجنګید، څه
وخت پس بیا راغی او د طلیحه نه یې پوښتنه اوکړه چې آیا حضرت جبریل علیه السلام
راغلې دی؟ ده ورته ویل: تر اوسه ندې راغلی. دا بیا میدانِ جنګ ته لاړ. په دریمه
ځل چې راغی نو طلیحه ته یې وویل،

آيا حضرت جبريل عليه السلام وَحي نده راوړی ؟ قسَم په الله چې د مسلمانانو په مقابله کې خو زمونږ خپې ښويږي ، مسلمانان ساعت په ساعت غالب کيږي .

طليحه ورته جواب ورکړو چې حضرت جبريل عليه السلام وَحي راوړې ده .

عُيَينه ورنه پوښتنه اوکړه : څه وَحي يې راوړې ده ؟ ده ورته ووېل :

حضرت جبريل عليه السلام دا وَحي راوړې ده :

إِنَّ لَكَ رَحًا كَرَحَاهُ وَحَدِيثًا لَا تَنْسَاهُ .

ستا د پاره به هم داسې سخت جنګي قوّت وي لکه څرنګې چې د حضرت خالد بن وليد ﷺ د پاره دی ، او تا ته به داسې معامله راپيښيږي چې هغه به ته هيڅ کله هېره نکړی .

عُيَينه بن حِصن چې دا خبره واوريده نو پوهه شو چې دا هسې دروغجَن دی ، نو دا راغی او خپل فوج ته يې ووېل :

اې خلقو ! په طليحه باندې وَحي نازله شوې ده او هغه وايي چې په ما او زما په ملګرو باندې به داسې حادثه راځي چې هيڅ کله به د هيريدو نه وي . يعنی مونږ ته به د مسلمانانو په لاس خطرناک شکست ملاويږي .

عُيَينه خلقو ته ووېل : اې خلقو ! طليحه دورغجن او غټ دجّال دی ، خپل ځانونه ددهٔ د پاره مه وژنئ ، او زه هم ورنه واپس ځم . دا يې ووېل او په شا اُوتختيد .

د طليحه نور ملګري هم په شا اُوتختيدل . په دې جنګ کې د طليحه ورور او ددهٔ غټ غټ جرنيلان مردار شو .

طليحه ته چې پته اُولګيده چې زما لښکر شکست اُوخوړ نو خپله ښځه يې د ځان سره په آس باندې کينوله او په شا باندې اُوتختيد ، شام طرف ته لاړ او هلته مقيم شو .

د طليحه د شکست نه پس بيا عُيَينه ګرفتار شو ، د حضرت ابوبکر صديق ﷺ مخې ته لاس تړلې پيش کړې شو ، عيينه په ډيرې عاجزۍ عذر پيش کړو او مسلمان شو نو حضرت ابوبکر صديق ﷺ معاف کړو .

چې کله د طُليحَه اَسَدي دا فتنه ختمه شوه او ټول قبائل واپس په اسلام کې داخل شو تر دې چې ددهٔ خپله قبيله " بنو اَسد " هم واپس په اسلام کې داخله شوه نو طُليحَه اَسَدي هم واپس مسلمان شو .

چونکه په دې وخت کې حضرت ابوبکر صدیق ﷺ وفات شوی وُ او حضرت عُمر ﷺ خلیفه وُ نو طُلَیحه اَسَدي د شام نه حج ته راغی او د حضرت عُمر ﷺ په لاس یې بیعت اوکړو . (۱)

علماؤ او مفسّرینو هم دا واقعه په خپلو کتابونو کې رانقل کړې . (۲)

---

(۱) المه تلبیس ص ۳۴ ، تاریخ اسلام (اردو) لمولانا اکبرشاه نجیب آبادي ج ۱ ص ۲۹۲ . آئینه قادیانیت ص ۱۰۳ .

(۲) .... وَالْفِرْقَةُ الثَّالِثَةُ : بَنُوْ أَسَدٍ وَرَئِيسُهُمْ طُلَيْحَةُ بن خويلد، وَكَانَ طُلَيْحَةُ آخِرَ مَنِ ارْتَدَّ، وَادَّعَى النُّبُوَّةَ فِيْ حَيَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَوَّلَ مَنْ قُوتِلَ بَعْدَ وَفَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَهْلِ الرِّدَّةِ، فَبَعَثَ أَبُوْ بَكْرٍ ﷺ خالد بن الوليد ﷺ فَهَزَمَهُمْ خَالِدٌ بَعْدَ قِتَالٍ شَدِيدٍ، وَأَفْلَتَ طُلَيْحَةُ فَمَرَّ عَلَى وَجْهِهِ هَارِبًا نَحْوَ الشَّامِ، ثُمَّ إِنَّهُ أَسْلَمَ بَعْدَ ذَلِكَ وَحَسُنَ إِسْلَامُهُ . تفسير البغوي (معالم التنزيل في تفسير القرآن) ج ۲ ص ٦١ سورة المائدة في تفسير آية ۵۴ .

ذِكْرُ خَبَرِ طُلَيْحَةَ الْأَسَدِيِّ : وَكَانَ طُلَيْحَةُ بْنُ خُوَيْلِدٍ الْأَسَدِيُّ مِنْ بَنِيْ أَسَدِ بْنِ خُزَيْمَةَ قَدْ تَنَبَّأَ فِيْ حَيَاةِ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَجَّهَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضِرَارَ بْنَ الْأَزْوَرِ عَامِلًا عَلَى بَنِيْ أَسَدٍ، وَأَمَرَهُمْ بِالْقِيَامِ عَلَى مَنِ ارْتَدَّ، فَضَعُفَ أَمْرُ طُلَيْحَةَ حَتَّى لَمْ يَبْقَ إِلَّا أَخْذُهُ .... فَكَثُرَ جَمْعُهُ . وَمَاتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُمْ عَلَى ذَلِكَ . فَكَانَ طُلَيْحَةُ يَقُوْلُ : إِنَّ جِبْرَائِيْلَ يَأْتِيْنِيْ، وَسَجَعَ لِلنَّاسِ الْأَكَاذِيْبَ، وَكَانَ يَأْمُرُهُمْ بِتَرْكِ السُّجُوْدِ فِي الصَّلَاةِ وَيَقُوْلُ: إِنَّ اللهَ لَا يَصْنَعُ بِتَعَفُّرِ وُجُوْهِكُمْ وَتَقَبُّحِ أَدْبَارِكُمْ شَيْئًا، اُذْكُرُوا اللهَ أَعِفَّةً قِيَامًا . إِلَى غَيْرِ ذَلِكَ، وَتَبِعَهُ كَثِيْرٌ مِنَ الْعَرَبِ عَصَبِيَّةً، فَلِهَذَا كَانَ أَكْثَرُ أَتْبَاعِهِ مِنْ أَسَدٍ وَغَطَفَانَ وَطَيِّئٍ ... وَكَانَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ مَعَ طُلَيْحَةَ فِيْ سَبْعِمِائَةٍ مِنْ بَنِيْ فَزَارَةَ، فَقَاتَلُوْا قِتَالًا شَدِيْدًا، وَطُلَيْحَةُ مُتَلَفِّفٌ فِيْ كِسَائِهِ يَتَنَبَّأُ لَهُمْ . فَلَمَّا اشْتَدَّتِ الْحَرْبُ كَرَّ عُيَيْنَةُ عَلَى طُلَيْحَةَ وَقَالَ لَهُ: هَلْ جَاءَكَ جِبْرَائِيْلُ بَعْدُ ؟ قَالَ : لَا، فَرَجَعَ فَقَاتَلَ، ثُمَّ كَرَّ عَلَى طُلَيْحَةَ فَقَالَ لَهُ: لَا أَبَا لَكَ ! أَجَاءَكَ جِبْرَائِيْلُ ؟ قَالَ: لَا، فَقَالَ عُيَيْنَةُ: حَتَّى مَتَى ؟ قَدْ وَاللهِ بَلَغَ مِنَّا ! ثُمَّ رَجَعَ فَقَاتَلَ قِتَالًا شَدِيْدًا ثُمَّ كَرَّ عَلَى طُلَيْحَةَ فَقَالَ: هَلْ جَاءَكَ جِبْرَائِيْلُ؟ قَالَ: نَعَمْ . قَالَ: فَمَاذَا قَالَ لَكَ ؟ قَالَ: قَالَ لِيْ : إِنَّ لَكَ رَحًا كَرَحَاهُ وَحَدِيْثًا لَا تَنْسَاهُ . فَقَالَ عُيَيْنَةُ: قَدْ عَلِمَ اللهُ أَنَّهُ سَيَكُوْنُ حَدِيْثٌ لَا تَنْسَاهُ، اِنْصَرِفُوْا يَا بَنِيْ فَزَارَةَ فَإِنَّهُ كَذَّابٌ، فَانْصَرَفُوْا وَانْهَزَمَ النَّاسُ . وَكَانَ طُلَيْحَةُ قَدْ أَعَدَّ فَرَسَهُ وَرَاحِلَتَهُ لِامْرَأَتِهِ النَّوَارِ، فَلَمَّا غَشَوْهُ رَكِبَ فَرَسَهُ وَحَمَلَ امْرَأَتَهُ، ثُمَّ نَجَا بِهَا وَقَالَ: يَا مَعْشَرَ فَزَارَةَ، مَنِ اسْتَطَاعَ أَنْ يَفْعَلَ هَكَذَا وَيَنْجُوَ بِامْرَأَتِهِ فَلْيَفْعَلْ . ثُمَّ انْهَزَمَ فَلَحِقَ بِالشَّامِ، ثُمَّ نَزَلَ عَلَى كَلْبٍ، فَأَسْلَمَ حِيْنَ بَلَغَهُ أَنَّ أَسَدًا وَغَطَفَانَ قَدْ أَسْلَمُوْا، وَلَمْ يَزَلْ مُقِيْمًا فِيْ كَلْبٍ حَتَّى مَاتَ أَبُوْ بَكْرٍ . ←←←←←←←←←←

امام واقدي رَحِمَهُ‌الله په " كتاب الردة " كې د طليحه اسدي واقعه په پوره تفصيل سره رانقل كړې. (١)

←←← وَكَانَ خَرَجَ مُعْتَمِرًا فِي إِمَارَةِ أَبِي بَكْرٍ ﷺ وَمَرَّ بِجَنَبَاتِ الْمَدِينَةِ. فَقِيلَ لِأَبِي بَكْرٍ ﷺ: هَذَا طُلَيْحَةُ! فَقَالَ: مَا أَصْنَعُ بِهِ ؟ قَدْ أَسْلَمَ! ثُمَّ أَتَى عُمَرَ ﷺ فَبَايَعَهُ حِينَ اسْتُخْلِفَ. فَقَالَ لَهُ: أَنْتَ قَاتِلُ عُكَّاشَةَ ﷺ وَثَابِتٍ ﷺ ؟ وَاللهِ لَا أُحِبُّكَ أَبَدًا! فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، مَا يُهِمُّكَ مِنْ رَجُلَيْنِ أَكْرَمَهُمَا اللهُ بِيَدِي، وَلَمْ يُهِنِّي بِأَيْدِيهِمَا! فَبَايَعَهُ عُمَرُ ﷺ. الكامل في التاريخ لابن الاثير ج٢ ص ١٠٥ ذِكْرُ خَبَرِ طُلَيْحَةَ الْأَسَدِيِّ . صيد الخاطر لابن الجوزي رحمه الله ج ١ ص ٢١٨ فصل: الحق لا يشتبه بباطل . البداية والنهاية ج ٧ ص ١٣٣ .

(١) ... وَجَعَلَ طُلَيْحَةُ يُشَجِّعُ أَصْحَابَهُ وَيَقُولُ: (يَا مَعْشَرَ بَنِي أَسَدٍ، لَا يَهُوَلَنَّكُمْ مَا قَدِ اجْتَمَعَ إِلَى خَالِدٍ مِنْ هَذَا الْجَيْشِ، فَإِنَّهُمْ عَلَى بَاطِلٍ وَغُرُورٍ، وَأُخْرَى فَإِنَّهُمْ لَهِجُوا بِهَذِهِ الصَّلَاةِ، فَهُمْ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُحْسِنُونَ، وَلَقَدْ أَتَانِي جِبْرِيلُ يُخْبِرُنِي عَنْ رَبِّي أَنَّهُ لَيْسَ يَحْتَاجُ إِلَى تَعْفِيرِ وُجُوهِكُمْ، وَفَتْحِ أَدْبَارِكُمْ، وَلَا يُرِيدُ مِنْكُمْ رُكُوعًا وَلَا سُجُودًا، وَلَكِنْ يُرِيدُ مِنْكُمْ أَنْ تَذْكُرُوهُ قِيَامًا وَقُعُودًا، فَانْظُرُوا أَنْ تَمْنَعُوا الْقَوْمَ أَمْوَالَكُمْ كَمَا مَنَعْتُمُوهَا فِي جَاهِلِيَّتِكُمْ. وَأَمَّا عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ فَقَدْ أَخْبَرَنِي عَنْهُ جِبْرِيلُ أَنَّهُ قَدْ خَافَ مِنْ حَرْبِ الْقَوْمِ، وَايْمُ اللهِ، لَوْ كَانَتْ لَهُ نِيَّةٌ صَادِقَةٌ لَمَا خَافَ أَبَدًا إِذَا كَانَ عَلَى هَذَا الدِّينِ) ... وَجَعَلَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ ﷺ يَتَأَنَّى بِطُلَيْحَةَ بْنِ خُوَيْلِدٍ، وَيُرْسِلُ إِلَيْهِ الرُّسُلَ، وَيُحَذِّرُهُ سَفْكَ دِمَاءِ أَصْحَابِهِ، وَطُلَيْحَةُ يَأْبَى ذَلِكَ، ولجّ في طغيانه، فعندها عَزَمَ خَالِدٌ ﷺ عَلَى حَرْبِ الْقَوْمِ، وَزَحَفَ إِلَيْهِمْ، فَوَافَاهُمْ بِأَرْضٍ يُقَالُ لَهَا بُزَاخَةُ ، وَإِذَا طُلَيْحَةُ قَدْ عَبَّأَ أَصْحَابَهُ، وَعَبَّأَ خَالِدٌ ﷺ أَصْحَابَهُ ، وَنَادَى الْقَوْمُ بَعْضُهُمْ مَعَ بَعْضٍ، وَاخْتَلَطَ الْقَوْمُ، وَاقْتَتَلُوا، فَقُتِلَ مِنَ الْفَرِيقَيْنِ جَمَاعَةٌ، وَحَمَلَتْ بَنُو أَسَدٍ وَغَطَفَانُ وَفَزَارَةُ فَقَاتَلُوا بَيْنَ يَدَيْ طُلَيْحَةَ أَشَدَّ الْقِتَالِ، وَهُمْ يُنَادُونَ: (لَا نُبَايِعُ أَبَا الْفَصِيلِ) ، يَعْنُونَ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ. وَجَعَلَ عَدِيُّ بْنُ حَاتِمٍ يَحْمِلُ عَلَيْهِمْ فِي أَصْحَابِهِ فَيُقَاتِلُهُمْ، وَهُوَ يَقُولُ: (وَاللهِ لَنُقَاتِلَنَّكُمْ أَبَدًا، أَوْ تُكَنُّونَهُ بِالْفَحْلِ الْأَكْبَرِ) . وَجَعَلَ عَدِيُّ بْنُ حَاتِمٍ، وَزَيْدُ الْخَيْلِ، وَقَبَائِلُ طَيِّءٍ، يقاتلون بين يدي خالد ابن الْوَلِيدِ، قِتَالًا لَمْ يُقَاتِلُوا قَبْلَهُ فِي يَوْمٍ مِنْ أَيَّامِهِمُ الَّتِي سَلَفَتْ .... وَاشْتَدَّ الْقِتَالُ، وَعَظُمَ الْأَمْرُ، وعضّت الْحَرْبُ الْفَرِيقَيْنِ جَمِيعًا. فَأَقْبَلَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ إِلَى طُلَيْحَةَ بْنِ خُوَيْلِدٍ، وَهُوَ وَاقِفٌ عَلَى بَابِ خَيْمَتِهِ، وَفَرَسُهُ عِلَالٌ إِلَى جَنْبِهِ، وَامْرَأَتُهُ نَوَارُ جَالِسَةٌ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَ لَهُ عُيَيْنَةُ: (أَبَا عَامِرٍ، هَلْ أَتَاكَ جِبْرِيلُ بَعْدُ ؟) قَالَ: (لَا) ، فَرَجَعَ عُيَيْنَةُ إِلَى الْحَرْبِ فَلَمْ يَزَلْ يُقَاتِلُ سَاعَةً ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهِ، فَقَالَ: (هَلْ أَتَاكَ جِبْرِيلُ بَعْدُ؟) قَالَ: (لَا) . فَرَجَعَ فَلَمْ يَزَلْ يُقَاتِلُ حَتَّى بَلَغَ مِنْهُ الْجَهْدُ، وَاشْتَدَّ بِهِ الْأَمْرُ. ثُمَّ رَجَعَ إِلَى طُلَيْحَةَ فَقَالَ: (أَبَا عَامِرٍ، أَتَاكَ جِبْرِيلُ؟) فَقَالَ: (لَا) . ←←←←←←←

←←←← قَالَ عُيَيْنَةُ: (فَحَقِّي مَعَي وَيحكَ، بَلَغَ مِنَّا الجَهْدُ، وَاشْتَدَّ بِنَا الأَمْرُ، فَأَحْجَمَ النَّاسُ عَنِ الحَرْبِ). ثُمَّ رَجَعَ فَلَمْ يَزَلْ يُقَاتِلُ وَبَنُو عَمِّهِ مِنْ فَزَارَةَ، حَتَّى ضَجِرَ مِنَ الطِّعَانِ وَالضِّرَابِ، ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ: (يَا أَبَا عَامِرٍ، هَلْ أَتَاكَ جِبْرِيلُ)، قَالَ: (نَعَمْ، قَدْ أَتَانِي)، قَالَ عُيَيْنَةُ: (اَللهُ أَكْبَرُ، هَاتِ الآنَ مَا عِنْدَكَ، وَمَا الَّذِي قَالَ لَكَ جِبْرِيلُ)، قَالَ: (نَعَمْ، قَالَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ رِحَالًا تَقُوْمُ لِرِحَالٍ، وَإِنَّ لَكَ وَلَهُ حَدِيْثًا لَا تَنْسَاهُ النَّاسُ أَبَدًا). ثُمَّ أَقْبَلَ عُيَيْنَةُ عَلَى بَنِي عَمِّهِ مِنْ فَزَارَةَ فَقَالَ لَهُمْ: (وَيْحَكُمْ يَا بَنِي عَمِّي، هَذَا وَاللهِ رَجُلٌ كَذَّابٌ، وَالآنَ صَحَّ عِنْدِي كِذْبُهُ لِتَخْلِيْطِهِ فِي كَلَامِهِ) ثُمَّ وَلَّى عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ مُنْهَزِمًا مَعَ بَنِي عَمِّهِ مِنْ فَزَارَةَ، وَانْهَزَمَتْ بَنُو أَسَدٍ وَغَطَفَانَ، وَسُيُوْفُ الْمُسْلِمِيْنَ فِي أَقْفِيَتِهِمْ كَأَنَّهَا الصَّوَاعِقُ. فَقَالَ طُلَيْحَةُ بْنُ خُوَيْلِدٍ: (وَيْلَكُمْ مَا بَالُكُمْ مُنْهَزِمُوْنَ؟) فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ مِنْهُمْ: (أَنَا أُخْبِرُكَ يَا أَبَا عَامِرٍ لِمَ نَنْهَزِمُ، نَحْنُ قَوْمٌ نُقَاتِلُ نُرِيْدُ الْبَقَاءَ، وَهَؤُلَاءِ يُقَاتِلُوْنَ وَيُحِبُّوْنَ الْفَنَاءَ). فَقَالَتْ لَهُ نَوَّارُ امْرَأَةُ طُلَيْحَةَ: (أَمَا إِنَّهُ لَوْ كَانَتْ لَكُمْ نِيَّةٌ صَادِقَةٌ لَمَا انْهَزَمْتُمْ عَنْ نَبِيِّكُمْ). فَقَالَ لَهَا رَجُلٌ مِنْهُمْ: (يَا نَوَّارُ، لَوْ كَانَ زَوْجُكِ هَذَا نَبِيًّا لَمَا خَذَلَهُ رَبُّهُ)، قَالَ: فَلَمَّا سَمِعَ طُلَيْحَةُ ذَلِكَ صَاحَ بِامْرَأَتِهِ: (وَيْلَكِ يَا نَوَّارُ، اِقْتَرِبِي مِنِّي، فَقَدِ اتَّضَحَ الْحَقُّ وَزَاحَ الْبَاطِلُ). قَالَ: ثُمَّ اسْتَوَى طُلَيْحَةُ عَلَى فَرَسِهِ، وَأَرْدَفَ امْرَأَتَهُ مِنْ وَرَائِهِ، وَمَرَّ مُنْهَزِمًا مَعَ مَنِ انْهَزَمَ. وَاحْتَوَى خَالِدٌ رضي الله عنه وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ عَلَى غَنَائِمِ الْقَوْمِ وَعَامَّةِ سَلَبِهِمْ وَأَوْلَادِهِمْ. فَجَمَعَ خَالِدٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ غَنَائِمَ الْقَوْمِ، فَوَكَّلَ بِهَا نفرا من المسلمين يحفظونها، ثم خرج فِي طَلَبِ الْقَوْمِ يَتْبَعُ آثَارَهُمْ، حَتَّى وَافَاهُمْ بباب الأجرب، فَاقْتَتَلُوْا قِتَالًا شَدِيْدًا، فَأُسِرَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ الْفَزَارِيُّ، وَأُسِرَ مَعَهُ جَمَاعَةٌ مِنْ بَنِي عَمِّهِ، وَأَفْلَتَ طُلَيْحَةُ بْنُ خُوَيْلِدٍ، فَمَرَّ هَارِبًا عَلَى وَجْهِهِ نَحْوَ الشَّامِ، حَتَّى صَارَ إِلَى بَنِي جَفْنَةَ، فَلَجَأَ إِلَيْهِمْ وَاسْتَجَارَ بِهِمْ، فَأَجَارُوْهُ. ثُمَّ جَمَعَ خَالِدٌ الْأُسَارَى جَمِيْعَهُمْ مِنْ بَنِي أَسَدٍ وَغَطَفَانَ وَفَزَارَةَ، وَعَزَمَ أن يوجه بِهِمْ إِلَى أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ. ثُمَّ أَمَرَ خَالِدٌ رضي الله عنه بِالْجَوَامِعِ، وَوُضِعَتْ في أعناق هؤلاء الأسارى، ووجه بهم مع الْغَنَائِمِ إِلَى الْمَدِيْنَةِ. فَلَمَّا أَشْرَفَتِ الْغَنَائِمُ عَلَى الْمَدِيْنَةِ، خَرَجَ النَّاسُ يَنْظُرُوْنَ إِلَى الْأُسَارَى، فَإِذَا هُمْ بِعُيَيْنَةَ بْنِ حِصْنٍ عَلَى بَعِيْرٍ وَيَدُهُ مَجْمُوْعَةٌ إِلَى عُنُقِهِ، فَجَعَلَ الْمُسْلِمُوْنَ يَشْتُمُوْنَهُ وَيَلْعَنُوْنَهُ وَهُوَ سَاكِتٌ لَا يَنْطِقُ بِشَيْءٍ، وَهُمْ يَنْخُسُوْنَهُ بِالْعُسْبَانِ وَيَقُوْلُوْنَ لَهُ: (يَا عَدُوَّ اللهِ، أَكَفَرْتَ بَعْدَ إِيْمَانِكَ، وَقَاتَلْتَ الْمُسْلِمِيْنَ). فَقَالَ: (وَاللهِ مَا آمَنَ ذَلِكَ الرَّجُلُ بِاللهِ سَاعَةً قَطُّ)، يَعْنِي نَفْسَهُ. ثُمَّ أُوْتِيَ بِهِ حَتَّى أُدْخِلَ عَلَى أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، فَأَوْقَفَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَ لَهُ أَبُوْ بَكْرٍ رضي الله عنه: (يَا عَدُوَّ اللهِ! أَسْلَمْتَ وَقَرَأْتَ الْقُرْآنَ ثُمَّ رَجَعْتَ عَنْ دِيْنِ الْإِسْلَامِ كَافِرًا، لَأَضْرِبَنَّ عُنُقَكَ صَبْرًا). قَالَ عُيَيْنَةُ: (يَا خَلِيْفَةَ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عليه وآله وَسَلَّمَ، إِنَّ الْجَمِيْلَ أَجْمَلُ، وَقَدْ كَانَ رَسُوْلُ الله صلى الله عليه وآله وَسَلَّمَ أَعْرَفَ بِي مِنْكَ، لَمْ يَخْفَ عَلَيْهِ شيء من أمري وَلَقَدْ خَرَجَ مِنَ الدُّنْيَا وَإِنِّي لَمُقِيْمٌ عَلَى النِّفَاقِ، غَيْرَ أَنِّي تَائِبٌ إِلَى اللهِ وَإِلَيْكَ فِي يَوْمِي هَذَا، فَاعْفُ عَنِّي، عَفَا اللهُ عَنْكَ). فَعَفَا عَنْهُ أَبُوْ بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، وَصَفَحَ عَنْ بَنِي عَمِّهِ، وَأَحْسَنَ إِلَيْهِمْ وَكَسَاهُمْ. ←←←←←

۳ . مُسَيْلَمَةُ الكَذَّابُ

ددهٔ نوم مُسَيلمة بن کبير ۇ ، د يمامې اُوسيدونکې ۇ ، د قبيله بنوحنيفه سره يې تعلق ۇ ، دا د اُوږد عُمر واله کس ۇ ، د مشرۍ او سردارۍ شوق يې لرلو ، ډير د خراب کِردار او خرابو اخلاقو خاوند ۇ ، دغه وجه ده چې دا په کذّاب يمامه لقب سره مشهور ۇ ، د هجرت په لسم (۱۰) کال باندې د عربو مختلفې قبيلې او وفدونه راتلل او په اسلام کې داخليدل ، په دغه کال باندې د يمامې نه د بنوحنيفه چې کوم وفد مدينې منوّرې ته راغی په هغې کې دا مُسَيلمه کذّاب هم ، دوی اسلام قبول کړو .

دا وفد په مدينه منوّره کښې يو څو ورځې ايسار ۇ ، دوی به اکثره د نبي عليه السلام په خدمت کې حاضريدل ، خو مُسَيلمه کذّاب به د خپل اَسباب سره پاتې کيدو . (۱)

په نبوّت کې د شِرکت درخواست

په احاديثو کې دا هم ذکر دي چې کله مُسَيلمه کذّاب د نبي عليه السلام په لاس باندې بيعت کولو نو مُسَيلمه کذّاب نبي عليه السلام ته وويل :

ته ما خپل جانشين يا خليفه مقرر کړه (يعنی په نبوّت کې مې شريک کړه) .

په دې وخت کې د پيغمبر عليه السلام سره په لاس کې د قجورې يوه څانګه (لخته) وه

←←← وَبَلَغَ طُلَيْحَةَ بْنَ خُوَيْلِدٍ أَنَّ عُيَيْنَةَ بْنَ حِصْنٍ وَقُرَّةَ بْنَ هُبَيْرَةَ قَدْ حُمِلَا إِلَى الْمَدِينَةِ، وَقَدْ عَفَا عَنْهُمَا أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ. فَنَدِمَ عَلَى مَا كَانَ مِنْهُ أَشَدَّ النَّدَامَةِ .... وَجَعَلَ طُلَيْحَةُ بْنُ خُوَيْلِدٍ يُقَدِّمُ فِي الرُّجُوعِ إِلَى دَارِ الْإِسْلَامِ وَيُؤَخِّرُ. إِلَى أَنْ تُوُفِّيَ أَبُو بَكْرٍ ﷺ وَاسْتُخْلِفَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا. فَقَدِمَ عَلَيْهِ طُلَيْحَةُ مُسْلِمًا تَائِبًا. فَلَمَّا رَآهُ عُمَرُ قَطَّبَ فِي وَجْهِهِ، ثُمَّ قَالَ: «يَا طُلَيْحَةُ، كَيْفَ تَرْجُو النَّجَاةَ مِنَ النَّارِ وَقَتَلْتَ ثَابِتَ بْنَ أَقْرَمَ الْأَنْصَارِيَّ ﷺ، وَعُكَّاشَةَ بْنَ مِحْصَنٍ الْأَسَدِيَّ ﷺ» . وَقَالَ طُلَيْحَةُ: «يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ! ذَلِكُمَا رَجُلَانِ أَكْرَمَهُمَا اللهُ بِالجنة/ وساق إليهما الشَّهَادَةَ عَلَى يَدَيَّ وَلَمْ يَقْتُلْنِي بِأَيْدِيهِمَا فَأَكُونَ فِي النَّارِ» . قَالَ: فَأُعْجِبَ عُمَرُ ﷺ بِمَقَالَتِهِ فَقَرَّبَهُ وَأَدْنَاهُ، وَأَقَامَ طُلَيْحَةُ عِنْدَهُ إِلَى أَنْ تَحَرَّكَتِ الفرس بعد ذلك، فوجه بِهِ مَعَ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ ﷺ. فَقَاتَلَ بِالْعِرَاقِ قِتَالًا شَدِيدًا، وَقَاتَلَ أَيْضًا بِنُهَاوَنْدَ . وَلَمْ يزل ناصر الدين الإِسْلَامِ حَتَّى لَحِقَ بِاللهِ. فَهَذَا مَا كَانَ من أمر طليحة بن خويلد الأسدي وارتداده، وخروجه إلى أبي بكر ﷺ وتوبته. كتاب الردة للواقدي ص ۸۸ .

(۱) المهٔ للبيس ص ۴۹ ، تاريخ اسلام لمولانا اکبرشاه نجيب آبادي ص ۲۹۷ .

نو دوی ورته اوفرمايل :

که چيرته ته د خلافت په معامله کښ د مانه د قجورښ دا څانګه غواړې نو هم زه يې نه درکوم. (۱)

د دينه معلوميږي چې مُسَيلمه دا بيعت هم صرف ددې د پاره کړې وُ چې ګني مابه د ځان سره په پيغمبرۍ کښ شريک کړي ، يا به ما خپل خليفه جوړ کړي ، خو نبي عليه السلام دده دا آرزو پوره نکړه .

(په بخاري شريف کښ هم د مُسَيلمه کذاب څه واقعه ذکر ده) . (۲)

د نبوّت دعوی کول

کله چې مُسَيلمه کذّاب واپس يمامې ته لاړ ، او په دې ورځو کښ د نبي عليه السلام د بيمارۍ خبر خُور شو نو مُسَيلمه د نبوّت دعویٰ اوکړه ، دا چونکه د خُلې نه ډير چالاکه کس وُ ، خلقو ته يې ويل چې زه نبي عليه السلام په خپل نبوّت کښ شريک کړې يم ، ده به خلقو ته په دروغه خبرې جوړولې او يا به يې ويل چې دا ماته وَحي کيږي .

په بنوحنيفه کښ چې کوم د کمزورې اِيمان خلق وو هغوی دده تابعداري اوکړه او بعضې خلقو خو د قوميت په وجه دده خبره اُومنله .

کله چې نبي عليه السلام ته ددې خبرې معلومات اوشو چې مُسَيلمه کذّاب د نبوّت دعویٰ کړې نو دوی صحابه کرامو ته خطبه ووېله ، او په خطبه کښ يې د حمد و ثناء نه پس

---

(۱) اکمہ تلبیس ص۴۹، آئینہ قادیانیت ص۲۳ .

(۲) إِنَّ مُسَيْلِمَةَ الكَذَّابَ قَدِمَ المَدِينَةَ فَنَزَلَ فِي دَارِ بِنْتِ الحَارِثِ، وَكَانَ تَحْتَهُ بِنْتُ الحَارِثِ بْنِ كُرَيْزٍ ، وَهِيَ أُمُّ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَامِرٍ، فَأَتَاهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ ثَابِتُ بْنُ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ، وَهُوَ الَّذِي يُقَالُ لَهُ : خَطِيبُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَفِي يَدِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضِيبٌ ، فَوَقَفَ عَلَيْهِ فَكَلَّمَهُ. فَقَالَ لَهُ مُسَيْلِمَةُ : إِنْ شِئْتَ خَلَّيْتَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الأَمْرِ، ثُمَّ جَعَلْتَهُ لَنَا بَعْدَكَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ سَأَلْتَنِي هَذَا القَضِيبَ مَا أَعْطَيْتُكَهُ، وَإِنِّي لَأَرَاكَ الَّذِي أُرِيتُ فِيهِ مَا أُرِيتُ ، وَهَذَا ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ، وَسَيُجِيبُكَ عَنِّي». فَانْصَرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . صحيح البخاري كِتَابُ المَغَازِي بَابُ قِصَّةِ الأَسْوَدِ العَنْسِيِّ رقم الحديث ۴۳۷۸ . كنزالعمال رقم الحديث ۳۸۳۸۷ .

اُوفرمایل چې : مُسَیلمه د هغه دیرش (۳۰) کذّابینو نه یو کذّاب (دروغجَن) دی کوم چې به د دَجّال اَعور نه مخکې ظاهرېږي .

چونکه په دې خطبه کې نبي علیه السلام مُسَیلمه ته کذّاب وویل نو د هغې نه راپه دېخوا دا په مُسَیلمه کذّاب سره یادولې شي . (۱)

د مُسَیلمه کذّاب خط او د نبي علیه السلام د طرفه جواب

په احادیثو او تفاسیرو کې دا خبره ذکر ده چې مُسَیلمه کذّاب نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته یو خط رااُولېږل ، د هغې الفاظ دادي :

مِنْ مُسَيْلِمَةَ رَسُوْلِ اللهِ إِلَى مُحَمَّدٍ رَسُوْلِ اللهِ. أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ الْأَرْضَ نِصْفُهَا لِيْ وَنِصْفُهَا لَكَ .

دا خط د مُسَیلمه رسولُ الله د طرفه دی محمّدٌرسولُ الله ته ، پس ددینه خبره داده چې دا زمکه نیمه زما ده او نیمه ستا ده .

د مُسَیلمه کذّاب دا خط دده دوه قاصدانو نبي علیه السلام ته راوړو ، پیغمبر علیه السلام ددې کسانو نه پوښتنه اوکړه :

ستاسو د مُسَیلمه په باره کې څه عقیده ده ؟ دوی وویل :

زمونږ هم هغه عقیده ده کومه چې زمونږ د پیغمبر (مُسَیلمه) ده .

پیغمبر علیه السلام وَرته اوفرمایل :

لَوْلَا أَنَّ الرُّسُلَ لَا تُقْتَلُ لَضَرَبْتُ أَعْنَاقَكُمَا .

که چیرته د قاصدانو قتلول جائزوی نو ما به ستاسو څټونه په تُوره باندې وَهلي وو .

بیا نبي علیه السلام مُسَیلمه کذّاب ته یو جامع جوابي خط اولیکل ، د هغې الفاظ دادي

مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُوْلِ اللهِ إِلَى مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ، أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ الْأَرْضَ لِلّٰهِ يُوْرِثُهَا مَنْ يَّشَاءُ مِنْ عِبَادِهٖ، وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِيْنَ .

دا خط د محمّدٌرسولُ الله د طرفه دی مُسَیلمه کذّاب طرف ته ، پس ددینه خبره داده چې بیشکه زمکه د الله تعالی ده هغه چې په خپلو بندګانو باندې څوک اُوغواړي ددې زمکې

(۱) المرتلبیس ص۵۰ .

وارث یې جوړوي، او بنه انجام د مُتقیانو (پرهیزګارانو) د پاره دی. (١)

(د احادیثو په بعضې کتابونو کې ددې خط مضمون داسې ذکر دی چې مسیلمه کذاب نبي علیه السلام ته دا خط اولیکل :

أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أُشْرِكْتُ فِي الْأَمْرِ مَعَكَ فَلِيَ نِصْفُ الْأَرْضِ وَلَكَ نِصْفُهَا، وَلَكِنَّ قُرَيْشًا يَعْتَدُونَ .

پس ددینه بیشکه زه د تا سره په نبوّت کې شریک کړې شوې یم، پس نیمه زمکه زما ده او نیمه ستاسو ده، لیکن قریش تجاوز کوونکي دي.

نبي علیه السلام ورته په جواب کې اُولیکل :

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ إِلَى مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ سَلَامٌ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ، وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ . (٢)

---

(١) وَالْفِرْقَةُ الثَّانِيَةُ: بَنُو حَنِيفَةَ بِالْيَمَامَةِ و رئيسهم مسيلمة الكذاب. وَكَانَ قَدْ تَنَبَّأَ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي آخِرِ سَنَةِ عَشْرٍ، وَزَعَمَ أَنَّهُ أُشْرِكَ مَعَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النُّبُوَّةِ. وَكَتَبَ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مِنْ مُسَيْلِمَةَ رَسُولِ اللهِ إِلَى مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ. أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ الْأَرْضَ نِصْفُهَا لِي وَنِصْفُهَا لَكَ. وَبَعَثَ بِذَلِكَ إِلَيْهِ مَعَ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِهِ. فَقَالَ لَهُمَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْلَا أَنَّ الرُّسُلَ لَا تُقْتَلُ لَضَرَبْتُ أَعْنَاقَكُمَا» . ثُمَّ أَجَابَ : «مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ إِلَى مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ. أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ، وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ» ، وَمَرِضَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتُوُفِّيَ. فَبَعَثَ أَبُو بَكْرٍ رضي الله عنه خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ رضي الله عنه إِلَى مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ فِي جَيْشٍ كَثِيرٍ حَتَّى أَهْلَكَهُ اللهُ عَلَى يَدَيْ وَحْشِيٍّ رضي الله عنه ، غُلَامِ مُطْعِمِ بْنِ عَدِيٍّ الَّذِي قَتَلَ حَمْزَةَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رضي الله عنه ، بَعْدَ حَرْبٍ شَدِيدٍ. وَكَانَ وَحْشِيٌّ رضي الله عنه يَقُولُ: قَتَلْتُ خَيْرَ النَّاسِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَشَرَّ النَّاسِ فِي الْإِسْلَامِ. تفسير البغوي (معالم التنزيل في تفسير القرآن) ج٢ ص ٦١ سورة المائدة في تفسير آية ٥٤ . التفسير المظهري ج٣ ص ١٢٩، تفسير البيضاوي ج٢ ص ١٣١ سورة المائدة في تفسير آية ٥٤ . مجمع الزوائد ج٥ ص ٣١٥ رقم الحديث ٩٥٩٩، كنز العمال رقم الحديث ٣٨٣٨٦ .

(٢) وَمِمَّا يَدْخُلُ فِي حُسْنِ الْجَوَابِ مَعَ وَجَازَةِ الْكَلَامِ جَوَابُهُ عَنْ كِتَابِ مُسَيْلِمَةَ إِلَيْهِ إِذْ كَتَبَ: أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أُشْرِكْتُ فِي الْأَمْرِ مَعَكَ فَلِيَ نِصْفُ الْأَرْضِ وَلَكَ نِصْفُهَا، وَلَكِنَّ قُرَيْشًا يَعْتَدُونَ. فَكَتَبَ إِلَيْهِ: "بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ إِلَى مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ ... . شعب الايمان رقم الحديث ١٣٧٠ فصل في بيان النبي صلى الله عليه وسلم ولفصاحته ، تفسير ابن كثير ج٥ ص ٢٩٧ .

شروع په نوم د الله چې ډیر مهربان زیات رحم کوونکی دی ، دا خط د محمد رسول الله د طرفه دی مُسَیلمه کذّاب طرف ته ، سلام په هغه چا دی چې هغه د هدایت پیروي کوي ، پس د دینه خبره داده چې بیشکه زمکه د الله تعالی ده هغه چې په خپلو بندګانو باندې څوک اوغواړي د دې زمکې وارث یې جوړوي ، او ښه انجام د پرهیزګارانو د پاره دی

د مُسَیلمه کذّاب خرافات

مُسَیلمه کذّاب خلقو ته د شرابو او زِنا عام اجازت ورکړې ؤ ، خلقو ته یې ویل چې ستاسو روژه صرف داده چې د نمر پریوتلو نه تر د نمر راختلو پورې خوراک څکاک مه کوئ ، او مونځونه یې صرف درې (٣) مقرر کړي وو ، د سهر او ماسخوتن مونځ یې خلقو ته معاف کړې ؤ ، په مانځه کې به یې قرآن کریم نه لوستلو بلکه د مُسَیلمه کذّاب خُودساخته کتاب به یې لوستلو چې د هغې نوم " فاروقِ اول " ؤ .(١)

مُسَیلمه کذّاب خلقو ته ویل چې ما د قرآن کریم په مقابله کې نور سورتونه جوړ کړي دي (دا د مُسَیلمه خلقو ته هسې یوه دُهوکه ورکول وو ؛ ځکه تر اوسه پورې هیچا د قرآن کریم د یو وړوکي سورة مقابله هم نده کړی ، او نه تر اوسه چا د قرآن کریم په شان فصیح و بلیغ کلام جوړ کړي دی) .

مُسَیلمه کذّاب چې کوم عربي عبارتونه د قرآن کریم په مقابله کې جوړ کړي وو که تاسو هغه واورئ نو خندا به درشي چې عام سړی هم داسې بې هُوده خبرې نه کوي څنګه چې مُسَیلمه کذّاب کړي دي .

---

(١) دبستان مذاهب ص ٢٩٧ ، الدعاة ص ٩٣ . المه تلبیس ص ٥٦ .

وَعَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ ، فَقَالَ : إِنِّي مَرَرْتُ بِمَسْجِدٍ مِنْ مَسَاجِدِ بَنِي حَنِيفَةَ فَسَمِعْتُهُمْ يَقْرَؤُونَ شَيْئًا لَمْ يُنَزِّلْهُ اللهُ: اَلطَّاحِنَاتُ طَحْنًا. اَلْخَابِزَاتُ خَبْزًا. وَالْعَاجِنَاتُ عَجْنًا. اَللَّاقِمَاتُ لَقْمًا. قَالَ: فَقَدَّمَ ابْنُ مَسْعُودٍ ﷺ ابْنَ النَّوَّاحَةِ إِمَامَهُمْ. فَقَتَلَهُ وَاسْتَكْثَرَ الْبَقِيَّةَ . فَقَالَ: لَا أُجَزِّرُهُمُ الْيَوْمَ الشَّيْطَانَ. سَيِّرُوهُمْ إِلَى الشَّامِ حَتَّى يَرْزُقَهُمُ اللهُ تَوْبَةً أَوْ يُفْنِيَهُمُ الطَّاعُونُ. رَوَاهُ الطَّبَرَانِيُّ، وَرِجَالُهُ رِجَالُ الصَّحِيحِ.
مجمع الزوائد ومنبع الفوائد رقم الحديث ١٠٥٧٧ بَابٌ فِي مَنْ كَفَرَ بَعْدَ إِسْلَامِهِ نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ ذَلِكَ وَهَلْ يُسْتَتَابُ وَكَمْ يُسْتَتَابُ . المعجم الكبير للطبراني رقم الحديث ٨٩٥٦ . مصنف عبدالرزاق الصنعاني رقم الحديث ١٨٧٠٨ ، المعجم الكبير للطبراني رقم الحديث ٨٩٥٦ .

(علماؤ هغه عبارتونه په خپلو کتابونو کې ذکر کړي دي) . (١)

د مُسَيلمه کذّاب ذُهوکه

مُسَيلمه کذّاب د خپلې پیغمبرۍ د ثبوت دپاره خلقو ته دا ذُهوکه ورکوله چې يو بُوتل ورسره وُ ، خُله يې تَنګه وه او لاندې غټ وُ ، په هغې کې يې د چَرګې آنده (هګۍ) اچولې وه ، خلقو به چې دده نه د پیغمبرۍ معجزه طلب کړه نو ده به ورته دا بوتل اُوښوده ، او ويل به يې : دا زما مُعجزه ده چې د بُوتل په دې تَنګه خُله کې مې د چَرګې آنده داخله کړې ده ،

---

(١) وَكَانَ مُسَيْلِمَةُ مِمَّا جَاءَ بِهِ وَذَكَرَ أَنَّهُ وَحْيٌ: يَا ضُفْدَعُ بِنْتَ ضُفْدَعٍ. نُقِّي مَا تُنَقِّينَ. أَعْلَاكِ فِي الْمَاءِ. وَأَسْفَلُكِ فِي الطِّينِ. لَا الشَّارِبَ تَمْنَعِينَ. وَلَا الْمَاءَ تُكَدِّرِينَ.

وَقَالَ أَيْضًا: وَالْمُبْدِيَاتِ زَرْعًا . وَالْحَاصِدَاتِ حَصْدًا . وَالذَّارِيَاتِ قَمْحًا . وَالطَّاحِنَاتِ طَحْنًا . وَالْخَابِزَاتِ خُبْزًا . وَالثَّارِدَاتِ ثَرْدًا . وَاللَّاقِمَاتِ لُقْمًا . إِهَالَةً وَسَمْنًا . لَقَدْ فُضِّلْتُمْ عَلَى أَهْلِ الْوَبَرِ . وَمَا سَبَقَكُمْ أَهْلُ الْمَدَرِ . رِيفُكُمْ فَامْنَعُوهُ . وَالْمُعْتَرَّ فَآوُوهُ . وَالْبَاغِيَ فَنَاوِئُوهُ . الكامل في التاريخ ابن الأثير ج٢ ص ٢١٥ ذِكْرُ مُسَيْلِمَةَ وَأَهْلِ الْيَمَامَةِ .

وصيد الخاطر لابن الجوزي ج١ ص٤١٦ .

ونسب "الرافعي" له قوله : "والشاءِ وألوانها ، وأعجبها السود وألبانها ، والشاة السوداء ، واللبن الأبيض ، إنه لعجب محض ، وقد حرم المذق فما لكم لا تمجعون.

وقوله: "اَلْفِيْلُ . مَا الْفِيْلُ . وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْفِيْلُ . لَهُ ذَنَبٌ وَبِيْلٌ . وَخُرْطُوْمٌ طَوِيْلٌ ".

وروي أنه "جعل يسجع لهم الأساجيع ويقول لهم فيما يقول مضاهاة للقرآن: لقد أنعم الله على الحبلى، أخرج منها نسمة تسعى، من بين صفاق وحشى".

أو أنه قال: " ألم تر على ربك كيف فعل بالحبلى، أخرج منها نسمة تسعى، من بين صفاق وحشى".

روي أنه قال هذه الآيات لسجاح لما أراد الدخول بها، فقالت: "وماذا أيضًا؟ قال: أوحى إليّ : أن الله خلق النساء أفراجا، وجعل الرجال لهن أزواجا، فنولج فيهن قعسا إيلاجا، ثم نخرجها إذا نشاء إخراجا، فيلتجن لنا سخالا انتاجا. قالت أشهد أنك نبي، قال: هل لك أن أتزوجك فآكل بقومي وبقومك العرب! قالت: نعم .

المفصل في تاريخ العرب قبل الإسلام الدكتور جواد علي ج١٦ ص٣٩٣ .

محترمو ! تاسو د مسيلمه کذاب عربي عبارتونه اوکتل چې دا د يو عام هوښيار سړي خبرې هم ندي نو د قرآن کريم مقابله به څنګه اوکړي ؟ خو صرف خلقو ته يې ذُهوکه ورکوله .

او که څوک دا نه مني نو هغه دې داسې کار اوکړي.

حالانکه دا د مُسَیلمه کذّاب دهوکه وه ؛ ځکه هغه د چرګې دغه آنډه څو ورځې په سرکه کې اچولې وه چې په دې سره د آنډې پوستکې نرم شوې وُ نو بیا یې په بوتل کې داخله کړې وه (بیا یې واپس اُوبه وراچولې وی نو پوستکې یې دوباره کلک شوې وُ) . (١)

الله تعالی مُسَیلمه کذّاب لره رَسوّاء کړو

الله تعالی مُسَیلمه کذّاب لره داسې رَسواء کړو چې کله به ده د څه کار د پاره د برکت دُعا اُوکړه نو هغه کار به اُلټه شو ، د هغې نه به برکت مکمل ختم شو . که چاته به یې د څه بیمارۍ نه د صِحت د پاره دُعا اوکړه نو هغه به نور هم سخت بیمار شو ، ددې په باره کې درته پنځه واقعات ذکر کوم :

١ . یو ښځه مُسَیلمه کذّاب ته راغله او ورته وې ویل : چې زما د باغ د پاره دُعا اوکړه چې د قجورې اُونې په کې شنې شي او د کوهي اُوبه یې زیاتې شي لکه څرنګې چې نبي علیه السلام د هزمان خلقو ته دُعا کړې وه .

مُسَیلمه کذّاب د خپل ملګري " نهار " نه پوښتنه اوکړه چې نبي علیه السلام به ددې د پاره څه عمل کولو ؟ هغه ورته ووېل :

نبي علیه السلام به ددې د پاره دُعا کوله او د هغه کوهي اُوبه به یې راواخیستی ، په خُله مبارکه کې به یې واچولی ، او واپس به یې په کوهي کې واچولی نو په دې سره به د کوهي اُوبه هم زیاتې شوی او د قجورو اُوچې اُونې به هم شنې شوی.

مسیلمه کذّاب هم همدغه شان کار اوکړو (اول یې د برکت دُعا اوکړه ، بیا یې د خپلې خُلې اُوبه په هغه کوهي کې واچولی) نو په دې سره د هغه کوهي اُوبه نورې هم په ښکته لاړې ، او د باغ ټولې اُونې اُوچې شوی . چې په دې الله تعالی مسیلمه کذاب رسواء کړو .

٢ . یو ځل مسیلمه کذّاب ته خپل ملګري " نهار " ووېل چې د نبي علیه السلام طریقه دا وه چې د ماشومانو په سَرونو باندې به یې د برکت د پاره لاس وهلو نو ماشومان به د

---

(١) الآثار الباقیة عن القرون الخالیة البیروني الخوارزمي ص ١٠٩ . البداية والنهاية ص ٦٠.

بيماريو نه مکمل محفوظ شو ، نو اې مسيلمه ! ته هم د بنوحنيفه قبيلې ماشومانو په سرونو باندې لاس راکاږه او د خپلې خُلې خوراک د ماشومانو په خُله کې د برکت د پاره واچوه.

مُسَيلمه کذّاب همدغه شان اوکړو ، نو الله تعالى مسيلمه داسې رَسواء کړو چې دهٔ د کومو ماشومانو په سرونو باندې لاس وهلې وُ هغه ټول گنجيان شو ، او کومو ماشومانو ته يې چې په خُله کې د برکت د پاره خوراک اچولې وُ هغه ټول کونگيان چاره گان شو . (١)

٣ . يو ځل مُسَيلمه کذّاب دا خبره واوريده " چې د يو کس سترگې خُوږيدی نو نبي عليه السلام د هغه په سترگو باندې د خپلې خُلې مبارکې لاړې اُولړولی نو د هغه د سترگو دَرد او زخم ښه شو " نو مُسَيلمه کذّاب هم د يو بيمار په سترگو باندې د خپلې خُلې لاړې د شِفاء په غرض اولړولی نو الله تعالى دا داسې رَسواء کړو چې د هغه کس د سترگو نظر مکمل ختم شو .

۴ . يو ځل مُسَيلمه کذّاب د يوې لنگې چيلۍ په غُلانځه باندې لاس اُووهل ددې د پاره

---

(١) دا خبره په الکامل في التاريخ کې داسې ذکر ده : وَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ: إِنَّ نَخْلَنَا لَسَحِيقٌ، وَإِنَّ آبَارَنَا لَجُرُزٌ. فَادْعُ اللهَ لِمَائِنَا وَنَخْلِنَا كَمَا دَعَا مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَهْلِ هَزْمَانَ. فَسَأَلَ نَهَارًا عَنْ ذَلِكَ، فَذَكَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعَا لَهُمْ وَأَخَذَ مِنْ مَاءِ آبَارِهِمْ فَتَمَضْمَضَ مِنْهُ وَمَجَّهُ فِي الْآبَارِ، فَفَاضَتْ مَاءً، وَأَنْجَبَتْ كُلُّ نَخْلَةٍ، وَأَطْلَعَتْ فَسِيلًا قَصِيرًا مُكَمَّمًا. فَفَعَلَ مُسَيْلِمَةُ ذَلِكَ، فَغَارَ مَاءُ الْآبَارِ وَيَبِسَ النَّخْلُ، وَإِنَّمَا ظَهَرَ ذَلِكَ بَعْدَ مَهْلِكِهِ. وَقَالَ لَهُ نَهَارٌ: أَمِرَّ يَدَكَ عَلَى أَوْلَادِ بَنِي حَنِيفَةَ مِثْلَ مُحَمَّدٍ، فَفَعَلَ وَأَمَرَّ يَدَهُ عَلَى رُءُوسِهِمْ وَحَنَّكَهُمْ، فَقَرِعَ كُلُّ صَبِيٍّ مَسَحَ رَأْسَهُ، وَلَثِغَ كُلُّ صَبِيٍّ حَنَّكَهُ، وَإِنَّمَا اسْتَبَانَ ذَلِكَ بَعْدَ مَهْلِكِهِ. الکامل في التاريخ ابن الأثير ج٢ ص ٢١٦ ذِكْرُ مُسَيْلِمَةَ وَأَهْلِ الْيَمَامَةِ . صيد الخاطر لابن الجوزي ج١ ص ٢١٦ .

نوټ : " نهار" د مسيلمه کذاب ملگرې وُ ، اول يې اسلام راوړې وُ خو بيا مرتد شو . وَكَانَ مَعَ مُسَيْلِمَةَ نَهَارٌ الرَّجَّالُ بْنُ عُنْفُوَةَ، وَكَانَ قَدْ هَاجَرَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَرَأَ الْقُرْآنَ، وَفَقُهَ فِي الدِّينِ، وَبَعَثَهُ مُعَلِّمًا لِأَهْلِ الْيَمَامَةِ، وَلِيَشْغَبَ عَلَى مُسَيْلِمَةَ، فَكَانَ أَعْظَمَ فِتْنَةً عَلَى بَنِي حَنِيفَةَ مِنْ مُسَيْلِمَةَ، شَهِدَ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ مُسَيْلِمَةَ قَدْ أُشْرِكَ مَعَهُ، فَصَدَّقُوهُ وَاسْتَجَابُوا لَهُ، وَكَانَ مُسَيْلِمَةُ يَنْتَهِي إِلَى أَمْرِهِ. الکامل في التاريخ ابن الأثير ج٢ ص ٢١٥ ذِكْرُ مُسَيْلِمَةَ وَأَهْلِ الْيَمَامَةِ

چې ددې شوده زیات شي نو الله تعالی مُسَیلمه داسې رَسواء کړو چې سمدست په هغه چیلۍ کې شوده اُوچ شو.

۵ . مُسَیلمه کذّاب ته یوه زَنانه راغله او ورته وې ویل : زما نوربچي وفات شوي دي صرف دوه (۲) څامن مې پاتې دي ته دُعا اوکړه چې الله تعالی دا راته ژوندي اُوساتي.
نو مُسَیلمه کذّاب دُعا اوکړه او دې ښځې ته یې خوشخبري ورکړه چې ستا دا مشر څوی به تر بُوډاوالي پورې ژوندې وي ، او دا کشر څوي به دې څلوېښت (۴۰) کاله ژوندې وي.
ښځه په ډیرې خوشحالۍ کور ته روانه شوه ، چې کله کور ته اُورسیده نو مشر څوي یې په ګوهي کې غورځیدلې وُ او مَړ شوې وُ ، او د کشر څوي زنکدن یې شروع وُ هغه هم مړ شو.
الله تعالی مُسَیلمه کذّاب لره په خلقو کې رَسواء کړو خو بیا هم ددې خپل غلط حرکت نه نه منع کیدو ، او په دروغه یې د نبوّت دعوی کړې وه.(۱)

حضرت ابوبکر صدیق ﷺ د مُسیلمه کذّاب د ختمولو د پاره حضرت خالد بن ولید ﷺ اُولیږل

د نبي علیه السلام د وفات نه پس د مُسَیلمه کذّاب فِتنه نوره هم زیاته شوه ، دده سره څلوېښت زره (۴۰۰۰۰) فوج وُ ، په دې بعضې کسان داسې وو چې هغوی مُسَیلمه کذّاب نبي منلو ، او بعضې داسې وو چې هغوی دا دروغجن ګڼړلو خو بیا یې هم د قومیت په وجه دده ملګرتیا کوله.(۲)

کله چې حضرت ابوبکر صدیق ﷺ خلیفه شو نو دوی د مُرتدینو ختمولو د پاره د صحابه کرامو ګروپونه مختلفو ځایونو ته اُولیږل.
حضرت عکرمه ﷺ یې د مُسَیلمه کذّاب د ختمولو د پاره یمامې ته اُولیږل ، او ددې

(۱) المه تلبیس ص ۵۹ ، ۶۰.

(۲) وَقِيلَ: جَاءَهُ طَلحَةُ النَّمِرِيُّ فَسَأَلَهُ عَنْ حَالِهِ، فَأَخْبَرَهُ أَنَّهُ يَأْتِيهِ رَجُلٌ فِي ظُلمَةٍ، فَقَالَ: أَشْهَدُ أَنَّكَ الْكَاذِبُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا صَادِقٌ، وَلَكِنْ كَذَّابُ رَبِيعَةَ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِنْ صَادِقِ مُضَرَ. فَقُتِلَ مَعَهُ يَوْمَ عُقْرَبَاءَ كَافِرًا. الكامل في التاريخ ابن الأثير ج۲ ص ۲۱۶ ذِكْرُ مُسَيْلِمَةَ وَأَهْلِ الْيَمَامَةِ.

پسې يې حضرت خالد بن وليد ﷺ هم وراُوليږل چې دده سره د مهاجرينو او اَنصارو لښکر وُ ، په دې لښکر کې هغه صحابه کرام هم شريک وو کوم چې په غزوه بَدر کې شريک وو .

د اسلامي لښکر ټول تعداد ديارلس زره (١٣٠٠٠) کسان وو چې مشري يې حضرت خالد بن وليد ﷺ کوله ، او د مُسيلمه کذاب سره څلويښت زره (٤٠٠٠٠) کسان وو چې په هر قِسمه اَسلحه باندې سَمبال وو ، او وخت په وخت به په کې نور کسان هم شريکيدل .

حضرت خالد بن وليد ﷺ يمامې طرف ته ورنزدې شو ، د عقرباء په ميدان کې يې خيمې اُووهلې ، په دويمه ورځ باندې دواړه لښکرې سره مخامخ شوې ، داسې سخت جنګ شروع شو چې د دينه مخکې دومره سخته مقابله چيرته نه وه راغلې ، مسلمانانو په ډيرې بهادرۍ سره د زمرو په شان په هغوى حمله اوکړه ، دُشمنانو چې دا اُوليد نو وارخطاء شو ، يو خوا بل خوا اُوتختيدل ، د مُسيلمه ځوي " شرحبيل " به خپل فوج ته غيرت ورکول چې ټکړه شئ په خپل ننګ او ناموس باندې ځان قربان کړئ ، خو مسلمانانو داسې په بهادرۍ سره مقابله اوکړه چې هغوى ټينګ نه شو .

آخر د مُسَيلمه کذّاب لښکر نزدې يو باغ ته په مَنډه ننوَت ، او د باغ غټه دروازه يې د ځان پسې راښنده کړه ، مسلمانان د شاته نه ورپسې وَر روان وو ، خو چونکه د باغ دروازه بنده وه ، دننه د ورتللو لار نه وه ، نو په مسلمانانو کې يو بهادر کس چې نوم يې " براء بن مالک " وُ ده حضرت خالد بن وليد ﷺ ته وويل چې تاسو ما ديوال ته اُوخيجوئ ، زه به لاندې وَرټوپ کړم او دروازه به خلاصه کړم .

حضرت خالد بن وليد ﷺ ورته وويل : تا څونږ د دُشمن لاسونو ته څنګه وَر اُوغورځوو ؟

آخر دې کس ډير اِصرار اوکړو او حضرت خالد بن وليد ﷺ ته يې قسَم ورکړو چې ما ديوال ته پورته کړئ .

نو مسلمانانو دا ديوال ته پورته اُوخيجول ، هغه لاندې وَرټوپ کړل ، هلته موجود د مُسيلمه کذاب ملګرو سره يې سخته مقابله اوکړه خو آخر يې ځان دروازې ته اُورسول ، سمدست يې دروازه کلاؤ کړه ، د مسلمانانو فوج باغ ته داخل شو ، په باغ کې سخت جنګ شروع شو .

په دې وخت کې د مُسیلمه کذاب ملګرو دده نه پوښتنه اوکړه چې : ستا هغه وعده به کله پوره کیږي کومه چې درسره الله تعالی کړې ده ؟

ده ورته وویل ؛ دا وخت ددې خبرو ندی هر یو دې د خپل أهل و عیال د پاره اوجنګیږي .

د مُسَیلمه کذّاب فوج هم کلکه مقابله کوله ؛ ځکه که د هغوی ملګري هر څومره ډیر مړه کیدل خو بیا هم د هغوی تعداد زیات ؤ ، څلویښت زره کسان وو نو ځکه یې سخته مقابله کوله .

مسلمانان باوجود د کم تعداد نه بیا هم په ډیره بهادرۍ سره اُوجنګیدل ، حضرت خالد بن ولید ﷺ پوهه شو چې تر څو پورې مُسَیلمه کذاب نه وي ختم شوی تر هغې پورې د دوی قوّت نه ختمیږي ، نو دده د قتلولو پسې یې کوشش شروع کړو او سخته حمله یې اوکړه .

کله چې مُسیلمه کذاب پوهه شو چې اوس مې د بچ کیدلو څه صورت نشته نو پخپله یې زغره واغوسته ، په آس باندې سور شو څه فوج یې د ځان سره ملګرې کړو ، کوشش یې کولو چې د باغ د دَروازې نه بهر اُووځي .

چې کله دَروازې ته اُورسید نو په دَروازه کې حضرت وَحشي ﷺ ولاړ ؤ هغه وریاندې د نېزې دومره تېز ګوزار اوکړو چې دا نېزه د مُسیلمه کذاب د خیټې نه آخوا اُووتله ، ځای په ځای را اُوغورځید ، یو انصاري کس رامنده کړه او سَر یې ورنه په توره باندې غوڅ کړو ، بیا حضرت وَحشي ﷺ دده سَر په نېزه کې پورته کړو (چې خلق یې اُوګوري) ، په دې سره د مُسیلمه کذاب په لښکر کې یَره خوَره شوه ، یو طرفته او بل طرفته اُوتختیدل .

آخر دا چې میدان د دُشمنانو نه خالي شو ، څه مردار شو او څه اُوتختیدل ، مسلمانانو ته مخه خلاصه شوه او د مُسیلمه کذّاب فتنه ختمه شوه .

په دې جنګ کې مُسیلمه کذّاب پخپله او د هغه آته ویشت زره (٢٨٠٠٠) کسان مردار شو .(١)

(١) په یو بل قول کې ذکر دي چې د مرتدینو یو ویشت زره (٢١٠٠٠) کسان مردار شو ، یو دریم قول په دا هم شته چې اُوولس زره (١٧٠٠٠) کسان یې مردار شو .

او د مسلمانانو څخه د پاسه زر (١٠٠٠) كسان شهيدان شو ، په يو بل قول كې دي چې د مسلمانانو دولس سوه (١٢٠٠) كسان شهيدان شو. (١)
خو ډير په كې زخميان هم وو ، په شهيد شوو كسانو كې د قرآن كريم حافظان زيات وو. (٢)
دا واقعه علامه ابن اثير رَحِمَهُ اللهُ په " الكامل في التاريخ " كې او علامه واقدي رحمه الله په "كتاب الرّدة" كې په پوره تفصيل سره ذكر كړى. (٣)

---

(١) د ابن اثير ج٢ ص ٢٢٣ د قول مطابق د مسلمانانو شپږ سوه (٦٠٠) كسان شهيدان شوي وو ، ليكن د ابن خلدون ج٢ ص ٤١١ د قول مطابق يوزر اتيا (١٠٨٠) مسلمانان شهيدان شوي وو. المه تلبيس ص ٦٧.

(٢) تاريخ اسلام لمولانا اكبرشاه نجيب آبادي ج١ ص ٢٩٩ . المه تلبيس ص ٦١ . ختم نبوّت كامل لمولانا مفتي محمد شفيع رحمه الله ص ٣٧٢.

(٣) قَدْ ذَكَرْنَا فِيمَا تَقَدَّمَ مَجِيءَ مُسَيْلِمَةَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَلَمَّا مَاتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَعَثَ أَبُو بَكْرٍ السَّرَايَا إِلَى الْمُرْتَدِّينَ، أَرْسَلَ عِكْرِمَةَ بْنَ أَبِي جَهْلٍ فِي عَسْكَرٍ إِلَى مُسَيْلِمَةَ، وَأَتْبَعَهُ شُرَحْبِيلَ بْنَ حَسَنَةَ .... فَلَمَّا رَجَعَ خَالِدٌ رضي الله عنه مِنَ الْبُطَاحِ إِلَى أَبِي بَكْرٍ وَاعْتَذَرَ إِلَيْهِ قَبِلَ عُذْرَهُ وَرَضِيَ عَنْهُ، وَوَجَّهَهُ إِلَى مُسَيْلِمَةَ، وَأَوْعَبَ مَعَهُ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارَ، وَعَلَى الْأَنْصَارِ ثَابِتُ بْنُ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ، وَعَلَى الْمُهَاجِرِينَ أَبُو حُذَيْفَةَ وَ زَيْدُ بْنُ الْخَطَّابِ، وَأَقَامَ خَالِدٌ بِالْبُطَاحِ يَنْتَظِرُ وُصُولَ الْبَعْثِ إِلَيْهِ. فَلَمَّا وَصَلُوا إِلَيْهِ سَارَ إِلَى الْيَمَامَةِ، وَبَنُو حَنِيفَةَ يَوْمَئِذٍ كَثِيرُونَ، كَانَتْ عِدَّتُهُمْ أَرْبَعِينَ أَلْفَ مُقَاتِلٍ، وَعَجَّلَ شُرَحْبِيلُ بْنُ حَسَنَةَ، وَبَادَرَ خَالِدًا بِقِتَالِ مُسَيْلِمَةَ، فَنُكِبَ. فَلَامَهُ خَالِدٌ، وَأَمَدَّ أَبُو بَكْرٍ خَالِدًا بِسَلِيطٍ؛ لِيَكُونَ رِدْءًا لَهُ، لِئَلَّا يُؤْتَى مِنْ خَلْفِهِ. وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رضي الله عنه يَقُولُ: لَا أَسْتَعْمِلُ أَهْلَ بَدْرٍ، أَدَعُهُمْ حَتَّى يَلْقَوُا اللهَ بِصَالِحِ أَعْمَالِهِمْ، فَإِنَّ اللهَ يَدْفَعُ بِهِمْ وَبِالصَّالِحِينَ أَكْثَرَ مِمَّا يَنْتَصِرُ بِهِمْ. وَكَانَ عُمَرُ رضي الله عنه يَرَى اسْتِعْمَالَهُمْ عَلَى الْجُنْدِ وَغَيْرِهِ.... وَلَمَّا بَلَغَ مُسَيْلِمَةَ دُنُوُّ خَالِدٍ ضَرَبَ عَسْكَرَهُ بِعَقْرَبَاءَ، وَخَرَجَ إِلَيْهِ النَّاسُ، وَخَرَجَ مُجَّاعَةُ بْنُ مُرَارَةَ فِي سَرِيَّةٍ يَطْلُبُ ثَأْرًا لَهُمْ فِي بَنِي عَامِرٍ، فَأَخَذَهُ الْمُسْلِمُونَ وَأَصْحَابَهُ. فَقَتَلَهُمْ خَالِدٌ وَاسْتَبْقَاهُ؛ لِشَرَفِهِ فِي بَنِي حَنِيفَةَ، وَكَانُوا مَا بَيْنَ أَرْبَعِينَ إِلَى سِتِّينَ. ... وَتَرَكَ مُسَيْلِمَةُ الْأَمْوَالَ وَرَاءَ ظَهْرِهِ، فَقَالَ شُرَحْبِيلُ بْنُ مُسَيْلِمَةَ: يَا بَنِي حَنِيفَةَ ! قَاتِلُوا ؛ فَإِنَّ الْيَوْمَ يَوْمُ الْغَيْرَةِ، فَإِنِ انْهَزَمْتُمْ تُسْتَرْدَفُ النِّسَاءُ سَبِيَّاتٍ، وَيُنْكَحْنَ غَيْرَ خَطِيبَاتٍ. فَقَاتِلُوا عَنْ أَحْسَابِكُمْ، وَامْنَعُوا نِسَاءَكُمْ. فَاقْتَتَلُوا بِعَقْرَبَاءَ، وَكَانَتْ رَايَةُ الْمُهَاجِرِينَ مَعَ سَالِمٍ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ، وَكَانَتْ قَبْلَهُ مَعَ عَبْدِ اللهِ بْنِ حَفْصِ بْنِ غَانِمٍ، فَقُتِلَ. فَقَالُوا: تَخْشَى عَلَيْنَا مِنْ نَفْسِكَ شَيْئًا فَقَالَ: بِئْسَ حَامِلُ الْقُرْآنِ أَنَا إِذًا ! ←←←←←←←←

←←←← وَكَانَتْ رَايَةُ الْأَنْصَارِ مَعَ ثَابِتِ بْنِ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ، وَكَانَتِ الْعَرَبُ عَلَى رَايَاتِهِمْ. وَالْتَقَى النَّاسُ، وَكَانَ أَوَّلَ مَنْ لَقِيَ الْمُسْلِمِيْنَ نَهَارُ الرَّجَّالُ بْنُ عُنْفُوَةَ فَقُتِلَ. قَتَلَهُ زَيْدُ بْنُ الْخَطَّابِ، وَاشْتَدَّ الْقِتَالُ، وَلَمْ يَلْقَ الْمُسْلِمُوْنَ حَرْبًا مِثْلَهَا قَطُّ، .... وَاشْتَدَّ الْقِتَالُ وَتَذَامَرَتْ بَنُوْ حَنِيْفَةَ، وَقَاتَلَتْ قِتَالًا شَدِيْدًا، وَكَانَتِ الْحَرْبُ يَوْمَئِذٍ تَارَةً لِلْمُسْلِمِيْنَ وَتَارَةً لِلْكَافِرِيْنَ، وَقُتِلَ سَالِمٌ، وَأَبُوْحُذَيْفَةَ، وَ زَيْدُ بْنُ الْخَطَّابِ، وَغَيْرُهُمْ مِنْ أُولِي الْبَصَائِرِ. فَلَمَّا رَأَى خَالِدٌ مَا النَّاسُ فِيْهِ قَالَ: امْتَازُوْا أَيُّهَا النَّاسُ لِنَعْلَمَ بَلَاءَ كُلِّ حَيٍّ، وَلِنَعْلَمَ مِنْ أَيْنَ نُؤْتَى. فَامْتَازُوْا، وَكَانَ أَهْلُ الْبَوَادِيْ قَدْ جَنَّبُوا الْمُهَاجِرِيْنَ وَالْأَنْصَارَ، وَجَنَّبَهُمُ الْمُهَاجِرُوْنَ وَالْأَنْصَارُ. فَلَمَّا امْتَازُوْا قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: اَلْيَوْمَ يُسْتَحَى مِنَ الْفِرَارِ. فَمَا رُئِيَ يَوْمٌ كَانَ أَعْظَمَ نِكَايَةً مِنْ ذٰلِكَ الْيَوْمِ، وَلَمْ يُدْرَ أَيُّ الْفَرِيْقَيْنِ كَانَ أَعْظَمَ نِكَايَةً، غَيْرَ أَنَّ الْقَتْلَ كَانَ فِي الْمُهَاجِرِيْنَ وَالْأَنْصَارِ وَأَهْلِ الْقُرَى أَكْثَرَ مِنْهُ فِيْ أَهْلِ الْبَوَادِيْ. وَثَبَتَ مُسَيْلِمَةُ فَدَارَتْ رَحَاهُمْ عَلَيْهِ، فَعَرَفَ خَالِدٌ رضي الله عنه أَنَّهَا لَا تَرْكُدُ إِلَّا بِقَتْلِ مُسَيْلِمَةَ، وَلَمْ تَحْفِلْ بَنُوْ حَنِيْفَةَ بِمَنْ قُتِلَ مِنْهُمْ. ثُمَّ بَرَزَ خَالِدٌ رضي الله عنه وَدَعَا إِلَى الْبِرَازِ وَنَادَى بِشِعَارِهِمْ، وَكَانَ شِعَارُهُمْ: يَا مُحَمَّدَاهُ! فَلَمْ يَبْرُزْ إِلَيْهِ أَحَدٌ إِلَّا قَتَلَهُ. وَدَارَتْ رَحَا الْمُسْلِمِيْنَ، وَدَعَا خَالِدٌ رضي الله عنه مُسَيْلِمَةَ فَأَجَابَهُ. فَعَرَضَ عَلَيْهِ أَشْيَاءَ مِمَّا يَشْتَهِيْ مُسَيْلِمَةُ فَكَانَ إِذَا هَمَّ بِجَوَابِهِ أَعْرَضَ بِوَجْهِهِ لِيَسْتَشِيْرَ شَيْطَانَهُ. فَيَنْهَاهُ أَنْ يَقْبَلَ. فَأَعْرَضَ بِوَجْهِهِ مَرَّةً، وَ رَكِبَهُ خَالِدٌ وَأَرْهَقَهُ. فَأَدْبَرَ وَ زَالَ أَصْحَابُهُ، وَصَاحَ خَالِدٌ رضي الله عنه فِي النَّاسِ فَرَكِبُوْهُمْ، فَكَانَتْ هَزِيْمَتُهُمْ. وَقَالُوْا لِمُسَيْلِمَةَ: أَيْنَ مَا كُنْتَ تَعِدُنَا؟ فَقَالَ: قَاتِلُوْا عَنْ أَحْسَابِكُمْ. وَنَادَى الْمُحَكَّمُ: يَا بَنِيْ حَنِيْفَةَ، الْحَدِيْقَةَ الْحَدِيْقَةَ! فَدَخَلُوْهَا وَأَغْلَقُوْا عَلَيْهِمْ بَابَهَا.... فَلَمَّا دَخَلَتْ بَنُوْ حَنِيْفَةَ الْحَدِيْقَةَ قَالَ الْبَرَاءُ: يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِيْنَ، أَلْقُوْنِيْ عَلَيْهِمْ فِي الْحَدِيْقَةِ. فَقَالُوْا: لَا نَفْعَلُ. فَقَالَ: وَاللهِ لَتَطْرَحُنَّنِيْ عَلَيْهِمْ بِهَا! فَاحْتُمِلَ حَتّٰى أَشْرَفَ عَلَى الْجِدَارِ فَاقْتَحَمَهَا عَلَيْهِمْ، وَقَاتَلَ عَلَى الْبَابِ وَفَتَحَهُ لِلْمُسْلِمِيْنَ وَدَخَلُوْهَا عَلَيْهِمْ. فَاقْتَتَلُوْا أَشَدَّ قِتَالٍ، وَكَثُرَ الْقَتْلَى فِي الْفَرِيْقَيْنِ لَاسِيَّمَا فِيْ بَنِيْ حَنِيْفَةَ. فَلَمْ يَزَالُوْا كَذٰلِكَ حَتّٰى قُتِلَ مُسَيْلِمَةُ. وَاشْتَرَكَ فِيْ قَتْلِهِ وَحْشِيٌّ رضي الله عنه مَوْلَى جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، وَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، أَمَّا وَحْشِيٌّ رضي الله عنه فَدَفَعَ عَلَيْهِ حَرْبَتَهُ، وَضَرَبَهُ الْأَنْصَارِيُّ بِسَيْفِهِ. قَالَ ابْنُ عُمَرَ رضي الله عنهما: فَصَرَخَ رَجُلٌ: قَتَلَهُ الْعَبْدُ الْأَسْوَدُ، فَوَلَّتْ بَنُوْ حَنِيْفَةَ عِنْدَ قَتْلِهِ مُنْهَزِمَةً، وَأَخَذَهُمُ السَّيْفُ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ. وَأُخْبِرَ خَالِدٌ رضي الله عنه بِقَتْلِ مُسَيْلِمَةَ ..... وَقَدْ قُتِلَ مِنَ الْمُهَاجِرِيْنَ وَالْأَنْصَارِ مِنْ أَهْلِ الْمَدِيْنَةِ ثَلَاثُمِائَةٍ وَسِتُّوْنَ، وَمِنَ الْمُهَاجِرِيْنَ مِنْ غَيْرِ الْمَدِيْنَةِ ثَلَاثُمِائَةِ رَجُلٍ، وَقُتِلَ ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ، قَطَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ رِجْلَهُ. فَأَخَذَهَا ثَابِتٌ وَضَرَبَهُ بِهَا فَقَتَلَهُ. وَقُتِلَ مِنْ بَنِيْ حَنِيْفَةَ بِعَقْرَبَاءَ سَبْعَةُ آلَافٍ، وَبِالْحَدِيْقَةِ مِثْلُهَا، وَفِي الطَّلَبِ نَحْوٌ مِنْهَا.

الكامل في التاريخ ج٢ ص ٢١٤ ذِكْرُ مُسَيْلِمَةَ وَأَهْلِ الْيَمَامَةِ. كتاب الردة ص ١٠٢ خَبَرُ مَالِكِ بْنِ نُوَيْرَةَ وَمُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ

د مُسَيلمه كذّاب د واقعې نه حاصل شوي نتائج

ددې واقعې نه مونږ ته يو څو خبرې معلومې شوی :

١ . اوله خبره دا چې كله مُسَيلمه كذّاب د نبوّت دعوىٰ اوكړه نو د صحابه كرامو يو لوي جماعت په اِتفاق سره دده د مقابلې د پاره راأووت ، اګر چې د دُشمنانو په مقابله کې د مسلمانانو تعداد هم کم ؤ ، أسلحه ورسره هم كمه وه خو بيا هم د مُسَيلمه كذّاب د مقابلې د پاره راأووتل .

تقريبًا دولس سوه (١٢٠٠) صحابه كرم او تابعين د ختمِ نبوّت مسئلې د تحفظ د پاره شهيدان شو ، چې په دې کې ډير تعداد د قرآن كريم د حافظانو او عالِمانو ؤ .

محترمو مسلمانانو ! تاسو ديته سوچ اوكړئ چې د نبي عليه السلام په زمانه کې د اسلام د سَرلُندۍ او دِفاع د پاره څومره جهادونه شوي وو (كه هغه غزوه بدر وه ، غزوه اُحد وه ، غزوه خيبر وه ، غزوه حُنين وه ، فتح مكه وه ، غزوه موته وه ، غزوه اَحزاب وه او يا غزوه تبوک ؤ) په دې ټولو کې مجموعه دوه سوه او نهه پنځوس (٢٥٩) مسلمانان شهيدان شوي وو (١) او د مُسَيلمه كذّاب په مقابله کې دولس سوه (١٢٠٠) صحابه كرام او بعين شهيدان شو ، په دې کې أووه سوه (٧٠٠) د قرآن كريم داسې حافظان او عالمان وو چې د نبي عليه السلام په خدمت کې يې قرآن كريم حفظ كړې ؤ . او ډيره حصه په کې زخميان وو ، ددينه معلومه شوه چې د صحابه كرامو په نزد باندې ددې مسئلې ډير اَهميت ؤ ، او ددې د تحفّظ د پاره يې ډيره قرباني وركړې . (٢)

٢ . ددې واقعې نه دويمه خبره دا معلومه شوه چې كله صحابه كرامو ته معلومه شوه چې مُسَيلمه كذّاب د نبوّت دعوىٰ كړې نو هيڅ دده نه مُعجزه يا دليل طلب نكړو ، بلكه

---

(١) رحمة للعالمين ج٢ ص٢١٣ قاضي سليمان منصورپوري رحمه الله ، آئينۂ قاديانيت ص٣٠ .

(٢) ختم نبوت كامل ص٣٠٢ حصہ سوم از مفتي محمد شفيع رحمه الله ، مرقاة المفاتيح ج٥ ص٢٤ ، آئينۂ قاديانيت ص٣٠ . وخطبات شاہين ختم نبوت ص٢٥٢ .

په تاريخ الكامل ، تاريخ طبري ، او تاريخ ابن جرير کې دا خبره صراحةً ذكر ده .

ټولو صحابه کرامو دده په مُرتدوالي او دده په قتلولو باندې اِجماع اوکړه ، او دده سره يې عمَلي جهاد اوکړو .

۳ . ددې واقعې نه دريمه خبره دا معلومه شوه چې که يو کس د اسلام نور فرائض او احکام مني او ځان ته مسلمان وايي خو چې کله د ختمِ نبوّت نه اِنکار کوي يا د اسلام د يو بل قطعي حکم نه اِنکار کوي نو په دې سره دا سړې مُرتد او کافر کيږي ، لکه مُسَيلمه کذّاب هم ځان ته مسلمان ويل او د اِسلام ډير احکامات يې منل خو ختمِ نبوّت يې نه منل او پخپله يې د نبوّت دعوی اوکړه نو صحابه کرامو دا مرتد اُوګرځول او جهاد يې ورسره اوکړو .

٤ . ددې واقعې نه څلورمه خبره دا معلومه شوه چې کله د يو چا پيروکار او مُتّبِعين زيات وي نو دا دده د حقانيت دليل ندی ؛ ځکه د مُسَيلمه کذّاب سره څلويښت زره (۴۰۰۰۰) تکړه فوج وُ ، اوس ددې څلويښت زره کسانو به شاته نور خاندانونه (ښځې ، بچي ، مور او پلار) هم وو نو ددينه ډير زيات خلق جوړيږي ، خو بيا هم صحابه کرامو دده ډير والي ته اُو نه کتل بلکه د ختمِ نبوّت نه د مُنکِر کيدو په وجه يې ورسره جهاد اوکړو .

په دې ځای دا خبره د ذکر کولو قابله ده چې که نن صبا د ميرزا غلام احمد قادياني (کوم چې په دروغه د نبوّت دعوی کړې وه ، دده) ملګري دا دعوی کوي چې "زمونږ دا ډيروالي زمونږ د حقانيت دليل دی" . نو ددې جواب دادی چې د مُسَيلمه کذّاب ملګري هم ډير وو خو صحابه کرامو دا ډير والې د هغه د حقانيت دليل اُو نه ګڼړل ، بلکه مُرتد او کافر يې اُوګڼړل او جهاد يې ورسره اوکړو .

۵ . ددې واقعې نه پنځمه خبره دا معلومه شوه چې په دې واقعه کې د روستو اُمتِ مُسلمه د پاره ډير لوي سبق پروت دی ، هغه دا چې " څوک هم تر قيامته پورې د نبي عليه السلام د ختمِ نبوّت نه مُنکِر شي يا په دروغه د نبوّت دعوی اوکړي نو داسې کس به مُرتد او کافر وي او دده قتلول به واجب وي ، که ددې د پاره د سَر او مال قرباني ورکول راشي نو مسلمانان به ديته هم غاړه ږدي لکه څرنګې چې دولس سوه (۱۲۰۰) صحابه کرامو او تابعينو دا قرباني ورکړه .

٦ . ددې واقعې نه شپږمه خبره دا معلومه شوه چې کله د نبي عليه السلام د وفات نه پس بعضې قبائل مرتد شو ، د يهوديانو او نصارىٰ وُ د طرفه هم په مسلمانانو باندې د حملې خطره وه ، د داخلي او خارجي دُشمنانو د حملې سخته خطره وه ، د دُشمنانو په نسبت د مسلمانانو سره جنګي آلات هم کم وو، د مُسَيلمه کذّاب فِتنه هم ډيره په تيزئ خوَريده ، خو ددې ټولو خبرو باوجود بيا هم صحابه کرامو د اَسبابو او اسلامي لښکر د کمي پرواه اُو نه ساتله ، او حضرت ابوبکر صديق ﷺ د ټولو نه اول د مُرتدينو د ختمولو د پاره د صحابه کرامو مختلف ګروپونه مختلفو ځايونو ته اُوليږل ، او په لږ وخت کې يې د مرتدينو ټولې فِتنې ختمې کړې .

که چيرته د نن صبا غوندې د کمزوري اِيمان واله رُوشن خِياله مسلمانان هلته موجود وی نو دوی به ضرور دا مشوره ورکوله چې :

" اول د خارجي دُشمنانو مقابله په کار ده ؛ ځکه دا مرتدين خو ځان ته مسلمانان وايي او د اسلام ډير احکامات مني نو د دوی سره جهاد ندې په کار "

ليکن حضرت ابوبکر صديق ﷺ او نورو صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ په الله تعالى باندې عقيده مضبوطه وه د اَسبابو او تعداد د کمي لحاظ يې اُو نه ساتل بلکه د ټولو نه اول يې د همدې مُرتدينو (د مُسَيلمه کذّاب او دده په شان نورو مُرتدينو) سره جهاد اوکړو ، چې کله يې دا ختم کړل نو بيا يې خارجي دُشمنانو ته توَجّو اوکړه ؛ دا ځکه چې صحابه کرامو ته معلومه وه چې عزّت او ذِلت ، فتح او شِکست د الله تعالى په قبضهٔ قدرت کې دی ، دوی ته معلومه وه چې په غزوه بدر او غزوه حُنَين کې اګرچې د مسلمانانو سره د اَسلحې او تعداد کمې وُ خو بيا يې هم د کافرانو بې شميره مُسلح فوج ته شکست ورکړی .(۱)

اوس د مُسَيلمه کذّاب يو مَنونکی هم نشته

په کوم وخت کې چې مُسَيلمه کذّاب د نبوّت دعوىٰ کړې وه نو په هاغه وخت کې د صحابه کرامو مجموعه تعداد ټول يو لک او څليريشت زره (۱۲۴۰۰۰) کسان وو ، او د مُسَيلمه کذّاب مَنونکي په هغه وخت کې مجموعه يو لک (۱۰۰۰۰۰) کسان وو ، (اګرچې

(۱) ختم نبوّت کامل لمولانا مفتي محمد شفيع رحمه الله ص ۳۷۵ .

د مقابلې په وخت د اسلامي لښکر ټول تعداد ديارلس زره (١٣٠٠٠) کسان وو او د مُسيلمه کذاب سره څلويښت زره (٤٠٠٠٠) کسان وو چې په هر قِسمه اَسلحه باندې سَمبال وو، او وخت په وخت به په کې نور کسان هم شريکېدل) خو بيا هم الله تعالی هغه داسې ختم کړو چې اوس په ټوله دُنيا کې د هغه يو مَنونکی کس هم نشته. او مسلمانان اَلحمدُ لله په هر ملک کې ښه ډېر دي. (١)

(د الله تعالی نه قوي اُميد دی چې همدغه شان به يو وخت راشي چې بيا به ټوله دُنيا کې د ډېر تلاش باوجود يو قادياني هم نه پيدا کېږي).

٤. دروغجَنه پيغمبره "سجاح بنت حارث"

سجاح بنت حارث په بنوتميم قبيله کې پيدا شوې وه، دا عيسايَنړه وه، خو په خبرو کې ډېره فصيحه، بليغه او هوښياره ښځه وه، په تقرير کولو کې يې ډېر مهارت لرل، ددې سره سره دا مشهوره جادوګره هم وه، بل دا چې ځواني يې وه ډيره ښائسته هم وه. (٢)

د نبي عليه السلام د وفات نه پس چې کله مُسَيلمه کذّاب د نبوّت دعوی اوکړه او ډېر ملګري يې پيدا شو د سجاح هم د ځان نه طمع پيدا شوه، دې هم د نبوّت دعوی اوکړه، دې به په ډېر فصيح او بليغ انداز کې په عربۍ کې خطونه ليکل او مختلف قبيلو ته به يې ليږل، او هغوی ته به يې ويل چې دا آسماني وَحي ده، ډېر عيسايان او د کمزوري اِيمان واله خلق ددې په خبرو باندې دُهوکه شو، او ددې تابعداري يې اوکړه.

---

(١) خطبات شاهين ختم نبوت ص ٧٦.

(٢) وكانت سجاح هذه قد ادعت النبوة بعد موت رسول الله صلى الله عليه وسلم. فاستجاب لها جماعة. .....
سجاح بنت الحارث التميمية من بني يربوع. متنبئة كانت شاعرة عالمة بالأخبار. تزوجت مسيلمة الكذاب. وبعد قتله عادت إلى الإسلام، وهاجرت إلى البصرة وحسن إسلامها. صيد الخاطر ص ٤١٦ و حاشيه ٦.

وَأَمَّا بَنُو تَمِيمٍ. فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَّقَ فِيهِمْ عُمَّالَهُ .... فَلَمَّا وَقَعَ الْخَبَرُ بِمَوْتِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ... إِذْ جَاءَتْهُمْ سَجَاحُ بِنْتُ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ عُقْفَانَ التَّمِيمِيَّةُ. قَدْ أَقْبَلَتْ مِنَ الْجَزِيرَةِ. وَادَّعَتِ النُّبُوَّةَ. وَكَانَ رَهْطُهَا فِي أَخْوَالِهَا مِنْ تَغْلِبَ تَقُودُ أَفْنَاءَ رَبِيعَةَ. مَعَهَا الْهُذَيْلُ بْنُ عِمْرَانَ فِي بَنِي تَغْلِبَ. وَكَانَ نَصْرَانِيًّا فَتَرَكَ دِينَهُ وَتَبِعَهَا... الكامل في التاريخ لابن الاثير ج٢ ص ٢٠٩ ذِكْرُ بَنِي تَمِيمٍ وَسَجَاحَ

چې کله د سجاح سره ډير فوج جمع شو نو په مدينه منوّره باندې يې د حملې کولو اِراده اوکړه ، بيا ورته خپلو بعضو سردارانو مشوره ورکړه چې اول د بنوتميم په نورو قبيلو باندې حمله اوکړه ، دې همداسې اوکړل خو کامیابه نه شوه .

په يَمامه باندې د حملې د پاره تلل

يوه شپه سجاح په عربۍ کې يو ښائسته مضمون جوړ کړو ، سهر يې د خپل فوج سرداران راجمع کړل او ورته وې ويل چې بيګاه شپه په ما باندې وَحي راغله چې په يَمامه باندې حمله اوکړه .

په دې وخت کې په يَمامه کې مُسَيلمه کذّاب وُ ، ده هم د نبوّت دعوٰی کړې وه او ځلوېښت زره (۴۰۰۰۰) تکړه فوج ورسره وُ .

نو سجاح د خپل لښکر سره د مُسيلمه د مقابلې د پاره يمامې ته روانه شوه .

په دې وخت کې حضرت ابوبکرصديق ﷺ د مسلمانانو خليفه وُ ، دوی يو لوی لښکر د حضرت خالد بن وليد ﷺ په مشرۍ کې د سجاح او مُسَيلمه کذّاب د ختمولو د پاره اُوليږل.

مُسَيلمه کذّاب ته چې کله معلومه شوه چې زما مقابلې د پاره سجاح راغلې ده نو سوچ يې اوکړو چې يو طرفته د مسلمانانو خطره ده ، او بل طرف ته د سجاح خطره ده نو د چالاکۍ نه يې کار واخيست ، سَمدست يې سجاح ته خط اُوليږل چې :

ته دلته د څه د پاره راغلې يې ؟

سجاح ورته وويل چې زه پيغمبره يم او ما اَوريدلي چې ته هم پيغمبر يې ، زما اِراده ده چې په مدينه منوّره باندې حمله اوکړم نو ته هم راسره ملګرې شه چې دواړه په شريکه په مسلمانانو حمله اوکړو .

مُسَيلمه ورته بيا خط وراُوليږل چې : مخکې د عربو زمکه نيمه د محمد صلى الله عليه وسلم وه او نيمه زما وه خو چې کله هغه وفات شو نو اوس د عربو ټوله زمکه زما ده خو چې کله ته د پيغمبرۍ دعوٰی کوې نو دا نيمه زمکه به زه تاله درکړم .

مُسَيلمه کذّاب دې سجاح ته په خط کې دا هم ليکلي وو چې زه د تاسره ملاقات کول غواړم ، ماته د ملاقات اجازت اوکړه .

سجاح ورته د ملاقات اجازت ورکړو .

مُسَيلمه كذّاب سجاح لره په خپل عشق کې راګیره کړه

مُسَيلمه كذّاب د ځان سره ډیرې تُحفې واخیستی او دسجاح ملاقات ته ورغلو ، هغې سره په ډیره مینه او محبت ملاؤ شو .

مُسَيلمه كذّاب چې د نزدې نه اندازه واخیسته نو ورته معلومه شوه چې ددې سره جنګ کول ډیر مشکل دي ، سوچ یې اوکړو چې په خپل عِشق کې یې ګرفتاره کړه ، نو سجاح ته یې درخواست اوکړو چې ته زما خیمې ته ځانله راشه ، هلته به زه ستا د خبرو نه فائده واخلم ، د یو بل سره به د خپلې پیغمبرۍ تذکره اوکړو ، پیغمبري به تقسیم کړو ، او په مدینه منوّره باندې به د حملې کولو مشوره هم اوکړو .

سجاح چې دا خبرې واوریدې نو دُهوکه شوه او راضي شوه .

مُسَيلمه كذّاب واپس خپل ځای ته راغی ، هلته یې حکم اوکړو چې سَمدست ځانله ځای کې خیمه اُولږوئ ، په هغې کې ښائسته قالینونه او فرشونه خواره کړئ ، د ښائست ټول اَسباب په کې برابر کړئ ، قِسما قِسم خوشبویانې په کې اُوشیندئ ، د ناوِیانو په شان ښائسته کمره برابره کړئ .

کله چې ټولې تیارانې مکمل شوې نو سجاج په ډیر ښائسته انداز کې خیمې ته راغله ، مُسَيلمه كذّاب یې پوره اِستقبال اوکړو ، بیا دواړه خیمې ته ځانله ننوتل ، مُسَيلمه ورسره د مِینې او محبت نه ډکې خبرې شروع کړې . په خبرو خبرو کې یې ورته ووَیل :

که چیرته په تا باندې څه وَحي نازله شوي وي هغه راته واوروه . سجاح ورته ووَیل : اول ته خپله وَحي واوروه ؛ ځکه زه ښځه یم او ته سړی یې .

مُسَيلمه كذّاب پوهه شو چې ددې اِستعداد دومره ډیر نشته نو ده ورته د عِشق او مِینې نه ډک د عربي څه عبارات ووَیل ، او وې وَیل چې دا ماته وَحي نازله شوی . (۱)

---

(۱) علامه ابن اثیر رحمه الله په خپل کتاب " الكامل في التاريخ " کې لیکلي ، وَكَانَتْ سَجَاحُ تُرِيدُ غَزْوَ أَبِي بَكْرٍ ﷺ . فَأَرْسَلَتْ إِلَى مَالِكِ بْنِ نُوَيْرَةَ تَطْلُبُ الْمُوَادَعَةَ . فَأَجَابَهَا وَرَدَّهَا عَنْ غَزْوِهَا . وَحَمَلَهَا عَلَى أَحْيَاءٍ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ . فَأَجَابَتْهُ وَقَالَتْ : أَنَا امْرَأَةٌ مِنْ بَنِي يَرْبُوعٍ . فَإِنْ كَانَ مُلْكٌ فَهُوَ لَكُمْ .... وَاجْتَمَعَ مَالِكٌ وَوَكِيعٌ وَسَجَاحُ فَسَجَعَتْ لَهُمْ سَجَاحُ وَقَالَتْ : " أَعِدُّوا الرِّكَابَ ، وَاسْتَعِدُّوا لِلنِّهَابِ . ثُمَّ أَغِيرُوا عَلَى الرِّبَابِ . ← ← ← ←

دې عربي عبارتونو په سجاح باندې ډير آثر اوکړو ، نفسي خواهشات يې راپورته شو ، مُسَيلمه چې پوهه شو چې په دې باندې دې اشعارو ښه آثر اوکړو نو څه نور شهوت راپاروُونکي اشعار يې هم ورته وويل.

بيا مُسَيلمه کذّاب سجاح ته وويل : گوره الله تعالى د عربو نيمه زمکه ماته راکړې وه او نيمه يې قريشو (يعنى محمد ﷺ) ته ورکړې وه ، خو قريشو بې اِنصافي اوکړه نو الله تعالى د قريشو نه هغه نيمه زمکه واخيسته او تاله يې درکړه . آيا ستا دا خوَښه نده چې ما او تا په خپل مينځ کې نکاح اوکړو ؟ ځکه چې کله زما او ستا فوجونه يو ځاى شي نو مونږ به په ټولو عربو باندې قبضه اوکړو.

ښځه خو چونکه د کمزوري عقل واله وي نو دُهوکه شوه ، سَمدست يې جواب ورکړو چې زما دا خوښه ده ، دې اَوريدو سره مُسَيلمه کذّاب خوشحال شو او څه نور عِشقي اشعار يې هم اُوويل. (۱)

←←← فَلَيْسَ دُونَهُمْ حِجَابٌ". فَسَارُوا إِلَيْهِمْ. فَلَقِيَهُمْ ضَبَّةُ وَعَبْدُ مَنَاةٍ. فَقُتِلَ بَيْنَهُمْ قَتْلَى كَثِيرَةٌ ، وَأُسِرَ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ. ثُمَّ تَصَالَحُوا .... ثُمَّ خَرَجَتْ سَجَاحُ فِي الْجُنُودِ وَقَصَدَتِ الْيَمَامَةَ. وَقَالَتْ : عَلَيْكُمْ بِالْيَمَامَةِ. وَدُفُّوا دَفِيفَ الْحَمَامَةِ. فَإِنَّهَا غَزْوَةٌ صَرَّامَةٌ ، لَا يَلْحَقُكُمْ بَعْدَهَا مَلَامَةٌ . فَقَصَدَتْ بَنِيْ حَنِيفَةَ. فَبَلَغَ ذَلِكَ مُسَيْلِمَةَ. فَخَافَ إِنْ هُوَ شُغِلَ بِهَا أَنْ يَغْلِبَ ثُمَامَةُ وَشُرَحْبِيلُ بْنُ حَسَنَةَ وَالْقَبَائِلُ الَّتِي حَوْلَهُمْ عَلَى حَجْرٍ ، وَهِيَ الْيَمَامَةُ . فَأَهْدَى لَهَا. ثُمَّ أَرْسَلَ يَسْتَأْمِنُهَا عَلَى نَفْسِهِ حَتَّى يَأْتِيَهَا. فَآمَنَتْهُ. فَجَاءَهَا فِي أَرْبَعِينَ مِنْ بَنِيْ حَنِيفَةَ. فَقَالَ مُسَيْلِمَةُ: لَنَا نِصْفُ الْأَرْضِ. وَكَانَ لِقُرَيْشٍ نِصْفُهَا لَوْ عَدَلَتْ. وَقَدْ رَدَّ اللهُ عَلَيْكِ النِّصْفَ الَّذِيْ رَدَّتْ قُرَيْشٌ .... وَقِيلَ: بَلْ تَحَصَّنَ مِنْهَا. فَقَالَتْ لَهُ: اَنْزِلْ. فَقَالَ لَهَا: أَبْعِدِيْ أَصْحَابَكِ. فَفَعَلَتْ. وَقَدْ ضَرَبَ لَهَا قُبَّةً وَجَمَّرَهَا لِتَذْكُرَ بِطِيبِ الرِّيحِ الْجِمَاعَ. وَاجْتَمَعَ بِهَا . الكامل في التاريخ لابن الاثير ج۲ ص ۲۱۰ ذِكْرُ بَنِي تَمِيمٍ وَسَجَاحَ

(۱) فَقَالَتْ لَهُ: مَا أَوْحَى إِلَيْكَ رَبُّكَ ؟ فَقَالَ : " أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ فَعَلَ بِالْحُبْلَى ، أَخْرَجَ مِنْهَا نَسَمَةً تَسْعَى، بَيْنَ صِفَاقٍ وَحَشًى ؟ " قَالَتْ: وَمَاذَا أَيْضًا ؟ قَالَ : " إِنَّ اللهَ خَلَقَ النِّسَاءَ أَفْرَاجًا ، وَجَعَلَ الرِّجَالَ لَهُنَّ أَزْوَاجًا، فَنُولِجُ فِيهِنَّ قُعْسًا إِيلَاجًا ، ثُمَّ نُخْرِجُهَا إِذَا نَشَاءُ إِخْرَاجًا ، فَيُنْتِجْنَ لَنَا سِخَالًا إِنْتَاجًا ". قَالَتْ: أَشْهَدُ أَنَّكَ نَبِيٌّ. قَالَ: هَلْ لَكِ أَنْ أَتَزَوَّجَكِ وَآكُلَ بِقَوْمِيْ وَقَوْمِكِ الْعَرَبَ ؟ قَالَتْ: نَعَمْ. قَالَ:

أَلَا قُومِيْ إِلَى النَّيْكِ ✿ فَقَدْ هُيِّئَ لَكِ الْمَضْجَعُ ←←←←

سجاح ته مهر

بیا دواړه په دې خیمه کې دننه درې (٣) ورځې وو، بهر یې فوجونه په اِنتظار کې وو، ګمان یې کولو چې ګني دواړه پیغمبران په اَهمو موضوع ګانو باندې خبرې کوي، حالانکه دوی خپلې مزې کولی.

درې ورځې پس چې کله دواړه د خیمې نه بهر رااُووتل نو سجاح خپل لښکر ته لاړه، د فوج سردارانو د ډیر اِنتظار نه پس ورنه پوښتنه اوکړه چې د مُسَیلمه سره دې څه خبره اوکړه؟ دې ورته وویل:

زه هم پیغمبره یم او هغه هم بَرحق پیغمبر دی، ما د هغه پیغمبري تسلیم کړه او د هغه

←←← فَإِنْ شِئْتِ فَفِي الْبَيْتِ ✿ وَإِنْ شِئْتِ فَفِي الْمَخْدَعْ

وَإِنْ شِئْتِ سَلَقْنَاكِ ✿ وَإِنْ شِئْتِ عَلَى أَرْبَعْ

وَإِنْ شِئْتِ بِثُلُثَيْهِ ✿ وَإِنْ شِئْتِ بِهِ أَجْمَعْ.

قَالَتْ: بَلْ بِهِ أَجْمَعَ فَإِنَّهُ أَجْمَعُ لِلشَّمْلِ. قَالَ: بِذَلِكَ أُوحِيَ إِلَيَّ. الكامل في التاريخ لابن الاثير ج٢ ص ٢١٠ ذِكْرُ بَنِي تَمِيمٍ وَسَجَاحَ. صيد الخاطر لابن الجوزي ص ٤١٧.

وذكر أن "سجاح" لما دخلت قبة "مسيلمة"، قالت له: أخبرني بما يأتيك به جبريل؟ فقال لها: اسمعي هذه السورة: إنّكنّ معشر النساء خلقتنّ أمواجا، وجعل الرجال لكن أزواجا، يولجن فيكنّ إيلاجا، لا ترون فيه فتورا ولا إعوجاجا، ثم يخرجونه منكن إخراجا. فقالت له: صدقت، والله إنك لنبيّ مرسل. المفصل في تاريخ العرب قبل الإسلام الدكتور جواد علي ج١٦ ص٣٩٢.

امام واقدي رحمه الله ذکر کړي: وَسَمِعَتْ بِهِ سَجَاحُ بِنْتُ الْمُنْذِرِ، وَقَدْ كَانَتِ ادَّعَتِ النُّبُوَّةَ وَتَبِعَهَا رِجَالٌ مِنْ قَوْمِهَا: غَيْلَانُ بْنُ خَرَشَنَةَ، وَالْحَارِثُ بْنُ الْأَهْتَمِ، وَجَمَاعَةٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ. قَالَ: وَكَانَ لَهَا مُؤَذِّنٌ يُؤَذِّنُ لَهَا وَيَقُولُ: أَشْهَدُ أَنَّ سَجَاحَ نَبِيَّةُ اللهِ. قَالَ فَسَارَتْ سَجَاحُ هَذِهِ إِلَى مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ، فَسَلَّمَتْ عَلَيْهِ بِالنُّبُوَّةِ، وَقَالَتْ: إِنَّهُ بَلَغَنِي أَمْرُكَ، وَسَمِعْتُ بِنُبُوَّتِكَ، وَقَدْ أَقْبَلْتُ إِلَيْكَ، وَأَحْبَبْتُ أَنْ أَتَزَوَّجَ بِكَ. وَلَكِنْ أَخْبِرْنِي مَا الَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ؟ فقال المسيلمة: أُنْزِلَ عَلَيَّ مِنْ رَبِّي: «لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ، وَلَا تَبْرَحُ هَذَا الْبَلَدَ، حَتَّى تَكُونَ ذَا مَالٍ وَوَلَدٍ، وَوَفْرٍ وَصَفَدٍ، وَخَيْلٍ وَعَدَدٍ، إِلَى آخِرِ الْأَبَدِ، عَلَى رَغْمِ مِنْ حَسَدٍ». قَالَ: فَقَالَتْ سَجَاحُ: إِنَّكَ نَبِيٌّ حَقًّا وَقَدْ رَضِيتُ بِكَ، وَزَوَّجْتُكَ نَفْسِي.... كتاب الردة للواقدي ص ١١١.

سره مې نکاح اوکړه ؛ ځکه ستاسو د پیغمبرۍ د پاره د پیغمبر سخت ضرورت وُ.

د فوج سرداران یې حیران شو ، پوښتنه یې ورنه اوکړه چې : هغه تاته څه مَهر درکړو ؟ آیا بغیر د مَهر نه دې ورسره نکاح اوکړه ؟

سجاح چې دا خبره واوریده نو ډیره ملامته شوه او وې ویل چې د مانه دا خبره هیره شوه ، هغوی ورته وویل چې اوس ورشه او د مَهر تعین اوکړه.

سجاح دوباره وَر روانه شوه ، بل طرف ته مُسَیلمه کذّاب خپلې مضبوطې قلعې ته ننوتې وُ ؛ ځکه هغه سوچ کولو چې هسې نه د سجاح فوج دا خپل سپکاوې او بَده اُوګنړي او د غصې نه په ما باندې حمله اوکړي ، نو د یَرې نه یې د قلعې دَروازه بنده کړې وه . په دې دَوران کې چا ورته وویل چې سجاح دوباره بهر دروازې ته راغلې ده ، نو د مُسیلمه سره نوره یَره هم پیدا شوه . د ډیرې یَرې په وجه د قلعې پاس په چَت باندې اُوخَت او د هغه ځای نه یې تپوس اوکړو چې : دوباره څنګه راغلی ؟

سجاح ورته وویل : تا د ما سره نکاح اوکړه خو زما مَهر څه شی دی ؟ مُسیلمه ورته وویل : ما په مَهر کې ستا دَلې ته د ماسخوتن او سهر مونځونه معاف کړل.

سجاح خپل فوج ته راغله او دوی ته یې دا خبره اوکړه ، د فوج مشران ډیر مَلامته او شَرمنده وو . (۱)

د فوج په مشرانو کې یو کس " عطاء بن حاجب " د دې سره روان وُ او د تعجب په وجه

---

(۱) .... فَأَقَامَتْ عِنْدَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ انْصَرَفَتْ إِلَى قَوْمِهَا، فَقَالُوا لَهَا: مَا عِنْدَكِ؟ قَالَتْ: كَانَ عَلَى الْحَقِّ فَتَبِعْتُهُ وَتَزَوَّجْتُهُ. قَالُوا: هَلْ أَصْدَقَكِ شَيْئًا؟ قَالَتْ: لَا. قَالُوا: فَارْجِعِي فَاطْلُبِي الصَّدَاقَ، فَرَجَعَتْ. فَلَمَّا رَآهَا أَغْلَقَ بَابَ الْحِصْنِ وَقَالَ: مَا لَكِ؟ قَالَتْ: أَصْدِقْنِي. قَالَ: مَنْ مُؤَذِّنُكِ؟ قَالَتْ: شَبَثُ بْنُ رِبْعِيٍّ الرِّيَاحِيُّ، فَدَعَاهُ وَقَالَ لَهُ: نَادِ فِي أَصْحَابِكَ أَنَّ مُسَيْلِمَةَ رَسُولَ اللَّهِ قَدْ وَضَعَ عَنْكُمْ صَلَاتَيْنِ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ مُحَمَّدٌ: صَلَاةَ الْفَجْرِ وَصَلَاةَ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ. الكامل في التاريخ لابن الاثير ج۲ ص ۲۱۱ ذِكْرُ بَنِي تَمِيمٍ وَسَجَاحَ.

فَقَالَتْ سَجَاحُ: إِنَّكَ نَبِيٌّ حَقًّا وَقَدْ رَضِيتُ بِكَ، وَزَوَّجْتُكَ نَفْسِي، وَلَكِنْ أُرِيدُ أَنْ تَجْعَلَ لِي صَدَاقًا يُشْبِهُنِي. قَالَ مُسَيْلِمَةُ: فَإِنِّي قَدْ فَعَلْتُ ذَلِكَ. ثُمَّ دَعَا بِمُؤَذِّنِهِ فَقَالَ: نَادِ فِي قَوْمِ هَذِهِ الْمَرْأَةِ: أَلَا إِنَّ نَبِيَّكُمْ مُسَيْلِمَةَ قَدْ رَفَعَ عَنْكُمْ صَلَاتَيْنِ مِنَ الْخَمْسِ الَّتِي جَاءَ بِهَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَهِيَ صَلَاةُ الْفَجْرِ وَصَلَاةُ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ. فَقَالَتْ سَجَاحُ: أَشْهَدُ لَقَدْ جِئْتَ بِالصَّوَابِ. كتاب الردة للواقدي ص ۱۱۱ .

یې دا شعر ویلو :

أَمْسَتْ نَبِيَّتُنَا أُنْثَى نَطُوْفُ بِهَا ✡ وَأَصْبَحَتْ أَنْبِيَاءُ النَّاسِ ذُكْرَانَا

زمونږ پیغمبره زَنانه ده چې مونږ یې ګرځوو ، حالانکه د نورو خلقو پیغمبران سړي وي .(۱)

د حضرت خالد بن ولید ﷺ د لښکر سره مخامخ کیدل ، او تختیدل

بهر حال ، سجاح د مُسَیلمه کذّاب سره صلح اوکړه ، او د دې ځائ نه یې خپل لښکر واپس روان کړو .

چونکه په دې وخت کې د مسلمانانو خلیفه حضرت ابوبکر صدیق ﷺ وُ ، دوی د مُرتدینو ختمولو د پاره د صحابه کرامو ګروپونه مختلفو ځایونو ته اُولیږل .

حضرت عکرمه ﷺ یې د مُسَیلمه کذّاب د ختمولو د پاره یمامې ته اُولیږل ، او ددې پسې یې حضرت خالد بن ولید ﷺ هم وراُولیږل د اسلامي لښکر ټول تعداد دیارلس زره (۱۳۰۰۰) کسان وو چې مشري یې حضرت خالد بن ولید ﷺ کوله ، دوی یمامې ته روان وو .

سجاح په لاره کې د حضرت خالد بن ولید ﷺ د لښکر سره مخامخ شوه ، د سجاح ملګرو چې د مسلمانانو لښکر اُولید نو د ډیرې یَرې په وجه ټول اُوتختیدل ، او سجاح هم په ډیرې منډې سره خپلې قبیلې (قبیله بني تغلب) ته لاړه ، او هلته یې په پټه باندې ژوند تیرول شروع کړو .

حضرت خالد بن ولید ﷺ ددینه پس یمامې ته لاړ او هلته یې د مُسَیلمه کذاب سره سخته مقابله اوکړه ، آخر یې هغه مردار کړو .

(د مُسَیلمه کذاب واقعه مخکې په تفصیل سره تیره شوی) .

---

(۱) الكامل في التاريخ لابن الاثير ج۲ ص ۲۱۱ ذِكْرُ بَنِي تَمِيْمٍ وَسَجَاحَ .

وَقَالَ الشَّاعِرُ : أَضْحَتْ نَبِيَّتُنَا أُنْثَى نَطِيْفُ بِهَا ✡ وَأَصْبَحَتْ أَنْبِيَاءُ اللّٰهِ ذُكْرَانَا

وَقَالَ أَبُو الْعَلَاءِ الْمَعَرِّيُّ : أَمَّتْ سَجَاحِ وَوَالَاهَا مُسَيْلِمَةُ ✡ كَذَّابَةٌ فِيْ بَنِي الدُّنْيَا وَكَذَّابُ

البحر المحيط في التفسير ج۳ ص ۲۹٦ ، صيد الخاطر لابن الجوزي ص ۴۱۷ .

د سجاح اسلام قبول

سجاح په پټه باندې په قبيله بني تغلب کې خپل ژوند تيرول، ددې ملګري هم تول ورنه جدا شو، ډير وخت پس د حضرت معاويه ﷺ په زمانه کې دې د خپل قوم سره ايمان راوړو، بيا بَصرې ته لاړه.

سجاح د ايمان نه پس پوره پرهيزګارۍ سره ژوند تير کړو، کله چې وفات شوه نو حضرت سمرة بن جندب ﷺ چې په دې وخت کې د بَصرې حاکم وُ دوی يې جنازه اوکړه.(١)

نور د نبوّت دعويدار

د اَسود عَنسي، طَليحه اَسدي، مُسَيلمة کذّاب، او سجاح په شان نورو خلقو هم په مختلفو زمانو کې د نبوّت دعوې کړې وی خو الله تعالى په آخر کې ذليل کړل.(٢)

---

(١) ... وَصَالَحَهَا مُسَيْلِمَةُ عَلَى غَلَّاتِ الْيَمَامَةِ، سَنَةً تَأْخُذُ النِّصْفَ وَتَتْرُكُ عِنْدَهُ مَنْ يَأْخُذُ النِّصْفَ. فَأَخَذَتِ النِّصْفَ وَانْصَرَفَتْ إِلَى الْجَزِيْرَةِ. وَخَلَّفَتِ الْهُذَيْلَ وَعَقَّةَ وَزِيَادًا لِأَخْذِ النِّصْفِ الْبَاقِيْ. فَلَمْ يُفَاجِئْهُمْ إِلَّا دُنُوُّ خَالِدٍ ﷺ إِلَيْهِمْ فَارْفَضُّوا. فَلَمْ تَزَلْ سَجَاحُ فِيْ تَغْلِبَ حَتَّى نَقَلَهُمْ مُعَاوِيَةُ عَامَ الْجَمَاعَةِ، وَجَاءَتْ مَعَهُمْ وَحَسُنَ إِسْلَامُهُمْ وَإِسْلَامُهَا، وَانْتَقَلَتْ إِلَى الْبَصْرَةِ وَمَاتَتْ بِهَا، وَصَلَّى عَلَيْهَا سَمُرَةُ بْنُ جُنْدُبٍ ﷺ وَهُوَ عَلَى الْبَصْرَةِ لِمُعَاوِيَةَ. قَبْلَ قُدُوْمِ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ زِيَادٍ مِنْ خُرَاسَانَ وَوِلَايَتِهِ الْبَصْرَةَ. وَقِيْلَ: إِنَّهَا لَمَّا قُتِلَ مُسَيْلِمَةُ سَارَتْ إِلَى أَخْوَالِهَا تَغْلِبَ بِالْجَزِيْرَةِ. فَمَاتَتْ عِنْدَهُمْ وَلَمْ يُسْمَعْ لَهَا بِذِكْرٍ. الكامل في التاريخ لابن الاثير ج٢ ص ٢١١ ذِكْرُ بَنِيْ تَمِيْمٍ وَسَجَاحَ.

.... ثم إنها رجعت عن غيها، وأسلمت. صيد الخاطر لابن الجوزي ص ٣١٧.

(٢) ذكر الواقدي: أن رجلًا من بني يربوع يقال له: جندب بن كلثوم، كان يلقب كردانًا. ادعى النّبوّة على عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم. وكان يزعم أن دليلة على نبوته أن يسرج مسامير الحديد والطين!! وهذا؛ لأنه كان يطلي ذلك بدهن البيلسان، لتعمل فيه النار.

☆ وقد تنبأ رجل يقال له كهمس الكلابي، وكان يزعم أن الله تعالى أوحى إليه: يا أيها الجائع! اشرب لبنًا تشبع، ولا تضرب الذي لا ينفع، فإنه ليس بمقنع!! . وزعم أن دليله على نبوته أنه يطرح بين السباع الضارية فلا تأكله. وحيلته في ذلك: أنه يأخذ دهن الفار وحجر البرسان، ويتبخر محرقًا. ←←←←

٥. ميرزا غلام احمد قادياني كذاب

ميرزا غلام احمد قادياني په هندوستان کې ضلع گورداسپور کې په قاديان علاقه کې په کال ١٨٣٩ء کې پيدا شوی وُ ، انګريزي تعليم يې کړی وُ ، څه د منطق او فلسفې کتابونه يې هم ويلي وو .

د احاديثو ، تفسير او فقهي کتابونه يې بالکل نه وو ويلي ځکه خو يې مختلف قسمه خُرافات ويل ، او قسما قِسم دعوې يې کولې .

←←← وزبد البحر، وصدفًا محرقًا مسحوقًا، وشيئًا من الصبر والخبط، فيطلي به جسمه؛ فإذا قربت منه السباع، فشمت تلك الأرياح وذفورتها؛ نفرت.

✡ وتنبأ بالطائف رجل يقال له: أبو جعوانة العامري، وزعم أن دليله أنه يطرح النار في القطن فلا يحترق! وهذا؛ لأنه يدهنه بدهن معروف.

✡ ومنهم هذيل بن يعفور، من بني سعد بن زهير، حكى عنه الأصمعي أنه عارض سورة الإخلاص، فقال: "قل هو الله أحد، إله كالأسد، جالس على الرصد، لا يفوته أحد".

✡ ومنهم هذيل بن واسع، كان يزعم أنه من ولد النابغة الذبياني، عارض سورة الكوثر، فقال له رجل: ما قلت؟ فقال: " إنا أعطيناك الجواهر، فصل لربك وجاهر، فما يؤذيك إلا كل فاجر". فظهر عليه القسري، فقتله، وصلبه على العمود، فعبر عليه الرجل، فقال: "إنا أعطيناك العمود، فصل لربك من قعود، بلا ركوع ولا سجود، فما أراك تعود".

✡ وممن ظهر فادعى أنه يوحي إليه المختار بن أبي عبيد، وكان متخبطًا في دعواه، وقتل خلقًا كثيرًا، وكان يزعم أنه ينصر الحسين رضوان الله عليه، ثم قتل.

✡ ومنهم حنظلة بن يزيد الكوفي، كان يزعم أن دليله أنه يدخل البيضة في القنينة، ويخرجها منها صحيحة! وذاك أنه كان ينقع البيضة في الخل الحامض، فيلين قشرها، ثم يصب ماء في قنينة، ثم يدس البيضة فيها، فإذا لقيت الماء، صلبت.

✡ وقد تنبأ أقوام قبل نبينا صلى الله عليه وسلم كزرادشت وماني وافتضحوا، وما من المدعين إلا من خذل. صيد الخاطر لابن الجوزي ص ٢١٨ فصل: الحق لا يشتبه بباطل.

د وخت تیریدلو سره تقریبًا شپږ آتیا (۸٦) دعوې یې کړې وی : کله به یې ویل چې زه مُجدِّد یم ، کله به یې ویل چې زه مسیح مَوعود (یعنی حضرت عیسیٰ علیه السلام) یم ، کله به یې ویل چې زه خَاتَمُ النَّبِیِّیْن یم ، کله به یې ویل چې زه د ټولو انبیاؤ نه افضل یم ، کله به یې داسې دعوې کولې چې د هغې په مطلب باندې به پخپله هم نه پوهیدلو او بل کس به هم پرې نه پوهیدلو . (۱)

میرزا قادیاني د نبوّت دعوی کړې وه

میرزا قادیاني د نبوّت دعوی کړې وه " چې زه نبي یم ". د هغه د کتابونو نه درته یو څو عبارتونه رانقل کوم :

۱ . ربښتیني الله هغه دی چې هغه په قادیان کې خپل رسول رالیږلې دی . (۲)

۲ . میرزا قادیاني دا هم لیکلي : زما دا دعوی ده چې زه نبي او رسول یم . (۳)

۳ . میرزا قادیاني دا هم لیکلي چې الله تعالی په قرآن کریم کې زما متعلق ویلي چې : مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللهِ ... په دې آیت کې الله تعالی ماته ویلي چې اې میرزاقادیاني ! ته محمد هم یې او رسولُ الله هم یې . (۴)

مولانا مفتي محمد شفیع رحمه الله په خپل کتاب " ختم نبوّت " کې د میرزا قادیاني د کتابونو هغه عبارتونه هم رانقل کړي په کوم کې چې میرزا قادیاني مختلف دعوې کړي . (۵)
اګرچې په ابتدائي دَور کې د میرزا قادیاني عقائد د عامو مسلمانانو په شان صحیح وو خو روستو یې بیا مختلف قِسمه کُفري دعوې شروع کړی . (٦)

---

(۱) التمه تلبیس ص ٦۳۱ . علمي تقریرونه دریمه حصه .

(۲) دافع البلاء ص ۱۷۰ ، روحاني خزائن ج ۲۲ ص ۵۸۷ . / ختم نبوّت کامل ص ۲٦ .

(۳) ملفوظات ج۵ ص ۷۷۴ طبع جدید ، خطباتِ شاهین ختم نبوت ص ۴۲۷ .

(۴) ایک غلطي کا ازاله ص ۳ ، خزائن ج ۱۸ ص ۲۰۷ / خطباتِ شاهین ختم نبوت ص ۴۲۷ .

(۵) دا عبارتونه د صفحه ۲۴ نه تر صفحه ۲٦ پورې تفصیل او حوالو سره ذکر دي . ختم نبوّت لمولانا مفتي محمد شفیع رحمه الله ص۲۴ .

(٦) ختم نبوّت لمولانا مفتي محمد شفیع رحمه الله ص ۱٦ .

میرزا قادیاني د نبوّت دعوی کولو سره سره د نبي علیه السلام اهانت هم کولو

میرزا قادیاني که یو طرفته د نبوّت دعوی کړې وه نو بل طرف ته یې د محمّدٌ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم اِهانت او سپکاوې هم کولو ، د هغه د کتابونو یو څو عبارتونه درته رانقل کوم :

میرزا قادیاني لیکلي چې : د نبي علیه السلام درې زره (۳۰۰۰) معجزې وې . (۱)

او د خپل ځان په باره کې یې لیکلي دي چې زما معجزات د لس لکو (۱۰۰۰۰۰۰) نه هم زیات دي . (۲)

قادیاني دا هم لیکلي چې : زه د محمّدٌ رّسولُ الله ﷺ نه هم افضل یم . (۳)

قادیاني دا هم لیکلي چې : د نبي علیه السلام په زمانه کې د اسلام کیفیت د سپوږمۍ د اوّلې شپې په شان وُ . او د خپل ځان په باره کې یې لیکلي چې زما په زمانه کې د اسلام کیفیت د څوارلسمې شپې د سپوږمۍ په شان دی . (۴)

میرزا قادیاني په یوه موقع باندې خپلو مریدانو ته وویل : ماته د کشف په ذریعه ځان داسې ښکاره شو چې زه ښځه یم او الله تعالی د ماسره هَمبِستري کړې . (نعوذُبِالله مِن ذلک) دا خبره د میرزایانو په خپلو کتابونو کې ذکر ده . (۵)

د دینه علاوه میرزا قادیاني نور ډیر خرافات هم په خپلو کتابونو کې لیکلي . (۶)

میرزا قادیاني ملعون په خپلو کتابونو کې د هغه خلقو پسې ډیرې بَدې کنځلې کړې چا چې دا په پیغمبرۍ باندې نه منل ، او هغوی ته یې جهنمیان ویلي دي . (۷)

---

(۱) تحفه گولړویه ص ۱۰۱ ، خزائن ج۱۷ ص۲۶۳ حاشیه .

(۲) براهین احمدیه حصه پنجم ص ۵۶ ، خزائن ج۲۱ ص ۷۲ .

(۳) الفضل قادیان مورخه ۱۵ جولائي ۱۹۲۲ء .

(۴) خطبه الهامیه ص۱۸۴ ، خزائن ج۱۶ ص ۲۷۵ .

(۵) عشره کامله ص ۳۱ ، و ص ۳۲ ./ فتاوی محمودیه ج۴ ص ۱۳۰ ردِ قادیانیت

(۶) خطبات شاهین ختم نبوّت ص ۴۲۶ .

(۷) د قادیاني د کتابونو نه یو څو عبارتونه درته رانقل کوم : میرزا قادیاني لیکلي : ←←←←

میرزا قادیاني کم و زیات آتیا (۸۰) واړه کتابونه لیکلي خو دومره کُفري خبرې یې په کې کړي چې مولانا سید عطاء الله شاه بخاري رَحِمَهُ اللهُ به فرمایل :

که د میرزا قادیاني د کتابونو نه د الله، رسول، او دِیني شیانو نومونه اُوباسی نو په دې باقي پاڼو باندې استنجاء کول جائز دي.

علامه انورشاه کشمیري رَحِمَهُ اللهُ به فرمایل چې د میرزاقادیاني کُفر د فرعون او هامان د کُفر نه هم زیات دی. (۱)

میرزا قادیاني د انګریزانو غلام او جاسوس وُ

میرزا غلام احمد قادیانی چې کله په سیالکوټ کې سَرکاري ملازم وُ نو په دغه وخت کې یې د یورپ او انګریزانو مشرانو سره پټ پټ ملاقاتونه کول، او هغوی دده پوره ملاتړ کولو. (۲)

کله چې انګریزانو په متحده هندوستان باندې قبضه اوکړه نو زمونږ علماء دیوبند د انګریزانو خلاف د آزادۍ کوشش شروع کړو، علماؤ ددې د پاره ډیرې قربانۍ ورکړې، تر دې چې انګریزانو به علماء کرام د خِنزیر په څرمن کې بند کړل او په اُور به یې اُوسوزول،

←←← ټولو مسلمانانو زه قبول کړم او زما د دعوت تصدیق یې اوکړو خو د کنجرانو او زِناکارو اَولاد زه اُو نه منلم. آئینه کمالات ص ۵۴. روحاني خزائن ج۵ ص ۵۴۷.

څوک چې زما مخالف وي هغه عیسائي، یهودي، مشرک او جهنمي دی. نزول المسیح ص۴، تذکره ص ۲۲۷، تحفه گولړویه ص ۲۱، تبلیغ رسالت ج۹ ص ۲۷.

بې د شک و شبهې نه زمونږ دشمنان د دَشتو خنزیران گرځیدلي او د هغوی ښځې د سپیو نه هم بَدترې شوي. نجم الهدٰی ص ۱۰، دُرِّثمین ص ۲۹۴، روحاني خزائن ج۵ ص ۵۴۷.

څوک چې زمونږ د فتحې قائل نه وي نو هغه دې صفا پوهه شي چې هغه ته د ولدِ زِنا جوړیدو شوق دی. انوار الاسلام ص ۲۰. روحاني خزائن ج۹ ص ۳۱.

چا ته چې زما دعوت وَرأورسي او هغه زه قبول نکړم نو هغه مسلمان ندی. حقیقة الوحي ص ۱۶۳، روحاني خزائن ج ۲۲ ص ۱۶۷.

دا او ددینه نور د قادیاني ملعون عبارتونه مولانا مفتي محمد شفیع رحمه الله په خپل کتاب " ختم نبوت" ص ۳۲ او ص ۳۳ باندې ذکر کړي.

(۱) خطبات شاهین ختم نبوت ص ۳۱۶.

(۲) آئینہ قادیانیت ص ۱۸۶.

انګریزانو د دِهلي نه تر لاهور پورې په زرهاؤ علماء کرامؒ په لاره کې په اُونو کې اُلټه رازوَړند کړي وو ، خو ددې ټولو ظلمونو باوجود بيا هم علماؤ ډيره قرباني ورکړه او د انګريزانو خلاف يې جهاد شروع کړې ؤ ، د انګريزانو سره دا يَره وه چې که مسلمانان زمونږ خلاف جهاد جاري اُوساتي نو په دې سره خو بيا زمونږ حکومت ختميږي نو دوی کوشش شروع کړو چې د مسلمانانو د زړونو نه د جهاد جذبه ختمه کړي ، او داسې کس پيدا کړي چې هغه په خلقو باندې د انګريزانو غلامي اُومني او د جهاد نه اِنکار اوکړي ، نو ددې مقصد دپاره انګريزانو ميرزا غلام احمد قادياني استعمال کړو ، ده د جهاد نه مکمل اِنکار اوکړو ، او په خپلو کتابونو کې يې د انګريزانو سره جهاد کول ناجائز اُوګرځول .

انګريزانو د همدې مقصد د پاره په دې خبيث باندې د پيغمبری دعوٰی اوکړه ، بيا يې دده منونکو ته په حکومت کې غټې غټې عُهدې ورکړی ، او د مسلمانانو سره يې په جنګ واچول چې په دې سره د مسلمانانو قوّت کمزورې شو .

د ميرزا قادياني ملعون د يو څو کتابونو عبارتونه درته رانقل کوم ، هغه ليکلي :

" زما د عُمر اکثره حصه د انګريزانو د حکومت په تائيد او حِمايت کې تيره شوی ، او ما د جهاد په ناجائز والي او د انګريزانو په تابعداری باندې دومره ډير کتابونه ليکلي او دومره ډير اشتهارات مې چاپ کړي چې که چيرته دا رسالې او کتابونه را جمع شي نو ددينه پنځوس (٥٠) الماری ډکيږي ، او ما دا کتابونه ټولو ملکونو عربو ، مصر ، شام ، کابل او رُوم ته رسولي . زما د هميشه نه دا کوشش وي چې مسلمانان د انګريزانو ددې حکومت ريښتيني خيرخواه جوړ شي ، او د جهاد جذبه راپيدا کوونکي مسائل کوم چې د اَحمقانو زړونه خرابوي هغه د مسلمانانو د زړونو نه ختم شي ". (١)

ميرزا قادياني ددينه علاوه هم نور ډير خُرافات د جهاد خلاف په خپلو کتابونو کې ليکلي . (٢)

---

(١) ترياق القلوب ص ١٥ ، روحاني خزائن ج ١٥ ص ١٥٥ ، وص ١٥٦

(٢) په آئينۂ قاديانيت ص ٢١٢ کې د ميرزا قادياني د کتابونو نور عبارتونه هم ذکر دي ، په کوم کې چې هغه د جهاد نه اِنکار کړی .

د ختمِ نبوّت نه منكر كافر دى

په دې خبره ځان پوهه كړئ چې د قرآن كريم او احاديثو نه صراحةً دا خبره ثابت ده چې مسلمان د پاره د ختمِ نبوّت عقيده لرل فرض ده ، يعنى رسولُ الله صلى الله عليه وسلم خاتم الانبياء والمرسلين منل ، او د دوى دِين خاتم الأديان منل فرض دي ، لهذا څوک چې د نبي عليه السلام نه پس د نوي پيغمبر د پيدا كيدو عقيده ساتي نو داسې كس كافر دى ، او د اِسلام نه خارج دى . (١)

د ختمِ نبوّت عقيده لرل د اِيمان جزء دى

د ختمِ نبوّت عقيده لرل د اِيمان جز دى ، ځكه دا خبره په تواتر سره ثابته ده چې نبي عليه السلام صراحةً دا اعلان كړى چې " زه خَاتَمُ النَّبِيِّيْن يم ، په ما باندې نبوّت او رِسالت ختم شوى او د ما نه پس به بل نبي نه پيدا كيږي " .

لكه څرنګې چې د مسلمان د پاره دا عقيده ضروري ده چې " پيغمبر عليه السلام د الله تعالى رسول دى ، او قرآن كريم د الله تعالى كتاب دى " نو همدغه شان د مسلمان د پاره د ختمِ نبوّت عقيده لرل هم ضروري ده ، دا عقيده د قرآن كريم د صريحو آيتونو ، د متواتر احاديثو ، او اِجماعِ اُمت نه ثابته ده ، لهذا څوک چې د دې عقيدې نه اِنكار كوي هغه مرتد

---

(١) قال الله تبارک وتعالى : ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا﴾ الاحزاب آية ٤٠ .

قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مَثَلِيْ وَمَثَلَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِيْ كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بَيْتًا فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ إِلَّا مَوْضِعَ لَبِنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يَطُوْفُوْنَ بِهِ، وَيَعْجَبُوْنَ لَهُ وَيَقُوْلُوْنَ هَلَّا وُضِعَتْ هٰذِهِ اللَّبِنَةُ ؟ قَالَ : فَأَنَا اللَّبِنَةُ وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ . صحيح البخاري كِتَابُ الْمَنَاقِبِ بَابُ خَاتِمِ النَّبِيِّيْنَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ٣٥٣٥ . صحيح مسلم كتاب الْفَضَائِلِ بَابُ ذِكْرِ كَوْنِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ رقم الحديث ٢٢(٢٢٨٦) .

قال العلامة مُلّا علي قاري رَحِمَهُ اللهُ : وَدَعْوَى النُّبُوَّةِ بَعْدَ نَبِيِّنَا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُفْرٌ بِالْإِجْمَاعِ . شرح فقه اكبر ص ٢٠٢ فصل والكفر صريحا وكناية ، فتاوى حقانيه ج ١ ص ١٢٨ .

او کافر دی. (١)

نبي عليه السلام اَوّلين او آخرين پيغمبر ؤ

نبي عليه السلام اَوّلين او آخرين پيغمبر ؤ ، ددې تفصيل دادی چې پيغمبر عليه السلام ته د ټولو انبياء کرامو نه مخکې نبوّت ورکړې شوې ؤ ، ددې د وجې ورته اَوّلين پيغمبر ويلې شي ، او دُنيا ته د راليږلو په اعتبار سره په ټولو کې آخري پيغمبر دی نو ځکه ورته آخرين پيغمبر ويلې شي . (٢)

ميرزا قادياني او د هغه مُتبِعين بغير د شک و شبهې نه کافر او مرتد دي

په فتاوی دارالعلوم دیوبند، فتاوی محمودیه، فتاوی حقانیه، فتاوی فریدیه،

---

(١) آپ کے مسائل اوران کا حل ج ٢ ص ١٥٢ عقیدہ ختم نبوت ونزولِ حضرت عیسی علیه السلام. (اضافه وتخریج شده ایڈیشن)

نوټ : هغه آيتونه ، او احاديث په تفصيل سره په مخکيني موضوع کې تير شوي ، دوباره د ليکلو ضرورت يې نشته . ابوالشمس عفي عنه

(٢) عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ شَقِيْقٍ، أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَتَى كُنْتَ نَبِيًّا ؟ قَالَ: كُنْتُ نَبِيًّا وَآدَمُ بَيْنَ الرُّوحِ وَالْجَسَدِ" . مصنف ابن ابي شيبة كِتَابُ الْمَغَازِي مَا جَاءَ فِي مَبْعَثِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ٣٦٥٥٣ ، مسند احمد مخرجا رقم الحديث ١٦٦٢٣ ، المعجم الاوسط رقم الحديث ٤١٧٥ ، المستدرک على الصحيحين للحاكم رقم ٤٢٠٩ وقال الحاكم: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحُ الْإِسْنَادِ وَلَمْ يُخَرِّجَاهُ، ووافقه الذهبي. مجمع الزوائد رقم ١٣٨٤٨ وقال الهيثمي: رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالطَّبَرَانِيُّ، وَرِجَالُهُ رِجَالُ الصَّحِيحِ . المعجم الكبير رقم ٨٣٣

وفي رواية : عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه . قَالَ: قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ ! مَتَى وَجَبَتْ لَكَ النُّبُوَّةُ ؟ قَالَ: وَآدَمُ بَيْنَ الرُّوحِ وَالْجَسَدِ . سنن الترمذي أَبْوَابُ الْمَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابٌ فِي فَضْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ٣٦٠٩ ، وقال الترمذي: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وقال الالباني: صحيح. مشكاة المصابيح كتاب الْفَضَائِلِ وَالشَّمَائِلِ بَابُ فَضَائِلِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ الْفَصْلُ الثَّانِي رقم الحديث ٥٧٥٨(٢٠) .

(وَآدَمُ) أَيْ: وَجَبَتْ لِيَ النُّبُوَّةُ وَالْحَالُ أَنَّ آدَمَ (بَيْنَ الرُّوحِ وَالْجَسَدِ) يَعْنِي وَأَنَّهُ مَطْرُوحٌ عَلَى الْأَرْضِ صُورَةً بِلَا رُوحٍ. وَالْمَعْنَى أَنَّهُ قَبْلَ تَعَلُّقِ رُوحِهِ بِجَسَدِهِ . قَالَ الطِّيبِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ : هَذَا هُوَ جَوَابٌ لِقَوْلِهِمْ: مَتَى وَجَبَتْ أَيْ: وَجَبَتْ فِي هَذِهِ الْحَالَةِ . مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ٩ ص ٣٦٨٤ كِتَابُ الْفَضَائِلِ بَابُ فَضَائِلِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ صَلَوَاتُ اللهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ في تشريح حديث ٥٧٥٨ . فتاوی عثمانيه ج ١ ص ١٠٦ .

کفایت المفتي، امدادالفتاوی، فتاوی احیاء العلوم، فتاوی رحیمیه او آپ کے مسائل اور ان

کامل او نورو ډیرو فتاوو کې په تفصیل سره دا خبره ذکر ده چې:

بغیر د شک و شبهې نه د میرزا غلام احمد قادیاني عقائد او اقوال کُفري دي، ځکه هغه دختم نبوت د عقیدې نه مُنکر وُ، پخپله یې د نبوّت دعوی کړې وه، د نبي علیه السلام او نورو انبیاء کرامو گستاخي یې کوله، د حضرت عیسٰی علیه السلام آسمان ته د ژوندي ختلو نه مُنکر وُ، لهذا میرزا قادیاني پخپله هم کافر او مرتد دی.

او څوک چې دده تصدیق کوي یا دده مُتبِع وي نو هغه هم بغیر د شک و شبهې نه کافر دی. علماؤ په دې باندې مستقل کتابونه لیکلي او د میرزا قادیاني تولې کُفري خبرې یې په کې را جمع کړې. (١)

---

(١) وَدَعْوَى النُّبُوَّةِ بَعْدَ نَبِيِّنَا صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُفْرٌ بِالْإِجْمَاعِ. شرح فقه اکبر ص ٢٠٢ فصل والکفر صریحا و کنایة.

قد یکون في هولاء من یستحق القتل کمن یدعي النبوة او یطلب تغییر شيء من الشریعة و نحو ذلک. شرح فقه اکبر ص ٢٠٢.

وَ(الْكَافِرُ بِسَبِّ نَبِيٍّ) مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فَإِنَّهُ يُقْتَلُ حَدًّا وَلَا تُقْبَلُ تَوْبَتُهُ مُطْلَقًا. وَلَوْ سَبَّ اللّٰهَ تَعَالَى قُبِلَتْ لِأَنَّهُ حَقُّ اللّٰهِ تَعَالَى، وَالْأَوَّلُ حَقُّ عَبْدٍ لَا يَزُولُ بِالتَّوْبَةِ. وَمَنْ شَكَّ فِي عَذَابِهِ وَكُفْرِهِ كَفَرَ ..... وَفِيهَا: مَنْ نَقَصَ مَقَامَ الرِّسَالَةِ بِقَوْلِهِ بِأَنْ سَبَّهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ بِفِعْلِهِ بِأَنْ بَغَضَهُ بِقَلْبِهِ قُتِلَ حَدًّا كَمَا مَرَّ التَّصْرِيحُ بِهِ. لَكِنْ صَرَّحَ فِي آخِرِ الشِّفَاءِ بِأَنَّ حُكْمَهُ كَالْمُرْتَدِّ. الدرالمختار.

أَجْمَعَ الْمُسْلِمُونَ أَنَّ شَاتِمَهُ كَافِرٌ، وَحُكْمُهُ الْقَتْلُ. وَمَنْ شَكَّ فِي عَذَابِهِ وَكُفْرِهِ كَفَرَ. رد المحتار على الدر المختار ج٣ ص ٢٣١ مَطْلَبُ تَوْبَةُ الْيَأْسِ مَقْبُولَةٌ دُونَ إِيمَانِ الْيَأْسِ.

مَنْ أَنْكَرَ شَيْئًا مِنْ شَرَائِعِ الْإِسْلَامِ فَقَدْ أَبْطَلَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ. السیر الکبیر ج ٥ ص ٢٦٨ بَابُ مَا يَكُونُ الرَّجُلُ بِهِ مُسْلِمًا يَدْرَأُ عَنْهُ الْقَتْلَ وَالسَّبْيَ.

... إِذَا لَمْ يَعْرِفْ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ فَلَيْسَ بِمُسْلِمٍ؛ لِأَنَّهُ مِنَ الضَّرُورِيَّاتِ. الْأَشْبَاهُ وَالنَّظَائِرُ عَلَى مَذْهَبِ أَبِي حَنِيفَةَ النُّعْمَانِ لابن نجیم المصري ج١ ص ١٦١ كِتَابُ السِّيَرِ بَابُ الرِّدَّةِ.

إِذَا لَمْ يَعْرِفِ الرَّجُلُ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمْ وَعَلَى نَبِيِّنَا السَّلَامُ فَلَيْسَ بِمُسْلِمٍ ... وَكَذٰلِكَ لَوْ قَالَ: أَنَا رَسُولُ اللّٰهِ. أَوْ قَالَ بِالْفَارِسِيَّةِ: من پیغمبرم. ←←←←←←←

ميرزا قادياني د کلمې ويلو باوجود کافر دی

ميرزا قادياني که په ظاهره کلمه ويله خو چونکه هغه د ختمِ نبوّت نه منکرؤ ، پخپله يې د نبوّت دعوىٰ کړې وه ، او د اسلام د نورو بُنيادي عقائدو نه منکرِ وُ ، لهذا که هغه په خُله باندې کلمه ويله خو بيا هم کافر وُ .

مُسَيلمه کذّاب هم کليمه ويله خو چونکه هغه د نبوّت دعوىٰ کړې وه نو ځکه حضرت ابوبکر ﷺ او نورو صحابه کرامو هغه مرتد اوګرځول ، او جهاد يې ورسره اوکړو ، تر دې

←←← يُرِيدُ بِهِ " من بيغامر مى برم " يَكْفُرُ . الفتاوى الهندية كِتَابُ السِّيَرِ البَابُ التَّاسِعُ فِي أَحْكَامِ الْمُرْتَدِّيْنَ مطلب في مُوجِبَاتِ الْكُفْرِ أَنْوَاعٌ مِنْهَا مَا يَتَعَلَّقُ بِالْإِيمَانِ وَالْإِسْلَامِ ج ٢ ص ٢٦٣ .

وَفِي الْبَزَّازِيَّةِ يَجِبُ الْإِيمَانُ بِالْأَنْبِيَاءِ بَعْدَ مَعْرِفَةِ مَعْنَى النَّبِيِّ وَهُوَ الْمُخْبِرُ عَنِ اللهِ تَعَالَى بِأَوَامِرِهِ وَنَوَاهِيهِ وَتَصْدِيقِهِ بِكُلِّ مَا أَخْبَرَ عَنِ اللهِ تَعَالَى ، وَأَمَّا الْإِيمَانُ بِسَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ فَيَجِبُ بِأَنَّهُ رَسُولُنَا فِي الْحَالِ وَخَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ وَالرُّسُلِ . فَإِذَا آمَنَ بِأَنَّهُ رَسُولٌ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِأَنَّهُ خَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ لَا يَكُونُ مُؤْمِنًا . وَفِي فُصُولِ الْعِمَادِيِّ مَنْ لَمْ يُقِرَّ بِبَعْضِ الْأَنْبِيَاءِ بِشَيْءٍ أَوْ لَمْ يَرْضَ بِسُنَّةٍ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِيْنَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ فَقَدْ كَفَرَ . مجمع الأنهر في شرح ملتقى الأبحر ج١ ص ٦٩١ بَابُ الْمُرْتَدِّ أَلْفَاظُ الْكُفْرِ أَنْوَاعٌ .

وَالرِّضَا بِالْكُفْرِ كُفْرٌ . قاضي خان على الهندية ج٣ ص ٥٧٣ .

قال الموفق في المغني : وَمَنِ ادَّعَى النُّبُوَّةَ ، أَوْ صَدَّقَ مَنِ ادَّعَاهُ فَقَدِ ارْتَدَّ ، لِأَنَّ مُسَيْلِمَةَ لَمَّا ادَّعَى النُّبُوَّةَ فَصَدَّقَهُ قَوْمُهُ صَارُوا بِذَلِكَ مُرْتَدِّيْنَ ، وَكَذَلِكَ طُلَيْحَةُ الْأَسَدِيُّ وَمُصَدِّقُوهُ . المغني لابن قدامة ج٩ ص ٢٨ فَصْلٌ ادَّعَى النُّبُوَّةَ أَوْ صَدَّقَ مَنِ ادَّعَاهُ .

فمتنبئ البنجاب القادياني كافر مرتد عن الاسلام ، وكذا من لم يقل بكفره وارتداده و ظنه وليًا او مجددًا ، او مصلحًا ، فانه كذّاب دجّال قد افترى على الله و رسوله كذبا . اعلاء السنن ج١٢ ص ٦٣٧ .

فتاوى دار العلوم ديوبند ج ١٢ ص ٢٠٧ ، و ص ٢٠٨ ، و ص ٢١٩ ، و ص ٢٣٦ ، و ص ٢٠٠ ، و ص ٢٥٥ احكام مرتد . فتاوى محموديه ج ٣ ص ٩٣ و ص ٩٠ رد قاديانيت . اكفار الملحدين ص ١٠ بيان شيء من دعاوي القادياني . كفايت المفتي ج١ ص ٣١٣ فصل چهارم فرقه قادياني . امداد الفتاوى ج٦ ص ٩٥ . فتاوى احياء العلوم ج١ ص ٦٨ . فتاوى رحيميه ج٧ ص ٢٦ . جواهر الفقه ج١ ص ٩ . فتاوى حقانيه ج١ ص ٣٩٢ باب الفرق الاسلامية وغيرها . آپ کے مسائل اور ان کا حل ج٢ ص١٠١ قادياني فتنه . (اضافه وتخريج شده ايڈيشن) . فتاوى فريديه ج ١ ص ١٣٥ و ص ١٣١ باب في الفرق الباطلة .

چې هغه او د هغه ملګري يې مردار کړل.

همدغه شان ميرزا قادياني او د هغه ملګري د غلطو عقائدو په وجه په اتفاق د علماؤ سره کافر دي، تر څو پورې چې دوی په دې خرابو عقيدو باندې قائم وي نو صرف په کلِمه ويلو سره مسلمانان نه شمارېږي. (١)

د ميرزايانو دواړه ډلې کافران دي

د ميرزايانو دوه غټې ډلې دي: يوې ته د قاديانانو ډله وايي، او دويمې ته د لاهوريانو ډله وايي، د ميرزايانو دا دواړه ډلې کافراني دي؛ ځکه دوی د ميرزا غلام احمد قادياني مُتّبِعين دي، څوک چې دوی ته کافران نه وايي نو په هغه باندې هم د کُفر خطره شته، او څوک چې د قاديانانوددې مذکوره دواړه ډلو سره سياسي اتحاد کوي نو هغه مُلحِد او زنديق دی. (٢)

ميرزا قادياني په ليټرين کې د ذلت په مرګ باندې مردار شو

ميرزا قادياني د نبوّت دعوٰی کړې وه، او چا چې د نبوّت دعوٰی کړې نو الله تعالى هغه ذليله کړی، ميرزا قادياني هم الله تعالى داسې ذليله کړو چې خوراک يې کولو، د خوراک په دَوران کې ورباندې اَلټې او دَستونه اُولېېده، ليټرين له لاړ، د دواړو لارو نه يې ګندګي روانه وه او همغلته په ليټرين (ټټي) کې دننه مردار شو. (٣)

---

(١) آپ کے مسائل اوران کا حل ج٢ ص٨٥ قادیانی فتنہ. فتاوی محمودیہ ج٣ ص١٠٢ ردِ قادیانیت.

(٢) قال العلامه ابن البزاز الكردي: اَلْجَاهِلُ إِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ وَلَمْ يدرک أَنَّهَا كُفْرٌ قَالَ بَعْضُهُمْ يكفر، وقيل لا. الى ان قال الا الارتداد لانه معنى يتفرد المرتد .... ان شاتمه كافر و حكمه القتل، ومن شك في عذابه وكفره كفر. قال الله تعالى: {مَلْعُونِيْنَ أَيْنَمَا ثُقِفُوْا أُخِذُوْا وَقُتِّلُوْا تَقْتِيْلًا} الاية. فتاوى بزازيه على هامش الهندية ج٦ ص ٣٢١، و ص ٣٢٢ فيما يكون كفراً من المسلم وما لايكون. فتاوى فريديه ج١ ص١٤٣ باب في الفرق الباطلة.

وَأَمَّا الْجَاهِلُ إِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةِ الْكُفْرِ وَلَمْ يَدْرِ أَنَّهَا كُفْرٌ قَالَ بَعْضُهُمْ لَا يَكُوْنُ كُفْرًا وَيُعْذَرُ بِالْجَهْلِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ يَصِيْرُ كَافِرًا بِذٰلِكَ. العقود الدرية في تنقيح الفتاوى الحامدية لابن عابدين ج١ ص ١٠١.

(٣) سيرة المهدي حصه اول ص ١١ مصنفه: مرزا بشير احمد ايم اے. آپ کے مسائل اوران کا حل ج٢ ص٧٩ قادیانی فتنہ.

علامه انورشاه کشيمري رَحِمَهُ اللهُ د ميرزا قادياني او د هغه د مُتّبِعينو د کفر شپږ (٦) وُجوهات ذکر کړي

حضرت مولانا سيّد انورشاه کشميري رَحِمَهُ اللهُ د ميرزا قادياني او د هغه د مُتّبِعينو د کفر شپږ (٦) وجوهات ذکر کړي (يعنی د شپږو وُجوهاتو په وجه دوی کافران دي) :

١. ميرزا غلام احمد قادياني د ختمِ نبوّت نه انکار کړې وُ . (يعنی نبي عليه السلام يې خَاتَمُ النَّبِيِّيْن نه منل) .

٢. پخپله يې د نبوّت دعوىٰ کړې وه ، او بيا يې پخپله ددې تصريح هم کړې وه چې ددينه هغه نبوّت مراد دی کوم چې مخکيني پيغمبرانو ته ملاوْ شوې وُ .

٣. د وَحي د راتلو دعوىٰ يې کړې وه ، او خپله وَحي يې د قرآن کريم په شان گڼړله چې په دې باندې هم ايمان راوړل واجب دي .

۴. د حضرت عيسىٰ عليه السلام توهين يې کولو .

۵. د نبي عليه السلام توهين يې کولو .

٦. ټول اُمتِ مسلمه ته يې د کفر نسبت کولو . (١)

د ميرزا قادياني ملعون د ختمِ نبوّت نه اِنکار يا دا نورې خبرې دده پخپلو کتابونو کې ذکر دي ، بلکه دده ټول کتابونه داسې دي چې د کفري خبرو نه ډک دي ، زرهاوْ خبرې يې داسې ليکلي چې د هغې په وجه کافر شوی ، دغه وجه ده چې علامه انورشاه کشميري رَحِمَهُ اللهُ په فرمايل چې د مُسَيلمه کذّاب او مُسَيلمه پنجاب (يعنی ميرزا قادياني) کفر د فرعون د کفر نه هم زيات دی . (٢)

---

(١) روئيدادِ مقدمہ مرزائیہ بہاولپور ج١ ص ۴١٧ ، آئینہ قادیانیت ص ١٩٩ .

(٢) احتساب قادیانیت ج٢ ص١١ ، آئینہ قادیانیت ص١٩٩ .

نوټ : د ميرزاقادياني د ختم نبوت نه اِنکار يا دا نورې کفري خبرې حضرت مولانا الله وسايا صاحب په خپل کتاب "آئینہ قادیانیت" کې د صفحه ٢٠٠ نه تر صفحه ٢٠۴ پورې ذکر کړي ، او ورسره يې د قادياني د کتابونو حوالې هم ورکړي .

د ميرزا قادياني پيشن ګوياني الله تعالى غلطې ثابتې کړې

محمّد رسولُ الله صلى الله عليه وسلم يا مخکيني پيغمبرانو به چې کومې پيشن ګوياني اوکړې نو الله تعالى به هغه پوره کولې ، ليکن ميرزا قادياني چې کومې پيشن ګوياني کړې وې هغه الله تعالى ټولې غلطې ثابتې کړې.

د هغې يو څو نمونې درته ذکر کوم :

١. د خپل مرګ متعلق پيشن ګوئي ، او بيا غلطه ثابتيدل

ميرزا قادياني ويلي وو چې ماته به مرګ په مکه معظمه يا مدينه منوّره کې راځي. (١)

خو الله تعالى دده دا پيشن ګوئي داسې غلطه ثابته کړه چې په ده باندې په لاهور کې د روټۍ خوړولو په دَوران کې اُلټۍ او دَستونه اُولڼيده او په ليټرين (ټټى) کې دننه مردار شو ، د دوا ړو لارو نه يې ګندګي روانه وه . بيا په ريل ګاډي کې قاديان ته وې وړل شو .

ميرزا قادياني ته الله تعالى په خپل ژوند کې د مکې معظمې او مدينې منوّرې د ليدلو سعادت هم ور نصيب نکړو . (٢)

اولياؤ او بزرګانو ته د کشف په ذريعه دا معلومه شوى چې ميرزا قاديانى په قبر کې د سپي په شکل باندې پروت دى ، او قبر يې د اُور نه ډک دى . (٣)

٢.. د هلک پيدا کيدو متعلق پيشن ګوئي ، او بيا غلطه ثابتيدل

د ميرزا قادياني يو مريد ؤ چې نوم يې "پير منظور محمد" ؤ ، دده بي بي حامله وه (يعنى ماشوم يې په خېټه ؤ) ، کله چې ميرزا قادياني ته دا معلومه شوه چې دده ښځه حامله ده نو پيشن ګوئي يې اوکړه چې دده به ځوي پيدا کيږي . (٢)

خو الله تعالى دده پيشن ګوئي غلطه ثابته کړه ، او ددې کس لور اُوشوه .

(١) تذکره ص ٥٩١.

(٢) آئينۂ قاديانيت ص ٢١٦ . علمي تقريرونه دريمه حصه.

(٣) علمي تقريرونه دريمه حصه.

(۴) حقيقۃ الوحى حاشيہ در روحانى خزائن ج ٢٢ ص ١٠٣ .

خلقو د میرزا قادیاني نه پوښتنه اوکړه چې ستا پیشن ګوئي خو غلطه ثابته شوه .
ده ورته ووئیل : زما مقصد دا وُ چې ددې حمل نه به هلک پیدا کیږي (یعنی په دې خېټه کې چې څه دي هغه چې کله پیدا شي او غټ شي نو د هغې نه به هلک پیدا کیږي) ، نو چې کله دا ماشومه غټه شي او واده اوکړي نو ددې به ځوي پیدا کیږي .
الله تعالی دده دا پیشن ګوئي هم غلطه ثابته کړه او دا جینۍ هم وفات شوه .
نو د میرزا قادیاني دواړه پیشن ګویانې غلطې ثابتې شوی . (۱)

۳ . په درې کالو کې په مکه معظمه کې د ریل ګاډي د چلیدو پیشن ګوئي ورکول ، او بیا غلطه ثابتیدل

میرزا قادیاني په کال ۱۹۰۲ ء کې په خپل کتاب کې دا پیشن ګوئي کړې وه چې په آئنده درې کالو کې به دننه دننه د مکې معظمې او مدینې منوّرې په مینځ مینځ کې د ریل ګاډي چلیدل شروع شي .
نو الله تعالی دده دا پیشن ګوئي هم غلطه ثابته کړه او تر دیره زمانه پورې د ریل ګاډي دا چلیدل شروع نه شو . (۲)

٤ . د محمدي بیګم په نکاح کې د راتلو پیشن ګوئي ، او بیا غلطه ثابتیدل

میرزا قادیاني دا پیشن ګوئي کړې وه چې ماته د وَحي په ذریعه دا خودل شوي چې د میرزا احمد بیګ ځوانه لور " محمدي بیګم " به زما په نکاح کې راځي .
کله چې ده دا جینۍ اُوغوښتنه نو د جینۍ پلار ده ته دا ورنکړه ، بلکه بل چاته یې په نکاح ورکړه .
میرزا قادیاني بله پیشن ګوئي دا اوکړه چې که دا پلار یې دا جینۍ ماته رانکړي نو په درې کالو کې دَننه دننه به یې دا پلار مړ کیږي ، او څوک چې ددې جینۍ سره نکاح اوکړي

---

(۱) آئینہ قادیانیت ص ۲۱۶ .

(۲) آئینہ قادیانیت ص ۲۱۷ .

هغه به په یو نیم کال کې دننه مر کیږي ، او دا جینۍ به آخر هم زما په نکاح کې راځي ·

الله تعالی د میرزا قادیاني دا ټولې پیشن ګویانې غلطې ثابتې کړې ؛ ځکه میرزاقادیانی د دې ټولو نه مخکې په لیټرین کې مردار شو ، دده د مرګ نه څلویښت (۴۰) کاله پس د هغه جینۍ خاوند وفات شو ، او هغه جینۍ هم د میرزا قادیاني د مرګ نه ډیر وخت پس وفات شوه ، دا جینۍ کلکه مسلمانه وه ، دې به میرزا قادیاني ته دجّال او کذّاب ویل·

نو الله تعالی میرزا قادیانی په ټولو خلقو کې ذلیل او رَسواء کړو·

د میرزا قادیاني ملګرو غلط تاویلات

کله چې د میرزا قادیاني د ملګرو نه ددې په باره کې پوښتنه اوشي چې ستاسو د مشر پیشن ګوئي خو غلطه ثابته شوه الله تعالی ذلیل کړو ، نو دوی د ځان خلاصولو د پاره په جواب کې دا خرافات وایي چې :

" د میرزا قادیاني نکاح به د محمدي بیګم سره په جنت کې کولې شي " ·

یا چې کله د قادیانانو نه پوښتنه اوشي چې : محمدي بیګم خو میرزاقادیانی په پیغمبرۍ نه منلو ، بلکه دهٔ ته یې کذّاب ویل ، او میرزاقادیاني پخپله ویلي چې " څوک ما په پیغمبرۍ نه مني نو هغه به جهنم ته ځي " نو بیا به څنګه میرزاقادیاني د محمدي بیګم سره په جنت کې نکاح اوکړي ؟

نو د قادیانانو سره بیا بل جواب نه وي ، دوی د ځان خلاصولو د پاره دا وایې چې :

" د میرزا قادیاني دا پیشن ګوئي د مُتشابهاتو نه ده ".

ددینه علاوه دې ملعون کذّاب نورې ډیرې پیشن ګویانې هم کړې وې خو الله تعالی ټولې غلطې ثابتې کړې·

بهر حال ، الله تعالی میرزا غلام احمد قادیاني په خپلو پیشن ګویانو کې ذلیله کړو ، اګر چې دده مریدان د هغه د هرې خبرې د پاره د پَرتوګ جوړلو کوشش کوي خو آخر هم رَسواء شي·(۱)

(۱) آئینہ قادیانیت ص ۲۱۹.

د خپلې مُباهلې کولو په وجه دروغجن ثابتیدل

میرزا قادیانې داسې کذّاب او دروغجن وُ چې یو ځل یې مناظرِ اسلام حضرت مولانا ثناءالله امرتسري رَحِمَهُ اللهُ ته د مُباهلې کولو چیلنج ورکړو :

" چې په مونږ دواړو کې څوک دروغجن وي هغه دې الله تعالی د هیضې یا طاعون په بیمارۍ باندې مړ کړي چې دا بل کس یې په خپل ژوند کې اُوګوري " .

مولانا ثناء الله امرتسري رَحِمَهُ اللهُ دا چیلنج قبول کړو .

ددې مُباهلې کولو نه دیارلس (۱۳) میاشتې پس میرزاقادیانې د هیضې په مرض باندې مبتلاء شو ، او په لیټرین (ټټی) کې د همدې هیضې په وجه مردار شو ، د دواړو لارو نه یې ګندګي روانه وه . او مولانا ثناء الله امرتسري رَحِمَهُ اللهُ دده د مرګ نه پس هم څلویښت (۴۰) کاله ژوندې وُ . نو په دې مُباهلې سره هم میرزاقادیانې دروغجن ثابت شو او هغه خبرې (بَددُعا) د همده په حق کې قبولې شوی .

قادیانان ولې د ځان د پاره د میرزا غلام احمد قادیاني په شان مرګ نه غواړي ؟

د میرزا غلام احمد قادیاني بي بي " نصرت جهان " خپل ځوي ته د خپل خاوند د مرګ واقعه داسې بیانوي چې : " ستا پلار خوراک کولو ، د خوراک په دَوران کې وریاندې دَستونه اُولګیده ، لیټرین ته لاړ ، هملته مړ شو " .

اوس مونږ قادیانو ته وایو چې د هر مسلمان دا تمنّا وي چې کله مونږ ته مرګ راځي نو د محمّدٌ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم په شان مرګ دې راله راشي .

نو اې قادیانانو ! تاسو هم دا دُعا کویٔ چې : تاسو ته دې هم د خپل پیشوا " میرزا غلام احمد قادیاني " په شان مرګ راشي . حالانکه هیڅ قادیانې داسې مرګ ځانله نه خوَښوي .

مونږ ورته وایو چې دا بیا ستاسو څنګه پیشوا دی چې تاسو د هغه په شان مرګ نه خوَښوی ؟

بلکه کله چې زمونږ د اهل السّنة والجماعة علماؤ د قادیانو سره مناظره راشي نو دوی ورته وایي چې : اې قادیانانو ! الله تعالی دې تاسو ته هم د میرزا قادیاني په شان مرګ

راولي. خو دوى وريانديې آمين نه وايي.

بله خبره داده چې كله نبي عليه السلام وفات شو نو د صحابه كرامو رضي الله عنهم مختلف رأى وى: چا ويل چې په جنّة البقيع كې يې ښخ كړو، چا ويل چې په مكه مكرّمه كې يې ښخ كړو، او چا نور ځايونه يادول.

نو حضرت ابوبكر صديق رضي الله عنه راغى او صحابه كرامو رضي الله عنهم ته يې اوفرمايل: ما د رسول الله صلى الله عليه وسلم نه اوريدلي دي چې پيغمبر په كوم ځاى كې وفات شي نو په هماغه ځاى كې به ښخولې شي. (١)

بيا نبي عليه السلام په هماغه ځاى كې دفن كړې شو چيرته چې وفات شوې ؤ.

اوس مونږ قاديانانو ته وايو: كه چيرته تاسو وايئ چې ميرزا قادياني نبي ؤ نو بيا به تاسو په لاهور كې په هماغه ليټرين كې ښخ كړې ؤ په كوم كې چې مردار شوې ؤ؟ بيا تاسو ولې د لاهور نه قاديان ته وړې وړلو؟ (٢)

---

(١) عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، قَالَتْ: لَمَّا قُبِضَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَلَفُوا فِي دَفْنِهِ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا مَا نَسِيتُهُ، قَالَ: مَا قَبَضَ اللهُ نَبِيًّا إِلَّا فِي الْمَوْضِعِ الَّذِي يُحِبُّ أَنْ يُدْفَنَ فِيهِ، ادْفِنُوهُ فِي مَوْضِعِ فِرَاشِهِ. سنن الترمذي أَبْوَابُ الْجَنَائِزِ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابُ مَا جَاءَ فِي دَفْنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَيْثُ قُبِضَ رقم الحديث ١٠١٨ قال الالباني: صحيح. مشكوة المصابيح كِتَابُ الْفَضَائِلِ بَابُ هِجْرَةِ الرَّسُولِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَدِينَةِ وَوَفَاتِهِ رقم الحديث ٥٩٦٣(٨)، شرح السنّة للبغوي رقم الحديث ٣٨٣٢.

(اخْتَلَفُوا فِي دَفْنِهِ). أَيْ: فِي مَوْضِعٍ يُدْفَنُ فِيهِ، فَقِيلَ: يُدْفَنُ فِي مَسْجِدِهِ، وَقِيلَ: بِالْبَقِيعِ بَيْنَ أَصْحَابِهِ، وَقِيلَ بِمَكَّةَ، وَقِيلَ: عِنْدَ أَبِيهِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ. أَوْ فِي نَفْسِ الدَّفْنِ، وَالْمَعْنَى هَلْ يُدْفَنُ كَمَا رَوَى التِّرْمِذِيُّ فِي الشَّمَائِلِ عَنْ سَالِمِ بْنِ عُبَيْدٍ وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ؟ قَالُوا لِأَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: يَا صَاحِبَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُدْفَنُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: نَعَمْ. قَالُوا: أَيْنَ؟ قَالَ: فِي الْمَكَانِ الَّذِي قَبَضَ اللهُ فِيهِ رُوحَهُ، فَإِنَّ اللهَ لَمْ يَقْبِضْ رُوحَهُ إِلَّا فِي مَكَانٍ طَيِّبٍ، فَعَلِمُوا أَنَّهُ قَدْ صَدَقَ. مرقاة المفاتيح ج٩ ص٣٨٢٨ المصابيح كِتَابُ الْفَضَائِلِ بَابُ هِجْرَةِ الرَّسُولِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَدِينَةِ وَوَفَاتِهِ.

(٢) خطبات شاهين ختم نبوت ص ٣٧.

ميرزا قادياني هيڅ کله مَسيح مَوعود (يعنى حضرت عيسىٰ عليه السلام) نهٔ وُ

د ميرزا غلام احمد قادياني په دَعوو کې يوه دعوىٰ دا وه چې زه " مسيح مَوعود " يم (يعنى الله تعالى چې کومه وعده کړى چې " په آخره زمانه کې به حضرت عيسىٰ عليه السلام راځي " نو زه هغه يم).

مونږ ورته وايو چې په احاديثو مباركه وُ کې د حضرت عيسىٰ عليه السلام لس (١٠) غټې نخې خودل شوي او هغه په ميرزا قادياني کې يوه هم نشته:

١. حضرت عيسىٰ عليه السلام به د آسمان نه رابنکته کيږي. (١)
حالانکه ميرزا قادياني نه آسمان ته ختلى او نه د آسمان نه رابنکته شوى.

٢. حضرت عيسىٰ عليه السلام به په دمشق کې په سپينه مناره باندې رابنکته کيږي (٢)
حالانکه ميرزا قادياني دمشق ليدلې هم نه وُ.

٣. حضرت عيسىٰ عليه السلام به دجّال قتلوي. حالانکه ميرزا قادياني د دَجّال د وجود نه مُنکر وُ.

۴. حضرت عيسىٰ عليه السلام به د عدل او انصاف واله حکومت قائموي. (٣)

---

(١) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ نَبِيٌّ - يَعْنِي عِيسَى - وَإِنَّهُ نَازِلٌ، فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَاعْرِفُوهُ: رَجُلٌ مَرْبُوعٌ إِلَى الْحُمْرَةِ وَالْبَيَاضِ، بَيْنَ مُمَصَّرَتَيْنِ، كَأَنَّ رَأْسَهُ يَقْطُرُ، وَإِنْ لَمْ يُصِبْهُ بَلَلٌ، فَيُقَاتِلُ النَّاسَ عَلَى الْإِسْلَامِ، فَيَدُقُّ الصَّلِيبَ، وَيَقْتُلُ الْخِنْزِيرَ، وَيَضَعُ الْجِزْيَةَ، وَيُهْلِكُ اللهُ فِي زَمَانِهِ الْمِلَلَ كُلَّهَا إِلَّا الْإِسْلَامَ، وَيُهْلِكُ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ، فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ أَرْبَعِينَ سَنَةً، ثُمَّ يُتَوَفَّى فَيُصَلِّي عَلَيْهِ الْمُسْلِمُونَ.
سنن ابى داؤد كِتَاب الْمَلَاحِمِ بَابُ خُرُوجِ الدَّجَّالِ رقم الحديث ۴٣٢۴ قال الالباني: صحيح.

(٢) .... فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ بَعَثَ اللهُ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ، فَيَنْزِلُ عِنْدَ الْمَنَارَةِ الْبَيْضَاءِ شَرْقِيَّ دِمَشْقَ، بَيْنَ مَهْرُودَتَيْنِ، وَاضِعًا كَفَّيْهِ عَلَى أَجْنِحَةِ مَلَكَيْنِ، إِذَا طَأْطَأَ رَأْسَهُ قَطَرَ، وَإِذَا رَفَعَهُ تَحَدَّرَ مِنْهُ جُمَانٌ كَاللُّؤْلُؤِ، فَلَا يَحِلُّ لِكَافِرٍ يَجِدُ رِيحَ نَفَسِهِ إِلَّا مَاتَ، وَنَفَسُهُ يَنْتَهِي حَيْثُ يَنْتَهِي طَرْفُهُ، فَيَطْلُبُهُ حَتَّى يُدْرِكَهُ بِبَابِ لُدٍّ، فَيَقْتُلُهُ ...
صحيح مسلم كتاب الفتن وأشراط الساعة بَابُ ذِكْرِ الدَّجَّالِ وَصِفَتِهِ وَمَا مَعَهُ رقم الحديث ١١٠ (٢٩٣٧)

(٣) قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَيُوشِكَنَّ أَنْ يَنْزِلَ فِيكُمُ ابْنُ مَرْيَمَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَكَمًا مُقْسِطًا، فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ، وَيَقْتُلَ الْخِنْزِيرَ، وَيَضَعَ الْجِزْيَةَ، وَيَفِيضَ الْمَالُ حَتَّى لَا يَقْبَلَهُ أَحَدٌ.
صحيح مسلم كِتَابُ الْإِيمَانَ بَابُ نُزُولِ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ حَاكِمًا بِشَرِيعَةِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم ٢۴٢ (١٥٥)

حالانکه میرزا قادیاني پخپله د انګریزانو غلام وُ .

٥ . د حضرت عیسیٰ علیه السلام په دَور کې به د یاجوج او ماجوج ظهور کیږي . (١)

حالانکه میرزا قادیاني د یاجوج و ماجود د وجود نه مُنکر وُ .

٦ . د حضرت عیسیٰ علیه السلام په دَور کې به مال و دولت دومره زیات وي چې زکوة اخیستونکې به هیڅوک نه وي . (٢)

حالانکه میرزا قادیاني پخپله د نورو خلقو په خیراتونو باندې ژوند تیرول .

٧ . په حضرت عیسیٰ علیه السلام باندې به ټول اهلِ کتاب ایمان راوړي . (٣)

حالانکه په میرزا قادیاني باندې په اهلِ کتابو کې هیچا ایمان نهٔ وُ راوړی .

٨ . حضرت عیسیٰ علیه السلام به حج کوي . حالانکه میرزا قادیاني حج اونکړې شو ، بلکه د دَجّال په شان د مکې معظمې او مدینې منوّرې د لیدلو نه محروم شو .

٩ . حضرت عیسیٰ علیه السلام به جِزیه ختموي ، صلیب به ماتوي ، او خِنزیر به ختموي . (٢) حالانکه میرزا قادیاني دا یو کار هم اونکړې شو .

---

(١) .... فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ أَوْحَى اللهُ إِلَى عِيسَى عليه السلام : إِنِّي قَدْ أَخْرَجْتُ عِبَادًا لِي، لَا يَدَانِ لِأَحَدٍ بِقِتَالِهِمْ، فَحَرِّزْ عِبَادِي إِلَى الطُّورِ وَيَبْعَثُ اللهُ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ، وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ، فَيَمُرُّ أَوَائِلُهُمْ عَلَى بُحَيْرَةِ طَبَرِيَّةَ فَيَشْرَبُونَ مَا فِيهَا، وَيَمُرُّ آخِرُهُمْ فَيَقُولُونَ: لَقَدْ كَانَ بِهَذِهِ مَرَّةً مَاءٌ ...... صحیح مسلم كتاب الفِتَنِ وَأَشْرَاطِ السَّاعَةِ بَابُ ذِكْرِ الدَّجَّالِ وَصِفَتِهِ وَمَا مَعَهُ رقم الحدیث ١١٠ (٢٩٣٧)

(٢) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه ، أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « وَاللهِ، لَيَنْزِلَنَّ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا عَادِلًا، فَلَيَكْسِرَنَّ الصَّلِيبَ، وَلَيَقْتُلَنَّ الْخِنْزِيرَ، وَلَيَضَعَنَّ الْجِزْيَةَ، وَلَتُتْرَكَنَّ الْقِلَاصُ فَلَا يُسْعَى عَلَيْهَا، وَلَتَذْهَبَنَّ الشَّحْنَاءُ وَالتَّبَاغُضُ وَالتَّحَاسُدُ، وَلَيَدْعُوَنَّ إِلَى الْمَالِ فَلَا يَقْبَلُهُ أَحَدٌ » . صحیح مسلم كِتَابُ الإِيمَانِ بَابُ نُزُولِ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ حَاكِمًا بِشَرِيعَةِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحدیث ٢٤٣ (١٥٥) .

(٣) الله تعالى فرمايي : ﴿ وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴾ النساء آية ١٥٩ .

(٢) قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَيُوشِكَنَّ أَنْ يَنْزِلَ فِيكُمْ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا عَدْلًا، فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ، وَيَقْتُلَ الْخِنْزِيرَ، وَيَضَعَ الْجِزْيَةَ، وَيَفِيضَ الْمَالُ حَتَّى لَا يَقْبَلَهُ أَحَدٌ، حَتَّى تَكُونَ السَّجْدَةُ الْوَاحِدَةُ خَيْرًا مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا »، ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ رضي الله عنه : "وَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ: ←←←←

۱۰. حضرت عیسیٰ علیه السلام به جهاد کوي. (۱)
حالانکه میرزا قادیاني به ویل چې زه صرف ددې د پاره رالیږلې شوې یم چې خلق د جهاد نه منع کرم.

نور فرقونه

ددینه علاوه په حضرت عیسی علیه السلام او میرزا قادیاني کې نور ډیر فرقونه هم شته:
د حضرت عیسیٰ علیه السلام د مور نوم " بي بي مریم " ؤ ، حالانکه د میرزا قادیاني د مور نوم " چراغ بي بي " وه.
حضرت عیسیٰ علیه السلام بغیر د پلار نه د الله په حکم سره پیدا شوې ؤ. حالانکه د میرزا قادیاني د پلار نوم غلام مرتضیٰ ؤ.
حضرت عیسیٰ علیه السلام په دمشق کې پیدا شوې ؤ. حالانکه میرزا قادیاني په هندوستان قادیان علاقه کې پیدا شوې ؤ.
حضرت عیسیٰ علیه السلام به د الله تعالی په حکم سره مړي ژوندي کول، ړوند او برګي مرض واله ته به یې چې دُعا اوکړه نو الله تعالی به هغه ته شِفاء ورکوله، حالانکه میرزا قادیاني خو دا یو کار هم نه شو کولی.
حضرت عیسیٰ علیه السلام آسمان ته ژوندې خیجولې شوې ؤ او په آخره زمانه کې به راکوزیږي، حالانکه میرزا قادیاني په لیټرین کې د دَستونو په بیماری باندې مردار شوې ؤ.
حضرت عیسیٰ علیه السلام ته به چې کومه فرښته راتلله د هغې نوم " حضرت جبریل علیه السلام " ؤ ، حالانکه میرزا قادیاني به ویل چې ماته کومه فرښته راځي د هغې نوم

←←← {وَإِن مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ، وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا} [النساء : ۱۵۹] . صحيح البخاري كِتَابُ أَحَادِيثِ الأَنْبِيَاءِ بَابُ نُزُولِ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِمَا السَّلاَمُ رقم الحديث ۳۴۴۸ .

(۱) .... فَيُقَاتِلُ النَّاسَ عَلَى الْإِسْلَامِ، فَيَدُقُّ الصَّلِيبَ، وَيَقْتُلُ الْخِنْزِيرَ، وَيَضَعُ الْجِزْيَةَ، وَيُهْلِكُ اللَّهُ فِي زَمَانِهِ الْمِلَلَ كُلَّهَا إِلَّا الْإِسْلَامَ، وَيُهْلِكُ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ، فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ أَرْبَعِينَ سَنَةً، ثُمَّ يُتَوَفَّى فَيُصَلِّي عَلَيْهِ الْمُسْلِمُونَ . سنن ابي داود كِتَاب الْمَلَاحِمِ بَابُ خُرُوجِ الدَّجَّالِ رقم الحديث ۴۳۲۴ قال الالباني: صحيح. و هكذا في صحيح مسلم كِتَابُ الْإِيمَانَ بَابُ نُزُولِ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ حَاكِمًا بِشَرِيعَةِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ۲۴۳ (۱۵۵)

"تي تي تي" دی، او بله راته يو سيکه او هندو فرښته راځي (نعوذ بالله).
ددينه علاوه په قرآن کريم او احاديثو کې د حضرت عيسى عليه السلام نورې ډيرې نخې ذکر شوي، حالانکه په ميرزا قادياني کې دا يوه نخه هم نه وه.
نو چې کله په حضرت عيسىٰ ﷺ او ميرزا قادياني کې دير غټ فرق دی نو بيا څنګه ميرزا قادياني دا دعوىٰ کوي چې زه مسيح موعود (يعنى حضرت عيسى عليه السلام) يم؟ (١)
بهر حال، د مَسيح نه مراد حضرت عيسىٰ عليه السلام دی، ميرزا قادياني ندی. (٢)

د قاديانانو شُبهات او د هغې جوابات

د قرآن کريم د صريحو آيتونو، او بې شماره متواترو احاديثو نه صراحةً دا خبره ثابته ده چې رسولُ الله صلى الله عليه وسلم خَاتَمُ النَّبِيِّيْن (په ټولو انبياؤ کې آخري نبي) دی، د دوی نه پس تر قيامته پورې بل نبي نه پيدا کيږي. او په دې باندې د صحابه کرامو د دَور نه نيولى تر دې وخته پورې د ټول اُمتِ مُسلمه اجماع هم ده.
خو افسوس چې د انګريزانو غلام او جاسوس "ميرزا غلام احمد قادياني مُرتد لعين او کذّاب" ددې اتفاقي عقيدې په باره کې د مسلمانانو په زړونو کې شکوک او شبهات واچول، او پخپله يې د نبوّت دعوىٰ اوکړه.
اوس نور قاديانان هم کله خلقو ته دا وايي چې ميرزا قادياني نبي وُ (نعوذ بالله)، او کله وايي چې هغه مَسيح مَوعود (يعنى حضرت عيسىٰ عليه السلام) وُ.
چونکه په قرآن کريم او احاديثو کې صراحةً نبي عليه السلام ته خَاتَمُ النَّبِيِّيْن (آخري نبي) ويل شوی، نو قاديانان ددې غلطه تشريح او غلط مطلب بيانوي، او ورسره ورسره په مسلمانانو باندې اعتراضات هم کوي.
د قاديانانو مشهور دوه اعتراضات او د هغې جوابات درته ذکر کوم:

(١) ختم نبوّت لمولانا مفتي محمد شفيع رحمه الله ص ٢٧٩، اصول القرآن لشيخ القرآن والحديث حضرت مولانا محمد حسن جان مدني شهيد رحمه الله.
(٢) فتاوى حقانيه ج ١ ص ٢٣٦.

د قادیانانو اول اعتراض : چې کله نبي علیه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن دی نو بیا په آخره زمانه کې حضرت عیسیٰ علیه السلام ولې دُنیا ته راځي ؟

قادیانان په مسلمانانو باندې اول اعتراض دا کوي چې په صحیح احادیثو کې دا خبره ثابته ده چې په آخره زمانه کې به حضرت عیسیٰ علیه السلام دوباره دُنیا ته رابښکته کیږي .

اوس قادیانان وایي چې کله نبي علیه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن دی او د دوی نه پس بل نبي نه راځي نو بیا په آخره زمانه کې حضرت عیسیٰ علیه السلام ولې دُنیا ته راځي ؟ بیا خو پیغمبر علیه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن پاتې نه شو ؟

جواب : ددې اعتراض جواب دادی چې د نبي علیه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن کیدو مطلب دادی چې د دوی نه پس به په دُنیا کې بل نوې نبي نه پیدا کیږي ، حضرت عیسیٰ علیه السلام ته خو نبوّت د پیغمبر علیه السلام نه مخکې ورکړې شوې ؤ ، هغه خو نوې نبي ندی ، هغه خو الله تعالی آسمانونو ته ژوندې پورته کړی (١) او په آخره زمانه کې به د دجّال او نورو فِتنو ختمولو د پاره دوباره دُنیا ته رابښکته کیږي .

خلاصه دا چې د نبي علیه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن کیدو مطلب دادی چې د دوی نه پس به بل چا ته نوې نبوت نشي ورکولی او حضرت عیسیٰ علیه السلام ته خو د نبي علیه السلام نه مخکې نبوّت ورکړې شوې ؤ ، که هغه په آخِره زمانه کې رابښکته کیږي نو دا د نبي علیه السلام د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن کیدو خلاف ندي . (٢)

---

(١) یهودیانو ویل چې مونږ حضرت عیسی علیه السلام قتل کړی (نعوذُ بالله) ، نو الله تعالی په دې باندې رَد او کړو چې دوی حضرت عیسی علیه السلام ندې قتل کړی بلکه هغه الله تعالی ژوندې آسمانونو ته خیجولی . دا خبره الله تعالی داسې بیان کړی : ﴿ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِن شُبِّهَ لَهُمْ ۚ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ ۚ مَا لَهُم بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ ۚ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ۞ بَل رَّفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴾. النساء آیة ١٥٧ ، ١٥٨ .

(٢) ختم نبوت کامل لمولانا مفتي محمد شفیع رحمه الله ص ١٢١ ، تفسیر معارف القرآن سورة الاحزاب في تفسیر آیة ٤٠ .

همدا خبره علامه آلوسي رَحِمَهُ اللهُ هم په تفسیر روح المعاني کې په پوره وضاحت سره ذکر کړې ده. (۱)

د قادیانانو دویم اعتراض : د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن نه مجازي معنٰی مراد ده . یا په مبالغه باندې محمول دی .

د قادیانانو دویم اعتراض دادی چې په قرآن کریم او احادیثو کې چیرته د نبي علیه السلام د پاره خَاتَمُ النَّبِيِّيْن لفظ راغلی نو ددینه نه مجازي معنٰی مراد ده، یا دا په مبالغه باندې محمول دی، او یا دا لفظ قیاس کوي په خَاتَمُ الْمُحَدِّثِيْن ، خَاتَمُ الْمُفَسِّرِين، او خَاتَمُ الْمُحَقِّقِيْن باندې، چې ددینه هم مجازي معنٰی مراد ده .

یعنی که یو کس د یو عالِم په باره کې خَاتَمُ الْمُحدِّثِين ، خَاتَمُ الْمُفَسِّرِين، او خَاتَمُ الْمُحَقِّقِيْن اووایي نو ددې مطلب دا ندی چې ګني دده نه پس به بل مُحدِّث، یا بل مُفسِّر او یا بل مُحقِّق نه پیدا کیږي، بلکه نور هم پیدا کیدې شي .

نو قادیانان وایي چې همدغه شان د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن نه هم مجازي معنٰی مراد ده، یعنی د نبي علیه السلام نه پس (نعوذ بالله) بل پیغمبر هم پیدا کیدې شي، لهذا میرزا قادیاني هم

(۱) والمرادُ بكونه عليه الصلاة والسّلام خاتمهم انقطاع حدوث وصف النّبوّة في أحد من الثقلين بعد تحليه عليه الصلاة والسّلام بها في هذه النشأة. ولا يقدح في ذلك ما أجمعت الأمة عليه واشتهرت فيه الأخبار ولعلها بلغت مبلغ التواتر المعنوي ونطق به الكتاب على قول ووجب الإيمان به وأكفر منكره كالفلاسفة من نزول عيسى عليه السّلام آخر الزمان لأنه كان نبيا قبل تحلي نبينا صلّى الله عليه وسلم بالنبوة في هذه النشأة ومثل هذا يقال في بقاء الخضر عليه السّلام على القول بنبوته وبقائه. ثم إنه عليه السّلام حين ينزل باق على نبوته السابق لم يعزل عنها قال لكنه لا يتعبد بها لنسخها في حقه وحق غيره وتكليفه بأحكام هذه الشريعة أصلا وفرعا فلا يكون إليه عليه السّلام وحي ولا نصب أحكام بل يكون خليفة لرسول الله صلّى الله عليه وسلم وحاكما من حكام ملته بين أمته . روح المعاني في تفسير القرآن العظيم والسبع المثاني ج ۱۱ ص ۲۱۳ سورة الاحزاب في تفسير آية ۴۰ .

پیغمبر دی. (نعوذ بِالله) . دیته قادیانان مضبوط دلیل وایي.

جواب : ددې اعتراض جواب دادی چې مونږ انسانان د خَاتَمُ المُحدِّثِين ، خَاتَمُ المُفَسِّرِين ، او خَاتَمُ المُحَقِّقِين نه دا مجازي معنی ځکه اخلو چې مونږ ته آئنده دا پته نه لږي چې ددې کس نه بل تکړه کس پیدا کیږي او که نه ؟ نو د مجبوریت په وجه ددې مذکوره الفاظو نه مجازي معنی اخلو ، یا دا په مبالغه باندې حمل کوو ؛ دا ددې د پاره چې دا کلام د لغوه کیدلو نه بچ شي.

لیکن الله تعالی ته خو د آئنده زمانې پوره عِلم شته نو که هغه د نبي علیه السلام د پاره د خَاتَمُ النَّبِيِّين لفظ استعمال کړی نو ددینه به همدا حقیقي معنی مراد وي " چې پیغمبر علیه السلام آخري نبي دی د دوی نه پس به تر قیامته پورې بل نبي نه پیدا کیږي " مجازي معنی به مراد نه وي.

یعنی مونږ چې د خَاتَمُ المُحدِّثِين وغیره نه دا مجازي معنی اخلو دا زمونږ مجبوریت دی چې آئنده مونږ ته عِلم نشته ، او الله تعالی ته خو څه مجبوریت نشته نو که هغه د نبي علیه السلام د پاره د خَاتَمُ النَّبِيِّين لفظ استعمال کړی نو ددینه حقیقي معنی مراد ده.

بل دا چې د قرآن کریم په نورو سلو (۱۰۰) آیتونو کې دا مضمون صراحةً او اِشارةً ذکر دی چې محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم آخري نبي دی.

همدارنګې پیغمبر علیه السلام په دوه سوه (۲۰۰) صحیح احادیثو کې دا خبره صراحةً ذکر کړې چې : زه آخري نبي یم او د ما نه پس به تر قیامته پورې بل نبي نه پیدا کیږي "

بیا د صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ او سلفو صالحینو اِجماع هم په همدې ده چې پیغمبر علیه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّين (آخري نبي) دی ، او ددې همدا حقیقي معنی مراد ده. (۱)

د قاضي عیاض رَحِمَهُ اللهُ قول : قاضي عیاض رَحِمَهُ اللهُ په خپل کتاب " الشفاء " کې لیکلي : څوک چې د نبوّت دعوی او کړي یا دا اُووایي چې ما ته وَحي کیږي ... نو داسې کس کافر دی ؛ ځکه نبي علیه السلام (خپل اُمت ته) دا خبر ورکړی چې زه

---

(۱) ختم نبوت لمولانا مفتي محمد شفیع رحمه الله ص ۱۳۲ .

خَاتَمُ النَّبِيِّيْن يم د مانه پس بل نبي نشته ، او پيغمبر عليه السلام په دې باندې د الله تعالی قول هم پيش کړی چې زه خَاتَمُ النَّبِيِّيْن يم

وَأَجْمَعَتِ الْأُمَّةُ عَلَى حَمْلِ هَذَا الْكَلَامِ عَلَى ظَاهِرِهِ ، وَأَنَّ مَفْهُوْمَهُ الْمُرَادَ بِهِ دُوْنَ تَأْوِيْلٍ وَلَا تَخْصِيْصٍ فَلَا شَكَّ فِيْ كُفْرِ هَؤُلَاءِ الطَّوَائِفِ كُلِّهَا قَطْعًا إِجْمَاعًا وَسَمْعًا.

او په دې باندې د اُمت اِجماع هم ده چې د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن همدا ظاهري معنی مراد ده ، په دې کې د څه تأويل او تخصيص هيڅ ګنجائش نشته ، لهذا د هغه خلقو په کُفر کې هيڅ شک نشته څوک چې د نبوّت دعوی کوي ، يا څوک د دوی تابعداري کوي ، او ددې خلقو کُفر په قطعي دَول ، اجماعِ اُمت ، او نقل (يعنی کتاب و سنت) نه ثابت دی. (١)

د امام غزالي رَحِمَهُ اللهُ قول : امام غزالي رَحِمَهُ اللهُ هم ليکلي :

إِنَّ الْأُمَّةَ فَهِمَتْ بِالْإِجْمَاعِ مِنْ هَذَا اللَّفْظِ وَمِنْ قَرَائِنِ أَحْوَالِهِ أَنَّهُ أَفهم عَدمُ نَبِيٍّ بَعْدَهُ أَبَدًا وَعَدمُ رَسُوْلِ اللهِ أَبَدًا ، وَأَنَّهُ لَيْسَ فِيْهِ تَأْوِيْلٌ وَلَا تَخْصِيْصٌ ، فَمُنْكِرُ هَذَا لَا يَكُوْنُ إِلَّا مُنْكِرَ الْإِجْمَاعِ. (٢)

يقينًا چې اُمتِ مسلمه په اجماع سره ددې خَاتَمُ النَّبِيِّيْن لفظ او ددې د احوالو نه دا معلومه کړی چې د پيغمبر عليه السلام نه پس به بل نبي او بل رسول نه پيدا کيږي ، او په دې

(١) وَكَذَلِكَ مَنِ ادَّعَى مِنْهُمْ أَنَّهُ يُوْحَى إِلَيْهِ ، وَإِنْ لَمْ يَدَّعِ النُّبُوَّةَ أو أنه يصعد إلى السماء . ويدخل الْجَنَّةَ . وَيَأْكُلُ مِنْ ثِمَارِهَا . وَيُعَانِقُ الْحُوْرَ الْعِيْنَ فَهَؤُلَاءِ كُلُّهُمْ كُفَّارٌ مُكَذِّبُوْنَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَنَّهُ أَخْبَرَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ . لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ . وَأَخْبَرَ عَنِ اللهِ تَعَالَى أَنَّهُ خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ ، وَأَنَّهُ أُرْسِلَ كَافَّةً لِلنَّاسِ ، وَأَجْمَعَتِ الْأُمَّةُ عَلَى حَمْلِ هَذَا الْكَلَامِ على ظاهره ، وأن مفهومه المراد به دُوْنَ تَأْوِيْلٍ وَلَا تَخْصِيْصٍ فَلَا شَكَّ فِيْ كُفْرِ هَؤُلَاءِ الطَّوَائِفِ كُلِّهَا قَطْعًا إِجْمَاعًا وَسَمْعًا . الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج٢ ص ٦١٠ الْبَابُ الثَّالِثُ فِيْ حُكْمِ مَنْ سَبَّ الله تعالى وملائكته وأنبياء وَكُتُبَهُ وَآلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وأزواجه وصحبه الْفَصْلُ الرَّابِعُ فِيْ بَيَانِ مَا هُوَ مِنَ الْمَقَالَاتِ كُفْرٌ ....

(٢) الاقتصاد في الاعتقاد للغزالي ج١ ص ١٣٧ الباب الرابع بيان من يجب تكفيره من الفرق.

كې هيڅ تأويل او تخصيص نشي كيدى، پس اوس چې څوک د دينه مُنكِر وي نو هغه به د اِجماع نه مُنكِر وي.

ميرزا قادياني خلقو ته د دُهوكې وركولو د پاره نوي اِصطلاحات اِيجاد كړي

ميرزا قادياني د خپلې پيغمبرۍ د ثبوت د پاره نوي اِصطلاحات اِيجاد كړي، چې په دې سره يې مقصد مسلمانانو ته دُهوكه وركول وو.

هغه اصطلاحات دا دي چې قادياني به ويل:

" زه ظِلّي، بُروزي، او غير تشريعي نبي يم ".

تشريح : " ظِلّ " سيوري (سايه) ته وايي، او " بروز " ديته وايي چې يو كس د بل چا په شكل باندې ظاهر شي.

د ميرزا قادياني مقصد دا ؤ چې زه د نبي عليه السلام د ډيرې تابعدارۍ په وجه د هغه سيورې (سايه) گرځيدلې يم او د نبي عليه السلام په شكل دوباره دُنيا ته راغلې يم.

" غير تشريعي نبي " ديته وايي چې صاحبِ شريعت نه وي بلكه د بل پيغمبر د شريعت تبليغ كوي. لكه حضرت هارون عليه السلام چې د حضرت موسى عليه السلام د دِين تبليغ كولو.

نو قادياني به ويل چې زه " غير تشريعي نبي " يم، او زما نبي جوړيدل د نبي عليه السلام د خَاتَمُ النَّبِيِّيْن كيدو سره مخالف ندي؛ ځكه ما د پيغمبر عليه السلام د تابعدارۍ په وجه د هغه شكل اختيار كړى نو زه د هغه سيورې يم، دا داسې ده لكه نبي عليه السلام چې دوباره دُنيا ته راغلې وي.

دا دعوې د ميرزا قادياني په خپلو كتابونو كې ذكر دي. (١)

---

(١) دا خبرې د ميرزا قادياني په دې كتابونو كې ذكر دي: خطبه الهاميه ص١٧٧، خزائن ج١٦ ص٢٥٨، و ج ١٧ ص ٢٤٩. كلمة الفصل ص١٠٥، تحفه گولړويه ص١٦٣.

حضرت مولانا الله وسايا دامت بركاتهم العاليه هم په خپل كتاب " آئينهٔ قاديانيت " كې په صفحه ٦٠ او صفحه ٦١ كې د قادياني دا عبارتونه رانقل كړي.

جواب : ميرزا قادياني چې دا كوم ځودساخته اِصطلاحات راويستلي په قرآن كريم او احاديثو كې ددې هيڅ ثبوت نشته .

په قرآن كريم او احاديثو كې خو د نبي عليه السلام نه پس د هر قِسمه نبوّت نفي شوې ده او صراحةً دا ذكر شوي چې پيغمبر عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن دى ، د دوى نه پس به ترقيامته پورې بل هيڅ نوې نبي او رسول نه پيدا كيږي ، په دې كې دا تفصيل نشته كوم چې ميرزاقادياني كړې دى .

ميرزا قادياني چې د مسلمانانو د دُهوكه كولو د پاره دا كوم خودساخته اِصطلاحات راويستلي دا در اصل د هندوانو اِصطلاحات دي ، ځكه د هندوانو دا عقيده ده چې يو كس د بل په شكل باندې راتلې شي . (١)

لهذا اوس چې څوک د نبي عليه السلام نه پس د هر قِسمه نبوّت دعوى كوي نو داسې كس قطعي كافر ، مُرتد ، زنديق ، كذّاب او دَجّال دى ، داسې كس به د اِرتداد په وجه قتلولې شي . (٢)

---

(١) تفسير معارف القرآن سورة الاحزاب في تفسير آية ٤٠ ، ختم نبوت كامل ص ٢٨ ، آئينه قاديانيت ص ٦٠ .

(٢) ملا علي قاري رَحِمَهُ اللهُ فرمايي : وَدَعْوَى النُّبُوَّةِ بَعْدَ نَبِيِّنَا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُفْرٌ بِالْإِجْمَاعِ . زمونږ د پيغمبر محمد رسولُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه پس د نبوّت دعوى كول په اِجماع سره كفر ده . شرح فقه اكبر ص ٢٠٢ ، آئينهٔ قاديانيت ص ٥٥ . ختم نبوت كامل ص ٣٨١ .

علامه ابن حبان رَحِمَهُ اللهُ فرمايي : مَنْ ذَهَبَ إِلَى أَنَّ النُّبُوَّةَ مُكْتَسَبَةٌ لَا تَنْقَطِعُ ، أَوْ إِلَى أَنَّ الْوَلِيَّ أَفْضَلُ مِنَ النَّبِيِّ فَهُوَ زِنْدِيْقٌ يَجِبُ قَتْلُهُ . د چا چې دا عقيده وي چې نبوّت په كسب سره حاصليږي او تر اُوسه نبوّت ختم شوې نه دى ، يا يې دا عقيده وي چې وَلي د نبي نه افضل دى نو دداسې عقيدې واله كس زِنديق دى ، دده قتلولو واجب دي . شرح الزرقاني على المواهب اللدنية بالمنح المحمدية ج ٨ ص ٣٩٩ النوع الثالث : في وصفه تعالى له بالشهادة وشهادته له بالرسالة .

علامه آلوسي رَحِمَهُ اللهُ په تفسير رُوح المعاني كې ليكلي : وَكَوْنُهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمَ النَّبِيِّيْنَ مِمَّا نَطَقَ بِهِ الْكِتَابُ وَصَدَعَتْ بِهِ السُّنَّةُ وَأَجْمَعَتْ عَلَيْهِ الْأُمَّةُ . فَيُكَفَّرُ مُدَّعِيْ خِلَافِهِ . وَيُقْتَلُ إِنْ أَصَرَّ . د نبي عليه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن كيدل داسې مسئله ده چې په دې باندې قرآن كريم صراحت كړى ، ←←←←←←

او څوک چې د داسې دروغجن کس تصدیق کوي نو هغه هم مرتد او کافر دی. (١)

میرزا قادیانی زمونږ د نبي علیه السلام او صحابه کرامو ګستاخ ؤ

میرزاقادیاني په خپلو کتابونو کې زمونږ د پیغمبر " محمد رسولُ الله ﷺ " ګستاخي کړې، د صحابه کرامو ګستاخي یې کړې، د حضرت فاطمې رضي الله عنها او نورو

←←← او احادیثو هم په صراحت سره دا خبره واضح کړې، او په دې باندې د اُمت اِجماع هم ده، لهذا څوک چې ددې خلاف دعوی کوي نو هغه به کافر ګڼړلې شي، او که څوک په دې باندې اِصرار کوي (او توبه نه اُوباسي) نو هغه به قتلولې شي. روح المعاني ج١١ ص ٢٢٠ سورة الاحزاب في تفسير آية ٤٠.

په لوامع الأنوار کې ذکر دي: وَمَنْ زَعَمَ أَنَّهَا مُكْتَسَبَةٌ فَهُوَ زِنْدِيقٌ يَجِبُ قَتْلُهُ، لِأَنَّهُ يَقْتَضِي كَلَامُهُ وَاعْتِقَادُهُ أَنْ لَا تَنْقَطِعَ، وَهُوَ مُخَالِفٌ لِلنَّصِّ الْقُرْآنِيِّ، وَالْأَحَادِيثِ الْمُتَوَاتِرَةِ بِأَنَّ نَبِيَّنَا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمُ النَّبِيِّينَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. څوک چې دا ګمان کوي چې نبوت په کوشش سره حاصلیږي نو داسې کس زندیق دی دده قتلول واجب دي، ځکه دده دا کلام او دده دا عقیده دا تقاضا کوي چې ګني نبوّت ختم شوې ندی، حالانکه دا عقیده د قرآن کریم او احادیثو متواتره ؤ د هغه نص مخالف ده په کوم کې چې ذکر شوي چې نبي علیه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّينَ (آخري نبي) دی. لوامع الأنوار البهية وسواطع الأسرار الأثرية لشرح الدرة المضية في عقد الفرقة المرضية لشمس الدين، أبو العون محمد بن أحمد بن سالم السفاريني الحنبلي ج٢ ص ٢٦٨ اَلْبَابُ الْخَامِسُ ذِكْرِ سيدنا مُحَمَّدٍ وَبَعْضِ الْأَنْبِيَاءِ وَفَضْلِهِ وَفَضْلِ أَصْحَابِهِ وَأُمَّتِهِ الشاملة مكتبة

(١) علامه ابن قدامة رحمه الله په المغني کې لیکلي: وَمَنِ ادَّعَى النُّبُوَّةَ أَوْ صَدَّقَ مَنِ ادَّعَاهُ فَقَدِ ارْتَدَّ، لِأَنَّ مُسَيْلِمَةَ لَمَّا ادَّعَى النُّبُوَّةَ فَصَدَّقَهُ قَوْمُهُ صَارُوا بِذَلِكَ مُرْتَدِّينَ، وَكَذَلِكَ طُلَيْحَةُ الْأَسَدِيُّ وَمُصَدِّقُوهُ.
څوک چې د نبوّت دعوی اوکړي یا د داسې کس تصدیق اوکړي نو په دې سره دا مُرتد کیږي؛ ځکه مُسلیمة کذّاب چې کله د نبوّت دعوی اوکړه او دده قوم دده تصدیق اوکړو نو په دې سره دوی ټول مُرتد اوګرځیدل، همدارنګې طلیحه اسدي چې کله په دروغه د نبوت دعوی نو دا او چا چې دده تصدیق اوکړو دوی ټول مرتد شو. المغني لابن قدامة ج٩ ص ٢٨ كِتَابُ الْمُرْتَدِّ فَصْلٌ ادَّعَى النُّبُوَّةَ أَوْ صَدَّقَ مَنِ ادَّعَاهُ.

د شوافعو په معتمد کتاب " مغني المحتاج " کې هغه کارونه ذکر دي چې د هغې په وجه سړی کافر کیږي، په هغې کې یو دا هم دی، أَوْ نَفَى نُبُوَّةَ نَبِيٍّ، أَوِ ادَّعَى نُبُوَّةً بَعْدَ نَبِيِّنَا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ صَدَّقَ مُدَّعِيهَا.
یا د یو خاص نبي د نبوّت نه اِنکار اوکړي، یا زمونږ د نبي علیه السلام نه پس په دروغه د نبوّت دعوی اوکړي، یا د دروغجن نبي تصدیق اوکړي (نو په دې سره دا کس کافر کیږي). مغني المحتاج إلى معرفة معاني ألفاظ المنهاج شمس الدين، محمد بن أحمد الخطيب الشربيني الشافعي ج٥ ص ٤٢٩ كِتَابُ الرِّدَّةِ.

صحابياتو گستاخي يې کړی، نو بيا څنګه مونږ د قاديانانو سره ښه سلوک اوکړو ؟

محترمو مسلمانانو ! که چيرته يو کس زمونږ د مور او پلار يا خُور گستاخي يا توهين اوکړي نو آيا مونږ به هغه معاف کړو ؟ هيڅ کله نه.

لکه څرنګې چې د مسلمان په زړه کې د نبي عليه السلام سره محبت د اِيمان نخه ده او د دينه بغير انسان مؤمِن نشي کيدی نو همدغه شان د مسلمان په زړه کې د نبي عليه السلام د دُشمنانو سره بُغض ساتل هم د اِيمان نخه ده.

د مسلمان په زړه کې هيڅ کله د نبي عليه السلام محبت او د نبي عليه السلام د دُشمن محبت نه جمع کيږي.

بلکه مونږ به داسې اُووايو چې لکه څرنګې ورځ او شپه نه جمع کيږي، رڼا او تياره نه جمع کيږي، حلال او حرام نه جمع کيږي نو همدغه شان په کوم زړه کې چې د نبي عليه السلام محبت وي په هغې کې د قادياني محبت نه جمع کيږي.

اوس که د يو چا په زړه کې د قاديانانو سره محبت وي نو دا دې په خپل اِيمان باندې اُويريږي، ځکه د داسې کس په زړه کې ايمان نه وي.

د قاديانانو متعلق د يو څو مسئلو وضاحت

اوس درته د قاديانانو متعلق د يو څو مشهورو فتاوُو نه ضروري مسائل رانقل کوم، دا هم په غور سره واورئ :

په قادياني کيدو سره سړی مرتد کيږي، او نکاح يې ختميږي

تولو فتاوُو په تفصيل سره دا خبره ذکر ده چې : ميرزا غلام احمد قادياني او د هغه مُتبِعين مرتد دي؛ ځکه هغه ختمِ نبوت د عقيدې نه مُنکر وُ، پخپله يې د نبوّت دعولی کړې وه، د نبي عليه السلام او نورو انبياء کرامو گستاخي يې کوله، د حضرت عيسیٰ عليه السلام آسمان ته د ژوندي ختلو نه مُنکر وُ . (١)

(١) فتاوی دارالعلوم ديوبند ج ١٢ ص ٢٠٧، وص ٢٠٨، وص ٢١٩، وص ٢٣٦، وص ٢٠٠، وص ٢٥٥ احکام مرتد. فتاوی محموديه ج ٣ ص ٩٣ وص ٩٠ رد قاديانيت. اکفار الملحدين ص ١٠ بيان شيء من دعاوي القادياني. کفايت المفتي ج ١ ص ٣١٣ فصل چهارم فرقه قادياني. امداد الفتاوی ج ٦ ص ٩٥. فتاوی احياء العلوم ج ١ ص ٦٨ ←←←

اوس که په مسلمان ښځه او خاوندې کې يو کس قادياني يا عيسائي وغيره شي نو په دې سره دا مرتد او کافر کيږي ، د خپلې بي بي سره يې نکاح سمدست ختميږي . (١)

د قاديانانو سره نکاح ناجائز ده

قاديانان اهلِ کتاب ندي ، بلکه دوى مرتد دي ، لهذا د دوى سره نکاح ناجائز ده ، يعنى نه به څوک د قادياني ښځې سره نکاح کوي ، او نه به قادياني ته څوک ښځه په نکاح ورکوي . (٢)

بلکه د قادياني ښځې سره نکاح باطل ده (٣)

که څوک د قادياني ښځې سره نکاح اوکړي او ده ته د مخکې نه دا معلومه نه وي چې گني دا ښځه قادياني ده او اوس ورته د نکاح نه پس معلومه شوه نو اگر چې په دې سره دا سړې کافر کيږي نه خو په ده باندې لازم دي چې سمدست دا ښځه د ځان نه جدا کړي ، او توبه اُوباسي .

خو که ده ته د مخکې نه دا معلومه وه چې دا ښځه قادياني ده خو ده بيا هم هغه مسلمانه گنړله او نکاح يې ورسره اوکړه نو په دې سره دا کس هم کافر شو ، ځکه کُفري عقائد اسلام

←←← فتاوى رحيميه ج٧ ص٢٦ . جواهر الفقه ج١ ص٥٩ . فتاوى حقانيه ج١ ص٣٩٢ باب الفرق الاسلامية وغيرها . آپ کے مسائل اور ان کا حل ج٢ ص١٠١ قادیانی فتنہ . (اضافہ و تخریج شدہ ایڈیشن) . فتاوى فريديه ج ١ ص ١٤٥ وص ١٤١ باب في الفرق الباطلة .

(١) وَارْتِدَادُ أَحَدِهِمَا فَسْخٌ عَاجِلٌ بِلَا قَضَاءٍ . رد المحتار على الدر المختار ج٣ ص ١٩٦ بَابُ نِكَاحِ الْكَافِرِ . فتاوى دار العلوم ديوبند ج ١٢ ص٢٠٨ . وص ٢٠١ ، وص٢٠٣ ، وص ٢٣١ ، وص ٢٤١ احكام مرتد . فتاوى محموديه ج٢ ص١١٢ رد قاديانيت

(٢) (قَوْلُهُ: وَلَا يَنْكِحُ مُرْتَدٌّ أَوْ مُرْتَدَّةٌ أَحَدًا) .... فَلَا يَتَزَوَّجُ الْمُرْتَدُّ مُسْلِمَةً وَلَا كِتَابِيَّةً وَلَا مُرْتَدَّةً . وَلَا يَتَزَوَّجُ الْمُرْتَدَّةَ مُسْلِمٌ وَلَا كَافِرٌ وَلَا مُرْتَدٌّ . البحر الرائق شرح كنز الدقائق ج٢ ص٢٢٢ بَابُ نكاح الكافر) . فتاوى فريديه ج ١ ص١٤٣ باب في الفرق الباطلة

(٣) (وَ) حَرُمَ نِكَاحُ (الْوَثَنِيَّةِ) بِالْإِجْمَاعِ . الدر المختار . وَيَدْخُلُ فِي عَبَدَةِ الْأَوْثَانِ عَبَدَةُ الشَّمْسِ وَالنُّجُومِ وَالصُّوَرِ الَّتِي اسْتَحْسَنُوهَا وَالْمُعَطِّلَةُ وَالزَّنَادِقَةُ وَالْبَاطِنِيَّةُ وَالْإِبَاحِيَّةُ . وَفِي شَرْحِ الْوَجِيزِ وَكُلُّ مَذْهَبٍ يَكْفُرُ بِهِ مُعْتَقِدُهُ . رد المحتار على الدر المختار ج٣ ص ٤٥ كِتَابُ النِّكَاحِ فَصْلٌ فِي الْمُحَرَّمَاتِ .

ګنړل هم ګفر دی (١)، لهذا په ده باندې لازم دي چې دا ښځه پرېږدي او دوباره تجديد د ايمان او کړي. (٢)

علماؤ تر دې پورې ليکلي چې قاديانان په اتفاق د علماؤ سره کافر او مرتدي دي لهذا د دوی سره نکاح قطعا ناجائز ده، که څوک د دوی سره نکاح اوکړي نو دا نکاح نه منعقد کيږي بلکه دا به د زِنا په حکم کې وي، او څوک چې په دې نکاح کې شريک شي او دا نکاح منع نه کړي نو دوی به د خپل طاقت موافق ګناهګار وي.

کومه مسلمانه ښځه چې د قادياني په نکاح کې وي نو په نورو صاحبِ قدرت مسلمانانو باندې دا واجب دي چې دا ښځه دده د نکاح نه راخلاصه کړي يا خاصکر چې کله دا ښځه پخپله هم ددې قادياني نه د ځان خلاصولو خواهشمنده وي نو بيا خو په طريقِ اولیٰ سره دده د نکاح نه راخلاصول واجب دي، کوم صاحبِ قدرت مسلمانان چې په دې کې سستي کوي نو هغوی ګناهګار دي. (٣)

مرتد به قتلولې شي

څوک چې يو ځل په اسلام کې داخل شي او بيا مرتد شي نو دا ښکاره بغاوت دی، د مرتد حکم دادی چې دا به قتلولې شي.

---

(١) فِي الْبَحْرِ وَالْأَصْلُ أَنَّ مَنِ اعْتَقَدَ الْحَرَامَ حَلَالًا فَإِنْ كَانَ حَرَامًا لِغَيْرِهِ كَمَالِ الْغَيْرِ لَا يَكْفُرُ، وَإِنْ كَانَ لِعَيْنِهِ فَإِنْ كَانَ دَلِيلُهُ قَطْعِيًّا كَفَرَ، وَإِلَّا فَلَا. رد المحتار على الدر المختار ج ۴ ص ٢٢٣ كِتَابُ الْجِهَادِ بَابُ الْمُرْتَدِّ

(٢) وَفِي شَرْحِ الْوَهْبَانِيَّةِ لِلشُّرُنْبُلَالِيِّ: مَا يَكُونُ كُفْرًا اتِّفَاقًا يُبْطِلُ الْعَمَلَ وَالنِّكَاحَ وَأَوْلَادُهُ أَوْلَادُ زِنًا، وَمَا فِيهِ خِلَافٌ يُؤْمَرُ بِالِاسْتِغْفَارِ وَالتَّوْبَةِ وَتَجْدِيدِ النِّكَاحِ. الدر المختار ج ۴ ص ٢۴٦ كِتَابُ الْجِهَادِ مَطْلَبٌ تَوْبَةُ الْيَأْسِ مَقْبُولَةٌ دُونَ إِيمَانِ الْيَأْسِ. . آپ کے مسائل اور ان کا حل ج ٢ ص ١٢١ قادیانی فتنہ.

(٣) وَلَا يَجُوزُ لِلْمُرْتَدِّ أَنْ يَتَزَوَّجَ مُرْتَدَّةً وَلَا مُسْلِمَةً وَلَا كَافِرَةً أَصْلِيَّةً. وَكَذَلِكَ لَا يَجُوزُ نِكَاحُ الْمُرْتَدَّةِ مَعَ أَحَدٍ، كَذَا فِي الْمَبْسُوطِ. الفتاوى الهندية ج ١ ص ٢٨٢ كِتَابُ النِّكَاحِ الْبَابُ الثَّالِثُ فِي بَيَانِ الْمُحَرَّمَاتِ الْقِسْمُ السَّابِعُ الْمُحَرَّمَاتُ بِالشِّرْكِ. مجمع الانهر ج١ ص ٥۴٨ باب نكاح الكافر.

مَا مِنْ قَوْمٍ يُعْمَلُ فِيهِمْ بِالْمَعَاصِي ثُمَّ يَقْدِرُونَ عَلَى أَنْ يُغَيِّرُوا ثُمَّ لَا يُغَيِّرُونَ إِلَّا يُوشِكُ أَنْ يَعُمَّهُمُ اللهُ بِعِقَابٍ. مشكاة المصابيح بَابُ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ الْفَصْلُ الْأَوَّلُ رقم ٥١۴٢ (٦). فتاوى محموديه ج ۴ ص ١٠٥ ردِ قاديانيت

د بخاري شريف حديث دى، رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي :

مَنْ بَدَّلَ دِيْنَهُ فَاقْتُلُوْهُ . (١) څوک چې خپل دِين بدل کړي نو تاسو هغه قتل کړئ.

فقهاؤ ليکلي چې مرتد به قيد کولې شي، د هغه چې کوم شبهات دي هغه به ختمولې شي که هغه مهلت اُوغواړي نو درې ورځې مهلت به ورکړې شي، که درې ورځې پس ده واپس اسلام قبول کړو نو صحيح ده، خو که اسلام يې قبول نکړو نو بيا به د اِرتداد په وجه قتلولې شي. خو که مرتد درې ورځې مهلت طلب نکړو نو بيا به سمدست قتلولې شي. (٢)

د قاديانانو سره روابط او تعلقات ساتل ناجائز دي

قاديانان د الله او رسول باغيان او مرتد دي او د مرتدو تعلق ساتل ناجائز دي، څوک

---

(١) صحيح البخاري كِتَابُ اسْتِتَابَةِ الْمُرْتَدِّينَ وَالْمُعَانِدِينَ وَقِتَالِهِمْ بَابُ حُكْمِ الْمُرْتَدِّ وَالْمُرْتَدَّةِ وَاسْتِتَابَتِهِمْ رقم الحديث ٦٩٢٢. و رقم الحديث ٣٠١٧ كِتَابُ الجِهَادِ وَالسِّيَرِ بَابٌ: لاَ يُعَذَّبُ بِعَذَابِ اللهِ .

(٢) (مَنِ ارْتَدَّ عُرِضَ) الْحَاكِمُ (عَلَيْهِ الْإِسْلَامَ اسْتِحْبَابًا) عَلَى الْمَذْهَبِ لِبُلُوغِهِ الدَّعْوَةَ (وَتُكْشَفُ شُبْهَتُهُ) بَيَانٌ لِثَمَرَةِ الْعَرْضِ (وَيُحْبَسُ) وُجُوبًا وَقِيلَ نَدْبًا (ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ) يُعْرَضُ عَلَيْهِ الْإِسْلَامُ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِنْهَا خَانِيَّةٌ (إنِ اسْتَمْهَلَ) أَيْ طَلَبَ الْمُهْلَةَ وَإِلَّا قَتَلَهُ مِنْ سَاعَتِهِ إلَّا إذَا رُجِيَ إسْلَامُهُ . بَدَائِعُ . الدر المختار

قال ابن عابدين رحمه الله : (قَوْلُهُ : الْحَاكِمُ) أَيْ الْإِمَامُ أَوْ الْقَاضِي بَحْرٌ (قَوْلُهُ : لِبُلُوغِهِ الدَّعْوَةَ) قَالَ فِي الْبَحْرِ: وَعَرْضُ الْإِسْلَامِ هُوَ الدَّعْوَةُ إلَيْهِ وَدَعْوَةُ مَنْ بَلَغَتْهُ الدَّعْوَى غَيْرُ وَاجِبَةٍ (قَوْلُهُ : بَيَانٌ لِثَمَرَةِ الْعَرْضِ) الظَّاهِرُ أَنَّ ثَمَرَةَ الْعَرْضِ الْإِسْلَامُ وَالنَّجَاةُ مِنَ الْقَتْلِ، وَأَمَّا هَذَا فَهُوَ ثَمَرَةُ التَّأْجِيلِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ لِأَنَّ مَنِ انْتَقَلَ عَنِ الْإِسْلَامِ وَالْعِيَاذُ بِاللهِ تَعَالَى لَا بُدَّ لَهُ غَالِبًا مِنْ شُبْهَةٍ فَتُكْشَفُ لَهُ إنْ أَبْدَاهَا فِي هَذِهِ الْمُدَّةِ تَأَمَّلْ (قَوْلُهُ : وَقِيلَ نَدْبًا) أَيْ وَ إِنِ اسْتَمْهَلَ وَظَاهِرُ الرِّوَايَةِ الْأَوَّلُ. وَهُوَ أَنَّهُ لَا يُمْهَلُ بِدُونِ اسْتِمْهَالٍ كَمَا فِي الْبَحْرِ (قَوْلُهُ : إنِ اسْتَمْهَلَ) أَيْ بَعْدَ الْعَرْضِ لِلتَّفَكُّرِ قُهُسْتَانِيٌّ (قَوْلُهُ : وَإِلَّا قَتَلَهُ) أَيْ بَعْدَ عَرْضِ الْإِسْلَامِ عَلَيْهِ وَكَشْفِ شُبْهَتِهِ. رد المحتار على الدر المختار ج٣ ص ٢٢٥ بَابُ الْمُرْتَدِّ. البحر الرائق ج٥ ص ١٢٥ باب احكام المرتدين . فتاوى دار العلوم ديوبند ج ١٢ ص ٢٦١ باب احكام المرتد. فتاوى حقانيه ج ١ ص ٢٥٧ كتاب العقائد و الايمانيات.

(وَالْمُرْتَدَّةُ) وَلَوْ صَغِيرَةً أَوْ خُنْثَى بَحْرٌ (تُحْبَسُ) أَبَدًا، وَلَا تُجَالَسُ وَلَا تُؤَاكَلُ حَقَائِقُ (حَتَّى تُسْلِمَ وَلَا تُقْتَلُ). الدر المختار ج٣ ص ٢٥٣ مَطْلَبُ الْمَعْصِيَةُ تُبْقَى بَعْدَ الرِّدَّةِ.

چې د دوی سره تعلق ساتي نو دا به هم د دوی په صف کې شماریږي . (۱)

علماؤ تر دې پورې لیکلي چې د قادیانانو سره خوراک ، څکاک ، د دوی په پروګرامونو کې شریکیدل ، یا دوی په خپلو پروګرامونو کې شریکول او د دوی سره د زړه محبت ساتل قطعاً منع دي ، دا ځکه چې قادیانان مرتد دي ، او مرتد د الله تعالی دشمن وي ، او څوک چې د الله تعالی د دشمن سره څومره محبت ساتي نو همدومره به د الله ﷻ د رحمت نه لرې وي ، د قیامت په ورځ به دداسې کس حشر د همدغه قادیانانو سره وي . (۲)

علماؤ دا هم لیکلي چې که د مسلمان سره په ګاونډ کې یو غیر مُسلمه یهودي یا عیسائي اوسیږي نو د هغه دعوت ته تلل یا هغه په خپل دَعوت کې شریکول جائز دي ځکه

(۱) قَوْلُهُ تَعَالَى ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ ...﴾ وَفِي هَذِهِ الْآيَةِ دَلَالَةٌ عَلَى أَنَّ الْكَافِرَ لَا يَكُونُ وَلِيًّا لِلْمُسْلِمِ لَا فِي التَّصَرُّفِ وَلَا فِي النُّصْرَةِ وَيَدُلُّ عَلَى وُجُوبِ الْبَرَاءَةِ مِنَ الْكُفَّارِ وَالْعَدَاوَةِ لَهُمْ لِأَنَّ الْوِلَايَةَ ضِدُّ الْعَدَاوَةِ فَإِذَا أُمِرْنَا بِمُعَادَاةِ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى لِكُفْرِهِمْ فَغَيْرُهُمْ مِنَ الْكُفَّارِ بِمَنْزِلَتِهِمْ .احكام القرآن للجصاص ج۲ ص ۹۹ سورة المائدة مطلب: الكافر لا يكون وليا للمسلم .

وايضا قوله تعالى : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ ...﴾ الممتحنة آية ۱ . آپ کے مسائل اوران کا حل ج ۲ ص ۱۰۰ ، وص ۱۱۹ قادیانی فتنہ . فتاوى فريديه ج ۱ ص ۱۴۳ باب في الفرق الباطلة

قَوْلُهُ تَعَالَى: (إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا) قِيلَ: أَهْلُ الشِّرْكِ. وَقِيلَ: عَامَّةٌ فِيهِمْ وَفِي الْعُصَاةِ، .... وَهَذَا هُوَ الصَّحِيحُ فِي مَعْنَى الْآيَةِ. وَأَنَّهَا دَالَّةٌ عَلَى هِجْرَانِ أَهْلِ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي مِنْ أَهْلِ الْبِدَعِ وَغَيْرِهِمْ. فَإِنَّ صُحْبَتَهُمْ كُفْرٌ أَوْ مَعْصِيَةٌ، إِذِ الصُّحْبَةُ لَا تَكُونُ إِلَّا عَنْ مَوَدَّةٍ، وَقَدْ قَالَ حَكِيمٌ :

عَنِ الْمَرْءِ لَا تَسْأَلْ وَسَلْ عَنْ قَرِينِهِ ☆ فَكُلُّ قَرِينٍ بِالْمُقَارِنِ يَقْتَدِي

الجامع لاحكام القرآن (تفسير القرطبي) ج۹ ص ۱۰۸ في تشريح سورة هود آية ۱۱۳ . فتاوى حقانيه ج ۱ ص ۴۰۸ .

(۲) فتاوى محموديه ج ۴ ص ۱۰۵ و ص ۱۰٦ رد قاديانيت ، كفايت المفتي ج۱ ص ۳۱۷ ، فتاوى دارالعلوم ديوبند ج۱۲ ص ۳۴۲ .

وَكَذَلِكَ مَنَعَ أَصْحَابُنَا الدُّخُولَ إِلَى أَرْضِ الْعَدُوِّ وَدُخُولِ كَنَائِسِهِمْ وَالْبِيَعِ، وَمَجَالِسِ الْكُفَّارِ وَأَهْلِ الْبِدَعِ، وَأَلَّا تُعْتَقَدَ مَوَدَّتُهُمْ وَلَا يُسْمَعَ كَلَامُهُمْ وَلَا مُنَاظَرَتُهُمْ . تفسير القرطبي (الجامع لاحكام القرآن) ج ۷ ص ۱۳ سورة الانعام في تفسير آية ٦٨ .

دوی اهلِ ذمه دي (۱) خو د قادياني دعوت ته تلل يا قادياني په خپل دعوت کې شريکول ناجائز دي ، ځکه قاديانان مرتد کافران دي او مرتد کافر په خپل دعوت کې شريکول ناجائز دي . (۲)

البته که مرتد په اخلاص باندې توبه اُوباسي او د اِيمان تجديد اوکړي نو دده توبه قبليږي . (۳)

په قاديانانو باندې سلام اچول ندي په کار

په قاديانانو باندې سلام اچول ندي په کار ، که چيرته دوی په مسلمان باندې سلام واچوي نو په جواب کې ورته صرف " وَعَلَيْكُمْ " ويل په کار دي . يا ورته " هَدَاكَ اللهُ " ويل په کار دي . (۴)

---

(۱) وَلَا بَأْسَ بِالذَّهَابِ إِلَى ضِيَافَةِ أَهْلِ الذِّمَّةِ هَكَذَا ذَكَرَ مُحَمَّدٌ رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى . الفتاوى الهندية (عالمگيري) ج۵ ص ۳۴۷ كِتَابُ الْكَرَاهِيَةِ الْبَابُ الرَّابِعَ عَشَرَ فِي أَهْلِ الذِّمَّةِ وَالْأَحْكَامِ الَّتِي تَعُودُ إِلَيْهِمْ

وَكَذَلِكَ مَنَعَ أَصْحَابُنَا الدُّخُولَ إِلَى أَرْضِ الْعَدُوِّ وَ دُخُولِ كَنَائِسِهِمْ وَالْبِيَعِ، وَمَجَالِسِ الْكُفَّارِ وَأَهْلِ الْبِدَعِ، وَأَلَّا تُعْتَقَدَ مَوَدَّتُهُمْ وَلَا يُسْتَمَعَ كَلَامُهُمْ وَلَا مُنَاظَرَتُهُمْ. تفسير القرطبي ج ۷ ص ۱۳ سورة الانعام في تفسير آية ۶۸ .

(۲) ﴿ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴾ الانعام آية ۶۸ . آپ کے مسائل اور ان کا حل ج ۲ ص ۱۱۹ قادیانی فتنہ

وَكَذَلِكَ مَنَعَ أَصْحَابُنَا الدُّخُولَ إِلَى أَرْضِ الْعَدُوِّ وَ دُخُولِ كَنَائِسِهِمْ وَالْبِيَعِ، وَمَجَالِسِ الْكُفَّارِ وَأَهْلِ الْبِدَعِ، وَأَلَّا تُعْتَقَدَ مَوَدَّتُهُمْ وَلَا يُسْتَمَعَ كَلَامُهُمْ وَلَا مُنَاظَرَتُهُمْ. تفسير القرطبي ج ۷ ص ۱۳ سورة الانعام في تفسير آية ۶۸ .

(۳) (وَكُلُّ مُسْلِمٍ ارْتَدَّ فَتَوْبَتُهُ مَقْبُولَةٌ إِلَّا) جَمَاعَةٌ مَنْ تَكَرَّرَتْ رِدَّتُهُ عَلَى مَا مَرَّ وَ (الْكَافِرُ بِسَبِّ نَبِيٍّ) مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فَإِنَّهُ يُقْتَلُ حَدًّا وَلَا تُقْبَلُ تَوْبَتُهُ مُطْلَقًا، وَلَوْ سَبَّ اللهَ تَعَالَى قُبِلَتْ لِأَنَّهُ حَقُّ اللهِ تَعَالَى، وَالْأَوَّلُ حَقُّ عَبْدٍ لَا يَزُولُ بِالتَّوْبَةِ، وَمَنْ شَكَّ فِي عَذَابِهِ وَكُفْرِهِ كَفَرَ . الدرالمختار ج۴ ص ۲۳۱ مَطْلَبُ تَوْبَةِ الْيَأْسِ مَقْبُولَةٌ دُونَ إِيمَانِ الْيَأْسِ.
فتاوی محموديه ج ۴ ص ۱۰۵ رد قاديانيت

(۴) (وَيُسَلِّمُ) الْمُسْلِمُ (عَلَى أَهْلِ الذِّمَّةِ) لَوْ لَهُ حَاجَةٌ إِلَيْهِ وَإِلَّا كُرِهَ هُوَ الصَّحِيحُ كَمَا كُرِهَ لِلْمُسْلِمِ مُصَافَحَةُ الذِّمِّيِّ كَذَا فِي نُسَخِ الشَّارِحِ وَأَكْثَرِ الْمُتُونِ بِلَفْظِ وَيُسَلِّمُ فَأَوَّلْتُهَا هَكَذَا وَلَكِنْ بَعْضُ نُسَخِ الْمَتْنِ. وَلَا يُسَلِّمُ وَهُوَ الْأَحْسَنُ الْأَسْلَمُ فَافْهَمْ . الدرالمختار ج٦ ص ۴۱۲ كتاب الحظر والاباحة . فتاوی محموديه ج ۴ ص ۱۱۰ رد قاديانيت

د نورو کافرانو معامله جدا ده خو د قادیانانو جدا ده ، ځکه قادیانان مرتدي دي ، د دوی سره به د مرتد په شان معامله کولې شي ، په دوی باندې به نه سلام اچولې شي او نه به د سلام جواب ورکولې شي .

د مرتد حکم دادی چې ده ا به صرف درې (٣) ورځې قید کولې شي او د اسلام متعلق چې ده ته څه شبهات راغلي وي هغه به ورته واضحه کړې شي ، اوس که ده واپس اسلام قبول کړو او توبه یې اُوویسته نو صحیح ده ګني بیا به قتلولې شي. (١)

د مریض قادیاني بیمار پُرسی له تلل

قادیانان مرتد دي . (٢)

د مرتد سره به د عامو کافرانو په شان معامله نشي کولی ، بلکه د مرتد سره هیڅ همدردي نده په کار (که دا توبه اُو نه باسي نو قتلولې به شي) ، لهذا که قادیاني بیمار شي نو دده بیمارپُرسی له تلل ناجائز دي ، البته که دا توقع وه چې په دې ورتللو سره به هغه متأثر شي او د اِرتداد نه به واوړي نو بیا دا ورتلل هغه ته د تبلیغ په حکم کې دي ، جائز دي ،

(١) (مَنِ ارْتَدَّ عَرَضَ) الحَاكِمُ (عَلَيْهِ الْإِسْلَامَ اسْتِحْبَابًا) عَلَى الْمَذْهَبِ لِبُلُوْغِهِ الدَّعْوَةَ (وَتُكْشَفُ شُبْهَتُهُ) بَيَانٌ لِثَمَرَةِ الْعَرْضِ (وَيُحْبَسُ) وُجُوْبًا وَقِيْلَ نَدْبًا (ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ) يُعْرَضُ عَلَيْهِ الْإِسْلَامُ فِيْ كُلِّ يَوْمٍ مِنْهَا . خَانِيَةٌ (إِنْ اسْتَمْهَلَ) أَيْ طَلَبَ الْمُهْلَةَ وَإِلَّا قَتَلَهُ مِنْ سَاعَتِهِ إِلَّا إِذَا رُجِيَ إِسْلَامُهُ . بَدَائِعُ . الدرالمختار ج٣ ص٢٢٥ بَابُ الْمُرْتَدِّ. البحر الرائق ج٥ ص١٢٥ باب احكام المرتدين .

(وَالْمُرْتَدَّةُ) وَلَوْ صَغِيْرَةً أَوْ خُنْثَى بَحْرٌ (تُحْبَسُ) أَبَدًا ، وَلَا تُجَالَسُ وَلَا تُؤَاكَلُ حَقَائِقُ (حَتّٰى تُسْلِمَ وَلَا تُقْتَلُ) .

الدرالمختار ج٣ ص٢٥٣ مَطْلَبُ الْمَعْصِيَةُ تَبْقَى بَعْدَ الرِّدَّةِ. فتاوی محمودیه ج٣ ص١١١ ردِ قادیانیت

(٢) فتاوی دارالعلوم دیوبند ج١٢ ص٢٠٧ ، وص٢٠٨ ، وص٢١٩ ، وص٢٣٦ ، وص٢٠٠ ، وص٢٥٥ احکام مرتد . فتاوی محمودیه ج٣ ص٩٣ وص٩٠ ردِ قادیانیت . اکفار الملحدین ص١٠ بیان شيء من دعاوي القادیاني . کفایت المفتي ج١ ص٣١٣ فصل چهارم فرقه قادیاني . امداد الفتاوی ج٦ ص٩٥ . فتاوی احیاء العلوم ج١ ص٦٨ . فتاوی رحیمیه ج٧ ص٢٦ . جواهر الفقه ج١ ص٥٩ . فتاوی حقانیه ج١ ص٣٩٢ باب الفرق الاسلامية وغیرها . آپ کے مسائل اور ان کا حل ج٢ ص١٠١ قادیانی فتنه . (اضافه وتخریج شده ایڈیشن). فتاوی فریدیه ج١ ص١٣٥ وص١٤١ باب في الفرق الباطلة .

خو شرط دا دی چې دده نيت صحيح وي. (١)

د قاديانانو سره تجارت کول حرام دی

قاديانان محارب کافر او زنديق دي(٢) ځکه په دوی کې هر کس د خپل تجارت او خپلې آمدنۍ لسمه حصه روپۍ د نورو خلقو په قادياني کولو باندې خرچ کوي لهذا د دوی سره تجارت کول ناجائز دی ، که څوک مسلمان د دوی سره تجارت کوي نو دا د نورو خلقو په مرتد کولو کې شريکيږي ، لهذا د دوی سره هر قسمه معاملات او تجارت ناجائز دی. (٣)

---

(١) قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوٰى ... صحيح البخاري بَابُ بَدْءِ الوَحْيِ كَيْفَ كَانَ بَدْءُ الوَحْيِ إِلَى رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ رقم الحديث ١ ، صحيح مسلم كِتَابُ الإِمَارَةِ بَابُ قَوْلِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ رقم ١٥٥ (١٩٠٧) . فتاوی محموديه ج ۴ ص ١١٧ ردِ قاديانيت

(٢) وان اعترف به (اي بالحق) ظاهرا لكن يفسر بعض ما ثبت من الدين ضرورة بخلاف ما فسره الصحابه والتابعون واجمعت عليه الامة فهو الزنديق. المسوى شرح الموطا ج٢ ص١٣ .

الزندقة كفر . والزنديق كافر . لأنه مع وجود الاعتراف بنبوة سيدنا محمد صلى الله عليه وسلم يكون في عقائده كفر وهذا بالاتفاق . نضرة النعيم في مكارم اخلاق الرسول الكريم صلى الله عليه وسلم ج١٠ ص ۴٥٨٥ . كشاف اصطلاحات الفنون ٣/ ١١٧ .

(٣) قَوْلُهُ تَعَالَى ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَتَّخِذُوا اليَهُوْدَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ﴾ وَفِي هَذِهِ الآيَةِ دَلَالَةٌ عَلَى أَنَّ الكَافِرَ لَا يَكُوْنُ وَلِيًّا لِلْمُسْلِمِ لَا فِي التَّصَرُّفِ وَلَا فِي النُّصْرَةِ وَيَدُلُّ عَلَى وُجُوبِ البَرَاءَةِ مِنَ الكُفَّارِ وَالعَدَاوَةِ لَهُمْ لِأَنَّ الوِلَايَةَ ضِدُّ العَدَاوَةِ فَإِذَا أُمِرْنَا بِمُعَادَاةِ اليَهُوْدِ وَالنَّصَارَى لِكُفْرِهِمْ فَغَيْرُهُمْ مِنَ الكُفَّارِ بِمَنْزِلَتِهِمْ . وَيَدُلُّ عَلَى أَنَّ الكُفْرَ كُلَّهُ مِلَّةٌ وَاحِدَةٌ ، لِقَوْلِهِ تَعَالَى: {بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ} . احكام القرآن للجصاص ج٢ ص ٢٥٥ مطلب: الكافر لا يكون وليا للمسلم

قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «لَا تُجَالِسُوا أَهْلَ القَدَرِ» أَيْ: لَا تُوَادِدُوْهُمْ ، وَلَا تُحَابُوْهُمْ . فَإِنَّ المُجَالَسَةَ وَنَحْوَهَا مِنَ المُمَاشَاةِ مِنْ عَلَامَاتِ المَحَبَّةِ وَأَمَارَاتِ المَوَدَّةِ . فَالمَعْنَى لَا تُجَالِسُوْهُمْ مُجَالَسَةَ تَأْنِيسٍ وَتَعْظِيمٍ لَهُمْ لِأَنَّهُمْ إِمَّا أَنْ يَدْعُوكَ إِلَى بِدْعَتِهِمْ بِمَا زَيَّنَهُ لَهُمْ شَيْطَانُهُمْ مِنَ الحُجَجِ المُوْهِمَةِ ، وَالأَدِلَّةِ المُزَخْرَفَةِ الَّتِي تَجْلِبُ مَنْ لَمْ يَتَمَكَّنْ فِي العُلُومِ وَالمَعَارِفِ إِلَيْهِمْ بِبَادِيَ الرَّأْيِ ، وَإِمَّا أَنْ يَعُوْدَ عَلَيْكُمْ مِنْ نَقْصِهِمْ وَسُوْءِ عَمَلِهِمْ مَا يُؤَثِّرُ فِي قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ ، إِذْ مُجَالَسَةُ الأَغْيَارِ تَجُرُّ إِلَى غَايَةِ البَوَارِ ←←←←←←←

قاديانان د عامو كافرانو په شان ندي

په دې خبره ځان پوهه کړئ چې د عامو کافرانو (لکه يهود او نصارىٰ) سره کاروبار کول جائز دی، خو د قاديانانو سره کاروبار کول ناجائز دی.

وجه داده چې قاديانان بغير د شک و شبهې نه مرتد دي، خو ددې سره سره مُلحِد او زِنديق هم دي، او د زنديق سره هيڅ قِسمه کاروبار جائز ندی.

مُلحِد او زِنديق ديته وايي چې د اسلامي اصطلاحاتو معنىٰ او مراد مکمل بدل کړي، او قاديانان هم همداسې کوي، ځکه دوی وايي چې:

د " اسلام " نه مراد قاديانيت دی.

د " رسول " نه مراد ميرزا قادياني دی.

په قرآن کريم او احاديثو کې چې چيرته د " محمّدٌ رّسولُ الله " ذکر راغلې دی نو ددينه مراد ميرزا قادياني دی.

د " صحابه کرامو " نه مراد هغه خلق دي چې چا ميرزا قادياني ليدلې وي.

د " څلورو خليفه گانو " نه مراد د ميرزا قادياني څلور جانشين دي.

نو چونکه قاديانانو د اسلامي اِصطلاحاتو معناگانې مکمل بدلې کړي نو ځکه دوی مُلحِد او زِنديق دي.

د زِنديق احکامات د مرتد نه هم زيات سخت دي، د څلورو واړو مذاهبو فقهاء په دې خبره مُتّفِق دي چې که زنديق د توبې نه مخکې اونيولې شي نو دده توبه به نه قبليږي، دا به قتلولې شي.

لهٰذا د قاديانانو سره کاروبار کول يا د دوی سره تعلقات ساتل ناجائز دي.(١)

←←← وَنِهَايَةِ الْخَسَارِ. قَالَ تَعَالَىٰ: {يَاأَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَكُوْنُوْا مَعَ الصَّادِقِيْنَ} [التوبة: ١١٩].

مرقاة المفاتيح ج١ ص ١٨٢ بَابُ الإِيمَانِ بِالْقَدَرِ في تشريح رقم الحديث ١٠٨. آپ کے مسائل اور ان کا حل ج٢ ص ١١٥ و ص ١١٧ قادیانی فتنہ

(١) خطبات شاهين ختم نبوّت ص ٣٢٩.

د مسلمان د پاره په قادياني باندې جنازه کول ناجائز ده

قاديانان کافر او مرتد دي، او جنازه خو د مسلمان کولې شي، په کافر او مرتد باندې د جنازې مونځ نشي بلکه مرتد به د سپي په شان په يوه کنده کې غورځولې شي، نه به غسل ورکولې شي، نه به وربانديې د جنازې مونځ کولې شي، او نه به د مسلمانانو په مقبره کې خخولې شي. چې کله خلقو ته معلومه شي چې دا قادياني مړ شوی نو بيا په ده باندې د جنازې مونځ کول ناجائز دی.

څوک چې سره د عِلمه د قادياني په جنازه کې شريک شي نو دا ګناهګار دی، ده ته توبه ويستل پکار دي. (١)

البته که د قادياني ښځه صحيح مسلمانه وي دا وفات شي، يا د قادياني نابالغه ماشومان وفات شي نو په دوی باندې بيا د جنازې مونځ کول جائز دی، ځکه نابالغ بچي د خيرُ الأبوين تابع وي.

البته که د قادياني بالغ بچي وي او هغوی هم قاديانان وي دوی چې مړه شي نو په دوی باندې به هم د جنازې مونځ نشي کولی. (٢)

---

(١) وَالحَقُّ حُرْمَةُ الدُّعَاءِ بِالمَغْفِرَةِ لِلْكَافِرِ. الدرالمختار ج١ ص ٥٢٢ بَابُ صِفَةِ الصَّلاةِ.

وَشَرْطُهَا (اى صلوة الجنازة) سِتَّةٌ: إِسْلَامُ المَيِّتِ.... الدرالمختار ج٢ ص ٢٠٧.

أَمَّا المُرْتَدُّ فَيُلْقَى فِي حُفْرَةٍ كَالكَلْبِ. الدرالمختار

(قَوْلُهُ: فَيُلْقَى فِي حُفْرَةٍ) أَيْ وَلَا يُغَسَّلُ، وَلَا يُكَفَّنُ، وَلَا يُدْفَعُ إِلَى مَنِ انْتَقَلَ إِلَى دِينِهِمْ. رد المحتار على الدر المختار ج٢ ص ٢٣٠. فتاوى محموديه ج٣ ص١٠٧ وص١٠٨ رد قاديانيت، اكفار الملحدين ص ١٠ بيان شيء من دعاوي القادياني.

(٢) (فَأَسْلَمَ هُوَ أَوْ) أَسْلَمَ (الصَّبِيُّ وَهُوَ عَاقِلٌ) أَيْ ابْنُ سَبْعِ سِنِينَ (صُلِّيَ عَلَيْهِ) لِصَيْرُورَتِهِ مُسْلِمًا. الدرالمختار

(قَوْلُهُ: فَأَسْلَمَ هُوَ) أَيْ أَحَدُ أَبَوَيْهِ أَيْ فَإِنَّ الصَّبِيَّ يَصِيرُ مُسْلِمًا لِأَنَّ الوَلَدَ يَتْبَعُ خَيْرَ الأَبَوَيْنِ دِينًا. رد المحتار على الدر المختار ج٢ ص ٢٣٠.

وَالحَاصِلُ: أَنَّهُ تَنْقَطِعُ تَبَعِيَّةُ الوَلَدِ فِي الإِسْلَامِ لِأَحَدِ أَبَوَيْهِ بِبُلُوغِهِ عَاقِلًا كَمَا صَرَّحَ بِهِ السَّرَخْسِيُّ. رد المحتار على الدر المختار ج٣ ص١٧٣ كِتَابُ الجِهَادِ. فتاوى محموديه ج٣ ص١٠٨ رد قاديانيت

چې ځوي قادياني وي نو د مسلمان پلار نه ميراث نشي وړلى

قاديانان په اتفاق سره كافران دي ، او دا خبره په قرآن كريم او احاديثو كې صراحةً ذكر دي چې كافر د مسلمان نه ميراث نشي وړلى .

لهذا كه د يو چا ځوي قادياني وي او پلار يې صحيح مسلمان وي نو چې كله يې دا پلار وفات شي نو دا قادياني ځوي ورنه ميراث نشي وړلى .(١)

قاديانان جُمات ته راپريخودل ندي پكار .

قاديانان مسلمانان ندي ، بلكه دوى مرتد دي ، لهذا دوى جُمات ته راپريخودل ندي په كار . همدارنګې دوى ته د ځان له مونځ كولو اجازت هم نشته . البته د عام كافر او عام مشرك حكم د دينه جدا دى .(٢)

قاديانانو ته د جُمات جوړولو اجازت وركول ندي په كار

قاديانان د خپلو عقائدو په وجه مرتد دي ، او دوى نورو مسلمانانو ته كافران وايي لهذا قاديانانو ته د جُمات جوړولو اجازت وركول ندي په كار ، نبي عليه السلام مسجد ضرار وران كړې وُ ، مفسّرينو پوره واقعه ذكر كړې ، په قرآن كريم كې هم د دې بيان شته .(٣)

---

(١) فتاوى دار العلوم ديوبند ج ١٢ ص ٢٢٢ احكام مرتد .

(٢) فتاوى محموديه ج ٢ ص ١٠٩ رد قاديانيت .

(٣) ﴿وَالَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَّكُفْرًا وَّتَفْرِيْقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَإِرْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ اللهَ وَرَسُوْلَهُ مِنْ قَبْلُ ۚ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنٰى ۚ وَاللهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكٰذِبُوْنَ ۝ لَا تَقُمْ فِيْهِ أَبَدًا ۚ﴾ . التوبة آية ١٠٧ ، ١٠٨ .
نَزَلَتْ هٰذِهِ الْآيَةُ فِيْ جَمَاعَةٍ مِّنَ الْمُنَافِقِيْنَ بنو مَسْجِدًا يُضَارُّوْنَ بِهِ مَسْجِدَ قُبَاءٍ ، وَكَانُوْا اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا مِّنْ أَهْلِ النِّفَاقِ..... فلما فَرَغُوْا مِنْ بِنَائِهِ أَتَوْا رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَتَجَهَّزُ إِلٰى تَبُوْكَ . فَقَالُوْا : يَا رَسُوْلَ اللهِ ! إِنَّا قَدْ بَنَيْنَا مَسْجِدًا لِذِي الْعِلَّةِ وَالْحَاجَةِ ، وَاللَّيْلَةِ الْمَطِيْرَةِ وَاللَّيْلَةِ الشَّاتِيَةِ ، إنا نُحِبُّ أَنْ تَأْتِيَنَا وَتُصَلِّيَ بِنَا فِيْهِ وَتَدْعُوَ لَنَا بِالْبَرَكَةِ . فَقَالَ لَهُمْ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « إِنِّيْ عَلٰى جَنَاحِ سَفَرٍ وَلَوْ قَدِمْنَا إِنْ شَاءَ اللهُ أَتَيْنَاكُمْ فَصَلَّيْنَا لَكُمْ فِيْهِ » ......و روي أنه لَمَّا انْصَرَفَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ تَبُوْكَ وَنَزَلَ بِذِيْ أَوَانٍ مَوْضِعٍ قَرِيْبٍ مِنَ الْمَدِيْنَةِ أَتَوْهُ فَسَأَلُوْهُ إِتْيَانَ مَسْجِدِهِمْ فَدَعَا بِقَمِيْصِهِ لِيَلْبَسَهُ وَيَأْتِيَهُمْ . ←←←

د قاديانيت خلاف د علماء ديوبند قرباني

کله چې ميرزا قادياني کافر د نبوّت دعویٰ اوکړه نو علماء ديوبند د ختمِ نبوّت د تحفظ د پاره ډيرې زياتې قربانۍ ورکړې ، ټول دِيني جماعتونه د قاديانانو خلاف مُتّفق شو ، مولانا سيّد انورشاه کشميري رَحِمَهُ اللهُ د پنځه سوه علماء کرامو سره يو ځای د سيّد عطاء الله شاه بخاري رَحِمَهُ اللهُ په لاس باندې بيعت اوکړو ، او دوی ته يې د " امير شريعت " خطاب ورکړو .

په جماعتي سطحې سره د قاديانانو خلاف تحريک شروع شو ، په کال ۱۹۳۴ ء کې سيّد عطاء الله شاه بخاري رَحِمَهُ اللهُ په قاديان کې اوّلنې کانفرنس اوکړو او هلته يې د قاديانانو کُفر ثابت کړو .

بيا د پاکستان جوړيدو نه پس په کال ۱۹۵۳ ء کې مولانا سيد عطاء الله شاه بخاري رحمه الله او دده ملګرو د قاديانانو خلاف مضبوط تحريک اوچلول چې په دې سره د قاديانانو زُور ختم شو ، خو مسلمانانو هم ډيره قرباني ورکړه .

د ۱۹۵۳ ء تحريک په نتيجه کې لس زره (۱۰۰۰۰) مسلمانان شهيدان شو ، يولک (۱۰۰۰۰۰) مسلمانان جيلونو ته لاړل ، لس لکه (۱۰۰۰۰۰۰) خلق متأثره شو ، خو ددې قربانيو په نتيجه کې د قاديانانو سيلاب ختم شو .

په کال ۱۹۷۳ ء کې د قاديانانو زُور بيا زيات شو ، د مسلمانانو سره يې ظلمونه شروع کړل نو علماؤ دَنَنه په قومي اسمبلۍ کې کوشش شروع کړو او د مولانا محمد يوسف بنوري رحمه الله په قيادت کې قوم بهر د قاديانانو خلاف جهاد شروع کړو آخر دا چې

←←← فَنَزَلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ وَأَخْبَرَهُ اللهُ تَعَالَى خَبَرَ مَسْجِدِ الضِّرَارِ وَمَا هَمُّوا بِهِ. فَدَعَا رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَالِكَ بْنَ الدُّخْشُمِ وَمَعْنَ بْنَ عَدِيٍّ وَعَامِرَ بْنَ السَّكَنِ وَوَحْشِيًّا قَاتِلَ حَمْزَةَ. وَقَالَ لَهُمْ: «اِنْطَلِقُوْا إِلَى هَذَا الْمَسْجِدِ الظَّالِمِ أَهْلُهُ. فَاهْدِمُوْهُ وَاحْرِقُوْهُ» . فَخَرَجُوْا سَرِيْعًا حَتَّى أَتَوْا بَنِيْ سَالِمِ بْنِ عَوْفٍ وَهُمْ رَهْطُ مَالِكِ بْنِ الدُّخْشُمِ. فَقَالَ مَالِكٌ: أَنْظِرُوْنِيْ حَتَّى أَخْرُجَ إِلَيْكُمْ بِنَارٍ مِنْ أَهْلِيْ فَدَخَلَ أَهْلَهُ فأخذ سعافا من النخل وأشعل فِيْهِ نَارًا. ثُمَّ خَرَجُوْا يَشْتَدُّوْنَ حَتَّى دَخَلُوا الْمَسْجِدَ وَفِيْهِ أَهْلُهُ فحرّقوه وَهَدَمُوْهُ وَتَفَرَّقَ عَنْهُ أَهْلُهُ. وَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُتَّخَذَ ذَلِكَ كُنَاسَةً تُلْقَى فِيْهِ الْجِيَفُ وَالنَّتْنُ وَالْقُمَامَةُ. تفسير البغوي ج۲ ص ۳۸۷ التوبة في تشريح آية ۱۰۷ .

نیشنل اسمبلۍ په اُووم (۷) ستمبر کال ۱۹۷۴ء کې دا اعلان اوکړو چې "میرزا قادیاني او د هغه ملګري کافر دي". (۱)

د ختمِ نبوّت عقیدې د تحفظ د پاره د مولانا غلام غوث هزاروي رَحِمَهُ اللهُ قرباني

حضرت مولانا غلام غوث هزاروي رحمه الله د مسئله ختمِ نبوت د پاره بې شمیره قربانۍ ورکړي، او بې انتهاء تکلیفونه یې برداشت کړي:

یو ځل ده یو ځوان ځوي سخت بیمار شو (هسپتال کې یې ورله علاج کولو)، آخر دا چې یوه ورځ ورته ډاکټرانو ووېل: مولانا ستا دې ځوي نور د مونږ سره هیڅ علاج نشته، دا به صرف د ماښامه پورې ژوندې وي، یا به وفات کیږي نو دا کورته بوځه.

ده چې خپل ځوي کورته راوست، نو د هغه خدمت ته ولاړ ؤ، په دې کې بهر نه چا د کور دروازه راټکوله، مولانا چې وراُووت، نو بهر یو بوډا سړې ولاړ ؤ، د سلام نه روستو ده ورنه پوښتنه وکړه: بابا! څنګه راغلې یې؟ خیر خو دی؟

هغه ورته ووېل چې خیر چیرته دی، زمونږ علاقې ته یو قادیاني راغلی، خلقو ته تقریرونه کوي، ټول خلق یې ګمراه کړل او ته دا دې په کور کې بې غمه ناست یې.

مولانا صاحب چې دا خبره واوریده نو په سترګو کې یې اوښکې راغلی (چې څنګه د رسول الله صلی الله علیه وسلم څه اُمّتیان د یو قادیاني په خبرو ګمراه شو؟) کورته راننوت او خپلې کوروالې ته یې ووېل:

بي بي! زما ییګ چیرته دی؟ هغې ورله ییګ راواخیست، ده ییګ په لاس کې راواخیست او روان شو.

بي بي چې دا اولید نو رامنډه یې کړه او دا یې د شا طرف لمن نه اُونیولو او ورته وې وېل: مولانا! ستا د ځوان بچي د مرګ آخیري وخت دی، ته دا په دې حالت کې چاته پریږدې او چیرته ځې؟ مولانا آسمان طرفته اوکتل، په سترګو کې یې اوښکې راغلی او راروان شو

دې بیمار ځوي ورته آواز اوکړو: پلاره! زه خو صرف د ماښامه پورې ستاسو میلمه یم، ته لږ انتظار وکړه چې زما روح اُووځي، ته ما په دې حالت کې چاته پریږدې؟ او چیرته ځې؟

(۱) شاهین ختم نبوت ص ٣١٦.

مولانا ورغی او خپل ځوي یې په تَندي ښکل (چَپ) کړو ، وې ژړل او ورته وې ویل :
بچیه ! زه خو د محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم د دین د حفاظت د پاره روان یم ، نور زما او ستا ملاقات به په قیامت کې په حوضِ کوثر باندې کیږي . دایې وویل او نور روان شو . دې ځوي یې تر آخره پورې د مولانا صاحب پسې شاته کتل .
کله چې مولانا صاحب اَدې ته اورسید او په کادي کې کیناست ، نو څه خلقو رامنډې وهلې او ویل یې چې مولانا ! ستاسو ځوي وفات شو ، د هغه جنازې ته راشه .
مولانا صاحب په دغه وخت کې آسمان طرفته اوکتل ، په ژړا شو او دې خلقو ته یې وویل چې جنازه کول فرضِ کفایه ده او د رسول الله صلی الله علیه وسلم اُمت د ګمراهی نه بچ کول فرضِ عین دي . نو زه څنګه فرضِ عین پریږدم او فرضِ کفایي ته لاړ شم ؟
بیا ددې ځای نه روان شو ، کله چې هلته علاقې ته وراورسید ، نو مولانا صاحب ته الله ﷻ کامیابي ورکړه ، هغه قادیاني اوتختید او خلق د ګمراهی نه بچ شو .
مولانا صاحب چې کله درې (٣) ورځې پس خپل کورته راغی ، نو بي بي یې په ژړا کې ورته وویل چې کله ته روان وې نو ستا ځوي تر آخره پورې د تاپسې شاته کتل او ویل یې چې کله مې پلار راشي نو هغه ته زما سلام ووایه .
مولانا صاحب چې دا واورید نو په سترګو کې یې اُوښکې راغلې ، فورًا پاڅید ، قبر ته یې ورغې او دا دُعا یې اوکړه :
یا الله ! د ختمِ نبوت په وسیله زما ددې ځوي قبر د جنت د باغیچو نه یوه باغیچه اوګرځوه .
ددې دُعا کولو نه پس کورته راغی ، د شپې په خُوب کې یې د خپل ځوي سره ملاقات اوشو ، پوښتنه یې ورنه اوکړه (چې په څه حال کې یې ؟) هغه ورته وویل :
په الله قسم چې د ختمِ نبوت په وسیلې سره الله رب العزت زما قبر د جنت د باغیچو نه یوه باغیچه ګرځولې ده . (١)

(١) یاد ګار واقعات ص ٧٣ .

د علماؤ په خدمت کې درخواست

د علماؤ په خدمت کې دا درخواست دی چې که مونږ د خپلو اسلافو حالات اوګورو نو هغوی د دِین د سَربلندی د پاره ډیرې قربانۍ ورکړې ، په هر وخت کې چې چا د نبوّت دعوٰی کړې د هغوی خلاف یې جهاد کړی ، اوس هم علماؤ ته په کار دي چې د غیر مُسلمو سازشونو ته متوجِّه شي ، بیا خاصکر د میرزا قادیاني د جماعت د مکر و فریب نه ځان خبر کړي. قادیانان خلقو ته د مال و دولت لالچ ورکوي ، ډیر د اسلام نه ناخبره غریب مسلمانان په کې بهر ملکونو ته لیږي او هغوی ته د خپل باطل مسلک دعوت ورکوي نو ددې غریبانانو آئنده نسل پخپله قادیانان جوړ شي .

علماء کرام دې په خپلو جُماتونو ، دَرسونو او جلسو کې خلق د قادیانانو د کُفري عقائدو او مکرونو نه خبر کړي ؛ ځکه که مسلمانان ددینه خبر نشي نو قادیانان به په پټه باندې د دوی د ګمراه کولو کوشش شروع کړي چې دا بیا لوي نقصان دی .

او که علماؤ ته په دې میدان کې د قربانۍ ورکولو ضرورت راشي نو د نبي علیه السلام د عزت او ناموس د حفاظت په خاطر به دا هم برداشت کوي .

میرزا قادیانې د عام درجې بنه انسان هم نه ؤ

میرزا قادیانې یو کافر ، مُرتد ، کذّاب ، د ټولو پیغمبرانو او رسولانو ګستاخ ، د صحابه کرامو او تابعینو ګستاخ ، د احادیثو او جهاد نه مُنکر ، شراب خور ، بَداخلاقه او عیاش انسان ؤ . اګر چې ځان ته یې مسیح مَوعود او نبي ویل ، خو مونږ دا وایو چې نبي جوړیدل خو ډیره لرې خبره ده بلکه دعام درجې واله انسان هم نه ؤ ؛ ځکه دده اخلاق ، اَفعال ، او اَقوال ډیر بې کاره وو .

د مکمل تقریر خلاصه

د مکمل تقریر خلاصه دا راأووته چې رسولُ الله صلی الله علیه وسلم خَاتَمُ النَّبِيِّيْن دی، د دوی نه پس تر قیامته پورې بل نوې نبي نه پیدا کیږي .

نبي علیه السلام څه د پاسه څوارلس سوه کاله مخکې دا پیشن ګوئي کړی چې زما په اُمت کې به دیرش (۳۰) داسې دروغجن خلق پیدا کیږي چې په دوی کې به هر یو کس دا

گمان کوي چې زه نبي یم ، خو پیغمبر علیه السلام اوفرمایل : زه خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ یم د ما نه پس بل نبي نشته .

په دې دروغجنو خلقو کې ځنې داسې هم وو چې هغوی د نبي علیه السلام په زمانه کې د نبوّت دعوٰی کړې وه خو صحابه کرامو رضي الله عنهم هغوی لره په خپل لاس باندې مردار کړل . لکه اَسود عَنسي او مُسَیلمه کذّاب .

او ځنې بیا داسې وو چې هغوی د نبوّت دعوٰی کړې وه صحابه کرامو د هغوی سره جهاد اوکړو خو هغوی شکست اُوخوړ او ژوندي اُوتخیدل ، بیا څه زمانه روستو واپس مسلمانان شو ، لکه : طُلَیحه اَسدي ، او سجاح بنت حارث .

او ځنې داسې وو چې هغوی د صحابه کرامو د زمانې نه پس د نبوّت دعوٰی کړې وه خو د هغه وخت مسلمانانو د اِرتداد په وجه قتل کړل .

څه زمانه مخکې په هندوستان کې میرزا غلام احمد قادیاني هم مختلفې دعوې اوکړې ، کله چې به یې ویل چې زه پیغمبر یم ، کله به یې ویل چې زه مَسیح مَوعود (حضرت عیسٰی علیه السلام) یم ، او نورې مختلفې کُفري دعوې یې هم کړې وې .

خو افسوس چې په هغه وخت کې اسلامي حکومت نه وُ ، مسلمانان ډیر کمزوري وو ، د میرزا قادیاني شاته د انګریزانو قوّت وُ ، انګریزانو د میرزا قادیاني ملګرو ته په حکومت کې غټې غټې وظیفې ورکړې وې ، او مسلمانان یې کمزوري کړل .

په کار خو دا وه چې میرزا قادیاني او د هغه ملګرو سره د مرتدینو معامله شوې وې ، کومه چې حضرت ابوبکر صدیق رضي الله عنه د مُسَیلمه کذّاب او د هغه ملګرو سره کړې وه لیکن د مسلمانانو د کمزورۍ په وجه دا کار اُو نه شو . همدغه وجه ده چې د قادیانانو جماعت ورځ په ورځ زیاتیږي ، او ډیر ناپوهه مسلمانان ګمراه کوي .

بیا ډیره د اَفسوس خبره داده چې دومره اُوږده زمانه تیره شوه باوجود اوس هم قادیانان ښه مضبوط دي ، شاته یې غیر مُسلمه قوّتونه ولاړ دي ، او په مختلفو طریقو سره د مسلمانانو د ګمراه کولو کوشش کوي .

که چیرته په دُنیا کې اسلامي نظام قایم وی نو بیا د داسې مرتدینو سره د دلائلو بیانولو ضرورت نه وُ ، بلکه اسلامي حکومت پخپله د داسې مرتدینو سره د حضرت ابوبکر صدیق

ﷺ سُنت را ژوندي کول. او ټول يې د اِرتداد په وجه جهنم ته رسول.

لهذا مسلمانانو ته په کار دي چې ددې عظيمې فِتنې مخه اُونيسي او دا د جَرړې نه ختمه کړي ، د دوی سره تجارت او تعلقات ختم کړي ، او د دوی د کمپنيو د مصنوعاتو نه بائيکاټ اوکړي.

او علماء کرام دې هم مسلمانان ددې عظيمې فِتنې نه خبر کړي ، او خلقو ته دې د قاديانانو کُفري عقيدې ښکاره کړي ددې د پاره چې مسلمانان د قاديانانو په جال کې گير نشي.

او علماء کرام دې په خلقو کې داسې جذبه پيدا کړي چې که صبا په دې ميدان کې د جان و مال او سَر قربانولو ضرورت راشي نو چې هر کس يا ديته په خوشحالئ باندې تيار وي.

دُعا

الله تعالى دې مونږ ټول د هر قِسمه فِتنو او گمراه ډَلو نه اُوساتي.

ربِّ کريم دې زمونږ د ټولو د ايمانونو حفاظت اوکړي ، او مونږ ټولو ته دې په دې ښائسته اسلامي دِين باندې اِستقامت رانصيب کړي.

پرورِدگار عالَم دې په ټوله دُنيا کې اسلام نِظام قائم کړي چې بيا داسې مرتدينو ته جُرأت پيدا نشي چې دغه شان کُفري دعوې اوکړي.

آمِيْن يَارَبَّ الْعَالَمِيْن

وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْن

د هغه خلقو اجمالي فهرست چې هغوی د نبوّت یا رِسالت یا مسیح مَوعود کیدو ، یا الوهیت دعوی کړی

د نبي علیه السلام د زماني نه تر دې وخته پورې چې کومو دروغجنو د نبوّت یا رسالت دعوی کړی ، یا یې د مَسیح مَوعود (یعنی د حضرت عیسٰی علیه السلام) کیدو دعوی کړی ، او یا یې د اُلوهیت دعوی کړی د هغوی اجمالي فهرست درته لیکم . پوره تفصیل یې په "ائمّه تلبیس" او نورو غټو کتابونو کې موجود دی :

نمبرشمار	نوم	د ښار نوم	کال	دعوی
١	صاف ابن صیاد	مدینه منوره	٢ هجري	نبوّت
٢	اَسود عَنسي	یمن	٦ هجري	نبوّت
٣	طُلیحه اسدي	خیبر	٨ هجري	نبوّت
٤	مُسیلمه کذّاب	یمامه	١٥ هجري	نبوّت
٥	سجاح بنت حارث	الجزیره	١٥ هجري	نبوّت
٦	مختار ثقفيٰ	کوفه	٦٤ هجري	نبوّت
٧	حارث کذّاب	دمشق		نبوّت
٨	بیان سمعان تمیمي	کوفه	٩٦ هجري	نبوّت
٩	ابومنصور عجلي	کوفه	١٢٠ هجري	نبوّت
١٠	مغیره بن سعد عجلي	کوفه	١٢٩ هجري	نبوّت
١١	صالح بن طریف	اندلس	١٣٠ هجري	نبوّت
١٢	مُحمد فلاس	کوفه	١٣٤ هجري	نبوّت
١٣	اسحاق اخرس	مراکش	١٣٥ هجري	نبوّت
١٤	حرب عبدالله	بغداد	١٣٨ هجري	مسیح مَوعود
١٥	حکیم مقنع	بغداد	١٤٨ هجري	نبوّت
١٦	استاد سیس خراساني	ایران	١٥٤ هجري	نبوّت

نمبرشمار	نوم	د ښار نوم	کال	دعوى
١٧	بابک بن عبدالله خرامي	بغداد	٢٠٠ هجري	الوهيت
١٨	ابوعيسى بن يعقوب	اصفهان	٢١٨ هجري	نبوّت
١٩	علي بن محمد عبدالرحيم	بحرين	٢٤٩ هجري	نبوّت
٢٠	يهود بن ابان	بحرين	٢٦٠ هجري	نبوّت
٢١	ابوالعباس	قاهره مصر	٢٩٨ هجري	نبوّت
٢٢	ابوجعفر محمد بن علي	تركي	٣٠٠ هجري	مسيح مَوعود
٢٣	عيدالله بن احمد ذكرويه	مصر	٣٠١ هجري	مسيح مَوعود
٢٤	موطي	سودان	٣١٦ هجري	مسيح مَوعود
٢٥	ابومحمد حاميم	افريقه	٣١٣ هجري	مسيح مَوعود
٢٦	احمد بن كمال	افغانستان	٣١٦ هجري	مسيح مَوعود
٢٧	ننجيت (ښځه)	افريقه	٣١٨ هجري	مسيح موعود
٢٨	جوع (ښځه)	افريقه	٣٢٢ هجري	مسيح موعود
٢٩	الحاكم خليفه فاطمي	مصر	٤١٠ هجري	اُلوهيت
٣٠	حمزه زوزني	مصر	٤١١ هجري	نبوّت
٣١	سكون بن ناطق	مصر	٤٢٦ هجري	مظهر خدا
٣٢	اصغر بن ابوالحسن تغلبي	خراسان	٤٤٩ هجري	مسيح موعود
٣٣	بهار فريد بن ماه قزوي	نيشاپور	٤٤٢ هجري	نبوّت
٣٤	ابوعبدالله بن شباس	صميره	٤٥٠ هجري	اُلوهيت
٣٥	ابن لومرت	مراكش	٤٥٠ هجري	مهدي مَوعود
٣٦	محمد بن عبدالله عاضد	قاهره	٤٥٠ هجري	مهدي مَوعود
٣٧	حسين بن همران	عراق	٤٨٣ هجري	نبوّت
٣٨	ابوالحسن علي عنبرشميم	بغداد	٤٨٠ هجري	اُلوهيت
٣٩	محمود واحد	عراق	٦٠٠ هجري	نبوّت
٤٠	قطب الدين احمد	افريقه	٦٥٥ هجري	نبوت

نمبر شمار	نوم	د ښار نوم	کال	دعوی
۴۱	رشيدالدين ابوالحشر	شام	٦٥٧ هجري	مظهر خدا
۴۲	احمد بن بلال	دمشق	٧٨٠ هجريّ	نبوّت
۴۳	سيد محمد جونپوري	هندوستان	٨۴٠ هجري	مهدي موعود
۴۴	بايزيد عبدالله انصاري	هندوستان	٩٥٥ هجري	نبوّت
۴۵	جان محمد فرهي	سِندهٔ	٨٨٧ هجري	مسيح مَوعود
۴٦	شيخ محمد فرهي	سندهـ	٨٩٥ هجري	مسيح موعود
۴٧	احمد بن عبدالله عباسي	مراکش	٩٧٠ هجري	مهدي موعود
۴٨	محمد نوربخش جونپوري	گجرات	٩٨٠ هجري	مهدي مَوعود
۴٩	احمد بن علي محرقي	يمن	١٠۴٠ هجري	مهدي موعود
٥٠	محمد ابن عاصم لزمک	کردستان	١٠٧٠ هجري	مهدي موعود
٥١	سيوياسباتاني	ترکي	١٢٦٧ هجري	مسيح موعود
٥٢	سيد محمد حسين مشهدي	ايران	١٢٦٧ هجري	مسيح موعود
٥٣	علي محمد باب	ايران	١١٧٨ هجري	مامور مِن الله
٥۴	قرة العين طاهره	ايران	١٢٥٠ هجري	مظهر فاطمه
٥٥	صبح ازل يحى نوري	ايران	١٢٥٠ هجري	مامور مِن الله
٥٦	بهاء الله نوري	ايران	١٢٧٠ هجري	مامور مِن الله
٥٧	ملامحمد علي بارفروش	ايران	١٢٧٢ هجري	مامور مِن الله
٥٨	مؤمِن شاه بخاري	ايران	١٢٨٠ هجري	مظهر مِن الله
٥٩	محمد احمد مهدي	سودان	١٢٨٠ هجري	مهدي موعود
٦٠	ميرزا غلام احمد قادياني	قاديان هندوستان	١٩٠١ء	٧٠ دعوي
٦١	چراغ دِين کشمير	جمو	١٩٠٣ء	نبوّت
٦٢	عبدالله تيماپوري	حيدرآباد	١٩٠۴ء	نبوّت
٦٣	عبدالله بهواري	چيچه وطني	١٩٠٧ء	نبوّت

نمبرشمار	نوم	د ښار نوم	کال	دعوی
٦۴	احمد سعيد قادياني	سمبهيال	۱۹۷۷ء	نبوّت
٦۵	احمد نور سرمه فروش	قاديان	۱۹۱۸ء	نبوّت
٦٦	يحى عين الله	بهار	۱۹۲۰ء	نبوّت
٦٧	خواجه اسماعيل	لندن	۱۹۳۵ء	نبوّت
٦٨	منشي ظهيرالدين اروپي	هجران واله	۱۹۵٦ء	مظهر يوسف
٦۹	عبداللطيف گناچور	هجرات	۱۹۱۰ء	مهدي موعود
۷۰	نبي بخش قادياني	معراجکي	۱۹۱۱ء	مامور مِن الله
۷۱	فضل احمد چتها	راولپنډي	۱۹۲۴ء	مسيح موعود
۷۲	تموتي عرف کاريوهي	امريکه	۱۹۲۴ء	مسيح موعود
۷۳	صديق ديندار	حيدرآباد	۱۹۱۰ء	مختلف دعوي
۷۴	عالي جاه محمد	امريکه	۱۹۵۲ء	مهدي موعود
۷۵	بشارت احمد مالوکي	سيالکوټ	۱۹۷۷ء	مهدي موعود
۷٦	محمد ومرواه	نائجيريا	۱۹۸۱ء	مهدي موعود
۷۷	محمد علي غازي	شيخوپوره	۱۹۸۳ء	نبوّت
۷۸	غلام فريد •	کمله هزاره	۱۹۸۳ء	نبوّت
۷۹	بشير احمد	خيرپور سنده	۱۹۸۴ء	مهدويت (۱)

(۱) ختم نبوت برزبان خاتم نبوّت لمولانا سيد حبيب الله شاه حقاني صاحب ص ٦۰.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿اِنَّ الَّذِیْنَ یُؤْذُوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فِی الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ وَاَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِیْنًا﴾

الاحزاب آیة ۵۷.

گستاخِ رسول کافِر او مُرتد دی

او سزا یې صرف مرګ دی

تالیف

اَبُوالشَّمْس مولانا نُوْرُالْهُدٰی عُفِیَ عَنْهُ

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

د نبي عليه السلام ګستاخي کوونکی کس کافر او مرتد دی

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَحْدَهُ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى مَنْ لَّا نَبِيَّ بَعْدَهُ، وَلَا رَسُوْلَ بَعْدَهُ، وَهُوَ خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ، وَعَلٰى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ اَجْمَعِيْنَ، وَعَلٰى مَنْ تَبِعَهُ وَتَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلٰى يَوْمِ الدِّيْنِ،

اَمَّا بَعْدُ فَأَعُوْذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى فِي الْقُرْآنِ الْمَجِيْدِ وَالْفُرْقَانِ الْحَمِيْدِ:

﴿إِنَّ الَّذِيْنَ يُؤْذُوْنَ اللهَ وَرَسُوْلَهٗ لَعَنَهُمُ اللهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَاَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِيْنًا﴾ (١)

وَ قَالَ تعالى : ﴿ مَلْعُوْنِيْنَ اَيْنَمَا ثُقِفُوْا اُخِذُوْا وَقُتِّلُوْا تَقْتِيْلًا ۝ سُنَّةَ اللهِ فِي الَّذِيْنَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللهِ تَبْدِيْلًا ﴾. (٢)

قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ لِكَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ؟ فَإِنَّهُ قَدْ آذَى اللهَ وَرَسُوْلَهُ ... (٣)

عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رضي الله عنهما قَالَ: بَعَثَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَهْطًا إِلٰى أَبِي رَافِعٍ، فَدَخَلَ عَلَيْهِ عَبْدُ اللهِ بْنُ عَتِيْكٍ رضي الله عنه بَيْتَهُ لَيْلًا وَهُوَ نَائِمٌ فَقَتَلَهُ. (٤)

....وَكَانَ أَبُوْ رَافِعٍ يُؤْذِيْ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيُعِيْنُ عَلَيْهِ ... (٥)

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ سَبَّ نَبِيًّا قُتِلَ. (٦) صَدَقَ اللهُ الْعَظِيْم.

---

(١) الاحزاب آية ٥٧.

(٢) الاحزاب آية ٦١، ٦٢.

(٣) صحيح البخاري كِتَابُ الْمَغَازِي بَابُ قَتْلِ كَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ رقم الحديث ٤٠٣٧. صحيح مسلم كِتَابُ الْجِهَادِ وَالسِّيَرِ بَابُ قَتْلِ كَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ طَاغُوْتِ الْيَهُوْدِ رقم الحديث ١١٩ (١٨٠١).

(٤) صحيح البخاري كِتَابُ الْمَغَازِي بَابُ قَتْلِ أَبِي رَافِعٍ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي الْحُقَيْقِ رقم الحديث ٤٠٣٨.

(٥) صحيح البخاري كِتَابُ الْمَغَازِي بَابُ قَتْلِ أَبِي رَافِعٍ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي الْحُقَيْقِ رقم الحديث ٤٠٣٩ ورقم ٤٠٤٠.

(٦) الصارم المسلول على شاتم الرسول لابن تيمية ج١ ص ٨٢ وص ٣١٨. احكام أهل الذمة لابن القيم الجوزية ج ٣ ص ١٣٥٢ فَصْلٌ سَبُّ النَّبِيِّ أَوِ الْأَصْحَابِ ←←←←←←

نبي عليه السلام ته ضَرَر رسوونكو د پاره په قرآن كريم كې سخته سزا

زما خوږو قدرمنو او عزت مندو مسلمانانو ورونو ! څوک چې رسولُ الله صلى الله عليه وسلم ته ضَرَر رسوي ، يا د هغوی په شان کې گستاخي کوي نو دداسې خلقو د پاره په قرآن کريم کې سخته سزا ذکر شوی. الله تعالى فرمايي :

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِينًا﴾ (١)

ترجمه : بيشكه کوم خلق چې الله او د هغه رسول ته تكليف رسوي نو الله تعالى په دُنيا او آخرت کې په دوی باندې لعنت وَرَوي ، او د دوی د پاره يې رسواء کوونکې عذاب تيار ساتلې دی.

←←← وفي رواية : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ سَبَّ نَبِيًّا فَاقْتُلُوْهُ . الشفا بعريف حقوق المصطفى ج ٢ ص ٤٨٧ . رواه الطبراني والدارقطني عن علي رضي الله عنه.. ولكنهم قالوا: إن سنده ضعيف ولم يروه أصحاب الكتب لكنه اعتضد بالاجماع. احكام أهل الذمة لابن القيم الجوزية ج ٣ ص ١٤٥٥ فَصْلٌ سَبُّ النَّبِيِّ أَوِ الْأَصْحَابِ

وفي رواية : عَنْ عَلِيٍّ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَنْ سَبَّ نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فَاقْتُلُوْهُ. وَمَنْ سَبَّ وَاحِدًا مِنْ أَصْحَابِي فَاجْلِدُوْهُ . الفوائد ج١ ص ٢٩٥ رقم الحديث ٧٤٠ . جامع الأحاديث لجلال الدين سيوطي رحمه الله ج ٢٠ ص ٣٦٨ رقم الحديث ٢٢٣٦٦ .

وفي رواية : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ سَبَّ الْأَنْبِيَاءَ قُتِلَ ، وَمَنْ سَبَّ أَصْحَابِي جُلِدَ . المعجم الصغير للطبراني بَابُ الْعَيْنِ مَنِ اسْمُهُ عُبَيْدُ اللهِ رقم الحديث ٦٥٩ ، كنز العمال كتاب الفضائل الباب الثالث: في ذكر الصحابة وفضلهم رضي الله عنهم اجمعين رقم الحديث ٣٢٤٧٨ ، مجمع الزوائد بَابٌ فِي مَنْ سَبَّ نَبِيًّا أَوْ غَيْرَهُ رقم الحديث ١٠٥٦٨ وقال الهيثمي : رَوَاهُ الطَّبَرَانِيُّ فِي الصَّغِيرِ وَالْأَوْسَطِ عَنْ شَيْخِهِ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْعُمَرِيِّ رَمَاهُ النَّسَائِيُّ بِالْكَذِبِ. الفتح الكبير في ضم الزيادة إلى الجامع الصغير لجلال الدين سيوطي رحمه الله ج٣ ص ١٨٧ حرف الميم . شرف المصطفى رقم الحديث ٢٦٠٩ . شرح الشفا لملا علي قاري رحمه الله ج ٢ ص ٥٥١ ، و ج ٢ ص ٤٠٣ . جامع الأحاديث لجلال الدين سيوطي رحمه الله ج ٢٠ ص ٣٦٨ رقم الحديث ٢٢٣٦٤ .

نوټ : دا حديث اگر چې ضعيف دی خو ديته د اجماع په وجه قوّت حاصل شوی ؛ ځکه په دې احاديثو کې چې کوم مضمون ذکر شوی په دې باندې د ټول اُمتِ مسلمه اجماع ده . ابوالشمس عفي عنه

(١) الاحزاب آية ٥٧ .

د آیت تشریح : ددې آیت په تفسیر کې بعضې مُفسّرینو لیکلي دي چې الله تعالی ته د تکلیف رسولو مطلب دادی چې په انسان باندې څه مصیبت راشي نو دا زمانې ته کنځل کوي ، او زمانې ته کنځل کول ګویا الله ته کنځل کول دي ځکه په زمانه کې تبدیلي کوونکی الله تعالی دی .

یا الله تعالی ته د ضرر رسولو مطلب دادی چې الله ﷻ سره په خدای کې نور خلق شریکوي ، یا د الله تعالی نافرماني کوي .

الله تعالی ته د ضرر رسولو دا خبره د خلقو د عُرف په بِناء شوي ګني الله تعالی ته په حقیقت کې هیڅوک ضرر نشي رسولی . (۱)

خو نور مُفسّرین فرمایي چې په دې آیت کې اصلاً رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د تکلیف رسولو نه منع راغلې ده ، ځکه نبي علیه السلام ته تکلیف رسول ګویا الله تعالی ته تکلیف رسول دي . (۲)

---

(۱) تفسیر معارف القرآن سورة الاحزاب في تفسیر آية ۵۷ .

قوله تعالَى: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ ...﴾ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا هُمُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى وَالْمُشْرِكُونَ فَأَمَّا الْيَهُودُ فَقَالُوا : عُزَيْرٌ ابْنُ اللهِ وَيَدُ اللهِ مَغْلُولَةٌ . وَقَالُوا إِنَّ اللهَ فَقِيرٌ. وَأَمَّا النَّصَارَى فَقَالُوا الْمَسِيحُ ابْنُ اللهِ وَثَالِثُ ثَلَاثَةٍ. وَأَمَّا الْمُشْرِكُونَ فَقَالُوا الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللهِ وَالْأَصْنَامُ شُرَكَاؤُهُ. وَرُوِّينَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَقُولُ اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى شَتَمَنِي عَبْدِي يَقُولُ اتَّخَذَ اللهُ وَلَدًا وَأَنَا الْأَحَدُ الصَّمَدُ لَمْ أَلِدْ وَلَمْ أُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لِي كُفُوًا أَحَدٌ». وَرُوِّينَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَالَ اللهُ تَعَالَى: «يُؤْذِينِي ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ. بِيَدِيَ الْأَمْرُ أُقَلِّبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ» . وَقِيلَ: مَعْنَى يُؤْذُونَ اللهَ أَيْ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ وَصِفَاتِهِ. وَقَالَ عكرمة: هُمْ أَصْحَابُ التَّصَاوِيرِ..... وَمَعْنَى الْأَذَى هُوَ مُخَالَفَةُ أَمْرِ اللهِ تَعَالَى وَارْتِكَابُ مَعَاصِيهِ، ذَكَرَهُ عَلَى مَا يَتَعَارَفُهُ النَّاسُ بَيْنَهُمْ، وَاللهُ عَزَّ وَجَلَّ مُنَزَّهٌ عَنْ أَنْ يَلْحَقَهُ أَذًى مِنْ أَحَدٍ . تفسیر البغوي ج ۳ ص ۱٦۳ سورة الاحزاب في تفسیر آية ۵۷ .

(۲) تفسیر معارف القرآن سورة الاحزاب في تفسیر آية ۵۷ .

.....وجاز ان یکون معنی الایة الذین یؤذون رسول الله وذکر الله لتعظیم الرسول کان من أذی الرسول فقد أذی الله . اخرج ابن ابي حاتم من طریق العوفي عن ابن عباس ان الایة نزلت ←←←←

په یو حدیث کې هم راځي ، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي :

... مَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللهَ ، وَمَنْ آذَى اللهَ أَوْشَكَ أَنْ يَأْخُذَهُ .

څوک چې ماته ضَرَر رااُورسوي نو ده الله تعالی ته ضرر اُورسول ، او څوک چې الله ﷻ ته ضرر اُورسوي نو قریب ده چې هغه دده ګرفت اوکړي . (۱)

مذکوره آیت کې الله تعالی د منافقانو څه شرارتونه ذکر کړي ، د هغې نه پس فرمايي :

﴿ مَلْعُونِينَ ۖ أَيْنَمَا ثُقِفُوا أُخِذُوا وَقُتِّلُوا تَقْتِيلًا ﴿٦١﴾ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلُ ۖ وَلَن تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴾ . (۲)

ترجمه : په دوی باندې لعنت کړې شوې دی ، چیرته چې دوی اُوموندې شي نو نیولې به شي ، او ښه ځخت به وَژلې شي ، د دوی نه د وړاندې (مُفسدینو) خلقو په باره کې هم

←←← فی الذین طعنوا علی النبي صلی الله علیه وسلم حین اتخذ صفية بنت حیی . وقال جويبر عن الضحاك عن ابن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا انها نزلت فی عبد الله ابن أبيّ وناس معه قذفوا عائشة الصديقة الطيبة فخطب النبي صلی الله علیه وسلم وقال من یعذرنی من رجل یؤذینی ویجمع فی بیته من یؤذینی فنزلت . التفسير المظهري ج۷ ص ۳۸۱ سورة الاحزاب في تفسير آية ۵۷ .

وَأَمَّا أَذِيَّةُ رَسُوْلِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَهِيَ كُلُّ مَا يُؤْذِيْهِ مِنَ الْأَقْوَالِ فِيْ غَيْرِ مَعْنًى وَاحِدٍ، وَمِنَ الْأَفْعَالِ أَيْضًا. أَمَّا قَوْلُهُمْ: "فَسَاحِرٌ. شَاعِرٌ. كَاهِنٌ مَجْنُوْنٌ. وَأَمَّا فِعْلُهُمْ: فَكَسْرُ رَبَاعِيَتِهِ وَشَجُّ وَجْهِهِ يَوْمَ أُحُدٍ، وَبِمَكَّةَ إِلْقَاءُ السَّلَى عَلَى ظَهْرِهِ وَهُوَ سَاجِدٌ" إِلَى غَيْرِ ذٰلِكَ. وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا : نَزَلَتْ فِي الَّذِيْنَ طَعَنُوْا عَلَيْهِ حِيْنَ اتَّخَذَ صَفِيَّةَ بنت حُيَيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا . تفسير القرطبي (الجامع لأحكام القرآن) ج۱۴ ص۲۳۸ سورة الاحزاب في تفسير آية ۵۷ .

(۱) عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ . قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « أَصْحَابِي لَا تَتَّخِذُوْهُمْ غَرَضًا بَعْدِيْ . فَمَنْ أَحَبَّهُمْ فَبِحُبِّيْ أَحَبَّهُمْ ، وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ فَبِبُغْضِيْ أَبْغَضَهُمْ . وَمَنْ آذَانِيْ فَقَدْ آذَى اللهَ . وَمَنْ آذَى اللهَ أَوْشَكَ أَنْ يَأْخُذَهُ » . مسند احمد مخرجا رقم الحديث ۱۶۸۰۳ حَدِيثُ عَبْدِ اللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . و رقم الحديث ۲۰۵۴۹ . و رقم الحديث ۲۰۵۸۷ . صحيح ابن حبان رقم الحديث ۷۲۵۶ . مشكاة المصابيح رقم الحديث ۶۰۱۴(۸) باب مناقب الصحابة الفصل الثاني . سنن الترمذي رقم الحديث ۳۸۶۲ .

(۲) الاحزاب آية ۶۱ ، ۶۲ .

دا د الله تعالی طریقه وه (چې هغوی به هم وژلې شو) ، او ته به هیځ کله د الله تعالی په طریقه کې تبدیلي او نه مومې.

په سورة التوبة کې ذکر دي: ﴿ وَالَّذِيْنَ يُؤْذُوْنَ رَسُوْلَ اللهِ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴾. (١)

ترجمه: او کوم خلق چې د الله رسول ته تکلیف ورکوي نو دوی د پاره دَرد ناک عذاب دی.

څوک چې د رسولُ الله صلی الله علیه وسلم گستاخي کوي ، یا ورسره دُشمني کوي نو الله تعالی د داسې خلقو په باره کې فرمایي:

﴿ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّلّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَرُسُلِهٖ وَجِبْرِيْلَ وَمِيْكٰلَ فَاِنَّ اللهَ عَدُوٌّ لِّلْكٰفِرِيْنَ ﴾. (٢)

ترجمه: څوک چې د الله تعالی ، د هغه د فرښتو ، د هغه د رسولانو ، د حضرت جبریل او حضرت میکائیل دُښمن وي نو بیشکه الله تعالی هم د (داسې) کافرانو دُښمن دی.

نبي علیه السلام ته ضرر رسوونکې او د دوی گستاخي کوونکی کس کافر او مرتد دی

څوک چې رسولُ الله صلی الله علیه وسلم ته ضرَر رسوي ، د هغوی په ذات او صفتونو کې څه عیب رااُوباسي ، که دا په ښکاره طریقې سره وي او یا په اِشارې سره وي نو په دې سره دا سړې کافر او مرتد کیږي ، او په داسې کس باندې په دُنیا او آخرت دواړو کې د الله تعالی لعنت راوریږي. (٣)

---

(١) التوبة آیة ٦١.

(٢) البقرة آیة ١

(٣) (مسئلة) من أذى رسول الله صلى الله عليه وسلم بطعن في شخصه او دينه او نسبه او صفة من صفاته او بوجه من وجوه الشين فيه صراحة او كناية او تعريضا او اشارة كفر ولعنه الله في الدنيا والاخرة واعدّ له عذاب جهنم . وهل يقبل توبته قال ابن همام كل من ابغض رسول الله صلى الله عليه وسلم بقلبه كان مرتدًا فالسباب بالطريق الاولى ويقتل عندنا حدًا فلا تقبل توبته في إسقاط القتل. التفسير المظهري ج٧ ص ٣٨١ سورة الاحزاب في تفسير آية ٥٧ . و تفسير معارف القرآن سورة الاحزاب في تفسير آية ٥٧ .

وَقَالَ ابْنُ سَحْنُوْنِ الْمَالِكِيُّ رَحِمَهُ اللهُ : أَجْمَعَ الْمُسْلِمُوْنَ أَنَّ شَاتِمَهُ كَافِرٌ ، وَحُكْمُهُ الْقَتْلُ ، وَمَنْ شَكَّ فِيْ عَذَابِهٖ وَكُفْرِهٖ كَفَرَ . رد المحتار ج ٤ ص ٢٣٢ باب المرتد مطلب مهم في حكم سب الانبياء مَطْلَبُ تَوْبَةُ الْيَأْسِ مَقْبُوْلَةٌ دُوْنَ إِيْمَانِ الْيَأْسِ

محترمو مسلمانانو ! ټولو فقهاء کرامو په اتفاق سره دا خبره ليکلې چې د نبي عليه السلام په شان کې ګستاخي کول، يا (نعوذ بالله) کنځل ورته کول، يا تکذيب يې کول، يا په کې عيبونه راويستل کُفر دی، په دې سره دا انسان مرتد کيږي، د اِسلام نه خارجيږي، او خپله ښځه وربانديې طلاق قيږي. د داسې کس د پاره توبه، تجديد د اِيمان، او تَجديد دنکاح لازم دی، ځکه که توبه اُو نه باسي او همداسې د توهين او سپکاوي کلمات وايي نو دا سړی مرتد دی، او مرتد واجبُ القتل دی يعنی دا به د اِرتداد په وجه قتلولې شي .(١)

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي : مَنْ سَبَّ نَبِيًّا قُتِلَ.

---

(١) پوره عبارت درته رانقل کوم: (وَكُلُّ مُسْلِمٍ اِرْتَدَّ فَتَوْبَتُهُ مَقْبُوْلَةٌ إِلَّا) جَمَاعَةٌ مَنْ تَكَرَّرَتْ رِدَّتُهُ عَلَى مَا مَرَّ. وَ (الْكَافِرُ بِسَبِّ نَبِيٍّ) مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فَإِنَّهُ يُقْتَلُ حَدًّا وَلَا تُقْبَلُ تَوْبَتُهُ مُطْلَقًا. وَلَوْ سَبَّ اللهَ تَعَالَى قُبِلَتْ لِأَنَّهُ حَقُّ اللهِ تَعَالَى. وَالْأَوَّلُ حَقُّ عَبْدٍ لَا يَزُوْلُ بِالتَّوْبَةِ. وَمَنْ شَكَّ فِيْ عَذَابِهِ وَكُفْرِهِ كَفَرَ ..... مَنْ نَقَّصَ مَقَامَ الرِّسَالَةِ بِقَوْلِهِ بِأَنْ سَبَّهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ بِفِعْلِهِ بِأَنْ بَغَضَهُ بِقَلْبِهِ قُتِلَ حَدًّا كَمَا مَرَّ التَّصْرِيْحُ بِهِ. لَكِنْ صَرَّحَ فِيْ آخِرِ الشِّفَاءِ بِأَنَّ حُكْمَهُ كَالْمُرْتَدِّ. وَمُفَادُهُ قَبُوْلُ التَّوْبَةِ كَمَا لَا يَخْفَى .... وَقَدْ صَرَّحَ فِي النُّتَفِ وَمُعِيْنِ الْحُكَّامِ وَشَرْحِ الطَّحَاوِيِّ وَحَاوِي الزَّاهِدِيِّ وَغَيْرِهَا بِأَنَّ حُكْمَهُ كَالْمُرْتَدِّ. وَلَفْظُ النُّتَفِ مَنْ سَبَّ الرَّسُوْلَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنَّهُ مُرْتَدٌّ، وَحُكْمُهُ حُكْمُ الْمُرْتَدِّ وَيُفْعَلُ بِهِ مَا يُفْعَلُ بِالْمُرْتَدِّ اِنْتَهَى. وَهُوَ ظَاهِرٌ فِيْ قَبُوْلِ تَوْبَتِهِ كَمَا مَرَّ عَنِ الشِّفَاءِ. الدرالمختار قَالَ ابنُ عابدين رَحِمَهُ اللهُ : (قَوْلُهُ : وَقَدْ صَرَّحَ فِي النُّتَفِ إلَخْ) أَقُوْلُ : وَرَأَيْتُ فِيْ كِتَابِ الْخَرَاجِ لِأَبِيْ يُوْسُفَ رَحِمَهُ اللهُ مَا نَصُّهُ : وَأَيُّمَا رَجُلٍ مُسْلِمٍ سَبَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ كَذَّبَهُ أَوْ عَابَهُ أَوْ تَنَقَّصَهُ فَقَدْ كَفَرَ بِاللهِ تَعَالَى وَبَانَتْ مِنْهُ امْرَأَتُهُ. فَإِنْ تَابَ وَإِلَّا قُتِلَ. وَكَذَلِكَ الْمَرْأَةُ إِلَّا أَنَّ أَبَا حَنِيْفَةَ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ لَا تُقْتَلُ الْمَرْأَةُ وَتُجْبَرُ عَلَى الْإِسْلَامِ. رد المحتار على الدر المختار ج ۴ ص ۲۳۱ باب المرتد مطلب مهم في حكم سب الانبياء مَطْلَبٌ تَوْبَةُ الْيَأْسِ مَقْبُوْلَةٌ دُوْنَ إِيْمَانِ الْيَأْسِ. كتاب الشفاء ۲ / ۱۸۹ في بيان ما هو في حقه سب . شرح كتاب الشفاء ۲ /۴۷۵ الباب الثاني في حكم سابه صلى الله عليه وسلم ، البحر الرائق ۵ /۱۲۶ باب احكام المرتدين ، منحة الخالق على البحر الرائق ج ۵ ص ۱۳۵ باب المرتد . مجمع الانهر ۲ / ۴۸۲ قبيل باب المرتد ط. دار الكتب العلمية بيروت .

قال ابن عابدين رحمه الله : وان مذهب ابي حنيفة رحمه الله والشافعي ان حكمه حكم المرتد وقد علم ان المرتد تقبل توبته يؤيده ما نقله هنا عن النتف . رسائل ابن عابدين ج۱ ص ۳۳۳ تنبيه الولاة والحكام على احكام شاتم خير الانام . فتاوی محموديه ج۲ ص ۲۲۳ . و ج۳ ص ۲۴۱ رسالت ، نبوت ، ختم نبوت وغيره . فتاوی عثمانيه ج ۱ ص ۱۰۹ الطلاق . فتاوی دارالعلوم ديوبند ج ۱۲ ص ۲۰۲ ، و ص ۲۱۴ ، و ص ۲۶۴ . فتاوی حقانيه ج ۱ ص ۱۳۹ و ص ۲۸۱ . فتاوی فريديه ج۱ ص ۹۶ فصل في كلمات الكفر .

څوک چې پيغمبر ته کنځل اوکړي نو دا به قتلولې شي.

په يو روايت کې راځي: نبي عليه السلام فرمايي:

مَنْ سَبَّ نَبِيًّا فَاقْتُلُوْهُ .

څوک چې يو نبي ته کنځل اوکړي نو تاسو هغه قتل کړئ.

نوټ: دا حديث په نورو مختلفو الفاظو سره هم نقل شوی، اګر چې بعضې علماء دې حديث ته ضعيف وايي خو بيا هم د اِجماع په وجه ديته قوّت حاصل دی، بل دا چې پيغمبر عليه السلام پخپله صحابه کرام د ګستاخِ رسول د قتلولو پسې ليږلي دي او صحابه کرامو هغه ګستاخ قتل کړې دی .(١)

د ګستاخِ رسول سزا صرف قتل ده

څوک چې د نبي عليه السلام په شان کې ګستاخي اوکړي او دا توبه اُو نه باسي نو په

(١) قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ سَبَّ نَبِيًّا قُتِلَ . الصارم المسلول على شاتم الرسول لابن تيميه ج١ ص ٨٢ وص ٤١٨ .
احكام اهل اللمة لابن القيم الجوزية ج ٣ ص ١٤٥٢ فَصْلُ سَبُّ النَّبِيِّ أَوِ الأَصْحَابِ .

وفي رواية : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ سَبَّ نَبِيًّا فَاقْتُلُوْهُ . الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج ٢ . ص ٤٨٧ . رواه الطبراني والدار قطني عن علي رضي الله عنه.. ولكنهم قالوا: إن سنده ضعيف ولم يروه أصحاب الكتب لكنه اعتضد بالاجماع. احكام أهل اللمة لابن القيم الجوزية ج ٣ ص ١٤٥٥ فَصْلُ سَبُّ النَّبِيِّ أَوِ الأَصْحَابِ

وفي رواية : عَنْ عَلِيٍّ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَنْ سَبَّ نَبِيًّا مِنَ الأَنْبِيَاءِ فَاقْتُلُوْهُ. وَمَنْ سَبَّ وَاحِدًا مِنْ أَصْحَابِي فَاجْلِدُوْهُ . الفوائد ج١ ص ٢٩٥ رقم الحديث ٧٤٠ . جامع الأحاديث لجلال الدين سيوطي رحمه الله ج ٢٠ ص ٣٦٨ رقم الحديث ٢٢٣٦٦ .

وفي رواية : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ سَبَّ الأَنْبِيَاءَ قُتِلَ . وَمَنْ سَبَّ أَصْحَابِي جُلِدَ . المعجم الصغير للطبراني بَابُ العَيْنِ مَنِ اسْمُهُ عُبَيْدُ اللهِ رقم الحديث ٦٥٩ ، كنز العمال كتاب الفضائل الباب الثالث: في ذكر الصحابة وفضلهم رضي الله عنهم اجمعين رقم الحديث ٣٢٤٧٨ ، مجمع الزوائد بَابٌ فِي مَنْ سَبَّ نَبِيًّا أَوْ غَيْرَهُ رقم الحديث ١٠٥٦٨ وقال الهيثمي : رَوَاهُ الطَّبَرَانِيُّ فِي الصَّغِيرِ وَالأَوْسَطِ عَنْ شَيْخِهِ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ مُحَمَّدٍ العُمَرِيِّ رَمَاهُ النَّسَائِيُّ بِالكَذِبِ. الفتح الكبير في ضم الزيادة إلى الجامع الصغير لجلال الدين سيوطي رحمه الله ج٣ ص ١٨٧ حرف الميم . شرف المصطفى رقم الحديث ٢٦٠٩ ، شرح الشفا لملا علي قاري رحمه الله ج ٢ ص ٥٥١ ، و ج ٢ ص ٤٠٣ . جامع الأحاديث لجلال الدين سيوطي رحمه الله ج ٢٠ ص ٣٦٨ رقم الحديث ٢٢٣٦٤ .

اسلام کې د ده سزا صرف قتلول دي. څکه ده غټ جُرم کړی نو سزا یې هم څکه قتل ده. (١)

مرتد به کله قتلولې شي

چې کله یو سړی مرتد شي نو بهتر طریقه داده چې اول به ده ته د اسلام دعوت ورکړې شي، که چیرته هغه اسلام قبول کړي نو ډیره ښه ده، خو که اسلام قبول نکړي او مهلت طلب کړي نو اسلامي حاکم به ده ته درې (٣) ورځې مهلت ورکړي، که په دې درې ورځو کې دا مسلمان شو نو ډیره ښه ده، کني بیا به قتلولې شي. خو که دا مرتد اسلام هم نه قبلوي او

---

(١) قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ سَمِعْت عَلِيَّ بْنَ الْمَدِينِيِّ يَقُولُ دَخَلْت عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَ لِي: أَتَعْرِفُ حَدِيثًا مُسْنَدًا فِيمَنْ سَبَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيُقْتَلُ؟ قُلْت: نَعَمْ. فَذَكَرْت لَهُ حَدِيثَ عَبْدِ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ سِمَاكِ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بُلْقِينَ قَالَ «كَانَ رَجُلٌ شَتَمَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ يَكْفِينِي عَدُوًّا لِي؟ فَقَالَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ: أَنَا. فَبَعَثَهُ إِلَيْهِ فَقَتَلَهُ». فَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ: لَيْسَ هَذَا مُسْنَدًا هُوَ عَنْ رَجُلٍ. فَقُلْت: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ! بِهَذَا يُعْرَفُ هَذَا الرَّجُلُ وَقَدْ بَايَعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مَعْرُوفٌ. فَأَمَرَ لِي بِأَلْفِ دِينَارٍ؛ قَالَ ابْنُ حَزْمٍ: هَذَا صَحِيحٌ نُدِينُ بِهِ كُفْرَ مَنْ سَبَّ الرَّسُولَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فتاوى السبكي ابو الحسن تقي الدين علي بن عبد الكافي السبكي ج٢ ص ٥٦٩.

وَالْحَقُّ أَنَّهُ يُقْتَلُ عِنْدَنَا إذَا أَعْلَنَ بِشَتْمِهِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ صَرَّحَ بِهِ فِي سِيَرِ الذَّخِيرَةِ. حَيْثُ قَالَ: وَاسْتَدَلَّ مُحَمَّدٌ لِبَيَانِ قَتْلِ الْمَرْأَةِ إذَا أَعْلَنَتْ بِشَتْمِ الرَّسُولِ بِمَا رُوِيَ «أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَدِيٍّ لَمَّا سَمِعَ عَصْمَاءَ بِنْتَ مَرْوَانَ تُؤْذِي الرَّسُولَ فَقَتَلَهَا لَيْلًا مَدَحَهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ذَلِكَ». رد المحتار على الدر المختار ج٣ ص ٢١٦ كِتَابُ الْجِهَادِ مَطْلَبٌ فِيمَا يَنْتَقِضُ بِهِ عَهْدُ الذِّمِّيِّ وَمَا لَا يَنْتَقِضُ

وَفِي حَدِيثِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَحَدِيثِ الشَّعْبِيِّ دَلِيلٌ عَلَى أَنَّهُ يُقْتَلُ مَنْ شَتَمَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَقَدْ نَقَلَ ابْنُ الْمُنْذِرِ الِاتِّفَاقَ عَلَى أَنَّ مَنْ سَبَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَرِيحًا وَجَبَ قَتْلُهُ. وَنَقَلَ أَبُو بَكْرٍ الْفَارِسِيُّ أَحَدُ أَئِمَّةِ الشَّافِعِيَّةِ فِي كِتَابِ الْإِجْمَاعِ أَنَّ مَنْ سَبَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا هُوَ قَذْفٌ صَرِيحٌ كَفَرَ بِاتِّفَاقِ الْعُلَمَاءِ. فَلَوْ تَابَ لَمْ يَسْقُطْ عَنْهُ الْقَتْلُ، لِأَنَّ حَدَّ قَذْفِهِ الْقَتْلُ، وَحَدُّ الْقَذْفِ لَا يَسْقُطُ بِالتَّوْبَةِ. نيل الأوطار للشوكاني ج٧ ص ٢٢٤ بَابُ قَتْلِ مَنْ صَرَّحَ بِسَبِّ النَّبِيِّ دُونَ مَنْ عَرَّضَ. بذل المجهود في حل ابي داؤد لمولانا خليل احمد سهارانوري ج١٧ ص ٣٠٠.

مهلت هم او نه غواړي نو بیا به سمدست قتلولې شي . (١)

د ګستاخِ رسول په قتلولو باندې د ټولو ائمهٔ اتفاق او د ټول اُمت اجماع ده

د ټولو اَيمهٔ په دې باندې اتفاق دی بلکه د ټول اُمتِ مسلمه په دې باندې اجماع ده چې څوک نبي عليه السلام ته کنځل اوکړي يا د دوی په شان کې بله څه ګستاخي اوکړي نو که دا مسلمان وي خو بیا هم داسې کس مرتد دی ، د ده قتلول واجب دي . (٢)

---

(١) قال العلامة الكاساني رحمه الله : وَأَمَّا حُكْمُ الرِّدَّةِ .... مِنْهَا إِبَاحَةُ دَمِهِ إِذَا كَانَ رَجُلًا ، حُرًّا كَانَ أَوْ عَبْدًا ، لِسُقُوطِ عِصْمَتِهِ بِالرِّدَّةِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ» . وَكَذَا الْعَرَبُ لَمَّا ارْتَدَّتْ بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْمَعَتِ الصَّحَابَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ عَلَى قَتْلِهِمْ ، وَمِنْهَا أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ أَنْ يُسْتَتَابَ وَيُعْرَضَ عَلَيْهِ الْإِسْلَامُ لِاحْتِمَالِ أَنْ يُسْلِمَ ، لَكِنْ لَا يَجِبُ ، لِأَنَّ الدَّعْوَةَ قَدْ بَلَغَتْهُ فَإِنْ أَسْلَمَ فَمَرْحَبًا وَأَهْلًا بِالْإِسْلَامِ ، وَإِنْ أَبَى نَظَرَ الْإِمَامُ فِي ذَلِكَ فَإِنْ طَمِعَ فِي تَوْبَتِهِ ، أَوْ سَأَلَ هُوَ التَّأْجِيلَ ، أَجَّلَهُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ، وَإِنْ لَمْ يَطْمَعْ فِي تَوْبَتِهِ وَلَمْ يَسْأَلْ هُوَ التَّأْجِيلَ ، قَتَلَهُ مِنْ سَاعَتِهِ . بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع ج٧ ص ١٣٥ كِتَابُ السِّيَرِ فَصْلٌ فِي بَيَانِ أَحْكَامِ الْمُرْتَدِّينَ

(مَنِ ارْتَدَّ عُرِضَ) الْحَاكِمُ (عَلَيْهِ الْإِسْلَامَ اسْتِحْبَابًا) عَلَى الْمَذْهَبِ لِبُلُوغِهِ الدَّعْوَةَ (وَتُكْشَفُ شُبْهَتُهُ وَيُحْبَسُ) وُجُوبًا وَقِيلَ نَدْبًا (ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ) يُعْرَضُ عَلَيْهِ الْإِسْلَامُ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِنْهَا خَانِيَّةٌ (إِنِ اسْتَمْهَلَ) أَيْ طَلَبَ الْمُهْلَةَ ، وَإِلَّا قَتَلَهُ مِنْ سَاعَتِهِ إِلَّا إِذَا رُجِيَ إِسْلَامُهُ . الدرالمختار ج٤ ص ٢٢٥ بَابُ الْمُرْتَدِّ . ومثله في البحرالرائق ج٥ ص ١٢٥ باب المرتد . فتاوى حقانيه ج ١ ص ٢٥٧ كتاب العقائد والايمانيات .

(٢) أَمَّا سَبُّ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَالْإِجْمَاعُ مُنْعَقِدٌ عَلَى أَنَّهُ كُفْرٌ ، وَالِاسْتِهْزَاءُ بِهِ كُفْرٌ قَالَ اللهُ تَعَالَى {أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ} [التوبة : ٦٥] {لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ} [التوبة: ٦٦] بَلْ لَوْ لَمْ تَسْتَهْزِئُوا قَالَ أَبُو عُبَيْدٍ الْقَاسِمُ بْنُ سَلَامٍ فِيمَنْ حَفِظَ شَطْرَ بَيْتٍ مِمَّا هُجِيَ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَهُوَ كُفْرٌ ، وَقَدْ ذَكَرَ بَعْضُ مَنْ أَلَّفَ فِي الْإِجْمَاعِ إِجْمَاعَ الْمُسْلِمِينَ عَلَى تَحْرِيمِ مَا هُجِيَ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكِتَابَتِهِ وَقِرَاءَتِهِ وَتَرْكِهِ مَتَى وُجِدَ دُونَ مَحْوِهِ . فتاوى السبكي ابو الحسن تقي الدين علي بن عبد الكافي السبكي ج٢ ص ٥٧٣ فَصْلٌ سَبُّ النَّبِيِّ

علامه ابن عابدين شامي رحمه الله ليکلي ، فنفس المؤمن لاتشتفي من هذا الساب اللعين الطاعن في سيد الاولين والآخرين الا بقتله وصلبه بعد تعذيبه وضربه فإن ذلک هو اللائق بحاله الزاجر لأمثاله عن سيئ الفعاله . رسائل ابن عابدين ج١ ص ٣٢٧ .

قاضي عياض رحمه الله هم په خپل کتاب " الشفاء " کې د مختلفو علماؤ اقوال نقل کړي او دا يې ثابته کړې چې ګستاخ رسول مرتد دی، دده قتلول واجب دي، او په دې باندې د ټول اُمت اجماع ده. (١)

---

(١) د قاضي عياض رحمه الله د کتاب " الشفاء " نه اصل عبارت درته رانقل کوم: قَالَ أَبُو بَكْرِ بْنُ الْمُنْذِرِ أَجْمَعَ عَامَةُ أَهْلِ الْعِلْمِ عَلَى أَنَّ مَنْ سَبَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقْتَلُ. وَمِمَّنْ قَالَ ذَلِكَ: « مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، وَاللَّيْثُ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَاقُ وَهُوَ مَذْهَبُ الشَّافِعِيِّ » . قَالَ الْقَاضِي أَبُو الْفَضْلِ : « وَهُوَ مُقْتَضَى قَوْلِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللهُ عنه ولا تقبل توبته عند هؤلاء » . وَبِمِثْلِهِ قَالَ أَبُو حَنِيفَةَ وَأَصْحَابُهُ وَالثَّوْرِيُّ وَأَهْلُ الْكُوفَةِ وَالْأَوْزَاعِيُّ فِي الْمُسْلِمِينَ لَكِنَّهُمْ قَالُوا هِيَ رِدَةٌ . وروى مِثْلَهُ الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ مَالِكٍ . وَحَكَى الطَّبَرِيُّ مِثْلَهُ عَنْ أَبِي حَنِيفَةَ وَأَصْحَابِهِ فِيمَنْ تنقصه صلّى الله عليه وسلم أو برىء مِنْهُ أَوْ كَذَّبَهُ. وَقَالَ سُحْنُونٌ فِيمَنْ سَبَّهُ: « ذَلِكَ رِدَّةٌ كَالزَّنْدَقَةِ وَعَلَى هَذَا وَقَعَ الْخِلَافُ فِي إِسْتِتَابَتِهِ وَتَكْفِيرِهِ. وَهَلْ قَتْلُهُ حَدٌّ أَوْ كُفْرٌ ؟ وَلَا نَعْلَمُ خِلَافًا فِي إِسْتِبَاحَةِ دَمِهِ بَيْنَ عُلَمَاءِ الْأَمْصَارِ وَسَلَفِ الْأُمَّةِ. وَقَدْ ذَكَرَ غَيْرُ وَاحِدٍ الْإِجْمَاعَ عَلَى قَتْلِهِ وتكفيره.

قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ سُحْنُونٍ: « أَجْمَعَ الْعُلَمَاءُ أَنَّ شَاتِمَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُتَنَقِّصَ لَهُ كَافِرٌ. والوعيد جار عليه بعذاب الله له، وَحُكْمُهُ عِنْدَ الْأُمَّةِ الْقَتْلُ.

وَقَالَ أَبُو سُلَيْمَانَ الْخَطَّابِيُّ : « لَا أَعْلَمُ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ اخْتَلَفَ فِي وُجُوبِ قَتْلِهِ إِذَا كَانَ مُسْلِمًا » .

قَالَ ابْنُ الْقَاسِمِ فِي الْعُتْبِيَّةِ : « مَنْ سَبَّهُ أَوْ شَتَمَهُ، أَوْ عَابَهُ أَوْ تَنَقَّصَهُ فَإِنَّهُ يُقْتَلُ، وَحُكْمُهُ عِنْدَ الْأُمَّةِ الْقَتْلُ كَالزِّنْدِيقِ . وَقَدْ فَرَضَ اللهُ تعالى توقيره وبره » .

قَالَ الْقَاضِي أَبُو عَبْدِ اللهِ بْنُ الْمُرَابِطِ: مَنْ قَالَ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُزِمَ يُسْتَتَابُ فَإِنْ تَابَ وَإِلَّا قُتِلَ لِأَنَّهُ تَنَقُّصٌ.

وَقَالَ بَعْضُ عُلَمَائِنَا: « أَجْمَعَ الْعُلَمَاءُ عَلَى أَنَّ مَنْ دَعَا عَلَى نَبِيٍّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ بِالْوَيْلِ أَوْ بِشَيْءٍ مِنَ الْمَكْرُوهِ أَنَّهُ يُقْتَلُ بِلَا إِسْتِتَابَةٍ » .

فَهَذَا الْبَابُ كُلُّهُ مِمَّا عَدَّهُ الْعُلَمَاءُ سَبًّا أَوْ تَنَقُّصًا يَجِبُ قَتْلُ قَائِلِهِ لَمْ يَخْتَلِفْ فِي ذَلِكَ مُتَقَدِّمُهُمْ وَلَا مُتَأَخِّرُهُمْ وَإِنِ اخْتَلَفُوا فِي حُكْمِ قَتْلِهِ عَلَى مَا أَشَرْنَا إِلَيْهِ وَنُبَيِّنُهُ بَعْدُ. الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج٢ ص ٤٧٣ القسم الرابع فِي تعرف وُجُوهِ الْأَحْكَامِ فِيمَنْ تَنَقَّصَهُ أَوْ سَبَّهُ عَلَيْهِ الصلاة والسلام الْبَابُ الْأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص مِنْ تَعْرِيضٍ أَوْ نَصٍّ الْفَصْلُ الْأَوَّلُ الْحُكْمُ الشَّرْعِيُّ فِيمَنْ سَبَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ تَنَقَّصَهُ .

د نبي علیه السلام په ګستاخۍ راضي کیدل هم کفر دی

لکه څرنګې چې د نبي علیه السلام په ګستاخۍ سره انسان کافر او مرتد ګرځي نو همدغه شان د نبي علیه السلام په توهین او ګستاخۍ باندې راضي کیدل هم کفر دی ، دداسې کس د پاره توبه په کار ده ، خپل ایمان او نکاح به تازه کوي . (۱)

همدغه شان د نورو انبیاء کرامو په شان کې ګستاخي کولو سره هم انسان کافر کیږي . (۲)

نوټ : د ګستاخ رسول قتلولو د پاره څه شرائط شته ، د هغې لحاظ کول په کار دي . (۳)

د ګستاخۍ مطلب

که څوک (نعوذبالله) نبي علیه السلام ته کنځل اوکړي ، یا د دوی په ذات او نسب کې عیب راأوباسي ، یا د دوی په دین او خویونو کې عیب راأوباسي ، یا د سپکاوي په غرض د دوی تشبیه د بل شي سره ورکړي ، یا وریاندې لعنت اووایي ، یا ورته خبرې اوکړي ، یا ورته د داسې څیز نسبت اوکړي چې هغه د دوی د شان سره مناسب نه وي ، یا نورې د سپکاوي خبرې اوکړي نو دا ټول د نبي علیه السلام په ګستاخۍ او دوی ته په کنځلو کولو کې راځي ، ددې حکم دادی چې دا سړی مرتد دی ، داسې کس به قتلولې شي ، او په دې خبره باندې د صحابه کرامو د دَور نه نیولی تر دې وخته پورې د ټول اُمتِ مسلمه اجماع

←←← وَلَا يُكَفَّنُ، وَلَا يُدْفَعُ إِلَى مَنِ انْتَقَلَ إِلَى دِيْنِهِمْ. الدرالمختار مع الشامي ج ۲ ص ۲۳۰ باب صلاة الجنازة قبیل مطلب في حمل المیت ، سکب الانهر علی مجمع الانهر ۱ / ۲۷۴ باب صلاة الجنازة ، مراقي الفلاح علی الطحطاوي ص ۴۹٦ احکام الجنائز فصلٌ السلطان احق بصلاته ، فتاوی محمودیه ج۲ ص ۲۲۵ .

(۱) فتاوی فریدیه ج ۱ ص ۹٦ فصل في کلمات الکفر .

(۲) سُئِلَ عَمَّنْ يَنْسِبُ إِلَى الْأَنْبِيَاءِ الْفَوَاحِشَ كَعَزْمِهِمْ عَلَى الزِّنَا وَنَحْوِهِ الَّذِيْ يَقُوْلُهُ الْحَشْوِيَّةُ فِيْ يُوْسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: يَكْفُرُ ، لِأَنَّهُ شَتْمٌ لَهُمْ وَاسْتِخْفَافٌ بِهِمْ . الفتاوی الهندیة كِتَابُ السِّيَرِ الْبَابُ التَّاسِعُ فِيْ أَحْكَامِ الْمُرْتَدِّيْنَ مطلب فِيْ مُوْجِبَاتُ الْكُفْرِ أَنْوَاعٌ مِنْهَا مَا يَتَعَلَّقُ بِالْإِيْمَانِ وَالْإِسْلَامِ ج۲ ص ۲٦۳ . التاتارخانیه ج۵ ص ۴۸۱ احکام المرتدین فصل فیما یعود الی الانبیاء علیهم السلام . فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۱۲ ص ۲۱۷ احکام مرتد . فتاوی حقانیه ج۱ ص ۱۴۰

(۳) .... وَرُكْنُهُ: إِقَامَةُ الْإِمَامِ أَوْ نَائِبِهِ فِي الْإِقَامَةِ.... عالمګیري ج۲ ص ۱۴۳ اول کتاب الحدود ط زکریا دیوبند ، فتاوی محمودیه ج۲ ص ۲۲۳ . فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۱۲ ص ۲۳۰ .

دہ. (۱)

(**نوټ** : نبي علیه السلام ته کنځل کوونکې مرتد دی ، او د اسلام نه خارج دی ، خو که دا توبه/اوباسي او پښیمانه شي نو توبه یې قبلیږي ، د تجدید د ایمان نه روستو به مسلمان ګڼړلې شي).(۲)

(**ددې مسئلې نور تفصیل** : د ګستاخ رسول د مرتد کیدو او ده د سزا متعلق نور تفصیل

---

(۱) قاضي عیاض رحمه الله هم په خپل کتاب " الشفاء " کې ذکر کړي :
اِعْلَمْ وَفَّقَنَا اللهُ وَإِيَّاكَ أَنَّ جَمِيْعَ مَنْ سَبَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ عَابَهُ أَوْ أَلْحَقَ بِهِ نَقْصًا فِي نَفْسِهِ أَوْ نَسَبِهِ، أَوْ دِيْنِهِ أَوْ خَصْلَةٍ مِنْ خِصَالِهِ أَوْ عَرَّضَ بِهِ أَوْ شَبَّهَهُ بِشَيْءٍ عَلَى طَرِيْقِ السَّبِّ لَهُ أَوِ الْإِزْرَاءِ عَلَيْهِ . أَوِ التَّصْغِيْرِ لِشَأْنِهِ. أَوِ الْغَضِّ مِنْهُ وَالْعَيْبِ لَهُ فَهُوَ سَابٌّ لَهُ . وَالْحُكْمُ فِيْهِ حُكْمُ السَّابِّ يُقْتَلُ كَمَا نُبَيِّنُهُ .... وَكَذٰلِكَ مَنْ لَعَنَهُ أَوْ دَعَا عَلَيْهِ. أَوْ تَمَنَّى مَضَرَّةً لَهُ. أَوْ نَسَبَ إِلَيْهِ مَا لَا يَلِيْقُ بِمَنْصِبِهِ عَلَى طَرِيْقِ الذَّمِّ. أَوْ عَبَثَ فِي جِهَتِهِ الْعَزِيْزَةِ بِسُخْفٍ مِنَ الْكَلَامِ. وَهُجْرٍ ومنكر من القول و زور. أو عَيَّرَهُ بِشَيْءٍ مِمَّا جَرَى مِنَ الْبَلَاءِ وَالْمِحْنَةِ عَلَيْهِ. أَوْ غَمَصَهُ بِبَعْضِ الْعَوَارِضِ الْبَشَرِيَّةِ الْجَائِزَةِ وَالْمَعْهُوْدَةِ لَدَيْهِ . وَهٰذَا كُلُّهُ إِجْمَاعٌ مِنَ الْعُلَمَاءِ وَأَئِمَّةِ الْفَتْوَى مِنْ لَدُنِ الصَّحَابَةِ رِضْوَانُ اللهِ عليهم إلى هلم جرا . الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج۲ ص ۴۷۳ القسم الرابع في تعرف وُجُوهِ الْأَحْكَامِ فِيمَنْ تَنَقَّصَهُ أَوْ سَبَّهُ عَلَيْهِ الصلاة والسلام اَلْبَابُ الْأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص مِنْ تَعْرِيضٍ أَوْ نَصٍّ اَلْفَصْلُ الْأَوَّلُ الْحُكْمُ الشَّرْعِيُّ فِيمَنْ سَبَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ تَنَقَّصَهُ .

(۲) قال العلامة ابن عابدين : أَجْمَعَ الْمُسْلِمُوْنَ أَنَّ شَاتِمَهُ كَافِرٌ، وَحُكْمُهُ الْقَتْلُ، وَمَنْ شَكَّ فِي عَذَابِهِ وَكُفْرِهِ كَفَرَ. رد المحتار على الدر المختار ج ۴ ص ۲۳۲ باب المرتد مطلب مهم في حكم سب الانبياء مَطْلَبٌ تَوْبَةُ الْيَأْسِ مَقْبُوْلَةٌ دُوْنَ إِيْمَانِ الْيَأْسِ.

قال ابو الحسن علي بن الحسين اسعدي : من سب رسول الله فإنه مرتد ويفعل به ما يفعل بالمرتد. النتف في الفتاوى ج۲ ص ٦٩۴ باب المرتد .

قال العلامة ابن عابدين رَحِمَهُ اللهُ : ظَاهِرٌ فِي قَبُوْلِ تَوْبَتِهِ كَمَا لايخفى . منحة الخالق على البحر الرائق ج٥ ص ١٣٥ باب المرتد .

قال ابن عابدين رحمه الله : و ان مذهب ابي حنيفة رحمه الله والشافعي ان حكمه حكم المرتد وقد علم ان المرتد تقبل توبته يؤيده ما نقله هنا عن النتف . رسائل ابن عابدين ج١ ص ٣٢٣ تنبيه الولاة والحكام على احكام شاتم خير الانام. فتاوى حقانيه ج ١ ص ١٣٩ و ص ٢٨١ . فتاوى فريديه ج١ ص ١١١ فصل في كلمات الكفر

علامه شامي رحمه الله په خپله رساله " تنبیه الولاة والحکام علی شاتم خیر الانام ﷺ " کې ، قاضي عیاض رحمه الله په "الشفا بتعریف حقوق المصطفی " کې ، علامه تقي الدین سبکي رحمه الله په " فتاوی سبکي " ، او " السیف المسلول علی من سب الرسول ﷺ " کې ، او علامه ابن تیمیه رحمه الله په "الصارم المسلول علی شاتم الرسول" کې کړې دی).

نبي علیه السلام د گستاخِ رسول د وژلو د پاره صحابه کرام لیږلي وو

کومو خلقو به چې پیغمبر علیه السلام ته کنځل کول ، یا یې د دوی په شان کې گستاخي کولو نو نبي علیه السلام د دوی د وژلو د پاره صحابه کرام لیږلي ، او هغه یې مردار کړي ، او ددې په باره کې په احادیثو کې بې شماره واقعات ذکر دي ، زه به د یو څو کسانو واقعات درته رانقل کړم :

نبي علیه السلام د کعب بن اشرف یهودي د وژلو د پاره صحابه کرام ورا ولیږل

کعب بن اشرف یو یهودي وُ چې نبي علیه السلام او صحابه کرامو ته به یې سخت ضرر رسول ، د پیغمبر علیه السلام په شان کې به یې گستاخي کوله ، تر دې چې د جنگِ بدر نه پس د مکې کافرانو سره ملگرې شو او په اشعارو کې یې د مسلمانانو زَنانه وُ نومونه په سپکاوي باندې اخیستل ، او په خپلو اشعارو کې به یې د نبي علیه السلام او صحابه کرامو بې عزتي کوله ، تر دې چې د پیغمبر علیه السلام د شهید کولو تدبیرونه یې هم شروع کړل .

کله چې دده شرارتونه د حَد نه واوړیدل نو نبي علیه السلام د محمد بن مَسلمه ﷺ په مشرۍ کې یو څو صحابه کرام دده د قتلولو پسې اولیږل ، او هغه یې قتل کړو .

په بخاري شریف او مسلم شریف کې دده د قتلولو واقعه داسې ذکر ده چې :

رسولُ الله صلی الله علیه وسلم صحابه کرامو ته او فرمایل :

مَنْ لِكَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ ؟ فَإِنَّهُ قَدْ آذَى اللهَ وَرَسُوْلَهُ .

څوک به کعب بن اشرف (یهودي) قتل کړي ځکه ده خو الله او د هغه رسول ته ډیر تکلیفونه اُورسول ؟

نو یو صحابي " محمدُ بن مَسلمه ﷺ " راپاڅید او وې فرمایل :

يَا رَسُوْلَ اللهِ ! أَتُحِبُّ أَنْ أَقْتُلَهُ ؟
اې د الله رسوله ! آيا ستاسو دا خوښه ده چې زه هغه قتل کړم ؟
نبي عليه السلام ورته اوفرمايل : آو (قتل يې کړه).
محمدُ بن مَسلمه رضي الله عنه اوفرمايل : اې د الله رسوله ! ماته اجازت اوکړه چې زه د هغه سره (د خپل ځان او ستاسو په باره کې) څه خبرې اوکړم (اګرچې دا خبرې به د واقع خلاف وي خو دا صرف د دې د پاره چې هغه په اعتماد کې واخلم).
پيغمبر عليه السلام ورته د دې اجازت ورکړو.
نو محمدُ بن مَسلمه رضي الله عنه (د څه ملګرو سره) کعب بن اشرف يهودي ته راغلو او د نبي عليه السلام په باره کې يې ورته اوفرمايل :
دا سړی زمونږ نه صدقه غواړي ده مونږ (په ډيرو صدقو ورکولو سره) ستړي کړي يو (او س د مونږ سره هيڅ نشته) نو لهذا زه تاته راغلې يم چې د تانه قرض واخلم (او هغه ته يې په صدقه کې ورکړم).
کعب بن اشرف يهودي ورته ووېل : قسَم په الله ، تاسو به د هغه نه نور هم تنګ شی.
محمدُ بن مَسلمه رضي الله عنه ورته ووېل : مونږ چونکه د هغه اِتباع کړې ده اوس مونږ دا نه خوښوو چې هغه همداسې پرېږدو ، بلکه د آخري انجام اِنتظار به کوو چې څه کيږي ؟ خو اوس مونږ اِراده کړی چې ته مونږ ته يو وَسق (يعنی يو بار) يا دوه وَسقه (د خوراک غَله) راکړی (چې دا هغه ته ورکړو).
کعب بن اشرف يهودي ورته ووېل چې زه تاسو ته قرض درکوم خو تاسو د ماسره څه څيز په ګانړه کې کيږدئ.
محمدُ بن مَسلمه رضي الله عنه او د ده ملګرو ورته ووېل : په ګانړه کې ته څه شی غواړی ؟
کعب بن اشرف ورته ووېل : تاسو خپلې ښځې د ما سره په ګانړه کې پرېږدئ.
دوی ورته ووېل : كَيْفَ نَرْهَنُكَ نِسَاءَنَا وَأَنْتَ أَجْمَلُ الْعَرَبِ.
مونږ د تاسره خپلې ښځې څنګه په ګانړه کې پرېږدو حالانکه ته په عربو کې ډير ښائسته يې . (نو دا خو بيا زمونږ د پاره نقصاني ده).

کعب بن اشرف ورته وويل : فَارْهَنُونِيْ أَبْنَاءَكُمْ .

يا تاسو د ماسره په ګانړه کې خپل بچي پرېږدئ .

دوی ورته وويل : مونږ تا سره څنګه خپل بچي په ګانړه کې پرېږدو ؟ په صبا به خلق دوی ته وايي چې تاسو په يو وَسق يا دوه وَسقو کې ګانړه پرېخودل شوي وی ، نو دا خو زمونږ د پاره ډير د شرم خبره ده . البته مونږ به د تاسره خپله اَسلحه په ګانړه کې کېږدو . (هغه وويل صحيح ده) .

محمدُ بن مَسلمه ﷺ دده سره وَعده اوکړه چې زه به دوباره راځم (چې اَسلحه درله راوړم او په ګانړه کې يې درسره کېږدم) .

بيا محمدُ بن مَسلمه ﷺ د شپې په وخت ده ته راغی ، او دده سره ابونائله هم وُ ، ابونائله د کعب بن اشرف رضاعي ورور وُ .

دوی د کعب بن اشرف قلعې ته راغلل ، او ده ته يې آواز اوکړو چې ښکته راشه .

کعب بن اشرف يهودي چې ښکته راکوزيدو نو خپلې ښځې ورنه پوښتنه اوکړه :

په دې توره تياره شپه کې ته چيرته ځې ؟ ماته دا آواز داسې معلومېږي ګويا چې د دينه وِينې څاځي (يعنی دا آواز راته خطرناک معلومېږي) .

کعب بن اشرف خپلې ښځې ته وويل : دا محمد بن مَسلمه او زما رضاعي ورور ابونائله دي ، او شريف سړی که چيرته د شپې د نېزه بازۍ د پاره رااُوبللې شي نو هم رااُوځي به .

کله چې محمدُ بن مَسلمه ﷺ قلعې ته دننه ننوت نو په دې وخت کې دده سره دوه کسان نور هم وو ، ده دې خپلو ملګرو ته وويل چې کله کعب بن اشرف راشي نو زه به ده د سَر وېښتان د بُويَولو په بهانه اُونيسم چې کله تاسو ته معلومه شي چې ما ده سَر په قبضه کې واخيست نو تاسو به ورنه ځټ په توره باندې اُووهئ او قتل به يې کړئ .

(کعب بن اشرف به په خپلو وېښتانو کې ډيره قيمتي خوشبوئي استعمالوله) .

په دې وخت کې کعب بن اشرف د قلعې نه راښکته شو ، د ځان نه يې څادر تاؤ کړې وُ ، خپله اَسلحه ورسره وه ، او خوشبوئي ورنه تلله .

محمدُ بن مَسلمه ﷺ ورته وويل : ما خو تر ننه پورې داسې قيمتي خوشبوئي نده

لیدلی کومه چې د تانه ځي.
کعب بن اشرف وویل : ما سره په نکاح کې داسې ښځه ده چې هغه د عربو په ټولو ښځو کې په عطرو جوړولو کې زیاته ماهِره ده (هر وخت ورنه ښائسته خوشبوئي ځي) ، او د عربو په ټولو ښځو کې ډیره ښائسته ده.
محمدُ بن مَسلمه رضي الله عنه ورته وویل : آیا ته ماته اِجازت راکوی چې زه ستا سَر بُویْ کړم ؟
هغه ورته وویل : آو.
نو ده د هغه سَر بُویْ کړو ، بیا دده نورو دوه ملګرو هم د هغه سَر بُویْ کړو.
محمدُ بن مَسلمه رضي الله عنه ورنه په دویم ځل د سَر بُویَولو اجازت اوغوښت ، هغه اجازت ورکړو.
کله چې محمدُ بن مُسلمه رضي الله عنه ته د هغه په سَر باندې پوره قدرت حاصل شو (یعنی د ویښتانو نه یې مضبوط اُونیولو) نو خپلو ملګرو ته یې وویل : وې وَهئ. نو دوی دا قتل کړو. بیا دوی نبي علیه السلام ته راغلل او د کعب بن اشرف یهودي د قتلولو خبر یې ورته ورکړو.(۱)

(۱) عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ لِكَعْبِ بْنِ الأَشْرَفِ، فَإِنَّهُ قَدْ آذَى اللهَ وَرَسُوْلَهُ ؟ »، فَقَامَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ رضي الله عنه فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ ! أَتُحِبُّ أَنْ أَقْتُلَهُ ؟ قَالَ: «نَعَمْ»، قَالَ: فَأْذَنْ لِي أَنْ أَقُوْلَ شَيْئًا، قَالَ: «قُلْ»، فَأَتَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ رضي الله عنه فَقَالَ: إِنَّ هَذَا الرَّجُلَ قَدْ سَأَلَنَا صَدَقَةً، وَإِنَّهُ قَدْ عَنَّانَا وَإِنِّي قَدْ أَتَيْتُكَ أَسْتَسْلِفُكَ، قَالَ: وَأَيْضًا وَاللهِ لَتَمَلُّنَّهُ . قَالَ: إِنَّا قَدِ اتَّبَعْنَاهُ، فَلاَ نُحِبُّ أَنْ نَدَعَهُ حَتَّى نَنْظُرَ إِلَى أَيِّ شَيْءٍ يَصِيْرُ شَأْنُهُ ، وَقَدْ أَرَدْنَا أَنْ تُسْلِفَنَا وَسْقًا أَوْ وَسْقَيْنِ _ وحَدَّثَنَا عَمْرٌو غَيْرَ مَرَّةٍ فَلَمْ يَذْكُرْ وَسْقًا أَوْ وَسْقَيْنِ أَوْ: فَقُلْتُ لَهُ: فِيْهِ وَسْقًا أَوْ وَسْقَيْنِ؟ فَقَالَ: أُرَى فِيْهِ وَسْقًا أَوْ وَسْقَيْنِ _ فَقَالَ: نَعَمِ، ارْهَنُوْنِي، قَالُوْا: أَيَّ شَيْءٍ تُرِيْدُ؟ قَالَ: ارْهَنُوْنِي نِسَاءَكُمْ، قَالُوْا: كَيْفَ نَرْهَنُكَ نِسَاءَنَا وَأَنْتَ أَجْمَلُ الْعَرَبِ. قَالَ: فَارْهَنُوْنِي أَبْنَاءَكُمْ. قَالُوْا: كَيْفَ نَرْهَنُكَ أَبْنَاءَنَا، فَيُسَبُّ أَحَدُهُمْ، فَيُقَالُ: رُهِنَ بِوَسْقٍ أَوْ وَسْقَيْنِ، هَذَا عَارٌ عَلَيْنَا، وَلَكِنَّا نَرْهَنُكَ اللَّأْمَةَ _ قَالَ سُفْيَانُ: يَعْنِي السِّلاَحَ _ فَوَاعَدَهُ أَنْ يَأْتِيَهُ، فَجَاءَهُ لَيْلًا وَمَعَهُ أَبُوْ نَائِلَةَ، وَهُوَ أَخُو كَعْبٍ مِنَ الرَّضَاعَةِ، فَدَعَاهُمْ إِلَى الحِصْنِ، فَنَزَلَ إِلَيْهِمْ، فَقَالَتْ لَهُ امْرَأَتُهُ: أَيْنَ تَخْرُجُ هَذِهِ السَّاعَةَ؟ فَقَالَ إِنَّمَا هُوَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ، وَأَخِي أَبُوْ نَائِلَةَ، وَقَالَ غَيْرُ عَمْرٍو، قَالَتْ: أَسْمَعُ صَوْتًا كَأَنَّهُ يَقْطُرُ مِنْهُ الدَّمُ، قَالَ: إِنَّمَا هُوَ أَخِي مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ وَرَضِيْعِي أَبُوْ نَائِلَةَ إِنَّ الكَرِيْمَ لَوْ دُعِيَ إِلَى طَعْنَةٍ بِلَيْلٍ لَأَجَابَ. قَالَ: ←←←←

امام نووي رحمه الله لیکلي چې نبي علیه السلام دده د قتلولو حکم ځکه اوکړو چې دې کعب بن اشرف د پیغمبر علیه السلام سره کومه معاهده کړې وه هغه ده ماته کړې وه او د مخالفینو سره ملګرې شوې وُ ، نو صحابه کرامو دده سره دُهوکه نده کړې.

بل دا چې ده به نبي علیه السلام ته ډیرې رَدې بَدې خبرې او کنځلې کولی ، او ګستاخي به یې کوله. (١)

←←←← وَيُدْخِلُ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ ﷺ مَعَهُ رَجُلَيْنِ ـ قِيلَ لِسُفْيَانَ: سَمَّاهُمْ عَمْرٌو؟ قَالَ: سَمَّى بَعْضَهُمْ ـ قَالَ عَمْرٌو: جَاءَ مَعَهُ بِرَجُلَيْنِ، وَقَالَ: غَيْرُ عَمْرٍو: أَبُو عَبْسِ بْنُ جَبْرٍ، وَالحَارِثُ بْنُ أَوْسٍ، وَعَبَّادُ بْنُ بِشْرٍ، قَالَ عَمْرٌو: جَاءَ مَعَهُ بِرَجُلَيْنِ، فَقَالَ: إِذَا مَا جَاءَ فَإِنِّي قَائِلٌ بِشَعَرِهِ فَأَشَمُّهُ، فَإِذَا رَأَيْتُمُونِي اسْتَمْكَنْتُ مِنْ رَأْسِهِ، فَدُونَكُمْ فَاضْرِبُوهُ ، وَقَالَ مَرَّةً : ثُمَّ أُشِمُّكُمْ، فَنَزَلَ إِلَيْهِمْ مُتَوَشِّحًا وَهُوَ يَنْفَحُ مِنْهُ رِيحُ الطِّيبِ، فَقَالَ: مَا رَأَيْتُ كَاليَوْمِ رِيحًا، أَيْ أَطْيَبَ، وَقَالَ غَيْرُ عَمْرٍو: قَالَ: عِنْدِي أَعْطَرُ نِسَاءِ العَرَبِ وَأَكْمَلُ العَرَبِ، قَالَ عَمْرٌو: فَقَالَ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أَشُمَّ رَأْسَكَ ؟ قَالَ: نَعَمْ، فَشَمَّهُ ثُمَّ أَشَمَّ أَصْحَابَهُ، ثُمَّ قَالَ: أَتَأْذَنُ لِي ؟ قَالَ : نَعَمْ، فَلَمَّا اسْتَمْكَنَ مِنْهُ، قَالَ: دُونَكُمْ، فَقَتَلُوهُ، ثُمَّ أَتَوُا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرُوهُ . صحيح البخاري كِتَابُ المَغَازِي بَابُ قَتْلِ كَعْبِ بْنِ الأَشْرَفِ رقم الحديث ٤٠٣٧ . صحيح مسلم كِتَابُ الْجِهَادِ وَالسِّيَرِ بَابُ قَتْلِ كَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ طَاغُوتِ الْيَهُودِ رقم الحديث ١١٩ (١٨٠١).

(١) وَاخْتَلَفَ الْعُلَمَاءُ فِي سَبَبِ ذَلِكَ وَجَوَابِهِ فَقَالَ الْإِمَامُ الْمَازِرِيُّ إِنَّمَا قَتَلَهُ كَذَلِكَ لِأَنَّهُ نَقَضَ عَهْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهَجَاهُ وَسَبَّهُ وَكَانَ عاهده أن لَا يُعِينَ عَلَيْهِ أَحَدًا ثُمَّ جَاءَ مَعَ أَهْلِ الْحَرْبِ مُعِينًا عَلَيْهِ قَالَ وَقَدْ أَشْكَلَ قَتْلُهُ عَلَى هَذَا الْوَجْهِ عَلَى بَعْضِهِمْ وَلَمْ يَعْرِفِ الْجَوَابَ الَّذِي ذَكَرْنَاهُ . قَالَ الْقَاضِي قِيلَ هَذَا الْجَوَابُ وَقِيلَ لِأَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ مَسْلَمَةَ ﷺ لَمْ يُصَرِّحْ لَهُ بِأَمَانٍ فِي شَيْءٍ مِنْ كَلَامِهِ وَإِنَّمَا كَلَّمَهُ فِي أَمْرِ الْبَيْعِ وَالشِّرَاءِ وَاشْتَكَى إِلَيْهِ وَلَيْسَ فِي كَلَامِهِ عَهْدٌ وَلَا أَمَانٌ . قَالَ وَلَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يَقُولَ إِنَّ قَتْلَهُ كَانَ غَدْرًا . وَقَدْ قَالَ ذَلِكَ إِنْسَانٌ فِي مَجْلِسِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَأَمَرَ بِهِ عَلِيٌّ ﷺ فَضُرِبَ عُنُقُهُ وَإِنَّمَا يَكُونُ الْغَدْرُ بَعْدَ أَمَانٍ مَوْجُودٍ وَكَانَ كَعْبٌ قَدْ نَقَضَ عَهْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يُؤَمِّنْهُ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ وَرُفْقَتُهُ وَلَكِنَّهُ اسْتَأْنَسَ بِهِمْ فَتَمَكَّنُوا مِنْهُ مِنْ غَيْرِ عَهْدٍ وَلَا أَمَانٍ وَأَمَّا تَرْجَمَةُ الْبُخَارِيِّ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ بِبَابِ الْفَتْكِ فِي الْحَرْبِ فَلَيْسَ مَعْنَاهُ الْحَرْبُ بَلِ الْفَتْكُ هُوَ الْقَتْلُ عَلَى غِرَّةٍ وَغَفْلَةٍ وَالْغِيلَةُ نَحْوُهُ وَقَدِ اسْتَدَلَّ بِهَذَا الْحَدِيثِ بَعْضُهُمْ عَلَى جَوَازِ اغْتِيَالِ مَنْ بَلَغَتْهُ الدَّعْوَةُ مِنَ الْكُفَّارِ وَتَبْيِيتِهِ مِنْ غَيْرِ دُعَاءٍ إِلَى الْإِسْلَامِ . شرح النووي على مسلم (المنهاج شرح صحيح مسلم بن الحجاج) ج١٢ ص ١٦٠ في تشريح حديث ١٨٠٠.

او دا مسئله هم ده چې کوم ذِمي په دارالاسلام کې وي او لوظ نامه ماته کړي او ورسره د اسلام یا پیغمبر سپکاوې کوي نو په دې سره به دا قتلولې شي .

الله تعالی فرمايي :

﴿ وَإِنْ نَّكَثُوٓا اَيْمَانَهُمْ مِّنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوْا فِيْ دِيْنِكُمْ فَقَاتِلُوٓا اَئِمَّةَ الْكُفْرِ ۙ اِنَّهُمْ لَآ اَيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُوْنَ ﴾.(١)

ترجمه : که چیرته دا کافران د خپلو وَعدو کولو نه پس خپل قسَمونه (لوظونه) مات کړي او ستاسو په دِین کې عیبونه راأوباسي نو تاسو بیا د کُفر سردارانو سره جنګ اوکړئ، بیشکه د دوی قسَمونه معتبر ندي ، (دا جنګ ورسره ځکه اوکړئ) ددې د پاره چې دوی (د خپلو شرارتونو او کُفرنه) منع شي.

نبي علیه السلام د اَبو رافِع یهودي د وژلو د پاره صحابه کرام وراُولیږل

ابورافِع یهودي به هم نبي علیه السلام ته ضَرَر رسول ، او د دوی په شان کې به یې ګستاخي کوله ، نو رسولُ الله صلی الله علیه وسلم دده د قتلولو د پاره د حضرت عبدالله بن عَتیک ﷺ په مشری کې څه صحابه کرام وراُولیږل او هغه یې په خپل کور کې قتل کړو.(٢)

د ابورافِع یهودي واقعه په بخاري شریف کې په تفصیل سره ذکر ده :

حضرت براء بن عازب ﷺ فرمايي چې رسولُ الله صلی الله علیه وسلم د ابورافع یهودي د وژلو د پاره د انصارو څه صحابه کرام وراُولیږل ، او په دوی باندې یې حضرت عبدالله بن عتیک ﷺ امیر مقرر کړو :

وَكَانَ اَبُوْ رَافِعٍ يُؤْذِيْ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيُعِيْنُ عَلَيْهِ .

ابورافع به رسولُ الله صلی الله علیه وسلم ته ضَرَر رسول ، او د نبي علیه السلام خلاف د

---

(١) التوبة آية ١٢ .

(٢) عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: بَعَثَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَهْطًا إِلَى أَبِي رَافِعٍ، فَدَخَلَ عَلَيْهِ عَبْدُ اللهِ بْنُ عَتِيْكٍ ﷺ بَيْتَهُ لَيْلًا وَهُوَ نَائِمٌ فَقَتَلَهُ . صحيح البخاري كِتَابُ الْمَغَازِيْ بَابُ قَتْلِ أَبِيْ رَافِعٍ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي الْحُقَيْقِ رقم الحديث ٤٠٣٨ . ورقم الحديث ٣٠٢٣ كِتَابُ الْجِهَادِ وَالسِّيَرِ بَابُ قَتْلِ الْمُشْرِكِ النَّائِمِ .

دوی دُشمنانو سره به یې مدد کولو .

په حجاز کې د ابورافع یهودي قلعه وه ، کله چې دا صحابه کرام رضي الله عنهم هغه قلعې ته ورأورسیدل نو په دې وخت کې نمر ډُوب شوې وُ ، او خلقو خپل څاروي کورونو ته واپس راوستي وو .

حضرت عبدالله بن عَتِیک رضي الله عنه خپلو ملګرو ته وویل :

اِجْلِسُوا مَكَانَكُمْ. فَإِنِّي مُنْطَلِقٌ . وَمُتَلَطِّفٌ لِلْبَوَّابِ. لَعَلِّي أَنْ أَدْخُلَ .

تاسو په دې خپلو ځایونو باندې کینئ زه قلعې ته ورځم ، د قلعې پهره دار (دَربانچي) ته څه تدبیر جوړوم ، اُمید دی چې قلعې ته دننه ننوتلو کې کامیاب شم .

نو عبدالله بن عَتِیک رضي الله عنه قلعې طرف ته ورغی ، هلته د دَروازې سره نزدې یې د ځان نه په داسې طریقې سره کپړې راتاؤ کړې ګویا چې دا قضاء حاجت (اُودس ماتې) کوي .

په دې وخت کې ټول خلق قلعې ته داخل شو ، پهره دار (په ده باندې هم دا ګمان اوکړو چې ګنې دا ددې قلعې سړی دی نو) ده ته یې آواز اوکړو :

يَا عَبْدَ اللهِ! إِنْ كُنْتَ تُرِيدُ أَنْ تَدْخُلَ فَادْخُلْ. فَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُغْلِقَ الْبَابَ .

اې د الله بنده ! که چیرته ته قلعې ته د داخلیدو اِراده لرې نو راداخل شه ځکه زه د قلعې دروازه بندوم .

عبدالله بن عَتِیک رضي الله عنه فرمایي چې زه هم قلعې ته داخل شوم او په پټه مې ددې پهره دار نقل و حرکت کتلو چې دا د دروازې چابیانې چیرته ږدي ؟

پس کله چې ټول خلق قلعې ته راداخل شو نو ده دَروازه بنده کړه ، او چابیانې یې په یو میخ کې راځوړندې کړې . (او هغه لاړ) .

عبدالله بن عَتِیک رضي الله عنه فرمایي چې زه راپاځیدم ، چابیانې مې راواخیستې ، او دَروازه مې وریاندې کلاؤ کړه .

ابورافع سره په دې وخت کې خلق ناست وو او د شپې قیصې یې ورته بیانولې ، او هغه په یو خاص بَالاخانه کې وُ .

کله چې دده نه دغه قِصه ګو خلق لاړل (او د هغه کمرې ته چې څو مره دروازې وې پهره

دار هغه د بهر نه ورپسې قلف کړی ، ددې د پاره چې بل څوک هغه ته ور اُو نه رسي) نو زه پاس قلعې ته وراُوختم (چونکه چابیانې تولې د ما سره وی) ما به هره دروازه په چابي باندې کلاؤوله ، او بیا به مې هغه دروازه د ځان پسې د دَننه طرف نه قلف کوله ، دا ددې د پاره چې که ددې قلعې واله خلق د مانه خبر هم شي نو ماته به تر هغې وخته پورې نشي رارسیدی تر څو پورې چې ما دا قتل کړې نه وي.

پس زه هغه ته وراُورسیدم ، نو هغه په یوه تُوره تیاره کمره کې د خپل کور واله خلقو په مینځ کې اُوده وُ ، ماته دا پته نه وه چې هغه چیرته دی ؟ نو ما ورته دا آواز اوکړو :

يَا أَبَا رَافِعٍ ! اې ابورافع !

هغه وویل : مَنْ هَذَا ؟ دا څوک دی ؟

نو زه د هغه آواز په طرف ورغلم او په هغه مې د تورې یو ګوزار اوکړو .

په دې وخت کې زه په یَره کې شوم ، دغه وجه ده چې ما د هغه کار خلاص نه کړې شو .

په دې وخت کې ابورافع چغې کړی ، نو زه د هغه کمرې نه بهر رااُووتم ، او د لږ وخت د پاره د کمرې نه بهر ولاړ ووم . بیا دوباره کمرې ته ورننوتم او (د هغه د معلومولو د پاره) هغه ته مې آواز اوکړو :

مَا هَذَا الصَّوْتُ يَا أَبَا رَافِعٍ ؟ اې ابورافع ! دا آواز د څه شي وُ ؟

نو هغه وویل :

لِأُمِّكَ الْوَيْلُ، إِنَّ رَجُلًا فِي الْبَيْتِ ضَرَبَنِي قَبْلُ بِالسَّيْفِ

ستا مور هلاکه شه په دې کمره کې څوک سړې دی لږ ساعت مخکې یې زه په تُوره باندې اُووهلم .

عبدالله بن عَتیک ﷺ فرمایي چې ما (د هغه ځای معلوم کړو نو ما) دوباره په هغه باندې د تورې تېز ګوزار اوکړو ، ډیر مې زخمي کړو خو تر اوسه مې قتل کړې نه وُ ، نو د تورې تېره سَر مې د هغه په خیټه کې ننَویست تر دې چې توره د هغه د ملا هډوکي ته اُورسیده ، پس زه پوهه شوم چې ما هغه قتل کړو .

پس ما هغه دروازې یوه یوه کلاؤوله او بهر رارَوان ووم ، په آخر کې یوې اَندړپائې ته

رااورسیدم ، ما ګمان اوکړو چې ګني زه زمکې ته رااورسیدم (حالانکه تر اوسه زه پورته ووم) نو ما چې په دې باندې خپه کیښوده نو ښکته رااوغورځیدم ، دا د سپوږمۍ شپه وه (یعنی سپوږمۍ راختلې وه) نو زما پنډۍ ماته شوه ، پس ما دا په خپل پټکي باندې اوتړله ، او راروان ووم تر دې چې د قلعې دروازې سره کیناستم ، ما د ځان سره اُوویل چې زه به نن شپه تر هغې وخته پورې ددې ځای نه نه اُوزم تردې چې دا ماته په یقین سره معلومه شي چې آیا ما ابورافع قتل کړې دی او که نه ؟

کله چې سهر چرګ آذان اوکړو نو په دې وخت کې یو کس د قلعې په دیوال باندې اُودرید او دا اعلان یې اوکړو :

أَنْعَى أَبَارَافِعٍ تَاجِرَ أَهْلِ الْحِجَازِ .

د حجاز تاجِر " ابورافع " مړ شوې دی .

عبدالله بن عَتِیک ﷺ فرمایي : پس زه خپلو ملګرو ته راغلم او هغوی ته مې وویل : اوس جلدي اوکړئ الله تعالی ابورافع لره قتل کړو .

پس مونږ نبي علیه السلام ته رااورسیدو او هغه ته مو دا واقعه بیان کړه :

هغوی راته اوفرمایل : أُبْسُطْ رِجْلَكَ . خپله خپه اُوغزوه .

پس ما خپله خپه اُوغزوله .

فَمَسَحَهَا فَكَأَنَّهَا لَمْ أَشْتَكِهَا قَطُّ .

نبي علیه السلام خپل لاس مبارک په دې باندې راښکل نو ددې په برکت باندې دا داسې روغه شوه ګویا چې زه ددې په دَرد باندې د سره پوهه شوې نه یم او په دې کې د سره زخم راغلی ندی .(١)

(١) عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ﷺ ، قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَبِي رَافِعٍ الْيَهُودِيِّ رِجَالًا مِنَ الأَنْصَارِ. فَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَتِيكٍ ﷺ . وَكَانَ أَبُورَافِعٍ يُؤْذِي رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيُعِينُ عَلَيْهِ. وَكَانَ فِي حِصْنٍ لَهُ بِأَرْضِ الْحِجَازِ. فَلَمَّا دَنَوْا مِنْهُ. وَقَدْ غَرَبَتِ الشَّمْسُ. وَ رَاحَ النَّاسُ بِسَرْحِهِمْ. فَقَالَ عَبْدُاللهِ لِأَصْحَابِهِ: اِجْلِسُوا مَكَانَكُمْ. فَإِنِّي مُنْطَلِقٌ ، وَمُتَلَطِّفٌ لِلْبَوَّابِ. لَعَلِّي أَنْ أَدْخُلَ . ←←←←←←

ابن خطل د خانه کعبې پَرده نیولې وه خو نبي علیه السلام بیا هم د هغه د قتلولو حکم ورکړو

په بخاري شریف او مسلم شریف کې دا واقعه ذکر ده چې کله رسول الله صلی الله علیه وسلم د فتحې مکې په وخت مکې معظمې ته رادا خل شو نو په سَر مبارک باندې یې جنګي توپۍ وه ، کله یې چې دا لرې کړه نو په دې وخت کې ورته یو کس راغی ، او دا اطلاع یې ورته ورکړه :

إِنَّ ابْنَ خَطَلٍ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ .

بیشکه ابن خطل د خانه کعبې پَردې پورې زوَرند دي .

←←←← فَأَقْبَلَ حَتَّى دَنَا مِنَ البَابِ، ثُمَّ تَقَنَّعَ بِثَوْبِهِ كَأَنَّهُ يَقْضِي حَاجَةً ، وَقَدْ دَخَلَ النَّاسُ، فَهَتَفَ بِهِ البَوَّابُ : يَا عَبْدَ اللهِ ! إِنْ كُنْتَ تُرِيدُ أَنْ تَدْخُلَ فَادْخُلْ، فَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُغْلِقَ البَابَ . فَدَخَلْتُ فَكَمَنْتُ، فَلَمَّا دَخَلَ النَّاسُ أَغْلَقَ البَابَ، ثُمَّ عَلَّقَ الأَغَالِيقَ عَلَى وَتَدٍ، قَالَ: فَقُمْتُ إِلَى الأَقَالِيدِ فَأَخَذْتُهَا، فَفَتَحْتُ البَابَ، وَكَانَ أَبُو رَافِعٍ يُسْمَرُ عِنْدَهُ، وَكَانَ فِي عَلاَلِيَّ لَهُ، فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْهُ أَهْلُ سَمَرِهِ صَعِدْتُ إِلَيْهِ، فَجَعَلْتُ كُلَّمَا فَتَحْتُ بَابًا أَغْلَقْتُ عَلَيَّ مِنْ دَاخِلٍ، قُلْتُ: إِنِ القَوْمُ نَذِرُوا بِي لَمْ يَخْلُصُوا إِلَيَّ حَتَّى أَقْتُلَهُ، فَانْتَهَيْتُ إِلَيْهِ، فَإِذَا هُوَ فِي بَيْتٍ مُظْلِمٍ وَسْطَ عِيَالِهِ، لاَ أَدْرِي أَيْنَ هُوَ مِنَ البَيْتِ، فَقُلْتُ: يَا أَبَا رَافِعٍ، قَالَ: مَنْ هَذَا ؟ فَأَهْوَيْتُ نَحْوَ الصَّوْتِ فَأَضْرِبُهُ ضَرْبَةً بِالسَّيْفِ وَأَنَا دَهِشٌ، فَمَا أَغْنَيْتُ شَيْئًا، وَصَاحَ، فَخَرَجْتُ مِنَ البَيْتِ، فَأَمْكُثُ غَيْرَ بَعِيدٍ، ثُمَّ دَخَلْتُ إِلَيْهِ، فَقُلْتُ: مَا هَذَا الصَّوْتُ يَا أَبَا رَافِعٍ ؟ فَقَالَ: لِأُمِّكَ الوَيْلُ، إِنَّ رَجُلًا فِي البَيْتِ ضَرَبَنِي قَبْلُ بِالسَّيْفِ، قَالَ: فَأَضْرِبُهُ ضَرْبَةً أَثْخَنَتْهُ وَلَمْ أَقْتُلْهُ، ثُمَّ وَضَعْتُ ظِبَةَ السَّيْفِ فِي بَطْنِهِ حَتَّى أَخَذَ فِي ظَهْرِهِ، فَعَرَفْتُ أَنِّي قَتَلْتُهُ، فَجَعَلْتُ أَفْتَحُ الأَبْوَابَ بَابًا بَابًا، حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى دَرَجَةٍ لَهُ، فَوَضَعْتُ رِجْلِي، وَأَنَا أُرَى أَنِّي قَدِ انْتَهَيْتُ إِلَى الأَرْضِ، فَوَقَعْتُ فِي لَيْلَةٍ مُقْمِرَةٍ ، فَانْكَسَرَتْ سَاقِي فَعَصَبْتُهَا بِعِمَامَةٍ ، ثُمَّ انْطَلَقْتُ حَتَّى جَلَسْتُ عَلَى البَابِ، فَقُلْتُ: لاَ أَخْرُجُ اللَّيْلَةَ حَتَّى أَعْلَمَ: أَقَتَلْتُهُ ؟ فَلَمَّا صَاحَ الدِّيكُ قَامَ النَّاعِي عَلَى السُّورِ، فَقَالَ: أَنْعَى أَبَا رَافِعٍ تَاجِرَ أَهْلِ الحِجَازِ . فَانْطَلَقْتُ إِلَى أَصْحَابِي، فَقُلْتُ: النَّجَاءَ، فَقَدْ قَتَلَ اللهُ أَبَا رَافِعٍ، فَانْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَدَّثْتُهُ، فَقَالَ: «ابْسُطْ رِجْلَكَ» فَبَسَطْتُ رِجْلِي ، فَمَسَحَهَا فَكَأَنَّهَا لَمْ أَشْتَكِهَا قَطُّ . صحيح البخاري كِتَابُ المَغَازِي بَابُ قَتْلِ أَبِي رَافِعٍ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي الحُقَيْقِ رقم الحديث ٤٠٣٩ . ورقم الحديث ٣٠٢٢ كِتَابُ الجِهَادِ وَالسِّيَرِ بَابُ قَتْلِ المُشْرِكِ النَّائِمِ .

(يعنى د ځان خلاصولو د پاره يې د خانه كعبې پَردهنيولې ده)

نبي عليه السلام ورته اوفرمايل: اُقْتُلُوْهُ. تاسو هغه قتل كړئ.

(نو صحابه كرامو هغه لره قتل كړو). (١)

علماؤ ليكلي چې نبي عليه السلام ابن خطل لره د يو څو وجوهاتو په وجه قتل كړو:

يو دا چې دا د اسلام نه مرتد شوې وُ او يو مسلمان يې شهيد كړې وُ، دويم دا چې ده به د نبي عليه السلام هَجوه بيانوله او دوى پسې به يې كنځلې كولى. همدارنګې دده دوه وينځې وى هغوى به په خپلو سندرو كې د نبي عليه السلام او نورو مسلمانانو هجوه بيانوله، پيغمبر عليه السلام د مخكې نه دده د وژلو حكم وركړې وُ، نو په دې وخت كې اګر چې ده د خانه كعبې پَردې نيولې وى خو جُرم يې دير غټ وُ نو ځكه نبي عليه السلام دده د قتلولو حكم اوكړو.

اګر چې څوک حرَم ته داخل شي هغه ته اَمن وي خو د فتحې مكې په وخت نبي عليه السلام ته د لږ وخت د پاره اجازت شوې وُ نو په دې وخت كې يې د ابن خطل د وژلو حكم اوكړو. (٢)

---

(١) عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، دَخَلَ عَامَ الْفَتْحِ، وَعَلَى رَأْسِهِ الْمِغْفَرُ، فَلَمَّا نَزَعَهُ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ: إِنَّ ابْنَ خَطَلٍ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ. فَقَالَ: « اُقْتُلُوْهُ ». صحيح البخاري كِتَابُ الجِهَادِ وَالسِّيَرِ بَابُ قَتْلِ الأَسِيرِ، وَقَتْلِ الصَّبْرِ رقم الحديث ٣٠٤٤. و رقم الحديث ١٨٤٦ كتاب جزاء الصيد بَابُ دُخُولِ الحَرَمِ، وَمَكَّةَ بِغَيْرِ إِحْرَامٍ. و رقم الحديث ٤٢٨٦. صحيح مسلم كِتَابُ الحَجِّ بَابُ جَوَازِ دُخُولِ مَكَّةَ بِغَيْرِ إِحْرَامٍ رقم الحديث ٤٥٠ (١٣٥٧)

وفي رواية: عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيْدَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْرَجَ عَبْدَ اللهِ بْنَ خَطَلٍ مِنْ بَيْنِ أَسْتَارِ الْكَعْبَةِ فَقَتَلَهُ صَبْرًا ثُمَّ قَالَ: « لَا يُقْتَلُ أَحَدٌ مِنْ قُرَيْشٍ بَعْدَ هَذَا صَبْرًا ». المستدرك على الصحيحين للحاكم رقم الحديث ٦٦٨٩.

(٢) (فَقَالَ: اُقْتُلُوْهُ) قَالَ الْعُلَمَاءُ إِنَّمَا قَتَلَهُ لِأَنَّهُ كَانَ قَدِ ارْتَدَّ عَنِ الْإِسْلَامِ وَقَتَلَ مُسْلِمًا كَانَ يَخْدُمُهُ. وَكَانَ يَهْجُو النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَسُبُّهُ، وَكَانَتْ لَهُ قَيْنَتَانِ تُغَنِّيَانِ بِهِجَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُسْلِمِيْنَ. فَإِنْ قِيْلَ: فَفِي الْحَدِيْثِ الْآخَرِ: مَنْ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَهُوَ آمِنٌ. فَكَيْفَ قَتَلَهُ وَهُوَ مُتَعَلِّقٌ بِالْأَسْتَارِ؟ فَالْجَوَابُ أَنَّهُ لَمْ يَدْخُلْ في الأمان بل استثناه هو وبن أَبِي سَرْحٍ وَالْقَيْنَتَيْنِ وَأَمَرَ بِقَتْلِهِ ←←←←←

(**نوټ** : نبي عليه السلام چې د فتح مکې په وخت مکې معظمې ته راداخليدو نو اول يې په سَر باندې جنګي توپۍ وه، بيا يې دا لرې کړه او په سَر باندې توره پګړۍ اُووهله) .(١)

نبي عليه السلام د ګستاخِ رسول د وژلو د پاره حضرت خالد بن وليد ﷺ وراوليږل

١. په احاديثو کې راځي چې يو سړي به رسول الله ﷺ ته کنځلې کولې (او د دوی په شان کې به يې ګستاخي کوله) نو نبي عليه السلام صحابه کرامو ته اوفرمايل:

مَنْ يَكْفِينِيْ عَدُوِّيْ؟

←←← وَإِنْ وُجِدَ مُتَعَلِّقًا بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ كَمَا جَاءَ مُصَرَّحًا بِهِ فِيْ أَحَادِيثَ أُخَرَ . وَقِيْلَ لِأَنَّهُ مِمَّنْ لَمْ يَفِ بِالشَّرْطِ بَلْ قَاتَلَ بَعْدَ ذَلِكَ . وَفِيْ هَذَا الْحَدِيْثِ حُجَّةٌ لِمَالِكٍ رَحِمَهُ اللهُ وَالشَّافِعِيِّ رَحِمَهُ اللهُ وَمُوَافِقِيْهِمَا فِيْ جَوَازِ إِقَامَةِ الْحُدُوْدِ وَالْقِصَاصِ فِيْ حَرَمِ مَكَّةَ . وَقَالَ أَبُوْ حَنِيْفَةَ رَحِمَهُ اللهُ لَا يَجُوْزُ . وَتَأَوَّلُوْا هَذَا الْحَدِيْثَ عَلَى أَنَّهُ قَتَلَهُ فِي السَّاعَةِ الَّتِيْ أُبِيْحَتْ لَهُ . شرح النووي على مسلم (المنهاج شرح صحيح مسلم بن الحجاج) ج ٩ ص ١٣١ باب جَوَازِ دُخُوْلِ مَكَّةَ بِغَيْرِ إِحْرَامٍ .

قَالَ الطِّيْبِيُّ رَحِمَهُ اللهُ: وَكَانَ قَدِ ارْتَدَّ عَنِ الْإِسْلَامِ، وَقَتَلَ مُسْلِمًا كَانَ يَخْدِمُهُ وَاتَّخَذَ جَارِيَتَيْنِ تُغَنِّيَانِ بِهَجْوِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ الْكِرَامِ وَأَحْكَامِ الْإِسْلَامِ. فَأَمَرَ بِقَتْلِهِ يَعْنِيْ قِصَاصًا . وَيُعْلَمُ مِنْهُ أَنَّ الْحَرَمَ لَا يَمْنَعُ مِنْ إِقَامَةِ الْحُدُوْدِ عَلَى مَنْ جَنَى خَارِجَهُ وَالْتَجَأَ إِلَيْهِ. أَقُوْلُ: اَلظَّاهِرُ أَنَّهُ إِنَّمَا قَتَلَهُ لِارْتِدَادِهِ انْفِرَادًا، أَوْ مَعَ انْضِمَامِ قَتْلِ النَّفْسِ. وَلَوْ سُلِّمَ أَنَّهُ قَتَلَهُ قِصَاصًا يُحْمَلُ عَلَى أَنَّهُ أَجَازَ ذَلِكَ لَهُ فِيْ تِلْكَ السَّاعَةِ. وَمِمَّا يَدُلُّ عَلَى أَنَّ قَتْلَهُ لَمْ يَكُنْ لِلْقِصَاصِ عَدَمُ وُجُوْدِ شُرُوْطِهِ مِنَ الْمُطَالَبَةِ الدَّعْوَى وَالشَّهَادَةِ . مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج٥ ص١٨٦٦ في تشريح حديث ٢٧١٨ كِتَابُ الْمَنَاسِكِ بَابُ حَرَمِ مَكَّةَ .

(١) قَوْلُهُ (أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ مَكَّةَ عَامَ الْفَتْحِ وَعَلَى رَأْسِهِ مِغْفَرٌ) . وَفِيْ رِوَايَةٍ : وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ بِغَيْرِ إِحْرَامٍ . وَفِيْ رِوَايَةٍ: خَطَبَ النَّاسَ وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ . قَالَ الْقَاضِيْ : وَجْهُ الْجَمْعِ بَيْنَهُمَا أَنَّ أَوَّلَ دُخُوْلِهِ كَانَ عَلَى رَأْسِهِ الْمِغْفَرُ ثُمَّ بَعْدَ ذَلِكَ كَانَ عَلَى رَأْسِهِ الْعِمَامَةُ بَعْدَ إِزَالَةِ الْمِغْفَرِ بِدَلِيْلِ قَوْلِهِ خَطَبَ النَّاسَ وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ لِأَنَّ الْخُطْبَةَ إِنَّمَا كَانَتْ عِنْدَ بَابِ الْكَعْبَةِ بَعْدَ تَمَامِ فَتْحِ مَكَّةَ . شرح النووي على مسلم (المنهاج شرح صحيح مسلم بن الحجاج) ج ٩ ص ١٣١ باب جَوَازِ دُخُوْلِ مَكَّةَ بِغَيْرِ إِحْرَامٍ.

څوک به زما د دې دُښمن نه زما د پاره کافي شي ؟ (يعنې څوک به هغه قتل کړي ؟)

حضرت خالد بن وليد ﷺ اوفرمايل : چې زه به دده د پاره کافي شم .

فَبَعَثَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَتَلَهُ.

نو رسول الله صلى الله عليه وسلم حضرت خالد بن وليد ﷺ لره د هغه پسې ورأوليږل او هغه يې قتل کړو .(١)

نبي عليه السلام د ګستاخِ رسول د وژلو د پاره حضرت زبير ﷺ وَراوليږل

په احاديثو کې راځي چې يو سړي رسول الله صلى الله عليه وسلم ته کنځلې کولې ، نو نبي عليه السلام صحابه کرامو ته اوفرمايل :

مَنْ يَكْفِينِيْ عَدُوِّيْ ؟

څوک به زما د دې دُشمن نه زما د پاره کافي شي ؟ (چې هغه قتل کړي)

حضرت زبير ﷺ اوفرمايل چې زه به يې قتل کړم .

نو حضرت زبير ﷺ د هغه سره مقابله اوکړه او هغه يې قتل کړو .(٢)

---

(١) وَفِي حَدِيْثٍ آخَرَ : أَنَّ رَجُلًا كَانَ يَسُبُّهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: مَنْ يَكْفِيْنِيْ عَدُوِّيْ؟ . فَقَالَ خَالِدٌ ﷺ : أَنَا. فَبَعَثَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَتَلَهُ . الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج٢ ص ٢٨٨ القسم الرابع في تعرف وُجُوهِ الأَحْكَامِ لِمَنْ تَنَقَّصَهُ أَوْ سَبَّهُ عَلَيْهِ الصَّلَاة والسلام الْبَابُ الأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص مِن تَعْرِيضٍ أَوْ نَصٍّ الفصل الثاني الحُجَّةُ فِي إِيجَابِ قَتْلِ مَنْ سَبَّهُ أَوْ عابه عليه الصلاة والسلام . فتاوى السبكي ج ٢ ص ٥٧٣ ط . دار المعرفة بيروت لبنان

(٢) وَذَكَرَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبَّهُ رَجُلٌ . فَقَالَ: مَنْ يَكْفِيْنِيْ عَدُوِّيْ ؟ فَقَالَ الزُّبَيْرُ ﷺ: أَنَا . فَبَارَزَهُ فَقَتَلَهُ الزُّبَيْرُ ﷺ . الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج٢ ص ٢٨٩ القسم الرابع في تعرف وُجُوهِ الأَحْكَامِ لِمَنْ تَنَقَّصَهُ أَوْ سَبَّهُ عَلَيْهِ الصلاة والسلام الْبَابُ الأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص مِن تَعْرِيضٍ أَوْ نَصٍّ الفصل الثاني الحُجَّةُ فِي إِيجَابِ قَتْلِ مَنْ سَبَّهُ أَوْ عابه عليه الصلاة والسلام .

په نبي عليه السلام باندې دروغ جوړونکي د وژلو د پاره حضرت علي رضی الله عنه او حضرت زبير رضی الله عنه ليږل

په احاديثو کې راځي چې يو سړي به په نبي عليه السلام باندې دروغ جوړول (يعنی داسې دروغ خبرې به يې نبي عليه السلام طرف ته منسوب کولی چې په دې کې به د پيغمبر عليه السلام سپکاوی راتلو).

فَبَعَثَ عَلِيًّا رضی الله عنه وَالزُّبَيْرَ رضی الله عنه إِلَيْهِ لِيَقْتُلَاهُ.

نو رسولُ الله صلی الله عليه وسلم د هغه پسې حضرت زبير رضی الله عنه او حضرت علي رضی الله عنه وراوليږل ، ددې د پاره چې هغه قتل کړي.(١)

د نورو ګستاخانو وژل

همدارنګې نورو کومو کافرانو به چې نبي عليه السلام ته ضرر رسول ، يا به يې ورته کنځلې کولی ، يا به يې د دوی په شان کې ګستاخي کوله لکه نضر بن حارث ، عُقبه بن ابي معيط يا ددينه علاوه نور کافران نو رسول الله صلی الله عليه وسلم د دوی د وژلو حکم کړی وُ . بيا چا چې په دوی کې اسلام قبول کړی وُ هغه يې معاف کړل او نور يې ټول قتل کړل.

عقبه بن ابي معيط کافر چې کله وژلې شو نو هغه پوښتنه اوکړه چې: زه ولې وژلې شم؟ نو نبي عليه السلام هغه ته اوفرمايل:

بِكُفْرِكَ وَافْتِرَائِكَ عَلَى رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

ته د خپل کُفر او په رسول الله صلی الله عليه وسلم (يعنی ما باندې) دروغ جوړولو سره وژلې

---

(١) ذَكَرَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ : أَنَّ رَجُلًا كَذَبَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَعَثَ عَلِيًّا رضی الله عنه وَالزُّبَيْرَ رضی الله عنه إِلَيْهِ لِيَقْتُلَاهُ. . الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج٢ ص ٢٨٩ القسم الرابع في تعرّف وُجُوهِ الأَحْكَامِ لِمَنْ تَنَقَّصَهُ أَوْ سَبَّهُ عَلَيْهِ الصلاة والسلام الْبَابُ الأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص مِنْ تَعْرِيضٍ أَوْ نَصٍّ الفصل الثاني الحُجّة في إيجاب قتل مَنْ سَبَّهُ أَوْ عابه عليه الصلاة والسلام .

(كَذَبَ) هنا معناها افترى كلاما كاذبا فيه تنقيص.

شي . (۱)

د نبي علیه السلام ګستاخي کوونکې زنانه قتلول

۱ . په احادیثو کې راځي چې یوې ښځې نبي علیه السلام ته کنځلې کولې ، پیغمبر علیه السلام صحابه کرامو ته اوفرمایل :

مَنْ یَّکْفِیْنِیْ عَدُوِّیْ؟

څوک به زما ددې دُشمن نه زما د پاره کافي شي ؟ (چې دا قتل کړي) .

نو حضرت خالد بن ولید ﷺ د هغې د وژلو پسې ورغی او هغه یې قتل کړه . (۲)

۲ . په احادیثو کې راځي چې یوه یهودنړه ښځه وه ، هغې به نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته کنځلې کولې ، او د دوی په شان کې به یې ګستاخي کوله ، نو یو کس ددې مرۍ خپه کړه (یعنی په مرۍ یې ورله زُور اوکړو) تر دې چې هغه یې قتل کړه .

فَأَبْطَلَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَمَهَا .

نو رسولُ الله صلی الله علیه وسلم ددې یهودنړې وینه باطل (ضائع) اوګرځوله (چې

---

(۱) وَكَذَلِكَ أَمَرَ بِقَتْلِ جَمَاعَةٍ مِمَّنْ كَانَ يُؤْذِيهِ مِنَ الْكُفَّارِ وَيَسُبُّهُ، كَالنَّضْرِ بْنِ الْحَارِثِ، وَعُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ وَعَهِدَ بِقَتْلِ جَمَاعَةٍ مِنْهُمْ قَبْلَ الْفَتْحِ وَبَعْدَهُ فَقُتِلُوا إِلَّا مَنْ بَادَرَ بِإِسْلَامِهِ قَبْلَ الْقُدْرَةِ عليه. وَقَدْ رَوَى الْبَزَّارُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا : أَنَّ عُقْبَةَ بْنَ أَبِي مُعَيْطٍ نَادَى : يَا مَعَاشِرَ قريش ! مالي أقتل من بينكم صبرا ! فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بِكُفْرِكَ وَافْتِرَائِكَ عَلَى رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج۲ ص ۲۸۸ ، و ص ۲۸۹ القسم الرابع في تعرف وُجُوهِ الأَحْكَامِ فِيمَنْ تَنَقَّصَهُ أَوْ سَبَّهُ عَلَيْهِ الصلاة والسلام البَابُ الأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص مِنْ تعريض أَوْ نَصّ الفصل الثاني الحُجَّة في إِيجَابِ قَتْلِ مَنْ سَبَّهُ أَوْ عابه عليه الصلاة والسلام .

(۲) ذَكَرَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ : أَنَّ امْرَأَةً كَانَتْ تَسُبُّهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: مَنْ يَكْفِينِي عَدُوِّي؟ فَخَرَجَ إِلَيْهَا خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ فَقَتَلَهَا . الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج۲ ص ۲۸۹ القسم الرابع في تعرف وُجُوهِ الأَحْكَامِ فِيمَنْ تَنَقَّصَهُ أَوْ سَبَّهُ عَلَيْهِ الصلاة والسلام البَابُ الأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص مِنْ تعريض أَوْ نَصّ الفصل الثاني الحُجَّة في إِيجَابِ قَتْلِ مَنْ سَبَّهُ أَوْ عابه عليه الصلاة والسلام .

ددې قصاص به نشي اخيستلی) . (١)

٣ . حضرت عبدالله بن عباس رضي الله عنهما فرمايي چې د خَطمه قبيلې يوې ژَنانه د نبي عليه السلام هَجوه بيانوله (يعنی د دوی ګستاخي يې كوله) .

پيغمبر عليه السلام صحابه كرامو ته او فرمايل :

مَنْ لِيْ بِهَا؟ څوک به زما د پاره ددينه كافي شي (يعنی څوک به دا اُووژني ؟)

نو د هغې د قوم يو كس راپاڅيد او وې فرمايل :

أَنَا يَا رَسُوْلَ اللهِ . اې د الله رسوله زه به د هغې د پاره كافي شم .

پس دا ورپاڅيد ، هغې ته ورغی ، او هغه يې قتل كړه . او بيا يې نبي عليه السلام ته ددې د وژلو خبر وركړو ... (٢)

(**نوټ** : ددې ګستاخې ژنانه نوم عصماء بنت مروان وُ ، او كوم صحابي چې دا قتل كړې وه د هغه نوم عُمَير بن عَدِي رضي الله عنه وُ) . (٣)

---

(١) عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ يَهُوْدِيَّةً كَانَتْ تَشْتُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَقَعُ فِيْهِ، فَخَنَقَهَا رَجُلٌ حَتَّى مَاتَتْ. فَأَبْطَلَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَمَهَا . سنن ابي داؤد كِتَابُ الحُدُوْدِ بَابُ الحُكْمِ فِيمَنْ سَبَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ٤٣٦٢ . السنن الكبرى للبيهقي رقم الحديث ١٣٣٧٦ ، و رقم الحديث ١٨٧٠٩ . مشكاة المصابيح رقم الحديث ٣٥٥٠(١٨) .

(٢) وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما : هَجَتِ امْرَأَةٌ مِنْ خَطْمَةَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : مَنْ لِيْ بِهَا؟ . فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهَا : أَنَا يَا رَسُوْلَ اللهِ. فَنَهَضَ . فَقَتَلَهَا. فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: لَا يَنْتَطِحُ فِيهَا عنزان . الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج٢ ص ٢٩٠ القسم الرابع في تعزف وُجُوهِ الأَحْكَامِ فِيمَنْ تَنَقَّصَهُ أَوْ سَبَّهُ عَلَيْهِ الصلاة والسلام البَابُ الأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص مِنْ تَعْرِيضٍ أَوْ نَصٍّ الفصل الثاني الحُجَّةُ فِي إِيجَابِ قَتْلِ مَنْ سَبَّهُ أَوْ عابه عليه الصلاة والسلام .

(٣) خطمة: اسم قبيلة، أبناء سعد بن ثعلبة، وخطمة من الانصار بنو عبد الله بن مالك بن أوس وهذه المرأة هي عصماء بنت مروان من بني أمية، والذي قتلها عمير بن عدي ابن خراشة بن أمية ←←←←

٤ . امام واقدي رحمه الله او نورو علماؤ دا واقعه په تفصيل سره ذکر کړی چې :

يوه زَنانه وه نوم يې عصماء بنت مروان وُ ، دې به نبي عليه السلام ته ضرر رسول ، په اسلام کې به يې عېبونه راويستل ، او په اشعارو کې به يې د پېغمبر عليه السلام خلاف نور خلق راپارول .

يو صحابي " عُمَيْرِ بْن عَدِيّ رضي الله عنه " چې ددينه خبر شو (کوم چې د نبي عليه السلام سره په بدر کې وُ) نو هغه په ځان باندې دا نذر اُومنل چې که زه مدينې منوّرې ته واپس شم نو دا ګستاخه زَنانه به ضرور قتلوم .

کله چې دا صحابي مدينې منورې ته راغی نو د شپې ددې زَنانه کور ته ورغی توره يې د هغې په خېټه کې ننويسته او شا طرف ته يې ورنه اُوويسته ، او قتل يې کړه .

حضرت عُمَير رضي الله عنه د سهر مونځ د نبي عليه السلام پسې اوکړو .

کله چې د مانځه نه فارغ شو نو حضرت عُمَير رضي الله عنه يې اُوليد ، پوښتنه يې ورنه اوکړه :

أَقَتَلْتَ بِنْتَ مَرْوَانَ ؟ آيا تا عصماء بنت مروان قتل کړی ؟

دا صحابي فرمايي چې ما ورته وويل : آو ، اې د الله رسوله ! زما مور او پلار دې په تاسو قربان شي هغه ما قتل کړی .

حضرت عُمَير رضي الله عنه سره څه يره محسوسه شوه ، د نبي عليه السلام نه يې پوښتنه اوکړه :

هَلْ عَلَيَّ فِي ذَٰلِكَ شَيْءٌ يَا رَسُوْلَ اللهِ ؟

اې د الله رسوله ! آيا ددې په قتلولو سره باندې په ما باندې څه شته ؟

←←← الخطمي وكان أعمى، وهو امام قومه وقارئهم دخل عليها وهي ترضع ولدها فنحاه عنها ثم أغمد سيفه في بطنها حتى أخرجه من ظهرها.

(لَا يَنْتَطِحُ فِيهَا عنزان) مثل ضربة رسول الله صلى الله عليه وسلم للامر الذي يقع من غير خلف فيه.. والعنزان لا ينتطحان وانما يتشامان ثم يفترقان. حاشيه الشفا .

(لا ينتطح فيها عنزان) : معناه أن شأن قتلها هين، لا يكون فيه طلب ثأر ولا اختلاف. حاشيه مغازي الواقدي ج١ ص١٧٣ .

نبي عليه السلام ورته اوفرمايل ؛ نه ، په تا باندې هيڅ نشته .

حضرت عُمَير ﷺ فرمايي چې نبي عليه السلام گير چاپيره ناست صحابه کرامو ته اوفرمايل ؛

إِذَا أَحْبَبْتُمْ أَنْ تَنْظُرُوا إِلَى رَجُلٍ نَصَرَ اللهَ وَرَسُولَهُ بِالْغَيْبِ ، فَانْظُرُوا إِلَى عُمَيْرِ بْنِ عَدِيٍّ .

که چيرته تاسو دا خوښوي چې داسې يو سړي ته اوگورۍ چې هغه د نه ليدلو باوجود بياهم د الله او د هغه د رسول مدد کړی نو تاسو عُمير بن عدي ته اوگورئ .

(چونکه حضرت عُمير ﷺ په دواړو سترگو باندې نابينا وُ)

نو حضرت عُمر ﷺ اوفرمايل ؛ تاسو دې أعمٰى (نابينا) ته اوگورۍ چې د الله تعالى په اطاعت کې لاړو (او گستاخه يې قتل کړه) .

نبي عليه السلام اوفرمايل :

لَا تَقُلِ الْأَعْمَى ، وَلٰكِنَّهُ الْبَصِيرُ .

ده ته اعمى (نابينا) مه وايه ، بلکه دا بَصِير (بِينا) دی (ځکه خو يې داسې غټه کارنامه اوکړه) .

کله چې حضرت عُمير ﷺ د نبي عليه السلام د مجلس نه پاڅيد او کور ته روان شو نو په لاره کې ددې زَنانه ځامن او نور خاندان د هغه زَنانه په دفن کولو باندې مصروف وو ، کله چې هغوی حضرت عُمير ﷺ اُوليد نو دده نه يې پوښتنه اوکړه :

يَا عُمَيْرُ ! أَنْتَ قَتَلْتَهَا ؟

اې عُمير ! آيا دا زَنانه تا قتل کړی ؟

ده ورته ووېل : آو ، دا ما قتل کړی ، تاسو ټول چې څه کولې شی هغه اوکړي ، ستاسو لاس خلاص ؛

فَوَ الَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهِ . لَوْ قُلْتُمْ بِأَجْمَعِكُمْ مَا قَالَتْ لَضَرَبْتُكُمْ بِسَيْفِيْ هٰذَا حَتّٰى أَمُوْتَ أَوْ أَقْتُلَكُمْ .

زما دې په هغه ذات باندې قَسَم وي چې د هغه په قبضه کې زما ساه ده که چيرته تاسو

تولو هم هغه خبره کړې وی کومه چې دې زَنانه کړې وه (يعنی که تاسو ټم د نبي عليه السلام په شان کې ګستاخي کړې وی) نو ما به تاسو هم په دې خپله توره باندې وهلي وَیْ تر دې چې يا به زه شهيد شوې ووم او يا به مې تاسو ټول قتل کړي وَی. (١)

---

(١) ذِكْرُ سَرِيَّةِ قَتْلِ عَصْمَاءَ بِنْتِ مَرْوَانَ: حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ أَبِيهِ، أَنّ عَصْمَاءَ بِنْتَ مَرْوَانَ مِنْ بَنِي أُمَيّةَ بْنِ زَيْدٍ، كَانَتْ تَحْتَ يَزِيدَ بْنِ زَيْدِ بْنِ حِصْنٍ الْخَطْمِيّ، وَكَانَتْ تُؤْذِي النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَتَعِيبُ الْإِسْلَامَ، وَتُحَرِّضُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .... قَالَ عُمَيْرُ بْنُ عَدِيّ بْنِ خَرَشَةَ بْنِ أُمَيّةَ الخطمي حين بلغه قولها وَتَحْرِيضُهَا: اَللّٰهُمَّ، إِنّ لَكَ عَلَيّ نَذْرًا لَئِنْ رَدَدْتَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَدِينَةِ لَأَقْتُلَنّهَا . وَرَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَئِذٍ بِبَدْرٍ. فَلَمّا رَجَعَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ من بدر جَاءَهَا عُمَيْرُ بْنُ عَدِيّ فِي جَوْفِ اللّيْلِ حَتّى دَخَلَ عَلَيْهَا فِي بَيْتِهَا، وَحَوْلَهَا نَفَرٌ مِنْ وَلَدِهَا نِيَامٌ، مِنْهُمْ مَنْ تُرْضِعُهُ فِي صَدْرِهَا، فَجَسّهَا بِيَدِهِ، فَوَجَدَ الصّبِيّ تُرْضِعُهُ فَنَحّاهُ عَنْهَا، ثُمّ وَضَعَ سَيْفَهُ عَلَى صَدْرِهَا حَتّى أَنْفَذَهُ مِنْ ظَهْرِهَا، ثُمّ خَرَجَ حَتّى صَلّى الصّبْحَ مَعَ النّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ. فَلَمّا انْصَرَفَ النّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَظَرَ إِلَى عُمَيْرٍ فَقَالَ: أَقَتَلْتَ بِنْتَ مَرْوَانَ؟ قَالَ: نَعَمْ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ الله. وخشي عمير أن يكون فتات عَلَى النّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَتْلِهَا فَقَالَ: هَلْ عَلَيّ فِي ذَلِكَ شَيْءٌ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: لَا يَنْتَطِحُ فِيهَا عَنْزَانِ، فَإِنّ أَوّلَ مَا سَمِعْت هَذِهِ الْكَلِمَةَ مِنَ النّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ عُمَيْرٌ: فَالْتَفَتَ النّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى مَنْ حَوْلَهُ فَقَالَ: إِذَا أَحْبَبْتُمْ أَنْ تَنْظُرُوا إِلَى رَجُلٍ نَصَرَ اللهَ وَرَسُولَهُ بِالْغَيْبِ، فَانْظُرُوا إِلَى عُمَيْرِ بْنِ عَدِيّ. فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: اُنْظُرُوا إِلَى هَذَا الْأَعْمَى الّذِي تَشَدّدَ (تسرى) فِي طَاعَةِ اللهِ. فَقَالَ: لَا تَقُلِ الْأَعْمَى، وَلَكِنّهُ الْبَصِيرُ! . فَلَمّا رَجَعَ عُمَيْرٌ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَدَ بَنِيهَا فِي جَمَاعَةٍ يَدْفِنُونَهَا، فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ حِينَ رَأَوْهُ مُقْبِلًا مِنَ الْمَدِينَةِ، فَقَالُوا: يَا عُمَيْرُ، أَنْتَ قَتَلْتَهَا؟ فَقَالَ: نَعَمْ، فكيدوني جميعا ثم لا تنظرون، فَوَ الّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَوْ قُلْتُمْ بِأَجْمَعِكُمْ مَا قَالَتْ لَضَرَبْتُكُمْ بِسَيْفِي هَذَا حَتّى أَمُوتَ أَوْ أَقْتُلَكُمْ. فيومئذ ظهر الإسلام فِي بَنِي خَطْمَةَ، وَكَانَ مِنْهُمْ رِجَالٌ يَسْتَخْفُونَ بِالْإِسْلَامِ خَوْفًا مِنْ قَوْمِهِمْ .... حَدّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كَانَ قَتْلُ عَصْمَاءَ لِخَمْسِ لَيَالٍ بَقِينَ مِنْ رَمَضَانَ، مَرْجِعَ النّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَدْرٍ، عَلَى رَأْسِ تِسْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا. مغازي الواقدي ج١ ص ١٧٢ بدر القتال ذكر سَرِيّةِ قَتْلِ عَصْمَاءَ بِنْتِ مَرْوَانَ . الصارم المسلول على شاتم الرسول لابن تيميه ج ١ ص ٩٥ المسالة الأولى: ان من سب النبي صلى الله عليه وسلم من مسلم او كافر فإنه يجب قتله. وفاء الوفاء باخبار دار المصطفى ج ١ ص ٢١٢ السنة الثانية من الهجرة

د نبي عليه السلام په ګستاخي کولو سره يو سړي خپل پلار اووژل، نو پيغمبر عليه السلام هغه ته هيڅ او نه ويل

په احاديثو کې راځي چې يو سړي رسول الله صلی الله عليه وسلم ته راغی او ورته وې فرمايل:

يَا رَسُوْلَ اللهِ! سَمِعْتُ أَبِيْ يَقُوْلُ فِيْكَ قَوْلًا قَبِيْحًا فَقَتَلْتُهُ.

اې د الله رسوله! ما د خپل پلار نه واوريدل چې هغه ستاسو په باره کې بې کاره خبرې کولی (يعنی ستاسو ګستاخي يې کوله)، پس ما هغه لره قتل کړو.

په پيغمبر عليه السلام باندې دا خبره ګرانه تمام نه شوه.

(يعنی دې کس ته يې د پلار په قتل کولو باندې څه او نه ويل، دا ځکه چې د ګستاخ رسول سزا همدا قتلول دي). (١)

د نبي عليه السلام په ګستاخي کولو سره يو کس خپله اُمّ وَلده اووژله

په ابوداؤد شريف او نورو ډيرو د احاديثو په کتابونو کې دا واقعه ذکر ده چې (د نبي عليه السلام په زمانه کې) د يو نابينا کس خپله اُمِّ وَلده وه (٢) دې به رسولُ الله صلی الله عليه وسلم ته کنځلې کولی، او نورې ډيرې بَدې ردې خبرې به يې ورپسې کولی.

دې کس به دا خپله اُمِّ ولده ددينه منع کوله او رټله به يې خو ليکن دا به نه منع کيدله.

يوه شپه دې وينځې د رسولُ الله صلی الله عليه وسلم پسې خبرې او کنځلې شروع کړی نو دې نابينا کس خَنجر راواخيست، ددې خپلې اُمِّ ولدې په خېټه باندې يې کيښود، بيا

---

(١) وَرَوَى ابْنُ قَانِعٍ: أَنَّ رَجُلًا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! سَمِعْتُ أَبِيْ يَقُوْلُ فِيْكَ قَوْلًا قَبِيْحًا فَقَتَلْتُهُ. فَلَمْ يَشُقَّ ذَٰلِكَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج٢ ص ٢٨٩ القسم الرابع في تعرف وجوه الأحكام لِمَن تَنَقَّصَهُ أَوْ سَبَّهُ عَلَيْهِ الصلاة والسلام الْبَابُ الْأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص من تعريض أو نَصٍّ الفصل الثاني الحُجَّةُ في إيجاب قَتْلِ مَنْ سَبَّهُ أَوْ عابه عليه الصلاة والسلام.

(٢) اُمّ ولده دېته وايې چې د يو کس خپله وينځه وي، ددينه ددې مالک بچي پيدا شوي وي، او دې مالک ددې بچو دنسب دعوی کړي وي.

یې په دې خَنجر باندې تکیه اُولړوله (زُور یې پرې اوکړو چې په دې سره دا خنجر ددې وینځې په خېټه کې ننَوت) او دا یې قتل کړه ....

سهر ددې واقعې تذکره رسولُ الله صلی الله علیه وسلم ته اوشوه ، دوی خلق راجمع کړل، (چې کله ټول خلق راغلل) نو نبي علیه السلام اوفرمایل :

أَنْشُدُ اللهَ رَجُلًا فَعَلَ مَا فَعَلَ لِي عَلَيْهِ حَقٌّ إِلَّا قَامَ .

زه هغه سړي ته قسَم ورکوم چا چې په خپل ځان باندې زما حق ګنړلو سره دا کار کړې دی چې هغه دې پاڅي .

نو هغه نابینا کس پاڅید ، نبي علیه السلام طرف ته رارووان شو ، د یَرې د وجې یې خپې لړزیدی او د خلقو په څټونو یې خپې اَړولی ، تر دې چې د پیغمبر علیه السلام مخې ته کیناست، او وې فرمایل :

يَا رَسُولَ اللهِ ! أَنَا صَاحِبُهَا، كَانَتْ تَشْتُمُكَ، وَتَقَعُ فِيكَ، فَأَنْهَاهَا فَلَا تَنْتَهِي، وَأَزْجُرُهَا، فَلَا تَنْزَجِرُ، وَلِي مِنْهَا ابْنَانِ مِثْلُ اللُّؤْلُؤَتَيْنِ، وَكَانَتْ بِي رَفِيقَةً، فَلَمَّا كَانَ الْبَارِحَةَ جَعَلَتْ تَشْتُمُكَ، وَتَقَعُ فِيكَ، فَأَخَذْتُ الْمِغْوَلَ فَوَضَعْتُهُ فِي بَطْنِهَا، وَاتَّكَأْتُ عَلَيْهَا حَتَّى قَتَلْتُهَا .

اې د اَلله رسوله ! زه د هغه مقتولې وینځې ملګرې یم ، هغې به تاسو ته کنځلې کولی او بَدې ردې خبرې به یې درپسې کولی ، ما به ددینه منع کوله او رټله خو هغه به نه منع کیده ، زما د هغې نه د ملغلرو په شان دوه ښائسته بچې دي ، هغه زما (د ژوند) ډیره ښه ملګرې وه خو تېره شپه چې کله هغې تاسو ته کنځل شروع کړل او د تاسو پسې یې بَدې ردې خبرې شروع کړې نو ما خَنجر رااخیست ، د هغې په خېټه باندې مې کیښود ، بیا مې په خنجر باندې تکیه اُولړوله (او زُور مې ورکړو) ، تر دې چې ما هغه قتل کړه .

نبي علیه السلام ټول خلقو ته اوفرمایل : أَلَا اشْهَدُوا أَنَّ دَمَهَا هَدَرٌ .

(اې خلقو !) خبردار ، تاسو ګواه اُوسئ چې ددې (ګستاخې) وینځې وینه ضائع ده (ددې قصاص به نشي اخیستلی) . (١)

---

(١) عَنْ عِكْرِمَةَ. قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، أَنَّ أَعْمَى كَانَتْ لَهُ أُمُّ وَلَدٍ ←←←←←←←←←←

فائده : ددې واقعې نه معلومه شوه چې نبي علیه السلام ته په کنځلو کولو سره انسان مرتد کیږي، او په اتفاق د علماؤ سره دا سړې واجبُ القتل دی. (۱)

دوه کشرانو صحابه کرامو ګستاخِ رسول " ابو جهل " لره قتل کړو

ابوجهل د اسلام غټ دشمن وُ ، نبي علیه السلام ته به یې کنځلې او رَدې بَدې خبرې کولې ، الله ﷻ دا د کشرانو صحابه کرامو په لاس باندې په غزوه بَدر کې مردار کړو.

د ابوجهل د قتلولو واقعه په بخاري شریف او مسلم شریف کې داسې ذکر ده :

حضرت عبدالرحمن بن عوف ﷺ فرمایي چې په غزوه بدر کې زه (د مسلمانانو) په صف کې (د جنګ د پاره) ولاړ وُوم ، (مخامخ راته کافرانو د جنګ صفونه جوړ کړي وو او د هغوی مشري ابوجهل کوله) ، ما چې کله ښې خي طرف او چَپ طرف ته اوکتل نو زما

←←←← تَشْتُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَتَقَعُ فِيهِ، فَيَنْهَاهَا، فَلَا تَنْتَهِي، وَيَزْجُرُهَا فَلَا تَنْزَجِرُ، قَالَ: فَلَمَّا كَانَتْ ذَاتَ لَيْلَةٍ، جَعَلَتْ تَقَعُ فِي النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَتَشْتُمُهُ، فَأَخَذَ الْمِغْوَلَ فَوَضَعَهُ فِي بَطْنِهَا، وَاتَّكَأَ عَلَيْهَا فَقَتَلَهَا، فَوَقَعَ بَيْنَ رِجْلَيْهَا طِفْلٌ، فَلَطَخَتْ مَا هُنَاكَ بِالدَّمِ، فَلَمَّا أَصْبَحَ ذُكِرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَمَعَ النَّاسَ فَقَالَ: « أَنْشُدُ اللهَ رَجُلًا فَعَلَ مَا فَعَلَ لِي عَلَيْهِ حَقٌّ إِلَّا قَامَ »، فَقَامَ الْأَعْمَى يَتَخَطَّى النَّاسَ وَهُوَ يَتَزَلْزَلُ حَتَّى قَعَدَ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ! أَنَا صَاحِبُهَا، كَانَتْ تَشْتُمُكَ، وَتَقَعُ فِيكَ، فَأَنْهَاهَا فَلَا تَنْتَهِي، وَأَزْجُرُهَا، فَلَا تَنْزَجِرُ، وَلِي مِنْهَا ابْنَانِ مِثْلُ اللُّؤْلُؤَتَيْنِ، وَكَانَتْ بِي رَفِيقَةً، فَلَمَّا كَانَ الْبَارِحَةَ جَعَلَتْ تَشْتُمُكَ، وَتَقَعُ فِيكَ، فَأَخَذْتُ الْمِغْوَلَ فَوَضَعْتُهُ فِي بَطْنِهَا، وَاتَّكَأْتُ عَلَيْهَا حَتَّى قَتَلْتُهَا. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « أَلَا اشْهَدُوا أَنَّ دَمَهَا هَدَرٌ ». سنن ابي داؤد كِتَاب الْحُدُودِ بَابُ الْحُكْمِ فِيمَنْ سَبَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ۴۳۶۱ قال الالباني: صحيح. السنن الكبرى للنسائي رقم الحديث ۳۵۱۹. المستدرك على الصحيحين للحاكم رقم الحديث ۸۰۴۴ وقال الحاكم: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحُ الْإِسْنَادِ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ وَلَمْ يُخَرِّجَاهُ، ووافقه الذهبي. سنن الدارقطني رقم الحديث ۳۱۹۴. و رقم الحديث ۴۵۰۳. السنن الكبرى للبيهقي رقم الحديث ۱۳۳۷۵. المعجم الكبير للطبراني رقم الحديث ۱۱۹۸۴. الشفا ج۲ ص ۴۹۱.

(۱) وفيه بيان ان ساب النبي صلى الله عليه وسلم مقتول وذلك أن السب منها لرسول الله صلى الله عليه وسلم ارتداد عن الدين ولا أعلم أحداً من المسلمين اختلف في وجوب قتله. معالم السنن شرح سنن ابي داود للخطابي ج۳ ص ۲۹۶ كتاب الحدود ومن باب من سب النبي صلى الله عليه وسلم.

دواړه طرفته د انصارو دوه کشران هلکان وو ، ما آرزو اوکړه چې " کاش زه د دوه قوي کسانو په مینځ کې وی " ، په دې دَوران کې په دوی کې یو کس زه اُوتومبلم (یعنی اشاره یې راته اوکړه) او پوښتنه یې رانه اوکړه :

یَا عَمِّ ! هَلْ تَعْرِفُ أَبَا جَهْلٍ؟

اې تره ! آیا ته ابوجهل پیژنی ؟

ما ورته وویل : آو . لیکن اې وراره ! ستا د هغه سره څه کار دی ؟ هغه راته وویل : ماته دا معلومه شوی چې هغه رسولُ الله صلی الله علیه وسلم ته کنځل کوي ، په هغه ذات مې دې قسَم وي چې د هغه په قبضه کې زما ساه ده که چیرته زه هغه اُوګورم نو تر هغې پورې به ورنه جدا نشم چې په مونږ کې د چا نیټه مخکې پوره وي هغه مړ شوې نه وي .

عبدالرحمن بن عوف ﷺ فرمایي چې زه دیته ډیر په تعجب کې شوم (چې په دومره کشر هلک کې دومره زیاته بهادري او حوصله ده) .

بیا زه دې بل کس اُوتومبلم (یعنی اشاره یې راته اوکړه) او همدغه شان پوښتنه یې رانه اوکړه (څنګه چې رانه هغه بل هلک کړې وه) .

یو څو منټه نه وو تیر شوي چې ما ابوجهل اُولید چې د کافرانو په لښکر کې ګرځیدو (خپل ملګري یې د جنګ د پاره تیارول) ، نو ما دې دواړو هلکانو ته وویل :

أَلَا إِنَّ هٰذَا صَاحِبُكُمَا الَّذِيْ سَأَلْتُمَانِيْ .

دا ستاسو هغه کس دی د کوم په باره کې چې تاسو دواړو د مانه پوښتنه کړې وه .

دواړو توري راأُوویستی ، وَرمنده یې کړل او هغه یې په توره باندې اُووهل ، تر دې چې قتل یې کړو .

بیا دواړه رسولُ الله صلی الله علیه وسلم ته راغلل او د ابوجهل د قتلولو خبر یې ورکړو .

نبي علیه السلام ورنه پوښتنه اوکړه :

أَيُّكُمَا قَتَلَهُ؟ په تاسو دواړو کې ابوجهل لره چا قتل کړو ؟

په دواړو کې هر یو ویل چې ما قتل کړې دی .

پیغمبر علیه السلام ورنه پوښتنه اوکړه :

هَلْ مَسَحْتُمَا سَيْفَيْكُمَا ؟

يـ تاسو خپلې تورې د وینې نه صفا کړې دي ؟

دوی وویل : نه. نبي علیه السلام د دواړو تورو ته اُوکتل بیا یې اوفرمایل :

تاسو دواړو ابوجهل لره قتل کړې دی . او د ابوجهل جنګي سامان (کوم چې په مالِ غنیمت کې حاصل شوی دا) به مُعَاذ بن عَمرو بن جَموح ته ملاویږي .

دا دواړه هلکان مُعَاذ بن عفراء او مُعَاذ بن عَمرو بن جَموح وو . (١)

(**نوټ** : ابوجهل لره اصلاً مُعَاذ بن عَمرو بن جَموح قتل کړې وُ نو شرعي لحاظ سره ابوجهل د ساز و سامان حق د همده جوړیدو ځکه خو نبي علیه السلام ده ته ورکړو ، خو چونکه مُعَاذ بن عفراء هم ورسره شریک وُ نو ځکه پیغمبر علیه السلام دده د زړه خوشحالولو د پاره اوفرمایل چې تاسو دواړو هغه قتل کړې دی) . (٢)

---

(١) عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ رضي الله عنه قَالَ : بَيْنَا أَنَا وَاقِفٌ فِي الصَّفِّ يَوْمَ بَدْرٍ . فَنَظَرْتُ عَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي ، فَإِذَا أَنَا بِغُلاَمَيْنِ مِنَ الأَنْصَارِ حَدِيثَةٍ أَسْنَانُهُمَا . تَمَنَّيْتُ أَنْ أَكُونَ بَيْنَ أَضْلَعَ مِنْهُمَا . فَغَمَزَنِي أَحَدُهُمَا فَقَالَ : يَا عَمِّ ! هَلْ تَعْرِفُ أَبَا جَهْلٍ ؟ قُلْتُ : نَعَمْ. مَا حَاجَتُكَ إِلَيْهِ يَا ابْنَ أَخِي ؟ قَالَ : أُخْبِرْتُ أَنَّهُ يَسُبُّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَئِنْ رَأَيْتُهُ لاَ يُفَارِقُ سَوَادِي سَوَادَهُ حَتَّى يَمُوتَ الأَعْجَلُ مِنَّا . فَتَعَجَّبْتُ لِذَلِكَ . فَغَمَزَنِي الآخَرُ . فَقَالَ لِي مِثْلَهَا . فَلَمْ أَنْشَبْ أَنْ نَظَرْتُ إِلَى أَبِي جَهْلٍ يَجُولُ فِي النَّاسِ . قُلْتُ : أَلاَ إِنَّ هَذَا صَاحِبُكُمَا الَّذِي سَأَلْتُمَانِي . فَابْتَدَرَاهُ بِسَيْفَيْهِمَا . فَضَرَبَاهُ حَتَّى قَتَلاَهُ . ثُمَّ انْصَرَفَا إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَأَخْبَرَاهُ . فَقَالَ : « أَيُّكُمَا قَتَلَهُ ؟ » . قَالَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا : أَنَا قَتَلْتُهُ . فَقَالَ : « هَلْ مَسَحْتُمَا سَيْفَيْكُمَا ؟ » . قَالاَ : لاَ . فَنَظَرَ فِي السَّيْفَيْنِ . فَقَالَ: « كِلاَكُمَا قَتَلَهُ. سَلَبُهُ لِمُعَاذِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوحِ » . وَكَانَا مُعَاذَ ابْنَ عَفْرَاءَ . وَمُعَاذَ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوحِ. صحيح البخاري كِتَابُ فَرْضِ الخُمُسِ بَابُ مَنْ لَمْ يُخَمِّسِ الأَسْلاَبَ. وَمَنْ قَتَلَ قَتِيلاً فَلَهُ سَلَبُهُ مِنْ غَيْرِ أَنْ يُخَمِّسَ... رقم الحديث ٣١٤١ ، صحيح مسلم كِتَابُ الجِهَادِ وَالسِّيَرِ بَابُ اسْتِحْقَاقِ القَاتِلِ سَلَبَ القَتِيلِ رقم الحديث ٤٢ (١٧٥٢) .

(٢) فَقَالَ: « كِلاَكُمَا قَتَلَهُ. سَلَبُهُ لِمُعَاذِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوحِ » اِخْتَلَفَ الْعُلَمَاءُ فِي مَعْنَى هَذَا الْحَدِيثِ فَقَالَ أَصْحَابُنَا اِشْتَرَكَ هَذَانِ الرَّجُلاَنِ فِي جِرَاحَتِهِ لَكِنَّ مُعَاذَ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوحِ ثَخَنَهُ أَوَّلاً ←←←←

د بخاري شريف په ځنې نورو احاديثو کې راځي چې ابوجهل لره د عفراء (زنانه) دواړو ځامنو قتل کړې وُ (کوم چې دواړه ورونړه وو). (١)

د دواړو مور يوه وه چې نوم يې "عَفراء" وه، خو پلاران يې بدل بدل وو، د يو هلک نوم مُعاذ بن عَفراء وُ (دا مور طرف ته منسوب دی). او د بل هلک نوم مُعاذ بن عَمرو بن جَموح وُ (دا پلار طرف ته منسوب دی). (٢)

بعضې علماؤ ددې دواړو هلکانو نومونه مُعَاذ او مُعَوِّذ ذکر کړي. (٣)

←←← فَاسْتَحَقَّ السَّلَبَ وَإِنَّمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كلاكما قَتَلَهُ تَطْيِيْبًا لِقَلْبِ الْآخَرِ مِنْ حَيْثُ إِنَّ لَهُ مُشَارَكَةً فِيْ قَتْلِهِ وَ إِلَّا فَالْقَتْلُ الشَّرْعِيُّ الَّذِيْ يَتَعَلَّقُ بِهِ اسْتِحْقَاقُ السَّلَبِ وَهُوَ الْإِثْخَانُ وَ إِخْرَاجُهُ عَنْ كَوْنِهِ مُتَمَنِّعًا إِنَّمَا وُجِدَ مِنْ مُعَاذِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوْحِ. فَلِهَذَا قَضَى لَهُ بِالسَّلَبِ. قَالُوْا: وَإِنَّمَا أَخَذَ السَّيْفَيْنِ لِيَسْتَدِلَّ بِهِمَا عَلَى حَقِيْقَةِ كَيْفِيَّةِ قَتْلِهِمَا فَعَلِمَ أَنَّ بن الْجَمُوْحِ أَثْخَنَهُ ثُمَّ شَارَكَهُ الثَّانِيْ بَعْدَ ذَلِكَ وَبَعْدَ اسْتِحْقَاقِهِ السَّلَبَ فَلَمْ يَكُنْ لَهُ حَقٌّ فِي السَّلَبِ. هَذَا مَذْهَبُ أَصْحَابِنَا فِيْ مَعْنَى هَذَا الْحَدِيْثِ. شرح النووي على مسلم (المنهاج شرح صحيح مسلم بن الحجاج) ج ١٢ ص ٦٢ بَاب اسْتِحْقَاقِ الْقَاتِلِ سَلَبَ الْقَتِيلِ.

(وَقَضَى رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَلَبِهِ) أَيْ: بِمَسْلُوْبِ أَبِيْ جَهْلٍ (لِمُعَاذِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوْحِ) لِأَنَّهُ أَثْخَنَهُ بِالْجِرَاحَةِ أَوَّلًا، فَاسْتَحَقَّ السَّلَبَ، ثُمَّ شَارَكَهُ الثَّانِيْ، ثُمَّ ابْنُ مَسْعُوْدٍ رضي الله عنه وَجَدَهُ وَبِهِ رَمَقٌ، فَحَزَّ رَأْسَهُ . مرقاة المفاتيح ج٦ ص٢٥٩٨ بَابُ قِسْمَةِ الْغَنَائِمِ وَالْغُلُولِ فِيهَا

(١) قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ رضي الله عنه: إِنِّيْ لَفِي الصَّفِّ يَوْمَ بَدْرٍ إِذِ الْتَفَتُّ فَإِذَا عَنْ يَمِيْنِيْ وَعَنْ يَسَارِيْ فَتَيَانِ حَدِيْثَا السِّنِّ، فَكَأَنِّيْ لَمْ آمَنْ بِمَكَانِهِمَا، إِذْ قَالَ لِيْ أَحَدُهُمَا سِرًّا مِنْ صَاحِبِهِ: يَا عَمِّ! أَرِنِيْ أَبَا جَهْلٍ. فَقُلْتُ: يَا ابْنَ أَخِيْ، وَمَا تَصْنَعُ بِهِ؟ قَالَ: عَاهَدْتُ اللهَ إِنْ رَأَيْتُهُ أَنْ أَقْتُلَهُ أَوْ أَمُوْتَ دُوْنَهُ. فَقَالَ لِي الْآخَرُ سِرًّا مِنْ صَاحِبِهِ مِثْلَهُ. قَالَ: فَمَا سَرَّنِيْ أَنِّيْ بَيْنَ رَجُلَيْنِ مَكَانَهُمَا. فَأَشَرْتُ لَهُمَا إِلَيْهِ، فَشَدَّا عَلَيْهِ مِثْلَ الصَّقْرَيْنِ حَتَّى ضَرَبَاهُ، وَهُمَا ابْنَا عَفْرَاءَ. صحيح البخاري كِتَابُ الْمَغَازِيْ بَابُ فَضْلِ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا رقم الحديث ٣٩٨٨ .

(٢) (وَالرَّجُلَانِ) أَيِ: الْغُلَامَانِ (مُعَاذُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوْحِ، وَمُعَاذُ ابْنُ عَفْرَاءَ): هِيَ أُمُّهُ وَهُمَا أَخَوَانِ أُمُّهُمَا وَاحِدٌ وَأَبُوْهُمَا مُخْتَلِفٌ. مرقاة المفاتيح ج٦ ص٢٥٩٨ بَابُ قِسْمَةِ الْغَنَائِمِ وَالْغُلُولِ فِيهَا

(٣) (وَهُمَا) أَيِ: الغلامان الْمَذْكُوْرَان (ابْنَا عَفْرَاءَ) مُعَاذ وَمُعَوِّذ . عمدة القاري شرح صحيح البخاري ج ١٧ ص ٩٨ في تشريح حديث ٣٩٨٨ .

بهر حال ، دې دوه هلکانو ابوجهل لره په توره باندې اُووهل ، خو تر اوسه پورې د ابوجهل نه ساه نه وه وتلې ، د جنګ ختمیدو نه روستو حضرت عبدالله بن مسعود ﷺ ورغی او سَریې ورنه غوڅ کړو.(۱)

د لاس غوڅیدو نه پس بیا تر آخره پورې جنګیدل

پاس واقعه ذکر شوه چې دوه کشرانو صحابه کرامو "ګستاخِ رسول" "ابوجهل" لره مردار کړو ، په دې کې مُعاذ بن عَمرو بن جَموح ﷺ بیا غټه قرباني دا اوکړه چې دده د لاس پریکیدو نه پس ده بیا هم تر آخره پورې جهاد اوکړو.

حضرت مُعاذ بن عَمرو بن جَموح ﷺ خپله دا واقعه داسې بیانوي : چې په جنګِ بدر کې زه د ابوجهل قتلولو پسې ورغلم ، کله مې چې موقع پیدا کړه نو حمله مې ورباندې اوکړه ، خپه مې ورله د پندۍ په مینځ کې کټ کړه ، په دې وخت کې د هغه ځوي " عِکرمه بن ابي جهل (چې تر اوسه مسلمان شوې نهٔ ، ده) په ما باندې د تورې ګوزار اوکړو ، زما اُوږه یې اُووهله ، زما لاس مکمل غوڅ شو خو صرف پُوستکې یې پاتې شو ، زه د هغه ځای نه رادیخوا شوم ، لاس زما د بدن پورې زوړند ؤ خو بیا هم زه تَوله ورځ د کافرانو سره اُوجنګیدم . کله چې د لاس زوړندیدلو او رابنکلو زه په تکلیف کړم (چې ددې سره په

(۱) عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ يَنْظُرُ مَا صَنَعَ أَبُو جَهْلٍ». فَانْطَلَقَ ابْنُ مَسْعُودٍ ﷺ فَوَجَدَهُ قَدْ ضَرَبَهُ ابْنَا عَفْرَاءَ حَتَّى بَرَدَ، قَالَ: آأَنْتَ أَبُو جَهْلٍ؟ قَالَ: فَأَخَذَ بِلِحْيَتِهِ، قَالَ: وَهَلْ فَوْقَ رَجُلٍ قَتَلْتُمُوهُ، أَوْ رَجُلٍ قَتَلَهُ قَوْمُهُ قَالَ أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ: «أَنْتَ أَبُو جَهْلٍ». صحيح البخاري كِتَابُ المَغَازِي بَابُ قَتْلِ أَبِي جَهْلٍ رقم الحديث ۳۹٦۲ ، و رقم الحديث ۳۹٦۳ ، و رقم الحديث ۴۰۲۰ ، صحيح مسلم رقم الحديث ۱۱۸(۱۸۰۰)

قال الملاعلي قاري رحمه الله : وَذُكِرَ فِي صَحِيحِ الْبُخَارِيِّ فِي حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ: أَنَّ الَّذِي ضَرَبَهُ ابْنُ عَفْرَاءَ. وَفِي رِوَايَةٍ أَنَّ ابْنَيْ عَفْرَاءَ ضَرَبَاهُ حَتَّى بَرَدَ، وَذَكَرَ غَيْرُهُ أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ ﷺ هُوَ الَّذِي أَجْهَزَ وَأَخَذَ رَأْسَهُ. قَالَ الشَّيْخُ: يُحْمَلُ هَذَا عَلَى أَنَّ الثَّلَاثَةَ اشْتَرَكُوا فِي قَتْلِهِ. فَكَانَ الْإِثْخَانُ مِنْ مُعَاذِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوحِ، وَجَاءَ ابْنُ مَسْعُودٍ ﷺ بَعْدَ ذَلِكَ وَفِيهِ رَمَقٌ فَحَزَّ رَأْسَهُ . مرقاة المفاتيح ج٦ ص۲۵۹۸ بَابُ قِسْمَةِ الْغَنَائِمِ وَالْغُلُولِ فِيهَا

جنګ کولو کې کمزورتیا راتله) نو ما په دې زوړند لاس باندې خپله خپه کېښوده او په زور سره مې راښکلو، دا مې د بدن نه جدا کړو (او تول ورځ په دې حالت کې اوجنګیدم). (۱)

د عَبْدُ اللهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ په سَمدست نه قتل کولو سره نبي عليه السلام صحابه کرامو ته تنبيه ورکړه

نبي عليه السلام د فتح مکې په وخت د څلورو سړو او دوه ښځو د قتل کولو حکم کړی وُ، په دې کې یو عبدالله بن سعد ابن ابي سرح هم وُ، ده اول ایمان راوړی وُ، او د نبي عليه السلام کاتب وُ، خو بیا واپس مرتد شو د کفارو سره ملګری شو، او نبي عليه السلام ته یې ضرر اورسول، نو پیغمبر عليه السلام دده د وژلو حکم هم صحابه کرامو ته کړی وُ، خو آخر ده ایمان راوړو. (۲)

په ابوداؤد شریف کې دا واقعه ذکر ده چې د فتح مکې په وخت عبدالله بن سعد ابن ابي سرح د حضرت عثمان ﷺ سره پټ شو، حضرت عثمان ﷺ دا نبي عليه السلام ته راوست او ورته وې فرمايل:

يَارَسُوْلَ اللهِ! بَايِعْ عَبْدَ اللهِ.

اې د الله رسوله! د عبدالله نه بیعت واخله.

---

(۱) عَنْ مُعَاذِ بْنِ عَمْرٍو ﷺ، قَالَ: جَعَلْتُ أَبَا جَهْلٍ يَوْمَ بَدْرٍ مِنْ شَأْنِي، فَلَمَّا أَمْكَنَنِي، حَمَلْتُ عَلَيْهِ، فَضَرَبْتُهُ، فَقَطَعْتُ قَدَمَهُ بِنِصْفِ سَاقِهِ، وَضَرَبَنِي ابْنُهُ عِكْرِمَةُ بْنُ أَبِي جَهْلٍ عَلَى عَاتِقِي، فَطَرَحَ يَدِي، وَبَقِيَتْ مُعَلَّقَةً بِجِلْدَةٍ بِجَنْبِي، وَأَجْهَضَنِي عَنْهَا الْقِتَالُ، فَقَاتَلْتُ عَامَّةَ يَوْمِي، وَإِنِّي لَأَسْحَبُهَا خَلْفِي، فَلَمَّا آذَتْنِي وَضَعْتُ قَدَمِي عَلَيْهَا، ثُمَّ تَمَطَّأْتُ عَلَيْهَا حَتَّى طَرَحْتُهَا. سير اعلام النبلاء ج۱ ص ۲۵۰، وذكره ايضا ابن هشام ۱/ ۶۳۳

... وَمُعَاذٌ قَتَلَ أَبَا جَهْلٍ، وَقَطَعَ عِكْرِمَةُ بْنُ أَبِي جَهْلٍ يَدَهُ ... المستدرک على الصحيحين للحاكم رقم ۵۷۹۲.

(۲) عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ عَبْدُ اللهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ يَكْتُبُ لِرَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَزَلَّهُ الشَّيْطَانُ، فَلَحِقَ بِالْكُفَّارِ، فَأَمَرَ بِهِ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُقْتَلَ يَوْمَ الْفَتْحِ، فَاسْتَجَارَ لَهُ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ ﷺ، فَأَجَارَهُ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ". سنن ابي داؤد كِتَابُ الْحُدُودِ بَابُ الْحُكْمِ فِيمَنِ ارْتَدَّ رقم الحديث ۴۳۵۸.

پيغمبر عليه السلام خپل سَر مبارک راپورته کړو او عبدالله ته يې درې (٣) پېرې اوکتل، او هره پېره به يې د عبدالله د بيعت نه انکار کولو. د دريم ځل نه پس يې د عبدالله نه بيعت قبول کړو.

بيا نبي عليه السلام خپلو صحابه کرامو ته متوجّه شو او ورته وې فرمايل:

أَمَا كَانَ فِيكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ يَقُومُ إِلَى هَذَا حَيْثُ رَآنِي كَفَفْتُ يَدِي عَنْ بَيْعَتِهِ، فَيَقْتُلُهُ؟

آيا په تاسو کې داسې هوښيار سړې نه وُ چې کله هغه زه اُوليدم چې ما د عبدالله د بيعت نه انکار اوکړو چې هغه ده ته راپاڅيدلې وى او دا يې وژلې وى؟

صحابه کرامو ورته اوفرمايل: اې د الله رسوله مونږ ته معلومه نه وه چې ستاسو په زړه کې څه دي؟ آيا تاسو مونږ ته په سترګو باندې اشاره ولې اونکړه چې مونږ دا وژلې وى؟

نبي عليه السلام ورته اوفرمايل:

إِنَّهُ لَا يَنْبَغِي لِنَبِيٍّ أَنْ تَكُونَ لَهُ خَائِنَةُ الْأَعْيُنِ.

هيڅ يو پيغمبر ته دا مناسب ندي چې هغه د سترګو خيانت اوکړي.(١)

فائده: ددې واقعې نه معلومه شوه چې عبدالله بن سعد ابن ابي سرح د مرتد کيدو نه پس اګر چې د بيعت کولو د پاره حضرت عثمان ﷺ نبي عليه السلام ته راوست خو پيغمبر عليه السلام دده نه په بيعت کولو کې تاخير کولو ددې د پاره چې يو صحابي راپاڅي او دا اُووژني خو صحابه کرامو چونکه زړه وَرتيا نه شوه کولى چې د نبي عليه السلام مخې ته ناست کس اُووژني، آخر پيغمبر عليه السلام دده بيعت قبول کړو او صحابه کرامو

---

(١) عَنْ سَعْدٍ ﷺ، قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ فَتْحِ مَكَّةَ اخْتَبَأَ عَبْدُ اللهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ عِنْدَ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ ﷺ، فَجَاءَ بِهِ حَتَّى أَوْقَفَهُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ! بَايِعْ عَبْدَ اللهِ. فَرَفَعَ رَأْسَهُ، فَنَظَرَ إِلَيْهِ ثَلَاثًا، كُلُّ ذَلِكَ يَأْبَى، فَبَايَعَهُ بَعْدَ ثَلَاثٍ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَصْحَابِهِ، فَقَالَ: «أَمَا كَانَ فِيكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ يَقُومُ إِلَى هَذَا حَيْثُ رَآنِي كَفَفْتُ يَدِي عَنْ بَيْعَتِهِ، فَيَقْتُلُهُ؟» فَقَالُوا: مَا نَدْرِي يَا رَسُولَ اللهِ مَا فِي نَفْسِكَ، أَلَا أَوْمَأْتَ إِلَيْنَا بِعَيْنِكَ؟ قَالَ: «إِنَّهُ لَا يَنْبَغِي لِنَبِيٍّ أَنْ تَكُونَ لَهُ خَائِنَةُ الْأَعْيُنِ». سنن ابي داؤد كِتَابُ الْحُدُودِ بَابُ الْحُكْمِ فِيمَنِ ارْتَدَّ رقم الحديث ٤٣٥٩. قال الالباني: صحيح. المعجم الاوسط رقم الحديث ٦٥٧٧، المعجم الكبير رقم الحديث ٥٥٢٩. السنن الكبرى للبيهقي رقم الحديث ١٣٢٧٧.

ته يې تنبيه ورکړه چې په کار ده چې تاسو دا وژلې وی .

(**نوټ** : د فتح مکې په وخت چې نبي عليه السلام د کومو کسانو د وژلو حکم کړی ؤ په هغې کې ځنې قتل شو او ځنو ايمان راوړو .

په وژل شوو کسانو کې يو ابن خطل ؤ چې د هغه د وژل کيدو واقعه مخکې تيره شوی .

او دويم مَقِيس بن صَبَابه هم ؤ ، دا هم مرتد ؤ ، او د نبي عليه السلام په شان کې يې ګستاخي کوله ، دده په باره کې هم نبي عليه السلام د قتل کولو حکم صادر کړی ؤ ، خلقو دا په بازار کې راتينګ کړو او هملته يې قتل کړو) . (١)

د حضرت ابوبکر صديق ﷺ په نزد هم د ګستاخِ رسول سزا قتل وه

حضرت ابوبَرزه ﷺ فرمايي چې يو سړي حضرت ابوبکر صديق ﷺ ته سختې خبرې اوکړې ، حضرت ابوبکر صديق ﷺ دير غصه شو .

(١) عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ : لَمَّا كَانَ يَوْمُ فَتْحِ مَكَّةَ أَمَّنَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ إِلَّا أَرْبَعَةَ نَفَرٍ وَامْرَأَتَيْنِ، وَقَالَ: « اقْتُلُوهُمْ وَإِنْ وَجَدْتُمُوهُمْ مُتَعَلِّقِينَ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ » عِكْرِمَةُ بْنُ أَبِي جَهْلٍ، وَعَبْدُ اللهِ بْنُ خَطَلٍ، وَمَقِيسُ بْنُ صُبَابَةَ، وَعَبْدُ اللهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ. فَأَمَّا عَبْدُ اللهِ بْنُ خَطَلٍ فَأُدْرِكَ وَهُوَ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ فَاسْتَبَقَ إِلَيْهِ سَعِيدُ بْنُ حُرَيْثٍ وَعَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ فَسَبَقَ سَعِيدٌ عَمَّارًا وَكَانَ أَشَبَّ الرَّجُلَيْنِ فَقَتَلَهُ. وَأَمَّا مَقِيسُ بْنُ صُبَابَةَ فَأَدْرَكَهُ النَّاسُ فِي السُّوقِ فَقَتَلُوهُ . وَأَمَّا عِكْرِمَةُ فَرَكِبَ الْبَحْرَ فَأَصَابَتْهُمْ عَاصِفٌ. فَقَالَ أَصْحَابُ السَّفِينَةِ أَخْلِصُوا فَإِنَّ آلِهَتَكُمْ لَا تُغْنِي عَنْكُمْ شَيْئًا هَاهُنَا . فَقَالَ عِكْرِمَةُ: وَاللهِ لَئِنْ لَمْ يُنَجِّنِي فِي الْبَحْرِ إِلَّا الْإِخْلَاصُ مَا يُنَجِّينِي فِي الْبَرِّ غَيْرُهُ . اَللَّهُمَّ إِنَّ لَكَ عَلَيَّ عَهْدًا إِنْ أَنْتَ عَافَيْتَنِي مِمَّا أَنَا فِيهِ أَنْ آتِيَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَضَعَ يَدِي فِي يَدِهِ، فَلَأَجِدَنَّهُ عَفُوًّا كَرِيمًا. فَجَاءَ فَأَسْلَمَ. وَأَمَّا عَبْدُ اللهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ، فَإِنَّهُ اخْتَبَأَ عِنْدَ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ ﷺ . فَلَمَّا دَعَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ إِلَى الْبَيْعَةِ جَاءَ بِهِ حَتَّى أَوْقَفَهُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ. يَا رَسُولَ اللهِ بَايِعْ عَبْدَ اللهِ. فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَنَظَرَ إِلَيْهِ ثَلَاثًا كُلُّ ذَلِكَ يَأْبَى . فَبَايَعَهُ بَعْدَ ثَلَاثٍ. ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَصْحَابِهِ. فَقَالَ: «مَا كَانَ فِيكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ يَقُومُ إِلَى هَذَا حَيْثُ رَآنِي كَفَفْتُ يَدِي عَنْ بَيْعَتِهِ فَيَقْتُلُهُ ؟» قَالُوا : مَا يُدْرِينَا يَا رَسُولَ اللهِ مَا فِي نَفْسِكَ هَلَّا أَوْمَأْتَ إِلَيْنَا بِعَيْنِكَ ؟ قَالَ : «إِنَّهُ لَا يَنْبَغِي لِنَبِيٍّ أَنْ تَكُونَ لَهُ خَائِنَةُ الْأَعْيُنِ » . السنن الكبرى للنسائي كِتَابُ الْمُحَارَبَةِ الْحُكْمُ فِي الْمُرْتَدِّ رقم الحديث ٣٥١٦ .

حضرت ابوبَرزه ﷺ فرمايي چې ما حضرت ابوبکر صديق ﷺ ته وويل :

أَلَا أَضْرِبُ عُنُقَهُ ؟ آيا زه دده څټ په توره او وهم ؟

نو حضرت ابوبکرصديق ﷺ زه منع کړم او راته وې ويل :

مَا هِيَ لِأَحَدٍ بَعْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

د رسول الله صلى الله عليه وسلم نه پس بل چاته په تېزو خبرو کولو سره به څوک نشي قتلولی. (۱)

په يو روايت کې داسې دي چې حضرت ابوبکر صديق ﷺ حضرت ابوبَرزه ﷺ ته اوفرمايل :

لَا ، وَاللهِ، مَا كَانَتْ لِبَشَرٍ بَعْدَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

نه ، ته دا مه قتلوه ، قسَم په الله چې د نبي عليه السلام نه پس بل چاته په رَدو بدو خبرو باندې به څوک نشي قتلولی (صرف چې د رسول الله ﷺ په شان کې ګستاخي اوکړي نو هغه به قتلولې شي). (۲)

---

(۱) عَنْ أَبِي بَرْزَةَ الأَسْلَمِيِّ ﷺ، قَالَ: أَغْلَظَ رَجُلٌ لِأَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ ﷺ، قَالَ : فَقَالَ أَبُو بَرْزَةَ ﷺ : أَلَا أَضْرِبُ عُنُقَهُ ؟ قَالَ: فَانْتَهَرَهُ وَقَالَ: « مَا هِيَ لِأَحَدٍ بَعْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ» . مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٥٣، و رقم الحديث ٦١ ، المستدرک على الصحيحين للحاکم رقم الحديث ٨٠٣٦ .

(۲) عَنْ أَبِي بَرْزَةَ ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، فَتَغَيَّظَ عَلَى رَجُلٍ، فَاشْتَدَّ عَلَيْهِ، فَقُلْتُ: تَأْذَنُ لِي يَا خَلِيفَةَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَضْرِبُ عُنُقَهُ ؟ قَالَ : فَأَذْهَبَتْ كَلِمَتِي غَضَبَهُ، فَقَامَ، فَدَخَلَ، فَأَرْسَلَ إِلَيَّ، فَقَالَ: مَا الَّذِي قُلْتَ آنِفًا ؟ قُلْتُ : ائْذَنْ لِي أَضْرِبُ عُنُقَهُ، قَالَ: أَكُنْتَ فَاعِلًا لَوْ أَمَرْتُكَ ؟ قُلْتُ : نَعَمْ، قَالَ: «لَا وَاللهِ، مَا كَانَتْ لِبَشَرٍ بَعْدَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ » قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا لَفْظُ يَزِيدَ، قَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ: أَيْ لَمْ يَكُنْ لِأَبِي بَكْرٍ أَنْ يَقْتُلَ رَجُلًا إِلَّا بِإِحْدَى الثَّلَاثِ الَّتِي قَالَهَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُفْرٌ بَعْدَ إِيمَانٍ، أَوْ زِنًا بَعْدَ إِحْصَانٍ ، أَوْ قَتْلُ نَفْسٍ بِغَيْرِ نَفْسٍ، وَكَانَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَقْتُلَ » . سنن ابي داؤد كِتَاب الْحُدُودِ بَابُ الْحُكْمِ فِيمَنْ سَبَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ٤٣٦٣ قال الالباني : صحيح . المستدرک على الصحيحين للحاکم رقم الحديث ٨٠٤٥ وقال الحاکم : صَحِيحُ الْإِسْنَادِ عَلَى شَرْطِ الشَّيْخَيْنِ وَلَمْ يُخَرِّجَاهُ . و وافقه الذهبي . سنن النسائي رقم الحديث ٤٠٧٥ .

ددې حديث نه ائمه وُ استدلال کړی چې څوک نبي عليه السلام ته کنځل اوکړي يا د هغوی په شان کې ګستاخي اوکړي نو هغه به قتلولې شي .(١)

د عُمر بن عبدالعزيز رَحِمَهُ اللهُ په نزد هم د ګستاخِ رسول سزا قتل وه

عُمر بن عبدالعزيز رَحِمَهُ اللهُ چې کله اميرُ المؤمنين وُ ، نو ده ته د کوفې عامِل دا خط رااُوليږل او د هغه چا په باره کې يې ورسره مشوره کوله چې هغه حضرت عُمر ﷺ ته کنځل کړي وی ، نو عُمر بن عبدالعزيز رَحِمَهُ اللهُ ورته په جواب کې اوليکل :

که يو مسلمان بل چا ته کنځل اوکړي نو په دې سره دده قتل کول حلال ندي .

إِلَّا رَجُلًا سَبَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَمَنْ سَبَّهُ فَقَدْ حَلَّ دَمُهُ.

مګر که يو کس رسولُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته کنځل اوکړي نو په دې سره دده وينه تويول حلال دي . (يعنی نبي عليه السلام ته په کنځل کولو سره به انسان قتلولې شي) .(٢)

---

(١) فَاسْتَدَلَّ الْأَئِمَّةُ بِهٰذَا الْحَدِيْثِ عَلَى قَتْلِ مَنْ أَغْضَبَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكُلِّ مَا أَغْضَبَهُ، أَوْ أَذَاهُ، أَوْ سَبَّهُ . الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج٢ ص ٢٩٢ القسم الرابع في تعرف وُجوه الأحكام فِيمَن تَنَقَّصَهُ أَو سَبَّهُ عَلَيْهِ الصَّلاة والسلام الْبَابُ الْأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص مِن تَعْرِيض أَو نَصّ الفصل الثاني الحُجَّة في إيجاب قَتْلِ مَنْ سَبَّهُ أَوْ عابه عليه الصلاة والسلام .

(... قَالَ: لَا وَاللهِ مَا كَانَتْ لِبَشَرٍ بَعْدَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَهٰذَا الْحَدِيْثُ يَدُلُّ عَلَى أَنَّ إِغْضَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوْجِبُ الْقَتْلَ دُوْنَ غَيْرِهِ مِنَ النَّاسِ، وَكَذٰلِكَ أَذَاهُ يُوْجِبُ الْقَتْلَ دُوْنَ غَيْرِهِ مِنَ النَّاسِ بِشَرْطِ أَنْ يَكُوْنَ أَذَاهُ مَقْصُوْدًا . وَسَوَاءٌ أَكَانَ الْأَذَى خَفِيْفًا أَمْ غَيْرَ خَفِيْفٍ فَلَا شَيْءَ مِنْ قَصْدِ أَذَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحْتَمَلٌ بَلْ كُلُّهُ كُفْرٌ مُوْجِبٌ لِلْقَتْلِ ، لِلْحَدِيْثِ الَّذِيْ قَالَ « مَنْ يَكْفِيْنِيْ عَدُوِّيْ » فَابْتَدَرَ لَهُ خَالِدٌ وَهُوَ حَدِيْثٌ صَحِيْحٌ وَالْأَشْهَرُ أَنَّهُ كُفْرٌ لِلْآيَةِ الْكَرِيْمَةِ . فتاوى السبكي ج ٢ ص ٥٨٣ فَصْلٌ سَبُّ النَّبِيِّ

(٢) وَمِنْ ذٰلِكَ كِتَابُ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيْزِ إِلَى عَامِلِهِ بِالْكُوْفَةِ: وَقَدِ اسْتَشَارَهُ فِيْ قَتْلِ رَجُلٍ سَبَّ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ. فَكَتَبَ إِلَيْهِ عمر رَحِمَهُ اللهُ : إِنَّهُ لَا يَحِلُّ قَتْلُ امْرِءٍ مُسْلِمٍ بِسَبِّ أَحَدٍ مِنَ النَّاسِ إِلَّا رَجُلًا سَبَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَمَنْ سَبَّهُ فَقَدْ حَلَّ دَمُهُ . الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج٢ ص ٢٩٢ القسم الرابع في تعرف وُجوه الأحكام فِيمَن تَنَقَّصَهُ أَو سَبَّهُ عَلَيْهِ الصلاة والسلام الْبَابُ الْأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص مِن تَعْرِيض أَوْ نَصّ الفصل الثاني الحُجَّة في إيجاب قَتْلِ مَنْ سَبَّهُ أَوْ عابه عليه الصلاة والسلام .

د امام مالک رَحِمَهُ اللهُ په نزد هم د ګستاخِ رسول سزا قتل ده

هارون رشيد بادشاه د امام مالک رَحِمَهُ اللهُ نه پوښتنه اوکړه چې يو کس نبي عليه السلام ته کنځل کړي نو ماته د عراق څه خلقو دا فتوی راکړه چې دې کنځل کوونکي ته دې په سزا کې کوړې ورکړې شي.

امام مالک رَحِمَهُ اللهُ چې دا خبره واوريده نو سخت غصه شو، او هارون رشيد بادشاه ته يې ووېل:

يَا أَمِيْرَ الْمُؤْمِنِيْنَ ! مَا بَقَاءُ الْأُمَّةِ بَعْدَ شَتْمِ نَبِيِّهَا ؟ مَنْ شَتَمَ الْأَنْبِيَاءَ قُتِلَ وَمَنْ شَتَمَ أَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جُلِدَ.

اې اميرالمؤمنين ! چې کله د يو اُمت نبي ته کنځل اوشي نو بيا د دې اُمت په باقي پاتې کېدلو کې څه خير دی ؟ (اصل فتوی داده :) څوک چې انبياء کرامو ته کنځل اوکړي نو هغه به قتلولې شي ، او څوک چې صحابه کرامو ته کنځل اوکړي نو هغه ته به کوړې ورکولې شي.(١)

(نوټ : هارون رشيد بادشاه ته چې کومو خلقو اول فتوی ورکړې وه " چې څوک نبي عليه السلام ته کنځل اوکړي نو هغه ته به په سزا کې کوړې ورکولې شي " هغه بې عِلمه خلق وو ، يا يې د خپلو خواهشاتو نه دا خبره کړې ، ګنې د عراق د ټولو علماؤ بلکه د ټول اُمتِ مسلمه په دې باندې اجماع ده چې څوک نبي عليه السلام ته کنځل اوکړي د هغه سزا قتلول دي).(٢)

(١) وَسَأَلَ الرَّشِيْدُ مَالِكًا فِيْ رَجُلٍ شَتَمَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَكَرَ لَهُ أَنَّ فُقَهَاءَ الْعِرَاقِ أَفْتَوْهُ بِجَلْدِهِ، فَغَضِبَ مَالِكٌ رَحِمَهُ اللهُ وَقَالَ: يَا أَمِيْرَ الْمُؤْمِنِيْنَ ! مَا بَقَاءُ الْأُمَّةِ بَعْدَ شَتْمِ نَبِيِّهَا؟ ! مَنْ شَتَمَ الْأَنْبِيَاءَ قُتِلَ وَمَنْ شَتَمَ أَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جُلِدَ. الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج٢ ص ٢٩٢ القسم الرابع في تعرف وُجُوهِ الأَحْكَامِ فِيمَنْ تَنَقَّصَهُ أَوْ سَبَّهُ عَلَيْهِ الصَّلاة والسلام الْبَابُ الْأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نَقْصٌ مِنْ تَعْرِيضٍ أَوْ نَصٍّ الفصل الثاني الحُجَّةُ فِي إِيجَابِ قَتْلِ مَنْ سَبَّهُ أَوْ عَابَهُ عليه الصلاة والسلام.

(٢) قَالَ الْقَاضِيْ أَبُو الْفَضْلِ: كَذَا وَقَعَ فِيْ هَذِهِ الْحِكَايَةِ رَوَاهَا غَيْرُ وَاحِدٍ مِنْ أَصْحَابِ مَنَاقِبِ مَالِكٍ ←←←←

په هره زمانه کې چې چا د نبي علیه السلام ګستاخي کړې نو د هغه وخت فقهاؤ د هغه په قتل باندې فتوی ورکړې

که مونږ خپل اسلامي تاریخ اوګورو نو دا به راته واضحه شي چې په هره زمانه کې چا د نبي علیه السلام ګستاخي کړې نو د هغه وخت فقهاؤ د هغه د قتلولو فتوٰی ورکړې ، او حکومتِ وقت هغه ګستاخ مردار کړې دی .

په اندلس کې ابن حاتِم د نبي علیه السلام په شان کې ګستاخي اوکړه نو د اندلس ټولو فقهاؤ د هغه د قتلولو فتوٰی ورکړه ، او هغه قتل کړې شو .

همدغه شان په قیروان کې ابراهیم غزاري د پیغمبر علیه السلام په شان کې ګستاخي اوکړه نو د قیروان ټولو فقهاؤ د هغه د قتلولو فتوٰی ورکړه ، نو هغه په چړو باندې اُووهلې شو ، بیا اُلټه په سُولۍ باندې رازوړند کړې شو ، بیا د سُولۍ نه راښکته کړې شو او په اُور باندې اُوسوزولې شو . مؤرّخینو لیکلي چې کله یې دا په سُولۍ باندې اُوخیجول نو د قبلې نه یې مخ واوړید ، ټول خلق پوهه شو چې دا مرتد او کافر دی ، نعره تکبیر یې اوویله . بیا یو سپې راغی او دده نه چې لاندې کومه وینه توې شوې وه هغه یې اُوڅټله . (۱)

←←← وَمُؤَلِّفِيْ أَخْبَارِهِ وَغَيْرِهِمْ. وَلَا أَدْرِيْ مَنْ هَؤُلَاءِ الْفُقَهَاءُ بِالْعِرَاقِ الَّذِيْنَ أَفْتَوْا الرَّشِيْدَ بِمَا ذُكِرَ ، وَقَدْ ذَكَرْنَا مَذْهَبَ الْعِرَاقِيِّيْنَ بِقَتْلِهِ ، وَلَعَلَّهُمْ مِمَّنْ لَمْ يُشْهَرْ بِعِلْمٍ ، أَوْ مَنْ لَا يُوْثَقُ بِفَتْوَاهُ ، أَوْ يَمِيْلُ بِهِ هَوَاهُ ، أَوْ يَكُوْنُ مَا قَالَهُ يُحْمَلُ عَلَى غَيْرِ السَّبِّ ، فَيَكُوْنُ الْخِلَافُ هَلْ هُوَ سَبٌّ أَوْ غَيْرُ سب ، أو يكون رجع وتاب عن سَبِّهِ فَلَمْ يَقْتُلْهُ لِمَالِكٍ عَلَى أَصْلِهِ وَ إِلَّا فَالْإِجْمَاعُ عَلَى قَتْلِ مَنْ سَبَّهُ كَمَا قَدَّمْنَاهُ . الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج۲ ص ۲۹۲ القسم الرابع في تعرف وُجُوهِ الأَحْكَامِ لِمَنْ تَنَقَّصَهُ أَوْ سَبَّهُ عَلَيْهِ الصلاة والسلام البَابُ الأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص مِنْ تَعْرِيضٍ أَوْ نَصٍّ الفصل الثاني الحُجَّةُ فِي إِيجَابِ قَتْلِ مَنْ سَبَّهُ أَوْ عابه عليه الصلاة والسلام .

(۱) وَأَفْتَى فُقَهَاءُ الْأَنْدَلُسِ بِقَتْلِ ابْنِ حَاتِمٍ الْمُتَفَقِّهِ الطُّلَيْطِلِيِّ وَصَلْبِهِ بِمَا شُهِدَ عَلَيْهِ بِهِ مِنَ اسْتِخْفَافِهِ بِحَقِّ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَسْمِيَتِهِ إِيَّاهُ أَثْنَاءَ مُنَاظَرَتِهِ بِالْيَتِيْمِ وَخَتَنِ حيدرة ، وَزَعْمِهِ أَنَّ زُهْدَهُ لَمْ يَكُنْ قَصْدًا ، وَلَوْ قَدَرَ عَلَى الطَّيِّبَاتِ أَكَلَهَا ، إِلَى أَشْبَاهٍ لِهَذَا . وَأَفْتَى فُقَهَاءُ الْقَيْرَوَانِ وَأَصْحَابُ سُحْنُوْنٍ بِقَتْلِ إِبْرَاهِيْمَ الفزاري ، وَكَانَ شَاعِرًا مُتَفَنِّنًا فِي كَثِيْرٍ مِنَ الْعُلُوْمِ ، وَكَانَ مِمَّنْ يَحْضُرُ مَجْلِسَ ←←←←←←←

حاجي مانک رَحِمَهُ اللهُ يو ګستاخِ رسول قادياني مردار کړو نو بيا ورته په هره شپه په خُوب کې د نبي عليه السلام زيارت نصيب کيدو

د سِندھ په علاقه کې يو قاديانې وُ ، هغه د نبي عليه السلام په شان کې ګستاخي اوکړه، نو هلته يو عاشقِ رسول وُ ، نوم يې حاجي مانک رَحِمَهُ اللهُ وُ ، هغه دا قاديانې مردار کړو ، (اګرچې دا د اسلامي اصولو موافق کار کړې وُ خو په هغه وخت اسلامي حکومت نه وُ او د انګريزانو زيرِ اثر وُ نو) حاجي مانک رَحِمَهُ اللهُ اُونيول شو او تهانړې ته وې وړل شو .

دده نه حکومت پوښتنه اوکړه چې دادې ولې اُووژل ؟ ده ورته وويل چې ده د نبي عليه السلام په شان کې ګستاخي کړې وه نو ما ځکه مردار کړو .

بهر حال ، حکومت حاجي صاحب په تهانړه کې واچول.

چونکه تهانړه دار سيّد وُ ، او دده بي بي هم د سيّد لور وه ، نېکه ښځه وه ، د شپې په خوب کې د تهانړه دار دې بي بي ته د نبي عليه السلام زيارت نصيب شو ، نبي عليه السلام ورته فرمايي :

لورې ! ستا کور ته زما ميلمه راغلې دى د هغه د خوراک اِنتظام ستا په ذمه باندې دى .

•دا بي بي چې راويښه شوه نو حيرانه وه چې د نبي عليه السلام ميلمه څوک دى ؟

خپل خاوند يې د خوب نه راپاځول او واقعه يې ورته بيان کړه ، خاوند يې ورته وويل چې حاجي مانک رَحِمَهُ اللهُ په پيغمبر عليه السلام باندې غيرت کړې دى قاديانې يې مردار کړى او هغه زمونږ په دې تهانړه کې بندي دى .

←←← القَاضِي أَبِي العَبَّاسِ بْنِ طَالِبٍ لِلْمُنَاظَرَةِ. فَرُفِعَتْ عَلَيْهِ أُمُورٌ مُنْكَرَةٌ مِنْ هَذَا البَابِ فِي الإِسْتِهْزَاءِ بِاللهِ وَأَنْبِيَائِهِ وَنَبِيِّنَا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَأَحْضَرَ لَهُ القَاضِي يَحْيَى بْنَ عُمَرَ وَغَيْرَهُ مِنَ الفُقَهَاءِ وَأَمَرَ بِقَتْلِهِ وَصَلْبِهِ فَطُعِنَ بِالسِّكِّينِ وَصُلِبَ مُنَكَّسًا. ثُمَّ أُنْزِلَ وَأُحْرِقَ بِالنَّارِ . وَحَكَى بَعْضُ المُؤَرِّخِينَ أَنَّهُ لَمَّا رُفِعَتْ خَشَبَتُهُ وَزَالَتْ عَنْهَا الأَيْدِي اسْتَدَارَتْ وَحَوَّلَتْهُ عَنِ القِبْلَةِ. فَكَانَ آيَةً لِلْجَمِيعِ وَكَبَّرَ النَّاسُ وَجَاءَ كَلْبٌ فَوَلَغَ فِي دَمِهِ. الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج٢ ص ٢٨١ القسم الرابع في تعرف وُجُوهِ الأَحْكَامِ لِمَنْ تَنَقَّصَهُ أَوْ سَبَّهُ عَلَيْهِ الصلاة والسلام البَابُ الأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص مِن تعريض أَوْ نَصٍّ الفَصْلُ الأَوَّلُ الحُكْمُ الشَّرْعِيُّ فِيمَنْ سَبَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ تَنَقَّصَهُ

نو بیا دوی د حاجي صاحب ډیر عزت کولو (خو چونکه دا د بَره نه د حکومت په قبضه کې وُ نو دوی تهانړه دار ډیر څه نه شو کولی).

د حاجي صاحب مقدّمه (کیس) په عدالت کې شروع شوه، مولانا محمد علي جالندهري رَحِمَهُ اللهُ عدالت ته لاړ، هلته ورته وکیلانو وویل:

مولانا صاحب! تاسو حاجي صاحب ته اُووایئ چې خپل بیان بدل کړي (یعنی دا دې اُووایي چې قادیاني ما ندې وژلی) نو بیا حاجي صاحب بچ کیدې شي؛ ځکه په هغه موقع باندې څوک ګواهان نه وو چې دده خلاف ګواهي اوکړي.

مولانا صاحب راغی او حاجي مانک رَحِمَهُ اللهُ ته یې ووېل:

حاجي صاحب! د وکیلانو رای داده چې تاسو خپل بیان بدل کړئ.

په دې اُوریدو سره د حاجي صاحب په سترګو کې اُوښکې راغلی او وې ویل:

مولانا صاحب! که دا بل څوک وی نو ما هغه ته دا راز نه بیانول خو چونکه تاسو عالِم یَی نو زه درته حقیقت بیانوم، هغه دا چې:

ما ډیر حجونه او ډیرې عُمرې کړي، ډیر طوافونه مې کړي، ډیرې وظیفې او خیراتونه مې کړي، د ډیرو علماؤ مجلس ته تللې یم، ما به د هر عالِم نه دا پوښتنه کوله چې تاسو ماته داسې یوه وظیفه اُوښایَئ چې په هغې سره ماته په خُوب کې د نبي علیه السلام زیارت نصیب شي خو ماته به په خوب کې د پیغمبر علیه السلام زیارت نه نصیب کیدلو، خو د کله نه مې چې قادیانې د نبي علیه السلام د ګستاخۍ کولو په وجه وژلی او زه دې جېل ته راورل شوې یم نو په هره شپه مې په خُوب کې د رسولُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زیارت نصیب کیږي، نو زه څنګه خپل بیان بدل کړم او اِنکار اوکړم؟

غازي عِلم الدین شهید رَحِمَهُ اللهُ یو ګستاخِ رسول هندو مردار کړو نو بیا په خُوب کې ورته بار بار د نبي علیه السلام زیارت نصیب کیدو

یو هندو چې نوم یې "راجپال" وُ، ده یو کتاب اولیکل، په هغې کتاب کې یې د نبي کریم صلی الله علیه وسلم په شان کې ګستاخي اوکړه نو غازي عِلم الدین رَحِمَهُ اللهُ ورغی او هغه یې مردار کړو، بیا دا د هغه وخت انګریز حکومت اُونیولو، د میانوالي په جېل کې یې

بَندي کړو ، او د پانسۍ (يعنی شهيد کولو) حکم يې ورباندې اوکړو . (بيا بې دِينه حکومت دا شهيد کړو) .

ددې جېل مشر هندو ؤ هغه روستو بيا يو عالِم ته د غازي عِلم الدين شهيد رَحِمَهُ اللهُ واقعه بيانوله : چې کله د غازي شهيد رحمه الله آخري شپه وه ، په صبا باندې حکومت شهيد کولو نو زه د شپې جېل ته راغلم ، دا چې په کومه تياره کمره کې اُوده ؤ په هغې کې به ناڅاپه رَڼا خوَره شوه او ټوله کمره به روښانه شوه . نو زه دې غازي شهيد رَحِمَهُ اللهُ ته راغلم هغه مې د خوب نه راپاڅول او پوښتنه مې ورنه اوکړه چې : آيا دتا سره څه بِټرې يا بله رڼا شته ؟ هغه ووېل : هيڅ راسره نشته .

هغه واپس اُوده شو ، بيا هم دغه شان کمره رُوښانه شوه .

چې کله درې (٣) پېرې مسلسل په دې کمره کې رڼا خوَره شوه نو ما د جېل دروازه کلاؤ کړه هغه ته ورغلم ، هغه مې په تندي باندې بُنګل (چَپ) کړو او پوښتنه مې ورنه اوکړه :

اې عِلم الدين ! د الله د پاره ماته اُووايه چې دا په دې تياره کمره کې دا رڼا ولې پيدا کيږي ؟

هغه راته ووېل : تاته معلومه ده چې دا نن شپه زما د ژوند آخِري شپه ده ، په ما باندې حکومت صبا د پانسۍ حکم کړې دی ، خو چې کله زما سترګې پټې شي نو په خوب کې محمّد رّسولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم ماته تشريف راوړي او راته فرمايي چې :

عِلم الدين ! خفه کيږه مه ، صبا روژه اُونيسه ، روژه ماتې به اِن شاء الله دواړه يو ځای په حوضِ کوثر باندې کوو (نو دا رڼا ددې په وجه ده چې کله په خوب کې ماته نبي عليه السلام راشي نو د هغې په وجه دا غونده کمره مُنَوّره او مُعَطّره شي) .(١)

غازي عِلم الدين شهيد رَحِمَهُ اللهُ ته الله تعالى د ګستاخِ رسول په وژلو سره په دُنيا کې هم دومره عزت ورکړو چې کله دا په ٣١ اکتوبر ١٩٢٩ء باندې شهيد کړې شو نو د لاهور په تاريخ کې د ټولو نه غټه جنازه دده وه ، تقريبًا شپږ لکه (٦٠٠٠٠٠) مسلمانانو دده په جنازه کې شِرکت اوکړو ، دده جنازه قاري شمس الدين خطيبِ مسجد وزير خان اوکړه ، مولانا

---

(١) خطبات شاهين ختم نبوت ص ١١٣ .

دیدار شاه رَحِمَهُ اللهُ او علامه اقبال رَحِمَهُ اللهُ دواړو دا په قبر کې په خپلو لاسونو باندې کیښود

غازي عِلم الدین شهید رَحِمَهُ اللهُ چونکه د یو لوهار ځوي وُ نو علامه اقبال په دې موقع باندې اوفرمایل: دې د لوهار ځوي د مونږ ټولو تعلیم یافته خلقو نه نمبر وړی وړلو.

عقل او قیاس هم دا وایي چې ''گستاخ رسول دې قتل کړې شي''

عقل او قِیاس هم دا وایي چې " گستاخِ رسول دې قتل شي " ځکه څوک چې نبي علیه السلام ته کنځل کوي ، یا د دوی گستاخي کوي نو دا علامه دده ده چې ددې کس په زړه کې کُفر پټ دی ، دغه وجه ده چې ټولو علماؤ په ده باندې د مرتد حکم کړی ، او د اِرتداد په وجه به قتلولې شي .

بل دا چې که یو کس عام مسلمان ته کنځل اوکړي نو په دې سره ده ته سزا ورکولې شي نو د نبي علیه السلام مقام خو ډیر اُوچت دی ، څوک چې دوی ته کنځل اوکړي نو دا به قتلولې شي .(١)

(١) وَيَدُلُّ عَلَى قَتْلِهِ مِنْ جِهَةِ النَّظَرِ وَالِاعْتِبَارِ أنّ من سبه وتنقصه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَدْ ظَهَرَتْ عَلَامَةُ مرض قلبه، وبرهان سرطويته وكفره، ولهذا حَكَمَ لَهُ كَثِيرٌ مِنَ الْعُلَمَاءِ بِالرِّدَّةِ. وَهِيَ رِوَايَةُ الشَّامِيِّينَ عَنْ مَالِكٍ وَالْأَوْزَاعِيِّ. وَقَوْلُ الثَّوْرِيِّ وَأَبِي حَنِيفَةَ وَالْكُوفِيِّينَ . وَالْقَوْلُ الْآخَرُ: «أَنَّهُ دَلِيلٌ عَلَى الْكُفْرِ فَيُقْتَلُ حَدًّا. وَإِنْ لَمْ يُحْكَمْ لَهُ بِالْكُفْرِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مُتَمَادِيًا عَلَى قَوْلِهِ غَيْرَ مُنْكِرٍ لَهُ. وَلَا مُقْلِعٍ عَنْهُ. فَهَذَا كَافِرٌ» . وَقَوْلُهُ إِمَّا صَرِيحُ كُفْرٍ كَالتَّكْذِيبِ ونحوه، أو من كلمات الاستهزاء والذم. فَاعْتِرَافُهُ بِهَا، وَتَرْكُ تَوْبَتِهِ عَنْهَا. دَلِيلُ اسْتِحْلَالِهِ لِذَلِكَ. وَهُوَ كُفْرٌ أَيْضًا . فَهَذَا كَافِرٌ بِلَا خِلَافٍ. قَالَ اللهُ تَعَالَى فِي مِثْلِهِ: ﴿ يَحْلِفُونَ بِاللهِ مَا قَالُوا. وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ ﴾ سورة التوبة آية ٧٦ وَقَدْ قِيلَ: إِنَّ قَائِلَ مِثْلِ هَذَا إِنْ كَانَ مُسْتَتِرًا بِهِ أَنَّ حُكْمَهُ حُكْمُ الزِّنْدِيقِ يقتل، ولأنه قد غيّر دينه. وَقَدْ قَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ غَيَّرَ دِينَهُ فَاضْرِبُوا عُنُقَهُ.» وَلِأَنَّ لِحُكْمِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْحُرْمَةِ مَزِيَّةً عَلَى أُمَّتِهِ. وَسَابُّ الْحُرِّ مِنْ أُمَّتِهِ يُحَدُّ. فَكَانَتِ الْعُقُوبَةُ لِمَنْ سَبَّهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْقَتْلَ لِعَظِيمِ قَدْرِهِ وَشُفُوفِ مَنْزِلَتِهِ عَلَى غيره . الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج٢ ص ٢٩٣ القسم الرابع في تعرف وُجُوهِ الْأَحْكَامِ فِيمَنْ تَنَقَّصَهُ أَوْ سَبَّهُ عَلَيْهِ الصلاة والسلام الْبَابُ الْأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص مِنْ تَعْرِيضٍ أَوْ نَصٍّ الفصل الثاني الْحُجَّةِ فِي إِيجَابِ قَتْلِ مَنْ سَبَّهُ أَوْ عابه عليه الصلاة والسلام .

حضرت عمر رضي الله عنه هغه کس قتل کړو چې د نبي عليه السلام په فيصله باندې راضي نه ؤ

صحابه کرامو د رسول الله صلی الله عليه وسلم معمولي گستاخي هم نه برداشت کوله ، بلکه حضرت عُمر رضي الله عنه دومره غيرتي صحابي ؤ چې يو ځل نبي عليه السلام د دوه کسانو په مينځ کې يوه فيصله اوکړه ، په دې کې دې يو کس ووېل چې زه په دې فيصله باندې راضي نه يم او حضرت عُمر رضي الله عنه ته دا فيصله وَروړو ، هغه چې ورغلل او واقعه يې ورته بيان کړه ، هغه ته چې معلومه شوه چې نبي عليه السلام د دوی په مينځ کې فيصله کړی خو دا يو کس يې نه مني ، نو کورته ننوت ، توره يې راأوويسته او چا چې دا فيصله نه منله د هغه سَر يې په توره باندې اووهل .

په تفاسيرو کې دا واقعه په پوره تفصيل سره ذکر ده . (١)

---

(١) عَنْ أَبِي الأَسودِ، قَالَ: اِخْتَصَمَ رَجُلَانِ إِلَى رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى الله عليه وسلم فقضى بينهما. فقال المقضي عَلَيْهِ: رُدَّنَا إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ. فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « نَعَمْ » ، انطلقا إليه. فلما أتيا إليه. فقال الرَّجُلُ: يَا ابْنَ الْخَطَّابِ ا قَضَى لِيْ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى هَذَا. فقال: ردنا إلى عمر بن الخطاب، فردنا إليك: فقال: أكذاك ؟ قال: نَعَمْ. فَقَالَ عُمَرُ رضي الله عنه : مَكَانَكُمَا حَتَّى أَخْرُجَ إِلَيْكُمَا فأقضي بينكما. فخرج إليهما مُشْتَمِلًا عَلَى سَيْفِهِ فَضَرَبَ الَّذِيْ قَالَ: رُدَّنَا إلى عمر فقتله، وأدبر الآخر فأتى إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا رَسُوْ لَ اللهِ، قَتَلَ عُمَرُ وَاللهِ صَاحِبِيْ، وَلَوْلَا أَنِّي أَعْجَزْتُهُ لَقَتَلَنِيْ. فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَا كُنْتُ أَظُنُّ انْ يَجْتَرِئَ عُمَرُ عَلَى قَتْلِ مُؤْمِنٍ » فَأَنْزَلَ اللهُ ﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُوْنَ حَتَّى يُحَكِّمُوْكَ ﴾ الآية. فهدر دم ذلك الرجل وبرىء عُمَرُ مِنْ قَتْلِهِ.

قَالَ الْحَافِظُ أَبُوْ إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ فِيْ تَفْسِيرِهِ: ... أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَضَى لِلْمُحِقِّ عَلَى الْمُبْطِلِ، فَقَالَ الْمَقْضِيُّ عَلَيْهِ: لَا أَرْضَى، فَقَالَ صَاحِبُهُ: فَمَا تُرِيْدُ ؟ قَالَ: أَنْ نَذْهَبَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيْقِ رضي الله عنه. فَذَهَبَا إِلَيْهِ، فَقَالَ الَّذِيْ قُضِيَ لَهُ: قَدِ اخْتَصَمْنَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسلم، فقضى لي، فقال أبو بكر رضي الله عنه : أَنْتُمَا عَلَى مَا قَضَى بِهِ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَأَبَى صَاحِبُهُ أَنْ يرضى، فقال: نأتي عمر بن الخطاب. فَقَالَ الْمَقْضِيُّ لَهُ: قَدِ اخْتَصَمْنَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَضَى لِيْ عَلَيْهِ. فأبى ←←←

د نبي علیه السلام عاشقان د خپل سَر قربانولو ته تیار وو خو پیغمبر علیه السلام ته یې معمولي تکلیف رسیدل نه برداشت کول

د نبي علیه السلام عاشقان داسې وو چې د خپل سَر قربانولو ته تیار وو خو پیغمبر علیه السلام ته یې معمولي تکلیف رسیدل نه برداشت کول.

ددې په باره کې درته د عبرت نه ډکه واقعه رانقل کوم:

د حضرت زید بن دَثِنه ﷺ واقعه

نبي کریم صلی الله علیه وسلم د حضرت عاصم بن ثابت ﷺ په مشرۍ کې یوه "سریه" ولیږله چې په هغې کې حضرت خُبیب ﷺ او حضرت زید بن دَثِنه ﷺ هم وو.

په یو ځای کې کافرانو وربانديې حمله وکړه، څه کسان شهیدان شو، او څه یې ژوندي اونیول. د حضرت خُبیب ﷺ د شهادت واقعه خو په بخاري شریف کِتَابُ الْمَغَازِيْ کې په تفصیل سره ذکر ده (۱)

←←← أن يرضى. فسأله عمر بن الخطاب ﷺ فَقَالَ كَذَلِكَ. فَدَخَلَ عُمَرُ ﷺ مَنْزِلَهُ وَخَرَجَ وَالسَّيْفُ فِي يَدِهِ قَدْ سَلَّهُ. فَضَرَبَ بِهِ رَأْسَ الذي أبى أن يرضى فقتله. فأنزل ﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾ الآية. تفسير ابن كثير (تفسير القرآن العظيم) ج۲ ص۳۰۸ سورة النساء في تفسير آية ٦٥ . تفسير الثعلبي (الكشف والبيان عن تفسير القرآن) ج۳ ص ۳۲۰ سورة النساء في تفسير آية ٦٥ .

(۱) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: « بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَرِيَّةً عَيْنًا، وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَاصِمَ بْنَ ثَابِتٍ » وَهُوَ جَدُّ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الخَطَّابِ، فَانْطَلَقُوا حَتَّى إِذَا كَانَ بَيْنَ عُسْفَانَ وَمَكَّةَ ذُكِرُوا لِحَيٍّ مِنْ هُذَيْلٍ يُقَالُ لَهُمْ: بَنُو لَحْيَانَ، فَتَبِعُوهُمْ بِقَرِيبٍ مِنْ مِائَةِ رَامٍ، فَاقْتَصُّوا آثَارَهُمْ حَتَّى أَتَوْا مَنْزِلًا نَزَلُوهُ، فَوَجَدُوا فِيهِ نَوَى تَمْرٍ تَزَوَّدُوهُ مِنَ المَدِينَةِ، فَقَالُوا: هَذَا تَمْرُ يَثْرِبَ، فَتَبِعُوا آثَارَهُمْ حَتَّى لَحِقُوهُمْ. فَلَمَّا انْتَهَى عَاصِمٌ وَأَصْحَابُهُ لَجَئُوا إِلَى فَدْفَدٍ، وَجَاءَ القَوْمُ فَأَحَاطُوا بِهِمْ، فَقَالُوا: لَكُمُ العَهْدُ وَالمِيثَاقُ إِنْ نَزَلْتُمْ إِلَيْنَا، أَنْ لَا نَقْتُلَ مِنْكُمْ رَجُلًا، فَقَالَ عَاصِمٌ: أَمَّا أَنَا فَلَا أَنْزِلُ فِي ذِمَّةِ كَافِرٍ، اللَّهُمَّ أَخْبِرْ عَنَّا نَبِيَّكَ، فَقَاتَلُوهُمْ حَتَّى قَتَلُوا عَاصِمًا فِي سَبْعَةِ نَفَرٍ بِالنَّبْلِ، وَبَقِيَ خُبَيْبٌ وَزَيْدٌ وَرَجُلٌ آخَرُ، فَأَعْطَوْهُمُ العَهْدَ وَالمِيثَاقَ، فَلَمَّا أَعْطَوْهُمُ العَهْدَ وَالمِيثَاقَ نَزَلُوا إِلَيْهِمْ، فَلَمَّا اسْتَمْكَنُوا مِنْهُمْ حَلُّوا أَوْتَارَ قِسِيِّهِمْ، فَرَبَطُوهُمْ بِهَا، فَقَالَ الرَّجُلُ الثَّالِثُ ←←←

او د حضرت زید بن دَثِنه ﷺ د شهادات واقعه مفسرینو او نورو کتابونو په تفصیل سره ذکر کړی. زه صرف مطلبي ځای ورنه رانقل کوم:

کله چې حضرت زید بن دَثِنه رضي الله عنه د شهید کولو د پاره مقامِ تَنعیم ته راوستې شو، او قریش هم د تماشې د پاره راغلي وو، ابوسفیان چې ترا وسه پورې یې اسلام نه وُ راوړی، راغی او حضرت زید ﷺ ته یې وویل:

أَنْشُدُکَ اللهُ يَا زَيْدُ أَتُحِبُّ أَنَّ مُحَمَّدًا عِنْدَنَا الآنَ بِمَكَانِكَ نَضْرِبُ عُنُقَهُ وَأَنْتَ فِيْ أَهْلِكَ؟

اې زیده! زه تا ته په الله قسَم درکوم چې آیا ستا دا خوښه ده چې اوس ستا په ځای باندې د مونږ سره محمد (صلی الله علیه وسلم) وی، مونږ (نعوذُ بالله) د هغه څټ وهلې وی، او ته (په آرام سره) په خپل کور کې ناست وی؟

←←← الَّذِيْ مَعَهُمَا: هَذَا أَوَّلُ الْغَدْرِ. فَأَبَى أَنْ يَصْحَبَهُمْ فَجَرَّرُوْهُ وَعَالَجُوْهُ عَلَى أَنْ يَصْحَبَهُمْ فَلَمْ يَفْعَلْ فَقَتَلُوْهُ، وَانْطَلَقُوْا بِخُبَيْبٍ، وَ زَيْدٍ حَتَّى بَاعُوْهُمَا بِمَكَّةَ. فَاشْتَرَى خُبَيْبًا بَنُو الْحَارِثِ بْنِ عَامِرِ بْنِ نَوْفَلٍ. وَكَانَ خُبَيْبٌ هُوَ قَتَلَ الْحَارِثَ يَوْمَ بَدْرٍ. فَمَكَثَ عِنْدَهُمْ أَسِيْرًا. حَتَّى إِذَا أَجْمَعُوْا قَتْلَهُ. اِسْتَعَارَ مُوْسًى مِنْ بَعْضِ بَنَاتِ الْحَارِثِ لِيَسْتَحِدَّ بِهَا فَأَعَارَتْهُ. قَالَتْ: فَغَفَلْتُ عَنْ صَبِيٍّ لِيْ، فَدَرَجَ إِلَيْهِ حَتَّى أَتَاهُ فَوَضَعَهُ عَلَى فَخِذِهِ. فَلَمَّا رَأَيْتُهُ فَزِعْتُ فَزْعَةً عَرَفَ ذَاكَ مِنِّيْ وَفِيْ يَدِهِ الْمُوْسَى. فَقَالَ: أَتَخْشَيْنَ أَنْ أَقْتُلَهُ؟ مَا كُنْتُ لِأَفْعَلَ ذَاكِ إِنْ شَاءَ اللهُ. وَكَانَتْ تَقُوْلُ: مَا رَأَيْتُ أَسِيْرًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ خُبَيْبٍ. لَقَدْ رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ مِنْ قِطْفِ عِنَبٍ وَمَا بِمَكَّةَ يَوْمَئِذٍ ثَمَرَةٌ. وَإِنَّهُ لَمُوْثَقٌ فِي الْحَدِيْدِ، وَمَا كَانَ إِلَّا رِزْقٌ رَزَقَهُ اللهُ. فَخَرَجُوْا بِهِ مِنَ الْحَرَمِ لِيَقْتُلُوْهُ. فَقَالَ: دَعُوْنِيْ أُصَلِّيْ رَكْعَتَيْنِ. ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَيْهِمْ. فَقَالَ: لَوْلَا أَنْ تَرَوْا أَنَّ مَا بِيْ جَزَعٌ مِنَ الْمَوْتِ لَزِدْتُ. فَكَانَ أَوَّلَ مَنْ سَنَّ الرَّكْعَتَيْنِ عِنْدَ الْقَتْلِ هُوَ. ثُمَّ قَالَ: اَللّٰهُمَّ أَحْصِهِمْ عَدَدًا. ثُمَّ قَالَ:

مَا أُبَالِيْ حِيْنَ أُقْتَلُ مُسْلِمًا ✿ عَلَى أَيِّ شِقٍّ كَانَ لِلّٰهِ مَصْرَعِيْ

وَذَلِكَ فِيْ ذَاتِ الْإِلَهِ وَإِنْ يَشَأْ ✿ يُبَارِكْ عَلَى أَوْصَالِ شِلْوٍ مُمَزَّعِ

ثُمَّ قَامَ إِلَيْهِ عُقْبَةُ بْنُ الْحَارِثِ فَقَتَلَهُ. وَبَعَثَتْ قُرَيْشٌ إِلَى عَاصِمٍ لِيُؤْتَوْا بِشَيْءٍ مِنْ جَسَدِهِ يَعْرِفُوْنَهُ. وَكَانَ عَاصِمٌ قَتَلَ عَظِيْمًا مِنْ عُظَمَائِهِمْ يَوْمَ بَدْرٍ. فَبَعَثَ اللهُ عَلَيْهِ مِثْلَ الظُّلَّةِ مِنَ الدَّبْرِ. فَحَمَتْهُ مِنْ رُسُلِهِمْ. فَلَمْ يَقْدِرُوْا مِنْهُ عَلَى شَيْءٍ. صحيح البخاري كِتَابُ الْمَغَازِيْ بَابُ غَزْوَةِ الرَّجِيعِ رقم الحديث ۴۰۸۶، و رقم الحديث ۳۰۴۵ كِتَابُ الْجِهَادِ وَالسِّيَرِ بَابٌ هَلْ يَسْتَأْسِرُ الرَّجُلُ وَمَنْ لَمْ يَسْتَأْسِرْ، وَمَنْ رَكَعَ رَكْعَتَيْنِ عِنْدَ الْقَتْلِ.

د حضرت زید بن دَثنه ﷺ په زړه کې چونکه د پیغمبر علیه السلام سره د خپل ځان نه هم ډیره مینه وه نو په دې خبره اُوریدو ډیر غصه شو ، او ډیر عجیبه جواب یې ورکړو :

وَاللهِ مَا أُحِبُّ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْآنَ فِيْ مَكَانِهِ الَّذِيْ هُوَ فِيْهِ تُصِيْبُهُ شَوْكَةٌ تُؤْذِيْهِ وَأَنَا جَالِسٌ فِيْ أَهْلِيْ.

قَسَم په الله ، زما دا هم نه ده خوښه چې زه دې په کور کې ناست یم او نبي علیه السلام چې اوس په کوم ځای کې دی هلته دې د هغوی په خپو کې معمولي غوندې آزغې لاړ شي.

ابو سفیان چې دا خبره واوریده نو وې ویل :

مَا رَأَيْتُ مِنَ النَّاسِ أَحَدًا كَحُبِّ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ مُحَمَّدًا.

ما تر اوسه داسې خلق نه دي لیدلي چې د یو چا سره دومره ډیر محبت کوي څومره محبت چې د محمد (ﷺ) صحابه د محمد (صلی الله علیه وسلم) سره کوي.

(یعنی د نبي علیه السلام صحابه د خپل پیغمبر سره د هر چا نه ډیره مینه کوي) . (۱)

د نبي علیه السلام په دفاع کې د خپل ځان پرواه نه کول

په غزوهٔ اُحد کې د څه اِجتهادي غلطۍ په وجه (چې د نبي علیه السلام د حکم په منلو کې څه کوتاهي شوې وه) مسلمانانو ته سخت تکلیف اُورسید ، او یا (۷۰) مسلمانان شهیدان

(۱) ... وَأَمَّا زَيْدُ بْنُ الدَّثِنَةِ فَابْتَاعَهُ صَفْوَانُ بْنُ أُمَيَّةَ لِيَقْتُلَهُ بِأَبِيْهِ أُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ. فَبَعَثَهُ مَعَ مَوْلًى لَهُ يُسَمَّى نِسْطَاسَ إِلَى التَّنْعِيْمِ لِيَقْتُلَهُ بِأَبِيْهِ. وَاجْتَمَعَ مَعَهُ رَهْطٌ مِنْ قُرَيْشٍ فِيْهِمْ أَبُوْسُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ . فَقَالَ لَهُ أَبُوْسُفْيَانَ حِيْنَ قُدِّمَ لِيُقْتَلَ : أَنْشُدُكَ اللهَ يَا زَيْدُ أَتُحِبُّ أَنَّ مُحَمَّدًا عِنْدَنَا الْآنَ بِمَكَانِكَ نَضْرِبُ عُنُقَهُ وَأَنْتَ فِيْ أَهْلِكَ ؟ فَقَالَ : وَاللهِ مَا أُحِبُّ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْآنَ فِيْ مَكَانِهِ الَّذِيْ هُوَ فِيْهِ تُصِيْبُهُ شَوْكَةٌ تُؤْذِيْهِ وَأَنَا جَالِسٌ فِيْ أَهْلِيْ. فَقَالَ أَبُوْسُفْيَانَ : مَا رَأَيْتُ مِنَ النَّاسِ أَحَدًا كَحُبِّ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ مُحَمَّدًا . ثُمَّ قَتَلَهُ نِسْطَاسُ . تفسير البغوي سورة البقرة قوله تعالى : وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَّشْرِيْ نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللهِ . آية ۲۰۷ حديث ۲۱۲ . وهكذا ذكر هذه الواقعة في تفسير الخازن سورة البقرة وَإِذَا قِيْلَ لَهُ اتَّقِ اللهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ . آية ۲۰٦ ، سيرة ابن هشام على هامش الروض الانف ج۲ ص ۱٦۸ ، ۱٦۹ ذكر يوم الرجيع في سنة ثلاث ، وتاريخ الطبري ۲ / ۲۱٦ ، كشف الباري كتاب المغازي ص ۲٥۹ .

شو ، د پیغمبر علیه السلام غاښونه مبارک په کې شهیدان شو ، سَر یې زخمي شو ، په مخ مبارک کې یې د اُوسپنې کوندې ښخې شوی ، او کافرانو د هر طرف نه په نبي علیه السلام باندې د تورو او غشو ګوزارونه کول .

صحابه کرام د نبي کریم صلی الله علیه وسلم د دِفاع په خاطر د دوی مخې ته اُودریدل ، ددې د پاره چې د تورې یا غشي ګوزار په دوی باندې اُو نه لږي ، د هر طرف نه به چې د تورې یا غشي ګوزار راتلو صحابه کرامو به هغه په خپل وجود رامنع کولو ، تر دې پورې چې صرف د نبي علیه السلام د دِفاع په خاطر اووه (٧) صحابه کرام په مینځ دوه دوه ټوټې شو او شهیدان شو .

حضرت طلحة ﷺ د پیغمبر علیه السلام مخې ته ولاړ ؤ ، هر غشي او ګوزار به په ده لږیدو ، تر دې پورې چې دده په بدن باندې د تورو او غشو اویا (٧٠) ګوزارونه او زخمونه وو ، او د نبي علیه السلام په دِفاع کې یې د لاس ګوتې کټ شوی . (١)

په یوه موقع کافرانو په شریکه په نبي علیه السلام حمله وکړه ، پیغمبر علیه السلام وفرمایل : څوک به زما دِفاع وکړي ؟ حضرت زیاد بن سکن ﷺ پنځه (٥) انصار صحابه کرام د ځان سره ملګري کړل ، او د پیغمبر علیه السلام د دِفاع د پاره ور وړاندې شو ، او په پوره بهادری سره یې مقابله وکړه ، تر دې پورې چې پنځه واړه شهیدان شو . (٢)

حضرت عَمرو بن العاص ﷺ چې د عیسایانو نه د نبي علیه السلام په باره کې معمولي د بې اَدبۍ خبره واوریده نو سخت غصه شو

حضرت عَمرو بن العاص ﷺ چې کله د مصر حاکم ؤ نو ده ته یو ځل د عیسایانو د مشرانو یو وفد راغی ، خبرې یې ورسره کولی ، د خبرو په دَوران کې د عیسانانو د ځلې نه معمولي د بې اَدبۍ خبره رااُووته ، هغوی لا تر اوسه خبره پوره کړې نه وه چې ده ورته

---

(١) سیرت مصطفی لمولانا ادریس کاندهلوي ج٢ ص ٢١٠ ، خطبات حضرت شیخ (محمد حسن جان المدني شهید رحمه الله) ص ١٥٣ .

(٢) سیرت النبي لعلامه شبلي نعماني رحمه الله ج١ ص ٢٣٨ .

وویل: چُپ ذلیلانو . هغوی یې خاموش کړل، توره یې راواخیسته او د ډیرې غصې نه یې مخ تک سُور شو، اِراده یې اوکړه چې د ټولو نه سرونه په توره باندې اُووهي . خو هغوی سمدست معافي اوغوښته او عُذر یې پیش کړو چې زمونږ مقصد دا نه وُ.

بیا ورته حضرت عَمرو بن العاص ﷺ وویل: تاسو سخت بَدتهذیبه او ګستاخ خلق یَی، زړه مې غواړي چې تاسو ټول قتل کړم، آیا تاسو ته دا پته نشته چې مونږ د خپل پیغمبر سره څومره مِینه لرو؟ که چیرته زمونږ اَولاد زمونږ مخې ته ټوټې ټوټې شي یا زمونږ مال ټول لوټ شي یا زمونږ بدن ټوټې ټوټې شي نو دا ټولې خبرې مونږ ته منظور دي خو د خپل پیغمبر " محمّدٌ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم " په شان کې معمولي د سپکاوي خبره آوریدل مونږ ته ممکن ندهٌ، مونږ خپل کنړیدل برداشت کولې شو خو د نبي علیه السلام په شان کې معمولې نامناسب خبره آوریدل نه شو برداشت کولی. ...

(دا اُوږده واقعه ده، بیا په آخر کې هغه د عیسایانو مشران د حضرت عَمرو بن العاص ﷺ د اخلاقو نه دومره متأثره شو چې هغوی ټولو اِیمان راوړو). (۱)

چې چا د نبي علیه السلام په شان کې ګستاخي کړې نو الله تعالی پخپله د هغې دفاع کړې

په دُنیا کې چې چا هم د محمّدٌ رسولُ الله صلی الله علیه وسلم په شان کې ګستاخي یا کمې کړې نو الله تعالی پخپله د دې دِفاع کړې، په قرآن کریم کې ځای په ځای د دې نمونې ذکر دي:

الله تعالی ابولهب لره تر قیامته پورې ذلیل کړو

په بخاري شریف او مسلم شریف کې دا حدیث ذکر دی چې یوه ورځ رسولُ الله صلی الله علیه وسلم د صفا غونډۍ ته اُوخت، او د قریشو خلقو ته یې دا آواز اوکړو:

یَاصَبَاحَاهْ . اې خلقو ! د سهر په وخت د دُښمن د حملې نه خبردار شئ.

ټول قریش راجمع شو، پوښتنه یې اوکړه: څه خبره ده؟

(۱) ملت روزه ختم نبوت جولائی ۱۹۹۰ ء . گستاخ رسول کی سزا بزبان مصطفیٰ ص ۱۵ .

نبي عليه السلام ورته اوفرمايل : دا راته اُووايئ چې که چيرته زه تاسو ته دا خبر درکړم چې دُښمن راغلې دی او په تاسو باندې د سهر يا ماښام حمله کوي نو آيا تاسو به زما تصديق اوکړئ ؟

ټولو ورته وويل چې آو (مونږ ستا تصديق کوو) . نو پيغمبر عليه السلام ورته اوفرمايل :

فَإِنِّي نَذِيرٌ لَّكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ .

زه تاسو د يو سخت عذاب نه يَروم کوم چې په تاسو باندې (د کُفر او شِرک په وجه) راتلونکې دی .

ابولهب په دې موقع باندې نبي عليه السلام ته اوويل :

تَبًّا لَكَ. أَلِهَذَا جَمَعْتَنَا؟

(نَعُوذُ بِالله ، ددې ترجمه داده :) هلاک شې ، آيا تا مونږ ددې د پاره راجمع کړي وو ؟ (او د پيغمبر عليه السلام د ويشتلو د پاره يې يو کاڼړې راپورته کړو . چونکه ابولهب د نبي کريم صلى الله عليه وسلم په شان کې گستاخي اوکړه) .

نو الله تعالى په قرآن کريم کې سورة اللهب رانازل کړو :

﴿ تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴾.

هلاک دې شي دواړه لاسونه د ابولهب ، او هلاک هم شو .

(دا مکمل سورة د ابولهب په مذمت باندې لېږدلې دی) . (۱)

---

(۱) عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: صَعِدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّفَا ذَاتَ يَوْمٍ، فَقَالَ : « يَا صَبَاحَاهُ »، فَاجْتَمَعَتْ إِلَيْهِ قُرَيْشٌ، قَالُوا : مَا لَكَ ؟ قَالَ : « أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ العَدُوَّ يُصَبِّحُكُمْ أَوْ يُمَسِّيكُمْ، أَمَا كُنْتُمْ تُصَدِّقُونِي ؟» قَالُوا : بَلَى، قَالَ: « فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ » فَقَالَ أَبُو لَهَبٍ: تَبًّا لَكَ، أَلِهَذَا جَمَعْتَنَا؟ فَأَنْزَلَ اللهُ: {تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ} [المسد : ۱] . صحيح البخاري كِتَابُ تَفْسِيرِ القُرْآنِ بَابُ قَوْلِهِ: {إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ} [سبا آية ٤٦] رقم الحديث ٤٨٠١ و رقم الحديث ٤٩٧١ ، و رقم الحديث ٤٩٧٢ . صحيح مسلم كِتَابُ الإِيمَانِ بَابٌ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ} [الشعراء آية ٢١٤] رقم الحديث ٣٥٥ (٢٠٨). ← ← ← ←

عبرت : ابولهب د رسول الله صلی الله علیه وسلم په شان کې ګستاخي اوکړه نو الله تعالی تر قیامته پورې ذلیله کړو .

مشرکینِ مکه الله تعالی ذلیل کړل

د سورة الکوثر په شانِ نزول کې مفسّرینو لیکلي چې کله د نبي علیه السلام ځوي قاسم (یا ابراهیم) په ماشوم والي کې وفات شو نو د مکې مشرکانو به پیغمبر علیه السلام ته د اَبتَر پیغور ورکولو .

(اَبتَر هغه چاته وایي چې د هغه نارینه اَولاد نه وي ، په پښتو ژبه کې ورته میرات وایي)

یا خاصکر عاص بن وائل کافر خو په دې پیغور ورکولو کې ډیر پیش پیش ؤ ، دده د وراندې به چې چا د پیغمبر علیه السلام تذکره اوکړه نو ده به ویل چې :

دا پریږدئ ځکه دا هسې هم اَبتَر (میرات) دی ، کله چې دا وفات شي نو دده نوم و نِشان به ختم شي .

د مکې مشرکانو د حضور صلی الله علیه وسلم په شان کې ګستاخي کوله نو الله تعالی ددې په جواب کې سورة الکوثر نازل کړو ، په دې سورة کې یې پیغمبر علیه السلام ته تسلي ورکړه او په آخر کې یې ورته دا اُوفرمایل :

﴿ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ﴾ . (١)

←←← «يَا صَبَاحَاهْ» . دا کلِمه هغه وخت ویلې شيْ چې کله د سهر په وخت د دُښمن د حملې یَره وي او خلق د هغې د پاره راخبرولې شي .

(يَا صَبَاحَاهْ) : كلمة تقال للإشعار بإغارة العدو لأن الغالب في الإغارة أن تكون وقت الصباح كما يقولها من أصابه شيء مكروه للاستغاثة . تعليق مصطفى البغا على صحيح البخاري

(يَا صَبَاحَاهْ) : كَلِمَةٌ يَقُولُهَا الْمُسْتَغِيثُ، وَأَصْلُهَا إِذَا صَاحُوا لِلْغَارَةِ ، لِأَنَّهُمْ أَكْثَرَ مَا يُغِيرُونَ عِنْدَ الصَّبَاحِ فَكَأَنَّ الْمُسْتَغِيثَ يَقُولُ : قَدْ غَشِيَنَا الْعَدُوُّ، وَقِيلَ: هُوَ نِدَاءُ الْمُقَاتِلِ عِنْدَ الصَّبَاحِ يَعْنِي: قَدْ جَاءَ وَقْتُ الصَّبَاحِ فَتَهَيَّئُوا لِلْقِتَالِ. مرقاة المفاتيح كِتَابُ الْجِهَادِ بَابُ قِسْمَةِ الْغَنَائِمِ وَالْغُلُولِ فِيهَا ج ٦ ص ٢٥٧٢

(١) الكوثر آية ٣ .

ترجمه : (اې پیغمبره !) بیشکه ستا دښمن به اَبتَر (بې نوم و بې نښانه او ذلیله) وي .(۱)

او یقیني ددې کافرانو نوم هیڅوک په اَدب سره نه اَخلي ، د دوی جَرړه ختمه شوه ، او د نبي کریم صلی الله علیه وسلم نوم مبارک په ټوله دُنیا کې په عزت سره اخیستلې شي ، او دا سلسله به تر قیامته پورې جاري وي .

د سورة الضحیٰ په نازلیدو سره نبي علیه السلام ته تسلي

مُفسّرینو د سورة الضّحیٰ دیر شانِ نزول بیان کړي ، او ټول په خپل ځای باندې صحیح دي . یو ځل څو ورځې نبي علیه السلام ته وَحي رانغله نو د مکې مشرکانو پیغمبر علیه السلام ته دا پیغور ورکولو چې :

" الله تعالیٰ دا پرېښې دی او دده نه خفه شوې دی "

نو الله ﷻ پیغمبر علیه السلام ته د تسلي او د مشرکانو ذلیله کولو د پاره سورة الضّحیٰ نازل کړو ، په دې سورة کې الله تعالیٰ د قَسَم کولو نه پس او فرمایل :

---

(۱) د سورة الکوثر په شان نزول کې علماؤ مختلف قولونه ذکر کړي : قَوْلُهُ تَعَالَىٰ (إِنَّ شَانِئَكَ) عَدُوَّكَ وَمُبْغِضَكَ (هُوَ الْأَبْتَرُ) هُوَ الْأَقَلُّ الْأَذَلُّ الْمُنْقَطِعُ دَابِرُهُ. نَزَلَتْ فِي الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ السَّهْمِيِّ. وَذَلِكَ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ علیه وسلم یخرج من الْمَسْجِدِ وَهُوَ يَدْخُلُ فَالْتَقَيَا عِنْدَ بَابِ بَنِي سَهْمٍ وَتَحَدَّثَا. وَأُنَاسٌ مِنْ صَنَادِيدِ قُرَيْشٍ جُلُوسٌ فِي المسجد فَلَمَّا دَخَلَ الْعَاصُ قَالُوا لَهُ من ذا الَّذِي كُنْتَ تَتَحَدَّثُ مَعَهُ ؟ قَالَ ذَلِكَ الْأَبْتَرُ يَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَكَانَ قَدْ تُوُفِّيَ ابْنٌ لِرَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ خَدِيجَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا.

وَذَكَرَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ قَالَ: كَانَ الْعَاصُ بْنُ وَائِلٍ إِذَا ذُكِرَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ دعوه لنا فَإِنَّهُ رَجُلٌ أَبْتَرُ. لَا عَقِبَ لَهُ فَإِذَا هَلَكَ انْقَطَعَ ذِكْرُهُ. فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى هَذِهِ السُّورَةَ.

وَقَالَ عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما: نَزَلَتْ فِي كَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ وَجَمَاعَةٍ مِنْ قُرَيْشٍ. وَذَلِكَ أَنَّهُ لما قَدِمَ كَعْبٌ مَكَّةَ قَالَتْ لَهُ قُرَيْشٌ: نَحْنُ أَهْلُ السِّقَايَةِ وَالسِّدَانَةِ، وَأَنْتَ سَيِّدُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ فَنَحْنُ خَيْرٌ أَمْ هَذَا الصُّنْبُورُ الْمُنْبَتِرُ مِنْ قَوْمِهِ؟ فَقَالَ: بَلْ أَنْتُمْ خَيْرٌ مِنْهُ. فَنَزَلَتْ: ﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ ﴾ [النساء: ٥١] الآيَةَ. وَنَزَلَ فِي الَّذِينَ قَالُوا إِنَّهُ أَبْتَرُ. (إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ) : أَيِ الْمُنْقَطِعُ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ تفسير البغوي (معالم التنزيل في تفسير القرآن) ج ٥ ص ٣١٦ سورة الكوثر . و تفسیر معارف القرآن .

﴿ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى ﴾. (۱)

ترجمه: (اې پیغمبره!) ته خپل رب نه پرېښې یې او نه درته خفه شوی دی. (۲)

عبدالله بن أبي بن سلول او دده منافقین ملګري الله تعالی ذلیل کړل

مشهور منافق " عبدالله بن أبيّ بن سلول " او دده نور منافقینو ملګرو به د نبي علیه السلام پورې توقې کولې نو الله تعالی د دوی د ذلیله کولو د پاره پوره سورة المنافقون نازل کړو، او په دې سورة کې الله ﷻ د نبي علیه السلام دفاع داسې وکړه:

﴿ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ (۳)

---

(۱) الضحى آية ۳.

(۲) د سورة الضحى يو څو شان نزوله درته ذکر کوم: جُنْدُبَ بْنَ سُفْيَانَ قَالَ اشْتَكَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَقُمْ لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا فَجَاءَتِ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ. يَا مُحَمَّدُ! إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ يَكُونَ شَيْطَانُكَ قَدْ تَرَكَكَ لَمْ أَرَهُ قَرَبَكَ مُنْذُ لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثٍ. فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿ وَالضُّحَى وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى. مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى ﴾ وَقِيلَ: إِنَّ الْمَرْأَةَ الَّتِي قَالَتْ ذَلِكَ أُمُّ جَمِيلٍ امْرَأَةُ أَبِي لَهَبٍ.

وَقَالَ الْمُفَسِّرُونَ: سَأَلَتِ الْيَهُودُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ وَأَصْحَابِ الْكَهْفِ وَعَنِ الرُّوحِ فَقَالَ: «سَأُخْبِرُكُمْ غَدًا». وَلَمْ يَقُلْ: إِنْ شَاءَ اللهُ. فَاحْتَبَسَ عَنْهُ الْوَحْيُ.

وَقَالَ زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ: كَانَ سَبَبُ احْتِبَاسِ جِبْرِيلَ عليه السلام عنه كان جروا في بيته. فلما نزل عَاتَبَهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى إِبْطَائِهِ. فَقَالَ: «إِنَّا لَا نَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ أَوْ صُورَةٌ».

وَاخْتَلَفُوا فِي مُدَّةِ احْتِبَاسِ الْوَحْيِ عَنْهُ. فَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: اِثْنَا عَشَرَ يَوْمًا وَقَالَ ابن عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا. وَقَالَ مُقَاتِلٌ: أَرْبَعُونَ يَوْمًا.

قال المفسرون: فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ: إِنَّ مُحَمَّدًا وَدَّعَهُ رَبُّهُ وَقَلَاهُ. فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى هَذِهِ السُّورَةَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا جِبْرِيلُ! مَا جِئْتَ حَتَّى اشْتَقْتُ إِلَيْكَ». فَقَالَ جِبْرِيلُ: «إِنِّي كُنْتُ أَشَدَّ شَوْقًا إِلَيْكَ، وَلَكِنِّي عَبْدٌ مَأْمُورٌ». فَأَنْزَلَ: ﴿ وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ ﴾ [مريم آية ٦٤]. تفسير البغوي (معالم التنزيل في تفسير القرآن) ج ٥ ص ٢٦٥ سورة الضحى.

(۳) المنافقون آية ۸.

ترجمه : او عزت خو صرف د الله ، د هغه د رسول ، او مؤمنانو د پاره دی ، خو منافقان (په دې خبره) نه پوهيږي .

کله چې منافقينو د الله تعالى ، د هغه د آيتونو ، او د رسولُ الله صلى الله عليه وسلم پورې توقې کولى ، او د دوی په شان کې يې ګستاخي کوله نو الله ﷻ د دوی دا منافقت راښکاره کړو او دوی يې رَسواء کړل.

الله رب العزت نبي عليه السلام ته فرمايي :

﴿ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ ۝ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ﴾.(١)

ترجمه : (اې پيغمبره !) ته دوی ته اُووايه چې آيا تاسو په الله ، د هغه په آيتونو ، او د هغه د رسول پورې توقې کوئ ؟ اوس عُذرونه (بهانې) مه جوړوئ ، تاسو (ظاهري) ايمان راوړو نه پس کافر شوي يَئ . (٢)

بلکه چې کله هم کافرانو په نبي عليه السلام باندې څه اعتراض کړی نو الله تعالى د هغې بهترين جواب ورکړی . په قرآن کريم کې ذکر دي :

﴿ وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴾. (٣)

ترجمه : او (اې پيغمبره !) چې کله هم دا مشرکين (د دين د بُطلان د پاره) يو مثال

---

(١) التوبة آية ٦٥ ، ٦٦.

(٢) قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿ وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ ... ﴾ . وَسَبَبُ نُزُولِ هَذِهِ الْآيَةِ عَلَى مَا قَالَ الْكَلْبِيُّ وَمُقَاتِلٌ وَقَتَادَةُ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَسِيرُ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ وَبَيْنَ يَدَيْهِ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ مِنَ الْمُنَافِقِينَ اِثْنَانِ يَسْتَهْزِئَانِ بِالْقُرْآنِ وَالرَّسُولِ، وَالثَّالِثُ يَضْحَكُ. قِيلَ: كَانُوا يَقُولُونَ : إِنَّ مُحَمَّدًا يَزْعُمُ أَنَّهُ يَغْلِبُ الرُّومَ وَيَفْتَحُ مَدَائِنَهُمْ مَا أَبْعَدَهُ مِنْ ذَلِكَ.

وَقِيلَ: كَانُوا يَقُولُونَ: إِنَّ مُحَمَّدًا يَزْعُمُ أَنَّهُ نَزَلَ فِي أَصْحَابِنَا الْمُقِيمِينَ بِالْمَدِينَةِ قُرْآنٌ، وَإِنَّمَا هُوَ قَوْلُهُ وَكَلَامُهُ، فَأَطْلَعَ اللهُ نَبِيَّهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ذَلِكَ فَقَالَ: احْبِسُوا عَلَيَّ الرَّكْبَ. فَدَعَاهُمْ وَقَالَ لَهُمْ: قُلْتُمْ كَذَا وَكَذَا، فَقَالُوا: إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ، أَيْ كُنَّا نَتَحَدَّثُ وَنَخُوضُ فِي الْكَلَامِ كَمَا يَفْعَلُ الرَّكْبُ لِقَطْعِ الطَّرِيقِ بالحديث واللعب. تفسير البغوي ج ٢ ص ٣٦٦ سورة التوبة آية ٦٥ .

(٣) الفرقان آية ٣٣.

(شبهه) راوړي نو مونږ تاته د هغې حق جواب او ښه وضاحت راوړو . (١)

د نبي ﷺ په شان کې د ګستاخي کوونکو پنځو کافرانو بدترين انجام

په مکه معظمه کې پنځه سرداران وو چې نبي عليه السلام ته به يې ډير ضرر رسول ، د پيغمبر عليه السلام او قرآن کريم سپکاوې به يې کولو ، نبي عليه السلام ورته خبرې اوکړې ، په يو شوا روز (يعنی څليريشت ګنټو) کې دننه دننه الله تعالى تول هلاک کړل.

(هغه پنځه کسان دا وو : عاص بن وائل سهمي ، حارث بن قيس سهمي ، اسود بن مطّلب ، وليد بن مغيره مخزومي ، اسود بن عبديغوث)

عاص بن وائل سهمي غر ته په چکر باندې روان ؤ په لاره کې څه شي اُوچيچل او هملته مردار شو .

حارث بن قيس سهمي ماهي اُوخوړ نو داسې تندې راواخيست چې مسلسل يې اُوبه څکلی خو تنده يې نه ختميده ، دومره ډيرې اُوبه يې اُوڅکلی چې خېټه يې اُوشليده ، د مرګ په وخت يې ويل :

قَتَلَنِيْ رَبُّ مُحَمَّدٍ. زه د محمد (ﷺ) رب قتل کرم.

اسود بن مطّلب ته نبي عليه السلام خبرې اوکړې چې الله تعالى دې دا په سترګو باندې روند کړي ، نو حضرت جبريل عليه السلام د هغه په مخ باندې يوه شنه پاڼه ورأوويشته چې په دې سره د هغه سترګې ړندې شوې . د مرګ په وخت ده هم ويل :

قَتَلَنِيْ رَبُّ مُحَمَّدٍ. زه د محمد (ﷺ) رب قتل کرم.

وليد بن مغيره مخزومي په لاره تيريدو ، هلته په لاره کې يو کس غشي نمر ته اچولي وو ده په هغې باندې خپه کيښوده ، يو غشي ده په رګ کې ننوت او د هغې نه مړ شو .

اسود بن عبديغوث د کور نه بهر اُوتې ؤ ، په لاره کې ګرمې سوزونکې هوا راګير کړو ،

(١) {وَلَا يَأْتُوْنَكَ} يَا مُحَمَّدُ يَعْنِيْ : هَؤُلَاءِ الْمُشْرِكِيْنَ. {بِمَثَلٍ} يَضْرِبُوْنَهُ فِيْ إِبْطَالِ أَمْرِكَ {إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ} يَعْنِيْ بِمَا تَرُدُّ بِهِ مَا جَاءُوْا بِهِ مِنَ الْمَثَلِ وَتُبْطِلُهُ. فَسُمِّيَ مَا يُوْرِدُوْنَ مِنَ الشُّبَهِ مَثَلًا وَسُمِّيَ مَا يَدْفَعُ بِهِ الشُّبَهَ حَقًّا. {وَأَحْسَنَ تَفْسِيْرًا} أَيْ: بَيَانًا وَتَفْصِيْلًا وَ"التَّفْسِيْرُ": تَفْعِيْلٌ، مِنَ الْفَسْرِ، وَهُوَ كَشْفُ مَا قَدْ غُطِّيَ. تفسير البغوي ص ٨٣ سورة الفرقان آية ٣٣ .

چې په دې سره یې رنګ د حبشیانو په شان تک تور شو ، کور ته راغی نو د خپل کور خلقو نه پیژندلو ، د کور نه یې بهر رااوویست ، دروازه یې ورپسې رابنده کړه ، د دروازې نه بهر یې چغې وهلې او مړ شو ، د مرګ په وخت ده هم ویل :

قَتَلَنِيْ رَبُّ مُحَمَّدٍ. زه د محمد (ﷺ) رب قتل کړم.

دا پنځه واړه ګستاخان الله تعالی د یو بل نه په مختلف مرګونو سره هلاک کړل . (۱)

---

(۱) عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْتَخْفِيًا سِنِيْنَ لَا يُظْهِرُ شَيْئًا مِمَّا أَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ حَتَّى نَزَلَتْ: ﴿فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ﴾ يَعْنِيْ أَظْهِرْ أَمْرَكَ بِمَكَّةَ فَقَدْ أَهْلَكَ اللهُ الْمُسْتَهْزِئِيْنَ بِكَ وَبِالْقُرْآنِ ، وَهُمْ خَمْسَةُ رَهْطٍ . فَأَتَاهُ جِبْرِيْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِهَذِهِ الْآيَةِ قَالَ: فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَاهُمْ أَحْيَاءً بَعْدُ كُلَّهُمْ فَأُهْلِكُوْا فِيْ يَوْمٍ وَاحِدٍ وَلَيْلَةٍ فَمِنْهُمُ الْعَاصُ بْنُ وَائِلٍ السَّهْمِيُّ خَرَجَ يَوْمَهُ ذَلِكَ فِيْ يَوْمٍ مَطِيْرٍ فَخَرَجَ عَلَى رَاحِلَتِهِ يَسِيْرُ وَابْنٌ لَهُ يَتَنَزَّهُ وَيَتَغَدَّى، فَنَزَلَ شِعْبًا مِنْ تِلْكَ الشِّعَابِ فَلَمَّا وَضَعَ قَدَمَهُ عَلَى الْأَرْضِ قَالَ: لُدِغْتُ . فَطَلَبُوْا فَلَمْ يَجِدُوْا شَيْئًا وَانْتَفَخَتْ رِجْلُهُ حَتَّى صَارَتْ مِثْلَ عُنُقِ الْبَعِيْرِ فَمَاتَ مَكَانَهُ. وَمِنْهُمُ الْحَارِثُ بْنُ قَيْسٍ السَّهْمِيُّ أَكَلَ حُوْتًا مَالِحًا. وَيُقَالُ طَرِيًّا. فَأَصَابَهُ عَلَيْهِ عَطَشٌ فَلَمْ يَزَلْ يَشْرَبُ عَلَيْهِ الْمَاءَ حَتَّى انْقَدَّ عَلَيْهِ بَطْنُهُ فَمَاتَ ، وَهُوَ يَقُوْلُ : قَتَلَنِيْ رَبُّ مُحَمَّدٍ . وَمِنْهُمُ الْأَسْوَدُ بْنُ الْمُطَّلِبِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الْعُزَّى كَانَ لَهُ ابْنٌ يُقَالُ لَهُ زَمْعَةُ وَأَبَرَّ شَيْءٍ بِهِ وَكَانَ إِذَا خَرَجَ قَالَ: أَسِيْرُ كَذَا وَكَذَا ذَاهِبًا وَأَسِيْرُ مُقْبِلًا كَذَا وَكَذَا فَلَا يَخْرِمُ مَا يَقُوْلُ لِأَبِيْهِ . قَالَ : فَكَانَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ دَعَا عَلَى الْأَسْوَدِ أَنْ يَعْمَى بَصَرُهُ وَأَنْ يَثْكَلَ وَلَدَهُ قَالَ: فَأَتَاهُ جِبْرِيْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِوَرَقَةٍ خَضْرَاءَ فَرَمَاهُ بِهَا فَذَهَبَ بَصَرُهُ قَالَ: وَخَرَجَ فِي الْيَوْمِ الَّذِيْ وَاعَدَهُ فِيْهِ ابْنُهُ وَمَعَهُ غُلَامٌ لَهُ فَأَتَاهُ جِبْرِيْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ قَاعِدٌ فِيْ أَصْلِ شَجَرَةٍ فَجَعَلَ يَنْطَحُ بِرَأْسِهِ وَيَضْرِبُ وَجْهَهُ بِالشَّوْكِ فَاسْتَغَاثَ بِغُلَامِهِ فَقَالَ لَهُ غُلَامُهُ: مَا أَرَى أَحَدًا يَصْنَعُ بِكَ شَيْئًا غَيْرَ نَفْسِكَ حَتَّى مَاتَ وَكَانَ يَقُوْلُ : قَتَلَنِيْ رَبُّ مُحَمَّدٍ . وَكَانَ يُقَالُ إِنَّهُ بَقِيَ حَتَّى قُتِلَ وَلَدُهُ يَوْمَ بَدْرٍ وَأَثْكَلَهُ ثُمَّ مَاتَ . وَمِنْهُمُ الْوَلِيْدُ بْنُ الْمُغِيْرَةِ الْمَخْزُوْمِيُّ مَرَّ عَلَى النَّبْلِ لِرَجُلٍ مِنْ بَنِيْ خُزَاعَةَ قَدْ رَاشَهَا وَقَدْ جَعَلَهَا فِي الشَّمْسِ فَوَطِئَهَا فَانْكَسَرَتْ فَتَعَلَّقَ بِهِ سَهْمٌ مِنْهَا فَأَصَابَ أَكْحَلَهُ فَقَتَلَهُ . وَمِنْهُمُ الْأَسْوَدُ بْنُ عَبْدِ يَغُوْثَ خَرَجَ مِنْ أَهْلِهِ فَأَصَابَهُ السَّمُوْمُ فَاسْوَدَّ حَتَّى عَادَ حَبَشِيًّا فَأَتَى أَهْلَهُ فَلَمْ يَعْرِفُوْهُ فَأَغْلَقُوْا دُوْنَهُ الْبَابَ حَتَّى مَاتَ وَهُوَ يَقُوْلُ: قَتَلَنِيْ رَبُّ مُحَمَّدٍ . فَقَتَلَهُمُ اللهُ جَمِيْعًا كُلَّ رَجُلٍ بِغَيْرِ قِتْلِ صَاحِبِهِ فَأَظْهَرَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمْرَهُ وَأَعْلَنَهُ بِمَكَّةَ . دلائل النبوة لابي نعيم الاصبهاني ج۱ ص ۲۷۰ رقم ۲۰۳ اَلْفَصْلُ السَّادِسَ عَشَرَ الْفَصْلُ الْعِشْرُوْنَ فِيْ ذِكْرِ مَا دَارَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمُشْرِكِيْنَ لَمَّا أَظْهَرَ الدَّعْوَةَ . السيرة النبوية لابن هشام ج۲ ص۲۰۸ ، و ۲۱۰ . تفسير القرطبي ج۱۰ ص ۶۱ .

دا واقعه په نورو طريقو سره هم نقل شوې.(۱)

عُتَيبه ته د نبي عليه السلام په گستاخۍ سره سخته سزا ملاو شوه

هبار بن اسود دا واقعه بيانوي چې يو ځل ابولهب او د هغه ځوي "عُتَيبه" شام ته د تللو اراده اوکړه، ما هم ورسره د تللو اراده اوکړه.

د تللو نه مخکې د ابولهب ځوي "عُتَيبه" ووېل: قسم په الله، زه محمد (ﷺ) ته ورځم او هغه ته د خپل رب په باره کې تکليف ور رسوم.

نو عُتَيبه ورغى، د نبي عليه السلام د وړاندې يې د څه آيتونو نه اِنکار اوکړو (او د نبي عليه السلام په شان کې يې گستاخي اوکړه).

---

(۱) عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ: خَمْسَةُ نَفَرٍ مِنْ قَوْمِهِ كَانُوا ذَوِي أَسْنَانٍ وَشَرَفٍ فِي قَوْمِهِمْ فَمِنْهُمُ الْأَسْوَدُ بْنُ الْمُطَّلِبِ بْنِ أَسَدٍ أَبُو زَمْعَةَ دَعَا عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا كَانَ يَبْلُغُهُ مِنْ أَذَاهُ وَاسْتِهْزَائِهِ فَقَالَ اَللَّهُمَّ أَعْمِ بَصَرَهُ وَأَثْكِلْهُ وَلَدَهُ وَالْأَسْوَدُ بْنُ عَبْدِ يَغُوثَ بْنِ وَهْبِ بْنِ عَبْدِ مَنَافِ بْنِ زُهْرَةَ. وَالْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرَةَ بْنِ مَخْزُومٍ، وَالْعَاصُ بْنُ وَائِلِ بْنِ هِشَامِ بْنِ سَعْدِ بْنِ سَهْلٍ. وَالْحَارِثُ بْنُ الطُّلَاطِلَةِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ عَمْرِو بْنِ مَلْكَانَ قَالَ: فَلَمَّا تَمَادَوْا فِي الشَّرِّ وَأَكْثَرُوا بِرَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْإِسْتِهْزَاءَ أَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى: {فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ}.

عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَقَامَ وَأَقَامَ رَسُولُ اللهِ إِلَى جَنْبِهِ فَمَرَّ بِهِ الْأَسْوَدُ بْنُ الْمُطَّلِبِ فَرَمَى فِي وَجْهِهِ وَرَقَةً خَضْرَاءَ فَعَمِيَ. وَمَرَّ بِهِ الْأَسْوَدُ بْنُ عَبْدِ يَغُوثَ فَأَشَارَ إِلَى بَطْنِهِ فَاسْتَسْقَى بَطْنُهُ فَمَاتَ مِنْهُ حَبَنًا. وَمَرَّ بِهِ الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ فَأَشَارَ إِلَى جُرْحٍ بِأَسْفَلِ كَعْبِ رِجْلِهِ وَكَانَ أَصَابَهُ قَبْلَ ذَلِكَ بِسِنِينَ وَهُوَ يَجُرُّ سَبَلَتَهُ وَذَلِكَ أَنَّهُ مَرَّ بِرَجُلٍ مِنْ خُزَاعَةَ يَرِيشُ نَبْلًا لَهُ فَتَعَلَّقَ سَهْمٌ مِنْ نَبْلِهِ فِي إِزَارِهِ فَخَدَشَهُ ذَلِكَ الْخَدْشُ وَلَيْسَ بِشَيْءٍ فَلَمَّا أَشَارَ إِلَيْهِ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ انْتَقَضَ بِهِ ذَلِكَ الْخَدْشُ فَقَتَلَهُ. وَمَرَّ بِهِ الْعَاصُ بْنُ وَائِلٍ فَأَشَارَ إِلَى أَخْمَصِ رِجْلِهِ فَخَرَجَ عَلَى حِمَارٍ لَهُ يُرِيدُ الطَّائِفَ فَرَبَضَ بِهِ حِمَارُهُ عَلَى شِبْرِقَةٍ فَدَخَلَتْ فِي أَخْمَصِ رِجْلِهِ مِنْهَا شَوْكَةٌ فَقَتَلَتْهُ. وَمَرَّ بِهِ الْحَارِثُ بْنُ الطُّلَاطِلَةِ الْخُزَاعِيُّ فَأَشَارَ إِلَى رَأْسِهِ فَامْتَخَطَ قَيْحًا فَقَتَلَهُ. دلائل النبوة لابي نعيم الاصبهاني ج۱ ص ۲۶۸ و ص ۲۶۹ رقم ۲۰۱، و ۲۰۲ اَلْفَصْلُ السَّادِسَ عَشَرَ الْفَصْلُ الْعِشْرُونَ فِي ذِكْرِ مَا دَارَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمُشْرِكِينَ لَمَّا أَظْهَرَ الدَّعْوَةَ.

پيغمبر عليه السلام ورته دا ښېرې اوکړې:

اَللّٰهُمَّ ابْعَثْ عَلَيْهِ كَلْبًا مِنْ كِلَابِكَ.

اې الله! په ده باندې د خپلو سپو نه يو سپې رااوليږه (چې دا هلاک کړي).

" عُتَيبه " واپس خپل پلار ابولهب ته راغی، ابولهب ورنه پوښتنه اوکړه: اې بچيه! تا محمد (ﷺ) ته څه وويل: ده ورته وويل:

ما د هغه الله نه اِنکار اوکړو د کوم چې هغه عبادت کولو.

ابولهب ورنه پوښتنه اوکړه: هغه درته څه وويل: ده ورته وويل: هغه راته دا ښېرې اوکړې: اَللّٰهُمَّ ابْعَثْ عَلَيْهِ كَلْبًا مِنْ كِلَابِكَ.

اې الله! ده ته د خپلو سپو نه يو سپې رااوليږه (چې دا هلاک کړي).

ابولهب ورته وويل: اې بچيه! قسَم په الله، د محمد (ﷺ) ښېرې لرې، اوس ما سره ستا په باره کې يَره ده.

هبار بن اسود وايي چې مونږ ټول شام ته روان شو، په تللو تللو کې داسې يوې علاقې ته اُورسيدو چې هلته ډېر زيات زمري وو، په مونږ باندې شپه راغله، مونږ د يو راهب عبادت خانې ته ورغلو، راهب راته وويل:

اې عرب مسافرو! تاسو دلته ولې ښکته شوي، دا خو د زمرو ځای دی.

ابولهب مونږ ته وويل: اې خلقو! تاسو زما مرتبه پيژنئ؟ مونږ ورته وويل: آو.

ابولهب وويل:

إِنَّ مُحَمَّدًا قَدْ دَعَا عَلَى ابْنِيْ دَعْوَةً وَاللهِ مَا آمَنُهَا عَلَيْهِ. فَاجْمَعُوْا مَتَاعَكُمْ إِلَى هٰذِهِ الصَّوْمَعَةِ، ثُمَّ افْرِشُوْا لِابْنِيْ عُتَيْبَةَ ثُمَّ افْرِشُوْا حَوْلَهُ.

بيشکه محمد (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) زما ځوي ته ښېرې کړي، قسَم په الله، زه په ده باندې ويرېږم، لهذا تاسو ټول خپل اسباب دې عبادت خانې ته راجمع کړئ، ددې د پاسه زما ځوي د پاره بِستره واچوئ، او تاسو ټول د دينه ګير چاپيره خپلې بِسترې واچوئ.

هبار ابن اسود وايي چې مونږ ټولو خپل آسباب راجمع کړو، اُوچت ځای مو جوړ کړو، بيا مو د هغې د پاسه عُتَيبه له بِستره واچوله، عُتَيبه د هغې د پاسه څملاست، او مونږ ټول

د هغې نه ګير چاپيره څملاستو ، ابولهب هم د مونږ سره ښکته ملاست ؤ .

د شپې زمری راغی ، زمونږ د ټولو مخونه يې بوئ کړل ، خو هيچا ته يې څه اُو نه ويل ، بيا زمري ټوپ اُووهل او پاس اسباب ته وَر اُوخت ، د عُتيبه مخ يې بوئ کړو ، بيا وروباندې زمري سخته حمله اوکړه تر دې چې سَر يې ورنه پريکړو ، عُتيبه چغې وهلې ، صرف دا يې ويل چې : زما توره راوړئ زمرې دی . نور يې هيڅ اُو نه ويل .

مونږ ټولو وَرټوپ کړل ، خو زمرې اُوتختيد . د عُتيبه سَر يې مکمل شلولې ؤ .

ابولهب ويل :

قَدْ عَرَفْتُ وَاللهِ مَا كَانَ لِيَنْقَلِبَ مِنْ دَعْوَةِ مُحَمَّدٍ .

قسم په الله ، ماته معلومه وه چې د محمد (ﷺ) خبرې نه رَد کيږي . (١)

---

(١) عَنْ هَبَّارِ بْنِ الْأَسْوَدِ قَالَ : كَانَ أَبُوْ لَهَبٍ وَابْنُهُ عُتَيْبَةُ قَدْ تَجَهَّزَا إِلَى الشَّامِ وَتَجَهَّزْتُ مَعَهُمَا . فَقَالَ ابْنُهُ عُتَيْبَةُ : وَاللهِ لَأَنْطَلِقَنَّ إِلَيْهِ فَلَأُوْذِيَنَّهُ فِيْ رَبِّهِ . فَانْطَلَقَ حَتَّى أَتَى رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ! هُوَ يَكْفُرُ بِالَّذِيْ دَنَا فَتَدَلَّى فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى . فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : اَللّٰهُمَّ ابْعَثْ عَلَيْهِ كَلْبًا مِنْ كِلَابِكَ . ثُمَّ انْصَرَفَ عَنْهُ فَرَجَعَ إِلَيْهِ فَقَالَ : أَيْ بُنَيَّ ! مَا قُلْتَ لَهُ ؟ قَالَ : كَفَرْتُ بِإِلٰهِهِ الَّذِيْ يَعْبُدُ . قَالَ : فَمَاذَا قَالَ لَكَ ؟ قَالَ : قَالَ : اَللّٰهُمَّ ابْعَثْ عَلَيْهِ كَلْبًا مِنْ كِلَابِكَ . فَقَالَ : أَيْ بُنَيَّ ، وَاللهِ مَا آمَنُ عَلَيْكَ دَعْوَةَ مُحَمَّدٍ . قَالَ : فَسِرْنَا حَتَّى نَزَلْنَا الشَّرَاةَ وَهِيَ مَأْسَدَةٌ فَنَزَلْنَا إِلَى صَوْمَعَةِ رَاهِبٍ فَقَالَ : يَا مَعْشَرَ الْعَرَبِ ! مَا أَنْزَلَكُمْ هٰذِهِ الْبِلَادَ وَإِنَّهَا مَسْرَحُ الضَّيْغَمِ ؟ فَقَالَ لَنَا أَبُوْ لَهَبٍ : إِنَّكُمْ قَدْ عَرَفْتُمْ حَقِّيْ ؟ قُلْنَا : أَجَلْ يَا أَبَا لَهَبٍ . فَقَالَ : إِنَّ مُحَمَّدًا قَدْ دَعَا عَلَى ابْنِيْ دَعْوَةً وَاللهِ مَا آمَنُهَا عَلَيْهِ . فَاجْمَعُوْا مَتَاعَكُمْ إِلَى هٰذِهِ الصَّوْمَعَةِ . ثُمَّ افْرِشُوْا لِابْنِيْ عُتَيْبَةَ ثُمَّ افْرِشُوْا حَوْلَهُ قَالَ : فَفَعَلْنَا جَمَعْنَا الْمَتَاعَ حَتَّى ارْتَفَعَ ثُمَّ فَرَشْنَا لَهُ عَلَيْهِ ، وَفَرَشْنَا حَوْلَهُ فَبِتْنَا نَحْنُ حَوْلَهُ وَأَبُوْ لَهَبٍ مَعَنَا أَسْفَلَ وَبَاتَ هُوَ فَوْقَ الْمَتَاعِ . فَجَاءَ الْأَسَدُ فَشَمَّ وُجُوْهَنَا . فَلَمَّا لَمْ يَجِدْ مَا يُرِيْدُ تَقَبَّضَ ثُمَّ وَثَبَ فَإِذَا هُوَ فَوْقَ الْمَتَاعِ فَجَاءَ الْأَسَدُ فَشَمَّ وَجْهَهُ ثُمَّ هَزَمَهُ هَزْمَةً فَفَضَخَ رَأْسَهُ . فَقَالَ : سَيْفِيْ يَا كَلْبُ لَمْ يَقْدِرْ عَلَيَّ غَيْرُ ذٰلِكَ وَوَثَبْنَا فَانْطَلَقَ الْأَسَدُ وَقَدْ فَضَخَ رَأْسَهُ . فَقَالَ لَهُ أَبُوْ لَهَبٍ : قَدْ عَرَفْتُ وَاللهِ مَا كَانَ لِيَنْقَلِبَ مِنْ دَعْوَةِ مُحَمَّدٍ . دلائل النبوة لابي نعيم الاصبهاني ج١ ص٤٥٣ رقم ٣٨٠ . تاريخ دمشق لابن عساكر ج٣٨ ص٣٠٢ عتبة بن عبد العزى ابي لهب .

دا واقعه داسې هم نقل ده ، عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ ، عَنْ أَبِيْهِ قَالَ : لَمَّا تَلَا رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ←←←←

حافظ ابن عساكر رَحِمَهُ اللهُ دا واقعه داسې هم رانقل كړې چې : د ابولهب دوه ځامنو ته نبي عليه السلام دوه اورانې وركړې وى خو تر اوسه يې واده كړې نه وى ، كله چې نبي عليه السلام ته نبوّت ملاؤ شو او سورة اللهب نازل شو نو ابولهب ځامنو ته وويل چې د محمد (ﷺ) لورانو له طلاق وركړئ ، نو دواړو طلاق وركړو.

بيا عُتَيبه پيغمبر عليه السلام ته راغى او د دوى قميص يې اُوشلول.

نبي عليه السلام ورته دا خبرې اوكړې :

أَمَا إِنِّي أَسْأَلُ اللهَ أَنْ يُسَلِّطَ عَلَيْكَ كَلْبَهُ.

زه د الله تعالى نه دا سوال كوم چې په تا باندې خپل سپى مسلط كړي (او تا هلاک کړي)

بيا عُتَيبه شام ته د تجارت د پاره لاړ ، هلته په " زرقاء " مقام كې شپې تيرولو ته بنكته شو ، د شپې زمري راغلل او د دوى كير چاپيره ګرځيدل ، عُتَيبه به مسلسل ويل : هائ ، په ما باندې مور بُوره شه قسَم په الله دا زمري به ما خُوري ځكه محمد (ﷺ) ما ته خبرې كړي دي.

دا د خلقو په مينځ كې پروت ؤ ، زمري ورتوپ كړل ، دده سَر يې اُوچكول او مردار يې كړو. (١)

←←← {وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَى} [النجم : ١] قَالَ عُتَيْبَةُ بْنُ أَبِي لَهَبٍ: كَفَرْتُ بِرَبِّ النَّجْمِ . فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : سَلَّطَ اللهُ عَلَيْكَ كَلْبًا مِنْ كِلَابِهِ . قَالَ : فَحَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: خَرَجَ عُتَيْبَةُ مَعَ أَصْحَابِهِ فِي عِيرٍ إِلَى الشَّامِ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالشَّامِ فَزَأَرَ الْأَسَدُ فَجَعَلَتْ فَرَائِصُهُ تَرْعَدُ فَقِيلَ لَهُ: مِنْ أَيِّ شَيْءٍ تَرْعَدُ ؟ فَوَاللهِ مَا نَحْنُ وَأَنْتَ إِلَّا سَوَاءٌ . فَقَالَ : إِنَّ مُحَمَّدًا دَعَا عَلَيَّ. لَا وَاللهِ مَا أَظَلَّتِ السَّمَاءُ عَلَى ذِي لَهْجَةٍ أَصْدَقَ مِنْ مُحَمَّدٍ . ثُمَّ وَضَعُوا الْعَشَاءَ فَلَمْ يُدْخِلْ يَدَهُ فِيهِ ثُمَّ جَاءَ النَّوْمُ فَحَاطُوهُ بِمَتَاعِهِمْ وَوَسَّطُوهُ بَيْنَهُمْ وَنَامُوا فَجَاءَهُمُ الْأَسَدُ يَهْمِسُ يَسْتَنْشِقُ رُءُوسَهُمْ رَجُلًا رَجُلًا حَتَّى انْتَهَى إِلَيْهِ فَضَغَمَهُ ضَغْمَةً كَانَتْ إِيَّاهَا فَفَزِعَ وَهُوَ بِآخِرِ رَمَقٍ وَهُوَ يَقُولُ : أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنَّ مُحَمَّدًا أَصْدَقُ النَّاسِ؟ وَمَاتَ . دلائل النبوة لأبي نعيم الأصبهاني ج١ ص٤٥٧ رقم ٣٨٣

(١) عن قتادة قال وتزوج أم كلثوم ابنة رسول الله (صلى الله عليه وسلم) عتيبة بن عبد العزى أبي لهب فلم يبن بها حتى بعث النبي (صلى الله عليه وسلم) وكانت رقية ابنة النبي (صلى الله عليه وسلم) ←←←←

حَکَم بن ابي العاص ته د گستاخۍ په وجه سزا

حَکَم بن ابي العاص کافر به د نبي علیه السلام په شان کې گستاخي کوله ، پیغمبر علیه السلام ورته خبرې اوکړی چې :

اې الله ! دا چې په کوم ځای کې ولاړ دی په ده باندې زلزله راوله .

دې خبرو سره سمدست په هغه ځای باندې زلزله راغله په کوم ځای چې حَکَم بن ابي العاص کافر ولاړ وُ . (١)

د نبي علیه السلام د شهید کولو سازش کوونکي الله تعالی ذلیل مردار کړل

اَرید بن قَیس او عامر بن طُفیل دواړه مدینې منوّرې ته راغلل ، او د نبي علیه السلام د قتلولو سازش یې جوړ کړې وُ ، خو الله تعالی د نبي علیه السلام حفاظت اوکړو .

کله چې دوی واپس خپلو کورونو ته روان شو نو په لاره کې الله تعالی په اَرید بن قَیس باندې آسماني تَندر راأوغورځول او دا یې هلاک کړو .

←←← عند أخيه عتبة بن عبد العزى أبي لهب . فلما أنزل الله تعالى " تبت يدا أبي لهب " قال أبو لهب لإبنيه عتيبة وعتبة رأسي من رأسيكما حرام إن لم تطلقا ابنتي محمد . وسأل النبي (صلى الله عليه وسلم) عتبة طلاق رقية وسألته رقية ذلك . فقال له أمه وهي حمالة الحطب طلقها يا بني فإنها قد صبت . فطلقها وطلق عتيبة أم كلثوم وجاء إلى النبي (صلى الله عليه وسلم) حين فارق أم كلثوم وقال . كفرتُ بدينك وفارقت أبنتك لا تحبني ولا أحبك ثم سطا عليه فشق قميص النبي (صلى الله عليه وسلم)، وهو خارج نحو الشام تاجرا فقال رسول الله (صلى الله عليه وسلم) أما إني أسأل الله أن يسلط عليك كلبه . فخرج في تجر من قريش حتى نزلوا بمكان من الشام يقال له الزرقاء ليلا فأطاف بهم الأسد تلك الليلة فجعل عتيبة يقول: يا ويل أمي هو والله آكلي كما دعا محمد علي أقاتلي ابن أبي كبشة وهو بمكة وأنا بالشام . فعدا عليه الأسد من بين القوم فأخذ برأسه وضغمه ضغمة فذبحه . فتزوج عثمان بن عفان رقية فتوفيت عنده ولم تلد له . تاريخ دمشق لابن عساكر ج ٣٨ ص ٣٠٢ عتبة بن عبد العزى ابى لهب

(١) جَعَلَ الحَكَمُ بْنُ أَبِي العَاصِ يَغْمِزُ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ. « اَللَّهُمَّ اجْعَلْ بِهِ وَزَغَ مَكَانَهُ » وَالْوَزَغُ الإِرْتِعَاشُ . معجم الصحابة ابو الحسين عبد الباقي بن قانع ج ٣ ص ١٩٦ هِنْدُ بْنُ أَبِي هَالَةَ التَّمِيمِيُّ.

عامر بن طفیل په لاره باندې ځانله روان وُ ، په لاره کې دده په مرۍ کې د طاعون غټه دانه راأوخته ، د اوبن د پاسه سُور چې مردار شو او بنکته راأوغورځید .

نو کور ته د رسیدلو نه مخکې د وارهٔ الله تعالی په بَدترین مرګ سره مردار کړل . (١)

---

(١) پوره واقعه داسې ده : عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا : أَنَّ أَرْبَدَ بْنَ قَيْسِ بْنِ جُزَيِّ بْنِ خَالِدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ كِلَابٍ، وَعَامِرَ بْنَ الطُّفَيْلِ بْنِ مَالِكٍ، قَدِمَا الْمَدِينَةَ عَلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَانْتَهَيَا إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ جَالِسٌ فَجَلَسَا بَيْنَ يَدَيْهِ. فَقَالَ عَامِرُ بْنُ الطُّفَيْلِ: يَا مُحَمَّدُ! مَا تَجْعَلُ لِي إِنْ أَسْلَمْتُ؟ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَكَ مَا لِلْمُسْلِمِينَ، وَعَلَيْكَ مَا عَلَيْهِمْ». قَالَ عَامِرُ بْنُ الطُّفَيْلِ: أَتَجْعَلُ لِيَ الْأَمْرَ إِنْ أَسْلَمْتُ مِنْ بَعْدِكَ؟ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَيْسَ ذَلِكَ لَكَ وَلَا لِقَوْمِكَ، وَلَكِنْ لَكَ أَعِنَّةُ الْخَيْلِ». قَالَ: أَنَا الْآنَ فِي أَعِنَّةِ خَيْلِ نَجْدٍ، اجْعَلْ لِيَ الْوَبَرَ وَلَكَ الْمَدَرُ، قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا». فَلَمَّا قَامَ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ عَامِرٌ: أَمَا وَاللهِ لَأَمْلَأَنَّهَا عَلَيْكَ خَيْلًا وَرِجَالًا. فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَمْنَعُكَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ» فَلَمَّا خَرَجَ عَامِرٌ وَأَرْبَدُ قَالَ عَامِرٌ: يَا أَرْبَدُ! إِنِّي أَنَا أَشْغَلُ عَنْكَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَدِيثِ فَاضْرِبْهُ بِالسَّيْفِ، فَإِنَّ النَّاسَ إِذَا قَتَلْتَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَزِيدُوا عَلَى أَنْ يَرْضَوْا بِالدِّيَةِ وَيَكْرَهُوا الْحَرْبَ، فَسَنُعْطِيهِمُ الدِّيَةَ، قَالَ أَرْبَدُ: أَفْعَلُ. فَأَقْبَلَا رَاجِعَيْنِ إِلَيْهِ، فَقَالَ عَامِرٌ: يَا مُحَمَّدُ! قُمْ مَعِي أُكَلِّمْكَ. فَقَامَ مَعَهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَلَيَا إِلَى الْجِدَارِ، وَوَقَفَ مَعَهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكَلِّمُهُ، وَسَلَّ أَرْبَدُ السَّيْفَ، فَلَمَّا وَضَعَ يَدَهُ عَلَى سَيْفِهِ يَبِسَتْ عَلَى قَوَامِ السَّيْفِ، فَلَمْ يَسْتَطِعْ سَلَّ السَّيْفِ، فَأَبْطَأَ أَرْبَدُ عَلَى عَامِرٍ بِالضَّرْبِ، فَالْتَفَتَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَى أَرْبَدَ وَمَا يَصْنَعُ، فَانْصَرَفَ عَنْهُمَا، فَلَمَّا خَرَجَ عَامِرٌ وَأَرْبَدُ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى إِذَا كَانَا بِالْحَرَّةِ حَرَّةِ وَاقِمٍ نَزَلَا. فَخَرَجَ إِلَيْهِمَا سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ وَأُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ، فَقَالَا: اشْخَصَا يَا عَدُوَّيِ اللهِ، لَعَنَكُمَا اللهُ. قَالَ عَامِرٌ: مَنْ هَذَا يَا سَعْدُ؟ قَالَ: هَذَا أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ الْكَاتِبُ، قَالَ: فَخَرَجْنَا حَتَّى إِذَا كَانَ بِالرَّقْمِ أَرْسَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى أَرْبَدَ صَاعِقَةً فَقَتَلَتْهُ، وَخَرَجَ عَامِرٌ حَتَّى إِذَا كَانَ بِالْحَرِيمِ ثُمَّ أَرْسَلَ اللهُ عَلَيْهِ قُرْحَةً فَأَخَذَتْهُ فَأَدْرَكَهُ اللَّيْلُ فِي بَيْتِ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي سَلُولَ، فَجَعَلَ يَمَسُّ قُرْحَتَهُ فِي حَلْقِهِ، وَيَقُولُ: غُدَّةٌ كَغُدَّةِ الْجَمَلِ، فِي بَيْتِ سَلُولِيَّةٍ، يَرْغَبُ أَنْ يَمُوتَ فِي بَيْتِهَا، ثُمَّ رَكِبَ فَرَسَهُ، فَأَحْضَرَهُ حَتَّى مَاتَ عَلَيْهِ رَاجِعًا، فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيهِمَا {اللهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَى وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ} [الرعد: ٨] إِلَى قَوْلِهِ {مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ} [الرعد: ١١] قَالَ: الْمُعَقِّبَاتُ مِنْ أَمْرِ اللهِ يَحْفَظُونَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. ثُمَّ ذَكَرَ أَرْبَدَ وَمَا قَتَلَهُ بِهِ، قَالَ: {هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا} [الرعد: ١٢] إِلَى قَوْلِهِ {وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ} [الرعد: ١٣] . الأحاديث الطوال للطبراني ج١ ص ٢٦٩ حَدِيثُ عَامِرِ بْنِ الطُّفَيْلِ وَأَرْبَدَ بْنِ قَيْسٍ. المعجم الكبير للطبراني رقم ١٠٧٦٠ . تفسير ابن كثير ٢/٦٦٦ .

د نبي عليه السلام د روضې ګستاخي کوونکي باندې د الله ﷻ عذاب

د عُمر بن عبد العزيز رحمه الله په دَور کې چې کله د مسجدِ نبوي تعمير کيدلو نو ګلکارانو چې کله د نبي عليه السلام د رَوضې ديوال اُوغورځول نو په دې وخت کې په مسجد نبوي کې نور مسلمانان نه وو صرف د رُوم ګِلکارانو په کې کار کولو ، په دې کې يو ګِلکار وويل :

اَلَا اَبُوْلُ عَلَى قَبْرِ نَبِيِّهِمْ ؟

آيا زه د مسلمانانو د پيغمبر په قبر باندې تَشې متيازې اوکړم ؟

نو ده د نبي عليه السلام په قبر مبارک باندې د تَشو متيازو کولو اِراده اوکړه ، نورو ملګرو ددينه منع کړو خو دا منع نه شو .

کله چې دا وررِوان شو نو ناڅاپه د پورته نه دده په سَر باندې يو غټ کاڼړې رااُوغورځيد مازغه يې ټول خواره واره شو .

په دغه ځای کې چې کوم عيسائي ګِلکاران وو هغوی چې دا اُوليد نو بعضو په کې په هماغه ځای کې اِيمان راوړو .(۱)

په پټه باندې د نبي عليه السلام روضې مبارکې ته سُرنګ ويستونکي کسان الله تعالى ذليل کړل

سلطان نورالدين زنګي رحمه الله ډير زړه وَر بادشاه تېر شوی ، دده د زړه ورتيا د وجې نه د يورپ ډير بهادران لړزيدل ، دا دعيسايانو سره په صليبي جنګونو کې مشغول ؤ (د صليبي جنګونو دَور د ۱۰۹۹ء نه تر ۱۱۸۷ء پورې ؤ) .

دا يو ځل په شام کې ؤ ، يوه شپه ده د تهجدو مونځ اوکړو ، اُوده شو ، په خوب کې يې د

(۱) قال: فبينما أولئك العمال يعملون في المسجد إذ خلا لهم المسجد . فقال بعض أولئك العمال من الروم: ألا أبول على قبر نبيهم فتهيأ لذلك فنهاه أصحابه. فلما همّ أن يفعل اقتلع فألقى على رأسه. فانتثر دماغه. فأسلم بعض أولئك النصارى وفاء الوفاء بأخبار دار المصطفى ج۲ ص۹۳ الفصل السادس عشر في زيادة الوليد بن عبد الملک على يد عمر بن عبد العزيز

رسول الله صلی الله علیه وسلم سره ملاقات اوشو ، نبي علیه السلام دوه شین سترګو (د پیشو دسترګو په شان سترګو واله) کسانو طرفته اشاره اوکړه او سلطان نورالدین ته یې وویل : نَجِّنِي الْقِدَٰنِي مِنْ هَٰذَيْنِ .

ماته نجات راکړه او ما ددې دوه کسانو نه خلاص کړه .

سلطان نورالدین د یَرې په حالت کې راپاڅید ، حیران شو ، اَودس یې اوکړو ، نوافل یې اوکړل ، او اُوده شو .

چې څنګه یې سترګې پټې شوی نو هماغه شان خُوب یې بیا اولید ، راپاڅېد بیا یې اودس اوکړو او نوافل یې اوکړل ، چې اُوده شو نو هماغه شان خوب یې په دریم ځل هم اولید .

راپاڅېد او وې ویل : اوس ماته د خوب کولو ګنجائش نشته ، په همدغه وخت کې یې خپل وزیر جمال الدین اصفهاني رااُوغوښت او ټوله واقعه یې ورته بیان کړه ، وزیر ورته وویل : حِصارېږه مه ، بلکه فورًا مدینې منورې ته لاړ شه ، چاته دا خوب مه بیانوه ، داسې معلومیږي چې په مدینه منوره کې ضرور څه واقعه راپېښه شوی ، خو ته په تېزۍ سره ځان مدینې منورې ته اورسوه .

سلطان دځان سره د مجلسِ شورٰی شل (٢٠) کسان او دوه سوه (٢٠٠) سپاهیان روان کړل ، ډیر جواهرات ئې هم د ځان سره واخیست ، په شپه او ورځ سفر کولو سره ئې په تېزو اوښانو باندې په شپاړسو (١٦) ورځو کې ځان د شام نه مدینې منورې ته اورسول .

په دغه زمانه کې عرب د سلطان نورالدین د اَثر لاندې راغلي وو ، د بادشاه په ناڅاپه راتلو سره مدینې منورې واله خلق حېران شو ، د مدینې اَمیر دده نه د ناڅاپه راتلو پوښتنه اوکړه ، بادشاه صرف ده ته ټوله واقعه بیان کړه (چې په خوب کې مې درې پېرې پیغمبر علیه السلام اولید او راته وې فرمایل : نَجِّنِي الْقِدَٰنِي مِنْ هَٰذَيْنِ)

. د مدینې امیر بادشاه ته وویل : که ته دا دوه کسان پېژندې شې نو زه به د مدینې منورې ټول خلق د اِنعام ورکولو په بَهانه راجمع کړم او هر کس به ستا مخې ته تیرېږي او ته به انعام ورکوی .

(ده ورته وویل صحیح ده) عام اعلان اوشو چې سلطان د ټولې مدینې منوّرې خلقو ته

انعام وركوي ، هر كس دې خامخا راشي ، د بادشاه د لاس نه دې انعام حاصل كړي .
هر كس د انعام په لالچ كې راغى ، چې كوم كس ته به سلطان انعام وركول نو هغه ته به يې په ډير ژوَر نظر كتل ، تردې چې د مدينې منورې ټول خلق ختم شو ، خو نبي عليه السلام چې په خوب كې كومو دوه كسان طرفته اشاره كړې وه هغه كسان دده مخې ته رانغلل .
سلطان حېران وُ ، د مدينې منورې د امير او خلقو نه يې پوښتنه اوكړه چې بل څوک خو د انعام اخيستلو نه پاتې ندى ؟
خادمينو ورته وويل : بادشاه سلامت ! صرف دوه اهل مغرِب (يعنې د رُوم اوسيدونكي كسان) پاتې دي چې هغه ډير نېكان ، ديندار او عبادت گزاره دي ، په جنّتُ البقيع كې خلقو ته اُوبه وركوي ، گوشه نشين دي ، د چاسره يې څه تعلقات نشته .
سلطان هغه هم رااوغوښت ، چې څنگه دوه ته رامخامخ شو نو دوه اوپېژندل چې دا هماغه كسان دي كومو ته چې رسول الله صلى الله عليه وسلم اشاره كړې وه او ماته يې فرمايلي وُ چې ددې دوه كسانو نه ماته خلاصي او نجات راكړه .
سلطان د تفتيش نه مخكې دوي ته څه ويل مناسب او نه گنړل ، مصافحه يې ورسره اوكړه ، په عزت يې كېنول ، بيا سلطان د دوى سره حُجرى ته لاړ ، د دوى په حجره كې په زمكه باندې يوه معمولي چټائي غوړېدلې وه ، په چاخته كې يو قرآن كريم او دوعظ او نصيحت څه كتابونه پراته وو ، سلطان نورالدين زنگي رحمه الله ډير حېران شو ، چې يا الله ! دا څه معامله ده ؟ دلته خو هيڅ شى د خطرې نشته ، مايوسه شو . چې كله رااوپس كيدو نو د چټايي لاندې يو څيز دده په خپې ايخودلو سره اوخوزيد ، چې چټائي يې پورته كړه نو يوه تخته وه ، تخته يې چې پورته كړه نو يو لوي سُرنگ د نبي كريم صلى الله عليه وسلم روضې مباركې طرفته وهل شوې وُ .
سلطان پوهه شو فورًا يې دواړه اونيول ، دوي نه يې تحقيق اوكړو ، دوي د خپل جرم اقرار اوكړو ، چې مونږ د روم عيسايان يو ، مونږ ته عيسايي بادشاه ډير مال راكړې دى ، او د ډيرو انعاماتو وعده يې راسره كړې ده ، مونږ خپل شكل د حاجيانو په شان جوړ كړې دى ، دلته ددې دپاره راغلي يو چې د نبي عليه السلام جسد مبارک ددې ځاى نه اوباسو ، روم ته يې ويسو ، ددې دپاره چې د مسلمانانو دا مركز او د دوي اتفاق ختم شي ، مونږ چې دلته

راغلو نو خلقو ته مو دا ظاهره کړه چې زمونږ د رسول الله صلی الله علیه وسلم سره مینه ده ، ځان مو ورته دینداره ښکاره کړو ، دوي ته مو وویل :

مونږ د نبي علیه السلام سره د محبت په وجه خپل وطن پریخی او دلته ددې دپاره راغلي یو چې د پیغمبر علیه السلام د قبر مبارک سره نزدې مقیم شو ، د مدینې منورې خلقو چې زمونږ دا ظاهري مِینه او دینداري اولیده نو ډُهوکه شو ، مونږ ته یې د روضې مبارکې سره متصل حجره راکړه ، مونږ په پټه سره روضې مبارکی طرفته سُرنګ وهل شروع کړو ، ټوله شپه به مو سُرنګ وهل ، سهر وختي به مو د څرمنې په دوه تېلو کې خاوره واچوله ، جنت البقیع طرفته به د فاتحې په بَهانه لاړو ، هلته به مو خاوره ځای په ځای واچوله ، بیا به واپس راغلو ، د ورځې به ددې خوا او شاه قجورو په باغونو او قباء کې ګرځیدو ، خلقو ته به مو اُوبه ورکولی ، د ډېرو کلونو د محنت نه پس نن مونږ د رسول الله صلی الله علیه وسلم روضې مبارکی ته رسیدلي وو.

(ویلې شي چې په کومه شپه دا سُرنګ د نبي علیه السلام روضې مبارکې ته رسیدو واله ؤ په دغه شپه باندې سخت باران ، ګرزار ، تندرونه ، طوفان او سخته زلزله راغله چې ددې په وجه خلق په سخته یَره کې مبتلاء شو)

سلطان نورالدین زنګي رحمه الله چې دا واقعه واوریده نو سخت یې اوژړل ، او په همدغه وخت یې د حجرې مخې ته ددې دواړو لعینانو سرونه د تنْ نه جُدا کړل ، بیا یې سجده د شکر اوکړه .

بیا یې د روضې مبارکې نه ګېر چاپېره دومره ژوب خندق اوکنیست چې اُوبه په کې رااُووتی ، بیا یې رصاص (سیسه) ویلې کړه او د خندق د بیخ نه یې تر دزمکې د سَر پورې دا ټوله فاصله د رصاص نه ډکه کړه ، ددې دپاره چې آئنده څوک بیا داسې کار اونه کړي . (۱)

د نبي علیه السلام د ګستاخۍ په وجه د میرزا قادیاني او د هغه د ملګرو بَدترین اَنجام

میرزا غلام احمد قادیاني که یو طرف ته د نبوّت دعوی کړې وه نو بل طرف ته یې په خپلو

(۱) حکمت و نصیحت کے حیرت الکبر واقعات ص ۲۰۰

کتابونو کې زمونږ د پیغمبر " محمد رسول الله ﷺ " او د صحابه کرامو ګستاخي هم کړی.

همدارنګې د هغه ملګرو هم د رسول الله صلی الله علیه وسلم ګستاخي کوله نو الله تعالی دوی ټول په دُنیا کې هم رُسواء کړل، او په آخرت کې خو به یې هسې هم سخته سزا وي.

د عبرت د پاره درته د یو څو قادیانانو آخري انجام ذکر کوم:

د میرزا قادیاني خطرناک مرګ : میرزا قادیاني خوراک کولو، د خوراک په دَوران کې وریاندې اَلتی او دَستونه اُولږیده، لیټرین له لاړ، د دوارو لارو نه یې ګندګي روانه وه، آخر په همدې ګندګۍ کې وراُوغورځید او هملته په لیټرین (ټټی) کې دننه مردار شو.

د ظفرالله قادیاني خطرناک مرګ : د قادیانو په مشرانو کې یو کس ظفر الله هم ؤ، دا هم چې کله مړ کیدو نو د خُلې نه یې ګندګي روانه وه، او د اُودس ماتي په شان سخته بَدبُوئي ورنه تلله، نورو قادیانانو ده ته په ورتللو باندې پابندي اُولګوله، ددې د پاره چې هسې نه خلق دا اُوویني او د قادیانیت نه توبه اُوباسي.

ډاکټرانو ډیر کوشش اوکړو چې دده د خُلې ګندګي بنده کړي خو نه بندیده، په همدې ذِلت حالت کې مردار شو، د مرګ نه پس یې هم د خُلې نه ګندګي تلله، آخر ډاکټرانو ډیر مالوچ دده په مرۍ کې کینبودل چې دا ګندګي راوتل بند شي خو هغه چونکه د الله ﷻ عذاب ؤ نو په دې سره هم بنده نه شوه.

د حکیم نورالدین قادیاني خطرناک مرګ : حکیم نورالدین د میرزا قادیاني خلیفه ؤ، ټول عُمر یې د قادیاني په حق کې تقریرونه کول، خو الله تعالی په آخر کې ذلیل کړو:

یوه ورځ دا په آس باندې سُور ؤ، چیرته تللو، د آس نه رااُوغورځید، خپه یې ماته او زخمي شوه، د خپې زخم یې جوړ نه شو، او مکمل بې کاره شو، په دې دوران کې یې ښځه د بل چا سره اُوتخیده، ځوان ځوي ورله بل قادیاني قتل کړو، په آخر عُمر کې دده ژبه بنده شوه، مخ یې مَسخ شو، او په همدې ذِلت حالت کې مردار شو.

د یو قادیاني په قبر کې اور لږیدل : په ډیره غازي خان آله آباد کلي کې یو قادیاني ماسټر اُوسیدلو، همیشه به یې د قادیانیت تبلیغ کولو، او د ختم نبوت نه منکر ؤ.

کله چې دا مړ شو نو قاديانانو په پټه باندې دا د مسلمانانو په هديره کې ښخ کړو . کله چې مسلمانان ورباندې خبر شو نو دوی احتجاج اوکړو او حکومت ته يې وويل چې دا د مسلمانانو د مقبرې نه اوباسئ ، آخر قاديانان مجبور شو ددې ځای نه يې لرې کړو او په بل ځای کې يې دفن کړو ، د دَفن کولو نه پس دهغه په قبر کې سخت اُور اولګيد ، تر د درې ورځو پورې دا اُور لګيدلې وُ ، آخر قبر په دير دَرز سره اُوشليد او په هغه ځای کې لويه کنده جوړه شوه . خلق د لرې لرې نه د عبرت د پاره راتلل ، او دا يې په خپلو سترګو باندې کتلو .

د يو قادياني مړي نه سخته بَدبوئي تلل : په ضلع ديره غازي خان تونسه کې يو قادياني مړ شو ، قاديانانو دا په پټه باندې د مسلمانانو د يو جُمات په صحن کې ښخ کړو . مسلمانان چې خبر شو نو احتجاج يې اوکړو ، آخر قاديانان مجبور شو دا قبر يې رااُوسپړل چې بل ځای ته يې ويسي ، چې څنګه يې قبر کلاؤ کړو نو سخته بَدبُوئي ورنه راخوَره شوه ، دومره تېزه بَدبُوئي وه چې په هغه ځای کې موجود ټولو خلقو باندې سَرونه اُوګرځيدل .

قاديانانو دا مړې د خپل يو کور په صحن کې دفن کړو . يو څو ورځې پس په دې کور کې داسې بَدبُوئي پيدا شوه چې په هغې کې اُوسيدل مشکل شو ، د هغه کور خلق مجبور شو قبر يې رااُوسپړل چې چيرته لرې يې ښخ کړي ، نو چې څنګه يې قبر کلاؤ کړو داسې تېزه بَدبوئي ورنه راپورته شوه چې په ميلونو ميلونو لرې خلقو محسوس کړه ، او څو ورځې دا بَدبوئي موجود وه ، په دې عبرت ناکه واقعه ليدلو سره دير قاديانان واپس مسلمانان شو .

په قبر کې د يو قادياني مړي مخ د قبلې نه اُوړيدل: په ضلع خوشاب آدهي کوټ کې يو قادياني اُوسيدو ، نوم يې امام الدين وُ ، هغه د مسلمانانو د يَرې نه په ظاهره باندې د قاديانيت نه توبه اُوويسته ، خو په زړه کې يې هماغه شان د قاديانيت سره مِينه وه ، او پټ منافق وُ ، د مسلمانانو جاسوسي به يې کوله . ليکن مسلمانانو ته دده دا پټ حالت نه وُ معلوم . کله چې دا مړ شو نو مسلمانانو دده جنازه اوکړه ، بيا يې چې کله په قبر کې کيښودو نو يو عالِم قبر ته ورښکته شو او دده مخ يې قبلې طرف ته واړول . ناګهانه په تېزۍ جَټکې سره دده مخ د قبلې نه بل طرف ته رااُوګرځيد .

دې عالِم دا ګمان اوکړو چې ګني دا زما خپې سره اُولګيد ځکه يې مخ د قبلې نه راتاؤ شو نو دوباره يې دده مخ قبلې طرف ته واړول . بيا هم په تېزۍ جَټکې سره دده مخ د قبلې نه

دیخوا راواوړېد .

دا عالِم وایي چې ما په دریم ځل دده مخ قبلې طرف ته واړول خو بیا هم دده مخ سمدست د قبلې نه رااوګرځید.

پس زه پوهه شوم چې دې کس مسلمانانو ته د دهوکې ورکولو د پاره په ظاهره باندې د قادیانیت نه توبه ویستې وه خو په زړه کې هماغه شان قادیانې وُ ځکه یې مخ د قبلې نه راوړي ، نو ما دا همدغه شان پرېخود .

ددې واقعاتو نه معلومه شوه چې چا د نبي علیه السلام په شان کې ګستاخي کړې نو الله تعالی هغه ذلیل کړې دی . (۱)

دا احادیثو نه منکر کافر دی

په دې ځای کې ضِمنًا په دې مسئله هم ځان پوهه کړئ چې څوک احادیث حجت نه ګڼي ، او د احادیثو نه مُنکر وي نو دا سړې کافر دی . (۲)

ځکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم احادیث هم وَحي ده (خو دا وَحي خَفي او غیر مَتلو ده) ، الله تعالی فرمایي :

﴿ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى . إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوْحٰى ﴾ . (۳)

ترجمه : دا پیغمبر د خپل خواهشِ نفس نه خبرې نه کوي (بلکه) د دوی هره خبره وَحي ده چې په دوی نازلولې شي . لهذا که یو کس عقیدتًا د حَقارت په وجه د احادیثو نه انکار کوي نو په دې سره دا سړې کافر کیږي . (۴)

---

(۱) ناقابل یقین سچے واقعات ص ۲۲۷ قادیانیوں کا عبرت ناک انجام کے واقعات .

(۲) قال الله تعالی : ﴿ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى . إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوْحٰى ﴾ الاية . وفی الهندية : مَنْ قَرَأَ حَدِيثًا مِنْ أَحَادِيثِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَجُلٌ: همه روز خلشها خواند قَالَ: إِنْ أَضَافَ ذَٰلِكَ إِلَى الْقَارِئِ لَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُنْظَرُ إِنْ كَانَ حَدِيثًا يَتَعَلَّقُ بِالدِّيْنِ وَأَحْكَامِ الشَّرْعِ يَكْفُرُ . الفتاوی الهندية ج۲ ص ۲٦٦ احکام المرتدين منها ما يتعلق بالانبياء عليهم الصلاة والسلام ، فتاوی فريديه ج۱ ص ۱۱۴ .

(۳) النجم آية ۳ ، ۴ .

(۴) لما فی الهندية : وَمَنْ أَنْكَرَ الْمُتَوَاتِرَ فَقَدْ كَفَرَ . وَمَنْ أَنْكَرَ الْمَشْهُوْرَ يَكْفُرُ عِنْدَ الْبَعْضِ ←←←←

علماؤ تر دې پورې لیکلي: چې څوک په احادیثو باندې تنقید کوي او صحاح ستهٔ و ته جَعلي داستانونه، یا ګند بَلا وايي نو داسې کس مُلحِد او زندیق دی.

او داسې کس چونکه مُنکرِ حدیث دی لهذا دده تعظیم او تکریم کول د دِین توهین او د کُفر خوَروونکي سره امداد کول دي. لهذا د مسلمان د پاره ددینه ځان ساتل لازمي دي.(۱)

خلاصه دا چې د چا دا عقیده وي چې د احادیثو ټوله ذخیره د اِعتبار قابله او معتبره نه ده نو دا کُفري عقیده ده، په دې سره دا سړې د اِسلام نه اُوځي.(۲)

د نبي علیه السلام د سُنتو توهین کول کُفر دی

چې کله په دلیل شرعي سره دیو کار متعلق دا معلومه شي چې دا سُنت دی نو بیا دداسې سُنتو توهین کول، یا اِستهزاء او ټوقې ورپورې کول کُفر دی.(۳)

←←← وَقَالَ عِيسَى بْنُ أَبَانَ: يُضَلَّلُ وَلَا يُكَفَّرُ، وَهُوَ الصَّحِيحُ وَمَنْ أَنْكَرَ خَبَرَ الْوَاحِدِ لَا يَكْفُرُ غَيْرَ أَنَّهُ يَأْثَمُ بِتَرْكِ الْقَبُولِ هَكَذَا فِي الظَّهِيرِيَّةِ. الفتاوی الهندية ج۲ ص ۲٦٥ الباب التاسع احكام المرتدين.

قال العلامة ملا علي القاري رحمه الله: وفی المحيط من قال لفقيه يذكر شيئًا من العلم او يُروی حديثًا صحيحا (ای ثابتًا لاموضوعًا) هذا ليس بشيء .... كفر. شرح الفقه الاكبر ص ۱۷٥ الفصل فی العلم والعلماء. و مثله فی فتاوی دارالعلوم ديوبند ج۱۲ ص ۴۳۰ احكام المرتدين، فتاوی حقانيه ج۱ ص ۲۱٦.

(۱) فتاوی فريديه ج۱ ص ۱۰۰.

(۲) وفی البزازية علی هامش الهندية: إذا استخف بسنة او حديث من احاديثه عليه السلام كفر. وفی الهندية: مَن أنكر المتواتر فقد كفر وَمَنْ أَنْكَرَ الْمُتَوَاتِرَ فَقَدْ كَفَرَ. وَمَنْ أَنْكَرَ الْمَشْهُورَ يَكْفُرُ عِنْدَ الْبَعْضِ. وَقَالَ عِيسَى بْنُ أَبَانَ: يُضَلَّلُ وَلَا يُكَفَّرُ. وَهُوَ الصَّحِيحُ. الهندية ج۲ ص ۲۱٥، فتاوی عثمانية لمولانا تقي عثماني دامت بركاتهم العالية ج۱ ص ۷۷ فصل في كلمات الكفر و افعال الكفر.

(۳) لما قال في الهندية: در روزِ عاشوراء یکے را گویند که سُرمه درین روز سُنت است، او گوید کارِ زنان ومخنثان بود کافر گردد. الفتاوی الهندية ج۲ ص ۲٦٥ الباب التاسع احكام المرتدين

قال العلامة ابن عابدين رحمه الله: بَلْ بِالْمُوَاظَبَةِ عَلَى تَرْكِ سُنَّةٍ اسْتِخْفَافًا بِهَا بِسَبَبِ أَنَّهُ فَعَلَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زِيَادَةً أَوْ اسْتِقْبَاحُهَا كَمَنْ اسْتَقْبَحَ مِنْ آخَرَ جَعْلَ بَعْضِ الْعِمَامَةِ تَحْتَ حَلْقِهِ أَوْ إحْفَاءَ شَارِبِهِ. رد المحتار ج۴ ص ۲۲۲ باب المرتد ومثله في شرح الفقه الاكبر ص ۱٥۲ استحلال المعصية صغيرة .... كفر، فتاوی حقانيه ج۱ ص ۱۲٦.

د نبي ﷺ د احاديثو توهين كوونكي كس بدترين انجام

چا چې د نبي عليه السلام د احاديثو توهين كړی نو الله تعالی هغه ته په دې دُنيا كې هم سخته سزا وركړې. ددې په باره كې درته يو څو واقعات رانقل كوم:

د أحاديثو د استهزاء په وجه دواړه خپې أوچيدل او شليدل

امام ابوداؤد سجستاني رحمه الله يوه واقعه رانقل كړې چې د احاديثو زده كوونكو طالبانو كې يو طالب ډير خواهش پَرسته، بې حَياء، او مُتكبّره ؤ، دهٔ د نبي كريم ﷺ دا حديث مبارک واوريد: إِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَتَضَعُ أَجْنِحَتَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ رِضًا بِمَا يَطْلُبُ. (۱)

بيشكه فرښتې د طالب العلم د پاره خپلې وزرې غوړوي (يعنى ددهٔ دوړاندې عاجزي او تواضع كوي (۲)) ځكه فرښتې د هغهٔ كار په كولو خوشحاله وي كوم چې دا طالب العلم طلب كوي (يعنى د علم په زده كولو دا فرښتې خوشحاله وي).

نو دې مُتكبّره كس په خپلو څپلو كې ميخونه ټک وهل (اود ميخونو تېره سرونه يې لاندې طرف ته راوست) ، او د استهزاء په طور يې وويل:

أُرِيدُ أَنْ أَطَأَ أَجْنِحَةَ الْمَلَائِكَةِ.

زه اراده لرم چې د فرښتو وزرې په دې ميخونو سره پائمال او ماتې كړم.

نو الله تعالی دهٔ ته دا سزا وركړه چې ددهٔ په خپو باندې خوړونكې خطرناكه بيماري أولګيده. (۳)

---

(۱) سنن الترمذي رقم الحديث ۳۵۳۵ باب فضل التوبة والاستغفار وما ذُكر من رحمة الله بعباده، وحديث ۲۶۸۲، ابوداؤد حديث ۱۲۶۱، ابن ماجه حديث ۲۲۳، الآداب للبيهقي حديث ۸۶۲، شرح السنّة للبغوي ۱/ ۲۷۷.

(۲) لَتَضَعُ أَجْنِحَتَهَا: اي تخضع وتتواضع. قرطبي ج ۱ ص ۳۳۰..

(۳) وروي عن ابي داؤد السجستاني أنه قال: كان في أُصحاب الحديث رجل خليع فسمع حديث النبي صلى الله عليه وسلم: إِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَتَضَعُ أَجْنِحَتَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ رِضًا بِمَا يَطْلُبُ فجعل في نعليه مسامير من حديد، وقال: أُرِيدُ أَنْ أَطَأَ أَجْنِحَةَ الْمَلَائِكَةِ. فأصابته الأكلة في رجليه. نزهة الناظرين في الاخبار والآثار المروية عن الانبياء والصالحين ص ۲۴۸ كتاب تلاوة القرآن ۲۴۹.

❁ امام نووي رحمه الله ذکر کړي ، چې يحيٰ ساجي رحمه الله فرمايي : يو ځل مونږ څه ملګري د بَصرې په يوه کوڅه کې د يو لوي مُحدّث عالِم ملاقات ته تللو ، مونږ په تېزی مزل کولو ، د مونږ سره يو بې پَرواه بې دينه کس هم ملګرې و ، هغه د اِستهزاء په طور وويل

إِرْفَعُوْا أَرْجُلَكُمْ عَنْ أَجْنِحَةِ الْمَلَائِكَةِ لَاتَكْسِرُوْهَا.

تاسو خپل قدمونه د فرښتو د وَزرو نه پورته کړئ ، هسې نه چې د هغوی وزرې ماتې نه کړی.

ګويا ده د پيغمبر عليه السلام ددې حديث پورې اِستهزاء اوکړه :

نو الله ﷻ ده ته دا سزا ورکړه چې ځای په ځای يې خپې اُوچې شوی ، او را اُوغورځيد .(۱)

د حديث د اِستهزاء په وجه بدترين انجام

علماؤ يوه واقعه رانقل کړی چې يو بِدعتي سړي د نبي کريم ﷺ دا حديث مبارک واوريد چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي :

إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ، فَلَا يَغْمِسْ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا ثَلَاثًا، فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ ؟ (۲)

په تاسو کې چې کله يو کس د خوب نه راپاځي نو هغه دې خپل لاس لوخي ته نه داخلوي ، تردې پورې چې دې دا لاس اُووينځي (نو يا خبر دی د لوخي نه په لاس اُوبه راخيستې شي)

---

(۱) و روی النووي رحمه الله عن ابي يحيٰ الساجي قال : كنا نمشي في أزقة البصرة الى باب بعض المحدثين فأسرعنا المشي ، وكان معنا رجل ماجن متهم في دينه فقال : إِرْفَعُوْا أَرْجُلَكُمْ عَنْ أَجْنِحَةِ الْمَلَائِكَةِ لَاتَكْسِرُوْهَا كالمستهزئ ، فما زال من موطعه حتى جفت رِجلاه و سقط . نزهة الناظرين فی الاخبار والآثار المروية عن الانبياء والصالحين ص ۲۲۸ كتاب تلاوة القرآن . ۲۲۹ .

(۲) صحيح مسلم بَابُ كَرَاهَةِ غَمْسِ الْمُتَوَضِّئِ وَغَيْرِهِ يَدَهُ الْمَشْكُوكَ فِي نَجَاسَتِهَا فِي الْإِنَاءِ قَبْلَ غَسْلِهَا ثَلَاثًا رقم الحديث ۲۷۸ .

وفي رواية : إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ، فَلَا يُدْخِلْ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَا يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ ، أَوْ أَيْنَ كَانَتْ تَطُوفُ يَدُهُ . سنن ابي داؤد بَابُ فِي الرَّجُلِ يُدْخِلُ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ قَبْلَ أَنْ يَغْسِلَهَا رقم الحديث ۱۰۵ .

ځکه ده ته دا پته نشته چې د ده لاس چیرته شپه تیره کړی ؟

(ځکه امکان شته چې د ده لاس د ګندګۍ ځای سره لګیدلې وي ، نو که اوس د راپاڅیدو نه پس بغیر د وینځلو نه لاس لوخي ته داخل کړي نو اُوبه ورسره ګنده کیږي) .

دې بِدعتي کس چې دا حدیث واوريد نو د اِستهزاء په طور يې د نبي عليه السلام د حديث په مقابله کې وويل :

ماته دا پته وي چې په بِستره کې زما لاس چیرته شپه تیروي .

(چونکه د نبي عليه السلام په حديث کې ذکر دي : فَإِنَّهُ لَا يَدْرِيْ أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ ؟ دا سړی نه پوهیږي چې د ده لاس چیرته شپه تیروي ؟ نو دې بدعتي د اِستهزاء په طور وویل : ماته دا پته وي چې د شپې په بِستره کې زما لاس چیرته شپه تیروي ، نو الله ﷻ ده ته داسې سزا ورکړه چې :)

فَأَصْبَحَ وَقَدْ أَدْخَلَ يَدَهُ فِيْ دُبُرِهِ إِلَى ذِرَاعِهِ . (١)

کله چې سهَر دا سړی راپاڅید نو خپل لاس يې په دُبره (يعنی شاته حِصه) کې تر څنګل پورې داخل کړی ؤ .

د مسواک د اِستهزاء په وجه بدترین انجام

اِمام نووي رحمه الله په کتاب البستان کې يوه واقعه رانقل کړې چې زمونږ په دې زمانه کې يوه واقعه پیښه شوی ، هغه دا چې : يو کس ؤ ، هغه به د علماؤ او نیکانو سره سخت بُغض لرل ، او د دوی متعلق يې ډیره بَده عقیده لرله .

خو د دې کس يو ځوي ؤ چې ډير نیک انسان ؤ ، د علماؤ سره يې ښه تعلق او اِعتقاد لرل .

يوه ورځ د دې بَدبخته سړي دا نیک ځوي د خپل شیخ او اُستاذ ملاقات له تللې ؤ (هغه

---

(١) وحكي أن بعض المبتدعين سمع قول النبي صلى الله عليه وسلم : إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ، فَلَا يَغْمِسْ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا ثَلَاثًا. فَإِنَّهُ لَا يَدْرِيْ أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ ؟ قال ذلك المبتدع كالمستهزئ : أَنَا أَدْرِيْ أَيْنَ بَاتَتْ يَدِيْ فِي الْفِرَاشِ . فَأَصْبَحَ وَقَدْ أَدْخَلَ يَدَهُ فِيْ دُبُرِهِ إِلَى ذِرَاعِهِ . نزهة الناظرين في الاخبار والآثار المروية عن الانبياء والصالحين ص ٢٢٨ كتاب تلاوة القرآن . ٢٢٩ .

ورله په تُحفه کې مسواک ورکړو) ، کله چې دا واپس راغی ، او خپل دې پلار ورسره مسواک اُولید ، نو د اِستهزاء او سپکاوي په طوريې دې ځوي ته وويل :

مَا أَعْطَاكَ شَيْخُكَ ؟ تاته خپل شيخ (او اُستاذ) څه درکړل ؟

ده ورته وويل : مسواک يې راکړو . دې پلار ورنه مسواک واخيست ، او ددې د سپکاوي په خاطريې دا مسواک په خپله دُبره (يعنی شاته حصه) کې ووهل .

څه لږه موده پس ددې بَدبخته انسان د شاته حصې نه د ماهي په شکل يو څيز راپريوَت (يعنی دده نه پيدا شو) ، هغې څيز دې کس له ټَک ورکړو ، ده هغه اُوژل ، فی الحال يا دوه ورځې پس وريسې دا کس هم وفات شو . الله ﷻ دې مونږ ټول د داسې ذِلت نه اُوساتي . (۱)

همدغه شان واقعه علامه ابن کثير رحمه الله په خپل کتاب البداية والنهاية کې هم نقل کړې چې په بصره کې يو کس وُ ، ابوسلام نوم يې وُ ، ډير بې باکه او بې غيرته سړې وُ ، يو کرَت دده د وړاندې د مسواک فضائل او فوائد بيان شو ، نو ده د ډيرې غصې د وجې قسَم اوکړو چې زه به دا مسواک په خپله دُبره کې وَهم .

دې بَدبخت چې کله دا کار اوکړو نو الله رب العزت ده ته د نبي عليه السلام د يو سُنت عمل يعنی د مسواک د بې حرمتی په وجه دا سَزا ورکړه چې تقريبًا نهه مياشتې پس دده په خېټه کې دَرد پيدا شو ، ناڅاپه دده د شا د لارې (يعنی دُبر) نه د مَږې په شان داسې ځنګلي څيز پيدا شو چې څلور يې خپې وی ، يو لويشت او څلور ګوتو په اَندازه يې لکۍ وه ، د ماهي په شان يې سَروُ ، او مخې ته يې څلور غابښونه راوتي وو .

---

(۱) قال النووي رحمه الله في كتاب البستان بعد أن ذكر هذه الحكايات : ومن هذا المعنى ما وجد في زماننا هذا وتواترت به الأخبار ، وثبت عند القضاة أن رجلًا في قرية من بلاد بصرى في أوائل سنة خمس وستين وستمائة كان سيء الاعتقاد في أهل الخير ، وله ابنٌ يحسن الاعتقاد فيهم . فجاء ابنه من عند شيخ له صالح ومعه سواك . فقال له : ما أعطاك شيخك ؟ مستهزئا فقال : هذا السواك . فأخذ منه وأُدخله في دُبره إحتقارًا له . فبقي مدة . ثم ولد ذلك الرجل الذي أدخل السواك في دبره جروا قريب الشبه بالسمكة فقتله ومات الرجل فى الحال او بعد يومين . عافانا الله من بلائه . نزهة الناظرين فى الاخبار والآثار المروية عن الانبياء والصالحين ص ٢٢٨ كتاب تلاوة القرآن . ٢٢٩ .

د پيدا کيدو سره دې ځناور يو څو چغې اوکړې، چې په دې سره ددې کس لور راغله، او هغې دا ځناور مړ کړو. دې کس وويل چې دې ځناور ماله تَک راکړو او دَنَنه په خېټه کې يې زما کولمې شلولې دي، درې ورځې پس دا کس هم ورپسې مړ شو. ددې واقعې مُشاهده ډيرو خلقو کړې وه. (١)

په حديث کې دشک کوونکي کس بدترين اَنجام

ابن منده اصفهاني رحمه الله چې د علمِ حديث لوي امام دی او بې شميره کتابونه يې ليکلي دي، دې وايي چې زه يو ځل شام کې يو مُحدِث (د احاديثواستاذ) ته د علم حاصلولو دپاره لاړم، کله چې هغه ته ورغلم نو ما اوليد چې هغه په خپل مخ باندې يوه پَرده اچولې وه، او احاديث يې بيانول.

ابن منده رحمه الله وايي چې کله ما دا اوليد نو زه حيران شوم چې په دې مخ يې دا پَرده ولې اچولې ده؟ کله چې هغه د احاديثو دَرس ختم کړو، او هغه ته پته اولږيده چې ابن منده راغلې دی، نو زه يې را اوغوښتم، او راته وې ويل چې اې ابن منده! تاته پته شته چې ما په دې خپل مخ باندې دا پَرده ولې اچولې ده؟

ما ورته وويل: ماته هيڅ پته نشته. هغه راته وويل: چې يوه ورځ زه د يو مشر استاذ (شيخ الحديث) په درس کې ناست ووم، هغه د پيغمبر عليه السلام احاديث بيانول، کله چې هغه دې حديث ته رااُورسيده چې نبي عليه السلام فرمايي:

أَمَا يَخْشَى أَحَدُكُمْ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنْ رُكُوعٍ أَوْ سُجُوْدٍ قَبْلَ الْإِمَامِ أَنْ يَجْعَلَ اللهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ أَوْ يَجْعَلَ اللهُ صُوْرَتَهُ صُوْرَةَ حِمَارٍ. (٢)

کوم کس چې په تاسو کې د اِمام نه مخکې سَر رااوچتوي نو آيا هغه د الله ﷻ نه نه ويرېږي چې الله ﷻ دده سَر د خره اوګرځوي، يا دده صورت په شان د صورت د خره اوګرځوي؟

(١) البداية والنهاية ج٣ ص ٢٠٧، فضائل مسواک ص ٥٠، مثالي فكر أنگيز واقعات و لطائف ص ٧٢.

(٢) اخرجه البخاري في الاذان باب ٥٣، ومسلم في الصلاة حديث ١١٥، ١١٦، ١١٩، وابوداود في الصلاة باب ٧٥، والترمذي في الجمعة باب ٥٦، والنسائي في الامامة باب ٣٨، وابن ماجه في الامامة باب ٤١ الترغيب والترهيب ج١ ص ١٩٧ الترهيب من رفع المأموم رأسه قبل الامام في الركوع والسجود.

دې مُحدِّث وويل: چې کله ما دا حديث واوريد ، نو زما په زړه کې شک پيدا شو: چې دا څنګه کيدې شي چې د يو انسان سَر د خره اوګرځي ؟

نو چې د شپې اُوده شوم ، او سَهر راپاڅيدم نو زما سَر د خره ګرځيدلې و .

د هغې نه روستو ما هيڅاته خپل سَر نه دې ښکاره کړې ، اګر چې طالبانو ته احاديث بيانوم خو هر وخت مې په خپل سَر باندې پَرده اچولې وي .

خو اې ابن منده ! ته راته لوي عالِم معلوميږې ، زه تاته قسَم درکوم چې تر څو پورې زه ژوندې يم ته به هيڅاته دا حال نه وايې ، او چې کله زه وفات شم نو بيا خلقو ته دا ووايه چې : خبردار ! د احاديثو آوريدو په وخت په ډير آدب کينئ ، او په احاديثو کې هيڅ قِسمه شک و شُبه مه کوئ (ګني الله ﷻ به ډيره سخته سزا درکړي) .

ابن منده وايي چې ما ورسره دا کلکه وعده وکړه چې ستا تر ژوند پورې به هيڅاته دا حال نه وايم ، نو هغه د خپل مخ نه پرده لرې کړه ، ما اوليد چې لاندې بدن يې دانسانۇ ، او سَريې د خرهۇ . (١)

فايده : قدرمنو ! تاسو واوريد چې د پيغمبر ﷺ په يو حديث کې يې شک اوکړو نو الله رب العزت ورته په دُنيا کې د عبرت د پاره سزا ورکړه .

په مؤمن باندې د ټولو نه زيات حق د نبي عليه السلام دی

په مُؤمِن باندې د خپل ځان په نسبت د نبي عليه السلام حق زيات دی .

په قرآن کريم کې هم الله رب العزت دا خبره واضحه کړی چې په مؤمنانو باندې د خپل ځان ، مور او پلار ، او نورو انسانانو په نسبت د ټولو نه زيات حق د رسولُ الله صلى الله عليه وسلم دی .

الله رب العزت فرمايي :

﴿ اَلنَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ ﴾ . (٢)

(١) عبرت الكنوز والعات ص ١٤٠ .

(٢) الاحزاب آية ٦ .

ترجمه: نبي (علیه السلام) په مؤمنانو باندې د دوی د ځانونو نه هم ډیر حق لري. (١)

د بخاري شریف حدیث دی پیغمبر علیه الصلوة و السلام فرمایي:

مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَ أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. إِقْرَءُوْا إِنْ شِئْتُمْ: ﴿ اَلنَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِيْنَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ ﴾. (٢)

هر یو مؤمن ته په دُنیا او آخرت دواړو کې زه د ټولو انسانانو نه زیات اَولی او اَقرب یم، که غواړې نو ددې تصدیق د پاره دا قرآني آیت اولولئ. ﴿ اَلنَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِيْنَ .. ﴾ ....

ځکه انسان کله د فائدې کار کوي او کله بیا د نقصان کار هم کوي چې دده د پاره د ضرر او مصیبت سبب اوګرځي، خو د نبي اکرم صلی الله علیه وسلم تعلیمات سراسر دده د پاره نفع مند او فائده مند دي. (٣)

په ګستاخِ رسول باندې یو سپي حمله اوکړه او مردار یې کړو

د هلاکو خان په دَور کې د منګولو یو سردار عیسائیت قبول کړو، ده ددې د پاره یو غټ پروګرام جوړ کړو او ډیر خلق یې راغونډي وو، په دې موقع باندې یو عیسائي پادري راروان وُ ده د نبي علیه السلام په شان کې د ګستاخۍ څه خبرې اوکړی، په دې ځای کې یو ښکاري سپی هم پروت وُ، هغه په دې عیسائي باندې حمله اوکړه، خلقو دا سپې لرې کړو او دا عیسائي پادري یې ورنه خلاص کړو.

---

(١) قَوْلُهُ تَعَالٰى: ﴿ اَلنَّبِيُّ أَوْلَى ﴾ اى اَحَقُّ. فَلَهُ اَنْ يحكُمَ فيهم بما يشاءُ. قال ابنُ عبّاس: إذا دَعَاهُمْ إلى شَيْءٍ، و دَعَتْهُمْ أنفُسُهم الى شَيْءٍ كانَتْ طاعتُه اولى من طاعةِ أنفسهم. وهذا صحيح. فإنّ أنفُسَهُمْ تَدعُوهم إلى ما فيه هلاكُهم. والرّسولُ عليه السلام يَدْعُوهُمْ الى ما فيه نَجَاتُهُمْ. تفسير زاد المسير ج٣ ص ٤٤٨. يقول ابن القيم رحمه الله في كلام له عن قوله تعالى: ﴿ اَلنَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِيْنَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ ﴾ وهو دليل على أنّ مَنْ لم يكنِ الرّسولُ اولى به من نفسه فليس من المؤمنين. بدائع التفسير الجامع لتفسير ابن القيم ٣ / ٤٢٢، الطريق الى الجنة ص ١٨٩.

(٢) صحيح البخاري كِتَابُ تَفْسِيرِ القُرْآنِ بَابُ (النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِيْنَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ) [الاحزاب آية ٦] رقم ٤٧٨١.

(٣) معارف القرآن سورة الاحزاب في تفسير آية ٦.

يو کس دې پادري ته وويل تا چونکه د پيغمبر عليه السلام په شان کې د گستاخۍ الفاظ وويل نو ځکه دربانديې دې سپي حمله اوکړه.

دې عيسائي پادري ورته وويل: زه راروان ووم دې سپي په ما باندې گمان اوکړو چې گني دا ما وهي نو ځکه يې د خپل ځان بچ کولو د پاره په ما حمله اوکړه.

دې عيسائي پادري دوباره د نبي عليه السلام په شان کې د گستاخۍ خبرې شروع کړې، نو دې سپي دوباره رامنډه کړه او ددې عيسائي پادري په مرۍ باندې يې ځله اُولړوله، په تېزو غاښونو سره يې مسلسل دده مرۍ شلوله تر دې چې دا يې مردار کړو.

په دې مجلس کې د منګولو ځلويښت زره (٤٠٠٠٠) کسان ناست وو دوی ټولو په همدې ځای باندې ايمان راوړو.

سبحان الله، يو سپي چې د نبي عليه السلام په شان کې د گستاخۍ خبره واوريده نو سمدستي يې په هغه گستاخ باندې حمله اوکړه او ځای په ځای يې مردار کړو.

افسوس. چې د اسلامي ملکونو حاکمان نن د غفلت په خوب اُوده دي

ډير د افسوس مقام دی چې نن يو ځل بيا کافران (يهود او نصارٰی) زمونږ د محبوب پيغمبر خاتمُ النّبيّين محمد رّسولُ الله صلی الله عليه وسلم په شان کې گستاخي کوي:

کله د هغوی کارټون جوړوي، کله د هغوی په شان کې نازيبا الفاظ استعمالوي، او کله د قرآن کريم بې حُرمتي کوي خو بيا هم د اسلامي ملکونو حاکمان د غفلت په خوب اُوده دي، او هيڅ اسلامي غيرت په کې نه راپيدا کيږي.

آيا زمونږ اسلامي او ايماني غيرت دومره ختم شوی چې کافران د نبي عليه السلام په شان کې گستاخي کوي او زمونږ وِينه په جُوش کې نه راځي؟

بيا ډيره د افسوس خبره داده چې که يو طرف ته د اسلامي ملکونو حاکمان بُزدله شوي خو بل طرف ته بيا بعضې مسلمانان د هماغه کافرانو په شان خپل شکل و صورت جوړوي (يعنی گيره خَروي، پينټ پَتلون او ټائي اچوي، په غم ښادۍ او د ژوند په نورو طريقو کې د همدغه گستاخانو کافرانو پيروي کوي، حالانکه د مسلمانانو خپل شکل و صورت او د ژوند تيرولو خپلې اسلامي طريقې شته.

نو که مونږ ځان ته يقيني د پيغمبر عليه السلام عاشقان وايو نو په کار ده چې د ژوند په هر اړخ کې د خپل محبوب پيغمبر ، خاتَمُ الانبياء محمّدٌ رّسولُ الله صلى الله عليه وسلم پيروي اوکړو ، او د غير مسلمو د طريقو نه ځان اوساتو .

د يو اعتراض جواب

مخکې په تفصيل سره دا خبره ذکر شوه چې څوک نبي عليه السلام ته کنځل اوکړي يا د دوی په شان کې ګستاخي اوکړي او دا توبه اُو نه باسي نو داسې کس واجبُ القتل دی .

اعتراض : اوس که څوک دا اعتراض اوکړي چې يهوديانو خو نبي عليه السلام ته ضرر رسول بلکه خبرې يې ورته کولی " چې د اَلسَّلَامُ عَلَيْکُمْ په ځای به يې ورته اَلسَّامُ عَلَيْکُمْ ويل " ، همدارنګې نورو منافقينو هم نبي عليه السلام ته ضرر رسول نو بيا ولې پيغمبر عليه السلام دوی قتل نه کړل ؟

جواب : ددې اعتراض جواب دادی چې د اسلام په ابتدائي دَور کې نبي عليه السلام ډيره نرمي کوله ددې د پاره چې د خلقو د اسلام سره مينه پيدا شي ، بيا خاصکر د يهوديانو سختې خبرې يې د همدې مقصد د پاره برداشت کولی ، او صحابه کرامو ته هم نبي عليه السلام دا هدايت کړې وُ چې د خلقو سره نرمي کوئ ، په قرآن کريم کې هم په ابتدائي دَور کې نبي عليه السلام ته د عفوې او دَرګُزر حکم شوې وُ خو چې کله اسلام ته الله تعالی غلبه ورکړه نو بيا به چې چا د نبي عليه السلام يا ديني احکاماتو سپکاوې اوکړو نو د هغه د قتلولو حکم ورته شوې وُ . دغه وجه ده چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د ډيرو ګستاخانو يهوديانو د قتلولو حکم اوکړو . او هغوی يې مردار کړل .

او منافقينو ته چې رسول الله صلى الله عليه وسلم څه نه ويل نو دا ځکه چې منافقت خو د دوی په زړونو کې پټ وُ او اسلام خو فيصله په ظاهر باندې کوي .

دويم دا چې کله به منافقين اونيول شول نو هغوی به قسمونه کول چې مونږ خو د نبي عليه السلام په شان کې د ګستاخۍ خبره نده کړې .

دريم دا چې نبي عليه السلام د منافقينو په بعضو خبرو باندې صبر ددې د وجې کولو

چې کيدې شي دا خلق ددې خپل منافقت نه توبه اُوباسي او صحيح مسلمانان شي، همدغه وجه چې روستو ډيرو منافقانو توبه اُوويسته او رښتيني مؤمنان شو.

اوس زمونږ د پاره دا حکم دى چې څوک رسولُ الله صلى الله عليه وسلم ته (نعوذُ بِالله) کنځل اوکړي يا د دوى په شان کې گستاخي اوکړي نو هغه به قتلولې شي.(۱)

---

(۱) قاضي عياض رحمه الله په "الشفاء" کې دا اعتراض او جواب په پوره تفصيل سره ذکر کړى:

فَإِنْ قُلتَ: فَلِمَ لَمْ يَقْتُلِ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم اليهودي الذي قال لَهُ: السَّامُ عَلَيْكُمْ وَهَذَا دُعَاءٌ عَلَيْهِ؟، وَلَا قَتَلَ الآخَرَ الَّذِيْ قَالَ لَهُ: إِنَّ هَذِهِ لَقِسْمَةٌ مَا أُرِيْدَ بِهَا وَجْهُ اللهِ، وَقَدْ تَأَذَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ ذَلِكَ، وَقَالَ: «قَدْ أُوْذِيَ مُوْسَى بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ؟ وَلَا قَتَلَ الْمُنَافِقِيْنَ الَّذِيْنَ كَانُوْا يُؤْذُوْنَهُ فِيْ أَكْثَرِ الْأَحْيَانِ؟

فَاعْلَمْ وَفَّقَنَا اللهُ وَإِيَّاكَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ أَوَّلَ الْإِسْلَامِ يَسْتَأْلِفُ عَلَيْهِ النَّاسَ وَيُمِيْلُ قلوبهم إليه، ويحبب إليهم الإيمان ويزينه في قلوبهم، ويداريهم ويقول لأصحابه: إنما بعثتم ميسرين ولم تبعثوا منفرين ويقول «بَشِّرُوْا وَلَا تُنَفِّرُوْا». وَيَقُوْلُ: لَا يَتَحَدَّثُ النَّاسُ أَنَّ مُحَمَّدًا يَقْتُلُ أَصْحَابَهُ. وَكَانَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُدَارِي الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِيْنَ وَيُجْمِلُ صُحْبَتَهُمْ، وَيُغْضِي عَنْهُمْ، وَيَحْتَمِلُ مِنْ أَذَاهُمْ، وَيَصْبِرُ عَلَى جَفَائِهِمْ، مَا لَا يَجُوْزُ لَنَا الْيَوْمَ الصَّبْرُ لَهُمْ عَلَيْهِ. وَكَانَ يُرْفِقُهُمْ بِالْعَطَاءِ وَالْإِحْسَانِ، وَبِذَلِكَ أَمَرَهُ اللهُ تَعَالَى. فَقَالَ تَعَالَى: «وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيْلًا مِنْهُمْ. فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ» سورة المائدة آية ١٥. وَقَالَ تَعَالَى «اِدْفَعْ بِالَّتِيْ هِيَ أَحْسَنُ، فَإِذَا الَّذِيْ بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيْمٌ» سورة فصلت آية ٣٥. وَذَلِكَ لِحَاجَةِ النَّاسِ لِلتَّأَلُّفِ أَوَّلَ الْإِسْلَامِ، وَجَمْعِ الْكَلِمَةِ عَلَيْهِ.

فَلَمَّا اسْتَقَرَّ وَأَظْهَرَهُ اللهُ عَلَى الدِّيْنِ كُلِّهِ قَتَلَ مَنْ قَدَرَ عَلَيْهِ وَاشْتَهَرَ أَمْرُهُ كَفِعْلِهِ بِابْنِ خَطَلٍ وَمَنْ عَهِدَ بِقَتْلِهِ يَوْمَ الْفَتْحِ، وَمَنْ أَمْكَنَهُ قَتْلُهُ غِيْلَةً مِنْ يَهُوْدَ وَغَيْرِهِمْ، أَوْ غَلَبَةً مِمَّنْ لَمْ يَنْظِمْهُ قَبْلُ سِلْكَ صُحْبَتِهِ، وَالْاِنْخِرَاطِ فِيْ جُمْلَةِ مُظْهِرِي الْإِيْمَانِ بِهِ مِمَّنْ كَانَ يُؤْذِيْهِ، كَابْنِ الْأَشْرَفِ وأبي رافع والنضر وعقبة. وكذلك هدر دم جماعة سواهم ككعب بن زهير. وَابْنِ الزِّبَعْرِيِّ، وَغَيْرِهِمَا مِمَّنْ آذَاهُ حَتَّى أَلْقَوْا بِأَيْدِيْهِمْ وَلَقُوْهُ مُسْلِمِيْنَ.

وَبَوَاطِنُ الْمُنَافِقِيْنَ مُسْتَتِرَةٌ وَحُكْمُهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الظَّاهِرِ. وَأَكْثَرُ تِلْكَ الْكَلِمَاتِ إِنَّمَا كَانَ يَقُوْلُهَا الْقَائِلُ مِنْهُمْ خُفْيَةً، وَمَعَ أَمْثَالِهِ وَيَحْلِفُوْنَ عَلَيْهَا إِذَا نُمِيَتْ وَيُنْكِرُوْنَهَا، وَيَحْلِفُوْنَ بِاللهِ مَا قَالُوْا وَلَقَدْ قَالُوْا كَلِمَةَ الْكُفْرِ. وَكَانَ مَعَ هَذَا يَطْمَعُ فِيْ فَيْئَتِهِمْ وَرُجُوْعِهِمْ إِلَى الْإِسْلَامِ وَتَوْبَتِهِمْ، فَيَصْبِرُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى هَنَاتِهِمْ وَجَفَوَاتِهِمْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ. حَتَّى فَاءَ كَثِيْرٌ مِنْهُمْ بَاطِنًا كَمَا فَاءَ ظَاهِرًا ←←←←

د الله ﷻ په شان کې ګستاخي کوونکي کس کافر او مرتد دی

نقهاؤ ليکلي چې څوک د الله تعالی په ذات او صفاتو کې ، يا د هغه په آوامرو او نواهيو کې ګستاخانه الفاظ استعمال کړي نو په دې سره دا سړې کافر او مرتد کيږي ، که واده يې کړې وي نو ښځه وريانديې طلاقيږي .

خو که دا کس توبه اُوباسي نو توبه يې قبليږي ، که واده يې کړې وي نو تجديد د نکاح به هم کوي .(١)

د الله ﷻ په شان کې ګستاخي کوونکي باندې آسماني تندر رااُوغورځيد

حضرت انس ﷺ فرمايي چې رسولُ الله صلی الله عليه وسلم په خپلو صحابه وُ کې يو صحابي د مشرکينو يو سرکشه سردار ته ورأوليږل ، ددې د پاره چې هغه سردار الله ﷻ طرف ته رااُوبلي (او د اسلام دعوت ورکړي) .

هغه مشرک دې صحابه ته وويل :

هٰذَا الإِلٰهُ الَّذِيْ تَدْعُوْ إِلَيْهِ مِنْ ذَهَبٍ هُوَ أَوْ مِنْ فِضَّةٍ أَوْ مِنْ نُحَاسٍ ؟

دې کوم الله طرف ته چې ته بلل کوې آيا دا د سَروزرو دی ، که د سپينو زرو دی او که د

←←← وَأَخْلَصَ سِرًّا كَمَا أَظْهَرَ جَهْرًا، وَنَفَعَ اللهُ بَعْدُ بِكَثِيْرٍ مِنْهُمْ، وَقَامَ مِنْهُمْ لِلدِّيْنِ وُزَرَاءُ وَأَعْوَانٌ وحماة وأنصار كما جاءت به الأخبار. وَبِهٰذَا أَجَابَ بَعْضُ أَئِمَّتِنَا رَحِمَهُمُ اللهُ عَنْ هذا السؤال . الشفا بتعريف حقوق المصطفى ج٢ ص ٤٩٦ القسم الرابع في تعرف وُجُوهِ الأَحْكَامِ لِمَنْ تَنَقَّصَهُ أَوْ سَبَّهُ عَلَيْهِ الصلاة والسلام البَابُ الأَوَّلُ فِي بَيَانِ مَا هُوَ فِي حَقِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبٌّ أَوْ نقص مِنْ تَعْرِيضٍ أَوْ نَصٍّ الفصل الثالث أسباب عفو النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَعْضِ مَنْ آذاه

(١) يَكْفُرُ إِذَا وَصَفَ اللهَ تَعَالَى بِمَا لَا يَلِيْقُ بِهِ ، أَوْ سَخِرَ بِاسْمٍ مِنْ أَسْمَائِهِ، أَوْ بِأَمْرٍ مِنْ أَوَامِرِهِ، أَوْ نُكِرَ وَعْدَهُ وَوَعِيْدَهُ، أَوْ جَعَلَ لَهُ شَرِيْكًا، أَوْ وَلَدًا ، أَوْ زَوْجَةً ، أَوْ نَسَبَهُ إِلَى الجَهْلِ ، أَوِ العَجْزِ، أَوِ النَّقْصِ . وَيَكْفُرُ بِقَوْلِهِ يَجُوْزُ أَنْ يَفْعَلَ اللهُ تَعَالَى فِعْلًا لَا حِكْمَةَ فِيْهِ . وَيَكْفُرُ إِنِ اعْتَقَدَ أَنَّ اللهَ تَعَالَى يَرْضَى بِالْكُفْرِ كَذَا فِي البَحْرِ الرَّائِقِ . الفتاوى الهندية كِتَابُ السِّيَرِ البَابُ التَّاسِعُ فِي أَحْكَامِ المُرْتَدِّيْنَ مطلب في مُوجِبَاتُ الكُفْرِ أَنْوَاعٌ مِنْهَا مَا يَتَعَلَّقُ بِالإِيْمَانِ وَالإِسْلَامِ ج ٢ ص ٢٥٨ . البحر الرائق ج ٥ ص ١٢٠ احكام المرتدين . ومثله في خلاصة الفتاوى ج٤ ص ٣٨٣ كتاب الفاظ الكفر الفصل الثاني . فتاوى حقانيه ج ١ ص ١٣٧ كتاب العقائد والايمانيات .

تانبي دی؟ (نَعُوْذُ بِاللهِ مِنْ ذَٰلِکَ)

په دې صحابي باندې دا خبره ډيره بده اُولګيده، رسول الله صلی الله عليه وسلم ته واپس راغی، او دوی ته يې ددې خبر ورکړو.

نبي عليه السلام ورته اوفرمايل:

اِرْجِعْ إِلَيْهِ. واپس هغه ته ورشه (او الله ﷻ طرف ته يې رااُوبله).

دا صحابي هغه مشرک ته دوباره ورغی، او هغه يې الله ﷻ طرف ته رااُوبلل، هغه مشرک ورته بيا هماغه مخکينی خبره اوکړه.

دا صحابي واپس نبي کريم صلی الله عليه وسلم ته راغی، او ددې خبر يې ورکړو، پيغمبر عليه السلام ورته بيا اوفرمايل:

اِرْجِعْ إِلَيْهِ. واپس هغه ته ورشه (او الله ﷻ طرف ته يې رااُوبله).

نو دا صحابي ورغی، هغه يې الله ﷻ طرف ته رااُوبلل، هغه ورته بيا هم هماغه شان مخکينی خبره اوکړه.

دا صحابي ورته واپس راروان شو، دا تر اوسه پورې په لاره کې ؤ، ده ته پته نه وه، الله تعالی په هغه مشرک باندې آسماني تَندر راګوزار کړو (او هغه يې هلاک کړو).

کله چې دا صحابي نبي کريم صلی الله عليه وسلم ته راغی نو پيغمبر عليه السلام ورته اوفرمايل: إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَهْلَكَ صَاحِبَكَ.

الله تعالی هغه کس هلاک کړو کوم ته چې ته ورغلې وې. (او د الله ﷻ په شان کې يې ګستاخي کوله).

او په رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې دا آيت نازل شو:

﴿ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ ﴾. (١)

ترجمه: او الله تعالی راليږي تَندر، بيا چاته يې چې اُوغواړي په هغه يې ورغورځوي. (٢)

(١) الرعد آية ١٣.

(٢) عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: أَرْسَلَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِهِ إِلَى ←←←←

د غونډ تقرير خلاصه

د غونډ تقرير خلاصه دا راووته چې څوک د نبي كريم صلى الله عليه وسلم په شان كې ګستاخي اوكړي، يا ورته كنځل اوكړي نو داسې كس كافر او مرتد دى، د داسې مرتد سزا داده چې كه دا توبه اُو نه باسي نو دا به د اِرتداد په وجه قتلولې شي، او په دې باندې د ټول امتِ مسلمه د فقهاؤ او علماؤ اتفاق دى.

د داسې مرتد د پاره په قرآن كريم او احاديثو كې سختې سزاګانې ذكر شوي، په داسې كس باندې په دُنيا او آخرت دواړو كې د الله تعالى لعنت راوريږي.

پيغمبر عليه السلام پخپله د كعب بن اشرف يهودي، ابورافع يهودي، ابن خطل او نورو ډيرو ګستاخانو د وژلو د پاره صحابه كرام ورليږلي او هغوى يې هملته د اِرتداد په وجه مردار كړي دي.

تر دې چې كومو زَنانه وُ به د نبي عليه السلام په شان كې ګستاخي كوله نو صحابه كرامو هغه زَنانه هم قتل كړي.

بلكه يو كس خپل پلار صرف په دې وجه قتل كړې وُ چې هغه به د پيغمبر عليه السلام په شان كې ګستاخي كوله خو نبي عليه السلام دې كس ته هيڅ اُو نه ويل.

همدغه شان يو كس خپله اُمِّ ولده د همدې ګستاخي په وجه وژلې وه نو نبي عليه السلام هغه ته هم هيڅ اُو نه ويل.

←←← رَأْسٍ مِنْ رُءُوسِ الْمُشْرِكِينَ يَدْعُوهُ إِلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ . فَقَالَ الْمُشْرِكُ: هَذَا الإِلَهُ الَّذِي تَدْعُوْ إِلَيْهِ مِنْ ذَهَبٍ هُوَ أَوْ مِنْ فِضَّةٍ أَوْ مِنْ نُحَاسٍ؟ فَتَعَاظَمَ مَقَالَتُهُ فِي صَدْرِ رَسُوْلِ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَجَعَ إِلَى رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ: «اِرْجِعْ إِلَيْهِ» فَرَجَعَ إِلَيْهِ. فَقَالَ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ. فَرَجَعَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ: «اِرْجِعْ إِلَيْهِ»، فَرَجَعَ إِلَيْهِ. فَقَالَ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ. فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ صَاعِقَةً مِنَ السَّمَاءِ، وَرَسُوْلُ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الطَّرِيْقِ لَا يَدْرِيْ . فَرَجَعَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَهْلَكَ صَاحِبَكَ . وَأُنْزِلَ عَلَى رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: {وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ} [الرعد : ١٣] الآية . اسناده صحيح . دلائل النبوة للبيهقي ج ٦ ص ٢٨٣ . السنن الكبرى للنسائي كِتَابُ التَّفْسِيرِ قَوْلُهُ تَعَالَى: {وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ} [الرعد:] رقم ١١١٩٥ . مسند ابي يعلى رقم ٣٣٤١ . المعجم الاوسط رقم ٢٦٠٢ . السنة لابن ابي عاصم رقم ٦٩٢ .

ابو جهل لره هم دوه کشرانو صحابه کرامو د همدې گستاخی په وجه قتل کړې وُ.

د صحابه کرامو، تابعینو، او تبع تابعینو په نزد هم د گستاخِ رسولﷺ سزا قتل وه. بلکه په هره زمانه کې چې چا هم د پیغمبر علیه السلام په شان کې گستاخي کړی نو د هغه وخت علماؤ او فقهاؤ په اتفاق سره د هغه د قتلولو حکم ورکړی.

او کوم مسلمان چې د نبي علیه السلام سره د محبت په خاطر کوم گستاخِ رسول وژلی نو الله تعالی داسې مسلمان ته په دُنیا او آخرت دواړو کې عزت ورکړی.

صحابه کرامو به که د چانه د نبي علیه السلام په شان کې معمولي د بې آدبی خبره واوریده نو سخت به غصه کیدل تر دې چې د هغه کس د قتلولو اِراده به یې اوکړه.

او که د چا نه به یې د نبي علیه السلام په شان کې د گستاخی خبره واوریده نو بیا خو به یې سمدست دغه گستاخِ رسول وژلو.

بلکه صحابه کرام رضي الله عنهم د خپل سَر قربانولو ته تیار وو خو د پیغمبر علیه السلام په شان کې یې معمولي د بې آدبی خبره نه شوه برداشت کولی.

په دُنیا کې چې چا د رسولُ الله صلی الله علیه وسلم په شان کې گستاخي کړی نو الله تعالی پخپله د هغې دفاع کړی:

که ابولهب، یا عُتَیبه، یا مشرکینِ مکه، یا عبدالله بن اُبيّ بن سلول یا نورو کافرانو د پیغمبر علیه السلام په شان کې گستاخي کړی نو الله تعالی دوی ته په دُنیا کې هم سخته سزا ورکړی او په آخرت کې به یې هسې هم سخته سزا وي.

همدغه شان میرزا قادیاني او د هغه ملگري هم الله تعالی د نبي علیه السلام د گستاخی په وجه ذلیل کړي.

تر دې چې که چا د نبي علیه السلام د احادیثو او سُنتو سپکاوې کړی نو الله تعالی داسې خلق په دُنیا کې هم ذلیل کړي او په خطرناک مرگ سره یې مردار کړي.

لکه څرنگې چې انسان د پیغمبر علیه السلام په گستاخی سره مرتد او کافر گرځي نو همدغه شان که څوک د الله ﷻ په ذات، او صفاتو متعلق د گستاخی خبره اوکړي نو په دې سره هم دا انسان مرتد او کافر گرځي.

لهذا مسلمان ته په کار دي چې پخپله هم د نبي علیه السلام په شان کې د بې آدبی خبره

اونکړي ، او بل چا ته هم دا اجازه ورنکړي چې د پيغمبر عليه السلام په شان کې د ګستاخۍ خبره اوکړي.

دُعا

الله تعالی دې مونږ ټول د نبي عليه السلام د ګستاخۍ او بې اَدبۍ نه اُوساتي.

ربِّ کريم دې زمونږ د ټولو په زړونو کې د خپل محبوب پيغمبر " محمّدٌ رّسولُ الله صلی الله عليه وسلم " سره مينه او محبت پيدا کړي.

پروردګارِ عالم دې مونږ ټولو ته د رسولُ الله صلی الله عليه وسلم په نقشِ قدم باندې د تللو توفيق او په دې باندې استقامت را نصيب کړي.

آمِيْن يَارَبَّ الْعَالَمِيْن

وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْن

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

﴿ تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَّنْ كَلَّمَ اللّٰهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجٰتٍ ﴾

البقرة آية ٢٥٣.

نبي عليه السلام په ټولو پيغمبرانو کې افضل دی

تالیف

آبُوالشَّمْس مولانا نُورُالهُدٰى عُفِيَ عَنْهُ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ نَحْمَدُهٗ وَنَسْتَعِيْنُهٗ وَنَسْتَغْفِرُهٗ وَنُؤْمِنُ بِهٖ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْهِ . وَنَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُوْرِ اَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ اَعْمَالِنَا مَنْ يَّهْدِهِ اللّٰهُ فَلَا مُضِلَّ لَهٗ وَمَنْ يُّضْلِلْهُ فَلَا هَادِيَ لَه . وَنَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَاشَرِيْکَ لَهٗ وَنَشْهَدُ اَنَّ سَيِّدَنَا وَنَبِيَّنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُه .

اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ قَالَ اللّٰهُ تَبَارَکَ وَتَعَالٰی فِي الْقُرْآنِ الْمَجِيْدِ وَالْفُرْقَانِ الْحَمِيْدِ :

﴿ تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَّنْ كَلَّمَ اللّٰهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجٰتٍ ﴾ (١)

وَ قَالَ تعالى : ﴿ لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُوْلٌ مِّنْ اَنْفُسِكُمْ عَزِيْزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيْصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِيْنَ رَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ ﴾ . (٢)

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اَنَا قَائِدُ الْمُرْسَلِيْنَ وَلَا فَخْرَ ، وَ اَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ وَلَا فَخْرَ ، وَ اَنَا اَوَّلُ شَافِعٍ وَ مُشَفَّعٍ وَلَا فَخْرَ . (٣)

---

(١) البقرة آية ٢٥٣ .

(٢) التوبة آية ١٢٨ .

(٣) مشكاة المصابيح كتاب الفَضَائِل وَالشَّمَائِل بَابُ فَضَائِلِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ الفَصْل الثَّانِي رقم الحديث ٥٧٦٤ (٢٦) . سنن الدارمي بَابُ مَا أُعْطِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْفَضْلِ رقم الحديث ٥٠ . اسناده جيد . المعجم الاوسط للطبراني رقم الحديث ١٧٠ ، مجمع الزوائد رقم الحديث ١٣٩٢٤ بابُ عِظم قدره صلى الله عليه وسلم ، كنز العمال رقم الحديث ٣١٨٨٣، ورقم الحديث ٣٢٠٥٥ .

وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : اَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ وَلَا فَخْرَ ، وَاَوَّلُ مَنْ تَنْشَقُّ عَنْهُ الْأَرْضُ ، وَاَوَّلُ شَافِعٍ ، وَ أَوَّلُ مُشَفَّعٍ . صحيح ابن حبان كِتَابُ التَّارِيخِ بَابُ بَدْءِ الْخَلْقِ ذِكْرُ الْخَبَرِ الْمُصَرِّحِ بِأَنَّ هَذَا الْقَوْلَ إِنَّمَا زَجَرَ عَنْهُ رقم الحديث ٦٢٤٢ ، إسناده صحيح على شرط الصحيح ، مسند احمد مُسْنَدُ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رقم الحديث ١٠٩٨٧ ، سنن ابن ماجه كتاب الزهد بَابُ ذِكْرِ الشَّفَاعَةِ رقم ٤٣٠٨ ، المعجم الكبير للطبراني رقم الحديث ٣٩٩ ، شعب الايمان رقم الحديث ١٤٠٨

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ ....أَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ، وَأَكْرَمُ النَّبِيِّينَ عَلَى اللهِ، وَأَحَبُّ الْمَخْلُوقِينَ إِلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ... (١)

صَدَقَ اللهُ الْعَظِيمُ.

نبي علیه السلام په ټولو پیغمبرانو کې افضل دی

زما خوږو قدرمنو او عزت مندو مسلمانانو وروڼو ! الله رب العزت د انسانانو د هدایت د پاره پیغمبران رالیږلي ، ددې د پاره چې دوی د الله ﷻ پیغام خلقو ته اورسوي ، بیا یې په دې پیغمبرانو کې بعضو ته په بعضو نورو باندې فضیلت ورکړی ، زمونږ پیغمبر " محمدٌ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم " په ټولو انبیاء کرامو کې افضل دی.

په قرآن کریم کې ذکر دي ، الله تعالی فرمایي :

﴿ تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَٰتٍ ﴾ (٢)

ترجمه : دا (ټول) پیغمبران (داسې دي چې) مونږ په دوی کې بعضو ته په بعضو باندې فضیلت ورکړی ، څنې په دوی کې داسې دي چې الله تعالی ورسره خبرې کړې ، او چا له یې (نورې) درجې اوچتې کړې.

د امام رازي رحمه الله قول

امام رازي رحمه الله په تفسیر کبیر کې لیکلي : " په دې باندې د امت اجماع ده چې بعضې انبیاء کرام د بعضو نه افضل دي ، او محمدٌ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم د ټولو انبیاء کرامو نه افضل دی ".

بیا امام رازي رحمه الله ددې خبرې د ثبوت د پاره د قرآن کریم او احادیثو نه نورلس (۱۹) دلائل ذکر کړي.

(زه درته د هغه دلائلو خلاصه رانقل کوم :)

---

(١) المعجم الکبیر للطبراني رقم الحدیث ۲۶۷۵ ، المعجم الاوسط للطبراني رقم الحدیث ٦٥٤٠ ، مجمع الزوائد رقم الحدیث ۱۳۹۶۷ باب في فضل اهل البیت رضي الله عنهم.

(٢) البقرة آیة ۲۵۳.

اول دلیل : نبي علیه السلام رَحْمَةٌ لِّلعَالَمِیْن دی

اول دلیل دا دی چې الله تعالی د نبي علیه السلام په باره کې فرمایي :

﴿ وَمَآ أَرۡسَلۡنَٰكَ إِلَّا رَحۡمَةٗ لِّلۡعَٰلَمِينَ ﴾ (۱)

ترجمه : او مونږ ته د ټولو عالمونو د پاره رحمت لیږلې یې.

نو چې کله نبي علیه السلام د ټولو عالمونو د پاره رحمت دی نو لازمي خبره ده چې د ټولو عالمونو نه به افضل هم وي. (۲)

(ددې خبرې څه تفصیل درته بیانوم :)

د کائناتو هر څیز ته د نبي علیه السلام د رحمت نه فائده رسیدلې

پاس آیت ذکر شو چې نبي علیه السلام د ټولو عالمونو د پاره رحمت دی.

او دا یقیني خبره ده چې د کائناتو هر څیز ته د نبي علیه السلام د رحمت نه فائده رسیدلې:

هغه دا چې مسلمانانو ته هدایت نصیب شوی، منافقین د قتلولو نه په أمن شوي، او د کافرانو په عذاب کې تاخیر راغلې ؤ (ځکه کافرانو ته دا معلومه وه چې څوک د پیغمبر علیه السلام تکذیب اوکړي نو په هغه باندې سمدست عذاب راځي خو د نبي علیه السلام په برکت په دغه عذاب کې تاخیر راغلې ؤ). (۳)

---

(۱) الانبیاء آیة ۱۰۷.

(۲) اَلْمَسْأَلَةُ الرَّابِعَةُ: أَجْمَعَتِ الْأُمَّةُ عَلَى أَنَّ بَعْضَ الْأَنْبِيَاءِ أَفْضَلُ مِنْ بَعْضٍ، وَعَلَى أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْضَلُ مِنَ الْكُلِّ، وَيَدُلُّ عَلَيْهِ وُجُوهٌ أَحَدُهَا: قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَما أَرْسَلْناكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعالَمِينَ﴾ [الانبیاء آیة ۱۰۷] فَلَمَّا كَانَ رَحْمَةً لِكُلِّ الْعَالَمِينَ لَزِمَ أَنْ يَكُونَ أَفْضَلَ مِنْ كُلِّ الْعَالَمِينَ. التفسیر الکبیر (مفاتیح الغیب) ج ٦ ص ۵۲۱ سورة البقرة في تشریح آیة ۲۵۳.

(۳) قال الله تعالی: ﴿وَما أَرْسَلْناكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعالَمِينَ﴾ اي لجمیع الخلق للمؤمنین بالهدایة، وللمنافقین بالأمان من القتل، وللکافرین بتأخیر العذاب، ولأنهم عرفوا ما أصاب غیرهم من الأمم المکذبة. نزهة الناظرین في الاخبار والآثار المرویة عن الانبیاء والصالحین ص ۳۱ کتاب فضل النبي صلی الله علیه وسلم

﴿وَما أَرْسَلْناكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعالَمِينَ﴾. قَالَ ابْنُ زَيْدٍ: يَعْنِي رَحْمَةً لِلْمُؤْمِنِينَ خَاصَّةً فَهُوَ رَحْمَةٌ لَهُمْ. وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: هُوَ عَامٌّ فِي حَقِّ مَنْ آمَنَ وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ، فَمَنْ آمَنَ فَهُوَ رَحْمَةٌ لَهُ فِي الدُّنْيَا ←←←←

حضرت جبريل عليه السلام ته د نبي عليه السلام د رحمت نه فائده

يو ځل نبي کريم صلى الله عليه وسلم د حضرت جبريل عليه السلام نه پوښتنه اوکړه:

هَلْ أَصَابَكَ مِنْ هَذِهِ الرَّحْمَةِ شَيْءٌ ؟

آيا تاته (زما) ددې رحمت نه فائده دررسيدلې ده؟

حضرت جبريل عليه السلام جواب ورکړو: آو، زه به مخکې په خپل آخري انجام (يعنی آخرې خاتمې) باندې يريدم (چې زما چيرته د ابليس په شان حشر اونشي) خو اوس زه (ستاسو په وجه) ددينه په آمن شوم؛ دا ځکه چې (تاسو ته د وحي راوړو په وجه) الله تعالى زما صفت داسې بيان کړی:

﴿ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ۝ مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ﴾.(١)

ترجمه: (دا جبرئيل) د طاقت واله دی، د عرش واله (الله ﷻ) سره د لوي مرتبې خاوند دی، خبره يې منلې شي، (او) د هغه ځای امانتدار دی.

(نو ستاسو د رحمت نه ماته دغه فائده رارسيدلې).(٢)

وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ فَهُوَ رَحْمَةٌ لَهُ فِي الدُّنْيَا بِتَأْخِيرِ الْعَذَابِ عَنْهُمْ وَرَفْعِ الْمَسْخِ وَالْخَسْفِ وَالْإِسْتِئْصَالِ عَنْهُمْ، وَقَدْ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنَّمَا أَنَا رَحْمَةٌ مُهْدَاةٌ " . تفسير البغوي (معالم التنزيل في تفسير القرآن) ج٥ ص ٣٥٩ سورة الانبياء في تشريح آية ١٠٧ . ط. دار طيبة للنشر والتوزيع

قوله عز وجل: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ﴾ يعني: وما بعثناك يا محمد إلا رحمة للعالمين، يعني: نعمة للجن والإنس. ويقال: لِلْعَالَمِينَ أي لجميع الخلق، لأن الناس كانوا ثلاثة أصناف: مؤمن، وكافر، ومنافق. وكان رحمة للمؤمنين، حيث هداهم طريق الجنة، ورحمة للمنافقين، حيث أمنوا القتل، ورحمة للكافرين بتأخير العذاب. تفسير السمرقندي (بحر العلوم) ج٢ ص ٤٢٥ .

(١) التكوير آية ٢٠ .

(٢) وحكي أن النبي صلى الله عليه وسلم قال لجبريل عليه السلام: هَلْ أَصَابَكَ مِنْ هَذِهِ الرَّحْمَةِ شَيْءٌ؟ قال نعم: كنت أخشى العاقبة فأمنت لثناء الله عز وجل عليّ بقوله: ﴿ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ . مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ﴾ . [التكوير آية ٢٠] . نزهة الناظرين في الاخبار والآثار المروية عن الأنبياء والصالحين ص ٣١ كتاب فضل النبي صلى الله عليه وسلم ←←←←

د نبي علیه السلام په وفات کیدو سره د یو ځوان په عبادت کې کوشش شروع کول

ثابت بناني رَحِمَهُ اللَّهُ فرمايي چې د رسولُ الله صلی الله علیه وسلم په زمانه کې یو ځوان وُ ، دیر ښه لباس به یې اغوستلو او د خوشحالی ژوند یې تیرول ، خو کله چې نبي علیه السلام وفات شو نو دې ځوان په عبادت کولو کې دیر کوشش شروع کړو .

چا دده نه پوښتنه اوکړه : که چیرته تا دومره عبادت د نبي علیه السلام په ژوند کې کړې وی نو د هغوی به په تا باندې سترګې یخې شوې وی .

دهٔ ورته وویل : مخکې زما د پاره (د الله ﷻ د عذاب نه د بچ کیدو د پاره) دوه اَمانه وو خو د نبي علیه السلام په وفات کیدوُ سره یو اَمان ختم شو اوس صرف یو اَمان پاتې دی (نو ځکه په عبادت کې دیر کوشش کوم) .

هغه دوه اَمانه مخکې دا وو : یو د نبي علیه السلام ذات مبارک ، او دویم استغفار ویل . الله تعالی فرمايي :

﴿ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴾ . (۱)

ترجمه : او الله تعالی دوی ته عذاب نه ورکوي تر څو پورې چې (اې پیغمبره) تاسو

←←←← وذكر في الخبر: أن النبيّ صلّى الله عليه وسلّم قال لجبريل عليه السلام: يقول الله عز وجل: ﴿ وَما أَرْسَلْناكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعالَمِينَ ﴾ . فهل أصابك من هذه الرحمة ؟ قال : نعم أصابني من هذه الرحمة. أني كنت أخشى عاقبة الأمر. فآمنت بك لثناء أثنى الله تعالى علي بقوله عز وجل: ﴿ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ . مُطاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ﴾ [التكوير آية ۲۰] . تفسير السمرقندي (بحر العلوم) ج۲ ص ۴۴۵ . نظم الدرر في تناسب الآيات والسور ج۷ ص ٦٦ .

لما نزلت : {وَمَآ أَرْسَلْنَاكَ إِلاَّ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ} [الأنبياء: ۱۰۷] سأل سيدنا رسول الله جبريل عليه السلام: أما لك من هذه الرحمة شيء يا أخي جبريل؟ فقال: نعم. كنت أخشى سوء العاقبة كإبليس. فلما أنزل الله عليك قوله: {ذِي قُوَّةٍ عِندَ ذِي العرش مَكِينٍ} [التكوير: ۲۰] أمنتُ العاقبة. فتلك هي الرحمة التي نالتني . تفسير الشعراوي محمد متولي الشعراوي ج۱۷ ص۱۰٦۸۳ الشعراء في تفسير آية ۱۹۲ .

(۱) الانفال آية ۳۳ .

په دوی کې موجود يې ، او الله تعالی دوی ته عذاب نه ورکوي چې ترڅو پورې دوی استغفار وايي .

دې ځوان وويل : اوس خو رسول الله صلی الله عليه وسلم وفات شوې دی نو (د الله ﷻ د عذاب نه) صرف يو آمان پاتې دی چې هغه استغفار ويل (او په عبادت کې ډير کوشش کول) دي .(۱)

بعضې علماؤ ليکلي چې ترڅو پورې رسول الله صلی الله عليه وسلم ژوندې ؤ نو د دوی په برکت په دې اُمت باندې عذاب نه راتلو ، نو د دوی ذات مبارک ددې اُمت د پاره لوی آمان ؤ ، همدغه شان چې کله د نبي عليه السلام سُنت ژوندي وي نو دا هم آمان دی ، په دې اُمت باندې به مجموعي عذاب نه راځي ، خو چې کله د پيغمبر عليه السلام په سُنتو باندې عمل پريخودې شي نو بيا به په دې اُمت کې فِتنې ، اِختلافات او بِدعات پيدا کيږي .(۲)

ددې اول دليل خلاصه دا راأووته چې نبي عليه السلام د ټول عالَم د پاره رحمت دی ، او د کائناتو هر څيز ته د نبي عليه السلام د رحمت نه فائده رسيدلی . نو لازمي خبره ده چې پيغمبر عليه السلام به په ټولو عالَمونو کې افضل هم وي .

دويم دليل : الله تعالی د نبي عليه السلام نوم اُوچت کړی

د نبي عليه السلام په ټولو پيغمبرانو کې د افضل کيدو دويم دليل دادی چې الله تعالی

---

(۱) قال ثابت البناني رَحِمَهُ اللَّهُ : كان شاب على عهد رسولُ الله صلى الله عليه وسلم يلبس ويتزين . فلما مات النبي صلى الله عليه وسلم اجتهد الشاب وشمر في العبادة . فقيل له : لوفعلت هذا في حياة رسولُ الله صلى الله عليه وسلم لقرت عيناه بك . فقال : كان لي أمانان فمضى أحدهما فلم يبق إلّا الآخر قال الله تعالى : ﴿ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنتَ فِيهِمْ ۚ وَمَا كَانَ اللّٰهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴾ . وقد مات رسولُ الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فلم يبق إلا الإستغفار والإجتهاد . نزهة الناظرين في الاخبار والآثار المروية عن الأنبياء والصالحين ص ۳۱ كتاب فضل النبي صلى الله عليه وسلم

(۲) وقال بعضهم : الرسول صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هو الأمان الأعظم ما عاش . وما دامت سنته باقية فهو باق . فإذا أميتت سنته فانتظروا البلاء والفتن . نزهة الناظرين في الاخبار والآثار المروية عن الأنبياء والصالحين ص ۳۱ كتاب فضل النبي صلى الله عليه وسلم

نبي کریم ﷺ ته فرمايي :

﴿ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴾. (۱)

ترجمه : او مونږ ستا ذکر (نوم) اوچت کړو .

همدارنګې الله تعالى د محمد صلى الله عليه وسلم نوم د خپل نوم سره په کلِمه شهادت، آذان ، او تشهّد کې یو ځای ذکر کړی . نورو انبیاء کرامو ته دا فضیلت حاصل نه وُ . (۲)

دریم دلیل : الله ﷻ د نبي ﷺ اطاعت د خپل اِطاعت سره پیوست کړی

دریم دلیل دادی چې الله تعالى د نبي علیه السلام اِطاعت د خپل اِطاعت سره پیوست کړی . فرمايي :

---

(۱) الانشراح آية ۴ .

(۲) اَلْحُجَّةُ الثَّانِيَةُ: قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴾ فَقِيْلَ فِيهِ لِأَنَّهُ قَرَنَ ذِكْرَ مُحَمَّدٍ بِذِكْرِهِ فِيْ كَلِمَةِ الشَّهَادَةِ وَفِي الْأَذَانِ وَفِي التَّشَهُّدِ وَلَمْ يَكُنْ ذِكْرُ سَائِرِ الْأَنْبِيَاءِ كَذَلِكَ . التفسير الكبير (مفاتيح الغيب) ج٦ ص ٥٢١ سورة البقرة في تشريح آية ۲۵۳ .

{ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَك } بِأَنْ تُذْكَرَ مَعَ ذِكْرِيْ فِي الْأَذَان وَالْإِقَامَة وَالتَّشَهُّدِ وَالْخُطْبَة وَغَيْرِهَا . تفسير الجلالين

عَنْ أَبِي سَعِيْدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سَأَلَ جِبْرِيْلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ هٰذِهِ الْآيَةِ ﴿ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴾ قال: قال الله تعالى: « إِذَا ذُكِرْتُ ذُكِرْتَ مَعِيْ » . وَعَنِ الْحَسَنِ قَالَ: ﴿ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴾ إِذَا ذُكِرْتُ ذُكِرْتَ . وَقَالَ عَطَاءٌ رَحِمَهُ اللهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما : يُرِيْدُ الْأَذَانَ وَالْإِقَامَةَ وَالتَّشَهُّدَ وَالْخُطْبَةَ عَلَى الْمَنَابِرِ . وَلَوْ أَنَّ عَبْدًا عَبَدَ اللهَ وَصَدَّقَهُ فِيْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَمْ يَشْهَدْ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ لَمْ يَنْتَفِعْ بِشَيْءٍ . وَكَانَ كَافِرًا . وَقَالَ قَتَادَةُ رَحِمَهُ اللهُ : رَفَعَ اللهُ ذِكْرَهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، فَلَيْسَ خَطِيْبٌ وَلَا مُتَشَهِّدٌ وَلَا صَاحِبُ صَلَاةٍ إِلَّا يُنَادِيْ : أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ . وَقَالَ الضَّحَّاكُ: لَا تُقْبَلُ صَلَاةٌ إِلَّا بِهِ وَلَا تَجُوْزُ خُطْبَةٌ إِلَّا بِهِ . وَقَالَ مجاهد: يَعْنِيْ بِالتَّأْذِيْنِ ، وَفِيْهِ يَقُوْلُ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ رضي الله عنه :

وَضَمَّ الْإِلٰهُ اسْمَ النَّبِيِّ مَعَ اسْمِهِ ✿ إِذَا قَالَ فِي الْخَمْسِ الْمُؤَذِّنُ أَشْهَدُ

وَشَقَّ لَهُ مِنَ اسْمِهِ لِيُجِلَّهُ ✿ فَذُو الْعَرْشِ مَحْمُوْدٌ وَهٰذَا مُحَمَّدُ

تفسير البغوي (معالم التنزيل في تفسير القرآن) ج٥ ص ۲۷۲ سورة الشرح آية ۴ .

﴿ مَنْ يُطِعِ الرَّسُوْلَ فَقَدْ أَطَاعَ اللّٰهَ ﴾.(١)

ترجمه: څوک چې د پيغمبر (عليه السلام) اِطاعت اوکړي (يعنی د هغه خبره اُومني) نو بيشکه ده د الله تعالی اِطاعت اوکړو.

او الله تعالی د نبي عليه السلام بيعت د خپل بيعت سره پيوست کړی. فرمايي:

﴿ إِنَّ الَّذِيْنَ يُبَايِعُوْنَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُوْنَ اللّٰهَ يَدُ اللّٰهِ فَوْقَ أَيْدِيْهِمْ ﴾.(٢)

ترجمه: بيشکه کوم خلق چې د تاسره بيعت کوي نو دوی په حقيقت کې د الله تعالی سره بيعت کوي، د الله تعالی لاس د دوی د لاسونو د پاسه دی.

او الله تعالی د نبي عليه السلام عزت د خپل عزت سره يو ځای ذکر کړی، فرمايي:

﴿ وَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُوْلِهِ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ وَلٰكِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴾.(٣)

ترجمه: او عزت خو صرف د الله تعالی، د هغه د رسول، او مؤمنانو د پاره دی، ليکن منافقان نه پوهيږي.

او الله تعالی د نبي عليه السلام رضا د خپلې رضا سره مقارن کړی. فرمايي:

﴿ وَاللّٰهُ وَرَسُوْلُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضُوْهُ ﴾.(٤)

ترجمه: او الله او رسول زيات حقدار دي چې دوی يې راضي کړي.

او الله تعالی د نبي عليه السلام حکم منل د خپل حکم منلو سره مقارن کړي. فرمايي:

﴿ يٰأَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اسْتَجِيْبُوْا لِلّٰهِ وَلِلرَّسُوْلِ ﴾.(٥)

ترجمه: اې مؤمنانو! تاسو د الله او د رسول حکم قبول کړئ.(٦)

---

(١) النساء آية ٨٠.

(٢) الفتح آية ١٠.

(٣) المنافقون آية ٨.

(٤) التوبة آية ٦٢.

(٥) الانفال آية ٢٤.

(٦) امام رازي رحمه الله دا خبره داسې ذکر کړی: اَلْحُجَّةُ الثَّالِثَةُ: أَنَّهُ تَعَالَى قَرَنَ طَاعَتَهُ بِطَاعَتِهِ. ←←←←

څلورم دليل : نبي ﷺ ته غټه معجزه قرآن کريم ورکړل شوی

څلورم دليل دادی چې الله تعالى نبي عليه السلام ته حکم کړی چې ته دې کافرانو ته چيلنج ورکړه چې د قرآن کريم د هر سورة په شان يو سورة جوړ کړي :

﴿ وَإِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴾. (١)

ترجمه : او که چيرته ستاسو شک وي په هغه کتاب کې چې مونږ په خپل بنده (محمد صلى الله عليه وسلم) باندې نازل کړی نو تاسو هم ددې په شان يو سورة (جوړ کړې) راوړئ ، او د الله ﷻ نه بغير خپل (ټول) مددګاران هم راؤغواړئ که چيرته تاسو (په خپله دعوی کې) رېښتيني يَی.

اوس په قرآن کريم کې وړوکې سورة "سورةُ الکوثر" دی ، او په دې کې درې (۳) آيتونه دي . ګويا چې الله تعالى د قرآن کريم په هرو درې آيتونو جوړولو سره چيلنج ورکړی ، او په قرآن کريم کې ټول څه د پاسه شپږ زره آيتونه دي ، ګويا چې قرآن مجيد صرف يوه مُعجزه نده بلکه څه د پاسه دوه زره (۲۰۰۰) معجزې شوی .

اوس راځو دې خبرې ته چې الله تعالى د حضرت موسى عليه السلام شرافت په نهه (۹) معجزو سره ذکر کړی ، نو چې کله زمونږ پيغمبر محمّد رّسولُ الله صلى الله عليه وسلم ته د قرآن کريم په شکل کې څه د پاسه دوه زره (۲۰۰۰) معجزې ورکړې شوي نو د دوی شرافت

←←← فقال: ﴿ مَن يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ ﴾ [النساء : ۸۰] ، وَبَيْعَتَهُ بِبَيْعَتِهِ فَقَال: ﴿ إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ﴾ [الفتح: ۱۰] . وَعِزَّتَهُ بِعِزَّتِهِ فَقَال: ﴿ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ ﴾ [المنافقون : ۸] . وَرِضَاهُ بِرِضَاهُ فَقَال: ﴿ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَن يُرْضُوهُ ﴾ [التوبة: ٦٢] وإجابته بإجابته فقال: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ ﴾ [الأنفال: ۲۴] . التفسير الكبير ج٦ ص ٥٢٢ سورة البقرة في تشريح آية ۲٥٣ .

(١) البقرة آية ۲۳ .

به هم د ټولو پیغمبرانو نه زیات وي. (۱)

پنځم دلیل : نبي علیه السلام ته افضل معجزې ورکړل شوي

پنځم دلیل دادی چې الله تعالی زمونږ پیغمبر " محمّدٌ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم " ته دټولو انبیاء کرامو نه افضل مُعجزې ورکړي، نولازمي خبره ده چې زمونږ پیغمبر به هم د ټولو پیغمبرانو نه افضل وي. (۲)

چونکه د نبي کریم صلی الله علیه وسلم شان د مخکیني پیغمبرانو په نسبت ډیر اُوچت دی : ځکه دا جامع د کمالاتو او فضائلو دی، اِمامُ الأنبیاء او رحمةٌللعالمین دی، الله تعالی ورته جِسماني مِعراج نصیبه کړی، د قیامت په ورځ د شفاعتِ کُبریٰ حَق یې صرف دوی ته ورکړی. لهذا مخکیني پیغمبرانو ته چې څومره معجزې ورکړې شوې وی د هغې په شان، بلکه د هغې نه بهترینې معجزې نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته هم ورکړې شوې وی، ځکه ډیرې داسې معجزې دي چې هغه صِرف د پیغمبر علیه السلام سره خاص دي، دا قِسمه معجزې وړاندیني پیغمبرانو کې هیچاته نه وې وَرکړل شوی. (۳)

---

(۱) اَلْحُجَّةُ الرَّابِعَةُ: أَنَّ اللهَ تَعَالَىٰ أَمَرَ مُحَمَّدًا بِأَنْ يَتَحَدَّىٰ بِكُلِّ سُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ فَقَالَ: ﴿ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِ ﴾ [البقرة: ۲۳] وَأَقْصَرُ السُّوَرِ سُورَةُ الْكَوْثَرِ وَهِيَ ثَلَاثُ آيَاتٍ، وَكَانَ اللهُ تَحَدَّاهُمْ بكل ثلاثة آيَاتٍ مِنَ الْقُرْآنِ. وَلَمَّا كَانَ كُلُّ الْقُرْآنِ سِتَّةَ آلَافِ آيَةٍ، وَكَذَا آيَةٍ، لَزِمَ أَنْ لَا يَكُونَ مُعْجِزُ الْقُرْآنِ مُعْجِزًا وَاحِدًا بَلْ يَكُونُ أَلْفَيْ مُعْجِزَةٍ وَأَزْيَدَ. وَإِذَا ثَبَتَ هَذَا فَنَقُولُ: إِنَّ اللهَ سُبْحَانَهُ ذَكَرَ تَشْرِيفَ مُوسَىٰ بِتِسْعِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ، فَلِأَنْ يَحْصُلَ التَّشْرِيفُ لِمُحَمَّدٍ بِهَذِهِ الْآيَاتِ الْكَثِيرَةِ كَانَ أَوْلَىٰ. التفسیر الکبیر ج٦ ص۵۲۲ سورة البقرة في تشریح آیة ۲۵۳.

(۲) اَلْحُجَّةُ الْخَامِسَةُ: أَنَّ مُعْجِزَةَ رَسُولِنَا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْضَلُ مِنْ مُعْجِزَاتِ سَائِرِ الْأَنْبِيَاءِ فَوَجَبَ أَنْ يَكُونَ رَسُولُنَا أَفْضَلَ مِنْ سَائِرِ الْأَنْبِيَاءِ. بَيَانُ الْأَوَّلِ: قَوْلُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: « اَلْقُرْآنُ فِي الْكَلَامِ كَآدَمَ فِي الْمَوْجُودَاتِ ». بَيَانُ الثَّانِي أَنَّ الْخِلْعَةَ كُلَّمَا كَانَتْ أَشْرَفَ كَانَ صَاحِبُهَا أَكْرَمَ عِنْدَ الْمَلِكِ. التفسیر الکبیر ج٦ ص ۵۲۲ سورة البقرة في تشریح آیة ۲۵۳.

(۳) حافظ ابن کثیر رحمه الله لیکلي : وَالْمُرَادُ مِنْ إِيرَادِ ما نذكره في هذا الباب، والبينة على مَا أَعْطَى اللهُ أَنْبِيَاءَهُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ مِنَ الْآيَاتِ الْبَيِّنَاتِ، وَالْخَوَارِقِ الْقَاطِعَاتِ، وَالْحُجَجِ الْوَاضِحَاتِ، ←←←←←←

شپږم دليل : د نبي عليه السلام معجزه اوس هم باقي پاتې ده

شپږم دليل دادی چې الله تعالى نبي عليه السلام ته دا کومه مُعجزه " قرآن کريم " ورکړی ددې جنس حروف او آوازونه دي ، حالانکه دا أعراض دي ، باقي نه پاتې کيږي (يعنی چې کله په حروفو باندې تلفظ اوشي نو دا خو عرَض دی ، سمدست ختم شي) ، او نورو انبياء کرامو ته چې کومې معجزې ورکړل شوې وی هغه أعراض نه وو بلکه په خارج کې موجود وو (لکه د حضرت موسى عليه السلام آمسا ، د حضرت صالح عليه السلام أوښه وغيره چې دا په خارج کې موجود وو) .

خو ددې ټولو خبرو باوجود بيا هم الله تعالى د نبي عليه السلام مُعجزه " قرآن کريم " تر قيامته پورې باقي أوساتله او د نورو انبياء کرامو معجزې يې ختمې کړی .

(پس معلومه شوه چې نبي عليه السلام په ټولو انبياء کرامو کې افضل دی) . (١)

اووم دليل : په نبي ﷺ کې د ټولو پيغمبرانو صفات موجود وو

أووم دليل دادی چې په نبي عليه السلام کې د مخکيني ټولو پيغمبرانو صفات په

←←← وَأَنَّ الله جَمَعَ لِعَبْدِهِ وَ رَسُولِهِ سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ وَخَاتَمِهِمْ مِنْ جَمِيعِ أَنْوَاعِ الْمَحَاسِنِ وَالْآيَاتِ مَعَ مَا اخْتَصَّهُ اللهُ بِهِ مِمَّا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا قَبْلَهُ. كما ذكرنا في خصائصه وشمائله صلى الله عليه وسلم. معجزات النبي صلى الله عليه وسلم لابن كثير ج١ ص ٣٨٣ .

بلکه حافظ ابن کثير رحمه الله په دې باندې مستقل باب لړولی : " باب معجزات النبي صلى الله عليه وسلم تفوق معجزات الأنبياء السابقين " بيا ليکي : البينة عَلَى ذِكْرِ مُعْجِزَاتٍ لِرَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عليه وسلم مماثلة لمعجزات جماعة مّن الأنبياء قبله ، وأعلى منها، خارجة عَمَّا اخْتَصَّ بِهِ مِنَ الْمُعْجِزَاتِ الْعَظِيمَةِ الَّتِي لم يكن لِأَحَدٍ قَبْلَهُ مِنْهُمْ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ . معجزات النبي صلى الله عليه وسلم لابن كثير ص ٣٨١ .

(١) اَلْحُجَّةُ السَّادِسَةُ: أَنَّ مُعْجِزَتَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ هِيَ الْقُرْآنُ وَهِيَ مِنْ جِنْسِ الْحُرُوفِ وَالْأَصْوَاتِ وَهِيَ أَعْرَاضٌ غَيْرُ بَاقِيَةٍ وَسَائِرُ مُعْجِزَاتِ سَائِرِ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ جِنْسِ الْأُمُورِ الْبَاقِيَةِ . ثُمَّ إِنَّهُ سُبْحَانَهُ جَعَلَ مُعْجِزَةَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَاقِيَةً إِلَى آخِرِ الدَّهْرِ، وَمُعْجِزَاتِ سَائِرِ الْأَنْبِيَاءِ فَانِيَةً مُنْقَضِيَةً. التفسير الكبير ج٦ ص ٥٢٢ سورة البقرة في تشريح آية ٢٥٣ .

كاملې طريقې سره موجود وو ، نو لازمي خبره ده چې دا به په ټولو انبياء كرامو كې هم افضل وي. (١)

دا خبره ياد ساتئ چې څومره بهترين صفات الله ﷻ بندګانو ته وركړي دي هغه ټول صفات په نبي كريم صلى الله عليه وسلم كې موجود وو ، او په دوى كې هيڅ عيب نه ؤ. (٢)

حضرت حسان بن ثابت ﷺ د رسولُ الله صلى الله عليه وسلم په مَدحه كې فرمايي:

خُلِقْتَ مُبَرَّأً مِنْ كُلِّ عَيْبٍ ۞ كَأَنَّكَ قَدْ خُلِقْتَ كَمَا تَشَاءُ

اې پيغمبره ! تاسو د هر عيب او نقصان نه پاک پيدا شوي يې، ګويا تاسو داسې پيدا شوي يې څنګه چې تاسو غوښتل. (٣)

د ټولو پيغمبرانو اَخلاق او صفات په نبي عليه السلام كې په كاملې طريقې سره جَمع وو

كه د حضرت نوح عليه السلام ژوند اوګورو نو د كفر خِلاف غيض و غضب په كې په نظر راځي.

كه د حضرت ابراهيم عليه السلام ژوند اوګورو نو د بُتانو ماتول او شجاعت په كې په نظر راځي.

كه د حضرت موسى عليه السلام ژوند اوګورو نو د كفارو سره جهاد ، شاهانه نظم و نسق او

---

(١) اَلْحُجَّةُ السَّابِعَةُ: أَنَّهُ تَعَالَى بَعْدَ مَا حَكَى أَحْوَالَ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ: ﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ﴾ [الانعام: ٩٠] فَأَمَرَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْاِقْتِدَاءِ بِمَنْ قَبْلَهُ. فَإِمَّا أَنْ يُقَالَ: إِنَّهُ كَانَ مَأْمُورًا بِالْاِقْتِدَاءِ بِهِمْ فِي أُصُولِ الدِّينِ وَهُوَ غَيْرُ جَائِزٍ لِأَنَّهُ تَقْلِيدٌ، أَوْ فِي فُرُوعِ الدِّينِ وَهُوَ غَيْرُ جَائِزٍ، لِأَنَّ شَرْعَهُ نَسَخَ سَائِرَ الشَّرَائِعِ. فَلَمْ يَبْقَ إِلَّا أَنْ يَكُونَ الْمُرَادُ مَحَاسِنَ الْأَخْلَاقِ، فَكَأَنَّهُ سُبْحَانَهُ قَالَ: إِنَّا أَطْلَعْنَاكَ عَلَى أَحْوَالِهِمْ وَسِيَرِهِمْ. فَاخْتَرْ أَنْتَ مِنْهَا أَجْوَدَهَا وَأَحْسَنَهَا وَكُنْ مُقْتَدِيًا بِهِمْ فِي كُلِّهَا. وَهَذَا يَقْتَضِي أَنَّهُ اجْتَمَعَ فِيهِ مِنَ الْخِصَالِ الْمَرْضِيَّةِ مَا كَانَ مُتَفَرِّقًا فِيهِمْ. فَوَجَبَ أَنْ يَكُونَ أَفْضَلَ مِنْهُمْ. التفسير الكبير ج٦ ص ٥٢٢ سورة البقرة في تشريح آية ٢٥٣.

(٢) راجع كتاب الشفاء ج١ ص٥٣ ، شرح الشفاء ج١ ص ١٥٠ ، فتاوى محموديه ج٣ ص٢١٨.

(٣) لمحة العرب ص ٢٤٣ ، فتاوى محموديه ج٣ ص ٢١٩ حاشيه نمبر ١.

اِجتماعي قوانين په کې په نظر راځي .

که د حضرت عيسى عليه السلام ژوند اوګورو نو تواضع ، عاجزي ، د عفوې ، دَرګزر او قناعت تعليم په کې په نظر راځي .

که د حضرت سليمان عليه السلام ژوند اوګورو نو شاهانه اَنداز او لوي همتونه په کې په نظر راځي .

که د حضرت ايوب عليه السلام ژوند اوګورو نو صبر او شکر په کې په نظر راځي .

که د حضرت يونس عليه السلام ژوند اوګورو نو ندامت او اِنابَت اِلَى الله په کې په نظر راځي .

که د حضرت يوسف عليه السلام ژوند اوګورو نو په قيد او بَند کې د حق دعوت ، او پُر جوش تبليغ په کې په نظر راځي .

که د حضرت داؤد عليه السلام ژوند اوګورو نو دُعاګانې ، ژړا ، زاري او د الله تعالى حَمد په کې په نظر راځي .

که د حضرت يعقوب عليه السلام ژوند اوګورو نو د الله ﷻ نه اُميد او په الله ﷻ باندې توکّل او اعتماد په کې په نظر راځي .

او که د سردارِ دوجهان فخرُ الرّسُل مُحمّدٌ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم ژوند مبارک اوګورو نو په دې کې د ټولو پيغمبرانو اَخلاق او صفات په عمَلي طريقې سره په نظر راځي .

که چيرته په حضرت شعيب عليه السلام کې مَعرفت ؤ ، په حضرت نوح عليه السلام کې شجاعت ؤ ، په حضرت ابراهيم عليه السلام کې دوستي وه ، د حضرت اسماعيل عليه السلام سره شِيرين کلامي وه ، د حضرت اسحاق عليه السلام سره رضا وه ، د حضرت صالح عليه السلام سره فصاحت ؤ ، د حضرت لوط عليه السلام سره حِکمت ؤ ، د حضرت موسى عليه السلام سره سختي وه ، د حضرت ايوب عليه السلام سره صبر ؤ ، د حضرت يونس عليه السلام سره طاعت ؤ ، د حضرت يوشع ي سره د جهاد جذبه وه ، د حضرت داؤد عليه السلام سره آواز ؤ ، د حضرت دانيال عليه السلام سره محبت ؤ ، د حضرت الياس عليه السلام سره وقار ؤ ، د حضرت يحيىٰ عليه السلام سره پاکدامني وه ، او د حضرت عيسى عليه السلام سره

زُهد وُ ، نو زمونږ پیغمبر محمّدُ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم سره دا ټول صفات په کاملې طریقې موجود وو .(۱)

ځکه خو الله رب العزت فرمایي :

﴿ وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴾ .(۲)

ترجمه : او بیشکه (اې پیغمبره !) ته د اَخلاقو په اُوچته مرتبه یې .

دغه رنګې د مخکیني پیغمبرانو معجزات هم زمونږ پیغمبر علیه السلام ته ورکړې شوي وو ، یو شاعِر وایي :

حُسنِ یُوسف ، دَمِ عیسیٰ یدِ بیضاء داری ❁ آنچه خوباں همه دارند تو تنها داری

❁ که یو طرف ته حضرت موسی ﷺ په کوه طور باندې د الله ﷻ سره په راز و نیاز مشغول وُ ، نو بل طرفته محمدُ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم په غارِ حراء کې د الله ﷻ په عبادت کې مشغول وُ .

❁ که یو طرف ته حضرت موسی ﷺ د مصر نه مدین ته هجرت کړی ، نو بل طرف ته محمّدُ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم د مکې معظمې نه مدینې منوّرې طرف ته هجرت کړی.

❁ که یو طرفته حضرت عیسی ﷺ په کوهِ زیتون باندې وعظ کوونکې وُ ، نو بل طرفته محمّدُ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم د صَفا په غَر باندې قریشو ته وعظ کوونکې وُ .

❁ که یو طرف ته حضرت موسی ﷺ فرعونیانو ته خېرې (بَد دُعا) کړې چې د بار بار معجزو په لیدو یې ایمان نه راوړو ، نو بل طرفته محمّدُ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم د مکې اووه (۷) سردارانو په حق کې خېرې کړې .

❁ که یو طرفته حضرت عیسی ﷺ خپلو دُشمنانو ته د هدایت دُعا کړی ، نو بل طرف ته په غزوه اُحد کې نبي علیه السلام د هدایت دُعا کړی .

---

(۱) خطبات مدارس لمولانا سید سلیمان ندوي رحمه الله ص ۷۸ .

(۲) القلم آیة ۴ .

❁ که يو طرفته د حضرت سليمان عليه السلام سره فوجونه او حکومت ؤ ، نو بل طرفته د فتح مکې په وخت د رسولُ الله صلى الله عليه وسلم سره فوجونه ، جَنډې ، رُعب او حکومت ؤ .

❁ که يو طرف ته په مِصر کې حضرت يوسف عليه السلام په قيد خانه کې ؤ ، نو بل طرفته محمّدُ رّسولُ الله صلى الله عليه وسلم هم په شعب ابي طالب کې درې (٣) کاله داسې محصور ؤ چې د خوراک اَشياء به هلته نه رسيده . (١)

د يو تعليم يافته هندو اقرار

يو عالِم په خپل کتاب کې ليکلي چې زما يو هندو دوست ؤ ، تعليم يافته ؤ ، يوه ورځ مو څه خبرې کولې ، ما د هغه نه پوښتنه اوکړه چې ته زمونږ د پيغمبر محمّدُ رّسولُ الله صلى الله عليه وسلم په باره کې څه نظريه لرې ؟

نو هغه راته جواب راکړو : چې زما په نزد ستاسو پيغمبر د دُنيا په ټولو انسانانو کې کامِل ترين انسان ؤ ، ځکه چې ما کله د هغوی ژوند مطالعه کړو نو ماته په يو وخت کې د هغوی په ذاتِ مبارکه کې داسې مُتضاد او مختلف قِسمه صفات او اَخلاق په نظر راغلل چې هغه په تاريخ کې تر اوسه پورې په يو انسان کې چيرته هم نه دي جَمع شوي . بيا هغه هندو ځوان ددې تفصيل داسې بيان کړو :

❁ ستاسو پيغمبر داسې بادشاه ؤ چې ټول مُلک يې په پوره کنټرول او قبضه کې ؤ ، خو بل طرف ته ځان يې هم داسې بې بَسه ګڼل چې خپل ځان يې ټول د الله رب العزت په قبضهٔ قدرت کې ګڼړل .

❁ داسې دولت مند ؤ چې د مالِ غنيمت خزانې او مالِ و دولت ډده دارُالحکومت ته په اُوښانو باندې راروان ؤ ، خو بل طرف ته داسې فقير ؤ چې څو څو مياشتې به د دوی په کور کې اُور بل نه شو ، او وَلږه به يې برداشت کوله .

❁ داسې سپه سالار ؤ چې د يو څو صحابه کرامو په مِلګرتيا يې په زرهاؤ مُسلح فوجونو ته شکست ورکړی ، خو بل طرف ته داسې صُلح خوښوونکې هم ؤ چې د زرهاؤ جانِ نثاره

---

(١) خطبات مدارس لمولانا سيد سليمان ندوي رحمه الله ص ٧٩ .

صحابه کرامو په موجود کی. کې يې بيا هم د صُلحې په معاهده باندې دستخط کول.

۞ داسې زړه وَر او بهادر وُ چې د زَرهاوُ دشمنانو به يې ځان له مقابله کوله ، خو بل طرف ته داسې نرم دِل وُ چې هيڅ کله يې بې ځايه د يو چا يو قطره وينه هم په خپله نه ده توی کړی.

۞ داسې بهترينو اَخلاقو واله وُ چې هيڅ کله يې د چا نه ذاتي بَدل نه دې اخيستی ، خو بل طرف ته يې د الله ﷻ د دين د شمنان هيڅ کله معاف کړي نه دي.

۞ داسې تعلق لرونکې وُ چې د عربو د هر يو غريب ، مسکين ، يتيم او کونډې فکر به ورسره وُ ، خو بل طرف ته د الله جل جلاله په ياد کې داسې دوب وُ چې ګويا د هيچا سره يې تعلق نشته.

۞ که يو طرف ته ستاسو پيغمبر يو عظيم مجاهِد وُ نو بل طرف ته ټوله شپه عبادت کوونکې او زاهِدْ وُ.

۞ که يو طرف ته د غونډ عربو بادشاه وُ خو بل طرف ته د قجورې اُونې د ځانګو نه په جوړه شوې تکيه او کمزورې دَرې باندې ناست په نظر راتلو.

۞ که يو طرف ته د عربو د اَطرافو نه دومره مالِ غنيمت راتلو چې د مسجدِ نبوي په صحن کې به د مال و دولت اَنبار لږيدلې وُ خو بل طرف ته په همدغه وخت کې به د دوی په کور کې فقر وفاقه او غُربت وُ.

۞ که يو طرفته به په جهاد کې وينځې او غلامان راتلل او نبي عليه السلام به د خدمت د پاره په مسلمانانو تقسيمول نو بل طرفته په همدغه وخت کې د دوی لور حضرت فاطمه رضي الله عنها داسې حالت کې وه چې په لاسونو او سينه باندې يې د ډيرو کارونو د وجې داغونه جوړ شوي وو.

۞ که يو طرفته نيم عرب د دوی د اِختيار او حکومت لاندې وو خو بل طرف ته په همدغه وخت کې دوی په داسې يو سخت پُوزْکي باندې آرام کولو چې د هغې نښې يې په وجود باندې هم جوړې شوې وی.

۞ که یو طرفته یو عظیم حکومت ورسره ؤ خو بل طرفته په همدغه وخت کې د دوی په کور کې صرف او صرف لږې وَریشې ، یو مشکیزه او معمولي أسباب موجود وو .

غرض دا چې رسول الله صلی الله علیه وسلم داسې کامِل ، جامِع او د عظیم صفاتو مالِک ؤ چې د ژوند د هرې طبقې خلقو د پاره د هدایت یوه نمونه وه .

دې هندو ځوان وویل : چې کله ستاسو په پیغمبر کې داسې عظیم صفات جَمع دي نو ځکه زما په نزد ستاسو پیغمبر د دُنیا په ټولو انسانانو کې کامِل ترین انسان ؤ . (١)

اتم دلیل : نبي ﷺ تر قیامته پورې ټولو انسانانو او پیریانو د پاره پیغمبر دی

د نبي علیه السلام په ټولو پیغمبرانو کې د افضل کیدو اَتم دلیل دا دی چې رسولُ الله صلی الله علیه وسلم تر قیامته پورې ټولو انسانانو او پیریانو د پاره پیغمبر دی ، په قرآن کریم کې ذکر دي :

﴿ وَمَآ اَرۡسَلۡنٰكَ اِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيۡرًا وَّنَذِيۡرًا وَّلٰكِنَّ اَكۡثَرَ النَّاسِ لَا يَعۡلَمُوۡنَ ﴾ . (٢)

ترجمه : او (اې پیغمبره !) مونږ ته ټولو خلقو ته زیرې ورکوونکی او ویروُونکی لیږلې یې ، لیکن اکثر خلق (په دې خبره) نه پوهیږي .

په سورة الاعراف کې ذکر دي ، الله تعالی نبي علیه السلام ته فرمایي :

﴿ قُلۡ يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّىۡ رَسُوۡلُ اللّٰهِ اِلَيۡكُمۡ جَمِيۡعًا ﴾ . (٣)

ترجمه : (اې پیغمبره !) ته دوی ته اُووایه چې : اې خلقو ! بیشکه زه تاسو ټولو طرف ته د الله رسول یم .

(همدا مضمون د قرآن کریم په نورو آیتونو کې هم ذکر شوی) . (٤)

---

(١) خطبات مدارس لمولانا سید سلیمان ندوي رحمه الله ص ٧٥ .

(٢) سبا آیة ٢٨ .

(٣) الاعراف آیة ١٥٨ .

(٤) الله تعالی فرمایي : ﴿ وَاَرۡسَلۡنٰكَ لِلنَّاسِ رَسُوۡلًا ؕ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيۡدًا ﴾ . النساء آیة ٧٩ . ←←←←←

نو اوس چې نبي عليه السلام ټولو انسانانو او پيريانو ته دا دِين رسولی نو لازمي خبره ده چې په دې کې يې مشقّت هم ډير برداشت کړی . او دا ښکاره خبره ده چې کومو پيغمبرانو د دِين په خورولو کې مشقّت ډير برداشت کړی نو د هغه مرتبه به هم د نورو پيغمبرانو نه ډيره اُوچته وي .

حضرت موسیٰ عليه السلام چې کله الله تعالی بني اسرائيلو ته پيغمبر اوليږلو نو د هغه دشمن صرف فرعون وُ ، او نبي عليه السلام چې کله پيغمبر رااُوليږلې شو نو په دې وخت کې ټوله معاشره خطرناکه ده .

د يو مثال په ذريعه درته دا خبره واضح کوم ، مثلاً ته يو کس ته اُووايې چې :

" ته فلانکي ښار ته لاړ شه ، هلته صرف يو کس قوي او خطرناک دی نور ټول صحيح دي ، خطرناک ندي ، ته هغه يو کس ته دا خبره اُورسوه " . او دا خبره هم داسې وي چې د هغه قوي کس د مزاج خلاف وي .

نو اګر چې په هغه ښار کې صرف يو کس خطرناک وي خو بيا به هم دا سړی هغه ښار ته تللو کې يَره محسوسوي .

او که ته چاته اُووايې چې :

" ته فلاني دَشتې (صحراء) ته لاړ شه ، هلته ستا هيڅوک دوست نشته او ټول خلق په کې خطرناک دي ، ته هغوی ته دا خبره اُورسوه " او دا خبره هم د هغوی د طبعيت خلاف وي

نو بيا ددې کس د پاره هلته تلل او هغوی ټولو ته دا خبره رسول ډيره سخته وي .

رسولُ الله صلی الله عليه وسلم ته چې کله پيغمبري ملاوُ شوه نو په دې وخت هر طرف ته د کُفر تياره خوره وه ، بيا نبي عليه السلام ته د الله د طرفه دا حکم وُ چې دا دعوت ټولو

←←← ترجمه : او (اې پيغمبره !) مونږ ته د ټولو خلقو د پاره رسول راليږلې يې ، او په دې خبره باندې الله تعالی د ګواهۍ د پاره کافي دی .

بل ځای فرمايي : ﴿ تَبَٰرَكَ ٱلَّذِي نَزَّلَ ٱلۡفُرۡقَانَ عَلَىٰ عَبۡدِهِۦ لِيَكُونَ لِلۡعَٰلَمِينَ نَذِيرًا ﴾ . الفرقان آية ١ .

ترجمه : ډير بَابرکت دی هغه ذات چې هغه په خپل بنده (محمد ﷺ) باندې د حق او باطل په مينځ کې فرق کوونکې (قرآن) نازل کړې دی ؛ ددې د پاره چې دا د ټولو عالمونو د پاره (د الله ﷻ د عذاب نه) ويروونکې شي .

انسانانو او پیریانو ته اُورسوه . نو دوی ته په دې لاره کې ډیر تکلیفونه اُورسیدل خو بیا یې هم دا دعوت جاري اُوساتل .

په قرآن کریم کې د هغه صحابه کرامو فضیلت بیان شوی کومو چې د فتح مکې نه مخکې د الله تعالی په لار کې خپل مال خرچ کړی او جهاد یې کړی .

دې صحابه کرامو ته په هغه صحابه کرامو باندې ډیر فضیلت حاصل دی کومو چې د فتح مکې نه پس دا کارونه کړي ؛ دا ځکه دې صحابه کرامو په هغه اول وخت کې مشقت ډیر برداشت کړې وُ .

نو چې کله صحابه کرامو ته د دین په خاطر مشقت برداشت کولو په وجه فضیلت ملاؤ شوی پخپله پیغمبر علیه السلام چې ددې دین د پاره ډیر زیات مشقتونه او تکلیفونه برداشت کړي نو د دوی فضیلت به په نورو انبیاء کرامو باندې په طریقِ اولی زیات وي . (۱)

---

(۱) اَلحُجَّةُ الثَّامِنَةُ: أَنَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بُعِثَ إِلَى كُلِّ الخَلْقِ وَذَلِكَ يَقْتَضِي أَنْ تَكُونَ مَشَقَّتُهُ أَكْثَرَ. فَوَجَبَ أَنْ يَكُونَ أَفْضَلَ. أَمَّا إِنَّهُ بُعِثَ إِلَى كُلِّ الخَلْقِ فَلِقَوْلِهِ تَعَالَى: ﴿وَما أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِلنَّاسِ﴾ . [سبأ : ۲۸] . وَأَمَّا إِنَّ ذَلِكَ يَقْتَضِي أَنْ تَكُونَ مَشَقَّتُهُ أَكْثَرَ فَلِأَنَّهُ كَانَ إِنْسَانًا فَرْدًا مِنْ غَيْرِ مَالٍ وَلَا أَعْوَانٍ وَأَنْصَارٍ. فَإِذَا قَالَ لِجَمِيعِ العَالَمِينَ : يَا أَيُّهَا الكَافِرُونَ صَارَ الكُلُّ أَعْدَاءً لَهُ، وَحِينَئِذٍ يَصِيرُ خَائِفًا مِنَ الكُلِّ. فَكَانَتِ المَشَقَّةُ عَظِيمَةً. وَكَذَلِكَ فَإِنَّ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمَّا بُعِثَ إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ فَهُوَ مَا كَانَ يَخَافُ أَحَدًا إِلَّا مِنْ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ. وَأَمَّا مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَالكُلُّ كَانُوا أَعْدَاءً لَهُ. يُبَيِّنُ ذَلِكَ أَنَّ إِنْسَانًا لَوْ قِيلَ لَهُ: هَذَا البَلَدُ الخَالِي عَنِ الصَّدِيقِ وَالرَّفِيقِ فِيهِ رَجُلٌ وَاحِدٌ ذُو قُوَّةٍ وَسِلَاحٍ فَاذْهَبْ إِلَيْهِ اليَوْمَ وَحِيدًا وَبَلِّغْ إِلَيْهِ خبرًا يوحشه ويؤذيه. فإنه قلما صحت نَفْسُهُ بِذَلِكَ. مَعَ أَنَّهُ إِنْسَانٌ وَاحِدٌ . وَلَوْ قِيلَ لَهُ: اِذْهَبْ إِلَى بَادِيَةٍ بعيدةٍ ليس فيها أنس وَلَا صَدِيقٌ، وَبَلِّغْ إِلَى صَاحِبِ البَادِيَةِ كَذَا وَكَذَا مِنَ الأَخْبَارِ المُوحِشَةِ لَشَقَّ ذَلِكَ عَلَى الإِنْسَانِ. أَمَّا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنَّهُ كَانَ مَأْمُورًا بِأَنْ يَذْهَبَ طُولَ لَيْلِهِ وَنَهَارِهِ فِي كُلِّ عُمُرِهِ إِلَى الجِنِّ وَالإِنْسِ الَّذِينَ لَا عَهْدَ لَهُ بِهِمْ. بَلِ المُعْتَادُ مِنْهُمْ أَنَّهُمْ يُعَادُونَهُ وَيُؤْذُونَهُ وَيَسْتَخِفُّونَهُ. ثُمَّ إِنَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمْ يَمَلَّ مِنْ هَذِهِ الحَالَةِ وَلَمْ يَتَلَكَّأْ. بَلْ سَارَعَ إِلَيْهَا سَامِعًا مُطِيعًا. فَهَذَا يَقْتَضِي أَنَّهُ تَحَمَّلَ فِي إِظْهَارِ دِينِ اللهِ أَعْظَمَ المَشَاقِّ. وَلِهَذَا قَالَ تَعَالَى: ﴿لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الفَتْحِ وَقَاتَلَ﴾ [الحديد : ۱۰] وَمَعْلُومٌ أَنَّ ذَلِكَ البَلَاءَ كَانَ عَلَى الرَّسُولِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَإِذَا عَلِمَ فَضْلَ الصَّحَابَةِ بِسَبَبِ تِلْكَ الشِّدَّةِ فَمَا ظَنُّكَ بِالرَّسُولِ؟ وَإِذَا ثَبَتَ أَنَّ مَشَقَّتَهُ ←←←←

نهم دليل : د نبي عليه السلام دِين په ټولو دِينونو کې افضل دی

د نبي عليه السلام په ټولو پيغمبرانو کې د افضل کيدو نهم دليل دادی چې د رسولُ الله صلی الله عليه وسلم دِين په ټولو دِينونو کې افضل دی نو لازمي خبره ده چې دوی به هم په ټولو انبياء کرامو کې افضل وي.

د نبي عليه السلام دا دِين په ټولو دِينونو کې ځکه افضل دی چې په دې دِين سره مخکيني ټول دِينونه منسوخ شوي ، اوس به تر قيامته پورې ټول انسانان او پيريان په همدې دِين باندې عمل کوي.

اوس چې څومره ثواب د نېکو اعمالو په وجه دې خلقو ته ورکولې شي نو په دې کې به ورسره پيغمبر عليه السلام هم شريک وي ؛ ځکه ددې دِين بُنياد پيغمبر عليه السلام ايخې دی.

نو چې کله نبي عليه السلام ته ثواب د نورو انبياء کرامو نه زيات ملاويږي نو لازمي خبره ده چې ددوی فضيلت به په نورو پيغمبرانو باندې هم زيات وي. (١)

لسم دليل : د نبي ﷺ اُمت د مخکيني ټولو اُمتونو نه افضل دی

لسم دليل دادی چې د نبي عليه السلام اُمت د مخکيني ټولو اُمتونو نه افضل دی نو لازمي خبره ده چې پخپله پيغمبر عليه السلام به هم د مخکيني ټولو پيغمبرانو نه افضل وي.

اوس دا خبره چې دا اُمت ولې افضل دی ؟ نو دا ځکه چې الله تعالی دې اُمت ته

←←←← أَعْظَمُ مِنْ مَشَقَّةِ غَيْرِهِ وَجَبَ أَنْ يَكُونَ فَضْلُهُ أَكْثَرَ مِنْ فَضْلِ غَيْرِهِ. لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: « أَفْضَلُ الْعِبَادَاتِ أَحْمَزُهَا ». التفسير الكبير ج٦ ص٥٢٢ سورة البقرة في تشريح آية ٢٥٣.

(١) اَلْحُجَّةُ التَّاسِعَةُ : أَنَّ دِينَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَفْضَلُ الْأَدْيَانِ، فَيَلْزَمُ أَنْ يَكُونَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْضَلَ الْأَنْبِيَاءِ. بَيَانُ الْأَوَّلِ أَنَّهُ تَعَالَى جَعَلَ الْإِسْلَامَ نَاسِخًا لِسَائِرِ الْأَدْيَانِ، وَالنَّاسِخُ يَجِبُ أَنْ يَكُونَ أَفْضَلَ. لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: « مَنْ سَنَّ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ » . فَلَمَّا كَانَ هَذَا الدِّينُ أَفْضَلَ وَأَكْثَرَ ثَوَابًا، كَانَ وَاضِعُهُ أَكْثَرَ ثَوَابًا مِنْ وَاضِعِي سَائِرِ الْأَدْيَانِ، فَيَلْزَمُ أَنْ يَكُونَ مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَفْضَلَ مِنْ سَائِرِ الْأَنْبِيَاءِ. التفسير الكبير ج٦ ص٥٢٣ سورة البقرة في تشريح آية ٢٥٣.

" بهترين اُمت " ويلی ، فرمايي :

﴿ كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ ﴾ . (۱)

ترجمه : تاسو بهترين اُمت يئ ، چې د خلقو (د هدايت) د پاره راويستل شوي يئ .

بل دا چې دې اُمت ته دا فضيلت د رسول الله صلی الله عليه وسلم د اِتباع په وجه حاصل شوی ، لکه الله تعالی فرمايي :

﴿ قُلْ إِنْ كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ ﴾ . (۲)

ترجمه : (اې پيغمبره !) ته (خلقو ته) ووايه که چيرته تاسو د الله ﷻ سره په رښتيا محبت کوئ (او ددې محبت په وجه دا هم غواړئ چې الله ﷻ هم د تاسو سره محبت اوکړي) نو (ددې مقصد حاصلولو د پاره) تاسو زما تابعداري اوکړئ ، نو الله به د تاسو سره محبت اوکړي .

او دا يقيني خبره ده چې کله تابع ته فضيلت حاصل وي نو متبوع ته به په طريقِ اولی باندې حاصل وي . (يعنې چې کله دې اُمت ته د پيغمبر عليه السلام د اِتباع په وجه بهترين اُمت ويل شوی نو پخپله نبي عليه السلام به الله ﷻ ته ډير محبوب وي) . (۳)

يوولسم دليل : نبي عليه السلام خَاتَمُ الرُّسُل دی

يوولسم دليل دا دی چې نبي عليه السلام خَاتَمُ الرُّسُل دی (يعنې په دوی سره د ټولو

(۱) آل عمران آية ۱۱۰ .

(۲) آل عمران آية ۳۱

(۳) اَلْحُجَّةُ الْعَاشِرَةُ : أُمَّةُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْضَلُ الْأُمَمِ ، فَوَجَبَ أَنْ يَكُونَ مُحَمَّدٌ أَفْضَلَ الْأَنْبِيَاءِ ، بَيَانُ الْأَوَّلِ قَوْلُهُ تَعَالَى : ﴿ كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ ﴾ [آلِ عِمرَانَ : ۱۱۰] . بَيَانُ الثَّانِي : أَنَّ هَذِهِ الْأُمَّةَ إِنَّمَا نَالَتْ هَذِهِ الْفَضِيلَةَ لِمُتَابَعَةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ تَعَالَى : ﴿ قُلْ إِنْ كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ ﴾ [آلِ عِمرَانَ : ۳۱] ، وَفَضِيلَةُ التَّابِعِ تُوجِبُ فَضِيلَةَ الْمَتْبُوعِ . وَأَيْضًا إِنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْثَرُ ثَوَابًا لِأَنَّهُ مَبْعُوثٌ إِلَى الْجِنِّ وَالْإِنْسِ ، فَوَجَبَ أَنْ يَكُونَ ثَوَابُهُ أَكْثَرَ ، لِأَنَّ لِكَثْرَةِ الْمُسْتَجِيبِينَ أَثَرًا فِي عُلُوِّ شَأْنِ الْمَتْبُوعِ . التفسير الكبير ج٦ ص۵۲۳ سورة البقرة في تشريح آية ۲۵۳ .

انبياء کرامو سلسله ختمه شوی او د دوی نه پس بل نوې نبي نه پيدا کيږي) ، او د نبي عليه السلام په راتلو سره مخکيني دِينونه منسوخ شوي ، نو لازمي خبره ده چې پخپله پيغمبر عليه السلام به هم د ټولو پيغمبرانو نه افضل وي ؛ ځکه د ناسخ د پاره دا ضروري ده چې دا به افضل وي ، داسې خو نشي کيدی چې په نبي عليه السلام باندې دې مخکيني دِينونه منسوخ شوي وي او دا دې افضل نه وي .

دولسم دليل : د نبي عليه السلام معجزې د مخکيني ټولو پيغمبرانو نه زياتې دي

دولسم دليل دادی چې د نبي عليه السلام معجزې د مخکيني ټولو پيغمبرانو نه زياتې دي ، علماؤ ليکلي چې د درې زره (۳۰۰۰) نه زياتې معجزې پيغمبر عليه السلام ته ورکړل شوي . نو لازمي خبره ده چې دوی ته به په نورو انبياء کرامو باندې فضيلت هم زيات حاصل وي .

همدارنګې په پيغمبر عليه السلام کې شجاعت ، خوش اخلاقي ، صبر ، وفاء ، فصاحت او سخاوت هم د نورو ټولو پيغمبرانو نه زيات وُ نو دا هم د رسول الله صلی الله عليه وسلم د افضل والي د پاره صريح دليل دی . (١)

---

(١) اَلْحُجَّةُ الْحَادِيَةَ عَشْرَةَ: أَنَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ خَاتَمُ الرُّسُلِ، فَوَجَبَ أَنْ يَكُوْنَ أَفْضَلَ. لِأَنَّ نَسْخَ الْفَاضِلِ بِالْمَفْضُوْلِ قَبِيْحٌ فِي الْمَعْقُوْلِ.

اَلْحُجَّةُ الثَّانِيَةَ عَشْرَةَ : أَنَّ تَفْضِيْلَ بَعْضِ الْأَنْبِيَاءِ عَلَى بَعْضٍ يَكُوْنُ لِأُمُوْرٍ مِنْهَا: كَثْرَةُ الْمُعْجِزَاتِ الَّتِيْ هِيَ دَالَّةٌ عَلَى صِدْقِهِمْ وَمُوْجِبَةٌ لِتَشْرِيْفِهِمْ. وَقَدْ حَصَلَ فِيْ حَقِّ نَبِيِّنَا عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا يَفْضُلُ عَلَى ثَلَاثَةِ آلَافٍ. وَهِيَ بِالْجُمْلَةِ عَلَى أَقْسَامٍ. مِنْهَا مَا يَتَعَلَّقُ بِالْقُدْرَةِ. كَإِشْبَاعِ الْخَلْقِ الْكَثِيْرِ مِنَ الطَّعَامِ الْقَلِيْلِ. وَإِرْوَائِهِمْ مِنَ الْمَاءِ الْقَلِيْلِ. وَمِنْهَا مَا يَتَعَلَّقُ بِالْعُلُوْمِ كَالْإِخْبَارِ عَنِ الْغُيُوْبِ. وَفَصَاحَةِ الْقُرْآنِ. وَمِنْهَا اخْتِصَاصُهُ فِيْ ذَاتِهِ بِالْفَضَائِلِ. نَحْوُ كَوْنِهِ أَشْرَفَ نَسَبًا مِنْ أَشْرَافِ الْعَرَبِ. وَأَيْضًا كَانَ فِيْ غَايَةِ الشَّجَاعَةِ. كَمَا رُوِيَ أَنَّهُ قَالَ بَعْدَ مُحَارَبَةِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لِعَمْرِو بْنِ وُدٍّ: كَيْفَ وَجَدْتَ نَفْسَكَ يَا عَلِيُّ. قَالَ: وَجَدْتُهَا لَوْ كَانَ كُلُّ أَهْلِ الْمَدِيْنَةِ فِيْ جَانِبٍ وَأَنَا فِيْ جَانِبٍ لَقَدَرْتُ عَلَيْهِمْ فَقَالَ: تَأَهَّبْ فَإِنَّهُ يَخْرُجُ مِنْ هٰذَا الْوَادِيْ فَتًى يُقَاتِلُكَ. الْحَدِيْثَ إِلَى آخِرِهِ. ←←←←

نبي علیه السلام ته د ورکړل شوو مُعجزو تعداد

نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته الله رب العزت ډیرې مُعجزې ورکړې وی :

علامه جلال الدین سیوطي رحمه الله په خَصَائِصُ الْکُبْریٰ کې د نبي ﷺ زر (۱۰۰۰) معجزې را جَمع کړي.

اِمام بیهقي رحمه الله په دَلَائِلُ النُّبُوَّة کې د نبي علیه السلام دولس سوه (۱۲۰۰) مُعجزې ذکر کړي.

علامه قسطلاني رحمه الله په المواهبُ اللّدنیه کې درې زره (۳۰۰۰) معجزې ذکر کړي بلکه علماء لیکي چې د نبي علیه السلام مُعجزې د درې زرو (۳۰۰۰) نه هم زیاتې دي.

حقیقت : حقیقت دادی چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم صُورت، د دوی سیرت، د دوی اَقوال، د دوی اَعمال، د دوی کِردار، د دوی رَفتار، د دوی اَخلاق، بلکه د دوی هر کار په دومره مَصالِحو، اَسرارو، او حِکمتونو باندې مشتمل دی چې د دوی هر کار خارِقُ العادة اوُ مُعجِزه وه. دا ټول په دې باندې دلالت کوي چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم رینښتینې او افضل پیغمبر دی.

دغه وجه ده چې امام غزالي رحمه الله لیکلي دي چې د رسولُ الله صلی الله علیه وسلم د صداقت د پاره همدا اُمور (اَخلاق، اَعمال وغیره) کافي وو، لیکن بیا هم د دوی د صداقت د پاره دوی ته نورې حِسّي معجزې ورکړې شوې وی چې د هغې اِدراک په حواسو سره کیږي.

او دا مُعجزات د نبي علیه السلام نه په مُتصل سَنَد سره نقل دي، بعضې په کې په مُتواتِر او مشهور سَنَد سره هم نقل دي، او ډیرې معجزې په کې داسې دي چې د عظمت او تعجب والي په اِعتبار سره د مخکیني ټولو پیغمبرانو د مُعجزو نه اُوچتې دي. (۱)

← ← ← وَهُوَ مَشْهُوْرٌ. وَمِنْهَا فِيْ خُلُقِهِ وَحِلْمِهِ وَوَفَائِهِ وَفَصَاحَتِهِ وَسَخَائِهِ. وَكُتُبُ الْحَدِيْثِ نَاطِقَةٌ بِتَفْصِيْلِ هٰذِهِ الْأَبْوَابِ. التفسير الكبير ج٦ ص٥٢٣ سورة البقرة في تشريح آية ٢٥٣.

(۱) سيرة المصطفى لمولانا محمد ادريس كاندهلوي ج٣ ص ٣٢١، وص ٣٢٣

ديارلسم دليل : د نورو وُجوهاتو په بِناء افضليت

ديارلسم دليل دادی چې نبي عليه السلام د نورو څو وجوهاتو په بِناء باندې هم په ټولو انبياء کرامو کې افضل دی ، هغه وجوهات يو څو دادي :

١ . پيغمبر عليه السلام فرمايي :

آدَمُ وَمَنْ دُوْنَهُ تَحْتَ لِوَائِيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

حضرت آدم عليه السلام او دده د لاندې چې څومره اَولاد دی دا ټول به د قيامت په ورځ زما د جَنډې لاندې وي .

دا حديث په دې دلالت کوي چې نبي عليه السلام د حضرت آدم عليه السلام او د هغه د ټول اَولاد نه افضل دی .

٢ . حضور صلی الله عليه وسلم فرمايي : أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ وَلَا فَخْرَ .

زه د حضرت آدم عليه السلام د ټول اَولاد سردار يم او دا خبره د فخر (تکبّر) په وجه نه کوم (بلکه د الله تعالی اِحسان يې ګڼم(١)) .

---

(١) (وَلَا فَخْرَ) ، أَيْ وَلَا أَقُوْلُهُ تَفَاخُرًا بَلِ اعْتِدَادًا بِفَضْلِهِ، وَتَحَدُّثًا بِنِعْمَتِهِ، وَتَبْلِيْغًا لِمَا أُمِرْتُ بِهِ، وَقِيْلَ: لَا أَفْتَخِرُ بِذَلِكَ، بَلْ فَخْرِيْ بِمَنْ أَعْطَانِيْ هَذِهِ الْمَرْتَبَةَ. أَقُوْلُ: وَيُمْكِنُ أَنْ يَكُوْنَ الْمَعْنَى وَلَا فَخْرَ فِيْ هَذِهِ السِّيَادَةِ، بَلْ أَفْتَخِرُ بِالْعُبُوْدِيَّةِ لَهُ وَالْعِبَادَةِ، فَإِنَّهُ يُوْجِبُ الْحُسْنَى وَالزِّيَادَةَ. قَالَ الطِّيْبِيُّ رَحِمَهُ اللّٰهُ قَوْلُهُ: وَلَا فَخْرَ حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ أَيْ: أَقُوْلُ هَذَا وَلَا فَخْرَ. قَالَ التُّوْرِبِشْتِيُّ رَحِمَهُ اللّٰهُ: اَلْفَخْرُ ادِّعَاءُ الْعَظَمَةِ وَالْمُبَاهَاةِ بِالْأَشْيَاءِ الْخَارِجَةِ عَنِ الْإِنْسَانِ كَالْمَالِ وَالْجَاهِ . قَالَ النَّوَوِيُّ رَحِمَهُ اللّٰهُ : فِيْهِ وَجْهَانِ: أَحَدُهُمَا: قَالَهُ امْتِثَالًا لِأَمْرِ اللّٰهِ تَعَالَى: {وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ} [الضحى آية ١١] وَثَانِيْهِمَا أَنَّهُ مِنَ الْبَيَانِ الَّذِيْ يَجِبُ عَلَيْهِ تَبْلِيْغُهُ إِلَى أُمَّتِهِ لِيَعْرِفُوْهُ وَيَعْتَقِدُوْهُ، وَيَعْمَلُوْا بِمُقْتَضَاهُ فِيْ تَوْقِيْرِهِ، كَمَا أَمَرَهُمُ اللّٰهُ تَعَالَى بِهِ. قَالَ الرَّاغِبُ. فَإِنْ قُلْتَ: كَيْفَ اسْتُحْسِنَ مَدْحُ الْإِنْسَانِ نَفْسَهُ، وَقَدْ عُلِمَ فِي الشَّاهِدِ اسْتِقْبَاحُهُ حَتَّى قِيْلَ لِلْحَكِيْمِ: مَا الَّذِيْ لَا يَحْسُنُ وَإِنْ كَانَ حَقًّا؟ قَالَ: مَدْحُ الرَّجُلِ نَفْسَهُ. قُلْنَا: قَدْ يَحْسُنُ ذَلِكَ عِنْدَ تَنْبِيْهِ الْمُخَاطَبِ عَلَى مَا خَفِيَ عَلَيْهِ مِنْ حَالِهِ كَقَوْلِ الْمُعَلِّمِ لِلْمُتَعَلِّمِ: اِسْمَعْ مِنِّيْ لَا تَجِدْ مِثْلِيْ، وَعَلَى ذَلِكَ قَوْلُ يُوْسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: {اِجْعَلْنِيْ عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّيْ حَفِيْظٌ عَلِيْمٌ} [يوسف آية ٥٥] . مرقاة المفاتيح ج ٩ ص ٣٦٨٥ كِتَابُ الْفَضَائِلِ بَابُ فَضَائِلِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ صَلَوَاتُ اللّٰهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ.

۳. نبي عليه السلام دا هم فرمايي:

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ أَحَدٌ مِنَ النَّبِيِّيْنَ حَتَّى أَدْخُلَهَا أَنَا . وَلَا يَدْخُلُهَا أَحَدٌ مِنَ الْأُمَمِ حَتَّى تَدْخُلَهَا أُمَّتِيْ .

په پيغمبرانو کې به هيڅوک تر هغې پورې جنت ته نه داخليږي تر دې چې زه اول داخل شم (يا به دوی داخليږي)، او په اُمتونو کې به بل هيڅ اُمت اول جنت ته نه داخليږي تر دې چې اول زما اُمت جنت ته داخل شي (يا به نور اُمتونه داخليږي).

۴. نبي عليه السلام دا هم فرمايي: چې د قيامت په ورځ کله دا خلق دوباره راپاڅولې شي نو د ټولو نه اول به زه رااُوځم، يا چې کله دا خلق راجمع شي نو اوّلني خطيب به يې زه يم، چې کله خلق نااُميده شي نو اول زيرې به زه دوی ته ورکوم، لِواءُ الحَمد به زما په لاس کې وي، او د حضرت آدم عليه السلام په ټول اَولاد کې زه الله تعالی ته ډير مُعزز يم، او دا خبره زه د فخر (تکبّر) په وجه نه کوم (بلکه د الله تعالی اِحسان يې ګڼړم).

۵. په يوه موقع باندې رسولُ الله صلی الله عليه وسلم صحابه کرامو ته او فرمايل:

أَلَا وَأَنَا حَبِيْبُ اللهِ وَلَا فَخْرَ .

خبردار، زه د الله تعالی محبوب يم او دا خبره د فخر په وجه نه کوم (بلکه د الله تعالی احسان يې ګڼړم).

د قيامت په ورځ به اول شفاعت نبي عليه السلام کوي، او الله تعالی به دده شفاعت قبلوي. جنت ته به هم اول نبي عليه السلام داخليږي، بلکه په ټولو مخلوقاتو کې الله تعالی ته ډير معزّز پيغمبر عليه السلام دی.

د دې ټولو خبرو نه معلومه شوه چې محمّدٌ رّسولُ الله صلی الله عليه وسلم په ټولو انبياء کرامو کې افضل دی. (۱)

---

(۱) اَلْحُجَّةُ الثَّالِثَةَ عَشْرَةَ: قَوْلُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «آدَمُ وَمَنْ دُوْنَهُ تَحْتَ لِوَائِيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». وَذَلِكَ يَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ أَفْضَلُ مِنْ آدَمَ وَمِنْ كُلِّ أَوْلَادِهِ. وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ وَلَا فَخْرَ». وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ أَحَدٌ مِنَ النَّبِيِّيْنَ حَتَّى أَدْخُلَهَا أَنَا، وَلَا يَدْخُلُهَا أَحَدٌ مِنَ الْأُمَمِ حَتَّى تَدْخُلَهَا أُمَّتِيْ». وَرَوَى أَنَسٌ رضي الله عنه قَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا أَوَّلُ النَّاسِ خُرُوْجًا إِذَا بُعِثُوْا، وَأَنَا خَطِيْبُهُمْ إِذَا وَفَدُوْا. ←←←←

څوارلسم دليل : نبي عليه السلام سَيِّدُ الْعَالَمِيْنَ دی

د نبي عليه السلام په ټولو پيغمبرانو کې افضل کيدو باندې څوارلسم دليل دادی چې يو ځل حضرت علي رضي الله عنه د لرې نه راښکاره شو نو پيغمبر عليه السلام اوفرمايل :

هَذَا سَيِّدُ الْعَرَبِ. دا د ټولو عربو سردار دی.

حضرت عائشې رضي الله عنها د نبي عليه السلام نه پوښتنه اوکړه :

أَلَسْتَ أَنْتَ سَيِّدُ الْعَرَبِ؟ آيا تاسو د عربو سردار نه يئ ؟

رسولُ الله صلى الله عليه وسلم ورته اوفرمايل :

أَنَا سَيِّدُ الْعَالَمِيْنَ وَهُوَ سَيِّدُ الْعَرَبِ . زه د ټولو عالمونو سردار يم او دا د عربو سردار دی.

دا حديث هم په دې دلالت کوي چې رسولُ الله ﷺ د ټولو انبياء کرامو نه افضل دی. (١)

←←← وَأَنَا مُبَشِّرُهُمْ إِذَا أَيِسُوا، لِوَاءُ الْحَمْدِ بِيَدِيْ، وَأَنَا أَكْرَمُ وَلَدِ آدَمَ عَلَى رَبِّيْ وَلَا فَخْرَ» .

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: جَلَسَ نَاسٌ مِنَ الصَّحَابَةِ يَتَذَاكَرُوْنَ فَسَمِعَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيْثَهُمْ فَقَالَ بَعْضُهُمْ: عَجَبًا إِنَّ اللهَ اتَّخَذَ إِبْرَاهِيْمَ خَلِيْلًا، وَقَالَ آخَرُ: مَاذَا بِأَعْجَبَ مِنْ كَلَامِ مُوْسَى كَلَّمَهُ تَكْلِيْمًا، وَقَالَ آخَرُ: فَعِيْسَى كَلِمَةُ اللهِ وَرُوْحُهُ، وَقَالَ آخَرُ: آدَمُ اصْطَفَاهُ اللهُ فَخَرَجَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وقَالَ: قَدْ سَمِعْتُ كَلَامَكُمْ وَحُجَّتَكُمْ أَنَّ إِبْرَاهِيْمَ خَلِيْلُ اللهِ وَهُوَ كَذَلِكَ، وَمُوْسَى نَجِيُّ اللهِ وَهُوَ كَذَلِكَ، وَعِيْسَى رُوْحُ اللهِ وَهُوَ كَذَلِكَ ، وَآدَمُ اصْطَفَاهُ اللهُ تَعَالَى وَهُوَ كَذَلِكَ، أَلَا وَأَنَا حَبِيْبُ اللهِ وَلَا فَخْرَ، وَأَنَا حَامِلُ لِوَاءِ الْحَمْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا فَخْرَ، وَأَنَا أَوَّلُ شَافِعٍ وَأَنَا أَوَّلُ مُشَفَّعٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا فَخْرَ، وَأَنَا أَوَّلُ مَنْ يُحَرِّكُ حَلْقَةَ الْجَنَّةِ فَيَفْتَحُ لِيْ فَأَدْخُلُهَا وَمَعِيْ فُقَرَاءُ الْمُؤْمِنِيْنَ وَلَا فَخْرَ، وَأَنَا أَكْرَمُ الْأَوَّلِيْنَ وَالْآخِرِيْنَ وَلَا فَخْرَ. التفسير الكبير ج٦ ص ٥٢٣ سورة البقرة في تشريح آية ٢٥٣ .

(١) الْحُجَّةُ الرَّابِعَةَ عَشْرَةَ: رَوَى الْبَيْهَقِيُّ فِيْ « فَضَائِلِ الصَّحَابَةِ » أَنَّهُ ظَهَرَ عَلِيُّ بْنُ أَبِيْ طَالِبٍ رضي الله عنه مِنْ بَعِيْدٍ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: هَذَا سَيِّدُ الْعَرَبِ . فَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا : أَلَسْتَ أَنْتَ سَيِّدُ الْعَرَبِ ؟ فَقَالَ : أَنَا سَيِّدُ الْعَالَمِيْنَ وَهُوَ سَيِّدُ الْعَرَبِ . وَهَذَا يَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ أَفْضَلُ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. التفسير الكبير ج٦ ص ٥٢٣ سورة البقرة في تشريح آية ٢٥٣ .

پنځلسم دليل : نبي عليه السلام ته په شپږو خصوصي شيانو سره فضيلت

پنځلسم دليل دادی چې رسولُ الله صلی الله علیه وسلم پخپله فرمايي :

فُضِّلْتُ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ بِسِتٍّ : أُعْطِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ، وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ، وَأُحِلَّتْ لِيَ الْغَنَائِمُ، وَجُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ طَهُورًا وَمَسْجِدًا، وَأُرْسِلْتُ إِلَى الْخَلْقِ كَافَّةً، وَخُتِمَ بِيَ النَّبِيُّونَ . (١)

ماته په نورو انبياوُ باندې په شپږو شيانو سره فضيلت راکړې شوی :

١ . ماته جَوَامِعُ الْكَلِمِ راکړې شوي . (يعنی د خبرو داسې قوّت راکړې شوی چې الفاظ به لږ وي خو په ډيرو معانيو به دلالت کوي) .

٢ . زما مدد په رُعب سرّه کړې شوی . (يعنی دُشمن په ډيره لرې فاصله کې د مانه يرېږي، او زما رُعب وربانديې وي) .

٣ . زما د پاره مالِ غنيمت حلال کړې شوی . (حالانکه د مانه مخکې انبياء کرامو د پاره مالِ غنيمت حلال نه وُ ، بلکه هغوی به مالِ غنيمت په يو ځای کې راجمع کړو د آسمان نه به اُور راغی او هغه به يې اُوسوزول ، چې کله به مالِ غنيمت اُوسوزيد نو دا به د جهاد د مقبوليت علامه وه) .

۴ . زما د پاره ټوله زمکه پاکوونکې څيز او جُمات کرځول شوی . (يعنی د اُوبو د نشت والي په وخت زمونږ د پاره په پاکه زمکه باندې تيمم وهل جائز دي ، او په هره پاکه زمکه

---

(١) صحيح مسلم كِتَابُ الْمَسَاجِدِ وَمَوَاضِعِ الصَّلَاةِ باب جُعلت لي الأرض مسجدًا وطهورًا رقم الحديث ٥ (٥٢٣) . سنن الترمذي أَبْوَابُ السِّيَرِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابُ مَا جَاءَ فِي الْغَنِيمَةِ رقم الحديث ١٥٥٣ ، مشكاة المصابيح رقم الحديث ٥٧٤٨(١٠) ، مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٩٣٣٧ ، السنن الكبرى للبيهقي رقم الحديث ٤٢٦٥ ، صحيح ابن حبان رقم الحديث ٢٣١٣ .

وفي رواية : عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ قَبْلِي : نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ، وَجُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا، فَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ فَلْيُصَلِّ، وَأُحِلَّتْ لِيَ الْمَغَانِمُ وَلَمْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ قَبْلِي ، وَأُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ، وَكَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَبُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ عَامَّةً . صحيح البخاري كِتَابُ التَّيَمُّمِ رقم الحديث ٣٣٥ ، مسند احمد مخرجا رقم الحديث ١٤٢٦٤ ، صحيح ابن حبان مخرجا رقم الحديث ٦٣٩٨ ، مشكاة المصابيح رقم الحديث ٥٧٤٧(٩) .

باندې زمونږ د پاره مونځ کول جائز دي ، حالانکه د مخکيني اُمتونو د پاره په خاوره باندې تيمم کول جائز نه وو ، همدغه شان د هغوی د پاره په هر ځای کې مونځ کول جائز نه وو ، صرف په جُماتونو کې ورته مونځ کول جائز وو) .

٥ . زه ټولو خلقو ته (تر قيامته پورې) نبي راليږلې شوې يم . (حالانکه مخکيني پيغمبران د مخصوص قوم او مَحدودې زمانې د پاره راليږلي شوي وو) .

٦ . او په ما باندې د انبياء کرامو سلسله ختمه شوی. (د ما نه پس به بل نبي نه راځي) .

(**نوټ** : امام رازي رَحِمَهُ اللهُ دا حديث په بل انداز هم ذکر کړی) . (١)

شپاړسم دليل : نبي ﷺ ته د معرفت او علومو ډيرې خزانې ورکړل شوې وی

شپاړسم دليل دادی چې : په دُنيا کې که مونږ اوګورو نو دا قاعده ده چې يو کس د څومره علاقې اَمير وي نو ده ته د همغې مقدار مال و دولت او دُنياوي وسائلو ضرورت وي مثلاً يو کس صرف د يو کلي اَمير (او مشر) وي نو ده ته به د همدې کلي په مقدار وسائل ضروري وي ، او که يو کس د يو مُلک اَمير وي نو ده ته به د همدې مناسب وسائل ورکړل شوي وي ، او که يو کس د ټولې دُنيا اَمير جوړ کړې شي نو ده ته به د ټولو نه زيات وسائل ورکولې شي .

همدغه شان مخکيني رسولان يو خاص قوم ته ليږل شوي وو نو د همغې مناسب ورته الله تعالى د توحيد ، معرفت ، او عِلم خزانې ورکړې وی ، او نبي عليه السلام چونکه ټولې

---

(١) اَلْحُجَّةُ الْخَامِسَةَ عَشْرَةَ : رَوَى مُجَاهِدٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ قَبْلِيْ وَلَا فَخْرَ. بُعِثْتُ إِلَى الْأَحْمَرِ وَالْأَسْوَدِ وَكَانَ النَّبِيُّ قَبْلِيْ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ. وَجُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُوْرًا. وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ أَمَامِيْ مَسِيْرَةَ شَهْرٍ. وَأُحِلَّتْ لِيَ الْغَنَائِمُ وَلَمْ تَكُنْ لِأَحَدٍ قَبْلِيْ. وَأُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ فَادَّخَرْتُهَا لِأُمَّتِيْ، فَهِيَ نَائِلَةٌ إِنْ شَاءَ اللهُ تَعَالَى لِمَنْ لَا يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا » . وَجْهُ الْإِسْتِدْلَالِ أَنَّهُ صَرِيْحٌ فِيْ أَنَّ اللهَ فَضَّلَهُ بِهَذِهِ الْفَضَائِلِ عَلَى غَيْرِهِ . التفسير الكبير ج٦ ص٥٢٣ سورة البقرة في تشريح آية ٢٥٣ .

دُنيا ته پيغمبر راليږلې شوی نو لازمي خبره ده چې دوی ته به الله تعالى د خپل توحيد ، معرفت ، او علومو ډيرې خزانې ورکړي وي .

دغه وجه ده چې الله تعالى د رسولُ الله صلى الله عليه وسلم په باره کې فرمايي :

﴿ فَأَوْحَىٰٓ إِلَىٰ عَبْدِهِۦ مَآ أَوْحَىٰ ﴾ . (١)

ترجمه : نو الله تعالى خپل بنده ته وَحي اوکړه ، کومه يې چې ورته اوکړه . (٢)

او خامخا به نبي عليه السلام ته ډير فصاحت ورکړې شوي وي .

پيغمبر عليه السلام پخپله فرمايي : أُوْتِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ .

ماته جَوامِعُ الْكَلِم راکړل شوي .

(يعنى د خبرو داسې قوّت راکړل شوی چې الفاظ لږ وي خو په ډيرو معانيو باندې دلالت کوي) . (٣)

---

(١) النجم آية ١٠ .

(٢) قوله تعالى: {فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ}: فيه ثلاثة أقوال: أحدها: أَوْحى اللهُ إلى محمد كِفاحًا بلا واسطة. وهذا على قول من يقول: إنه كان في ليلة المعراج. والثاني: أَوحى جبريل إلى النبيّ صلّى الله عليه وسلم ما أَوحى اللهُ إليه. رواه عطاء عن ابن عباس. والثالث: أَوحى اللهُ إلى جبريل ما يوحيه، روي عن عائشة رضي الله عنها، والحسن، وقتادة. زاد المسير في علم التفسير ج٣ ص١٨٦ .

{ فَأَوْحَىٰ } أَيْ: أَوْحَى اللهُ { إِلَىٰ عَبْدِهِ } مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ { مَا أَوْحَىٰ } . قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فِي رِوَايَةِ عَطَاءٍ، وَالْكَلْبِيِّ، وَالْحَسَنِ، وَالرَّبِيعِ، وَابْنِ زَيْدٍ: مَعْنَاهُ: أَوْحَى جِبْرِيلُ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَوْحَى إِلَيْهِ رَبُّهُ عَزَّ وَجَلَّ . تفسير البغوي (معالم التنزيل في تفسير القرآن) ج ٧ ص ٤٠٢ سورة النجم آية ١٠ .

{فَأَوْحَىٰ} تَعَالَى { إِلَىٰ عَبْدِهِ} جِبْرِيل {مَا أَوْحَىٰ} جِبْرِيل إِلَى النَّبِيّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَذْكُر الْمُوحَى تَفْخِيمًا لِشَأْنِهِ . تفسير الجلالين .

(٣) .... أُعْطِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ . صحيح مسلم كِتَابُ الْمَسَاجِدِ وَمَوَاضِعِ الصَّلَاةَ باب جُعلت لي الأرض مسجدًا وطهورًا رقم الحديث ٥ (٥٢٣)

(أُعْطِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ) أَيْ: قُوَّةَ إِيجَازٍ فِي اللَّفْظِ مَعَ بَسْطٍ فِي الْمَعْنَى فَأُبَيِّنُ بِالْكَلِمَاتِ الْيَسِيرَةِ ←←←←

دغه وجه ده چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم ته دا کوم کتاب (قرآن کريم) ورکړل شوی دا په مخکيني ټولو کتابونو کې افضل دی ، او دا اُمت يې هم په ټولو اُمتونو کې افضل دی . (١)

اُوولسم دليل : الله تعالی نبي ﷺ خپل " حبيب " جوړ کړی

اُوولسم دليل دا دی چې رسولُ الله صلی الله عليه وسلم فرمايي :

الله تعالی حضرت ابراهيم عليه السلام خپل خليل (دوست) گرځولی ، حضرت موسی عليه السلام يې خپل نَجِي (رازدار) گرځولی (يعنی په کوهِ طور يې ورسره خبرې کړي) ،

←←← الْمَعَانِيَ الْكَثِيرَةَ .... وَقَدْ رَوَى أَبُو يَعْلَى فِي مُسْنَدِهِ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: « أُعْطِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ، وَاخْتُصِرَ لِيَ الْكَلَامُ اخْتِصَارًا » . وَفِي شَرْحِ السُّنَّةِ قِيلَ: جَوَامِعُ الْكَلِمِ هِيَ الْقُرْآنُ، جَمَعَ اللهُ سُبْحَانَهُ بِلُطْفِهِ مَعَانِيَ كَثِيرَةً فِي أَلْفَاظٍ يَسِيرَةٍ . وَقِيلَ: إِيجَازُ الْكَلَامِ فِي إِشْبَاعٍ مِنَ الْمَعْنَى. فَالْكَلِمَةُ الْقَلِيلَةُ الْحُرُوفِ مِنْهَا تَتَضَمَّنُ كَثِيرًا مِنَ الْمَعَانِي، وَأَنْوَاعًا مِنَ الْكَلَامِ. مرقاة المفاتيح ج ٩ ص ٣٦٧٦ كِتَابِ الْفَضَائِلِ بَابُ فَضَائِلِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ صَلَوَاتُ اللهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ .

(١) اَلْحُجَّةُ السَّادِسَةَ عَشْرَةَ: قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الْحَكِيمُ التِّرْمِذِيُّ فِي تَقْرِيرِ هَذَا الْمَعْنَى: إِنَّ كُلَّ أَمِيرٍ فَإِنَّهُ تَكُونُ مُؤْنَتُهُ عَلَى قَدْرِ رَعِيَّتِهِ. فَالْأَمِيرُ الَّذِي تَكُونُ إِمَارَتُهُ عَلَى قَرْيَةٍ تَكُونُ مُؤْنَتُهُ بِقَدْرِ تِلْكَ الْقَرْيَةِ. وَمَنْ مَلَكَ الشَّرْقَ وَالْغَرْبَ احْتَاجَ إِلَى أَمْوَالٍ وَذَخَائِرَ أَكْثَرَ مِنْ أَمْوَالِ أَمِيرِ تِلْكَ الْقَرْيَةِ فَكَذَلِكَ كُلُّ رَسُولٍ بُعِثَ إِلَى قَوْمِهِ فَأُعْطِيَ مِنْ كُنُوزِ التَّوْحِيدِ وَجَوَاهِرِ الْمَعْرِفَةِ عَلَى قَدْرِ مَا حَمَلَ مِنَ الرِّسَالَةِ. فَالْمُرْسَلُ إِلَى قَوْمِهِ فِي طَرَفٍ مَخْصُوصٍ مِنَ الْأَرْضِ إِنَّمَا يُعْطَى مِنْ هَذِهِ الْكُنُوزِ الرُّوحَانِيَّةِ بِقَدْرِ ذَلِكَ الْمَوْضِعِ. وَالْمُرْسَلُ إِلَى كُلِّ أَهْلِ الشَّرْقِ وَالْغَرْبِ إِنْسِهِمْ وَجِنِّهِمْ لَا بُدَّ وَأَنْ يُعْطَى مِنَ الْمَعْرِفَةِ بِقَدْرِ مَا يُمْكِنُهُ أَنْ يَقُومَ بِسَعْيِهِ بِأُمُورِ أَهْلِ الشَّرْقِ وَالْغَرْبِ، وَإِذَا كَانَ كَذَلِكَ كَانَتْ نِسْبَةُ نُبُوَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى نُبُوَّةِ سَائِرِ الْأَنْبِيَاءِ كَنِسْبَةِ كُلِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ إِلَى مُلْكِ بَعْضِ الْبِلَادِ الْمَخْصُوصَةِ. وَلَمَّا كَانَ كَذَلِكَ لَا جَرَمَ أُعْطِيَ مِنْ كُنُوزِ الْحِكْمَةِ وَالْعِلْمِ مَا لَمْ يُعْطَ أَحَدٌ قَبْلَهُ. فَلَا جَرَمَ بَلَغَ فِي الْعِلْمِ إِلَى الْحَدِّ الَّذِي لَمْ يَبْلُغْهُ أَحَدٌ مِنَ الْبَشَرِ قَالَ تَعَالَى فِي حَقِّهِ: ﴿ فَأَوْحَى إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى ﴾ . [النجم: ١٠] وَفِي الْفَصَاحَةِ إِلَى أَنْ قَالَ: « أُوتِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ » . وَصَارَ كِتَابُهُ مُهَيْمِنًا عَلَى الْكُتُبِ وَصَارَتْ أُمَّتُهُ خَيْرَ الْأُمَمِ. التفسير الكبير ج٦ ص٥٢٤ سورة البقرة في تشريح آية ٢٥٣ .

او زه يې خپل حبيب (محبوب) كرځولى يم.

بيا الله تعالى او فرمايل:

وَعِزَّتِيْ وَجَلَالِيْ لَأُوْثِرَنَّ حَبِيْبِيْ عَلَى خَلِيْلِيْ وَنَجِيِّيْ.

زما دې په خپل عزت او لويى باندې قسم وي چې زه به خپل "حبيب" ته په خپل "خليل" او خپل "نَجِي" باندې ترجيح وركوم.

ددې حديث نه هم صراحةً معلومه شوه چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم ته په مخكيني ټولو پيغمبرانو باندې فضيلت وركړې شوى. (١)

اتلسم دليل: په نبي ﷺ سره د ختمِ نبوّت تكميل شوى

اتلسم دليل دادى: د بخاري شريف او مسلم شريف حديث دى، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي:

إِنَّ مَثَلِيْ وَمَثَلَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِيْ كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بَيْتًا فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ إِلَّا مَوْضِعَ لَبِنَةٍ مِنْ

---

(١) اَلْحُجَّةُ السَّابِعَةَ عشرة: روى محمد بن الحَكِيمُ التِّرمِذِيُّ رَحِمَهُ اللهُ فِيْ كِتَابِ «النَّوَادِرِ»: عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «إِنَّ اللهَ اتَّخَذَ إِبْرَاهِيْمَ خَلِيْلًا، وَمُوْسَى نَجِيًّا، وَاتَّخَذَنِيْ حَبِيْبًا. ثُمَّ قَالَ: وَعِزَّتِيْ وَجَلَالِيْ لَأُوْثِرَنَّ حَبِيْبِيْ عَلَى خَلِيْلِيْ وَنَجِيِّيْ». التفسير الكبير ج٦ ص٥٢٢ سورة البقرة في تشريح آية ٢٥٣.

وَفي رواية: عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: جَلَسَ نَاسٌ مِنَ الصَّحَابَةِ يَتَذَاكَرُوْنَ فَسَمِعَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيْثَهُمْ فَقَالَ بَعْضُهُمْ: عَجَبًا إِنَّ اللهَ اتَّخَذَ إِبْرَاهِيْمَ خَلِيْلًا، وَقَالَ آخَرُ: مَاذَا بِأَعْجَبَ مِنْ كَلَامِ مُوْسَى كَلَّمَهُ تَكْلِيْمًا، وَقَالَ آخَرُ: فَعِيْسَى كَلِمَةُ اللهِ وَرُوْحُهُ، وَقَالَ آخَرُ: آدَمُ اصْطَفَاهُ اللهُ فَخَرَجَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وقال: قَدْ سَمِعْتُ كَلَامَكُمْ وَحُجَّتَكُمْ أَنَّ إِبْرَاهِيْمَ خَلِيْلُ اللهِ وَهُوَ كَذَلِكَ، وَمُوْسَى نَجِيُّ اللهِ وَهُوَ كَذَلِكَ، وَعِيْسَى رُوْحُ اللهِ وَهُوَ كَذَلِكَ، وَآدَمُ اصْطَفَاهُ اللهُ تَعَالَى وَهُوَ كَذَلِكَ، أَلَا وَأَنَا حَبِيْبُ اللهِ وَلَا فَخْرَ، وَأَنَا حَامِلُ لِوَاءِ الْحَمْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا فَخْرَ، وَأَنَا أَوَّلُ شَافِعٍ وَأَنَا أَوَّلُ مُشَفَّعٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا فَخْرَ، وَأَنَا أَوَّلُ مَنْ يُحَرِّكُ حَلْقَةَ الْجَنَّةِ فَيَفْتَحُ لِيْ فَأَدْخُلُهَا وَمَعِيْ فُقَرَاءُ الْمُؤْمِنِيْنَ وَلَا فَخْرَ، وَأَنَا أَكْرَمُ الْأَوَّلِيْنَ وَالْآخِرِيْنَ وَلَا فَخْرَ. التفسير الكبير ج٦ ص٥٢٣

زَاوِيَةٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يَطُوفُونَ بِهِ، وَيَعْجَبُونَ لَهُ وَيَقُولُونَ هَلَّا وُضِعَتْ هَذِهِ اللَّبِنَةُ ؟ قَالَ : فَأَنَا اللَّبِنَةُ وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ .(١)

بيشکه زما او زما نه مخکې د انبياؤ مثال د هغه سړي په شان دی چې هغه کور جوړ کړې وي، هغه يې مضبوط او ښائسته (ډولي) برابر کړې وي، خو د هغې په يو ګټ (ګنج) کې يې د يوې خښتې ځای خالي پرېښې وي، خلق ددې کور ګېر چاپېره ګرځي، ددې په ښائسته والي باندې تعجب کوي (يعنی خوشحاليږي) او ټول دا وايي چې: ولې په دې ځای کې دا يوه خښته نده ايخودل شوی ؟ نبي عليه السلام فرمايي: زه همدغه خښته يم، او زه خَاتَمُ النَّبِيِّينَ (د انبياء کرامو د سلسلې ختمونکی) يم.

ددې حديث نه هم معلومه شوه چې رسولُ الله صلی الله عليه وسلم په ټولو انبياء کرامو کې افضل دی.

نورلسم دليل : نبي ﷺ ته په قرآن کريم کې د تعظيم په وجه په نوم سره خطاب ندې شوی

نورلسم دليل دادی چې الله تعالی په قرآن کريم کې کوم پيغمبر ته خِطاب کړی نو د هغه پيغمبر په نوم سره يې ورته خِطاب کړی، لکه په دې آيتونو کې :

﴿ يَا آدَمُ اسْكُنْ ﴾.(٢) ﴿ وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ ﴾.(٣) ﴿ يَا مُوسَى، إِنِّي أَنَا رَبُّكَ ﴾.(٤)

په دې آيتونو کې يې حضرت آدم عليه السلام ته، حضرت ابراهيم عليه السلام ته، او

(١) صحيح البخاري كِتَابُ الْمَنَاقِبِ بَابُ خَاتِمِ النَّبِيِّينَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رقم الحديث ٣٥٣٥ . صحيح مسلم كتاب الْفَضَائِلِ بَابُ ذِكْرِ كَوْنِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمَ النَّبِيِّينَ رقم الحديث ٢٢ (٢٢٨٦)، مسند احمد مخرجا رقم الحديث ٩١٦٧ . صحيح ابن حبان بَابُ مِنْ صِفَتِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَأَخْبَارِهِ ذِكْرُ تَمْثِيلِ الْمُصْطَفَى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّبِيِّينَ قَبْلَهُ مَعَهُ بِمَا مَثَّلَ بِهِ رقم الحديث ٦٤٠٥ . شعب الايمان رقم الحديث ١٤٠٣ .

(٢) البقرة آية ٣٥ .

(٣) الصافات آية ١٠٤ .

(٤) طه آية ١١، ١٢ .

حضرت موسیٰ علیه السلام ته په نوم باندې خطاب کړی.

خو چې کله الله ربّ العزت نبي کريم صلی الله علیه وسلم ته خطاب کړی نو د دوی نوم يې (د تعظيم په وجه) ندی ذکر کړی بلکه په " نبي " او " رسول " سره يې ورته خطاب کړی، لکه په دې آيتونو کې:

﴿ يَآأَيُّهَا النَّبِيُّ ﴾.(١) ترجمه: اې نبي !

﴿ يَآأَيُّهَا الرَّسُوْلُ ﴾. (٢) ترجمه: اې رسوله !

ددينه هم معلومه شوه چې رسولُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته په مخکيني ټولو اُمتونو باندې فضيلت حاصل دی. (٣)

امام رازي رحمه الله په تفسير کبير کې دا نورلس (١٩) دلائل ذکر کړي او ددې ټولو نه يې دا خبره صراحةً ثابته کړی چې نبي علیه السلام د ټولو پيغمبرانو نه افضل دی.

د يو اعتراض جواب

مونږ دا خبره په دلائلو سره ثابته کړه چې نبي علیه السلام په ټولو انبياء کرامو کې افضل دی.

اعتراض: اوس که څوک دا اعتراض اوکړي چې نبي علیه السلام خو فرمايي:

لَا تُفَضِّلُوْا بَيْنَ أَنْبِيَاءِ اللهِ. (٤)

---

(١) الانفال آية ٦٤، و آية ٦٥، و آية ٧٠. التوبة آية ٧٣. الاحزاب آية ١، و آية ٢٨، و آية ٤٥، و آية ٥٠، و آية ٥٩. الممتحنة آية ١٢. الطلاق آية ١. التحريم آية ١، و آية ٩.

(٢) المائدة آية ٤١، و آية ٦٧.

(٣) اَلْحُجَّةُ التَّاسِعَةَ عَشْرَةَ: أَنَّ اللهَ تَعَالَى كُلَّمَا نَادَى نَبِيًّا فِي الْقُرْآنِ نَادَاهُ باسمه: ﴿ يَا آدَمُ اسْكُنْ ﴾ [البقرة: ٣٥]. ﴿ وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ ﴾ [الصافات: ١٠٤]. ﴿ يَا مُوْسَى إِنِّيْ أَنَا رَبُّكَ ﴾ [طه: ١١، ١٢]. وَأَمَّا النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فإنه ناداه بقوله: ﴿ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ. يَا أَيُّهَا الرَّسُوْلُ ﴾ وَذَلِكَ يُفِيْدُ الْفَضْلَ. التفسير الكبير ج٦ ص ٥٢٥ سورة البقرة في تشريح آية ٢٥٣.

(٤) پوره حديث داسې دی، عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: بَيْنَمَا يَهُوْدِيٌّ يَعْرِضُ سِلْعَتَهُ، ←←←←

تاسو د الله په نبيانو کې يو ته په بل باندې فضيلت مه ورکوئ.

په يو روايت کې دا الفاظ دي: رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي:

لَا تُخَيِّرُوْا بَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ. (۱)

تاسو په پيغمبرانو کې يو ته په بل باندې فضيلت مه ورکوئ.

نو که معترض اُووايي چې په دې مذکوره احاديثو کې خو نبي عليه السلام ددينه منع کړی چې " تاسو په انبياء کرامو کې يو ته په بل باندې فضيلت مه ورکوئ " نو بيا څنګه نبي عليه السلام ته په نورو پيغمبرانو باندې فضيلت حاصل دی؟

ددې اعتراض درته څلور جوابونه ذکر کوم:

اول جواب: اول جواب دادی چې دا خبره (لَا تُفَضِّلُوْا بَيْنَ أَنْبِيَاءِ اللهِ) نبي عليه السلام د تواضع او عاجزۍ په وجه کړی، حالانکه نبي عليه السلام ته يقيني په ټولو پيغمبرانو باندې فضيلت حاصل دی.

دويم جواب: دويم جواب دادی چې نبي عليه السلام اصلاً منع ددينه کړی چې خلق دې د خپل ځان نه يو پيغمبر ته په بل باندې فضيلت نه ورکوي؛ ځکه چې خلق د ځان نه بې

←←← أُعْطِيَ بِهَا شَيْئًا كَرِهَهُ، فَقَالَ: لَا وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْبَشَرِ، فَسَمِعَهُ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَقَامَ فَلَطَمَ وَجْهَهُ، وَقَالَ: تَقُوْلُ: وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْبَشَرِ، وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَظْهُرِنَا؟ فَذَهَبَ إِلَيْهِ فَقَالَ: أَبَا الْقَاسِمِ، إِنَّ لِي ذِمَّةً وَعَهْدًا، فَمَا بَالُ فُلَانٍ لَطَمَ وَجْهِي، فَقَالَ: «لِمَ لَطَمْتَ وَجْهَهُ» فَذَكَرَهُ، فَغَضِبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى رُئِيَ فِي وَجْهِهِ، ثُمَّ قَالَ: " لَا تُفَضِّلُوْا بَيْنَ أَنْبِيَاءِ اللهِ، فَإِنَّهُ يُنْفَخُ فِي الصُّوْرِ، فَيَصْعَقُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ، إِلَّا مَنْ شَاءَ اللهُ، ثُمَّ يُنْفَخُ فِيهِ أُخْرَى، فَأَكُوْنُ أَوَّلَ مَنْ بُعِثَ، فَإِذَا مُوسَى آخِذٌ بِالْعَرْشِ، فَلَا أَدْرِي أَحُوْسِبَ بِصَعْقَتِهِ يَوْمَ الطُّوْرِ، أَمْ بُعِثَ قَبْلِي. وفي رواية: وَلَا أَقُوْلُ: إِنَّ أَحَدًا أَفْضَلُ مِنْ يُوْنُسَ بْنِ مَتَّى". صحيح البخاري كِتَابُ أَحَادِيثِ الْأَنْبِيَاءِ بَابُ قَوْلِ اللهِ تَعَالَى: {وَإِنَّ يُوْنُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ} [الصافات آية ۱۳۹]. رقم الحديث ۳۴۱۴ . صحيح مسلم رقم الحديث ۱۵۹(۲۳۷۲) ، مشكوة المصابيح رقم الحديث ۵۷۰۹(۱۲).

(۱) صحيح البخاري كِتَابُ الدِّيَاتِ بَابُ إِذَا لَطَمَ الْمُسْلِمُ يَهُوْدِيًّا عِنْدَ الْغَضَبِ رقم الحديث ۶۹۱۶ . و رقم الحديث ۲۴۱۲ . صحيح مسلم رقم الحديث ۱۶۳(۲۳۷۳). سنن ابي داؤد رقم الحديث ۴۶۶۸ .

دلیله خبرې کوي نو خامخا په افراط او تفریط کې واقع کیږي ، نو په دې سره بیا دا خلق د بعضې انبیاؤ په شان کې کمې (تَنقیص) راولي.
همدارنګې د ځان نه فضیلت بیانولو کې اکثر خبره عَصبیَت او فِرقه بازی طرفته ځي چې دا د خپل مینځي جګړو سبب ګرځي.
البته چې کوم فضائل نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته په قرآن کریم او احادیثو کې ثابت وي نو هغه بیانول ضروري دي.

دریم جواب : دریم جواب دادی چې په نفسِ نبوّت کې ټول انبیاء برابر دي ؛ ځکه ټول د الله تعالی رسولان دي. نو پاس په احادیثو کې چې کومه نهي راغلی د هغې مقصد دادی چې په نفسِ نبوّت کې یو نبي ته په بل نبي باندې فضیلت مه ورکوئ. البته د هر پیغمبر مرتبه ځانله ځانله ده ، الله تعالی بعضې پیغمبرانو ته خاص خاص فضائل ورکړي دي ، لکه په قرآن کریم کې ذکر دي :

﴿ تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۘ مِّنْهُم مَّن كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَٰتٍ ﴾ (۱)

ترجمه : دا (ټول) پیغمران (داسې دي چې) مونږ په دوی کې بعضو ته په بعضو باندې فضیلت ورکړی ، ځنې په دوی کې داسې دي چې الله تعالی ورسره خبرې کړي ، او چا لره یې (نورې) درجې اُوچتې کړي.

څلورم جواب : څلورم جواب دادی چې پاس په احادیثو کې کومه نهي راغلې ده نو د هغې نه مراد دادی چې "تاسو د یو پیغمبر فضیلت په بل باندې په داسې انداز مه بیانوئ چې په دې سره د هغه بل سپکاوې راځي " ځکه په دې سره د هغه بل پیغمبر په باره کې بَداعتقادي پیدا کیږي ، او دا بیا د کُفر سبب ګرځي.
البته په قرآن کریم او احادیثو کې چې د نبي علیه السلام کوم فضائل ذکر دي (کوم چې امام رازي رحمه الله ذکر کړي او مخکې تیر شو) نو د دې بیانول جائز دي ، او دا عقیده لرل په کار ده : " چې محمّدُ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم ته الله تعالی په نورو انبیاؤ باندې په ډیرو خصوصیاتو کې فضیلت ورکړی ".

(۱) البقرة آیة ۲۵۳.

ملاعلي قاري رحمه الله په مرقاة کې په تفصيل سره دا جوابات ذکر کړي . (١)

---

(١) فِي رِوَايَةِ أَبِي سَعِيدٍ ﷺ، قَالَ: «لَا تُخَيِّرُوا بَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ» . مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةِ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ: «لَا تُفَضِّلُوا بَيْنَ أَنْبِيَاءِ اللهِ» . مشكاة المصابيح كتاب أحوال القيامة وبدء الخلق باب بدء الخلق وذكر الأنبياء عليهم الصلاة والسلام الفصل الأول رقم الحديث ٥٧٠٩ (١٢).

قَالَ التُّورِبِشْتِيُّ رَحِمَهُ اللهُ قَوْلُهُ: «لَا تُخَيِّرُونِي عَلَى مُوسَى» أَيْ لَا تُفَضِّلُونِي عَلَيْهِ. أَقُولُ: قَالَهُ عَلَى سَبِيلِ التَّوَاضُعِ أَوَّلًا، ثُمَّ لِيَرْدَعَ الْأُمَّةَ عَنِ التَّخْيِيرِ بَيْنَ أَنْبِيَاءِ اللهِ مِنْ تِلْقَاءِ أَنْفُسِهِمْ ثَانِيًا. فَإِنَّ ذَلِكَ يُفْضِي بِهِمْ إِلَى الْعَصَبِيَّةِ، فَيَنْتَهِزُ الشَّيْطَانُ مِنْهُمْ عِنْدَ ذَلِكَ فُرْصَةً يَدْعُوهُمْ إِلَى الْإِفْرَاطِ وَالتَّفْرِيطِ، فَيُطْرُونَ الْفَاضِلَ فَوْقَ حَقِّهِ، وَيَبْخَسُونَ الْمَفْضُولَ حَقَّهُ، فَيَقَعُونَ فِي مَهْوَاةِ الْغَيِّ، وَلِذَا قَالَ: «لَا تُخَيِّرُوا بَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ» . أَيْ: لَا تُقْدِمُوا عَلَى ذَلِكَ بِأَهْوَائِكُمْ وَآرَائِكُمْ، بَلْ بِمَا آتَاكُمُ اللهُ مِنَ الْبَيَانِ، وَعَلَى هَذَا النَّحْوِ قَوْلُهُ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَلَا أَقُولُ إِنَّ أَحَدًا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى» أَيْ: لَا أَقُولُ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي، وَلَا أُفَضِّلُ أَحَدًا عَلَيْهِ مِنْ حَيْثُ النُّبُوَّةُ وَالرِّسَالَةُ. فَإِنَّ شَأْنَهُمَا لَا يَخْتَلِفُ بِاخْتِلَافِ الْأَشْخَاصِ، بَلْ نَقُولُ: كُلُّ مَنْ أُكْرِمَ بِالنُّبُوَّةِ فَإِنَّهُمْ سَوَاءٌ فِيمَا جَاءُوا بِهِ عَنِ اللهِ، وَإِنِ اخْتَلَفَتْ مَرَاتِبُهُمْ، وَكَذَلِكَ مَنْ أُكْرِمَ بِالرِّسَالَةِ، وَإِلَيْهِ الْإِشَارَةُ بِقَوْلِهِ سُبْحَانَهُ: {لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ} [البقرة: ٢٨٥] وَإِنَّمَا خُصَّ يُونُسُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِالذِّكْرِ مِنْ بَيْنِ الرُّسُلِ لِمَا قَصَّ اللهُ عَلَيْهِ فِي كِتَابِهِ مِنْ أَمْرِ يُونُسَ عليه السلام، وَتَوَلِّيهِ عَنْ قَوْمِهِ، وَضَجَرِهِ عَنْ تَثَبُّطِهِمْ فِي الْإِجَابَةِ، وَقِلَّةِ الِاحْتِمَالِ عَنْهُمْ وَالِاحْتِفَالِ بِهِمْ حِينَ رَامُوا التَّنَصُّلَ فَقَالَ عَزَّ مِنْ قَائِلٍ: {وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ} [القلم: ٤٨] ، وَقَالَ: {وَهُوَ مُلِيمٌ} [الصافات: ١٤٢] فَلَمْ يَأْمَنْ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُخَامِرَ بَوَاطِنَ الضُّعَفَاءِ مِنْ أُمَّتِهِ مَا يَعُودُ إِلَى نَقِيصَةٍ فِي حَقِّهِ فَنَبَّأَهُمْ أَنَّ ذَلِكَ لَيْسَ بِقَادِحٍ فِيمَا آتَاهُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ، وَأَنَّهُ مَعَ مَا كَانَ مِنْ شَأْنِهِ كَسَائِرِ إِخْوَانِهِ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ، وَهَذَا قَوْلٌ جَامِعٌ فِي بَيَانِ مَا وَرَدَ فِي هَذَا الْبَابِ فَافْهَمْ تَرْشُدْ إِلَى الْأَقْوَمِ.

وَأَمَّا مَا ذَكَرَهُ فِي هَذَا الْحَدِيثِ مِنَ الصَّعْقَةِ فَهِيَ قَبْلَ الْبَعْثِ عِنْدَ نَفْخَةِ الْفَزَعِ، فَأَمَّا فِي الْبَعْثِ، فَلَا تَقَدُّمَ لِأَحَدٍ فِيهِ عَلَى نَبِيِّنَا صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاخْتِصَاصُ مُوسَى عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ هَذِهِ الْفَضِيلَةَ لَا تُوجِبُ لَهُ تَقَدُّمًا عَلَى مَنْ تَقَدَّمَهُ بِسَوَابِقَ جَمَّةٍ، وَفَضَائِلَ كَثِيرَةٍ، وَاللهُ الْمَأْمُولُ أَنْ يُعَرِّفَنَا حُقُوقَهُمْ، وَيُحْيِينَا عَلَى مَحَبَّتِهِمْ، وَيُمِيتَنَا عَلَى سُنَّتِهِمْ، وَيَحْشُرَنَا فِي زُمْرَتِهِمْ.

وَفِي رِوَايَةٍ: (لَا تُفَضِّلُوا): بِالضَّادِ الْمُعْجَمَةِ الْمَكْسُورَةِ عَلَى مَا فِي أَكْثَرِ النُّسَخِ أَيْ: لَا تُوقِعُوا التَّفْضِيلَ (بَيْنَ أَنْبِيَاءِ اللهِ)، أَيْ: وَكَذَا بَيْنَ رُسُلِهِ عَلَى وَجْهِ الْإِزْرَاءِ بِبَعْضٍ، فَإِنَّ ذَلِكَ يَكُونُ سَبَبًا لِفَسَادِ الِاعْتِقَادِ ←←←←

په " نزهةُ النّاظرین " کې هم همدغه شان جوابونه ذکر شوي . (۱)

امام رازي رحمه الله هم په تفسیر کبیر کې دغه شان څه اعتراضات ذکر کړي ، او ورسره یې د هغې تفصیلي جوابات هم ذکر کړي . (۲)

←←← فِي بَعْضٍ وَذَلِكَ كُفْرٌ . وَفِي نُسْخَةٍ بِالصَّادِ وَهُوَ ظَاهِرٌ أَيْ: لَا تُفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ لِقَوْلِهِ: { لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ } [البقرة : ۱۳٦] ...... لِأَنَّ الْأَنْبِيَاءَ كُلَّهُمْ مُتَسَاوُونَ فِي مَرْتَبَةِ النُّبُوَّةِ ، وَإِنَّمَا التَّفَاضُلُ بِاعْتِبَارِ الدَّرَجَاتِ . مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ۹ ص ۳٦۲٥ في تشريح رقم الحديث ٥۷۰۹ (۱۲) .

(۱) أما الحديث الآخر : (لَا تُفَضِّلُوا بَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ) فجوابه من خمسة أوجه : أحدها : أنه قاله قبل أن يعلم أنه سيد ولد آدم . فلما علم أخبر به . الثاني : قاله أدبا وتواضعًا . الثالث : أن النهي إنما هو عن تفضيل يؤدي إلى نقص المفضول . الرابع : إنما نهي عن تفضيل يؤدي إلى الخصومة والفتنة كما هو مشهور في سبب الحديث . الخامس : أن النهي يختص بالتفضيل في نفس النبوة ، ولا تفاضل فيها ، وإنما التفاضل بالخصائص وفضائل أخرى . فلا بدّ من اعتقاد التفضيل . فقد قال الله تعالى : ﴿ تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ ﴾ . نزهة الناظرين في الأخبار والآثار المروية عن الأنبياء والصالحين ص ۳٦ كتاب فضل النبي صلى الله عليه وسلم .

(۲) د علماؤ د فائدې د پاره درته هغه اعتراضات او د هغې جوابات رانقل کوم : وَاحْتَجَّ الْمُخَالِفُ بِوُجُوهٍ :

الْأَوَّلُ : أَنَّ مُعْجِزَاتِ الْأَنْبِيَاءِ كَانَتْ أَعْظَمَ مِنْ مُعْجِزَاتِهِ ، فَإِنَّ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ مَسْجُودًا لِلْمَلَائِكَةِ ، وَمَا كَانَ مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَذَلِكَ ، وَأَنَّ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أُلْقِيَ فِي النِّيرَانِ الْعَظِيمَةِ فَانْقَلَبَتْ رَوْحًا وَرَيْحَانًا عَلَيْهِ ، وَأَنَّ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ أُوتِيَ تِلْكَ الْمُعْجِزَاتِ الْعَظِيمَةَ ، وَمُحَمَّدٌ مَا كَانَ لَهُ مِثْلُهَا ، وَدَاوُدُ عليه السلام لَانَ لَهُ الْحَدِيدُ فِي يَدِهِ ، وَسُلَيْمَانُ عليه السلام كَانَ الْجِنُّ وَالْإِنْسُ وَالطَّيْرُ وَالْوَحْشُ وَالرِّيَاحُ مُسَخَّرِينَ لَهُ ، وَمَا كَانَ ذَلِكَ حَاصِلًا لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . وَعِيسَى عليه السلام أَنْطَقَهُ اللهُ فِي الطُّفُولِيَّةِ وَأَقْدَرَهُ عَلَى إِحْيَاءِ الْمَوْتَى وَإِبْرَاءِ الْأَكْمَهِ وَالْأَبْرَصِ وَمَا كَانَ ذَلِكَ حَاصِلًا لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

الْحُجَّةُ الثَّانِيَةُ : أَنَّهُ تَعَالَى سَمَّى إِبْرَاهِيمَ عليه السلام فِي كِتَابِهِ خَلِيلًا ، فَقَالَ : ﴿ وَاتَّخَذَ اللهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ﴾ [النساء: ۱۲٥] وَقَالَ فِي مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿ وَكَلَّمَ اللهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ﴾ [النساء : ۱٦۴] ، وَقَالَ فِي عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ : ﴿ فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا ﴾ [التحريم : ۱۲] وَشَيْءٌ مِنْ ذَلِكَ لَمْ يَقُلْهُ فِي حَقِّ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ .

الْحُجَّةُ الثَّالِثَةُ : قَوْلُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : « لَا تُفَضِّلُونِي عَلَى يُونُسَ بْنِ مَتَّى » . وَقَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « لَا تُخَيِّرُوا بَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ » . ←←←←←

←←← اَلحُجَّةُ الرَّابِعَةُ : رُوِيَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كُنَّا فِي الْمَسْجِدِ نَتَذَاكَرُ فَضْلَ الْأَنْبِيَاءِ فَذَكَرْنَا نُوحًا عليه السلام بِطُولِ عِبَادَتِهِ، وَإِبْرَاهِيمَ عليه السلام بِخُلَّتِهِ، وَمُوسَى عليه السلام بِتَكْلِيمِ اللهِ تَعَالَى إِيَّاهُ، وَعِيسَى عليه السلام بِرَفْعِهِ إِلَى السَّمَاءِ، وَقُلْنَا رَسُولُ اللهِ أَفْضَلُ مِنْهُمْ، بُعِثَ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً، وَغُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ، وَهُوَ خَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ، فَدَخَلَ رَسُولُ اللهِ فَقَالَ: فِيمَ أَنْتُمْ؟ فَذَكَرْنَا لَهُ فَقَالَ: « لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَكُونَ خَيْرًا مِنْ يَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا » وَذَلِكَ أَنَّهُ لَمْ يَعْمَلْ سَيِّئَةً قَطُّ وَلَمْ يَهُمَّ بِهَا.

وَالْجَوَابُ: أَنَّ كَوْنَ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَسْجُودًا لِلْمَلَائِكَةِ لَا يُوجِبُ أَنْ يَكُونَ أَفْضَلَ مِنْ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، بِدَلِيلِ قَوْلِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « آدَمُ وَمَنْ دُونَهُ تَحْتَ لِوَائِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ » وَقَالَ: « كُنْتُ نَبِيًّا وَآدَمُ بَيْنَ الْمَاءِ وَالطِّينِ » . وَنُقِلَ أَنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَخَذَ بِرِكَابِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ الْمِعْرَاجِ، وَهَذَا أَعْظَمُ مِنَ السُّجُودِ . وَأَيْضًا أَنَّهُ تَعَالَى صَلَّى بِنَفْسِهِ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . وَأَمَرَ الْمَلَائِكَةَ وَالْمُؤْمِنِينَ بِالصَّلَاةِ عَلَيْهِ، وَذَلِكَ أَفْضَلُ مِنْ سُجُودِ الْمَلَائِكَةِ، وَيَدُلُّ عَلَيْهِ وُجُوهٌ:

اَلْأَوَّلُ: أَنَّهُ تَعَالَى أَمَرَ الْمَلَائِكَةَ بِسُجُودِ آدَمَ عليه السلام تَأْدِيبًا . وَأَمَرَهُمْ بِالصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَقْرِيبًا .

وَالثَّانِي: أَنَّ الصَّلَاةَ عَلَى مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ دَائِمَةٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ . وَأَمَّا سُجُودُ الْمَلَائِكَةِ لِآدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا كَانَ إِلَّا مَرَّةً وَاحِدَةً . اَلثَّالِثُ: أَنَّ السُّجُودَ لِآدَمَ إِنَّمَا تَوَلَّاهُ الْمَلَائِكَةُ . وَأَمَّا الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنَّمَا تَوَلَّاهَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ثُمَّ أَمَرَ بِهَا الْمَلَائِكَةَ وَالْمُؤْمِنِينَ . وَالرَّابِعُ : أَنَّ الْمَلَائِكَةَ أُمِرُوا بِالسُّجُودِ لِآدَمَ عليه السلام لِأَجْلِ أَنَّ نُورَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي جَبْهَةِ آدَمَ.

فَإِنْ قِيلَ : إِنَّهُ تَعَالَى خَصَّ آدَمَ بِالْعِلْمِ، فَقَالَ: ﴿ وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ﴾ [البقرة : ٣١] وَأَمَّا مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ فِي حَقِّهِ: ﴿ مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ ﴾ [الشورى : ٥٢] . وَقَالَ: ﴿ وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى ﴾ [الضحى آية ٧] ، وَأَيْضًا فَمُعَلِّمُ آدَمَ عليه السلام هُوَ اللهُ تَعَالَى، قَالَ: ﴿ وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ ﴾ وَمُعَلِّمُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِقَوْلِهِ: ﴿ عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى ﴾ [النجم : ٥] .

وَالْجَوَابُ: أَنَّهُ تَعَالَى قَالَ فِي عِلْمِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ﴿ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴾ . [النساء : ١١٣] . وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: « أَدَّبَنِي رَبِّي فَأَحْسَنَ تَأْدِيبِي » . وَقَالَ تَعَالَى : ﴿ الرَّحْمَنُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ ﴾ [الرحمن : ٢] . وَكَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: (أَرِنَا الْأَشْيَاءَ كَمَا هِيَ) . وَقَالَ تَعَالَى لِمُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: ﴿ وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴾ [طه: ١١٤] . وَأَمَّا الْجَمْعُ بَيْنَهُ وبين قوله تعالى: ﴿ عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى ﴾ فَذَاكَ بِحَسَبِ التَّلْقِينِ، وَأَمَّا التَّعْلِيمُ فَمِنَ اللهِ تَعَالَى، كَمَا أَنَّهُ تَعَالَى قَالَ: ﴿ قُلْ يَتَوَفَّاكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ ﴾ [السجدة : ١١] ←←←

الله تعالی د نبي علیه السلام په عُمر قسَم خوړلی

الله تعالی د نبي کریم ﷺ په عُمر (ژوند) باندې قسَم خوړلی، فرمایي:

﴿ لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴾. (١)

ترجمه: (اې پیغمبره!) زما دې ستا په ژوند باندې قسَم وي چې بیشکه دا کافران په خپله نَشه کې سَرګردانه (رانده کانړه) دي.

حضرت عبدالله بن عباس رضي الله عنهما فرمایي:

... مَا أَقْسَمَ اللهُ تَعَالَى بِحَيَاةِ أَحَدٍ إِلَّا بِحَيَاتِهِ.

الله تعالی د نبي علیه السلام د ژوند نه علاوه د بل چا په ژوند باندې قسَم ندې خوړلی (یعنی صرف د پیغمبر علیه السلام په ژوند یې قسَم خوړلې دی). (٢)

←←← ثُمَّ قَالَ تَعَالَى: ﴿ اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا ﴾ [الزمر: ٤٢].

فَإِنْ قِيلَ: قَالَ نُوحٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ [الشعراء: ١١٤]. وَقَالَ اللهُ تَعَالَى لِمُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: ﴿ وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ ﴾ [الأنعام: ٥٢] وَهَذَا يَدُلُّ عَلَى أَنَّ خُلُقَ نُوحٍ أَحْسَنُ.

قُلْنَا: إِنَّهُ تَعَالَى قَالَ: ﴿ إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ [نوح: ١]، فَكَانَ أَوَّلُ أَمْرِهِ الْعَذَابَ، وَأَمَّا مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقِيلَ فِيهِ: ﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ ﴾ [الأنبياء: ١٠٧]. ﴿ لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ ﴾ [التوبة: ١٢٨] إِلَى قوله: ﴿ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴾. فَكَانَ عَاقِبَةُ نُوحٍ عليه السلام أَنْ قَالَ: ﴿ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا ﴾ [نوح: ٢٦]. وَعَاقِبَةُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ الشَّفَاعَةَ ﴿ عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا ﴾ [الإسراء: ٧٩]، وَأَمَّا سَائِرُ الْمُعْجِزَاتِ فَقَدْ ذُكِرَ فِي «كُتُبِ دَلَائِلِ النُّبُوَّةِ» فِي مُقَابَلَةِ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهَا مُعْجِزَةٌ أَفْضَلُ مِنْهَا لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَهَذَا الْكِتَابُ لَا يَحْتَمِلُ أَكْثَرَ مِمَّا ذَكَرْنَاهُ. وَاللهُ أَعْلَمُ. التفسير الكبير ج٦ ص٥٢٥ تا ٥٢٦ سورة البقرة في تشريح آية ٢٥٣.

(١) الحجر آية ٧٢.

(٢) قَالَ اللهُ تَعَالَى: {لَعَمْرُكَ} يَا مُحَمَّدُ أَيْ وَحَيَاتِكَ .... عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: مَا خَلَقَ اللهُ نَفْسًا أَكْرَمَ عَلَيْهِ مِنْ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَمَا أَقْسَمَ اللهُ تَعَالَى بِحَيَاةِ أَحَدٍ إِلَّا بِحَيَاتِهِ. تفسير البغوي ج٤ ص٣٨٧ سورة الحجر آية ٧٢. واخرجه الطبري في التفسير: ١٤ / ٤٤، والحارث بن ابي اسامة في مسنده، ←←←←

الله تعالی د نبي عليه السلام مخکيني او روستني ټول لغزشونه معاف کړي

د رسول الله صلی الله عليه وسلم په فضائلو او خصوصياتو کې دا هم دي چې الله تعالی دوی ته په دُنيا کې دا خبر ورکړی " چې ما ستا مخکيني او روستوني ټول لغزشونه معاف کړي " ، حالانکه الله ﷻ مخکې بل هيڅ پيغمبر ته دا خبر نهٔ ورکړی. (١)

←←← وابو يعلى، وابن المنذر، وابن ابي حاتم، وابن مردويه، وابو نعيم، والبيهقي في "الدلائل". وسكت عليه البوصيري. انظر: الدر المنثور: ٥ / ٨٩، المطالب العالية لابن حجر: ٣ / ٣٢٧.

قَالَ الْقَاضِي أَبُو بَكْرِ بْنُ الْعَرَبِيِّ: قَالَ الْمُفَسِّرُونَ بِأَجْمَعِهِمْ أَقْسَمَ اللَّهُ تَعَالَى ها هنا بِحَيَاةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَشْرِيفًا لَهُ، أَنَّ قَوْمَهُ مِنْ قُرَيْشٍ فِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ وَفِي حَيْرَتِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ. قُلْتُ: وَهَكَذَا قَالَ الْقَاضِي عِيَاضٌ: أَجْمَعَ أَهْلُ التَّفْسِيرِ فِي هَذَا أَنَّهُ قَسَمٌ مِنَ اللَّهِ جَلَّ جَلَالُهُ بِمُدَّةِ حَيَاةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَأَصْلُهُ ضَمُّ الْعَيْنِ مِنَ الْعُمُرِ وَلَكِنَّهَا فُتِحَتْ لِكَثْرَةِ الِاسْتِعْمَالِ. وَمَعْنَاهُ وَبَقَائِكَ يَا مُحَمَّدُ. وَقِيلَ: وَحَيَاتِكَ. وَهَذَا نِهَايَةُ التَّعْظِيمِ وَغَايَةُ الْبِرِّ وَالتَّشْرِيفِ. قَالَ أَبُو الْجَوْزَاءِ: مَا أَقْسَمَ اللَّهُ بِحَيَاةِ أَحَدٍ غَيْرِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لِأَنَّهُ أَكْرَمُ الْبَرِيَّةِ عِنْدَهُ. .... فَإِنْ قِيلَ: فَقَدْ أَقْسَمَ تَعَالَى بِالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ وَطُورِ سِينِينَ. فَمَا فِي هَذَا؟ قِيلَ لَهُ: مَا من شي أَقْسَمَ اللَّهُ بِهِ إِلَّا وَذَلِكَ دَلَالَةٌ عَلَى فَضْلِهِ عَلَى مَا يَدْخُلُ فِي عِدَادِهِ، فَكَذَلِكَ نَبِيُّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجِبُ أَنْ يَكُونَ أَفْضَلَ مِمَّنْ هُوَ فِي عِدَادِهِ. وَالْعُمْرُ وَالْعَمْرُ (بِضَمِّ الْعَيْنِ وَفَتْحِهَا) لُغَتَانِ وَمَعْنَاهُمَا وَاحِدٌ، إِلَّا أَنَّهُ لَا يُسْتَعْمَلُ فِي الْقَسَمِ إِلَّا بِالْفَتْحِ لِكَثْرَةِ الِاسْتِعْمَالِ. تفسير القرطبي (الجامع لأحكام القرآن) ج١٠ ص ٣٩ سورة الحجر في تشريح آية ٧٢.

(١) ومن خصائص نبيّنا صلى الله عليه وسلم أن الله تعالى أخبره أنه غفر له ما تقدم من ذنبه و ما تأخر. ولم ينقل أنه أخبر أحدا من الأنبياء عليهم السلام بمثل ذلك. بل الظاهر أنه لم يخبرهم؛ لأن كل واحد منهم إذا طلب منه الشفاعة في الموقف ذكر خطيئته التي قد أصاب. و قال: نفسي نفسي، ولو علم كل واحد منهم بغفران خطيئته لم يوجل منها في ذلك المقام، فإذا استشفعت الخلائق بالنبيّ صلى الله عليه وسلم في ذلك المقام قال: أنا. نزهة الناظرين في الأخبار والآثار المروية عن الأنبياء والصالحين ص ٣٣ كتاب فضل النبي صلى الله عليه وسلم.

وَقَوْلُهُ: { لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ } : هَذَا مِنْ خَصَائِصِهِ صَلَوَاتُ اللَّهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ الَّتِي لَا يشاركه فيها غيره. وليس صحيح فِي ثَوَابِ الْأَعْمَالِ لِغَيْرِهِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ. وَهَذَا فِيهِ تَشْرِيفٌ عَظِيمٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَهُوَ – صَلَوَاتُ اللَّهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ – ←←←←←

په قرآن کريم کې ذکر دي ، الله تعالى نبي عليه السلام ته فرمايي :

﴿ إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا ۝ لِّيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِن ذَنۢبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ ﴾ . (١)

ترجمه : بېشکه مونږ تا ته ښکاره فتح درکړه ، ددې د پاره چې الله تعالى ستا مخکيني او روستني لغزشونه معاف کړي .

ټول اَنبياء قبلَ النّبوّة او بَعد النبوّة معصوم دي

په دې ځای کې ضمنًا دا خبره هم ياده کړئ چې په عِلمُ الکلام او د احاديثو په شروحاتو کې دا خبره ذکر ده : د اهلُ السنّة والجماعة دا عقيده ده چې ټول انبياء معصوم دي ، د دوی نه هيڅ قِسمه ګناه نه کيږي ، نه وړه ګناه او نه غټه ګناه ، نه قبلَ النّبوّة او نه بعدَ النّبوّة . (٢)

←←← فِي جَمِيعِ أُمُورِهِ عَلَى الطَّاعَةِ وَالْبِرِّ وَالِاسْتِقَامَةِ الَّتِي لَمْ يَنَلْهَا بَشَرٌ سِوَاهُ، لَا مِنَ الْأَوَّلِينَ وَلَا مِنَ الْآخِرِينَ، وَهُوَ أَكْمَلُ الْبَشَرِ عَلَى الْإِطْلَاقِ، وَسَيِّدُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. تفسير ابن كثير ج٧ ص ٣٢٨ سورة الفتح في تفسير آية ٢ .

(١) الفتح آية ١ ، ٢ .

(٢) قال الملا علي قاري : والأنبياء عليهم الصلاة والسلام ... منزّهون ... عن الصغائر والكبائر . اى من جميع المعاصي والكفر ... والقبائح . وفي نسخة : والفواحش ... وقد كانت منهم اى من بعض الأنبياء قبل ظهور مراتب النبوّة او بعد مناقب الرّسالة زلّاتٌ اى تقصيرات وخطيئات ... كما وقع لآدم عليه السلام في أكله من الشجرة على وجه النسيان . او ترک العزيمة واختيار الرخصة ظنًّا مِنْهُ اَنَّ المرادَ بالشجرة المنهيّة المشار اليها بقوله تعالى ﴿ وَلَا تَقْرَبَا هذه الشَّجرةِ ﴾ هي الشخصيّة لا الجنسيّة . فأكل من الجنس لَا مِنَ الشخص بناءً على الحكمة الالهية ليظهر ضعف قدرة البشريّة وقوّة اقتضاء مغفرة الرّبوبيّة . شرح الفقه الاكبر للقاري ص ٥٦ و ٥٧ الانبياء منزهون عن الصغائر والكبائر . فتاوى فريديه ج١ ص ٣٨٢ باب ما يتعلق بالانبياء عليهم السلام .

امام اعظم ابوحنيفه رحمه الله فرمايي ؛ الانبياء عليهم الصلاة والسلام كلّهم منزهون عن الصغائر والكبائر والكفر والقبائح . شرح فقه اكبر ص ٨٨ ، ٩٨ بحث ان الانبياء ...

علامه نسفي رحمه الله فرمايي ؛ وفي عصمتهم عن سائر الذنوب تفصيلٌ وهو انّهم معصومون ←←←

د حضرت آدم عليه السلام د ممنوعه اُونې خوراک ، او بيا د دوی ﴿ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا ...﴾ ويل. نو په دې ځای کې د " ظلم " نه مراد ترکِ اولی او زلّة (خوَيِيدَل) دي. (١)

د انبياء کرامو نه لغزشات صادريدل د دوی د عصمت سره منافي ندي ، يعنی د دوی نه گناهونه نه کيږي ، او که چيرته لغزش يا خُويِيدل د دوی نه صادر شوي وي نو دا د دوی د معصوم کيدو سره څه منافي ندی ، ځکه په لغزش کې قصد او اِراده نه وي. (٢)

انبياء کرامو ته د فحش خبرو نسبت کُفر دی ، په دې سره اِيمان زائله کيږي. (٣)

←←← من الکفر قبل الوحي وبعده بالاجماع ، وکذا عن تعمده الکبائر عند الجمهور . شرح عقائد النسفي ص ٩٨ .

علامه ابن حزم ، امام ابواسحاق اسفرائني ، ابن فورک ، ابن برهان ، امام نووي ، او قاضي خان رحمهم الله دوی ټول د اهل السنة والجماعة مسلک په دې الفاظو بيانوي :

إنهم معصومون عن الصغائر والکبائر جميعاً . قال انه الذي ندين به وهو الصحيح . بحواله مکتوبات شيخ الاسلام ج٣ ص ٢٢٧ . فتاوی حقانيه ج١ ص ٢٧٧.

(١) لِأَنَّ الظُّلْمَ وَضْعُ الشَّيْءِ فِي غَيْرِ مَحَلِّهِ ، وَهُوَ عَامٌّ للکفر ، والکبيرة ، والصغيرة ، وترک الاولی والزلّة ، فيحمل علی الآخرين ، لئلا يقادم العقل . فتاوی فريديه ج١ ص ٤٨٣

(٢) والأنبياء عَلَيْهِم الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ کلهم منزهون عَن الصَّغَائِرِ والکبائر وَالکفر والقبائح وَقد کَانَت مِنْهُم زلات وخطايا . فقه الاکبر ص ٣٧ القَوْل فِي عصمَة الأَنْبِيَاء

قال ابومحمد علي بن احمد بن حزم الظاهري رَحِمَهُ اللَّهُ : ونقول أَنه يَقع من الأَنْبِيَاء السَّهْو عَن غير قصد وَيَقَع مِنْهُم أَيْضا قصد الشَّيْء يُرِيدُونَ بِهِ وَجه الله تَعَالَى والتقرب مِنْهُ فيوافق خلاف مُرَاد الله تَعَالَى إِلَّا أَنه تَعَالَى لَا يقرهم علی شَيْء من هذَيْن الْوَجْهَيْنِ أصلا بل ينبههم علی ذَلِك . الفصل في الملل والأهواء والنحل ابو محمد علي بن احمد بن سعيد بن حزم الأندلسي القرطبي الظاهري ج٤ ص ٢ هَل تعصى الأَنْبِيَاء عَلَيْهِم الصَّلَاة وَالسَّلَام . ومثله في شرح العقائد النسفي ص ١٣٩ طبع خير کثير . فتاوی حقانيه ج١ ص ١٥١ کتاب العقائد والايمانيات .

(٣) قَالَ الملاعلي قاري : اَلْأَنْبِيَاءُ مَعْصُومُونَ قَبْلَ النُّبُوَّةِ وَبَعْدَهَا عَنْ کَبَائِرِ الذُّنُوبِ وَصِغَارِهَا ، وَلَوْ سَهْوًا عَلَی مَا هُوَ الْحَقُّ عِنْدَ الْمُحَقِّقِينَ . مرقاة المفاتيح ج١ ص ١٢٧ کِتَابُ الْإِيمَانِ بَابُ الْکَبَائِرِ وَعَلَامَاتِ النِّفَاقِ . ←←←

حضرت عُمر رضي الله عنه د نبي علیه السلام فضائل ذکر کړي

د نبي کریم صلی الله علیه وسلم د وفات نه پس حضرت عُمر رضي الله عنه د دوی څه فضائل ذکر کړي، په هغې کې دا هم دي (چې حضرت عُمر رضي الله عنه ژړل او دا یې فرمایل) :

.... اې د الله رسوله ! زما مور او پلار دې د تاسو نه قربان شي د الله تعالی په نزد ستاسو دومره لوي مقام دی چې تاسو یې په انبیاء کرامو کې آخري نبي رالیږلې یَی، حالانکه الله جل جلاله تاسو په دوی کې اول ذکر کړي یَی، لکه فرمایي :

﴿ وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا غَلِيظًا ﴾. (۱)

ترجمه: او هر کله چې مونږ د ټولو پیغمبرانو نه د دوی وعده واخیسته، او تا نه، نوح علیه السلام نه، ابراهیم علیه السلام نه، موسیٰ علیه السلام نه، عیسی بن مریم علیه السلام نه، اومونږ د دوی ټولو نه پخه وعده واخیسته.

(په دې آیت کې شروع په نبي علیه السلام باندې شوی (۲)).

←←← ملاعلي قاري رحمه الله روستو بل ځای فرمایي : فَإِنَّ الأَصَحَّ الْمُخْتَارَ عِنْدَ الْمُحَقِّقِينَ أَنَّ الأَنْبِيَاءَ صَلَوَاتُ اللهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِمْ مَعْصُومُونَ قَبْلَ النُّبُوَّةِ وَبَعْدَهَا مِنْ كَبَائِرِ الذُّنُوبِ وَصَغَائِرِهَا عَمْدِهَا وَسَهْوِهَا. مرقاة المفاتيح ج٥ ص ۱۷۲۰ كِتَابُ أَسْمَاءِ اللهِ تَعَالَى بَابُ الإِسْتِعَاذَةِ .

سُئِلَ عَمَّنْ يَنْسِبُ إِلَى الأَنْبِيَاءِ الْفَوَاحِشَ كَعَزْمِهِمْ عَلَى الزِّنَا وَنَحْوِهِ الَّذِي يَقُولُهُ الْحَشَوِيَّةُ فِي يُوسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: يَكْفُرُ، لِأَنَّهُ شَتْمٌ لَهُمْ وَاسْتِخْفَافٌ بِهِمْ. الفتاوى الهندية ج۲ ص۲۶۳ الْبَابُ التَّاسِعُ فِي أَحْكَامِ الْمُرْتَدِّينَ مطلب فِي مُوجِبَاتُ الْكُفْرِ أَنْوَاعٌ مِنْهَا مَا يَتَعَلَّقُ بِالإِيمَانِ وَالإِسْلَامِ . فتاوى حقانيه ج۱ ص۱۶۹ كتاب العقائد والايمانيات.

(۱) الاحزاب آية ۷

(۲) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : « كُنْتُ أَوَّلَ النَّبِيِّينَ فِي الْخَلْقِ وَآخِرَهُمْ فِي الْبَعْثِ » . قَالَ قَتَادَةُ : وَذَلِكَ قَوْلُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿ وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ ﴾ فَبَدَأَ بِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَهُمْ. تفسير البغوي ج ۳ ص ٦۱۱ سورة الاحزاب في تفسير آية ۷ رقم ۱٦۷۹ . تفسير ابن كثير ج٦ ص ۳۸۲ سورة الاحزاب في تفسير آية ۷ . كنز العمال رقم ۳۲۱۲٦ ، مرقاة المفاتيح ج۹ ص ۳٦۸۴ .

بیا حضرت عُمر ﷺ اوفرمایل : اې د الله رسوله ! زما مور او پلار دې د تاسو نه قربان شي د الله تعالی په نزد ستاسو دومره لوي مقام دی چې جهنمیان به په جهنم کې هم دا آرزو اوکړي چې : کاش ، په دُنیا کې دوی ستاسو تابعداري کړې وی.

الله تعالی ددې تذکره داسې کړی :

﴿ يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَٰلَيْتَنَآ أَطَعْنَا ٱللَّهَ وَأَطَعْنَا ٱلرَّسُولَا ﴾ . (۱)

ترجمه : په کومه ورځ چې به د کافرانو مخونه په جهنم کې اړولې راړولې شي ، دوی به وایي : اې کاش ، مونږ (په دُنیا کې) د الله او د رسول اِطاعت کړې وی.

بیا حضرت عُمر ﷺ اوفرمایل : اې د الله رسوله ! زما مور او پلار دې د تاسو نه قربان شي که الله تعالی حضرت موسیٰ علیه السلام ته دا معجزه ورکړې وه چې هغوی کاڼړې په اَمسا باندې اُووهل نو د هغې نه د اُوبو چینې رواني شوی نو دا دومره د تعجب خبره نده ځکه ډیره عجیبه داده چې ستاسو د ګتو مبارکو نه د معجزې په طور باندې اُوبه رواني شوې وی.

بیا حضرت عُمر ﷺ اوفرمایل : اې د الله رسوله ! زما مور او پلار دې د تاسو نه قربان شي که الله تعالی حضرت عیسیٰ علیه السلام ته دا معجزه ورکړې وه چې هغه به د الله په حکم سره مړي راژوندي کول نو ددینه ډیره عجیبه معجزه الله تعالی تاسو ته دا درکړې وه چې د چیلۍ وریتې شوې غوښې د تاسو سره خبرې اوکړی " چې ما مه خوره ؛ ځکه په ما کې زهر ګډ شوي " . (۲)

---

(۱) الاحزاب آیة ٦٦.

(۲) عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، قَالَ : كَانَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللهِ يُحَدِّثُ أَنَّ يَهُودِيَّةً مِنْ أَهْلِ خَيْبَرَ سَمَّتْ شَاةً مَصْلِيَّةً ثُمَّ أَهْدَتْهَا لِرَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَخَذَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الذِّرَاعَ ، فَأَكَلَ مِنْهَا ، وَأَكَلَ رَهْطٌ مِنْ أَصْحَابِهِ مَعَهُ ، ثُمَّ قَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « ارْفَعُوا أَيْدِيَكُمْ » ، وَأَرْسَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْيَهُودِيَّةِ فَدَعَاهَا ، فَقَالَ لَهَا « أَسَمَمْتِ هٰذِهِ الشَّاةَ ؟ » قَالَتِ الْيَهُودِيَّةُ : مَنْ أَخْبَرَكَ ؟ قَالَ « أَخْبَرَتْنِي هٰذِهِ فِي يَدِي » لِلذِّرَاعِ ، قَالَتْ : نَعَمْ ، قَالَ « فَمَا أَرَدْتِ إِلَى ذٰلِكَ ؟ » قَالَتْ : قُلْتُ : إِنْ كَانَ نَبِيًّا فَلَنْ يَضُرَّهُ ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ نَبِيًّا اسْتَرَحْنَا مِنْهُ ، فَعَفَا عَنْهَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ←←←←←

بیا حضرت عُمر ﷺ اوفرمایل : اې د الله رسوله ! زما مور او پلار دې د تاسو نه قربان شي حضرت نوح علیه السلام خپل قوم ته (د ډیر دعوت او د قوم نه منلو په وجه) خبرې اوکړې ، وې فرمایل :

﴿ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ دَيَّارًا ﴾ . (١)

ترجمه : اې زما ربه ! په مخ د زمکه د کافرانو یو اُوسیدونکې هم ژوندې مه پریږده . (بلکه ټول هلاک کړه) .

اې د الله رسوله ! که چیرته تاسو هم مونږ ته همدغه شان خبرې کړې وې نو مونږ ټول به هلاک شوي وو ، حالانکه تاسو ته ډیر تکلیفونه دَر رسیدلي ، تاسو په زمکه غورځول شوي یَې ، ستاسو مخ په وینه رنګ شوی ، ستاسو غابښونه مبارک شهیدان شوي ، خو تاسو بیا هم خبرې ندې کړي بلکه تاسو خپل قوم ته د مغفرت دُعا کړې :

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِيْ فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ .

اې الله ! زما دې قوم ته مغفرت اوکړه ځکه دوی نه پوهیږي .

بیا حضرت عُمر ﷺ د نبي علیه السلام نور ډیر فضائل هم ذکر کړل . (٢)

←←← وَلَمْ يُعَاقِبْهَا... سنن ابي داؤد كتاب الديات بَابٌ فِيمَنْ سَقَى رَجُلًا سَمًّا أَوْ أَطْعَمَهُ فَمَاتَ أَيُقَادُ مِنْهُ رقم الحديث ٤٥١٠ ، السنن الكبرى للبيهقي رقم الحديث ١٦٠٠٨ ، مشكوة المصابيح بابٌ في المعجزات رقم الحديث ٥٩٣١ .

(١) نوح آية ٢٦ .

(٢) پوره حدیث داسې دی : وروي أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ سُمِعَ بَعْدَ مَوْتِ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْكِيْ وَيَقُوْلُ: بِأَبِيْ أَنْتَ وَأُمِّيْ يا رسول الله لقد كان جذع تخطب الناس عليه فلما كثر الناس اتخذت منبراً لتسمعهم فحن الجذع لفراقك حتى جعلت يدك عليه فسكن فأمتك كانت أولى بالحنين إليك لما فارقتهم ، بأبي أنت وأمي يا رسول الله لقد بلغ من فضيلتك عنده أَنْ جَعَلَ طَاعَتَكَ طَاعَتَهُ . فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ ﴿ من يطع الرسول فقد أطاع الله ﴾ . بأبي أنت وأمي يا رسول الله لقد بَلَغَ مِنْ فَضِيْلَتِكَ عِنْدَهُ أَنْ أَخْبَرَكَ بِالْعَفْوِ عَنْكَ قَبْلَ أَنْ يُخْبِرَكَ بِالذَّنْبِ فَقَالَ تَعَالَى ﴿ عفا الله عنك لم أذنت لهم ﴾ . بأبي أنت وأمي يا رسول الله لقد بلغ من فضيلتك عنده أن بعثك آخر الأنبياء وذكرك في أولهم فقال عز وجل ﴿ وإذ أخذنا من النبيين ميثاقهم ومنك ومن نوح وإبراهيم ﴾ الآية . بأبي أنت وأمي يا رسول الله لقد بَلَغَ مِنْ فَضِيْلَتِكَ عِنْدَهُ أَنَّ أَهْلَ النَّارِ يَوَدُّوْنَ أَنْ يَكُوْنُوْا قَدْ أَطَاعُوْكَ وَهُمْ بَيْنَ أطباقها يعذبون يقولون ﴿ يا ليتنا أطعنا الله ←←←←

په نبي علیه السلام باندې زمکه هم فخر کوي

د نبي علیه السلام دومره لوي شان دی چې د دوی په وجه زمکه هم په آسمان باندې فخر کوي " چې په ما باندې سیّدُ الکائنات محمّدٌ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم پیدا شوی ، په ما باندې ورته نبوّت ملاوْ شوی ، په ما باندې یې دعوت چلولی ، او په ما باندې یې اسلامي شریعت جاري کړې وْ " .(١)

←←← وأطعنا الرسولا ﴾ . بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُوْلَ اللهِ لَئِنْ كان موسى بن عمران أعطاه الله حجرًا تنفجر مِنْهُ الأَنْهَارُ فَمَاذَا بِأَعْجَبَ مِنْ أَصَابِعِكَ حِيْنَ نَبَعَ مِنْهَا الْمَاءُ صَلَّى اللهُ عَلَيْكَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُوْلَ اللهِ لَئِنْ كَانَ سليمان بن داود أَعْطَاهُ اللهُ الرِّيْحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَ رَوَاحُهَا شَهْرٌ فماذا بأعجب من البراق حين سريت عَلَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ ثُمَّ صَلَّيْتَ الصُّبْحَ مِنْ لَيْلَتِكَ بِالْأَبْطَحِ صَلَّى اللهُ عَلَيْكَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُوْلَ اللهِ لَئِنْ كَانَ عيسى بن مَرْيَمَ أَعْطَاهُ اللهُ إِحْيَاءَ الْمَوْتَى فَمَاذَا بِأَعْجَبَ مِنَ الشَّاةِ الْمَسْمُوْمَةِ حِيْنَ كَلَّمَتْكَ وَهِيَ مَشْوِيَّةٌ فقالت لك الذِّرَاعُ لَا تَأْكُلْنِي فَإِنِّي مَسْمُوْمَةٌ . بِأَبِي أَنْتَ وأمي يا رسول الله لقد دعا نوح على قومه فقال ﴿ رب لا تذر على الأرض من الكافرين ديارًا ﴾ ولو دعوت علينا بمثلها لهلكنا فلقد وطیء ظهرك وأدمي وجهك وكسرت رباعيتك فأبيت أن تقول إلا خيرًا فقلت: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِيْ فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ . بأبي أنت وأمي يا رسول الله لقد اتَّبَعَكَ فِي قِلَّةِ سِنِّكَ وَقِصَرِ عُمُرِكَ مَا لَمْ يَتَّبِعْ نُوْحًا فِي كَثْرَةِ سِنِّهِ وَطُوْلِ عُمُرِهِ وَلَقَدْ آمَنَ بِكَ الْكَثِيْرُ وَمَا آمَنَ معه إلا القليل . بأبي أنت وأمي يا رسول الله لو لم تجالس إلا كفوًا لك ما جالستنا ولو لم تنكح إلا كفوًا لك ما نكحتَ إلينا ولو لم تؤاكل إلا كفوًا لك ما واكلتنا فلقد والله جالستنا ونكحتَ إلينا وواكلتنا ولبستَ الصُّوفَ وَرَكِبْتَ الْحِمَارَ وَأَرْدَفْتَ خَلْفَكَ وَوَضَعْتَ طَعَامَكَ على الأرض ولعقت أصابعك تواضعًا منك صلى الله عليه وسلم .
إحياء علوم الدين كتاب الأذكار والدعوات فضيلة الصَّلَاةَ عَلَى رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسلم وفضله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ج١ ص ٣١٠ . نزهة الناظرين في الأخبار والآثار المروية عن الأنبياء والصالحين ص ٤٠ كتاب فضل النبي صلى الله عليه وسلم

(١) ومن فضائله صلى الله عليه وسلم : ما روي أنّ الأرض افتخرت على السماء بفضله . قيل : إنّ السماء كانت تفتخر على الأرض قبل مولده صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فكانت تقول : إنّ العرش فِيّ والملائكة والشمس والقمر والنجوم . وأنت خالية عن هذا كله . فكانت السماء لها الفخر على الأرض إلى أنْ ولد نبيّنا صلى الله عليه وسلم فافتخرت الأرض على السماء فقالت : إنْ كان الشمس والقمر والنجوم والملائكة فيك فقد ولد على ظهري نبيٌّ مبارك نورالعرش من نوره ، وعلى ظهري مبعثه و دعوته ، على ظهري تستعمل شريعته . فسمع الله مفاخرتها على السماء بنبيّه محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فقال : لاجرم حيث افتخرت بحبيبي ←←←←←

مسئله : د نبي عليه السلام د بدن مبارک سره لږيدلې خاوره د عرش او كعبې نه هم بهتره ده

د اهل السنّة والجماعة دا اِجماعي عقيده ده چې په قبرِ اَطهر کې د پيغمبر عليه السلام د بدن مبارک سره لږيدلې خاوره د عرش او كعبې نه هم بهتره ده ، ځکه دا خو يقيني خبره ده چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم په ټولو مخلوقاتو کې افضل دی ، د دوی نه بل هيڅ شی افضل نشته .

او په يو حديث کی دي چې انسان د کومې خاورې نه پيدا شوې وي هم هلته به دفن کيږي . (١)

لهذا ددې حديث په رڼا کې نبي عليه السلام چې اوس په کوم ځای او کومه خاوره کې دفن دی نو د همدې نه پيدا شوې هم دی . اوس چې کله رسولُ الله صلى الله عليه وسلم افضل د مخلوقاتو دی نو لازمي خبره ده چې د کومې خاورې نه پيدا شوی هغه به هم افضل د مخلوقاتو وي .

بل دا چې د قبر دغې خاورې ته چې د نبي عليه السلام د بدن مبارک سره د لږيدلو په وجه

←←← محمد ﷺ جعلتُ ترابَ شرقِك وغربك طهورا له ولأمته . وشرقك وغربك مساجد لهم ومصلى . فلذلك قال صلوات الله وسلامه عليه : جعلت لي الأرض مسجدا وطهورا . نزهة الناظرين في الأخبار والآثار المروية عن الأنبياء والصالحين ص ٤١ كتاب فضل النبي صلى الله عليه وسلم

(١) عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ ، قَالَ: مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِجِنَازَةٍ عِنْدَ قَبْرٍ فَقَالَ: « قَبْرُ مَنْ هَذَا؟ » فَقَالُوا : فُلَانٌ الْحَبَشِيُّ يَا رَسُولَ اللهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ سِيقَ مِنْ أَرْضِهِ وَسَمَائِهِ إِلَى تُرْبَتِهِ الَّتِي مِنْهَا خُلِقَ » . المستدرک على الصحيحين ج١ ص ٥٢١ رقم الحديث ١٣٥٦ . وقال الحاكم : هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحُ الإِسْنَادِ، وَلَمْ يُخَرِّجَاهُ. وفاء الوفاء ج١ ص ٣٢ طبع بيروت .

وفي رواية : عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ : خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَطُوفُ بِبَعْضِ نَوَاحِي الْمَدِينَةِ وَإِذَا بِقَبْرٍ يُحْفَرُ فَأَقْبَلَ عَلَيْهِ فَقَالَ : لِمَنْ هَذَا ؟ فَقِيلَ لِرَجُلٍ مِنَ الْحَبَشَةِ فَقَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ سِيقَ مِنْ أَرْضِهِ وَسَمَائِهِ حَتَّى دُفِنَ فِي الْأَرْضِ الَّتِي خُلِقَ مِنْهَا. روى الترمذي الحكيم في نوادر الاصول ، نزهة الناظرين... ص ٦١٧ .

کوم سعادت حاصل دی دا سعادت عرش کرسي او کعبې ته نه دی حاصل.

علامه ابن تیمیه رحمه الله هم فرمایي: چې د نبي کریم صلی الله علیه وسلم د روضې مبارکې ځای د بیت الله شریف نه هم افضل دی. (۱)

سوال: که د چا په ذهن کې دا سوال راځي چې د قبر ددې خاورې نسبت نبي علیه السلام طرف ته کیږي، او د عرش، کرسي او کعبې نسبت الله ﷻ طرف ته کیږي. نو بیا څنګه د قبر دا خاوره اَفضله شوه؟

جواب: د قبر ددې خاورې د پیغمبر علیه السلام د بدن مبارک سره د مُلابست (یو ځای لېیدو) تعلق دی، او د کعبې، عرش او کرسي د الله ﷻ سره د ملابست تعلق نشته، ځکه الله ﷻ د جسم نه پاک دی. لهذا د قبر دا خاوره افضله شوه. (۲)

که یو سړی د الله ﷻ عبادت کوي خو د نبي علیه السلام د رِسالت تصدیق نه کوي نو دا کافر دی

د نبي کریم صلی الله علیه وسلم دومره اُوچت شان دی چې په اَذان، اِقامت، تشهّد او د جُمعې خطبه کې د الله ﷻ د نوم سره د دوی نوم هم متصل ذکر دی.

تر دې چې که یو کس د الله تعالی پوره عبادت کوي او د الله ﷻ د هرې خبرې تصدیق کوي خو د محمد رَسولُ الله صلی الله علیه وسلم رِسالت نه مني نو ده ته د الله تعالی دا

---

(۱) وَالْمَسْجُوْدُ هُوَاللهُ دُوْنَ الْكَعْبَة، والتَّوَجُّهُ اِلَيْهَا لَا يَقْتَضِي الْأَفْضَلِيَّةَ. فافهم. فتاوی فریدیه ج۱ ص ۲۶۳ باب ما يتعلق بالنبي صلى الله عليه وسلم.

(۲) فلا شك أن مكة لكونها من الحرم المحترم اجماعًا افضلُ من نفسِ المدينة، ما عدا التربة السكينة، فإنها افضلُ من الكعبة، بل من العرش على ما قاله جماعة. شرح الشفاء ج۲ ص ۱۶۲.

قال الراقم (المحدث البنوري) وإن شئتَ أن تستأنس ذلك بدليلٍ مِنَ السُّنَّةِ فلاحظ إلى حديث رسول الله صلى الله عليه وسلم: "ان كل نفس تدفن فى التربة التي خلقت منها". كما رواه الحاكم في مستدركه. معارف السنن ج۳ ص ۳۲۴.

عبادت هيڅ فائده نه ورکوي، بلکه دا سړی اوس هم کافر دی. (۱)

د نبي عليه السلام تعظيم کول، او د دوی مرتبه په ټولو مخلوقاتو اوچته ګڼل

د هر مسلمان د پاره دا ضروري ده چې په زړه کې به يې د رسولُ الله صلی الله عليه وسلم تعظيم او اَدب وي، او د دوی مرتبه به په ټولو مخلوقاتو باندې اُوچته ګڼي.

ددې متعلق درته څه تفصيل بيانوم:

د پيغمبر عليه السلام تعظيم کوونکي کامياب دي

۱. الله تعالی فرمايي: ﴿ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِيَ أُنزِلَ مَعَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾. (۲)

---

(۱) { وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ } بِأَنْ تُذْكَرَ مَعَ ذِكْرِي فِي الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ وَالتَّشَهُّدِ وَالْخُطْبَةِ وَغَيْرِهَا. تفسير الجلالين

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سَأَلَ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ هَذِهِ الْآيَةِ ﴿ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴾ قَالَ: قال الله تعالى: «إِذَا ذُكِرْتُ ذُكِرْتَ مَعِيَ». وَعَنِ الْحَسَنِ قَالَ: ﴿ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴾ إِذَا ذُكِرْتُ ذُكِرْتَ. وَقَالَ عَطَاءٌ رَحِمَهُ اللهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: يُرِيدُ الْأَذَانَ وَالْإِقَامَةَ وَالتَّشَهُّدَ وَالْخُطْبَةَ عَلَى الْمَنَابِرِ، وَلَوْ أَنَّ عَبْدًا عَبَدَ اللهَ وَصَدَّقَهُ فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَمْ يَشْهَدْ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ لَمْ يَنْتَفِعْ بِشَيْءٍ، وَكَانَ كَافِرًا. وَقَالَ قَتَادَةُ رَحِمَهُ اللهُ: رَفَعَ اللهُ ذِكْرَهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، فَلَيْسَ خَطِيبٌ وَلَا مُتَشَهِّدٌ وَلَا صَاحِبُ صَلَاةٍ إِلَّا يُنَادِي: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ. وَقَالَ الضَّحَّاكُ: لَا تُقْبَلُ صَلَاةٌ إِلَّا بِهِ وَلَا تَجُوزُ خُطْبَةٌ إِلَّا بِهِ. وَقَالَ مجاهد: يَعْنِي بِالتَّأْذِينِ، وَفِيهِ يَقُولُ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ رضي الله عنه:

وَضَمَّ الْإِلَهُ اسْمَ النَّبِيِّ مَعَ اسْمِهِ ✡ إِذَا قَالَ فِي الْخَمْسِ الْمُؤَذِّنُ أَشْهَدُ

وَشَقَّ لَهُ مِنَ اسْمِهِ لِيُجِلَّهُ ✡ فَذُو الْعَرْشِ مَحْمُودٌ وَهَذَا مُحَمَّدُ

تفسير البغوي (معالم التنزيل في تفسير القرآن) ج۵ ص۲۷۴ سورة الشرح آية ۴. تفسير الخازن ج۴ ص ۴۴۱ سورة الشرح.

(۲) الاعراف آية ۱۵۷.

ترجمه : پس کومو خلقو چې په نبي علیه السلام باندې ایمان راوړو ، د دوی تعظیم یې اوکړو ، د دوی مدد یې اوکړو ، او د هغه نُور (قرآن کریم) تابعداري یې اوکړه کوم چې دده سره نازل شوی نو همدغه خلق کامیابي موندونکي دي .(١)

٢ . بل ځای الله ﷻ فرمایي :

﴿ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ۝ لِّتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ ﴾.(٢)

ترجمه : (اې پیغمبره !) بیشکه مونږ ته (د قیامت په ورځ په خپل اُمت باندې) گواه لیږلې یې ، دوی ته مو (په دُنیا کې) زیرې ورکوونکی او (د عذاب نه) ویروُونکی لیږلې یې ، (اې خلقو !) ددې د پاره چې تاسو په الله او د هغه په رسول باندې ایمان راوړئ ، دده مدد اوکړئ ، او دده تعظیم اوکړئ .(٣)

صحابه کرام به د نبي علیه السلام په مجلس کې ډیر په اَدب سره ناست وو

صحابه کرام رضي الله عنهم به چې د نبي علیه السلام په مجلس کې ناست وو نو د ډیر اَدب او تعظیم په وجه به داسې خاموش ناست وو گویا چې د دوی په سَرونو باندې مرغۍ دي .

صحابه کرام رضي الله عنهم پخپله د یو مجلس حالت بیانوي ، فرمایي :

.... فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ كَأَنَّمَا عَلَى رُءُوسِنَا الطَّيْرُ .

پس رسولُ الله صلی الله علیه کیناست ، او مونږ هم د هغوی گیرچاپیره داسې (خاموش)

---

(١) {فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ} أَيْ: بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. {وَعَزَّرُوهُ} وَقَّرُوهُ، {وَنَصَرُوهُ} عَلَى الْأَعْدَاءِ {وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ} يَعْنِي: الْقُرْآنَ {أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ}. تفسير البغوي ج ٣ ص ٢٩٠ سورة الاعراف آية ١٥٧ . و تفسير الجلالين .

(٢) الفتح آية ٨ ، ٩ .

(٣) {إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا} عَلَى أُمَّتك فِي الْقِيَامَة {وَمُبَشِّرًا} لَهُمْ فِي الدُّنْيَا {وَنَذِيرًا} مُنْذِرًا مُخَوِّفًا فِيهَا مَنْ عَمِلَ سُوءًا بِالنَّارِ {لِيُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُوله} بِالْيَاءِ وَالتَّاء فِيهِ وَفِي الثَّلَاثَة بَعْدَهُ {وَيُعَزِّرُوهُ} يَنْصُرُوهُ وَقُرِئَ بِزَايَيْنِ مَعَ الفوقانية {ويوقروه} يعظموا وضميرها لله أو لرسوله . تفسير الجلالين سورة الفتح آية ٨ ، ٩ .

{وَتُعَزِّرُوهُ} أَيْ تُعِينُوهُ وَتَنْصُرُوهُ، {وَتُوَقِّرُوهُ} تُعَظِّمُوهُ وَتُفَخِّمُوهُ. هَذِهِ الْكِنَايَاتُ رَاجِعَةٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وهاهنا وَقْفٌ. تفسير البغوي ج ٧ ص ٢٩٩ سورة الفتح آية ٩ .

کيناستو ګويا چې زمونږ په سَرونو باندې مرغۍ ناستې دي. (١)

(يعنى مکمل خاموش ناست وو، هيڅ يو طرف او بل طرف ته نه کتل). (٢)

الله تعالى مؤمنان منع کړي وو چې د نبي عليه السلام په مجلس کې په اوچت آواز سره خبرې اوکړي

الله تعالى مؤمنان د دينه منع کړي وو چې په مجلس کې د نبي عليه السلام په آواز باندې خپل آواز اوچت کړي، فرمايي:

﴿ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴾. (٣)

ترجمه: اې مومنانو! تاسو خپل آوازونه د نبي کريم صلى الله عليه وسلم د آواز د پاسه مه اوچتوئ، او مه د هغه سره (داسې) په زوره خبرې کوئ، لکه (څرنګ) چې تاسو د يو

---

(١) عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رضي الله عنه. قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَنَازَةِ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ. فَانْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ وَلَمَّا يُلْحَدْ. فَجَلَسَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ كَأَنَّمَا عَلَى رُءُوسِنَا الطَّيْرُ. وَفِي يَدِهِ عُودٌ يَنْكُتُ بِهِ فِي الْأَرْضِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ، فَقَالَ: «اِسْتَعِيذُوا بِاللهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ» مَرَّتَيْنِ، أَوْ ثَلَاثًا... سنن ابي داؤد كِتَابُ السُّنَّةِ بَابٌ فِي الْمَسْأَلَةِ فِي الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ رقم الحديث ۴٧٥٣، مشكاة المصابيح كتاب الجنائز باب مَا يُقَالُ عِنْدَ مَنْ حَضَرَهُ الْمَوْتُ الْفَصْلُ الثَّالِثُ رقم الحديث ١٦٣٠. مصنف ابن ابي شيبة رقم الحديث ١١٥٢٣، ورقم الحديث ١٢٠٣٢، المعجم الاوسط رقم الحديث ٣۴٩٩، الترغيب والترهيب للمنذري رقم الحديث ٥٣٩٦.

(٢) (كَأَنَّ عَلَى رُءُوسِنَا الطَّيْرَ) قَالَ الطِّيبِيُّ رَحِمَهُ اللهُ: كِنَايَةٌ عَنْ إِطْرَاقِهِمْ رُءُوسَهُمْ، وَسُكُوتِهِمْ، وَعَدَمِ الْتِفَاتِهِمْ يَمِينًا وَشِمَالًا. قَالَ مِيرَكُ: وَالطَّيْرَ بِالنَّصْبِ عَلَى أَنَّهُ اسْمُ كَأَنَّ أَيْ عَلَى رَأْسِ كُلِّ وَاحِدٍ الطَّيْرُ يُرِيدُ صَيْدَهُ فَلَا يَتَحَرَّكُ. وَهَذِهِ كَانَتْ صِفَةَ مَجْلِسِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا تَكَلَّمَ أَطْرَقَ جُلَسَاؤُهُ كَأَنَّمَا عَلَى رُءُوسِهِمُ الطَّيْرُ. يُرِيدُ أَنَّهُمْ يَسْكُتُونَ فَلَا يَتَكَلَّمُونَ وَالطَّيْرُ لَا يَسْقُطُ إِلَّا عَلَى سَاكِنٍ. وَقَالَ الْجَوْهَرِيُّ: قَوْلُهُمْ كَأَنَّ عَلَى رُءُوسِهِمُ الطَّيْرَ إِذَا سَكَنُوا مِنْ هَيْبَتِهِ. وَأَصْلُهُ أَنَّ الْغُرَابَ إِذَا وَقَعَ عَلَى رَأْسِ الْبَعِيرِ فَيَلْتَقِطُ مِنْهُ الْحَلَمَةَ وَالْحَلَمَتَيْنِ، فَلَا يُحَرِّكُ الْبَعِيرُ رَأْسَهُ لِئَلَّا يَنْفِرَ عَنْهُ الْغُرَابُ. مرقاة المفاتيح ج ٣ ص ١١٧٦ كتاب الجنائز باب مَا يُقَالُ عِنْدَ مَنْ حَضَرَهُ الْمَوْتُ الْفَصْلُ الثَّالِثُ في تشريح حديث ١٦٣٠(١٥).

(٣) الحجرات آية ٢.

بل سره په زُوره خبرې کوئ ، هسې نه چې ستاسو ټول عملونه ضائع شي او تاسو پرې خبر هم نه یَی . (١)

٣ . صحابه کرامو به ددې آیت نازلیدو نه پس د پیغمبر علیه السلام سره په دیر ټیټ آواز باندې خبرې کولی . (٢)

او د کومو صحابه کرامو آوازونه چې دیر اُوچت وو هغوی به دیر یَریدل چې چیرته دا آیت زمونږ په باره کې نه وي نازل شوی ، نو بیا نبي علیه السلام هغوی ته تسلّي ورکړه . (٣)

---

(١) ﴿ يَآيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوٓا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ...﴾ أَمَرَهُمْ أَنْ يُبَجِّلُوهُ وَيُفَخِّمُوهُ وَلَا يَرْفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَهُ، وَلَا يُنَادُونَهُ كَمَا يُنَادِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا. {أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ} لِئَلَّا تَحْبَطَ حَسَنَاتُكُمْ. وَقِيلَ: مَخَافَةَ أَنْ تَحْبَطَ حَسَنَاتُكُمْ. تفسير البغوي ج٧ ص٣٣٥ الحجرات آية ٢.

(٢) قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا : لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ كَانَ أَبُو بَكْرٍ لَا يُكَلِّمُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا كَأَخِي السِّرَارِ. وَقَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ رضي الله عنه : لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ مَا حَدَّثَ عُمَرُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ ذَلِكَ فَيَسْمَعُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلَامَهُ حَتَّى يَسْتَفْهِمَهُ مِمَّا يَخْفِضُ صَوْتَهُ. فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ﴾ يَخْفِضُونَ أَصْوَاتَهُمْ ﴿عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ﴾ إِجْلَالًا لَهُ. ﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَىٰ﴾ اخْتَبَرَهَا وَأَخْلَصَهَا كَمَا يُمْتَحَنُ الذَّهَبُ بِالنَّارِ فَيَخْرُجُ خَالِصُهُ. ﴿لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ﴾. تفسير البغوي ج٧ ص٣٣٧ الحجرات آية ٣.

(٣) عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: ﴿يَآيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوٓا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ ...﴾ جَلَسَ ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ رضي الله عنه فِي بَيْتِهِ وَقَالَ: أَنَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ. وَاحْتَبَسَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَسَأَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَعْدَ بْنَ مُعَاذٍ رضي الله عنه فَقَالَ: يَا أَبَا عَمْرٍو ! مَا شَأْنُ ثَابِتٍ أَشْتَكَى ؟ فَقَالَ سَعْدٌ رضي الله عنه : إِنَّهُ لَجَارِي وَمَا عَلِمْتُ لَهُ شَكْوَى. قَالَ: فَأَتَاهُ سَعْدٌ رضي الله عنه فَذَكَرَ لَهُ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ ثَابِتٌ رضي الله عنه : أُنْزِلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ، وَلَقَدْ عَلِمْتُمْ أَنِّي مِنْ أَرْفَعِكُمْ صَوْتًا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَأَنَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ. فَذَكَرَ ذَلِكَ سَعْدٌ رضي الله عنه لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بَلْ هُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ " . صحيح البخاري

وَرُوِيَ أَنَّهُ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ قَعَدَ ثَابِتٌ فِي الطَّرِيقِ يَبْكِي ، فَمَرَّ بِهِ عَاصِمُ بْنُ عَدِيٍّ رضي الله عنه فَقَالَ: مَا يُبْكِيكَ يَا ثَابِتُ ؟ فَقَالَ: هَذِهِ الْآيَةُ أَتَخَوَّفُ أَنْ تَكُونَ نَزَلَتْ فِيَّ، وَأَنَا رَفِيعُ الصَّوْتِ أَخَافُ أَنْ يَحْبَطَ عَمَلِي ، وَأَنْ أَكُونَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ. فَمَضَى عَاصِمٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَغَلَبَ ثَابِتًا الْبُكَاءُ. فَأَتَى امْرَأَتَهُ ←←←←

امام مالک رَحِمَهُ اللّٰهُ امیرالمؤمنین " ابوجعفر منصور " ته په مسجدِ نبوي کې په اوچت آواز باندې خبرو کولو سره تنبیه ورکړه

یو ځل امیرالمؤمنین " ابوجعفر منصور " د امام مالک رَحِمَهُ اللّٰهُ سره په مسجدِ نبوي کې په څه خبره باندې مناظره کوله ، د ابوجعفر سره په دې وخت کې پنځه سوه (٥٠٠) کسان داسې وو چې د هغوی سره توري په لاسونو کې وې .

ابوجعفر منصور به په اوچت آواز سره خبرې کولې . امام مالک رَحِمَهُ اللّٰهُ ورته ووېل :

اې امیرالمؤمنین ! آیا ته په مسجدِ نبوي کې آواز اوچتوی ؟ حالانکه الله تعالی مؤمنانو ته د ادب ورکولو د پاره فرمائلي :

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَرْفَعُوٓاْ أَصْوَٰتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ ٱلنَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُواْ لَهُۥ بِٱلْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَٰلُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴾ . (١)

←←← جَمِيلَةَ بِنْتَ عَبْدِ اللهِ بْنِ أُبَيِّ سَلُوْلَ. فَقَالَ لَهَا: إِذَا دَخَلْتُ بَيْتَ فَرَسِيْ فَشُدِّيْ عَلَيَّ الضَّبَّةَ بِمِسْمَارٍ، وَقَالَ: لَا أَخْرُجُ حَتَّى يَتَوَفَّانِي اللهُ أَوْ يَرْضَى عَنِّيْ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَأَتَى عَاصِمٌ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَأَخْبَرَهُ خَبَرَهُ. فَقَالَ لَهُ: اِذْهَبْ فَادْعُهُ، فَجَاءَ عَاصِمٌ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِيْ رَآهُ فَلَمْ يَجِدْهُ، فَجَاءَ إِلَى أَهْلِهِ فَوَجَدَهُ فِيْ بَيْتِ الْفَرَسِ، فَقَالَ لَهُ: إِنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُوْكَ، فَقَالَ: اكْسِرِ الضَّبَّةَ فَكَسَرَهَا، فَأَتَيَا رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا يُبْكِيْكَ يَا ثَابِتُ؟ فَقَالَ: أَنَا صَيِّتٌ وَأَتَخَوَّفُ أَنْ تَكُوْنَ هَذِهِ الْآيَةُ نَزَلَتْ فِيَّ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَمَا تَرْضَى أَنْ تَعِيْشَ حَمِيْدًا وَتُقْتَلَ شَهِيْدًا وَتَدْخُلَ الْجَنَّةَ؟ فَقَالَ: رَضِيْتُ بِبُشْرَى اللهِ وَرَسُوْلِهِ، وَلَا أَرْفَعُ صَوْتِيْ أَبَدًا عَلَى رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْزَلَ اللهُ: {إِنَّ الَّذِيْنَ يَغُضُّوْنَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُوْلِ اللهِ} .

قَالَ أَنَسٌ ﷺ: فَكُنَّا نَنْظُرُ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ يَمْشِيْ بَيْنَ أَيْدِيْنَا. فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ الْيَمَامَةِ فِيْ حَرْبِ مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ، رَأَى ثَابِتٌ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ بَعْضَ الْإِنْكِسَارِ وَانْهَزَمَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ. فَقَالَ: أُفٍّ لِهَؤُلَاءِ. ثُمَّ قَالَ ثَابِتٌ لِسَالِمٍ مَوْلَى أَبِيْ حُذَيْفَةَ: مَا كُنَّا نُقَاتِلُ أَعْدَاءَ اللهِ مَعَ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَ هَذَا. ثُمَّ ثَبَتَا وَقَاتَلَا حَتَّى قُتِلَا. تفسير البغوي ج٧ ص٣٢٥ الحجرات آية ٢ .

(١) الحجرات آية ٢ .

ترجمه: اې مومنانو! تاسو خپل آوازونه د نبي کريم صلى الله عليه وسلم د آواز د پاسه مه اوچتوئ، او مه د هغه سره (داسې) په زوره خبرې کوئ، لکه (څرنګ) چې تاسو د يو بل سره په زوره خبرې کوئ، هسې نه چې ستاسو ټول عملونه ضائع شي او تاسو پرې خبر هم نه يې.

او الله تعالى د هغه خلقو مدحه بيان کړې کومو چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم په مخکې په ښکته آواز (آدب) سره خبرې کولې. فرمايي:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِندَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَىٰ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴾. (۱)

ترجمه: بيشکه کوم خلق چې د الله د رسول د وړاندې خپل آوازونه ښکته ساتي همدا هغه خلق دي چې الله تعالى د دوی زړونه د پرهيزګارۍ د پاره آزمائيلي دي (يعنى دا خلق متقيان دي)، د دوی د پاره بخنه او لوی اجر دی.

او الله تعالى د هغه خلقو مذمت بيان کړی کومو چې نبي عليه السلام ته د حجرو (کوټو) شا طرف نه آوازونه کول، فرمايي:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِن وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴾. (۲)

ترجمه: (اې پيغمبره!) بيشکه کوم خلق چې تاته د حجرو (کوټو) شا طرف نه آوازونه کوي نو په دوی کې اکثر خلق نه پوهيږي. (بې عقله دي).

بيا امام مالک رَحِمَهُ اللَّهُ اوفرمايل:

إِنَّ حُرْمَةَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَيِّتًا كَحُرْمَتِهِ حَيًّا.

بيشکه د رسول الله صلى الله عليه وسلم د وفات نه پس د دوی تعظيم داسې واجب دی لکه څنګه چې د دوی په ژوند باندې واجب ؤ.

نو اميرُ المؤمنين ابو جعفر منصور خپل آواز ښکته کړو .... (۳)

(۱) الحجرات آية ۳.

(۲) الحجرات آية ۴.

(۳) وحكي أن أمير المؤمنين أبا جعفر المنصور ناظر الإمامَ مالكًا في مسجد رسولِ الله ←←←←←←

اوس هم د نبي عليه السلام د روضې سره په اُوچت آواز سره خبرې کول، يا د احاديثو بيانيدو په وخت شور کول منع دي

په تفسير قرطبي کې ذکر دي: بعضې علماء وايي چې (اوس هم) د نبي عليه السلام قبر مبارک سره په اُوچت آواز خبرې کول مکروه (او د آدب خلاف) دي.

بلکه بعضې اهلِ عِلمو خو دا هم ذکر کړي چې د علماؤ په مجلس کې هم د دوی د تعظيم په وجه په اُوچت آواز خبرې کول منع دي؛ ځکه دا علماء هم د نبي عليه السلام وارِثان دي.

قاضي ابوبکر بن عَرَبي رَحِمَهُ اللهُ ذکر کړي:

حُرْمَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَيِّتًا كَحُرْمَتِهِ حَيًّا.

د نبي عليه السلام د وفات نه پس د هغوی تعظيم او آدب داسې واجب دی لکه څنګه چې د هغوی په ژوند مبارک کې واجب وُ.

او په کوم مجلس کې چې د پيغمبر عليه السلام احاديث لوستلې شي نو دا داسې دی لکه د پيغمبر عليه السلام د خُلې مبارکې نه چې آوريدلې شي.

لهذا په کوم مجلس کې چې د نبي کريم صلی الله عليه وسلم احاديث لوستلې شي ددې

←←← صلى الله عليه وسلم وكان بين يدى الخليفة في ذلک اليوم خمس مائة سيف. فقال له: مالک يا أمير المؤمنين ترفع صوتک في هذا المسجد فإنّ الله عز وجل أدب قوما فقال: ﴿ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَرْفَعُوْٓا اَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوْا لَهٗ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ اَنْ تَحْبَطَ اَعْمَالُكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُوْنَ ﴾. الحجرات آية ٢. ومدح قوما. فقال: ﴿ اِنَّ الَّذِيْنَ يَغُضُّوْنَ اَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُوْلِ اللّٰهِ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ امْتَحَنَ اللّٰهُ قُلُوْبَهُمْ لِلتَّقْوٰى لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّاَجْرٌ عَظِيْمٌ ﴾ الحجرات آية ٣. وذم قوما. فقال: ﴿ اِنَّ الَّذِيْنَ يُنَادُوْنَكَ مِنْ وَّرَآءِ الْحُجُرٰتِ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُوْنَ ﴾. الحجرات آية ٤. وَإِنَّ حُرْمَةَ رَسُوْلِ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَيِّتًا كَحُرْمَتِهِ حَيًّا. قال: فاستكان له الخليفة. وقال: يا أبا عبدالله أستقبل القبلة وأدعو أم أستقبل رسول الله صلى الله عليه وسلم؟ فقال: ولم تصرف وجهک عنه وهو وسيلتک ووسيلة أبيک آدم؟ بل استقبله واستشفع به. قال تعالى: ﴿ وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ جَآءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا ﴾. النساء آية ٦٤. نزهة الناظرين ص ٣٦ كتاب فضل النبي صلى الله عليه وسلم.

مجلس په خنفو باندې دا واجب دي چې په دې باندې خپل آواز اُوچت نکړي او ددېنه اِعراض اونکړي . او دا داسې واجب دي لکه څرنګې چې د نبي علیه السلام په ژوند کې چې به کله هغوی احادیث بیانول او په صحابه کرامو باندې په اَدب سره د هغې اَوریدل واجب وو .

الله تعالی چې د نبي علیه السلام په مجلس کې د آواز اُوچتولو نه کومه منع کړی دا حکم تر قیامته پورې عام دی ، د هرې زمانې خلقو د پاره دا لازم دي چې په کوم مجلس کې د پیغمبر علیه السلام احادیث بیانیږي په دې مجلس کې شور او بې اَدبي اونکړي .

بل دا چې الله تعالی فرمایي :

﴿ وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾ . (۱)

ترجمه : او کله چې قرآن کریم لوستلې شي نو دیته غوږ کیږدئ (یعنی دا په توجّه سره واورئ) ، او چپ اُوسئ ، ددې د پاره چې په تاسو رحم اوکړې شي .

نو لکه څرنګې چې د قرآن کریم تلاوت ته غوږ ایخودل او په اَدب سره اوریدل لازمي دي نو همدغه شان د رسولُ الله صلی الله علیه وسلم احادیث هم په اَدب سره اَوریدل لازمي دي ؛ ځکه لکه څرنګې چې قرآن کریم وَحي ده نو همدغه شان د نبي علیه السلام احادیث هم وَحي ده ، خو فرق صرف دومره دی چې قرآن کریم وَحي جَلي ده ، او احادیث وَحي خفي ده .

الله تعالی فرمایي :

﴿ وَمَا يَنطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۝ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴾ . (۲)

ترجمه : دا پیغمبر د خپل خواهشِ نفس نه خبرې نه کوي (بلکه) د دوی هره خبره وَحي ده چې په دوی نازلولې شي . (۳)

---

(۱) الاعراف آیة ۲۰۴ .

(۲) النجم آیة ۳ ، ۴ .

(۳) وَقَدْ كَرِهَ بَعْضُ الْعُلَمَاءِ رَفْعَ الصَّوْتِ عِنْدَ قَبْرِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ . وَكَرِهَ بَعْضُ الْعُلَمَاءِ رَفْعَ الصَّوْتِ فِي مَجَالِسِ الْعُلَمَاءِ تَشْرِيفًا لَهُمْ ، إِذْ هُمْ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ . قَالَ الْقَاضِي أَبُو بَكْرِ بْنُ الْعَرَبِيِّ : حُرْمَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَيِّتًا كَحُرْمَتِهِ حَيًّا ، وَكَلَامُهُ الْمَأْثُورُ بَعْدَ مَوْتِهِ فِي الرِّفْعَةِ مِثْلُ كَلَامِهِ الْمَسْمُوعِ مِنْ لَفْظِهِ . ←←←←←←←

مؤمنانو ته د نبي عليه السلام د اَدب په باره کې تربيت ورکول

الله تعالى مؤمنان د دینه منع کړي چې نبي علیه السلام ته د عامو انسانانو په شان په نوم (محمد يا احمد) سره آواز او کړي ، بلکه "د الله نبي" او "د الله رسول" سره ورته آواز په کار دی. فرمايي :

﴿ لَا تَجْعَلُوا دُعَآءَ الرَّسُوْلِ بَيْنَكُمْ كَدُعَآءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ﴾. (١)

ترجمه : (اې مؤمنانو) تاسو د رسول (ﷺ) بلنه په خپل مینځ کې داسې (معمولي) مه ګڼئ لکه څرنګې چې تاسو په خپل مینځ کې يو بل رابلئ.

يعني په "يا محمد" سره ورته آواز مه کوئ ، بلکه په ډيرې عاجزئ او ټيټ آواز سره ورته "يا نبيَّ الله" او "يا رسول الله" وايئ. (٢)

باندېچيانو ته د اَدب تربيت ورکول

د بنو تميم قبيلې څه باندېچيان خلق نبي عليه السلام ته راغلل ، دا د غرمې وخت و ، په

←←← فَإِذَا قُرِئَ كَلَامُهُ، وَجَبَ عَلَى كُلِّ حَاضِرٍ أَلَّا يَرْفَعَ صَوْتَهُ عَلَيْهِ، وَلَا يُعْرِضَ عَنْهُ، كَمَا كَانَ يَلْزَمُهُ ذَلِكَ فِي مَجْلِسِهِ عِنْدَ تَلَفُّظِهِ بِهِ. وَقَدْ نَبَّهَ اللهُ سُبْحَانَهُ عَلَى دَوَامِ الْحُرْمَةِ الْمَذْكُورَةِ عَلَى مُرُوْرِ الْأَزْمِنَةِ بِقَوْلِهِ تَعَالَى: ﴿ وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوْا لَهُ وَأَنْصِتُوْا ﴾ . وَكَلَامُهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْوَحْيِ، وَلَهُ مِنَ الحكمة مثل ما للقرآن، إلا معانيَ مُسْتَثْنَاةً، بَيَانُهَا فِي كُتُبِ الْفِقْهِ. تفسير القرطبي (الجامع لأحكام القرآن) ج١٦ ص ٣٠٧ سورة الحجرات في تشريح آية ٢.

(١) النور آية ٦٣.

(٢) {لَا تَجْعَلُوْا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا} بِأَنْ تَقُوْلُوْا "يَا مُحَمَّدُ" بَلْ قُوْلُوْا "يَا نَبِيَّ اللهِ يَا رَسُوْلَ اللهِ" فِيْ لِيْنٍ وَتَوَاضُعٍ وَخَفْضِ صَوْتٍ. تفسير الجلالين النور آية ٦٣.

{ لَا تَجْعَلُوْا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا} قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: يَقُوْلُ احْذَرُوْا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ عَلَيْكُمْ إِذَا أَسْخَطْتُمُوْهُ ، فَإِنَّ دُعَاءَهُ مُوْجِبٌ لِنُزُوْلِ الْبَلَاءِ بِكُمْ لَيْسَ كَدُعَاءِ غَيْرِهِ . وَقَالَ مُجَاهِدٌ وَقَتَادَةُ : لَا تَدْعُوْهُ بِاسْمِهِ كَمَا يَدْعُوْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا: يَا مُحَمَّدُ، يَا عَبْدَ اللهِ، وَلَكِنْ فَخِّمُوْهُ وَشَرِّفُوْهُ، فَقُوْلُوْا: يَا نَبِيَّ اللهِ، يَا رَسُوْلَ اللهِ، فِيْ لِيْنٍ وَتَوَاضُعٍ. تفسير البغوي ج٦ ص٦٧ سورة النور آية ٦٣.

دې وخت کې پيغمبر عليه السلام په يوه حُجره (کمره) کې د غرمې خُوب کولو ، دا
باندېچيان خود ژوند په آدابو نه پوهيدل ، نو د بهرنه يې نبي عليه السلام ته دا آوازونه کول:

يَا مُحَمَّدُ اخْرُجْ إِلَيْنَا .

اې محمد ! مونږ ته بهر راووځه .

نو الله تعالى دې باندېچيانو ته د اَدب د پاره دا آيتونه نازل کړل ، او وې فرمايل :

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِن وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴾. (١)

ترجمه : (اې پيغمبره !) بيشکه کوم خلق چې تاته د حُجرو (کوټو) شا طرف نه آوازونه کوي نو په دوی کې اکثر خلق نه پوهيږي . (بې عقله دي) . (٢)

په دې آيتونو کې د نبي عليه السلام اَدب دا بيان شو چې کله دا په کور کې اُوده وي نو د

---

(١) الحجرات آية ٤ .

(٢) تفسير معارف القرآن سورة الحجرات .

په تفسير بغوي کې ددې شان نزول داسې ذکر دی : { إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ } قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا : بَعَثَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَرِيَّةً إِلَى بَنِي الْعَنْبَرِ وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عُيَيْنَةَ بْنَ حِصْنٍ الْفَزَارِيَّ، فَلَمَّا عَلِمُوا أَنَّهُ تَوَجَّهَ نَحْوَهُمْ هَرَبُوا وَتَرَكُوا عِيَالَهُمْ . فَسَبَاهُمْ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ وَقَدِمَ بِهِمْ عَلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَجَاءَ بَعْدَ ذَلِكَ رِجَالُهُمْ يَفْدُونَ الذَّرَارِيَّ . فَقَدِمُوا وَقْتَ الظَّهِيرَةِ، وَوَافَقُوا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَائِلًا فِي أَهْلِهِ . فَلَمَّا رَأَتْهُمُ الذَّرَارِيُّ أَجْهَشُوا إِلَى آبَائِهِمْ يبكون، وكان لِكُلِّ امْرَأَةٍ مِنْ نِسَاءِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُجْرَةٌ . فَعَجِلُوا أَنْ يَخْرُجَ إِلَيْهِمْ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَجَعَلُوا يُنَادُونَ: يَا مُحَمَّدُ اخْرُجْ إِلَيْنَا . حَتَّى أَيْقَظُوهُ مِنْ نَوْمِهِ، فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ فَقَالُوا : يَا مُحَمَّدُ فَادِنَا عِيَالَنَا . فَنَزَلَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ : إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكَ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَكَ وَبَيْنَهُمْ رَجُلًا فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَتَرْضَوْنَ أَنْ يَكُونَ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ سَبْرَةُ بْنُ عَمْرٍو، وَهُوَ عَلَى دِينِكُمْ؟ فَقَالُوا: نَعَمْ. فَقَالَ سَبْرَةُ أَنَا لَا أَحْكُمُ بَيْنَهُمْ إِلَّا وَعَمِّي شَاهِدٌ، وَهُوَ الْأَعْوَرُ بْنُ بَشَامَةَ. فَرَضُوا بِهِ. فَقَالَ الْأَعْوَرُ: أَرَى أَنْ تُفَادِيَ نِصْفَهُمْ وَتُعْتِقَ نِصْفَهُمْ. فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَدْ رَضِيتُ. فَفَادَى نِصْفَهُمْ وَأَعْتَقَ نِصْفَهُمْ. [فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ محرر من ولد إسماعيل فليعتق] فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى: " إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ" . وَصَفَهُمْ بِالْجَهْلِ وَقِلَّةِ الْعَقْلِ . تفسير البغوي ج ٧ ص ٣٣٧ سورة الحجرات آية ٤ .

بهر نه ورته آوازونه كول ، يا په نوم باندې ورته آواز كول بې اَدبي او بې عقلي ده ، بلكه د دوى د راوتلو پورې اِنتظار په كار دى ، او په نوم باندې ورته آواز ندې په كار ، د " الله نبي " او " د الله رسول " ورته ويل پكار دي . (١)

الله تعالى د نبي عليه السلام د اَدب په خاطر مسلمانان د " رَاعِنَا " لفظ ويلو نه منع كړل

الله جلّ جلاله مؤمنانو ته فرمايي :

﴿ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَقُوْلُوْا رَاعِنَا وَقُوْلُوا انْظُرْنَا ﴾ . (٢)

ترجمه : اې مومنانو تاسو (د پيغمبر ﷺ خپل ځان طرفته ته رامتوجّه كولو دپاره) د " رَاعِنَا " لفظ مه وايئ ، بلكه (ددې په ځاى) د " وَانْظُرْنَا " لفظ وايئ .

اگر چې د " رَاعِنَا " او " اُنْظُرْنَا " دواړو معنٰى په عربى كې يوه ده ، خو چونكه يهودو دا لفظ د غلط مطلب دپاره استعمالول ، ځكه په عبراني ژبه كې ددې معنى خېرې (بَد دُعا) دي .

يا به دې يهوديانو ورسره " ي " پيدا كړه نو " رَاعِيْنَا " به يې ورنه جوړ كړو ، يا به هم معنٰى غلطه راوته ، دمسلمانانو خو دا مطلب نه وُ خو بيا هم الله ﷻ د ظاهري ادب لحاظ ساتلو د وجې مسلمانان د " رَاعِنَا " لفظ ويلو نه منع كړل . (٣)

---

(١) تفسير معارف القرآن سورة الحجرات .

(٢) البقرة آية ١٠۴ .

(٣) تفسير معارف القرآن سورة البقرة آية ١٠۴ .

په تفسير بغوي كې ددې شان نزول داسې ذكر دى : قَوْلُهُ تَعَالَى: { يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَقُوْلُوْا رَاعِنَا } وَذَلِكَ أَنَّ الْمُسْلِمِيْنَ كَانُوْا يَقُوْلُوْنَ " رَاعِنَا يَا رَسُوْلَ اللهِ " مِنَ الْمُرَاعَاةِ أَيْ أَرْعِنَا سَمْعَكَ ، أَيْ فَرِّغْ سَمْعَكَ لِكَلَامِنَا . يُقَالُ: أَرْعَى إِلَى الشَّيْءِ ، وَرَعَاهُ ، وَرَاعَاهُ ، أَيْ أَصْغَى إِلَيْهِ وَاسْتَمَعَهُ ، وَكَانَتْ هَذِهِ اللَّفْظَةُ شَيْئًا قَبِيحًا بِلُغَةِ الْيَهُوْدِ . وَقِيْلَ : كَانَ مَعْنَاهَا عِنْدَهُمْ : اِسْمَعْ لَا سَمِعْتَ . وَقِيْلَ: هِيَ مِنَ الرُّعُوْنَةِ إِذَا أَرَادُوْا أَنْ يُحَمِّقُوْا إِنْسَانًا قَالُوْا لَهُ : ←←←

الله تعالی د رسول الله صلی الله علیه وسلم د تعظیم او آدب د ومره لحاظ اُوساتل چې د کوم لفظ نه د نبي علیه السلام د بې آدبی شُبهه راتله د هغې د ویلو نه یې هم مسلمانان منع کړل.

د غونډ تقریر خلاصه

د مکمل تقریر خلاصه دا رااُووته چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته الله ﷻ دومره لوي شان ورکړی چې په ټولو انبیاء کرامو کې افضل دی، رَحۡمَةٌ لِّلۡعَالَمِینَ دی، په ډیرو ځایونو کې الله ﷻ د خپل نوم سره د دوی نوم یو ځای ذکر کړی، د نبي علیه السلام اِطاعت یې د خپل اِطاعت سره پیوست کړی، د قرآن کریم غونډې تر قیامته پورې باقي پاتې کېدونکې معجزه یې ورکړی، د مخکیني ټولو پیغمبرانو نه زیاتې او اَفضلې معجزې یې ورکړي.

په نبي علیه السلام کې د مخکیني ټولو پیغمبرانو صفات په کامِلې طریقې سره موجود وو، تر قیامته پورې ټولو انسانانو او پیریانو د پاره پیغمبر رالیږلې شوی.

د دوی دِین په ټولو دِینونو کې افضل دی، د دوی اُمت د مخکیني ټولو اُمتونو نه افضل دی.

نبي علیه السلام خَاتَمُ النَّبِيِّيْن دی، په دوی باندې د نبوّت تکمیل شوی، د ټولو عالمونو سردار دی، دوی ته د معرفت او علومو ډیرې خزانې ورکړل شوي.

←←← "رَاعِنَا" بِمَعْنَى يَا أَحْمَقُ! . فَلَمَّا سَمِعَ الْيَهُوْدُ هٰذِهِ اللَّفْظَةَ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ قَالُوْا فِيْمَا بَيْنَهُمْ: كُنَّا نَسُبُّ مُحَمَّدًا سِرًّا، فَأَعْلِنُوْا بِهِ الْآنَ. فَكَانُوْا يَأْتُوْنَهُ وَيَقُوْلُوْنَ: "رَاعِنَا يَا مُحَمَّدُ" . وَيَضْحَكُوْنَ فِيْمَا بَيْنَهُمْ. فَسَمِعَهَا سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ ﷺ فَفَطِنَ لَهَا، وَكَانَ يَعْرِفُ لُغَتَهُمْ. فَقَالَ لِلْيَهُوْدِ: لَئِنْ سَمِعْتُهَا مِنْ أَحَدِكُمْ يَقُوْلُهَا لِرَسُوْلِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَأَضْرِبَنَّ عُنُقَهُ. فَقَالُوْا: أَوَلَسْتُمْ تَقُوْلُوْنَهَا؟ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى { لَا تَقُوْلُوْا رَاعِنَا } كَيْلَا يَجِدَ الْيَهُوْدُ بِذٰلِكَ سَبِيْلًا إِلَى شَتْمِ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ {وَقُوْلُوا انْظُرْنَا} أَيِ انْظُرْ إِلَيْنَا . وَقِيْلَ: اِنْتَظِرْنَا وَتَأَنَّ بِنَا. يُقَالُ: نَظَرْتُ فُلَانًا وَانْتَظَرْتُهُ. وَمِنْهُ قَوْلُهُ تَعَالَى "﴿ انْظُرُوْنَا نَقْتَبِسْ مِنْ نُوْرِكُمْ﴾ (الحديد آية ١٣). قَالَ مُجَاهِدٌ: مَعْنَاهَا : فَهِّمْنَاهُ . تفسير البغوي ج١ ص١٣٢ سورة البقرة آية ١٠٤.

الله تعالی نبي علیه السلام لره خپل حبیب جوړ کړی، په قرآن کریم کې یې د دوی په عُمر قسَم خوړلی، د دوی مخکیني او روستوني لغزشونه یې معاف کړي، او د تعظیم په وجه یې دوی ته په نوم سره خطاب ندی کړی.

ددینه علاوه د نورو ډیرو وجوهاتو په بِناء باندې هم نبي علیه السلام په ټولو پیغمبرانو کې افضل دی.

- حضرت عُمر رضي الله عنه هم د پیغمبر علیه السلام ډیر فضائل ذکر کړي.

لهذا د هر مسلمان د پاره دا ضروري ده چې په زړه کې به یې د رسولُ الله ﷺ تعظیم او اَدب وي، او د دوی مرتبه به په ټولو مخلوقاتو باندې اُوچته ګڼړي.

صحابه کرام رضي الله عنهم به د حضور صلی الله علیه وسلم په مجلس کې داسې په اَدب او احترام سره ناست وو ګویا چې د دوی په سَرونو باندې مرغۍ ناستې دي.

الله تعالی په قرآن کریم کې هم ځای په ځای مؤمنانو ته د نبي علیه السلام د تعظیم او اَدب حکم کړی، او د هغه الفاظو ویلو نه یې مسلمانان منع کړي چې په هغې کې د پیغمبر علیه السلام د بې اَدبۍ شبهه راتله.

دُعا

الله تعالی دې زمونږ په زړونو کې هم د خپل محبوب پیغمبر " محمّدٌ رّسولُ الله صلی الله علیه وسلم " تعظیم او اَدب پیدا کړي.

رَبِّ کریم دې مونږ ټولو ته د نبي علیه السلام په نقشِ قدم باندې د تللو توفیق رانصیب کړي.

پروَرِدګارِ عالَم دې د قیامت په ورځ د نبي علیه السلام په لاس مبارک باندې د حوضِ کوثر اُوبه او د دوی شفاعتِ کُبرٰی زمونږ د ټوله نصیبه کړی.

اِلٰهُ العَالَمِیْن دې مونږ ټولو ته تر آخري سَلګۍ پورې د اسلام په دې ښائسته دِین باندې استقامت راکړي.

آمِیْن یَارَبَّ العَالَمِیْن

وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ العَالَمِیْن

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

خوشخبري

ددې پسې به اِن شَاءَ الله پنځم جلد وي ، او دا سلسله به د الله ﷻ په توفيق سره تر يو وخته پورې همداسې جاري وي .

په خپلو خصوصي دُعاګانو کې مو ياد ساتئ

ستاسو ورور :

ابوالشمس نورالهدا عفى عنه

موبائل نمبر : ۵۴۴۷۱۷۴ ۰۳۰۶

زما نور تالیفات

ددې موجوده کتاب نه علاوه زما نور تالیفات هم شته:

۱. اِصْلَاحِيْ مُدَلَّلْ تَقْرِيْرُوْنَه : دا کتاب په پنځلس جلدونو کې دی، په پښتو او فارسي کې چاپ شوی، په مکتبو کې ملاویږي. او څه لږ وخت پس به اِنْ شَاءَ الله دا مکمل کتاب په اُردو کې هم چاپ شي.

۲. اَلْاَسْئِلَةُ وَالْاَجْوِبَةُ الْفَاضِلَة لِتَشْحِيْذِ الْاَذْهَانِ الْكَامِلَة :
په دې کتاب کې د ذِهن د زیرکتیا د پاره د مختلفو علومو متعلق مُعَمّٰی سوالات او جوابات دي، دا کتاب په پښتو، اُردو او فارسي درې واړو ژبو کې چاپ شوی، په مکتبو کې پیدا کیږي.

۳. هر تقریر په مُختلفو ژبو کې : په دې کتاب کې په پنځه واړه ژبو کې تقریرونه دي. دا کتاب هم چاپ شوی، په مکتبو کې ملاویږي.

ابوالشمس نورالهدا عفی عنه

موبائل نمبر: ۰۳۰۶ ۵۴۴۷۱۷۴

اول جلد

۱. د زَنانهؤ د پاره د شرعي پَردې اَهميت او ثبوت
۲. د زَنانهؤ د پاره د پَردې فضائل او بې پَردګۍ سزاګانې
۳. ښځو د پاره د کور نه د بهر وتلو شرائط او آداب
۴. د پَردې متعلق اعتراضات او د هغې جوابات
۵. د پَردې متعلق ضروري فِقهي مسائل

دویم جلد

۱. پَردۍ ښځې سره خَلوَت او اِختِلاط حرام دی
۲. د بَدنظرۍ سزاګانې او ددینه د بچ کیدو طریقې
۳. د نظر حفاظت کول
۴. د تواضع فضائل او فوائد (ورسره) د نبي ﷺ، صحابه کرامو او نورو بزرګانو د تواضع واقعات
۵. د جُمعې او اخترونو خُطبې

دریم جلد

۱. د تقوی فضائل او فوائد
۲. د نبي علیه السلام، صحابه کرامو او نورو بزرګانو د تقوی واقعات
۳. د الله ﷻ د عذاب نه ویریدل (ورسره) د نبي علیه السلام، صحابه کرامو او نورو بزرګانو د الله ﷻ نه د ویریدو واقعات
۴. د الله ﷻ نه ښه اُمید لرل

څلورم جلد

۱. د ختمِ نبوت تفصیلي بیان
۲. په دروغه د نبوّت دعوٰی کوونکو خلقو احوال
۳. ګستاخِ رسول مرتد او کافر دی او سزا یې صرف مرګ دی
۴. نبي علیه السلام په ټولو پیغمبرانو کې افضل دی

Design by: NoorPrinters>+923115561212

مکتبه اعزازیه

جاده میوند پخته فروشی کابل : 0764857797